HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

HISTORIA SACRA ET PROFANA ARCHIEPISCOPATUS MECHLINIENSIS;

Sive

DESCRIPTIO ARCHI-DIOECESIS ILLIUS,

Item

URBIUM, OPPIDORUM, PAGORUM, DOMINIORUM, MONASTERIORUM, CASTELLORUMQUE ſub ea,

IN XI. DECANATUS DIVISA.

Cum Topographicis chartis, Inſcriptionibus Sepulchralibus,

Ex Monaſteriorum Tabulis, Principum Diplomatibus inſertis,

Et Inſpectionibus locorum verificata.

Eruta ſtudio ac Opera

CORNELII VAN GESTEL,

Paſtoris in Weſten Comitatus Aloſtani.

Cum Figuris æneis.

TOMUS PRIMUS.

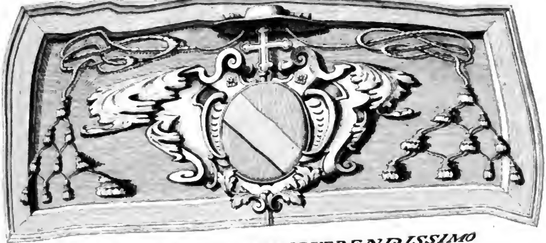
HAGÆ COMITUM,

Apud CHRISTIANUM VAN LOM, Bibliopolam.

MDCCXXV.

Digitized by Google

Digitized by Google

EMINENTISSIMO & REVERENDISSIMO

PRINCIPI

THOMÆ PHILIPPO

Titulo S. Cæſarei S. R. E. Presbytero

CARDINALI

DE ALSATIA DE BOUSSU

ARCHIEPISCOPO MECHLINIENSI

PRIMATI BELGII &c. &c.

EMINENTISSIME ET REVERENDISSIME DOMINE,

Non erat mihi ambigendum cui potiſſimum conſecrarem fetum hunc meum, qui ex ſolo libri titulo inclamat

Digitized by Google

DEDICATIO.

ARCHIEPISCOPUM MECHLINIENSEM. *Quod igitur facerem alias audacius, id nunc benignè indulgebis* EMINENTISSIME ARCHIEPISCOPE, *cum etiam injurius tibi eſſem ſi Archiepiſcopatus Tui* Hiſtoriam Sacram & Profanam, *aut alteri offerrem, aut non Tibi dicarem. Etenim ut non eſſet in Te divinarum, humanarumque rerum ſcientia, non vita ſanctiſſimè procedens, non mores ex vetere illa atque ſanctiſſima Patrum diſciplina compoſiti, non directum illud ad virtutem iter quod ſemper tenuiſti, & quod invidi etiam & malevoli laudent, atque ex quibus non propriam ac peculiarem ſolùm laudationem, ſed æternam præterca Tibi memoriam comparabis; ut, inquam, hæc omnia non eſſent in Te, quæ omnibus ſuis numeris & partibus in Te perfecta conſpicimus, & quæ plus ſatis ſunt, ut hic liber ab omni injuria cuſtodiatur, eſſet tamen ampliſſima illa Tua Dignitas* ARCHIEPISCOPALIS, *ex qua Paſtor noſter es, & Rector, & Judex, & Tutor & Pater; quæ hos qualescumque conatus meos jure meritisſimo Tibi vendicaret.*

Cum enim Te intueor SACRORUM *Noſtrorum Præſidem ac diſpenſatorem, occurrit primò Epiſcoporum ſacra inunctio; Abbatum & Abbatiſſarum benedictio; Presbyterorum, Diaconorum, & inferioris Ordinis Miniſtrorum, ſtatutis de Jure temporibus, numquam omiſſa a Te Ordinatio; offert ſe Templorum Conſecratio operoſa,*

Al-

DEDICATIO.

Altarium dedicatio, Vaſorum & omnis Eccleſiaſticæ ſuppellectilis Sanctificatio; ſed præ cæteris contemplandum ſe præbet pia illa, & ſancta conſuetudo Tua, quâ SACRORUM omnium maximo, ſanctiſſimo, inquam, Miſſæ ſacrificio operaris in dies ſingulos, & SOLEMNIA SACRA facis per vices ſingulas, & quæ non facis, præſentiâ, aſpectu, & pietate Tuâ facis, ut ritè fiant: adeo ut ad Te referri debeat quidquid apud nos SACRUM occurrit.

Cum Te contemplor ſedem fixiſſe Mechliniæ, loquitur primò Tua apud Eccleſiam Tuam Metropolitanam & Primatialem aſſidua commoratio; profert ſe Palatii Archiepiſcopalis ſuperba per Te à fundamentis conſtructa ædificatio; nec tacet ſpatioſa inibi ordinata Bibliotheca ſexcentis à Te Voluminibus aucta; loquitur denique Tuum illud in rem publicam omne ſtudium, unde in Clerum & Populum bonum omne dimanat, ut proinde cùm Diœceſim Tuam ſpiritualibus & temporalibus amplificaveris augmentis, in Tuo nomine prodire debeat quidquid in ea Sacrum & Profanum eſſe in hac mea Collectione exhibeo.

Accipe igitur EMINENTISSIME DOMINE Prædeceſſorum Tuorum Archiepiſcoporum Mechlinienſium imagines; Accipe Viros & geſta Capituli Tui Metropolitici, quod ordinandorum Epiſcoporum Belgii veluti ſeminarium exiſtit; Accipe Topographicam Diœceſis Tuæ deſcriptionem

Digitized by Google

DEDICATIO.

& in clientelam Tuam ſuſcipe librum, & auctorem ejus, qui poſt ſacræ Purpuræ oſculum profundiſſimâ veneratione ſubſcribitur.

EMINENTISSIME DOMINE,

EMINENTIÆ TUÆ

Humillimus & Obedientiſſimus
Servus & Cliens

CORNELIUS VAN GESTEL,
Paſtor in Weſtrem.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Do ecce tibi, benevole Lector, Hiſtoriam Sacram & Profanam Archiepiſcopatus Mechlinienſis, non quidem omnibus numeris abſolutam, qualis erat mihi in votis; ſed quam e claſſicis auctoribus, qui rerum noſtrarum meminêre, Principum & Antiſtitum Diplomatibus, ac e variorum Monaſteriorum Tabulariis, & Chartulariis deprompta, ac a fide dignis relata, & alibi a me excerpta, rudis mea induſtria potuit elicere.

Volupe mihi fuit inter Paſtoralis curæ inducias in hoc argumento verſari, & dum curioſitate duce ad exteras terras peregrinantur alii, amore natalis ſoli hærere domi; perluſtrare Cœnobia, viſitare Eccleſias, enumerare, Patronos Toparchiarum Succeſſiones, & Inſcriptiones Sepulchrales ab interitu vindicare, aut deſtructas facere reviviſcere.

Fateor me ab annis plurimis, quæ ad elucidandam hanc Hiſtoriam ſpectare videbantur, in chartis meis annotaſſe, in claſſes diſtribuiſſe; non tamen animus erat, ut illa lucem aſpicerent publicam; ſed ut aviditati, & curioſitati meæ ſubſervirent, terrebant me enim tot hiatus quibus ſcatebant, ac propterea inter reliquas chartas meas ſepelire decreveram; ſed amicorum, & virorum non infimæ ſortis rogatu & impulſu ut hunc conatum meum publici juris facerem, tandem manum dedi. Arbitrabar etiam non minus indecorum eſſe, & in opprobrium verti poſſe, quod cum in lucem prodiret Hiſtoria Epiſcopatuum Fœderati Belgii, Hiſtoria Epiſcopatus Antverpienſis, Sylvæducenſis & Hiſtoria Eccleſiaſtica Geldriæ, interim in tenebris ſuis ſepultus maneret Archiepiſcopatus noſter totius Belgii primarius, & cujus Antiſtes Primatum gerit.

Exinde manum ad tabulam dedi, & non impigro labore huic ſcriptioni ſedulo inſiſtere cœpi, ac viros primarios tam ſacros, quam ſeculares convenire, ut ex Archivis Capitulorum, Abbatiarum, Monaſteriorum, ea nobis ſuppeditarent, quæ huic Hiſtoriæ fidem certam dare poſſent, quod ſatis feliciter a non paucis aſſecutus fui, adeoque nihil ſuppoſititium hic, nihil a veritate alienum, ſcienter a me prolatum vereare, ubi vero hi deficerent probatos auctores conſului, ſine tamen ullius ut ſpero offenſâ, aut noxâ, eâ tamen mente, ut videant poſteri in conſtruendis Eccleſiis, in locupletandis Sacerdotiis, in pauperum conſtituendis ſolatiis, ac fundandis Monaſteriis Majorum noſtrorum propenſiſſimum ſtudium, ut ſaltem in chartâ nomina eorum perennent, quorum memoria jam obliterata aut exſtincta eſt, & ut patriæ incolæ perſpectis tot pietatis ac charitatis monumentis, in condendo, dotandove loca ſacra exhibitis, grato animo memoriam beneficorum eorum proſequantur, atque a zelo majorum non degeneres, piâ charitatis eorum ſtudia æmulentur.

In Toparchiarum Succeſſionibus Regiſtra ſupremæ Curiæ Feudalis Brabantiæ, aliorumque adivi, quæ illibata fidei documenta continent, plura dein viri nobilitate conſpicui de Toparchiis ex manuſcriptis, & ſchedis ſuis a Majoribus acceptis tradidêre: attamen per hæc noſtra ſcripta nulli cuiquam novum jus tribuere, neque juri ſuo inveterato, præcipue in referendis decimatoribus præjudicium inferre contendi, & ſi alibi forſan erratum, aut minus accurate dictum, ex nunc infectum & revocatum ſit.

Cæterum Toparcharum alii aliis illuſtriores eſſe conſtat, de quâ generis inæqualitate dabo ſigillatim nihil, ne dum familiam alteram alteri præpono, curis me mactem, & invidiâ onerem.

P R Æ F A T I O.

Inſcriptiones ſepulchrales primitus ſine quarteriis exhibui, dein amicorum inſtinctu ſerius quarteria addidi. Porro nolim quemquam mihi ſuccenſere, ſi forſan de aliquâ Eccleſiâ, Monaſterio, Toparchiâ, vel loco parcè commemorata erunt, id non mihi ſed aliis adſcribendum, qui dum variè rogati nulla vel admodum pauca ſubminiſtrarunt; nobis enim ſingula loca, ſingula monumenta, atque Archiva inſpicere non licuit. Ut vel ob hanc cauſam facilius erratorum, atque omiſſionum (nam infinitè plura eo ſacientia ſcio poſſe erui) veniam ſis conceſſurus, cum unus nec omnia ſcire, nec poteſt, nec debet; *Nam omnium memoriam habere, & in nullo penitus errare, divinitatis potius quam mortalitatis eſt*, ait Imp. *Juſtinianus.*

Si vero alicubi Geuſiorum, aut Hæreticorum nomen in tam vaſti operis decurſu expreſſum, quemquam offenderit, non tam in hodiernos diſſidentium cœtus, quam in primitus factioſorum agmina calamus id ex aliis ſcriptis præter mentem expreſſit. Erunt forſan qui in ſtylum arietabunt, utpote non fucatum, & floribus inſperſum, ſed qui forſan Lectori nauſeam & tenebras pariat; verum mihi placuit hanc Hiſtoriam tradere ſuccinctè & dilucidè, qui antiquariorum mos eſſe ſolet.

Errata propter abſentiam meam a prælo nonnulla irrepſere, quorum ſeriem in fine dabo, cætera benignus Lector emendare dignabitur. Vale & labore noſtro fruere.

A P P R O B A T I O
Cenſoris Ordinarii.

LEgi Hiſtoriam hanc Sacram & Profanam Archiepiſcopatus Mechliniensis, magno ſtudio & labore concinnatam a R. D. Cornelio van Geſtel Paſtore in Weſtrem Comitatus Aloſtani; nihilque in eâ reperi, quod Orthodoxæ Fidei noſtræ, probis moribus, aut politico ſtatui adverſetur; ſed talem eam inveni, qualem præfixus titulus exhibet; unde luce publicâ, dignam ſenſui, ut omnibus, ac præſertim Belgicarum Antiquitatum ſtudioſis proſit. Dabam Mechliniæ hac 3. Auguſti 1725.

S. VANDE CRUYS S. T. L. Canonicus Graduatus, & Poenitentiarius Eccleſiæ Metropolitanæ S. Rumoldi, Archipresbyter Diſtrictus Mechlinienſis

Librorum Cenſor.

HISTORIA

HISTORIA SACRA ET PROFANA ARCHIEPISCOPATUS MECHLINIENSIS.

DECANATUS MECHLINIENSIS.

MECHLINIA, una ex XVII. Belgii Provinciis, Metropolis ac caput hujus ſedis Archiepiſcopalis, antiquis Malinæ, vel Maſlines, Macline, Machlinia &c. Gallis Malines, olim Machelen, hodiè *Mechelen*. Sita eſt in meditullio ferè Brabantiæ, & licet a Brabantiâ inſignibus, titulis, Privilegiiſque diſtinguatur, moribus tamen, naturâ ſituque illius velut cor aut umbilicus dici poteſt, Dilia fluvius eam mediam ſecat; & æquali ferè ab Antverpiâ, Bruxellâ, & Lovanio quatuor milliarium diſtat intervallo, loco plano, agroque fertili, terrâ levi & ſubarenoſâ, omnigenum fructuum feraci. *Mechlinia nomine & ſitus.*

Exigua admodum ejus fuerunt initia; & ne mireris non ab ita longo temporis tractu in eam, quâ nunc eſt ſenſim amplitudinem excreviſſe, cum tot aliae urbes Belgicae breviori temporis ſpatio a minimis initiis emerſerint; quae incrementa hiſce in partibus adſcribenda putamus præcipuè vaſtationibus Normannorum, incolis adverſus eas ſimul confluentibus & ſeſe munientibus. *Initia.*

Civitas ipſa hodiè ſitus amoenitate, munditie, laxitateque viarum, ædificiorum magnitudine ac venuſtate, pontibus lapideis plurimis, elegantibus templis & ſumptuoſis, ac turri altitudinis admirandæ, etſi nondum ad culmen perductæ conſpicua eſt, e quâ plurimas undique civitates, pagos ferè innumeros, & amoenum valde agrorum tractum proſpicias. Selectæ in eâ & ſonoræ imprimis campanæ, quæ ſeu muſicus aliquis Chorus, dulciſſimum in præambulo maximè, ſive horarum præludio edunt concentum. *Hodiernus ſtatus.*

Memoriæ veteres, & Manuſcripta rerum Mechlinienſium Chronica unanimiter aſſerunt ſeculo VIII. Mechliniæ Dynaſtam fuiſſe *Adonem Comitem*, & nobis ulterius obtrudere conantur, quod ei ob præclara merita, & navatam fideliter in multis rebus operam, *Pipinus Francorum* Rex, cui affinis erat Pariſiis Anno 753. Auguſti die 22. Terram tradidit in Bratuſpantu (uti refert etiam Gramayus) ubi Scaldis Tylam excipit dictam Francis *Maſſines*, quod nobis ſonat maris lineam, eo quod acceſſus receſſuſque maritimi hic ſtatio fit. At veteres volunt *Malinam*, uti & *Ledonem* (quam Liram hodiè *Ado Comes.*

diè

diè vocant) non ejus nominis fluvios, ſed creſcentes & decreſcentes Oceani æſtus denotari. Vide *Du Cange* in Gloſſ. Latinitatis.

Interim undenam hæc a popularium Chronicis, & a Gramayo hauſta fuerint, huc uſque nemo indagare potuit, neque qui *Pipini* Diploma, aut ſaltem authenticum Diplomatis fragmentum proferat, hactenus inventus eſt nemo.

Adonem fuiſſe Mechliniæ Comitem facilè credimus; ſed ſeu loci gubernatorem aut judicem a *Pipino* ibidem conſtitutum.

Comites Antiquitus.

Porro ævu iſto Comitum dignitas erat permagna, quamvis illa ferè temporalis. Conſenſus eruditorum hodiè obtinet titulos & nomina Ducum, Marchionum, Comitum, Caſtellanorum non fuiſſe olim dignitatis, ſed officii, Duces a ducendo exercitu præerant, Marchiones quod armis tuerentur limites, vulgo Marchias, Comites a Comitando Imperatorem, quod judices & gubernatores ab eo conſtituerentur diſtrictuſque ubi juriſdictionem exercebant appellarentur Comitatus, Caſtellanorum, quod vice Dominorum Caſtella & arces tuerentur, neque illa in hæreditarias poſſeſſiones, tranſiiſſe, tranſmiſſaque ad poſteros ante tempora *Caroli Magni*, erant enim pleramque præfecturæ tantum, quæ certis perſonis loco, & tempore a Rege vel Imperatore concederentur ad tempus, & quæ ad nutum amoveri poterant.

Mechlinia vetus.

Maſlinas veteres *Adonis* ævo nequaquam utrumque Dilæ latus occupavit, ſed quidquid ſive pagi, ſive vici in læva fluminis conſtitit *Adonis* domui adjacentis, populo latè ſenſim eam incolente, Ciſdiliana Mechliniæ pars, ubi nunc præcipua urbis decora, ſedes Archiepiſcopalis, Domus Senatoria, forum, Coriariorum ſedes (vulgo *den Ham*) & alia loca, mera tunc ſolitudo fuit, & ulmorum ſilva, damis & paludibus horrida dictum *Ulmetum* abhac confitâ frequenti arbore nuncupatâ, quo etiam nomine pueris hodiè ſatis notum eſt, quidquid prati ultrà medium milliare in eadem ripâ Thyliæ ad urbis muros protenditur, vulgo *t'Olmerbroeck* nuncupatum. Et rerum noſtratium periti magno unanimique conſenſu id nominis præter prata & prædia quibus illud hodiè conſtat, novæ Ciſdilianæ Mechliniæ pomeria latè olim fuiſſe complexum.

Mechliniæ Dominium Antiquitus fuiſſe penes Reges Francorum.

Jus ſupremum ſeu Dominium directum Mechliniæ ſub *Adone* Comite competebat *Pipino* Francorum Regi, dein *Carolo Magno* ejus filio, cujus ſucceſſores idem jus obtinuerunt.

In diviſione regni *Lotharii* Imperatoris Anno 870. facta inter hujus patruos *Carolum Calvum* Franciæ & *Ludovicum* Germaniæ Reges in procaſpide ad Moſam fluvium inter Hariſtallum & Marſanam VI. Idus Auguſti, inter alia *Carolo* ſunt tributa S. Servatii Trajecti ad Moſam, *Maſlinas*, (hodie Mechlinia) *Leds*, quo nomine Lira intelligitur. &c.

Anno dein 912. *Ludovico* ultimo Carolinæ ſtirpis in Germaniâ Rege ſine liberis defuncto *Carolo* Simplici Francorum Regi, ut legitimo hæredi jure licuit, non regnum modo *Lotharii*, ſed & Germaniam quoque ipſam, ſi par in armis vis fuiſſet, repetere.

Anno 915. idem *Carolus* Simplex *Stephano* Leodienſi Epiſcopo & *Reginero* Marchione petentibus intuitu meritorum, *Stephani* præfati & *Franconis* ejus prædeceſſoris, qui in debellandis ad internecionem Lovanii & Mechliniæ Normannis egregiam operam navaverant, *Arnulpho* Regi dat varia prædia & bona Eccleſiæ Leodienſi. Diploma recitat A. Miræus in Diplom. Belg. Lib. 2. Cap. 18. novæ edit.

Præterea eodem anno donat Eccleſiæ Leodienſi Mechliniæ Dominium; rem probat *Barth. Fiſen* in Hiſtoriâ Leodienſi his verbis ad hunc annum.

„ Do-

Digitized by Google

"Donaſſe præterea Braſſemius* affirmat Abbatiam S. Romualdi (vult dicere S. Rumoldi) Martyris ad Demeram amnem cum Eccleſiis, & mancipiis utriuſque ſexus, terris cultis & incultis, aquarum decurſibus: hoc eſt uno verbo Mechliniæ Dominium, de quâ quamquam reſcriptum nullum habeam; Braſſemii ſane verba ex aliquo diplomate ſcripta non dubito. Neque vero de re dubitare quiſquam poteſt; quandoquidem Ottones primus & tertius ratum id ſe habere teſtati ſunt".

Diploma extractum ex II. Libro chartarum perilluſtris Eccleſiæ Cathedralis Leodienſis N. 141. ſub hoc titulo *Conceſſio Domini Caroli Regis Francorum facta Epiſcopo & Eccleſiæ Leodienſi ſub certâ formâ de Abbatiis Haſterienſi & S. Rumoldi Mechlinien.* refert R. P. Sollerius S. J. in actis S. Rumoldi editis Antverpiæ Anno 1718. pag. 113. ut ſequitur.

"In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis *Carolus* divinâ propiciante clementiâ, Rex Francorum. Si congruis fidelium noſtrorum petitionibus aurem noſtræ munificentiæ aperimus, eorum propenſius animos ad noſtram fidelitatem invitamus. Animadverterit igitur ſanctæ Dei Eccleſiæ noſtrorumque fidelium, tam in præſenti, quam in futuro tempore ſuccedentium induſtria, quia noſtræ dignitatis ſublimitatem cum omni humilitate adeuntes Comes *Reynerus* & *Demarcus* & *Robertus* Comes & Demarcus nec non & *Robertus* nobis dilectus, pronis flagitaverunt genibus ut quamdam Abbatiam nomine dictam *Haſteriam* quam Comes *Wodricus* per præceptum habebat regale, quæ ſita eſt in Comitatu Coivenſe, ſuper fluvium Moſam ipſo conſentiente & deprecante, per noſtræ auctoritatis præceptum Sancti *Lamberti* contuliſſemus, eâ ſcilicet ratione quatenus eandem Abbatiam, & alteram in honore *S. Rumoldi* Martyris conſtructam, quæ ſita eſt in Comitatu Renis ſupra fluvium Tameram, quæ etiam ſub poteſtate *Stephani* Sanctæ Tungrenſis Eccleſiæ Epiſcopi, habebatur, ipſo etiam conſentiente, & deprecante, diebus vitæ ſuæ & uxoris ejus nomine *Cunegundis*, & unius filiorum ipſorum, videlicet noſtri nepotis *Alberonis* poſſideant, cum omni integritate, quorum libentiſſimè precibus annuentes, concedimus animo libenter, quod noſtram Majeſtatem deprecatum eſt humiliter: ac tam, ut ſupra dictum eſt, diebus vitæ ſuæ & uxoris ejus & unius filii ipſorum habeant, teneant atque poſſideant ſupraſcriptas Abbatias, cum Eccleſiis & mancipiis utriuſque ſexus, terris, cultis & incultis, vineis, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve decurſibus & omnibus juſte & legaliter ad ſe pertinentibus, jure ſiquidem beneficiario & uſufructuario, poſt illorumque ab hac luce diſceſſum, nemine contrariante, præmemoratæ Abbatiæ revertantur ambæ cum omni integritate, ad eandem poteſtatem, de quâ MASLINAS FUISSE NOSCUNTUR. Et ut hoc noſtræ auctoritatis præceptum firmum habeatur, veriuſque credatur & attentius obſervetur, manu propriâ ſubter firmavimus, & annuli noſtri impreſſione ſigillari juſſimus."

Per extractum ut ſupra

W. BIMY.

Deeſt annus, quo diploma conditum fuerit, avulſus forte, aut temporis diuturnitate extritus. Ex hoc Diplomate evidenter conſtat non aliâ quam per Regiam *Caroli* Simplicis donationem, Eccleſiam Leodienſem Mechliniæ Dominium aſſecutam.

Barth.

* *Joannes Braſſemius* Ord. Minorum Trudonopolitanus ſcripſit Anno 1541. ad *Georgium Auſtriacum* Leodienſem Epiſcopum Res geſtas Epiſcoporum Leodienſium & Ducum Brabantiæ a temporibus S. Materni uſque ad Annum 1505. extat Leodii M. S.

Barth. Fiſen ſupra citatus deinde pergens ad annum 980. ait: „ Bonorum
„ omnium acceſſiones ad Eccleſiam (ſcilicet Leodienſem) factas, auctoritate
„ Cæſarea firmari voluit *Notgerus*, impetravitque, quidquid *Pipinus*,
„ *Carolus*, *Ludovicus*, rurſumque *Carolus* Francorum Reges, & nuper
„ *Otto* primus Imperator Eccleſiæ donârant, dato Diplomate ratum eſſe juſſit
„ *Auguſtus*; nominatim etiam *Hoium*, *Foſſas*, *Lobium*, *Tungros*, *Mechliniam*.
„ Normannicæ feritatis injurias ſuperaſſe debuerint iſta Regum
„ reſcripta, quæ Notgerus Ottoni confirmanda obtulerit. At ætatem noſ-
„ tram non attigerunt, hauſta flammis aliis poſterioribus. " Hactenus
Fiſen.

Diploma *Ottonis* Imp. Anni 980. refert J. Chapeaville in Hiſt: Pont: Leod: Tom. I. Cap. 53. in quo inter alia recenſet *Maſlines*.

Ibidem quoque refert Diploma, quo Henricus Romanorum Rex anno 1006. idem confirmavit, ubi inter alia item recenſet *Maſlines*.

Denique capite XLI. exhibet Diploma quo *Adrianus IV. Papa Anno* 1155. recenſens omnes ſpeciatim Eccleſiæ Leodienſis poſſeſſiones, inter cæteras iterum numerat *Maſlinas*, & eodem Cap. recitans Diploma *Frederici* Imp. ejuſdem anni 1175. ibidem inter capitales poſſeſſiones Eccleſiæ Leodienſis refertur *Maſlinas*, *Heiſte* cum *Advocatia*, & omnibus appendiciis ſuis.

Ex his Diplomatibus evidenter conſtat univerſum Mechliniæ Dominium & jus ſupremum ſpectaſſe ad Eccleſiam Leodienſem, quæ illud Dominium conſervavit, & Mechlinia ei manſit ſubjecta usque ad annum 1333. quo illud *Ludovicus* Nivernenſis Flandriæ Comes ſibi & ſucceſſoribus ſuis acquiſivit emptionis tabulis ab *Adolpho* Epiſcopo Capitulo Eccleſiæ Leodienſis, de quo infra.

Bertholdi nullum ſupremum Dominium poſſiderunt in Mechlinia.

Quid ergo de *Bertholdis* Grimbergarum Regulis quos volunt uno ferè ore omnes qui hactenus ſcripſerunt obtinuiſſe Dominium ſupremum illius partis oppidi quæ eſt ultra Diliam? Non diffiteor pleroſque etiam ſcriptis nobiles ſuperioris ævi in illam popularem ſententiam de duabus Mechliniæ partibus, deque harum Dominis propriis abiiſſe, & aſſeruiſſe in regione ejus ampliore in qua Baſilica D. *Rumoldi* nunc Metropolitana viſitur, jus ſupremum obtinuiſſe Leodienſes Epiſcopos, alterius vero regionis trans-Dilianæ, in quâ Deiparæ Virginis hodiè Collegiata Eccleſia, olim *Bertholdos* Grimbergarum Dynaſtas fuiſſe Dominos, alii eos indiviſim rexiſſe & poſſediſſe Mechliniam aſſerunt, veroſimiliter in errorem inducti ex pactis *Bertholdorum* cum Epiſcopis Leodienſibus, ſignanter ſeculo XIV. qui eorum potentiâ & viribus oppreſſi vi coacti pro bono pacis ipſis dimidium emolumentorum & utilitatum ceſſerunt, patetque ex pactis & Leodienſium Epiſcoporum querelis, uti in ſequentibus demonſtrabimus.

Bertholdi itaque nullum directum Dominium vel ſupremum jus in Mechliniâ obtinuerunt vel poſſiderunt, neque ipſi Leodienſes Epiſcopi ipſis unquam aliquam ejus partem ceſſerunt, ſed expreſſè ſemper conventum, Dominium & jurisdictionem oppidi fore penes Epiſcopos. Ad illa autem elucidanda oportet ab altiori principio rem illam auſpicari.

Advocatia quid Antiquitus.

Eccleſia Leodienſis tot Dominiis & opibus ex Imperatorum & Regum Donationibus aucta & ditata, illa conſervare ubivis, difficulter potuit Epiſcopis rebus curisque Eccleſiaſticis diſtentis, qui inſuper a ſeculi Principibus eorum bonis inhiantibus terrefacti, plurimis in locis Advocatiam Dominiorum ſuorum Nobilibus commiſêre, more illo tempore uſitato, qui præfecturam in Eccleſiæ bona ſuæ tutelæ commiſſæ exercerent, jus dicerent & ſecularis

bra-

brachii vim exercerent; Advocatia vero hæc nihil juris eis tribuebat, ſed jus tuendi ac protegendi earum bona, & ſicut togati Advocati ſive Patroni non gratis patrocinantur ſuis clientibus, eorumque cauſas agunt; ita & olim decretum, ut Advocati armati habeant ex mulctis criminalibus & aliis emolumentis, ordinariè tertium denarium: at plures Advocati, hiſce non contenti, variis prætextibus jura ſua augebant variaſque taxas exigebant, ipſaque Monaſteria & Eccleſias mirum in modum ſæpe gravabant, & qui facultates eorum tueri debuiſſent, eas potius rapiebant, & ex defenſoribus, direptores facti videbantur. Hæc non abs re præmittenda duximus, utut lucem adferant, quæ mox tractabimus.

Bertholdi Advocati de Mechlinia.

Eccleſia Leodienſis olim Advocatiam oppidi Mechlinienſis commiſit *Bertholdis* Grimbergarum Dynaſtis, quam ab eâ deinceps tenebant in feudum, ſeque Eccleſiæ Leodienſis profitebantur clientes; quo autem preciſè tempore & annò inchoatum, incertum eſt. Hoc certum, quod ſæculo primum XIII. Advocatos Mechlinienſes ſe ſcripſerint *Bertholdi*, quod infra duobus Diplomatibus probabimus. Proinde quod ea pars Mechliniæ, quæ hodie eſt Trans-Diliana paruerit Bertholdis, in eâque obtinuerint jus ſupremum, ad fabulas relegamus, & pro parte Grimbergenſium conficta eſſe conſtanter aſſerimus, & quidquid hi olim in eâ juris poſſiderunt, id non niſi per violentiam & iniquam uſurpationem ab Eccleſiâ Leodienſi acquiſiverunt, & nullum aliud jus in eâ obtinuerunt, præter meram Advocatiam, & quæ eis Leodienſes Epiſcopi pro bono pacis indulſerunt.

Reſtat nunc variorum opiniones eâ de re in medium proferre, eaſque validis, ac ſolidis argumentis refellere.

Refelluntur Chronica & Auctores afferentes Bertholdos Dominos fuiſſe Mechliniæ partis Trans-Dilianæ

Manuſcripta rerum Mechlinienſium Chronica nulla habemus conſcripta ante ſæculum XVI. & antiqua Regiſtra Capituli *D. Rumoldi*, & duo libri antiqui conſcripti in pergameno, ex quibus hoc erui poterat, perierunt in direptione civitatis Mechlinienſis anno 1580. die 9. Aprilis; ut proinde non mirum, ſi illa Chronica & nova Regiſtra, quæ hodie exſtant, illam popularem opinionem nobis obtrudere conati ſunt, quod *Bertholdi* obtinuerint Dominium Trans-Dilianum.

Ex auctoribus primus nobis occurrit *Pontus Heuterus*, qui ſcripſit in fine ſæculi XVI. cujus opera ſunt in plurium manibus; is in *Carolo Audace* ad annum 1474. imputat attritis *Bertholdorum* diuturno bello opibus, ut alteram hujus Urbis Dominii partem Leodienſi Eccleſiæ vendere gravi neceſſitatis telo coacti fuerint; ſed cum poſt annum 1000. arma primum à *Bertholdis* ſumpta, & de rerum ſummâ cum Brabantiæ Ducibus dimicare cæperint, *Notgerum* vero Epiſc. Leod. ante annum 1000. Mechliniæ jura dixiſſe verum eſſe nequit quod ab eo aſſeritur.

Huic auctori fidem habuiſſe videtur F. Zypæus in hiatû Caſſano obſtructo, cum Lib. I. Cap. 16. ſcribit, a *Bertholdis* ad Epiſcopum Leodienſem ſolido jure Mechliniam abiiſſe.

Initio ſæculi XVII. Antiquitates Urbis & Provinciæ Mechlinienſis deſcripſit J.B. Gramayus, qui Lib. II. ſect. II. ab altiori principio rem exorſus, narrat *Monulphum* Comitis Dionantenſis filium Mechliniam a *Guidone* Comite ſub Annum 551. coemptam cum Jopiliâ & Capremonte donaſſe Eccleſiæ Leodienſi: ideoque paſſim *Patrimonium S. Lamberti* in veteribus Chronicis vocari. Hoc verum non eſſe patet ex præfato *Barth. Fiſen* in Hiſt. Eccleſ. Leodienſis; ubi ait anno demum 1297. *Jupiliam* ab Eccleſiâ Virdunenſi abſolutè eſſe emptam a Canonicis Leodienſibus, quam ab anno 1266. ab eâ in emphiteuſin acceperant ſub annuo cenſu: Capremons vero

(quam hodie *Chievremont* dicimus) nunquam ſpectavit ad Eccleſiam Leodienſem, quam ut nidum rebellium & Leodienſibus ſemper infeſtam *Notgerus* Epiſcopus aſtu intercepit & funditus evertit Anno 980. Canonicorum Præbendis ad Aquisgranenſem *B. Mariæ* Baſilicam tranſlatis. Teſte eodem B. Fiſen & *J. Chapeaville.*

Gramayus deinde facto gradu ad ſectionem proximam, præcedentium immemor, Leodiis tantum dimidiæ urbis imperium attribuit, de modo quoque & primo poſſeſſionis tempore incertiſſimus, putat quod *Bertholdi* alicujus filius (Joannem, inquit, vocant Arnoldi filium) in Laubio Monachum induens, dimidium Mechlinienſis Peculii ſecum traxerit, diviſo bifariam Dominio, iſtaque circa annum ab orbe condito milleſimum acciderint. „ Hoc
„ certum (ait) cum Abbatia Lobienſis ob alterius Domini potentiam præ-
„ ſentiamque parum haud perciperet emolumenti, Abbatem, initâ permuta-
„ tione, Dominium ſuum Epiſcopo Leodienſi tranſcripſiſſe, ut alii anno 971,
„ ut alii An. 1171."

Verum quis hujus narratiunculæ color? aut quæ in tantâ ambiguitate temporum, rerum certitudo ſperari poteſt? Certe de Joannis Monachatu ſententiæ velut fundamento vacillat fides, quem aliqui Arnoldi Grimbergani a feritate *Barba-Draconem* appellari filium, hoc eſt poſt annum 1100. finxêre.

Hujus opinionis error clarè patet ex ante citatis Diplomatibus cum ante & poſt annum 1000. inter capitales poſſeſſiones Eccleſiæ Leodienſis numerentur *Lobes* & *Malines*.

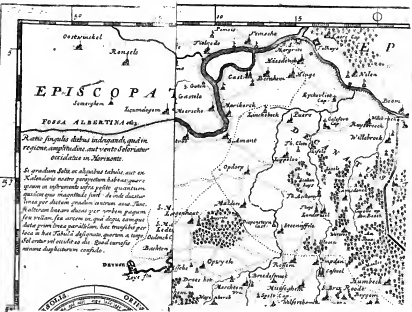
Inſuper conſtat Epiſcopos Leodienſes per VII. Scabinos ante annum 1220. Trans-Diliam jus dixiſſe, ibique plurima bona & cenſus poſſediſſe, probant auctentica quæ adſervantur in Archivo Hoſpitalis *B. Mariæ* Trans-Diliam; attento etiam eo, quod *Adonis* Comitis ævo vetus Mechlinia, in quâ hic Comes ſuam tenebat aulam, in loco ubi hodie Armamentarium Regium, non protenderetur ultra Diliam, ubi nunc Baſilica *D. Rumoldi*, quæ erat ſolitudo nemoroſa (Ulmetum nuncupatum) ut ante diximus, quæ poſt receſſum Normannorum & Danorum primitùs circa annum 990. inhabitari cæpit; & ipſe Gramayus Lib. I. Sect. 6. ait: „Certe ab anuo 897. prima redivivæ Mechliniæ
„ fundamenta ultra flumen jacta videor colligere ex Chronico Cameracenſi
„ ante annos ſexcentos conſcripto, ubi hæc verba lego. *Apud Maſlinas*
„ *quoque Monaſterium eſt Canonicorum, ubi quieſcit pretioſus Dei Martyr*
„ *Rumoldus, genere Scotus, qui vitam Heremiticam ducens inibi martyriſa-*
„ *tus eſt.*" Deinde pergens: „ Cæterum cum timeretur civitati a Barbaris,
„ religioni obprædonibus, ſub annum 970. ultra flumen producta pomeria.
„ Et quidem *Notgeri* Epiſcopi Leodienſis ævo, conſtat urbis illius latus ab
„ Hanswycanâ portâ (quæ tum Leodienſis vocabatur) muro foſſiſque muni-
„ tam fuiſſe aliâ parte ligneis ſepimentis inſtructa. Quæ tamen ante annum
„ 1300. conformis ſuperiori fuerit."

Ulterius abundè patet ex pactis *Bertholdorum* cum Leodienſium Epiſcopis, ſignanter anno 1213. cum *Hugone de Petramonte* & *Waltero III.* de *Berthout*, ubi conventum eſt in hunc modum.

Ex Actis S. Rumoldi pag. 114. Walterus III.

„ Noverint univerſi, quod inter Dominum *Hugonem* Epiſcopum & Eccleſiam
„ Leodienſem ex unâ parte, & Dominum *Walterum Bertholt*, ex aliâ parte, talis com-
„ poſitio eſt ordinata. Dominus *Walterus* recognoſcit Epiſcopo omne jus & Domi-
„ nium, & omnes redditus, quos Epiſcopus habebat in villâ de *Marlines*, & omni-
„ bus appendiciis ſuis, & præterea totam ſilvam de *Heſtene:* & Dominus *Walterus*
„ poteſt ſe acceſſere ibidem, dummodo non faciat injuriam de feudis vel de heredi-
„ tatibus quæ tenentur ab Epiſcopo: & propter hoc accrevit dictus *Walterus* Epiſ-
copo,

Digitized by Google

Oostwinckel
Rongele
EPISCOPAT
Somerghem
Lovendegem
FOSSA ALBERTINA 1613
Ratio ſingulis diebus indagandi, quâ in regione, amplitudine, aut vento Sol oriatur occidatue in Horizonte.
Si gradum Solis, ex aliquibus tabulis, aut ex Kalendario noſtro perſpectum habeas: quære ipſum in inſtrumento infra poſito quantum quidem ejus magnitudo ſinit · de inde ducatur linea per dictum gradum centrum acus. Tunc, ſi alteram lineam ducas per urbem pagum ſeu villam, ſeu arcem in quâ degis, eamque dictæ priori lineæ parallelam, hæc tranſibit per loca in hac Tabulâ deſignata, quorum a tergo, Sol oritur vel occidit eo die. Quod curioſis minime diſpliciturum confido.
Leye flu
SOLIS ORTUS
Tielrode
Temsche
S. Margriete
Haesdonck
Castel
Bornhem
Hinge
Nielen
Boom
Gastele
Marikerck
Liezele
Puers
Willebroeck
S. Amant
Opdorp
Malderen
Steenhuffele
Londerzeel
Opwyck
Rossem
Breedeſtraet
Merchten
Muſſeghem
S. Brix Roode
Humbeck
Bachten
Oodonck
Lebbeke

Digitized by Google

Digitized by Google

„ copo, redditus ſuos triginta marcas Leodienſis monetæ, quas & ibidem aſſigna-
„ vit ſingulis annis percipiendas. Et Epiſcopus vel Eccleſia non poteſt de cætero
„ aliquam commutationem facere de villâ de *Marlines*, neque de appendiciis ſuis:
„ & quidquid ipſe W. (*Walterus*) ibi acquiret totum tenebit de Epiſcopo. Præ-
„ terea ipſe cognovit coram paribus ſuis, quod ipſe eſt ligius homo Epiſcopi, & te-
„ netur eum & Eccleſiam Leodienſem juvare contra omnem hominem. Hujus
„ compoſitionis teſtes ſunt, Dominus Joannes Præpoſitus S. Lamberti, & Dominus
„ Theodoricus Decanus, Dominus Henricus de Jacia, Thomas de Hemmericurt,
„ Radulphus de Numaico, Henricus de Eppia, Jacobus de Altaripa, Magiſter
„ Herrewardus, Ludolphus, Archidiaconi, Ludovicus Comes de Los, Theodo-
„ ricus de Walecurt, Henricus de Argentael, Clarebaldus de Altaripa, Anſelmus
„ de Salemanghe, Oliverus de Sotengiens, Godefridus de Liewes, Gerardus de
„ Hoſenmont, Libertus de Gineſſe, Faſtradus de Hemmericurt, Godefridus de
„ Scoves. Acta ſunt hæc Leodii, anno Dominicæ incarnationis milleſimo du-
„ centiſſimo tertio decimo."

Ex hoc toto inſtrumento tantum abeſt ut Mechliniæ Dominus nominetur *Walterus*, nt ne quidem Advocatus eatenus agnoſcatur, quæ appellatin primum innuteſcit altero Diplomate, quo *Walterus* IV. non niſi *Advocatus Mechlinienſis* dicitur anni M. CCXLI. ut ſeqnitur.

„ Ego *Waltherus Bertholt* Advocatus Mechlinienſis, notum facio univerſis, præ- *Ex iiſdem*
„ ſentes litteras inſpecturis, quod ego apud Tudinium, feriâ quartâ poſt Octavas *Actis pag.*
„ Paſchæ, venerabili Patri & Domino meo *Roberto*, Dei gratia Leodienſi Epiſco- *eâdem.*
„ po, feci fidelitatem prout tenebar & homagium ligium contra omnes. In cujus
„ rei teſtimonium, præſentes litteras ſigilli mei munimine roboravi. Actum die
„ prædicto, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo."

Per extractum ut ſupra

W. BIMY.

A Miræus in Donat. Belg. Lib. II. cap. 127. nova Edit pag. 193.

Anno M. CCCVIII. *Theobaldus de Bar* Leodienſis Epiſcopus certis conditionibus mediis cum *Ægidio Berthout* in grariam rediit & concordiam iniit, conditione hac præcipuâ interpoſitâ, Dominium & Juriſdictionem oppidi Mechlinienſis penes Epiſcopum fore cum vicinis annexis, Advocatiam Urbis, & ſuburbani Ægidius ſuſciperet, clientem profeſſus, commoda quæ ex judiciis, teloniis, aliiſque obvenirent, æqualiter inter ſe partirentur, cum alias Advocatis non niſi tertia utiliratum portio deberetur. Ægidius eodem anno ſe dixit clientem, ejuſqne defuncti exemplo *Florentius* patruus ejus ſucceſſor (qui erroneè a Gramayn ejus filius dicitur) Sacramentum innovavit anno M. CCCXII. neque illi tam duras, haud dubiè æquas leges recuſarunt.

Denique in ultimâ illâ Mechliniæ Flandriæ Comiti factâ tranſmiſſione Dominium Urbis cum pagis annexis ab *Adolpho* Epiſcopo, Advocatia a *Rainaldo* Geldriæ Comite *Sophiæ Bertholdicæ* viro vendita fuir, nempe Dominium ſumma 100000. Librarum Turonenſium (ur Meyerus ad annum 1333.) Advocatia 60000. Librarum ſimilium, ut teſtis idem Meyerus & alii. Atque inde clarè patet Dominii nihil ad *Bertholdos* ſpectaſſe.

Cæteri Auctores ut Divæus, F. Haræus, J. Wachtendonck, A. Miræus & alii, ſuos errores ex præfatis auctoribus & Chronicis hauſerunt, & ab eis in errorem inducti ſunt; ideoque ſupervacaneum foret eos ſpeciatim refellere, cum ex dictis, eorum opiniones ſatis ſuperque refutatæ ſint.

Ultimus Auctorum eſt *C. Butkens* qui in ſuis Trophæis Brabanticis, nullo nixus fundamento, & abſque ulla probatione, ac primus & ſolus, refert

S. Libertum Comitis *Adonis* filium in *Laubio* Monachum induiſſe, & Mechliniæ Comitatum paternæ hereditatis Peculium eidem Abbatiæ donaſſe, quod ex antedictis verum eſſe nequit, cum ex his & citatis Diplomatibus conſtet Mechliniam ſpectaſſe ad *Caroli Magni* poſteros, & in diviſione regni *Lotharii* Imp. An. 870. tributam fuiſſe *Carolo Calvo* Francorum Regi ejuſque poſteris, ex quibus Anno 915. *Carolus Simplex* Mechliniam contulit Eccleſiæ Leodienſi, uti ante ſatis diximus; deinde ipſi Lobienſes *S. Libertum* pro ſuo non agnoſcunt. Præterea in Chronico Lobienſi, quod exſtat ad calcem vitæ *S. Vrſmari*, quodque Anno 1628. Gallico idiomate edidit Ægidius Waulde, nulla fit mentio *S. Liberti*, multoque minus hujus donationis factæ ab eo Lobienſibus, quod indubiè hoc Chronicon non omiſiſſet.

Cæterum excepto præfato *Butkens*, nemo iſtam fabulam recenſet, & ſtante illa opinione, falſa erunt omnia præfata Diplomata Leodienſia, in quibus tam disertè & clarè aſſeritur *Malinas*, ſeu *Maſlines*, Regum Francorum donatione ab Epiſcopo & Eccleſiâ Leodienſi poſſideri.

Primus qui ex gente Bertholdieâ titulum Mechliniæ Domini uſurpavit, & aſſumpſit eſt *Waltherus* V. dictus *Berthout*, Tutor & Cancellarius Ducis Brabantiæ, penes quem ſumma rei erat ſub Ducíſſâ *Aleyde*, matre *Joannis* I. Ducis Brabantiæ in minore ætate conſtituti; hunc titulum ſibi primo invenio arrogaſſe in quodam Diplomate apud A. Miræum in Not: Eccl. Belg. Cap. 194. novæ edit. eumque titulum deinde arroganter geſſit: Illum ſecuti ſunt ejus poſteri. Verum huic arrogantiæ ſeſe oppoſuit *Henricus Gelder* Epiſc. Leod. cujus imperium, cùm, inductu præfati *Walteri*, Mechlinienſes ſpernerent, eam urbem Anno 1267. valido exercitu cinxit, *Walterus* fretus ſuâ potentiâ, & Brabantinorum viribus adjutus, Epiſcopum compulit circa principium hyemis defectu victualium obſidionem ſolvere & re infectâ diſcedere.

Mechlinia ceditur ad tempus Duci Brabantiæ.

Magna dein fuêre diſſidia inter Leodienſes Epiſcopos & *Bertholdos* ſuper Mechliniæ poſſeſſione, & perſtitêre in ſuâ defectione uſque ad Annum 1300. quo *Hugo de Cabillone* Leod. Epiſc. armis & viribus impar contra *Bertholdorum* potentiam, conceſſit Mechliniam & villam *Heyſte*, cum inde dependentibus, *Joanni* II. Brabantiæ Duci uſque ad tertium hæredem; eâ lege ut eam ſuis ſumptibus recuperet, quæ *Joannes Bertholdus*, ejuſque majores injuriâ ſibi vindicarunt. Diploma recitat A. Miræus in Diplom. Belg. Lib. 1. Cap. 97. novæ edit.

Univerſis præſentes litteras inſpecturis Hugo, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, æternam in Domino ſalutem, cum notitia veritatis. Zelus Orthodoxæ fidei in eo probatur præcipuè......

Heyſt op den Bergh quarto lapide à Mechlinia.

Sane cùm ad nos & Anteceſſores noſtros, Eccleſiæ Leodienſis Epiſcopos, qui ipſam Eccleſiam rexerunt pro tempore, plurima & diverſa jura ac Juriſdictiones in Oppido Mechlinienſi, & in villa de *Heiſle*, & appendiciis earumdem pertinuerint longis temporibus, & adhuc pertinere dignoſcantur, quæ uſque ad hæc tempora Nobilis Vir Joannes Berthout de Mechlinia, & ſui Progenitores per potentiam ſuam violenter occuparunt, & adhuc detinent occupata, contrà Deum & juſtitiam, in diſpendium animæ ſuæ & prædictæ Leodienſis Eccleſiæ non modicam jacturam, conſilio freti bonorum & Juriſperitorum, oportunum duximus catenùs nobis brachium invocare defenſionis.

Cum igitur, quia Illuſtris Princeps Dominus Joannes, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi, ſit fidelis & major ac potentior inter fideles Eccleſiæ noſtræ ſupradictæ, noſtrum, imò potiùs Eccleſiæ noſtræ gerens negotium, de mandato noſtro & requiſitione debita, prædicta jura & juriſdictiones diu injurioſè ac violenter occupata, uteſt dictum, ad proprietatem Eccleſiæ noſtræ ſupradictæ reducat,

ducat, & reducere laboret ſuis ſumptibus & expenſis, noſtræque ſeu Eccleſiæ noſtræ prædictæ, facultates non ſufficiant ad tanta ſupportanda;

Volentes ſuis laboribus & expenſis meritò reſpondere, cùm nemo teneatur ſuis ſtipendiis militare, prædicta Jura & Juriſdictiones univerſas & ſingulas, prout idem Dux revocaverit, ad jus & proprietatem Eccleſiæ noſtræ memoratæ, liberè conferimus & donamus ſibi ſuiſque heredibus, uſque ad tertium heredem incluſive, cum fructibus, proventibus & adventiciis quibuſcumque:

Promittentes bonâ fide dicto Duci, quòd quàm citiùs poterimus, procurabimus cum effectu, ſuper collatione ſeu donatione prædicta, conſenſum Capituli dictæ noſtræ Eccleſiæ, ſeu confirmationem Apoſtolicam adhiberi;

Præſertim cùm ſæpedictus Dux bene valeat promereri, pro eo, quædam Jura & Juriſdictiones, de quibus providendum eſt, quod ad poſſeſſionem prædictæ noſtræ Eccleſiæ non venerint, quamvis multi Anteceſſores noſtri, pro ipſis recuperandis, gravibus inſudaverint laboribus & expenſis.

In quorum teſtimonium & munimen, ſigillum noſtrum præſentibus litteris duximus apponendum. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo, Sabbato poſt Feſtum B. Lucæ Evangeliſtæ.

Joannes Brabantiæ Dux rem ſuam non Eccleſiæ Leodienſis egit, tranſegit ſiquidem cum præfato *Joanne Berthout*, ut ipſe medietatem a Duce obtineret in clientelare beneficium, juraque partiantur, & quo cives haberent obſequentiores & magis addictos; eos die S. Luciæ ſacro eodem anno ampliſſimis donarunt privilegiis, præcipua ſtapula avenæ, ſalis, & piſcium ab Antverpienſibus ante habita. *Theobaldus* ejus ſucceſſor poſt decennium Duci Brabantiæ litem movet in Curiâ Romanâ, & Epiſcopatui Urbem illam revindicat & Anno 1310. ſub Anathemate eam reſtituere compellit.

Anno 1308. præfatus *Theobaldus* certis conditionibus cum *Ægidio Berthout* concordiam iniit & conventionum tabulas confecit (ut ante dicere incepimus) Conditionum hæc ſumma erat, Dominium & juriſdictionem oppidi penes Epiſcopum fore, cui perinde parebunt vici ſuburbani & in territorio peculia jure urbis gaudentia *Hevere*, *Muſines*, *Humbeke*, *Leeſt*, *Heffene*, *Nieulant*, *Neckerſpoele*, quæque ad huiuſmodi villas referebantur. Advocatiam vero & dimidium utilitatum, redituumque, in his omnibus portionem *Bertholdis* tribui: ita tamen ut quidquid dictis in locis poſſiderent, aut aliquando poſſeſſuri eſſent clientelam profeſſi & ſacramento præſtito, tamquam feudum ab Epiſcopo ſuſciperent, Scabini & Primores ut *Bertholdi* ſtent pactis omni ſe ope & opera pollicentur. Pactum hoc ſolemne hujus conventionis, integrum exſtat apud A. Miræum in Donat: Belg. Lib. II. Cap. 127. novæ edit: ut ſequitur.

* Univerſis tam præſentibus quàm futuris, præſentes Litteras inſpecturis; THEOBALDUS, Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus ſalutem, & eorum quæ ſequuntur agnoſcere veritatem.

Cùm Pax ſive concordia inita ſit & ordinata, inter Nos ex parte una, & Nobilem Virum ÆGIDIUM BERTHOUT ex altera, ſuper juribus Villæ MECHLINIENSIS: in cujus Pacis concordationem expreſſè conſenſum exſtitit, per Venerabiles Viros, Præpoſitum, Decanum, Archidiaconos, totumque Capitulum noſtræ majoris Eccleſiæ Leodienſis, & conſilium, conſenſum pariter & aſſenſum Nobilium Noſtrorum, ſcilicet Militum, Armigerorum, nec non conſilium bonarum Villarum noſtri Epiſcopatûs prædicti, ſecundùm tenorem & formam, ſuper dicta Pace, in teſtimonium per alterutram partem confectam, & ſignatam Sigillo noſtro dicti Capituli, & Ægidii Berthout prænotati, cujus Pacis formæ tenor ab initio uſque ad finem de verbo ad verbum ſequitur, in hunc modum:

Univerſis præſentibus & futuris, ad quos præſentes Litteræ pervenerint, THEOBALDUS Leodienſis Epiſcopus ſalutem, & cognoſcere veritatem. Noverint univerſi & ſinguli, quòd cùm diſſenſio fuiſſet inter Nos ex una parte, & Nobilem Virum

Ægidium dictum Berthout de Malines ex altera, occaſione jurium in Villa Mechlinienſium, tandem pro bono Pacis & de conſilio proborum, videlicet Capituli noſtri Leodienſis, Militum ac bonarum Villarum noſtri Epiſcopatûs, concordatum eſt inter Nos & dictum Ægidium in modum qui ſequitur:

Videlicet, quòd *Hevere*, *Muſines*, *Humbeke*, *Leeſt*, *Heſſene*, *Nieulant*, & *Neckerſpoele*, & dictarum Villarum appendicia, ſunt & erunt in perpetuum ſub dominio & juriſdictione Epiſcopi & Eccleſiæ Leodienſis, ſicut eſt Mechlinia.

Et judicio Scabinorum Villæ Mechlinienſis, in omnibus negotiis, quæ judicium requirunt, ex nunc in antea, ſub libertate, judicio & lege Mechlinienſium, & mediante iſtâ ordinatione, omnes exceſſus, emendæ, obventiones & commoda, quæ provenient ſeu provenire poterunt ex judicio vel aliàs in Villa Mechlinienſi, & in aliis Villis prædictis, & earum appendenciis, ſive ex cauſſa judiciaria ſeu libertate, vel jure, ac alio quocumque modo, erunt communia & æqualiter dividentur pro æquis portionibus inter Nos & Ægidium Berthout antedictum, ſalvis juribus Villæ prædictæ, prout ea Scabini Mechlinienſium conſervant.

Præterea omnes reditus, qui Nobis Epiſcopo ac Ægidio Berthout prædictis cedent in dictis locis & eorum appendiciis, erunt communes & æqualiter hereditariè dividentur inter Nos & Ægidium Berthout prædictum.

Nec poteſt alter noſtrûm aliquid penitus acquirere in dictis locis, niſi interveniat utriuſque conſenſus Et ſi quid alter ſine conſenſu alterius acquiſierit, erit commune inter Nos. Inſuper Villicus noſter, qui Scultetus dicitur, habet inſtituere Scabinos in fidelitatem, quandocumque neceſſe fuerit Nobis tanquam Domino, ac Ægidio Berthout pro jure ſuo. Quod tale eſt, videlicet quòd in omni caſu, ſuper quo Villicus noſter monebit Scabinos, qui ſuper omnibus caſibus, qui ad judicium Scabinorum ſpectant, poteſt & debet eos monere, ſtatim poſt monitionem dicti noſtri Villici, famulus Bertholdi poteſt ipſos monere, ſi velit, ſuper eodem caſu ſi præſens fuerit, nec non alio modo.

Niſi contigerit quòd Villicus noſter in juſtitia proſequenda eſſet negligens vel remiſſus; in quo caſu famulus Bertholdi poteſt requirere Villicum noſtrum per tres dies placitorum, præſentibus Scabinis, quatenus ſuper illo caſu moneret Scabinos & faceret juſtitiam; & ſi Villicus noſter hoc facere recuſaret vel nollet, ex tunc famulus Bertholdi ſuper illo caſu poteſt monere Scabinos, & deberent Scabini de illo caſu judicare ad monitionem ipſius, ſalvo jure in emenda, ſi quæ ad judicium pertinet. Et ſi tunc famulus Bertholdi in continenti monere negligat, ſemper Villicu noſtro monitio reſervatur, ad quem ſpectat monitio ſuper omni caſu; & ad ejus monitionem ſemper Scabini judicare tenentur.

Præterea ſi contingat bellum inſurgere, vel rixas moveri in prædictis locis, ubi Villicus noſter præſens non fuerit, ſi famulus Bertholdi ſuperveniat, nec ſit ibi aliquis loco Villici, poteſt audire querimonias, indicere treugas, arreſtare malefactores & eos ducere in priſonem, quæ eſt in Villa, ubi alii malefactores detinentur, ſecundùm quantitatem delicti. Qui malefactores debent tractari per monitionem noſtri Villici & judicium Scabinorum, ſecundùm quod in aliis caſibus ſuperiùs eſt expreſſum.

Et quidquid dictus Bertholdus tenet & tenebit, ac ejus heres & Succeſſores in dictis locis, tenet & tenebit ipſe ac ejus Succeſſores à Nobis ac noſtris Succeſſoribus, in Feodum tanquam homo noſter ligius ſeu noſtrorum Succeſſorum, Epiſcoporum Leodienſium, qui erunt pro tempore.

Et ut omnia prædicta firmâ ſtabilitate conſiſtant, Nos Epiſcopus prædictus, de conſenſu ac de voluntate Capituli noſtræ Eccleſiæ Leodienſis, promittimus bonâ fide, quòd quocumque caſu contingente, in perpetuum Nos vel noſtri Succeſſores non permutabimus, obligabimus, alienabimus, donabimus, vel vendemus ad tempus vel hereditariè Villam Mechlinienſem, ejus appendentia, ſeu jura ad Nos pertinentia in dictis locis, in toto vel in parte; conſervabimus Villam Mechlinienſem in libertate ac franciſiâ, quâ tenemus ac tenere debemus alias bonas Villas noſtri Epiſcopatûs, ſalvis juribus Villæ Mechlinienſis, pro ut ea conſervant Scabini dicti loci; & in quantum poterimus ipſos defendere & eis aſſiſtere, non ſubſtinebimus quòd aliqua impedimenta vel injuriæ inferantur.

Et Nos Ægidius Berthout prædictus recognoſcimus omnia ſuprà dicta pro Nobis & noſtris Succeſſoribus, & ea rata habemus, & conſentimus ordinationi, promittentes bonâ fide pro Nobis ac noſtris Succeſſoribus Pacem & ordinationem ſuperiùs expreſſas, & prout in Litteris præſentibus continetur, in perpetuum inviolabiliter obſervare.

Et

Et Nos Epiſcopus per dictam compoſitionem nihil plus concedimus Bertholdo de juriſdictione, & Dominio, & de acceſſionibus ad ea in dictis locis, quàm verba expreſſa in ipſa compoſitione poſita ſignificant.

Et Nos Bertholdus & omnes noſtri Succeſſores, quando levabimus Feodum noſtrum ab Epiſcopo, jurabimus quòd in dictis locis, de jure ac dominio, & de acceſſionibus ad ea, non petemus, nec occupabimus per Nos vel per alium ſeu alios ultra id quod per verba expreſſa in hac ordinatione poſita nobis conceditur.

Promittimus etiam Nos Bertholdus pro nobis & ſucceſſoribus noſtris bonâ fide, quòd in perpetuum, quocumque caſu contingente, jus noſtrum, quod habemus in Villa Mechlinienſi & ejus appenditiis, mediante compoſitione prædictâ, non vendemus, obligabimus, alienabimus, permutabimus in toto vel in parte, hereditariè vel ad tempus, quin directè ad noſtros heredes. . . . poſt noſtrum obitum, iſtam ordinationem Pacis, jurabimus Nos & noſtri heredes, prout in Litteris præſentibus continetur, fideliter obſervare, quotieſcumque prædicta jura nos continget relevare à Domino noſtro Leodienſi Epiſcopo, qui erit pro tempore.

Quæ omnia jura prædicta tam Nos quàm heredes noſtri debemus tenere in Feodum ligium à Domino noſtro Leodienſi Epiſcopo, & aliis Epiſcopis, qui pro tempore Eccleſiæ Leodienſi ſuccedent. Et ſi contigerit Nos vel heredes noſtros obligare ſeu alienare jura noſtra in dicta Villa Mechlinienſi ſeu ejus appenditiis, prout dictum eſt, Nos recognoſcimus pro nobis & noſtris Succeſſoribus, quod eo tempore Feodum amittemus prædictum.

Et Nos Theobaldus Epiſcopus Leodienſis prædictus, quia prædictam Pacem firmam & ſtabilem manere volumus in perpetuum, Sigillum noſtrum præſentibus Litteris, unà cum Sigillo Capituli noſtræ Eccleſiæ Leodienſis, duximus apponendum. Et Nos Præpoſitus, Decanus Archidiaconi, totumque Capitulum majoris Eccleſiæ noſtræ Leodienſis, approbamus & gratam habemus Pacem & ordinationem prædictas, & in eas conſentimus, ſecundùm quod præſentibus eſt expreſſum, & eas firmiter promittimus in perpetuum obſervare: propter quod Sigillum Eccleſiæ noſtræ, unà cum Sigillo Reverendi Patris, Domini noſtri Leodienſis Epiſcopi, præſentibus eſt appenſum.

Et Nos Ægidius Berthout prædictus, quia prædictam ordinationem Pacis volumus in perpetuum inviolabiliter obſcvari tam à nobis quàm à noſtris Succeſſoribus, præſentibus Litteris Sigillum noſtrum, unà cum Sigillis prædictorum Domini Epiſcopi & Capituli, duximus apponendum.

Nos Magistri Communitatis, Scabini & Jurati, Conſilium & tota Communitas Villæ Mechlinienſis, de voluntate & ad requiſitionem Domini noſtri Epiſcopi Leodienſis & Capituli, ac Ægidii Berthout prædictorum, gratam habemus dictam Pacem ſeu Ordinationem, ac in eas conſentimus, & promittimus benè & fideliter obſervare & facere obſervari, tam à ſingulis noſtrûm, quàm ab Ægidio Berthout ac ejus heredibus memoratis. Et ſingulis annis jurabimus, quando de novo inſtituemur ad Conſilium Villæ, nos præſentem ordinationem obſervaturos, & facere obſervari, pro ut ſuperiùs eſt expreſſum.

Et Nos Epiſcopus prædictus, de conſenſu Capituli noſtræ Eccleſiæ Leodienſis, promittimus bonâ fide pro Nobis & noſtris Succeſſoribus, Bertholdo, ſicut ligio fideli noſtro, & Villæ noſtræ Mechlinienſi præſtare auxilium contra quoſcumque, & in quibuſcumque neceſſitatibus, pro defenſione jurium eorum.

Et Nos Ægidius Berthout pro nobis & heredibus noſtris, Nos etiam Magiſtri Communitatis, Scabini, Jurati, Conſilium, totaque Communitas Villæ Mechlinienſis, promittimus bonâ fide, pro nobis & noſtris Succeſſoribus, præſtare auxilium contra quoſcumque, & in quibuſcumque neceſſitatibus, ipſi Epiſcopo, tanquam Domino noſtro, & Eccleſiæ Leodienſi, pro defenſione jurium eorum.

Et quantum ad auxilium, tam impugnando quàm defendendo, præſtando contra quoſcumque adverſarios Eccleſiæ Leodienſis, ſeu Villæ Mechlinienſis prædictæ, Nos Ægidius Berthout prædictus ac noſtri Succeſſores minimè poterimus excuſari occaſione alicujus Feodi à quocumque alio Domino relevati ſeu relevandi, vel nos Mechlinienſes occaſione conſuetudinis Marchiæ ſeu confinium habitorum cum vicino Domino, ſecundùm poſſibilitatem ſitûs noſtri, quam debet videre Dominus noſter, imminente guerrâ, cum Capitulo ſuo, Militibus, Conſilio noſtro, Villæ

 Mechli-

Mechlinienſis ac aliarum bonarum Villarum Epiſcopatûs, vocatis & congregatis in Capitulo Leodienſi, prout moris eſt: & debemus ſtare ordinationi eorum; penſatis & conſideratis ſitu & poſſibilitate prædictis.

Et nos Magiſtri, Scabini, Jurati, & Conſilium & tota Communitas Villæ Mechlinienſis prædictæ, ad requiſitionem prædictorum Domini noſtri Epiſcopi, Capituli, & Ægidii Berthout, ad majorem ſtabilitatem prædictarum ordinationis & Pacis, præſentibus Litteris Sigillum noſtræ Communitatis, unà cum prædictis Sigillis, duximus apponendum.

Et Nos prædicti Epiſcopus, Capitulum, Ægidius Berthout ac Communitas Villæ Mechlinienſis rogamus Nobilem Virum Arnoldum Comitem de Los & de Chiney, quatenus Sigillum ſuum velit apponere præſentibus, in teſtimonium veritatis.

Et Nos Arnoldus Comes de Los & Chiney prædictus, ad requiſitionem prædictorum, Sigillum noſtrum præſentibus Litteris, unà cum prædictis Sigillis, duximus
1307. apponendum. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo ſeptimo, feriâ ſextâ poſt Feſtum B. Andreæ.

Cumque Nos, ſicut proborum intereſt, ordinationem dictæ Pacis, in qua alias expreſſè conſenſimus, ut eſt dictum tenere & inviolabiliter obſervare, & obſervatam in perpetuum remanere velimus, affectemus pariter & cupiamus, prout promiſimus, præcipuè ob urgentem, probabilem, eminentem & veriſimilem neceſſitatem Villæ noſtræ Mechlinienſis prædictæ, extra noſtram Diœceſim infra Brabantiam ſituatæ, hujuſque conditionis, quòd homines ejuſdem neceſſe habent cum ſuis familiis & mercaturis eorum in mercandiſiis ſuis exercendis, quaſi per totas mundi partes multifariè circuire, ſine cujus Pacis perſeveratione & conſummatione Villa noſtra prædicta & homines ejuſdem in ſtatu proſpero & tranquillo permanere non poſſunt.

Nos affectantes & volentes, ob utilitatem & commodum Eccleſiæ noſtræ, Patriæ & Villæ Mechlinienſis, ut eſt dictum, procedere ſecundûm formam dictæ Pacis præconceptam ac Sigillis prædictis conſignatam, ut eſt dictum, volumus & conſentimus expreſſè formam Pacis prædictam in perpetuum firmiter obſervari, & ad majorem munitionem & ſtabilem ſecuritatem de præmiſſis, abſque aliquo modo contraveniendi in poſterum, præſentes Litteras Sigilli noſtri appenſione roborari fecimus.

Et Nos Ægidius Berthout ſupradictus, quoniam formam Pacis prædictam Sigillo noſtro ſignavimus, à promiſſis reſilire nolentes, volumus dictam Pacis ordinationem, ſemper firmiter obſervare & à noſtris heredibus ſeu Succeſſoribus inviolabiliter in perpetuum obſervari. Et in munimen & ſtabilitatem præmiſſorum abſque aliquo modo contraveniendi, per Nos vel heredes, aut Succeſſores noſtros, præſentibus Litteris Sigillum noſtrum, unà cum Sigillo Domini noſtri Epiſcopi ſuprà dicti, duximus apponendum.

Et Nos Theobaldus Epiſcopus, & Ægidius Berthout prædicti, ad majorem ſecuritatem de præmiſſis, requirimus & rogamus dilectos & fideles noſtros Magiſtros Communitatis, Scabinos, Juratos, Conſilium ac totam Communitatem Villæ Mechlinienſis ante dictæ, quatenus dictam Pacem, ſecundùm formam prædictam firmiter & inviolabiliter obſervent, & juvent in perpetuum obſervari, quodque Sigillum ſuum commune, unà cum noſtris Sigillis, præſentibus apponant.

Nos autem Magiſtri Communitatis, Scabini, Jurati, Conſilium ac tota Communitas Villæ Mechlinienſis, ad requeſtam Domini noſtri Epiſcopi, ac Ægidii Berthout prædictorum, laudamus & approbamus formam Pacis prædictam. Et promittimus dictam Pacem tenere firmiter & obſervare, & juvare pro poſſe noſtro obſervari. Et in horum teſtimonium Sigillum noſtrum commune, unà cum Sigillis prædictis, præſentibus Litteris duximus apponendum.

1308. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo octavo in craſtino Feſti B. Andreæ Apoſtoli.

Mechlinia oppignorata Comiti Hannoniæ & Hollandiæ.

Verum cum ditio Leodienſis maximis agitaretur turbis, ſummoque foret in diſcrimine, *Adolphus Marcanus* Leodienſis Antiſtes a *Clemente V.* Rom. Pont. non gravatè obtinuit Anno. 1313. ut ad belli gerendi, maleficoſque compeſcendi, Mechliniam *Guilielmo* Hannoniæ & Hollandiæ Comiti oppignoraret pro XV. florenorum millibus; ſed quæ intra quinquennium teneretur eluere.

Anno

Digitized by Google

Anno 1315. *Florentius Berthout* eidem Comiti vendidit Advocatiam oppidi Mechlinienſis cum omnibus inde dependentibus pro cenſu annuo duorum millinm & treceotis libris groſſis. Tabulas exhibet *C. Butkens* in ſuis probationibus Trophæorum Brabaotiæ idiomate Flandrico pag. 149.

Huic oppignorationi ſeſe oppoſuit *Ioannes III.* Dux Brabantiæ, a quo prætendebat Advocatiam oppidi Mechlioienſis teoeri in feudum, quæ diſſenſio ferè in acre exarſit bellum; ſed amicorum interventu ſopitum, ut præfatus *Guilielmus* Clientelam præſtaret Duci Brabantiæ, uti fecit Anno 1316.

Reſtituitur Epiſc. Leod.

Cum vero Comes alteram partem, quam ab Epiſcopo oppignoraverat, reſtituere compelleretur, pretio ei reſtituto, ſentiens ſibi parum commodam Advocatiam urbis procul diſſitæ, eam præfato *Florentio de Berthout* revendidit, & Anno 1319. Mechlinienſes abſolvit a juramento fidelitatis; & ita Mechlinia ad aotiquos ſuos Dominos reverſa eſt.

Mechlinia vendita Comiti Flandriæ.

Hinc paucis annis elapſis animum *Adolphi* Antiſtitis, uti plnrium anteceſſorum, iſthæc pulſavit cogitatio, ut Mechliniam, Leodienſibus ſemper refractariam & infidam, & e quâ plus moleſtiæ quam quæſtus perciperet, tandem aliquando abſolute divendere, ſi modo præter Brabantum potens foret ejus rei emptor, obtulit ſe *Ludovicus Nevernenſis* Flandriæ potentiſſimus Comes, Mechliniamque ingenti pecuoiæ ſummâ ab Epiſcopo & Capitulo Leodienſi obtinuit. Has inter conditiooes, ut illa noiatur reliquo totius Flandriæ corpori, nec dimembrari ab eo poſſit; deinde ut Comites illam obtineant ab Eccleſiâ Leodienſi in beneficium, ſintque perpetuo Clientes; expreſſè etiam conventum, quod Flandriæ Comes in feudum teneret a prædictâ Eccleſiâ Leodienſi oppidum Geraldimooteoſe & Caſtrum de Bornhem, quæ olim Anno 1163. Gnido Flandriæ Comes ab Eccleſiâ Leodieoſi in feudum acceperat, tamqnam nnum feudum a præfatâ Eccleſiâ Leodienſi reciperet, ſalvo & retento prædicto Epiſcopo & ſuis ſucceſſoribus jure conferendi Præpoſituram ſive Abbatiam ſecularem *S. Rumoldi* Mechlioienſis: pretium fuit ut ante dictum 100000. Librarum Turoneoſium. Actum primitus Cameraci Anno 1333. menſe Julio; & finaliter litteræ expeditæ fuerunt in Capitulo Leodienſi die 2. Octobris. Diploma exhibetur io Supplemento Diplom. A. Miræi parte II. Cap. 124. item Diploma Ludovici Comitis Flandriæ quo teſtatur in præmiſſâ veoditione reſervatam fuiſſe Epiſcopis Leodienſibus præpoſituram ſive Abbatiam ſecularem S. Rumoldi Mechliniæ, quod refertur ibidem cap. 125. quæ Diplomata hic duximus inſerenda.

Ex Baluſio in Vitis Paparum Avenionenſium Tom. 2. pag. 549.

Univerſis & ſingulis præſentes Litteras viſuris & audituris Luoovicus Flandriæ, Nivernenſis ac Regiteſtenſis Comes, ſalutem in Domino ſinceram.

Litteras à Reverendo in Chriſto Patre ac Domino noſtro, Domino Aoolpho Dei gratiâ Leodienſi Epiſcopo ejuſque Venerabili Capitulo Eccleſiæ Leodienſis, ſuper alienatione & tranſlarione Oppidi Mechlinienſis, Cameracenſis Diocesis, & pertinentiarum ejuſdem, in Nos & Succeſſores noſtros Comites Flandriæ, factas pro certa pecuniæ ſumma, Nos recepiſſe & habere noveritis in hæc verba:

Univerſis præſentes Litteras inſpecturis, Adolphus Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus totumque Capitulum majoris Eccleſiæ Leodienſis, ſalutem in Domino ſinceram cum notitia veritatis.

Noveritis quod Nos conſiderantes, quod Oppidum noſtrum Mechlinienſe, cum ſuis pertinentiis & juribus univerſis, Cameracenſis Diocesis, extra noſtram poteſtatem & diſtrictum, in medio quaſi Brabantiæ ſituatum, taliter aliorum Principum & Dominorum temporalium juriſdictionibus, territoriis, & diſtrictibus incluſum ſit & conſtrictum, quod ad illud Nobis & noſtris, præcipuè temporibus guerrarum, quæ,

proh dolor, in partibus illis frequenter inſurgunt, ſecurus non patet aditus nec egreſſus, quodque dicto Oppido & habitatoribus ipſius debitè præeſſe eorumque ſervitiis & ſubſidiis, Nobis & Eccleſiæ noſtræ debitis, liberè gaudere non valuimus nec valemus, prout nec noſtri Prædeceſſores, bonæ memoriæ, poterant temporibus retroactis.

Unde gravia damna & dira pericula Nobis & noſtris ſæpius emerſerunt, quodque tam propter præmiſſa, quam propter nonnullas graves & indebitas rebelliones hominum & habitatorum prædictorum, contra Nos & Prædeceſſores noſtros motas, dictum Oppidum, cum dictis ſuis juribus & pertinentiis, Nobis & Eccleſiæ noſtræ quaſi ſterile ſemper fuerit & infructuoſum.

Et ob hoc præmiſſis & quàm pluribus aliis, quæ Nos movere poterant & debebant, poſſunt & debent, in conſiderationem ſollicitam deductis, diligenti tractatu non tantùm ſemel, ſed pluries inter Nos, propter hoc in Capitulo noſtro congregatos, præhabito, providâque deliberatione præmiſsâ, ut Eccleſiæ noſtræ Leodienſis meliora & utiliora proſpiceremus, Nobili & potenti Principi, Nobis in Chriſto dilecto, Domino Ludovico Flandriæ, Nivernenſi, ac Regiteſtenſi Comiti, Oppidum noſtrum Machlinienſe prædictum, cum appendiciis, acceſſoriis, & pertinentiis ſuis univerſis, nec non cum omni diſtrictu, honore, poteſtate, mero mixto imperio, omnimoda juriſdictione, ſeodis, homagiis, gardiis, fructibus, redditibus, obventionibus, exitibus, emolumentis, & aliis juribus quibuſcumque, vendidimus, tradidimus, & deliberavimus, vendimus, tradimus, & deliberamus, pro certo & competenti pretio,

Videlicet pro centum millibus librarum Turonenſium nigrorum, groſſo Turonenſi pro ſedecim denariis Turonenſibus computato, de quo Nobis eſt congruè ſatisfactum, & quod in Eccleſiæ noſtræ Leodienſis utilitatem jam convertimus & profectum; ipſumque Oppidum cum dictis appendiciis, acceſſoriis, & pertinentiis, necnon & omne dominium, diſtrictum, honorem, poteſtatem, merum mixtum imperium, omnimodam juriſdictionem, feoda, homagia, gardia, redditus, obventiones, exitus, emolumenta, & omnia alia quæ Nobis & Eccleſiæ noſtræ Leodienſi competunt, ſeu competere poſſunt quoquomodo, conjunctim vel diviſim in ipſo Oppido, ejus appendiciis, acceſſoriis, & pertinentiis, in ipſum Comitem per ſe & Succeſſores ſuos Comites Flandriæ, perpetuò poſſidendum & tenendum tranſtulimus irrevocabiliter & transferimus per præſentes ſub modis & forma qui ſequuntur.

Videlicet quod dictum Oppidum cum appendiciis, acceſſoriis & pertinentiis, honore, diſtrictu, poteſtate, & aliis, ut prædictum eſt, univerſis, unà cum Geralmont & Bornehem, cum eorum appendiciis, acceſſoriis, & pertinentiis, quæ idem Comes & ſui Prædeceſſores à Nobis in feodo tenuerunt & tenent, per dictum Comitem & ſuos Succeſſores prædictos, à Nobis Epiſcopo & Succeſſoribus noſtris Epiſcopis Leodienſibus, de cetero in & ſub uno feodo & homagio tenebuntur;

Ita quod ab ipſo Comitatu, ratione terræ Imperii, nullis umquam temporibus alienari valeant, nec in alium quemlibet, quàm in Comitem Flandriæ transferri: hoc excepto, quod Bornehem, cum pertinentiis ſuis, ab ipſo Comite ulterius in feodum dari, vel jam datum teneri valeat & eſſe retrofeodum noſtrum & Eccleſiæ noſtræ prædictæ, conventione qualibet hactenus in contrarium habitâ non obſtante.

Et ut ipſum feodum dicti Oppidi Machlinienſis, cum Geralmont & Bornehem, ſic unitum perpetuis temporibus cum dicto Comitatu Flandriæ, ut prædictum eſt, firmius & fortiùs conjungatur & uniatur, volumus & conſentimus, quod Comes Flandriæ, qui nunc eſt, & ejus Succeſſores Comites Flandriæ, qui erunt pro tempore, dato quod ipſorum aliquem vel aliquos abſque herede maſculo vel nullo prorſus herede ex propria carne relicto, futuris temporibus decedere contingeret & ingredi viam univerſæ carnis; præfatum feodum ipſius Oppidi cum Geralmont & Bornehem ſic unitum, non obſtantibus quibuſcumque conſuetudinibus, uſibus, legibus, juribus, vel Statutis Civitatis vel Diœceſis Leodienſis vel aliarum partium quarumcumque contrarium forſan innuentibus, ſtatuentibus, vel tenentibus, ad illum qui in dicto Comitatu, Comiti præmortuo legitimè ſuccedet, liberè tranſmittant.

Et tenebuntur tam dictus Comes qui nunc eſt, quàm ejus Succeſſores Comites Flandriæ, dictum feodum à Nobis Epiſcopo & Succeſſoribus noſtris Epiſcopis Leodienſibus relevare & aliàs de eo facere quæ boni & legales vaſſalli Dominis ſuis facere tenentur.

Non tamen intendimus per inhabitam ſeparationem prædicti Oppidi à prædicto Comitatu, ſeu unionem ipſius ad prædictum Comitatum, ipſum Oppidum conjungere

Digitized by Google

re feodo vel retrofeodo, quod Nos vel ipſe tenemus ab Imperio, à Rege Franciæ, vel Alemaniæ.

Nec etiam eſt intentionis noſtræ, quod ab ipſo Comite vel ejus Succeſſoribus pro relevio vel ratione relevii quidquam exigatur vel ſolvatur.

Et debemus Nos & Succeſſores noſtri dictum feodum ſic unitum cum Geralmont & Bornehem, cum juribus & pertinentiis ſuis, ut eſt dictum, univerſis, ipſi Comiti & ejus Succeſſoribus Comitibus Flandriæ prædictis erga quoſcumque, ut bonus Dominus feodi, defendere & garandizare.

Et quamvis intentionis noſtræ non exiſtat, quod virtute tranſlationis univerſalis dicti Oppidi Machlinienſis cum juribus & pertinentiis ſuis, de quo ſuperiùs mentio habetur, transferatur in ipſum Comitem & ejus Succeſſores prædictos jus conferendi, providendi, ſeu diſponendi de Abbatia ſeculari ſeu Præpoſitura dicti Oppidi & juribus ejuſdem, de qua nulli poteſt niſi Canonicis provideri, tamen per eam in dictum Comitem & præfatos ejus Succeſſores omnia quæ in ipſo Oppido, ejus appendiciis, acceſſoriis, & pertinentiis ad Nos, alterum noſtrum, ſeu Eccleſiam Leodienſem communiter vel diviſim ſpectant vel ſpectare poſſunt quoquomodo, ſic univerſaliter transferre volumus & intendimus, quod præter ſuperiùs expreſſa, nihil penitus retinemus in eiſdem, conſtituentes ipſum Comitem traditione præſenti omnium & ſingulorum prædictorum, quæ ibidem habuimus & habere potuimus, ſub modis & forma ſuperiùs expreſſis, ex nunc verum & legitimum juris & facti poſſeſſorem.

Et promittimus bonâ fide quòd Nos & Succeſſores noſtri præmiſſa omnia & ſingula firmiter & inviolabiliter tenebimus & obſervabimus, & quòd contra ea ullis unquam temporibus non faciemus nec veniemus per Nos vel per alium, tacitè vel expreſſè, qualibet arte, cavillatione, vel ingenio, directè vel indirectè, Nos & bona noſtra ac Eccleſiæ noſtræ Leodienſis ubilibet exiſtentia, præſentia & futura, tenore præſentium ad hoc efficaciter obligantes;

Renuntiantes in hoc facto exceptioni doli mali, vis, metûs, circumventionis, rei non ſic geſtæ, exceptioni non numeratæ pecuniæ, non traditæ, non ſolutæ, in utilitatem Eccleſiæ non converſæ, ſolemnitatis & formæ, quæ in alienationibus rerum Eccleſiaſticarum neceſſariæ ſunt aut requiruntur de conſuetudine vel de jure, non obſervatis Authenticis: *Hoc jus porrectum legi jubemus*, Capitulo *Sine exceptione*, Conſtitutioni *Hoc conſultiſſimo*, reſtitutioni in integrum, privilegio crucis ſumptæ & ſumendæ, ac omnibus aliis privilegiis, gratiis, & indulgentiis ſub quacunque forma verborum nobis vel Eccleſiæ noſtræ à Romanis Pontificibus aut Prælatis aliis, ſeu ab Imperatoribus, Regibus, aut aliis quibuſcunque Principibus impetratis, datis, vel conceſſis, ſeu in poſterum impetrandis, dandis, vel concedendis, & quòd eis contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorum uti non poterimus, etiamſi gratis concederentur vel darentur, ac omnibus aliis exceptionibus juris & facti omnibus cavillationibus, ſubterfugiis conſuetudinibus, legibus, uſibus, cautelis, & ſtatutis per quæ præmiſſa ſeu eorundem effectus in toto vel in parte impediri poſſent quomodolibet vel tardari, juri dicenti generalem renunciationem non valere, ac omnibus aliis quæ nobis & Eccleſiæ noſtræ Leodienſi prodeſſe poſſent quomodolibet in hac parte & ipſi Comiti ſeu ejus Succeſſoribus aliquatenus obeſſe.

Et ad majorem ſecuritatem omnium & ſingulorum præmiſſorum, ſupplicamus Reverendo in Chriſto Patri ac Domino, Domino Walleramo Dei gratiâ Colonienſi Archiepiſcopo, quatenus præmiſſa omnia & ſingula, quæ ad tam evidentem utilitatem & profectum noſtræ Leodienſis Eccleſiæ, cum multa deliberatione & maturo conſilio, facta ſunt & proviſa, laudare velit & approbare, ac ſuâ Auctoritate Metropolitanâ confirmare, Decretum ſuum ſuper iis interponendo, & defectum, ſi quis ſit, eadem Auctoritate ſupplendo.

In quorum omnium Teſtimonium & munimen Sigilla noſtra præſentibus Litteris ſunt appenſa. Datum & actum in Capitulo noſtro prædicto, vigeſimâ octavâ die menſis* anno Domini milleſimo trecenteſimo trigeſimo tertio. **Julii.*

Hinc eſt quod Nos Ludovicus Comes prædictus Oppidum Machlinienſe prædictum ſub modis & forma ſuperiùs expreſſis, Nobis venditum eſſe recognoſcentes, ipſum cum *Geralmont* & *Bornehem* unitum & conjunctum, ut præmittitur, ab eodem Domino Epiſcopo & ejus Succeſſoribus Epiſcopis Leodienſibus, qui pro tempore fuerint ſucceſſivè, in feodum relevare ſibique homagium ac alia de ipſo feodo facere, quæ Dominis ſuis boni vaſſalli facere tenentur, & à Comitatu Flandriæ dictum feodum ſic unitum non alienare vel disjungere, nec in alium vel in alios, quam in Nos & Suc-

Succeſſores noſtros Comites Flandriæ transferre, ceteraque omnia & ſingula ſuperiùs in dictis Litteris expreſſa, in quantum Nos tangunt & tangere poſſunt quoquo modo, facere, tenere, adimplere, & inviolabiliter obſervare, pro Nobis ac noſtris Succeſſoribus prædictis promittimus bonâ fide, Nos & ipſos Succeſſores noſtraque & cujuſlibet eorum bona omnia & ſingula, mobilia & immobilia, tam præſentia quàm futura, ubicunque fuerint, ad hæc ſpecialiter & efficaciter obligando.

Renuntiantes in hoc facto exceptioni doli mali, vis, metûs, circumventionis, læſionis, deceptionis rei aliter geſtæ quam ſcriptæ, quibuſcumque privilegiis, beneficiis, gratiis, indulgentiis à Romanis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus, aut quibuſcumque Principibus ac Prælatis, & aliis ſub quacumque forma verborum impetratis, datis, conceſſis, impetrandis, dandis & concedendis, omnibus cavillationibus, ſubterfugiis ac cautelis, & generaliter ceteris auxiliis & remediis, tam juris quàm facti, quæ nobis & Succeſſoribus noſtris prædictis, prodeſſe, præfatiſque Dominis Epiſcopo & Capitulo ſive futuris Succeſſoribus Epiſcopis Leodienſibus aut Eccleſiæ Leodienſi obeſſe poſſent in præmiſſis vel aliquo præmiſſorum, & per quas ea vel eorum aliqua impediri valeant aut in aliquo retardari; ita quod valeat hujuſmodi renuntiatio generalis, quemadmodum ſpecialis fieret & expreſſa.

In quorum omnium teſtimonium & munimen, Nos Ludovicus Comes prædictus, pro Nobis & noſtris Succeſſoribus, præſentes Litteras eidem Domino Epiſcopo & Capitulo contulimus, Sigillo noſtro majori, quo utimur, & uti conſuevimus, ſigillatas.

1333. Datum anno Domini milleſimo trecenteſimo triceſimo tertio.

Ex Vita S. Rumoldi in Actis SS.

Nos Ludovicus Flandriæ, Nivernenſis & Regiteſtenſis Comes, notum facimus univerſis, quod licet Reverendus in Chriſto Pater ac Dominus noſter & Conſanguineus cariſſimus, Dominus Adulphus Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus & ejus Venerabile Capitulum Eccleſiæ Oppidum Machlinienſe cum omnibus ſuis pertinentiis in Nos & noſtros Succeſſores Comites Flandriæ titulo venditionis & emptionis, ſub certis modis & formis, prout in Litteris ſuper hoc confectis pleniùs eſt expreſſum, interveniente tractatu univerſaliter tranſtuliſſe noſcantur;

Collationem tamen & diſpoſitionem Præpoſituræ ſeu Abbatiæ ſecularis Beati Rumoldi Machlinienſis, cum ſuis attinentiis, eidem Domino Epiſcopo & ejus Succeſſoribus Epiſcopis & Eccleſiæ Leodienſi recognoſcimus eſſe perpetuis temporibus reſervatas, & in contractu hujus venditionis & emptionis exceptas; prout in Litteris venditionis prædictæ pleniùs & non aliter continetur.

In quorum teſtimonium his Litteris Sigillum noſtrum duximus apponendum.

1333. Datum apud Tenerimundam anno milleſimo trecenteſimo triceſimo tertio, die XXI. menſis Octobris.

Barth. Fiſen io Hiſtoriâ Eccleſiæ Leodieoſis ad hunc aooum refert ſeqoeotia, parte 2. pag. 82. „ Quam ingratum fuit hoc pactum Mechlinenſibus, „ qui ſatis iotelligebant in ſervitutem è libertate ſe labi: oeque jam Principis alicujus amicitiam ut hactenus Brabanti, ſed dominationem eſſe ſubeuodam: tam Leodienſes omnes improbarunt, maximamque iocurrit Epiſcopus cum Clero invidiam, quod Eccleſiam Leodienſem urbe nobiliſſimâ ſpoliaſſet. Comitia habuit *Adolphus* qoibus ſe purgaret; gravique oratione oſtendit, eam urbem jam tum ab *Henrici Gueldri* Principatu rebellem, oeque militiâ, neque vectigalibus ollum Eccleſiæ ſubſidium tuliſſe, cootra bellis omnibus Brabanto adhæſiſſe; etiam in Leodios. Tantas igitur vires cum Patriæ non potuerint adjungi, hoſtibus fuiſſe detrahendas. Si quid Eccleſiæ videatur hoc pacto deceſſiſſe ingeotem auri vim eſſe collatam, quâ novæ vires, dignitaſqoe comparari poſſit." Et poſt pauca pergens. „ Sub hæc advenerunt Mechlioienſium Oratores in Principum oculis „ deprecaturi, ne ab Eccleſiæ Leodienſis ditione ſejungerentur. Verum cum „ non audirentur, Leodiom deſcenderunt: ibiqoe io Ordinom Conveotu „ populi Mechlioienſis meotem oon eſſe palam affirmarunt, ut a ditione „ Leodienſi ſepararentur; quod ut ne fieret, aut ratum haberetur ceoties &

„ ipſi

„ ipſi millenos regales offerebant. Secundâ populi Leodienſis admurmura-
„ tione excepti ſunt, probatumque fauſtis acclamationibus quod proponebant. Verum reſpondit Epiſcopus, ſerò id agi, quod pacti tabulæ publicâ fide conſignatæ eſſent. Triſtes ad hæc, ad ſuos abiêre Legati" &c. Hactenus *Fiſen.*

Cæterum cum intercederet *Ioannes III.* Dux Brabantiæ, omnemque moveret lapidem ne in verba emptoris juraret Mechlinia, dictitans eam quam Gueldrus vendiderat portionem eſſe ſuæ Clientelæ ac beneficii, Mechlinienſes in Brabantum promptiores, quos *Ludovicus* præfectum urbis, cæteroſque Officiales miſerat capiendæ poſſeſſioni: excedere urbe cogunt, fœdereque ſe jungunt Duci Brabantiæ: hinc inter illum & Comitem acre exarſit bellum, varioque eventu ſæpius pugnatum eſt, poſt hæc *Philippo* Francorum Rege partes ſuas interponente, hic belli æſtus deferbuit, qui ſequeſtrem ſe conſtituens Mechliniam eatenus tenuit, donec de partium jure penitus edoceretur: is dum moras nectit, & urbem adminiſtrat, viſum fuit partibus expedire magis, ut concordiæ modus inveniatur. Anno itaque 1336. ultimâ Aprilis Actum Teneramundæ, ut Dux Brabantiæ & Comes Flandriæ Mechliniam pariter poſſiderent, Brabantus Flandrum, Flander Epiſcopum agnoſcat feudi Dominum, Vectigalia & cenſus æqualiter partirentur, Scultetum & Quæſtorem ſimul conſtituerent: qui ad Neckerſpoelam morantur Cives Duci, qui vero ad Blydenbergam Flandro ſubeſſent, neutri invito alteri munitiones conſtruere liceret.

Iniqua hæc & contra jus, & æquum, juramentumque quod Flander præſtiterat, Conventio non mediocriter exacerbavit Epiſcopum, qui litteris humanitatis plenis, die undecimâ menſis Junii ſequentis anni datis, Mechlinienſes monet ne Brabantum admittant, aut pravis ejus ſuggeſtionibus obaudiant, plurimaque illis pollicitus eſt, ſed ſurdis canebatur fabula, unde cum diu non conveniſſent inter illos, parum abfuit, quin arma eâ de re corriperent.

Anno dein 1346. menſe Junio *Ludovicus Creſſius* Comes Flandriæ Mechliniam *Ioanni III.* Duci Brabantiæ totam ceſſit pro LXXXV. millibus aureorum regalium, juramento a *Clemente V.* Pontifice ſolutus, quo tenebatur, ne id oppidum unquam alienaret. Ita Meyerus. Divæus hoc modo: Menſe Junio Dux noſter cum *Ludovico* Comite Flandriæ convenit ut perſolutis Comiti LXXXV. millibus regalibus, totam Mechliniam obtineret, impetraretque Sacramenti ejus quo juraverat Leodienſibus Mechlinienſe oppidum a reliquâ Flandriâ nunquam avulſum iri, abſolutionem. Porro ne id fieret apud *Clementem* Pontificem ſummopere obnitebantur Leodienſes, ut vix interceſſu *Philippi* Regis Francorum, Comes religione jurejurandi liberaretur. Actum hoc 26. Junii eodem anno.

Comes Flandriæ ceſſit Mechliniam Duci Brabantiæ.

Verum antequam hæc pecunia numeraretur *Ludovicus* Comes moritur, cæſus in prœlio Creſſiaco eodem anno, cui ſucceſſit *Ludovicus Malanus* Ludovici præfati filius, hic ductâ uxore *Margareta* filiâ Ducis Brabantiæ, ſupradictæ, ſummæ gratiam ſocero ſuo fecit, & univerſam Mechliniam eidem conceſſit. Litteris datis ad D. Quintinum anno 1347. die 6. Junii, quas litteras refert. *C. Butkens* in Probationibus Trophæorum Brabantiæ pag. 182.

Sed eo mortuo quæſtionem movet *Wenceſlao* & *Joannæ* Brabantiæ Ducibus ſuper dotatione uxoris ſuæ *Margaretæ* Brabantinæ. Sopitus tandem belli hujus turbo interveniente *Guilielmo* Hannoniæ & Hollandiæ Comite, haud negligente commodi ſui, pacis arbitro; quippe Heuſden oppidum ſibi & Mechliniam Comiti Flandriæ adſcripſit. Actum Athi die 23. Julii Anno 1357.

Dein *Ludovici Malani* filia unica & hæres *Margareta* ſuis nuptiis Ao. 1369. juncta *Philippo* Audaci Burgundiæ & Brabantiæ Duci &c. Mechlinia in Francicam Burgundiæ Ducum tranſiit familiam; quibus nuptiarum itidem jure *Maximilianus* Auſtriacus cum *Mariâ Caroli* Audacis filia & hærede ſuccedens, aditum ad Mechliniam, & has Provincias aperuit, qui inter innumeros latiſſimæ dominationis ſuæ titulos, etiam Mechliniæ locum dederunt.

Magnus Senatus Belgicus.

Sedem habet in hac urbe Magnus Senatus Belgicus, quod Parlamentum vocant, ad quem ultima eſt in Belgio provocatio, quod *Philippus Bonus* Belgarum princeps erexit Anno 1455. ſuamque ſemper Senatores Aulam ſequi voluit. Hac ratione ſubditorum lites appellatione cogniturus, ac quæ alicujus forent momenti eo judicio finiturus; fruſtra obnitente Senatu Pariſienſi, & juriſdictionem, reſortionemque Gallicam ex antiqua & perpetuatâ conſuetudine longiſſimè extendere ambiente. Poſtea *Carolus Audax* Anno 1473. hanc Curiam fixâ ſede ſtabilivit Mechliniæ, ne jus ſibi reddi petentibus neceſſe foret Aulam ſectari: cujus Curiæ ipſemet, ipſiuſque in abſentia Cancellarius, atque hoc non præſente Epiſcopus Tornacenſis, caput erant: conſtituitque Præſides duos, Conſiliarios Ordinis Eccleſiaſtici novem, profanos decem, e quibus quatuor Equeſtris Ordinis, quos virtus, legumque ſtudium ſupra vulgus erexerat, ſupplicum libellorum Magiſtri ſex &c.

Verum præclari, magnificique Senatus inſtitutio cum *Caroli Audacis* vitâ deſiit, quemadmodum & cœptum regali animo, ſumptuque Palatium, donec anno 1503. *Philippus Auſtriacus* Belgarum Princeps in Hiſpaniam nuptiarum cauſâ proficiſcens, Senatus formam a *Philippo Bono* Mechliniæ inſtitutam, paucis in commodiorem formam mutatis reſtitueret, relicto Præſide uno, Conſiliariis ſedecim, Scribis duobus, Secretariis octo, cum Procuratore Principis. Pars Bruxellis ſedem fixit, aſſumpto Concilii Sanctioris, aut Privati nomine. Diploma *Philippi Auſtriaci* refertur in Supplemento Diplom. *A. Miræi*, Parte II. Cap. CXLVI. ut ſequitur.

Tranſlatum è Gallico Idiomate è libro Statut. Mechlin.

PHILIPPUS Dei gratiâ Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgi, Luxemburgi, & Gelriæ, Comes Flandriæ, Habsburgi, Tyrolis, Arteſiæ, & Burgundiæ, Palatinus Hannoniæ, Lantgravius Alſatiæ, Marchio Burgaviæ, & S. R. I. Hollandiæ, Zelandiæ, Ferrettæ, Kiburgi, Namurci, & Zutphaniæ, Dominus Friſiæ, Marchiæ Sclavonicæ, Portenaviæ, Salinarum & Mechliniæ, omnibus has præſentes Litteras viſuris, ſalutem.

Quoniam bonitate & providentiâ Divinâ, quâ omnia reguntur ac gubernantur, conſtituti & ordinati ſunt Principes ad regimen & gubernationem Principatuum ac Dominiorum, ad hoc ſingulariter, ut per eos nomine Dei Creatoris noſtri, terræ & ſubditi gubernentur ac dirigantur in bona unione, concordia, & laudabili politia: quod fieri nequit, niſi juſtitiâ bene ordinatâ ac regulatâ, quæ eſt Reipublicæ anima.

Qua in re ſemper optavimus & exoptamus omni munere noſtro fungi, ad bonum & honorem noſtrum, atque ad bonum terrarum noſtrarum, ac ſubditorum:

Et quoniam ante hac, noſtrum Supremum Conſilium conſueverit ſequi Prædeceſſores noſtros, & Nos, ad quod ſemper pertinuit cognitio & jus judicandi per appellationem de cauſis plurium noſtrarum terrarum, & in prima inſtantia de cauſis dependentibus à noſtra Supremitate & Auctoritate, quarum cognitio ad Nos pertinet.

Et cum quotidie longè major cauſarum multitudo illuc affluat & ſuperveniat quàm unquam antea: adeoque ſi mandaremus prædicto Supremo Conſilio ut ſequatur Nos, qui intra longum tempus, uti veroſimile eſt, deinceps haud diu erimus in eodem loco Juſtitia prædicti noſtri Supremi Conſilii ac ſubditi noſtri, qui illo egent aut indige-

Digitized by Google

digebunt, tam pro expeditione ſuarum litium, quàm pro Decretis Judicialibus, magnopere retardarentur, & damnum paterentur;

Quin imo impoſſibile foret eaſdem lites æquè, commodè ac fideliter audiri, examinari, ac decidi, neque Regiſtra æqualiter videri dum opus fuerit, neque juſtitiam fieri æquè bonam ac brevem, quàm ſi ordinaremus dictum noſtrum Supremum Conſilium fixum in aliquo loco, ad quem ſubditi noſtri commodum haberent refugium atque recurſum pro cauſis ſupra dictis, non recurrendo ad Nos:

Notum facimus, Nos conſideratis rebus ante dictis, & præhabito conſilio ac deliberatione quorumdam de noſtro Sanguine, nec non dilecti & fidelis noſtri Equitis & Cancellarii Domini de Maigny, aliorumque Conſiliariorum noſtrorum, mandaſſe, inſtituiſſe, ac conſtituiſſe, prout mandamus, inſtituimus, & conſtituimus prædictum noſtrum Supremum Conſilium fixum & ſtabile, formâ, & modo qui ſequitur.

Ac primo mandamus ut illud Supremum Conſilium maneat, atque reſideat in Urbe noſtra Mechlinienſi, quamdiu Nobis placebit, præter quatuor Magiſtros Libellorum noſtræ Curiæ, à Nobis deſignandos; qui Nos ſequentur, cum prædicto noſtro Cancellario, Epiſcopo Atrebatenſi, Majori Præpoſito Ultrajectenſi, & Magiſtro Gerardo de Plaine.

In eodem Supremo Conſilio erunt ultra prædictos Magiſtros Libellorum, qui Nos ſequentur uti dictum eſt, quatuordecim Conſiliarii, videlicet quinque Eccleſiaſtici, & novem Laici, & unus Præſes, qui præſidebit in abſentia dicti noſtri Cancellarii: & iidem Magiſtri Libellorum habebunt ingreſſum ad idem Conſilium quandocumque ipſis placuerit, & abſente prædicto Præſide præſidebit primus Conſiliarius Laïcus.

Habebitur dictum Conſilium, tam pro litium diſcuſſionibus, quàm pro aliis negotiis in Domo Civica Mechlinienſi, ubi Parlamentum haberi conſueverat. Et à Feſto Sancti Michaëlis uſque ad Paſcha convenient diebus non Feſtivis ab hora octava uſque ad undecimam: & à Paſchate uſque ad Feſtum Sancti Michaëlis ab hora ſeptima uſque ad decimam: & à meridie per totum annum ab hora tertia uſque ad quintam: & inchoäbitur quotidie Miſſa horâ ſeptimâ vel octavâ ſecundùm diſtinctionem ante dictam.

Et habebunt dicti Conſiliarii cognitionem & jus judicandi de quibuſcumque cauſis & negotiis, de quibus Supremum noſtrum Conſilium ante præſentem Ordinationem cognoſcere conſuevit, tam in prima inſtantia quàm per appellationem; ſalvo, quod poſſimus evocare ad Nos noſtrumque Conſilium quod apud Nos manet, quaſcumque cauſas, prout libuerit & circumſtantiæ requirent.

Item expedient quolibet die Martis & Veneris à meridie omnes Libellos & proviſiones juſtitiæ, prout in Cancellaria, dum Mechliniæ haberetur, ordinatum erat, & non ultra; videlicet Edicta in caſu appellationis, Edicta criminalia, Reſtitutionis in integrum, & quaſcumque proviſiones juſtitiæ. Sed expedire non poterunt neque ſigillare remiſſiones aut gratias pro delictis aut criminibus, ſalvos conductus pro reis aut hoſtibus, nec dare veniam communicandi cum ipſis, nec revocationem ab exilio ad tempus vel in perpetuum; prorogationem in debitis, Litteras cauſſarum interdictorias, conceſſiones & confirmationes Privilegiorum, cæteraque omnia, quæ in funiculo ſerico & cera viridi expediuntur, neque etiam ullas evocationes: ſed ſolummodo expedire poterunt ea quæ concernunt adminiſtrationem juſtitiæ. Hæc autem jam ſupra reſervata expedientur coram Nobis & prædicto noſtro Cancellario, ſub majori & ſanctiori Sigillo.

Atque pro ſigillandis prædictis mandatis, item ſententiis, aliiſque proviſionibus, quæ à dicto majori Conſilio expedientur circa lites ibidem intentandas, fieri mandavimus Sigillum, cujus cuſtodiam habebit is, quem prædictus Cancellarius conſtituerit: qui quovis die Mercurii & Sabbati manè tenebitur iſta mandata proviſioneſque ſigillare. Atque ubi difficultatem invenerit, conſulet deſuper, ac terminabit in Camera Conſilii. Jus autem Sigilli exigetur atque ſervabitur per Commiſſarium Audientiarii, & Inſpectoris, * dum præſentes non fuerint. *Vulgo Controleur.*

Et quandocumque prædictus Cancellarius fuerit in ea Urbe, in qua erit Conſilium, dictum Sigillum ceſſabit, & convocabitur habebiturque Conſilium, tam in cauſis litium quàm aliis, in ejus ædibus, prout ante conſuetum eſt.

Poterunt autem expedire dictas Litteras ac proviſiones juſtitiæ, Secretarii omnes qui ibidem erunt, ſecundum Libellos ipſis à prædicto Præſide tradendos ac diſtribuendos, & non aliter. Et manebunt Secretarii prout jam ſunt: & ordinarii annotabuntur,

* Vulgo Eſcroit. terminis recurrentibus in * Regiſtro expenſarum Aulicarum, cum apud Nos fuerint, donec à Nobis Aulæ noſtræ ſtatum renovantibus aliter ſtatuetur.

Item Tabulæ publicæ dirigentur per Graphiarios, qui ibidem ſunt modo conſueto; neque poterunt dicti Conſiliarii, Magiſtri Libellorum, Procurator Generalis, Graphiarii, & Secretarii acceptare ab ullo officium neque penſionem, ſub pœna privationis ab Officio & punitionis arbitrariæ.

Procurator Generalis, ejuſque ſubſtitutus manebunt uti hodie ſunt.

Huiſiarii manebunt prout ſunt, donec aliter fuerit ordinatum; eruntque coram Nobis & prædicto Conſilio prout per prædictum Cancellarium noſtrum fuerit ordinatum.

Qui manebunt, Mechliniæ, ſolutionem accipient ex Regiſtro unius ex prædictis Graphiariorum; quibus verò mandatum fuerit ſequi prædictum noſtrum Cancellarium,
* Vulgo Eſcroit. notabuntur in * Commentario ſeu Albo ordinario Curiæ noſtræ.

Stipendia Secretariorum, Procuratorum & Advocatorum regulabuntur juxta Conſtitutionem deſuper faciendam per ipſos dicti Conſilii Aſſeſſores; & donec ab ipſis aliter ordinatum fuerit, retinebitur taxa, durante Parlamento Mechliniæ ordinata.

Omnes prædicti Conſilii Aſſeſſores gaudebunt eâdem præeminentiâ ac prærogativâ in omnibus noſtris terris atque dominiis, quâ gaudent alii ſupradicti Magiſtri Libellorum ordinarii, perinde ac ſi commentario Curiæ noſtræ inſcripti forent: eos enim Miniſtrorum noſtrorum domeſticorum loco habemus ac reputamus. Poterunt quoque præfati Conſiliarii gerere Titulum Magiſtrorum Libellorum Curiæ noſtræ, uti & quatuor alii ſupra dicti; eritque unum & idem Collegium.

In quorum fidem, præſentibus Sigillum noſtrum apponi fecimus.

1503. Datum in Urbe noſtra Bruxellenſi, die XXII. Januarii, anno ſalutis M. D. III.

In plica habebatur: De Mandato Archiducis, Nos, Comes Naſſoviæ primus Cubicularius, Princeps Chimaci, Domini de Ville, Sempy, du Fay, de Veire, Dominus Jeronymus Lauwerin, Supremus Ærarii Præfectus, & alii præſentes. Et erat ſignatum. Haneton.

Ad hoc Parlamentum quod Mechliniæ reſidet appellant ex provincialibus Curiis, Flandri, Artheſii, Hollandi, Zelandi, Namurcenſes, Friſii, Luxemburgi, ac Valencenates, & in eo in gratiam maximè Peregrinorum Gallicè etiam litigatur.

Præſides hujus magni Senatus ſeu Parlamenti fuêre hactenus ſequentes, quorum ſeriem poſt *Chriſtinæum* vol. I. Deciſ. N. 14. hic damus.

PRÆSIDES MAGNI SENATUS BELGICI.

I. JOANNES PEETERS I. U. D. Toparcha de Cats. obiit Ao. 1521.

II. JUDOCUS LAUWEREYS I. U. D. obiit 1528.

III. NICOLAUS EVERARDI. Zelandus. I. U. D. ac Profeſſor in Acad. Lov. fuit Officialis Epiſcopi Cameracenſis in Urbe Bruxellenſi, Dein Decanus Eccleſiæ Colleg. S. Petri in Anderlecht. Item A. 1506. Decanus ad S. Gudulam Bruxellis, hinc relicto ſtatu Eccleſiaſtico factus Senator ſupremi Senatus Mechliniæ. Exinde A. 1509. Præſes Curiæ Hollandiæ; denique Præſes Magni Senatus. obiit 1532. die 9. Auguſti.

IV. LAMBERTUS DE BRIARDE Dunckercanus, Eques, I.U.D. primo in ſupremo Senatu Belgico, dein Sanctioris Bruxellæ Senator, exinde hujus Concilii per annos XXV. Præſes. Vivere deſiit Anno 1557. die 10. Octobris.

V. EVERARDUS NICOLAI Eques, Nicolai ſupra nominati filius, primum in Friſiæ Senatu Conſiliarius, indeque ejuſdem Senatus Præſes, ac demum magni Senatus Mechliniæ. Mortuus Ao. 1561. die 10. Maji.

VI. JOAN-

Digitized by Google

VI. JOANNES DE GLYMES dictus de BERGIS. Eques Auratus, I.U.D. Dynaſta de Waterdyck, ex Senatore Curiæ Hollandiæ, Magni Senatus Mechliniæ Præſes. Obiit Ao. 1584.

VII. JOANNES VANDER BURCH. I. U. D. Eques, primo Conſiliarius Magni Senatus, dein Concilii privati, exinde magni Senatus Præſes, ac Ao. 1592. Concilii Sanctioris Præſes, Rerumque ſtatus Senator. Vitam exuit Ao. 1595. die 5. Julii.

VIII. IGRAMUS VAN ACHELEN. Sylvæ Ducenſis, Eques Auratus, antea Præſes Senatus Friſiæ, exinde Senatus ſupremi Belgici. Fatis conceſſit 28. Octobris 1604.

IX. JACOBUS LIEBAERT Dominus de Sommaing, primo Senator magni Concilii, exinde Præſes Senatus Flandriæ, denique magni Senatus Mechliniæ. Mortuus Ao. 1622.

X. RAYNUTIUS DE FRANCE Toparcha de Noyelle-Wyon, Artheſius, primo Senator magni Senatus, dein Præſes Senatus Artheſiæ, exinde magni Senatus Præſes Ao. 1622. Obiit Ao. 1628.

XI. ZEGERUS COULEZ. antea Præſes Namurcenſis. Mortuus Ao. 1638.

XII. HENRICUS DE VICQ. Toparcha de Meulevelt &c. antea in Sanctiori Regis Catholici Senator, poſt a Rege ad Concilium Status Evocatus, tandem magni Concilii Præſes Ao. 1638. Mortuus die 30. Maji Ao. 1651.

XIII. ANTONIUS L'HERMITE primo Ao. 1638. Senator magni Concilii, dein Ao. 1648. Concilii privati, denique Ao. 1651. die 25. Decembris Magni Senatus Præſes. Vivere deſiit 6. Junii Ao. 1661.

XIV. ADRIANUS DE FRANCE Toparcha de Noyelles, & de la Preè &c. ex Præſide Senatus Artheſiæ, magni Senatus Præſes. Obiit Ao. 1669.

XV. JOANNES ANTONIUS LOCQUET Bruxellenſis, Vicecomes de Hombeke, Dominus de Impele &c. primo Conſiliarius Senatus Brabantiæ, dein ſupremi Senatus Belgarum in Hiſpaniâ, exinde Præſes magni Senatus Mechliniæ, denique Ao. 1687. Cancellarius Brabantiæ. Mortuus die 22. Martii Ao. 1688.

XVI. ANDREAS DE MARMOL. in ſupremo Senatu Rerum Belgicarum in Hiſpaniâ Senator, exinde Præſes Magni Senatus Mechliniæ Ao. 1687. Vitâ functus Ao. 1690.

XVII. GUILIELMUS PHILIPPUS MARCHIO DE HERSELLES &c. primo Conſiliarius Senatus Brabantiæ, dein in Supremo rerum Belgicarum Senatu in Hiſpaniâ, exinde Præſes magni Senatus, denique Brabantiæ Cancellarius. Obiit Ao. 1691.

XVIII. GUILIELMUS ALBERTUS BARO DE GRISPERE, GOYCK, ET LIBERSAERT, primo Senator magni Senatus, dein in ſupremo Senatu Rerum Belgicarum in Hiſpaniâ, exinde Præſes magni Senatus, denique Ao. 1698. Cancellarius Brabantiæ.

XIX. HYACINTHUS MARIA DE BROUCKHOVEN ex Comitibus de BERGHEYCK. primo Concilii Namurcenſis Senator, exinde in Hiſpania apud Regem in ſupremo rerum Belgicarum Senatu Aſſeſſor, denique Ao. 1699. magni Senatus Præſes. Obiit die 28. Septembris 1707.

XX. JACOBUS STALIUS Dominus de Popenrode &c. primo Senator Concilii Flandriæ, exinde magni Senatus, denique Præſes ejuſdem Senatus. Mortuus Ao. 1714. die 22. Julii.

XXI. CHRISTOPHORUS ERNESTUS BAILLET S. R. I. Comes, primo Senator Concilii Luxemburgenſis, dein magni Senatus Mechliniæ & Fiſci Imperialis Procurator Generalis, denique Ao. 1714. ejuſdem Senatus Præſes, hodie hac dignitate non minore gloria, quam ſummâ omnium laude fungitur.

Privilegia Mechlinienſium.

Anno 1475. Mechlinia ob præſtita in obſidione Novcſienſi *Carolo* Burgundo Duci officia, multis privilegiis, etiam uſque ad invidiam vicinorum eſt decorata vectigalium immunitate, & ab omni telonio, excepto Gravelingano (quod ævo iſto grave erat, ob trajectum illuc mercium ex Angliâ) à quo dein Ao. 1489. menſe Octobri *Maximilianus* Rex Romanorum & *Philippus Pulcher* ejus filius Mechlinienſes etiam exemit.

Clades Mechlinienſium.

Anno 1546. die 7. Auguſti hæc Urbs maximam cladem accepit, cum vi tempeſtatis fulgur in turrim (vulgo de Santpoorte) pulvere repletam pyrio incidiſſet, tanto ædium & hominum damno & ruinâ, ut horum 200. necati, 600. læſi, illarum 300. everſæ, omnes aliquatenus læſæ perhibentur. Hanc cladem accuratè deſcripſit *Pontus Heuterus* Rerum Auſtriac. Lib. XII. Cap. VIII.

Anno 1572. cum *Dux Albanus* prima die Octobris fugientem *Auriacum* inſequitur, Mechliniam contendit, & ad medium milliare ab eâdem ſubſiſtens in pago *Muyſen*, fæciales ultra expectat, qui cum non veniſſent, caſtra ad ipſos muros communit. Tum elapſis Præſidiariis, Religioſorum hominum Ordines cruce prælatâ, & inſignibus ſacris, pro mœnibus ſtantes, eique obviam venientes vim ſupplices miſeræ plebi deprecantur: at nihil Preces & Infulæ ſacerdotum valuerunt. Captâ citra certamen urbe, milites nullo non immanitatis, libidinis & avaritiæ genere, toto triduo in eâ graſſati ſunt. Tres tantum domus in tantâ urbe manſère intactæ, Comitis Hooghſtratani, Domus ab Immerſeel, quod Creſſionerius gener ejus ſub Albano militaret, ac pars Aulæ Regiæ quam inhabitabat Joannes a Brandion Juliano Romero dudum notus. Quarto die educto milite (excepto Præſidio) cum omnes finem miſeriarum adveniſſe putarent, in prædam Præfectis conceditur civium vita, quam qui ſervare cupiebant pro fortunarum conditione cariſſimè redimere cogebantur. Vide *F. Haræum* in Annal. Brab. ad hunc annum.

Anno 1580. die nonâ Aprilis Mechliniam nudatam Præſidio, *Norricius* Anglorum Tribunus & *Oliverius Tempelius* Præfectus Urbis Bruxellenſis, diverſis locis adoriuntur & invadunt, & aliquorum dolo, omiſſis ſuorum ferè ducentis tandem obtinent, eamque ſacri profanique nullo diſcrimine depopulantur. Multa ibi fæde, crudeliter immanem in modum patrata, Sepulchra eruta, ſpoliata Donaria, direpti loculi venerabilium Reliquiarum, inventum etiam in medio Eccleſiæ Corpus *S. Rumoldi*, & fædiſſimè conculcatum & diſperſum, Dei tamen benignitate caput ex cranii cicatrice notam ope Virginis eſt conſervatum: (at perierat paulo ante Ao. 1578. feretrum ejus, cujus valor erat ultra vas auri cum ab hoſtibus Religionis fuit profanatum & direptum) aræ etiam ſanguine fædatæ ac polluta Adyta. Quodque mulieres ac imbellis turba eo confugerant, quiſque pro libidine trahere, cædere, infantes a matrum complexu divellere, ac ſolo illidere. Sic militum furori parentatum Civium cæde, ſanguine, & miſerorum direptione. Vide *F. Haræum* in Annal. Brab. ad hunc annum.

Quoad alia Urbis Mechlinienſis Privilegia, ornamenta, & cæteras calamitates, illa libens prætereo, ut a rebus profanis ad ſacras gradum faciam,

&

Digitized by Google

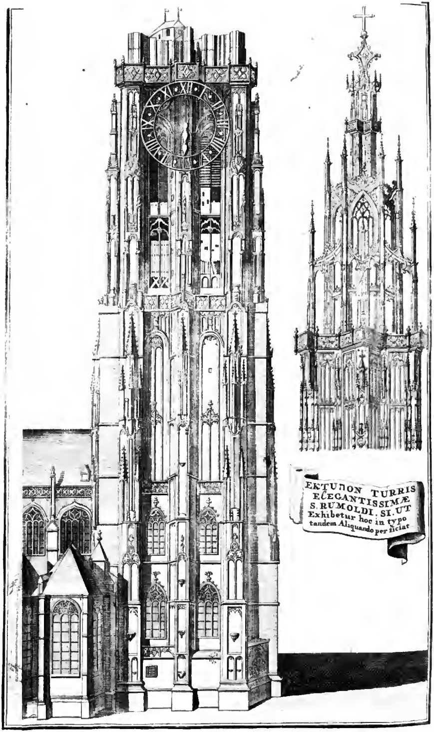
. R. I.
n Me-
ndom
a om-

b Bri-
nnorum
...
Angli,
& Ybe-

cum ...
... no a-
deatur.
b. XII.

Sepul-
a m, m-
concul-
notam
terrum
rofana-
quemu-
, caede-
itum fa-
. Vide

as cala-
faciam.
&

Digitized by Google

& qui plura ejus deſiderat, conſulat *Joannem Baptiſtam Gramaye*, qui libro ſpeciali Urbis ac Provinciæ Mechlinienſis Antiquitates complexus eſt initio ſæculi elapſi, quamvis cautè legendus, cum pluribus in locis hallucinetur.

Mechlinienſes convertuntur a Paganiſmo per S. Lambertum.

Nunc ad ſacra me converto, & quidem quoad Religionem, certum eſt Incolas, Accolaſque Paganiſmi olim tenebris involutos, idola, & Deos coluiſſe; primam Chriſtianæ lucis facem quis intulerit incertum; hoc certum *S. Lambertum* Tungrenſem Epiſcopum Chriſtianæ fidei lucem hic & in vicinis locis ingenti virtutum exemplo, prædicatione, & miraculis invexiſſe; eâque ratione Taxandri & Malinates *S. Lambertum* omnes ut Apoſtolum ſuum venerantur, tempus etiam non obſcurè indicatur: ſanctiſſimus enim Præſul poſt exilium ſeptenne in Monaſterio Stabulenſi, quo ab *Ebroino* Epiſcopatu detruſus abierat, *Pipini* opera Cathedræ ſuæ redditus, viginti annos quibus uſque ad Martyrium ſuperſtes extitit, vitæ numeris omnibus perficiendæ exercitationibus, ultimum etiam ſeptennium, non ſuæ modo Diœceſis Spartæ ornandæ; ſed ſupernumerario quoque infidelium lucro erogavit. Imo fertur Mechliniæ Deiparæ ædes, nunc Parochia & Collegiata Eccleſia, dignitate & civium numero ſecunda, ab eo in Machliniâ veteri conſecrata. Jactant denique Muſena, Battela, & Zempſa (pagi ſunt in viciniâ Mechliniæ) ſuas quoque olim a *S. Lamberto* dicatas Eccleſias. Porro poſt ejus mortem ad reliquias ſuperſtitionis, quas vix penitus dimiſerant rediere, multi, & Venerem, Jovemque ſub nomine *Nachkeri* noctis Domini, cultum circa Mechliniam, idquè ex nomine ſuperſtitis vici *Neckerſpolii* non male aliqui collegêre.

Dein per S. Rumoldum. Vide Acta S. Rumoldi pag. 103.

In *Lamberti* labores Divino nutu ſucceſſit & ſurrogatus eſt *S. Rumoldus.* Is genere Scotus & Regia ſtirpe natus, Patriâ relictâ Chriſti Miniſterium caducis rebus omnibus ſibi anteponendum putavit. Romam igitur perfectionis ſtudio, & ut Apoſtolorum limina viſeret profectus eſt, & in itinere exiſtens nullam prædicandi verbi Dei occaſionem prætermiſit: Romamque cum veniſſet cælitus citò inſtruitur, ut in Galliæ partes, ubi Scaldis ſeſe in mare exonerat, Euangelii Præco & Martyr futurus feſtinet contendere. Paret cæleſtibus monitis Vir Dei, & obtentâ *Stephani III.* Pontificis benedictione, tituloque Apoſtolatus & Legationis ſacræ, ad gentium meſſem inſignitus, brevi Mechliniam pervenit; ſuſceptus ibi benignè ab *Adone* Comite ejuſque Conjuge *Eliſa*, quæ velut altera *Sara* in ſenectute ſuâ precibus ſancti hoſpitis filium peperit *S. Libertum*, poſtea Martyrem, quem B. Antiſtes baptiſavit, & de ſacro fonte ſuſcepiſſe fertur, qui poſtea grandiuſculus factus cum in flumen cecidiſſet, *S. Rumoldi* precibus a morte ſuſcitatus eſt, qui eum deinde in ſanctitate erudivit, ac Clericis regulariter in *Ulmeto* viventibus (locus eſt vicinus Mechlinia) poſtea præfecit. Hinc *S. Rumoldus* Orthodoxam fidem Machliniæ & vicinis in locis tanto ſtudio, tantoque proventu plantavit, ut Mechlinienſium Apoſtolus meritò habeatur. Hunc igitur ſtrenuè prædicationis munus obeuntem, & *S. Stephano* ædiculam ſacram ibidem ædificantem, Sicarii duo Anno 775. vulnere capiti inflicto peremerunt, unum cupiditas auri, alterum S. Præſulis ob commiſſum adulterium reprehenſio, ad tanti facinoris perpetrationem ſtimulaverat. Corpus ejus iidem illi Sicarii, ut crimen celarent in flumen demergunt, ſed divino deſuper radiante lumine per *Adonem* Comitem aquis extractum in Eccleſiolâ *S. Stephani* ab eo conſtructâ, honeſtè conditum fuit. Hodie Sacra ejus oſſa religioſè aſſervantur in illuſtri ſui nominis Baſilica, quæ modo Archiepiſcopalis eſt & Metropolitana.

Canonicorum Collegium.

In eâ vetus eſt Canonicorum Collegium fundatum (ſeu ut verius erectum ac dotatum) circa annum 1000. a *Notgero* XLV. Leodienſi Epiſcopo (de quo poſtea) cui Epiſcopatui uſque ad ea ferè tempora tam in ſacris quam profanis Mechlinia ſubjecta fuiſſe paſſim exiſtimatur.

Quouſque vero eidem ſubtertuerit, ex denſiſſimis tenebris quis eruet? Uſque ad Normannorum tempora eam ſubjectionem duraſſe, facilè perſuaderi poſſet: poſt quorum populandam Belgii Vaſtationem, cum plurima ubique eſſet mortis imago, atque in omni ſtatu immanè chaos & confuſio, ſuborientibus inter Chriſtianos Principes frequentibus diſcordiis, Provinciarum & Imperiorum collimitia variè fuerint immutata, quam mutationem Mechlinienſes etiam adfeciſſe credendum eſt, ut Cameracenſi tandem ſint adnumerati; quonam autem preciſè tempore vel anno, hactenus nemo aſſequi potuit; alii tamen volunt nunquam Leodienſium Epiſcopis Mechliniam ſubfuiſſe, ſed ſemper Cameracenſi paruiſſe. Hoc certo conſtat eam in ſacris fuiſſe ſubditam Cameracenſi Epiſcopo ſeculo XI. idque clare paret ex Chronico Cameracenſi & Atrebatenſi, conſcripto a *Balderico* Noviomenſi ac Tornacenſi Epiſcopo circa annum 1050. dum Lib. II. deſcribens Eccleſias & Monaſteria Diœceſis Cameracenſis & Atrebatenſis (quæ Diœceſes ævo iſto unitæ erant) cap. XLVII. refert, *Maſlinas* quoque Monaſterium eſt Canonicorum &c.

Mechlinia in ſacris paruit Epiſcopis Cameracenſibus uſque ad annum 1559. quo in Archiepiſcopalem ſeu Metropolitanam ſublimata fuit per *Paulum IV. Pont. Max.* cujus Diploma exhibet A. Miræus in Donat. Belg. Lib. I. Cap. CLVI. novæ edit. Subordinatique huic Archiepiſcopò, Antverpienſis & Sylvæducenſis in Brabantiâ, Gandavenſis, Brugenſis, & Iprenſis in Flandriâ, & Ruremondenſis in Geldriâ Epiſcopi. *Pius IV.* vero dotem, oppida, Municipia, Pagos, Vicos & alios limites Diœceſis ſeu Archiepiſcopatus Mechlinienſis a prædeceſſore ſuo inſtituti, & ut Archiepiſcopus ſit Primas totius Belgii, deſcribit id amplo Diplomate dato Anno M. D. LX. V. Idus Martii, Pontificatus ſui anno ſecundo, definitique limites hujus Archiepiſcopatus; ita ut contineat in Brabantia, Lovanium, Bruxellas, Thenas, Leeuwas, Dieſtam, Landinum, Arſcotum, Sichenas, Vilvordiam in Flandriâ, Aloſtum, Gerardimontium, Ninoviam & pagos intermedios univerſim 455.

Menſæ Archiepiſcopali pro dotis nomine unita fuit illuſtris Abbatia S. S. Apoſtolorum *Petri & Pauli* Affligemienſis Ord. S. Bened. primo lapide ab Aloſto, de quâ percipit hic Archiepiſcopatus per conventionem dein initam annuè omnium bonorum & fructuum medietatem.

Ad hæc adjecit & incorporavit præfatus Pontifex menſæ Archiepiſcopali Præpoſituram Eccleſiæ Collegiatæ *S. Rumoldi* Mechliniæ cum bonis annexis, & alia bona in præfato Diplomate expreſſa.

Diploma *Pii IV.* exhibetur in Donat. Belg. A. Miræi. Lib. II. Cap. CXXXIX. novæ edit: cujus tenor eſt ut ſequitur.

Additio ex Archivis Archiepiſcopatûs Mechlinienſis.

Pius Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex injuncto Nobis deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officio, ad ea libenter intendimus, per quæ Eccleſiarum quarumlibet, præſertim Cathedralium noviter erectarum, decori & venuſtati, ac illis præſidentium, & aliarum perſonarum in eis Divinis laudibus inſiſtentium ſtatui & opportunæ ſubventioni, cum Divini Cultûs augmento, & animarum Chriſti fidelium ſalute, valeat ſalubriter provideri,

Ac deſuper etiam ea, quæ à Prædeceſſoribus noſtris conſultè geſta fuerunt, ex ſaniori conſilio imitando diſponimus; prout locorum & temporum qualitas exigit, & ipſarum Eccleſiarum utilitas perſuadet, & id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

Cum

Cum itaque, ſicut accepimus aliàs, poſtquam felicis recordationis PAULUS Papa Quartus Prædeceſſor noſter providi vigiliſque Paſtoris more conſiderans, quod ea pars inferioris Germaniæ, quæ chariſſimo in Chriſto filio noſtro PHILIPPO Hiſpaniarum Regi Catholico hereditario jure etiam tunc ſubjecta erat, pro tanta Oppidorum ſuorum celeberrimorum frequentia, locorumque multitudine adeo paucas Eccleſias Cathedrales habebat, ut earum Epiſcopi, eâ quâ opus erat diligentiâ tantam animarum multitudinem minimè regere poterant,

Idque quibuſdam eorum erat difficilius, quod ipſorum Diœceſani linguæ idiomate, inſtitutiſque differebant, & quidam eorum etiam ejuſmodi privilegia habebant, ut eos ad Sedem Epiſcopalem non liceret evocare; ita ut nec fidei doctrinâ, nec piè vivendi præceptis commodè inſtrui, nec ſi quid deliquiſſent facilè corrigi ab Epiſcopis ſuis poſſent:

Ad ipſos verò Epiſcopos viſitandos, admonendos & in officin continendos nulla in tota illa regione Eccleſia erat Metropolitana: ſed Archi-Epiſcopi extra fines ipſius ditioois exiſtentes propter multa & varia impedimenta nulli Suffraganeis ſuis uſui jam pridem erant, & propter aſſiduas inſidias & dolos peſtiferaſque doctrinas populorum hæreticorum & ſchiſmaticorum, quibus eadem regio omni ferè ex parte cincta atque obſeſſa erat, Catholica illic fides, & animarum ſalus in maximo diſcrimine verſabantur.

Neceſſitas Novorum Epiſcopatuum.

His & aliis gravibus cauſis impulſus, volens etiam precibus annuere, tamque pio deſiderio ſatisfacere ipſius PHILIPPI Regis, habitâ, ſicut rei magnitudo poſtulabat, cum Fratribus ſuis, de quorum numero tunc eramus, deliberatione maturâ, de eorum Fratrum conſilio & Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Mechlinienſe olim Cameracenſis Diœceſis, ac Antverpienſe, Gandavenſe, Buſcoducenſe, Brugenſe, Iprenſe & Ruremundenſe, & certa alia tunc expreſſa Oppida dictæ regionis à ſuis tunc Diœceſibus & Provinciis diviſerat & exemerat, illaque in Civitates;

Et S. Rumoldi Mechlinienſem, nec non Cameracenſem & Trajectenſem in Metropolitanas pro Archiepiſcopis, & cæteras alias, Antverpienſem, Gandavenſem, Buſcoducenſem, Brugenſem, Iprenſem & Ruremundenſem, aliorumque Oppidorum prædictorum Eccleſias in Cathedrales Eccleſias pro Epiſcopis, qui inibi reſpective præſiderent, cum Menſis Archiepiſcopalibus & Epiſcopalibus aliiſque Metropolitanarum & Cathedralium Eccleſiarum inſigniis, erexerat & inſtituerat.

Necnon Eccleſiæ & Civitati Mechlinienſi certum tunc expreſſum diſtrictum per Nuntium ſuum poſtmodùm ab eo illuc mittendum, limitandum pro ſua Diœceſi; ipſique Mechlinienſi Eccleſiæ Antverpienſem, Gandavenſem, Buſcoducenſem, Brugenſem, Iprenſem & Ruremundenſem Eccleſias, & qui pro tempore eſſent illarum, Epiſcopos pro Suffraganeis, nec non Clerum & populos pro Provincialibus ſuis perpetuò conceſſerat & aſſignaverat:

Prædictæ quoque Menſæ Mechlinienſi annuum reditum 5000. Ducatorum auri de Camera ex certis Decimis & bonis ac fructibus, reditibus & proventibus Eccleſiaſticis per dictum Nuntium ſpecificandis, & repartiendis ex tunc pro ut ex illa die, & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti forent, ac donec ſpecificatio & repartitio hujuſmodi factæ & effectum ſortitæ eſſent, nec ultra:

Alium etiam annuum reditum 3000. Ducatorum ſimilium per dictum PHILIPPUM Regem de proventibus, quos ex dicta regione percipiebat, Archiepiſcopo Mechlinienſi pro tempore exiſtenti annis ſingulis, quouſque ſpecificatio & repartitin prædictæ, ac pro ea tantum parte quæ plenarium ſuum effectum minùs ſortita foret, integrè perſolvendum pro illius dote, perpetuò applicaverat & appropriaverat:

Eidem quoque Philippo Regi, ejuſque Succeſſoribus, qui pro tempore ejuſdem regionis in temporalibus Domini eſſent, jus nominandi Romano Pontifici pro tempore exiſtenti perſonam idoneam, ac aliàs certis tunc expreſſis modo & formâ qualificatam, ad dictam Eccleſiam Mechlinienſem, etiam à primæva illius erectione hujuſmodi, ac quotieſcumque illam pro tempore vacare contingeret, per eundem Pontificem in Archiepiſcopum, ad nominationem hujuſmodi promovendum, reſervaverat per quaſdam ſub plumbo, & deinde per alias ſuas in forma Breves, Litteras;

Jus Nominationis Regiæ.

Venerabili Fratri noſtro; tunc ſuos, Salvatori Epiſcopo Cluſino, & Apoſtolicæ Sedis Nuntio in partibus illis, dederat in mandatis, ut perſonas idoneas qui dictas Provincias & Diœceſes diſtinguerent & limitarent; ac dotem dictarum Eccleſiarum à Monaſteriis & Præpoſituris ſub illis conſiſtentibus diſmembrarent, cum poteſtate omnia in his neceſſaria faciendi vice ſuâ deputaret:

Dilectus Filius noſter Antonius S. R. E. Presbyter Cardinalis, tunc Epiſcopus Atrebatenſis, & quatuor alii ſcientiâ & probitate inſignes, quos ipſe Salvator Epiſcopus & Nuntius, dicto Prædeceſſore interea ſublato de medio, vigore ſeu prætextu mandati & poſteriorum Litterarum hujuſmodi ſubſtituerat, licet forſan eorum aliqui de illis perſonis non eſſent, qui ad id canonicè ſubdelegari poterant, factâ nihilominus diligenti rerum indagine, ac omnibus maturè penſatis;

Animadvertentes quod per diſmembrationes bonorum in Monaſteriis & Præpoſituris prædictis, ſi fierent, cultus Monaſticus non mediocriter læderetur, ipſa Monaſteria & Præpoſituras Menſis prædictis pro dote ſuarum Eccleſiarum, ad hoc ut Epiſcopi etiam illorum curam perinde atque ſuam propriam perpetuò gererent, potiùs eſſe unienda;

Ac deſignationes & limitationes Provinciarum & Diœceſium, diviſioneſque ac diſtributiones Oppidorum & Juriſdictionum in nonnullis partibus ipſarum Diœceſium commodiores illis qui per primo dictas Litteras ſtatuuntur;

Necnon conſtitutiones & aſſignationes dotium, & deinde numerum perſonarum ac Dignitatum, Præbendarum, Beneficiorum & Officiorum, ſtatum quoque & formam in prædictis Eccleſiis etiam per hujuſmodi diſmembrationes, applicationes, ſuppreſſiones, tranſlationes, novas inſtitutiones & alias in univerſum accommodas rationes habendas cenſuerunt. Ac ſuper majori illorum parte proceſſus & ſcripturas, ſeriò digeſtis rebus omnibus, formandos curaverunt, pro ut in illis ac ſingulis Litteris prædictis plenius continetur.

Incorporatio Abbatiæ Affligemienſis.

Nos qui dudum inter alia voluimus, quod ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes, vocatis quorum intereſſet, cumque nuper Monaſterium SS. Petri & Pauli Affligemienſe Ordinis S. Benedicti olim Cameracenſis, nunc verò dictæ Mechlinienſis, cum primum illud per ceſſum vel deceſſum moderni illius Abbatis ſeu Commendatarii, aut alias quovis modo vacare contigerit, Menſæ Archiepiſcopali Mechlinienſi ex tunc pro ut ex ea die, & e contra, de Fratrum noſtrorum conſilio pro dotis nomine perpetuò univimus, annexuimus & incorporavimus;

Conſiderantes, quod ſi priſcis temporibus, dum dicti populi ſenſim accreſcebant, de novis Eccleſiis Cathedralibus optimiſque Præſulibus opportuno tempore proſpectum fuiſſet, profectò tot pernicioſa hæreſum dogmata, quibus Religio Chriſtiana iſtic paſſim laceratur atque affligitur, haud ita violenter invaluiſſent.

Nunc autem cùm ad illa arcenda & extirpanda, ac ſimol populos ipſos in ſinceritate fidei continendos, dictus Prædeceſſor nulla alia magis opportuna remedia quam ſupradicta potuerit adhibere, ut illa juxta cordis ſui atque noſtri deſiderium promptos & felices ſortiantur effectus, noſtri miniſterii partes præmiſſis adjicere, illaque omnibus quibus poſſumus rationibus juvare & promovere volentes; ac Litterarum, proceſſuum & ſcripturarum prædictorum veriores tenores, necnon Menſæ Archiepiſcopalis Mechlinienſis, ac illi uniendorum infraſcriptorum Canonicatûs & Præbendæ, fructuum, redituum & proventuum veros annuos valores præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes;

Continuis etiam hortationibus dicti PHILIPPI Regis id pro ſalute dictorum populorum enixè proſequentis excitati, Motu proprio & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, diviſionibus, limitationibus ac diſtributionibus dictorum Subdelegatorum in prædictis proceſſibus ſpecificatis, tamquam in melius reformatis inhærendo;

Ac conceſſionem & aſſignationem per priores Litteras Prædeceſſoris hujuſmodi factas, quoad infraſcripta immutando, omnia & ſingula Oppida, Caſtra, Pagos, Villas & loca infraſcripta;

Urbes ac Pagi Diœceſis Mechlinienſis.

Videlicet Mechlinia, *Bruxella*, *Lovanium*, *Vilvordia*, *Arſcotum*, *Dieſt*, *Thenæ*, *Aloſtum*, *Ninive*, *Gerardimons*, *Landen*, *Sichene*, *Halen*, *Leeuw*,

Vueren, *Aſche*, *Merchtem*, *Grimbergen*, *Rotſelaer*, (1) *Battel*, *Waelhem*, (2) *Rooſendael*, *Wavre S. Catharine*, *Waver-Onſe-Lieve-Vrauwe*, (3) *Neckerſpoel*, *Boyenheyde*, *Schrieck*, *Rymenam*, *Keerbergen*, (4) *Nynden*, *Wechter*, (5) *Veldonck*, *Betekom*, *Langdorp*, (6) *Thyſſelt*, *Schaften*,

(7) *Myn-*

(1) BATTEL, appendix ſub Mechlinia.
(2) ROOSENDAEL, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.
(3) NECKERSPOEL, appendix ſub Mechlinia.
(4) NYNDEN, &
(5) VELDONCK, appendices de Werchter.
(6) THYSSELT, alias *Teſſele.*

(7) *Mynten*, *Hever*, *Elewyt*, *Bortmeerbeke*, *Eppegem*, *Campenhout*, (8) *Ten-Trooſt*, *Percke*, *Berghe*, *Neerockerſeel*, (9) *Neeruxel*, *Pueti*, *Melsbroeck*, *Steynockerſeele*, *Quaderebbe*, *S. Gertruyden Mechelen*, (10) *Heymelgem*, *Erps*, *Haecht*, *Wackeſeel*, *Weſpelaer*, *Tieldonck*, (11) *Wyckmael*, *Veltom*, (12) *Vilſen*,

Herent, *Wincxele*, *Meſſelbroeck*, (13) *Zeelhem*, (14) *Donck*, *Linthout*, (15) *Lummen*, *Rillaer*, (16) *Wedde*, *Nieuwenrode*, *Zelleke*, *Hauwaert*, *Becvoort*, (17) *Taſſem*, *Houchem*, *Weſemael*, *S. Peeters-Rode*, (18) *Vrauwe-perck*, *Onſe Lieve Vrauwe Tielt*, (19) *Versbeke*, *Cortryke*, (20) *Thielt*, *Winge*, *Waenroo*, *Holsbeke*, *Molebeke*,

Beets, *Cortenaken*, (21) *Ghempe*, *Lynden*, (22) *Kiesken*, *Meenſele*, *Miskem*, (23) *Boſch*, *Buinghem*, (24) *Geteroy*, (25) *Suerbeke*, *Weſere*, (26) *Lebbeke*, *Binckem*, (27) *Capelle*, *Kersbeke*, *Ruysbroeck*, *Willebroeck*, *Puers*, (28) *Calſvoort*, (29) *Heyendonck*, *Blaeſvelt*, *Heſſen*, *Lippeloo*, *Lieſel*, (30) *Tyſſelt*,

Leeſt, (31) *Leliendael*, (32) *Hauthem*, *Hombeeck*, *Raemſdonck*, *Capellen*, *Londerſeel*, *Semps*, *Steenuſſel*, (33) *Ympde*, *Humbeeck*, *Weerde*, (34) *Roſſem*, *Wolverthem*, *Beyghem*, *Buggenhout*, *Muldere*, *Opwyk*, *Baerdeghem*, *Maſele*, *Menſegem*, *Meldert*, *Mollem*, *Meyſe*, *Bruyſegem*, *Bullebeke*, (35) *Relegem*,

Wemmele, *Hekelgem*, *Oſſele*, *Strombeke*, *Cobbeghem*, *Neerheutbeeck*, *Eſchenen*, *Hamme*, *Overbeembeke*, *Lombeke-S. Catharine*, (36) *Nat*, (37) *Wibyk*, *Cappelle*, *Beeckerſeel*, *Zelleke*, *Wambeke*, (38) *Bugen*, (39) *Bigarden*, (40) *Gunshoren*, *Laken*, (41) *Strythem*, *Dielbeke*, *Berchem*, (42) *Scheuten*, (43) *Schepdaele*, (44) *S. Gertruyde-Pee*, *Itterbeke*, *Anderlecht*, *Onſe Vrauwe-Lombeeck*, *S. Martens-Lennick*, *Vleſenbeeck*, *Bygarden*, *Gaesbeeck*, *Ruysbroeck*, *Goycke*, *Andenaken*, (45) *Laeckt*, *Vleteringen*, *Eyſingen*, (46) *Beerle*, *Bogaerde*, (47) *Lembeke*, (48) *Tubeeke*, *Diegem*, *Meerbeke*, *Saveltbom*,

Cortenberge, *Overſteke*, *Elingen*, *Everbeke*, *Meerbeke*, *Haren*, *Noſſegem*, *Eygenhoven*, (49) *Gaere*, *S. Stevens-Woluwe*, (50) *Vos-Cuppel*, *Berthem*, *Scarenbeeck*, *Sterrebeeck*, *Leefdael*, *Corbeke over Dyl*, *Crayenhem*, *Weſembeke*, *Voſſem*, (51) *Elſene*, *t'Esterbeeck*, (52) *Cameren*, *Op-woluwe*, *Duysborch*, (53) *Loenbeke*, *S. Jooris-Weerde*, (54) *Voeſt*, (55) *An-*

(7) Mynten, aliàs *Muyſen*.
(8) Ten Trooſt, Monaſterium Virginum Carmelitanarum, hodiè in Vilvordia.
(9) Neeraxel, alias *Neeraſſent*, appendix de *Busken*.
(10) Heymelgem, aliàs *Hummelgem*.
(11) Wyckmael, appendix ſub *Herent*.
(12) Vilsen, aliàs *Wilſel*.
(13) Zeelhem, Pagus eſt hodieque ſub Diœceſi Leodienſi, ubi & Monaſterium eſt Carthuſianorum.
(14) Donck &
(15) Luimen aliàs *Lummen*, Pagi prope Dieſtemium, qui hodieque manent ſub Diœceſi Leodienſi.
(16) Wedde, forſitan *Webbecom*.
(17) Tassem & Houchem appendices Pagorum prope Dieſthemium.
(18) Vrauwe-Perck, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.
(19) Versbeke, aliàs *Wersbeecke*.
(20) Thielt, id eſt, Sinte Peeters Thielt.
(21) Ghempe, Præpoſitura Virginum Ordinis Præmonſtratenſium.
(22) Kiesken aliàs *Kieſecom*.
(23) Bosch, appendix ſub Bungen.
(24) Geteroy, aliàs *Aterode*.
(25) Suerbeke, aliàs *Suerbempde*.
(26) Lebbeke, aliàs *Lubbeeck*.
(27) Capelle, aliàs *Nieuw-Capelle*.
(28) Calsvoort; appendix ſub *Puers*.
(29) Heyendonck, appendix ſub *Heſſen*.
(30) Tysselt, appendix ſub *Willebroeck*.
(31) Leliendael, Præpoſitura Monialium Præmonſtratenſium, olim ſub Parochia de Hombeeck, nunc Mechliniæ.

(32) Hautem, appendix Oppidi Vilvordienſis.
(33) Ympde, appendix ſub Mueſegem.
(34) Rossem, appendix de Wolverthem.
(35) Relegnem, appendix de Wemmel.
(36) Nat, aliàs *Ter-Nath*.
(37) Capelle, aliàs *Sint-Ulrychs-Capelle*.
(38) Bugen, alias *Bodegem* vulgo *Beugem*.
(39) Bigarden, eſt Abbatia Nobilium Benedictinarum juxta Bruxellam.
(40) Gensnoren, appendix de Jette.
(41) Strythem, appendix de Burg-Grave Lombeke.
(42) Scheuten, appendix Parochiæ de Anderlecht, ubi quondam ſita fuit Carthuſia Bruxellenſis.
(43) Schepdaele, appendix ſub Parochia de Sinte-Mertens-Lennick.
(44) Ste Geertruyde-Pré, appendix de Ste Mertens-Lennick.
(45) Laeckt, appendix ſub Leeuwa-Sancti Petri.
(46) Beerle, lege *Beerthe*.
(47) Lembeke; hic Pagus prope Hallas ſitus in Civilibus nullius eſt juris; in Spiritualibus verò ſemper manſit ſub Diœceſi Cameracenſi.
(48) Tubeeke, aliàs *Tubize*.
(49) Gaere, lege *Hevere*.
(50) Vos-Capelle, appendix ſub Noſſeghem.
(51) Elsene, appendix ſub Bruxella.
(52) Cameren, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis juxta Bruxellam.
(53) Loenbeke, appendix ſub Neer-yſſche.
(54) Vorst, lege *Vorſt*, ubi eſt Abbatia Nobilium Benedictinarum.

(55) *Auwegem*, *S. Peeters-Woluwe*, (56) *Bean*, *Eedewater*, *Watermale*, (57) *Droogenboſch*, *Huldenberge*, *S. Achtenrode*, *Linckebeeck*, *Oſtenberge*, *Roſieres*, *Arkenes*, *Beerſele*, *Hollaer*, *Overyſſche*, *Hayſingen*, *Roo*, *Baſinghen*, *Halſenberg*, *Dorpe*, (58) *Steenborren*, *Hulpen*, *Pellenberg*, *Kerckom*, *Wevere*, *Holede*, *Leeuwe*, *Corbeek-overloy*,

(59) *Lovenel*, *Bautershem*, (60) *Clabbeke*, *Bunsbeke*, *Neer-Linter*, *Heelen*, (61) *Betſenvove*, *Hout-Hever*, *Bierbeke*, *Vertryk*, *Viſſenaken*, *Hantbem*, *Gueſſenhoven*, *Wemmerſem*, (62) *Halle*, (63) *Roesbeke*, (64) *Breiſſem*, *Greynde*, *Haeckendouwre*, *Orſmael*, *Neer-Dormael*, *Neer-Heſpen*, *Dormael*, (65) *Walmuſen*, *Willebringen*, *Cumptich*, *Oirbeke*, (66) *Overlae*, (67) *Boſt*, *Over-Heſpen*, *Neer-Velpe*, (68) *Holxem*, (69) *Aſt*, *Meer*, *Neerwynde*, *Eſemael*, *Middewynde*, *Neerlanden*, *Nethene*, (70) *Wys*, *Hamme*, *Op-Velpe*, *Meldert*, *Antgarde*, *Goitshoven*, *Over-Wynde*, (71) *Remſdorp*,

Helleſem, *Lare*, *Wange*, (72) *Attenhove*, (73) *Florival*, (74) *Doorne*, *Benkom*, (75) *Slayſe*, (76) *Hugarden*, (77) *Littart*, *Nodebaix*, (78) *Linnen*, *Op-heyliſſem*, *Raitshoven*, *S. Geertruyt-Boſſuyt*, (79) *S. Laurens-Capelle*, (80) *Meylan*, *Noduwe*, (81) *Liptai*, *Liſſemeau*,

Waelmont, (82) *Haeckdonck*, (83) *Vieſe*, (84) *Herdergem*, (85) *Ter Alſine*, *Liekereke*, *Pamele*, (86) *Lambeke*, (87) *Nuytgen*, *Liefringe*, *Pollare*, (88 *Wierbeke*, (89) *Eygem*, *Santberge*, *Grimmingem*, *Wiendeke*, *Nieuwenhove*, *Waerbeke*, (90) *Beaupré*, *Okefeel*, (91) *Onkſeele*, *Meerbeke*, *Appels*, *Auwergem*, *Meſpelaer*, (92) *Tonan*, *Gilegem*, (93) *Caſtenbeke*,

Lede, *Impe*, *Hoſſla*, *Erpe*, *Eerdegem*, *Nieuwkerke*, *Sonnegem*, *Meere*, *Burſt*, *Wichele*, *Seſcamp*, *Wanneſele*, *Smettels*, *Oordegem*, *Bavegem*, (94) *Papegem*, *Capelle*, (95) *Vlierſe*, *Letter-hauthem*, *Molle*, *Maſſeme*, *Gontrode*, (96) *Lombergen*, *Weſtrem*, (97) *Lantshautre*, *Schelderode*, *Bottelaere*, *Moorſele*, *Ooſterſele*, *Vorſte*, *Munte*, *Wyndick*, (98) *Waeſene*, *Baygem*, *Dickelvene*, *Berleghem*, *Alderheyligem*, (99) *Cottem*, (100) *Vorſbeke*, (101) *Hindelgem*,

Balegem, *Reeſegem*, *Aygem*, *Capelle*, *Hombergen*, *Welle*, *Welden*, (102) *Velſebeeck*,

(55) Auweghem, vel Auderghem, Monaſterium Virginum Ordinis Sanctu Dominici.

(56) Beao, Eedewater, loca hæc ignorantur.

(57) Drooghen Bosch, Appendix ſub Uckel.

(58) Steenborren, aliàs *Seven-borren*, Monaſterium Canonicorum Regularium juxta Bruxellam.

(59) Lovenel, lege *Loveniaul*.

(60) Clabbeke, lege *Glabbeeck*.

(61) Betsenhove, alias *Eegenhoven*, appendix de Hout-Hevere.

(62) Halle, appendix ſub Goetſenhove.

(63) Roesbeke, lege *Roosbeeck*.

(64) Breissem, alias *Braſem*, appendix ſub Cumptich.

(65) Walmusen, aliàs *Walsbergen*.

(66) Overlae, aliàs *Overlaer*, Pagus ſub Diœceſi Leodienſi.

(67) Bost, appendix de Overlaer in Diœceſi Leodienſi.

(68) Holxem, aliàs *Hexem*, Pagus hodie Diœc. Leod.

(69) Ast & Meer, appendices ſub Goitſenhove.

(70) Wys, aliàs *Wez*, appendix ſub Nethene.

(71) Remsdorp, aliàs *Rumpſdorp*.

(72) Attenhove, Pagus ſub Diœceſi Leodienſi.

(73) Florival, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.

(74) Doorne, &

(75) Sluyse, appendices ſub Meldert.

(76) Hugarden, Municipium Patriæ ac Diœceſis Leodienſis, Brabantiæ incluſum.

(77) Littart, aliàs *Zittart*, ſive *Zetru*, &

(78) Linnen, aliàs *Lummen* vel *Lumay*, Pagi ſub Diœceſi Namurcenſi.

(79) S. Laurens-Capelle, aliàs *Laurentſart*, appendix ſub Boſſuyt.

(80) Meylan, aliàs *Melain*.

(81) Liptain, alias *Linſain* & Lissembao, appendices ſub Noduwez.

(82) Haeckounce, lege *Haeſdonck*.

(83) Viese, alias *Wieſe*.

(84) Herderghem, aliàs *Herderſſem*.

(85) Ter Alfine, alias *Ter Alphen*, ſive *Elſt*.

(86) Lombeke, aliàs *Burg-grave-Lombeeck*.

(87) Noytgen, lege *Neyghem*.

(88) Wierbecke, lege *Meerbeke*.

(89) Eyghem, appendix Parochiæ de Appelterre.

(90) Beaupré, Abbatia Virginum Ordinis Ciſtercienſis.

(91) Meerbeke, lege *Moorbeke*.

(92) Tonan, aliàs *Schoonaerde*, Capella ſub Parochia de *Wichelen*.

(93) Castenbeke, lege *Tuſſchenbeke*, Præpoſitura Virginum Ordinis Præmonſtratenſis in Parochia de Lede juxta Aloſtum.

(94) Papeghem, fuit olim Capella ſub Parochia de Vlierſe ele, nunc diruta.

(95) Vlierse, lege *Vlierſeele*.

(96) Lomberge, lege *Lemberghe*.

(97) Lantskauter, lege *Landſcautere*.

(98) Waesene, appendix Parochiæ de Schelderode, olim Pagus.

(99) Cottem, Appendix Parochiæ de Hilleghem.

(100) Vorsbeke, lege *Borsbeke*.

(101) Handelghem, lege *Hundelghem*.

(102) Velsebecke, lege *Velſyeke*.

(103)

beeck, *Eelden*, *Aygem*, (103) *Hattert*, *Leeuwe*, *Heldergem*, *Heerſele*, (104) *Hautbrechtegem*, *Kerckem*, *Eeregem*, (105) *Steenhamme*, (106) *Neerhamme*, (107) *Nyſboek*, *Borſt*, *Strype*, *Sottegem*, *Gotverdegem*, *Aſpelaer*, *Denderhautem*, *S. Jooris-Ertegem*, (108) *Audenhove*, *Hillegem*, *Eſche*, *S. Tentelins*, *Matere*, (109) *Bliesboeck*, *Roosbeeck*,

Steenhuyſe, *Voorde*, *Cornelis-Horebeke*, *Miegelbeke*, (110) *Marienodenhove*, (111) *Aſſelt*, *Appelter*, *Marie-orebeeck*, (112) *Clare*, (113) *Lubbegem*, *Marcke*, *Etichove*, *Melde*, *Schoriſſe*, *Hemelverdeghem*, *Neerbrakel*, *Martenlierde*, *Elſt*, *Marielierde*, (114) *Vleuſeghem*, *Smerebbe*, *Volkegem*, (115) *Keſſelaer*, (116) *Lieſſe*,

Schendelbeeck, (117) *Eygem*, (118) *Overbrade*, *Sulſeke*, (119) *Kerckhove*, *Berchem*, *Quarmont*, *Nukerke*, *Segelſem*, (120) *Ten Boſche*, (121) *Dolaere*, *Geertsberghe*, *Overboelaer*.

In poſteriori deſignatione Subdelegatorum hujuſmodi comprehenſa, cum Eccleſiis etiam Parochialibus, Monaſtariis, Collegiis, etiam Canonicatibus, Capellis, Hoſpitalibus & beneficiis, locis & perſonis ac officiis Eccleſiaſticis, Sæcularibus & Regularibus & populis quibuſcumque aliis ſub eis comprehenſis,

Præfatæ Eccleſiæ Mechlinienſi pro ſua Diœceſi juxta deſignationem illi per præfatos Subdelegatos factam hujuſmodi, Auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium perpetuò concedimus & aſſignamus.

Ac decimas majores nuncupatas Parochialis Eccleſiæ de *Willebringhe* prope *Thenas* aut *Hoxem* olim Leodienſis Diœceſis ad centum modios tritici vel circa aſcendentes, ſedecim modiis ſimilibus Rectori dictæ Eccleſiæ pro honeſta illius ſuſtentatione quotannis remanentibus, ab eademque Parochiali, & a Perſonatu de *Hal* olim Cameracenſis, nunc Mechlinienſis Diœceſis prædictæ, proventum annuum 100. ducatorum auri de Camera, poſtquam ipſi Perſonatus & Parochialis Eccleſia vacabunt, & non antea, ex nunc prout ex tunc & è contra, etiam perpetuò diſmembramus & ſeparamus, *Unitur Perſonatus de Hal, qui poſtmodum ceſſit PP. Jeſuitis.*

Necnon Præpoſituram Eccleſiæ Mechlinienſis prædictæ, quæ tempore illius Erectionis in Metropolitanam Eccleſiam, hujuſmodi dignitas inibi principalis exiſtebat, cujus fructus, redditus & proventus 120. ducatorum auri de Camera ſecundùm communem æſtimationem valorem annuum, ut etiam accepimus, non excedunt, *Unio Præpoſituræ.*

Cùm primum illam per ceſſum vel deceſſum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut quamvis aliam dimiſſionem vel amiſſionem illam nunc obtinentis, aut aliàs quovis modo, & ex cujuſcumque perſona, etiam in aliquo ex menſibus in quibus vacantium Beneficiorum diſpoſitio Nobis, aut Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, per Conſtitutiones Apoſtolicas vel Cancellariæ Apoſtolicæ Regulas reſervata exiſtit ſeu fuerit, ſeu Ordinariis Collatoribus etiam per eaſdem Conſtitutiones Litteras alternativarum, aut Concordata Germaniæ, ſeu alia Privilegia & Indulta, illis quomodolibet conceſſa & concedenda, vacare contigerit,

Etiamſi actu nunc vacet, & tanto tempore vacaverit, quod ejus collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii ad Sedem Apoſtolicam prædictam legitimè devoluta, ipſaque Præpoſitura diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpeciali vel generali reſervata exiſtat, & ad illam conſueverit quis per electionem aſſumi, eique cura etiam juriſdictionalis immineat animarum; ſuper ea quoque inter aliquos lis (cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo) pendeat indeciſa,

Etiam ex nunc prout ex tunc & è contrà, ſuppreſſis & extinctis illius Præpoſiti nomine

(103) HATTERT, lege *Haltert*.
(104) HAUTBRECHTEGHEM, lege *Woubrechteghem*.
(105) STEENHAMME, lege *Eenhaeme*, ubi Abbatia Benedictinorum.
(106) NEERHAMME, lege *Neer-Eenhaeme*.
(107) NYSBOCK, aliàs *Sinte Dewys Boucle*.
(108) AUDENHOVE, id eſt, *Sinte-Guerix-Audenhove*.
(109) BLIESBOECK lege *Blaesboucle*.
(110) MARIENODENHOVE, lege *Sinte Marie-Audenhove*.
(111) ASSELT, lege *Op-Haſſelt*.
(112) CLARE, lege *Edelaere*.
(113) LUBBEGHEM, lege *Leupeghem*.
(114) VLEUSEGHEM, aliàs *Vleeſeghem*.
(115) KESSELAER, id eſt, Capella Beatæ Mariæ Kerſſelaer ſub Parochia de Edelaer.
(116) LIESSE, locus mihi ignotus.
(117) EYGEM, id eſt, Ieghem.
(118) OVERBRADE, lege *Over-Braechel*.
(119) KERCKHOVE, Parochia, quæ ſemper remanſit ſub Diœceſi Tornacenſi.
(120) TEN-BOSCHE, vulgo *Sinte-Mertens-Boſch*, appendix Parochiæ de Ste-Mertens Lierde, ubi Carthuſia viſitur.
(121) DOLAERE, lege *Boulaere*, aliàs *Boulert*.

Has Notas nos ipſi annotavimus ad elucidationem Pagorum, & inſeri permiſimus in Bulla erectionis hujus Archiepiſcopatus, relata in ſupplemento Diplom. A. Miræi.

H

mine & titulo, in Archidiaconatum pro uno Archidiacono, qui poſt ceſſum vel deceſſum eorum, qui nunc ſunt Archidiaconi in illa parte Diœceſis Mechlinienſis, talem habeat Juriſdictionem, qualem Archidiaconus Bruxellenſis hactenus habuit,

Necnon ipſa Eccleſia Mechlinienſi unum Archipresbyteratum Civitatenſem nuncupandum, pro uno Archipresbytero Civitatenſi, qui curam Rectorum Eccleſiarum Parochialium, Verbi Dei & Sacramentorum Civitatis Mechlinienſis,

Et unam Pœnitentiariam Diœceſanam nuncupandas dignitates, inibi pro uno Pœnitentiario, qui curam conſcientiarum populi per Diœceſim univerſam Mechlinienſem ſpecialiter habeant, ſimiliter erigimus & inſtituimus.

Et ut Archiepiſcopus Mechlinienſis pro tempore exiſtens ſpeciali quâdam prærogativâ decoretur, & Eccleſiam ſuam, quæ in meditullio dictæ ditionis conſiſtit, perſonis eruditis, & ad Juriſdictionem inibi exercendam, ceteraque munia Eccleſiaſtica obeunda idoneis debitè inſtructam, jugiterque decoratam habeat,

Primatia Belgii. Perpetuo ſtatuimus & ordinamus, quod Eccleſia ipſa Mechlinienſis ante Cameracenſem & Trajectenſem Eccleſias prædictas prima ſit, & illius pro tempore Archiepiſcopus primum locum in Conciliis Generalibus vel ſpecialibus, Seſſionibus aliiſque actibus ſuper Cameracenſem & Trajectenſem Archiepiſcopos habeat,

Canonicatus Graduatorum. Quodque ex omnibus Canonicatibus & Præbendis majoribus dictæ Eccleſiæ Mechlinienſis decem, quos primò per ceſſum vel deceſſum, etiam apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut aliàs vacare contigerit, etiamſi actu non vacent, ut præfertur, ita affecti remaneant, quod ipſe Archiepiſcopus unum & unam primò vacaturos, tamquam Menſæ ſuæ Archiepiſcopali perpetuò unitos, & quos Nos ſimiliter & nunc pro ut ex tunc, & contrà, ipſi Menſæ perpetuò unimus, annectimus & incorporamus, obtinere, illarumque ratione Perſona Capitularis eſſe, vocemque & authoritatem, etiam in Capitulo, ſuper Decanum & Canonicos habere,

Reliqui vero novem Canonicatus & Præbendæ prædicti tribus Magiſtris aut Licentiatis in Theologia, & tribus Doctoribus Decretorum ſeu in eis Licentiatis, & tribus aliis Nobilibus ejus Diœceſis, etiam in Jure vel Theologia, ſaltem Gradu Licentiaturæ, in famoſa quapiam Univerſitate Studii Generalis, ſecundùm tenorem primodictarum Litterarum promotis, ordine in dicta deſignatione expreſſo ſervato, in perpetuum concedi & aſſignari debeant,

Quodque ad ſex priores tam Nobiles, quàm alii non nobiles, ut præfertur, tamen qualificati, ad reliquos verò tres Canonicatus, & tres Præbendas ex reliquis novem, hujuſmodi nulli niſi Nobiles & Graduati, ut præfertur, aſſumi poſſint,

Ac omnes & ſinguli ratione ſuarum hujuſmodi Præbendarum, conſilium & operam in negotio Eccleſiæ & Religionis ceteriſque difficultatibus pro tempore emergentibus, quoties ab Archiepiſcopo prædicto requiſiti fuerint, tam conjunctim, quàm diviſim præſtare teneantur.

Ac unus Archidiaconus ad Archidiaconatum, & alius Archipresbyter ad Archipresbyteratum, necnon reliquus ex dictis Graduatis Pœnitentiarius ad Pœnitentiariam hujuſmodi ad nominationem dicti Archiepiſcopi aſſumi, & omnium primos poſt Archiepiſcopum vacaturos Canonicatus & Præbendas prædictos, ordine præmiſſo conſequi valeant.

Ut autem de Viris ſpectatæ doctrinæ & probitatis ad ædificationem Eccleſiæ Dei accuratiùs proſpiciatur, quod ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ hâc primâ vice per prædictum Archiepiſcopum dumtaxat, & deinde quoties illi futuris temporibus, ut præfertur, vacaverint, ad electionem Archiepiſcopi & aliorum Graduatorum prædictorum ſuperſtitum per eos conferantur.

Et in hujuſmodi electione ſuffragium Archiepiſcopi non plus juris ſeu momenti, quàm cujuſvis cæterorum Canonicorum Graduatorum habeat, niſi vocum paritate occurrente, tuncque iteratum ad hoc Archiepiſcopi ſuffragium paritatem vocum hujuſmodi dirimat,

Quodque poſthac ipſi novem Canonicatus & novem Præbendæ ſub nullis ſpecialibus vel generalibus, etiam mentalibus reſervationibus, affectionibus, etiam in Corpore Juris clauſis, nec non expectativis, coadjutoriis, mandatis, facultatibus, Indultis de providendo, commendando & aliàs diſponendo, primariis Precibus, aut aliis gratiis præventivis, etiam per Nos, aut Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes & dictam Sedem Apoſtolicam, vel ejus Legatos, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum, ac ejuſ-

Digitized by Google

ejuſdem S. R. E. Cardinalium, & ex quacumque cauſa, quantumlibet urgenti, pro tempore factis & conceſſis comprehendantur,

Nec etiam tamquam vacantes apud Sedem Apoſtolicam prædictam, aut ullâ aliâ ratione generaliter vel ſpecialiter reſervari, nec illorum vacatione per reſignationem etiam ex cauſa permutationis pro tempore occurrente, per Romanum Pontificem aut Sedem eandem de illis provideri, vel aliàs quoquo modo diſponi poſſit, ſed forma electionis præmiſſæ omni tempore ſervari, nullâque causâ infringi debeat;

Quodque unus ex novem Canonicis prædictis Magiſter ſeu Licentiatus in Theologia, & alter Decretorum Doctor, ſeu etiam Licentiatus, ſeniores ratione ſuarum Præbendarum, facultatem habeant viſitandi per univerſam Diœceſim Mechlinienſem prædictam ab Archiepiſcopo; ceteri verò Canonici Graduati prædicti quandocumque requiſiti fuerint, illis aſſiſtere teneantur.

Ac ex reliquis ſenioribus Canonicis prædictis duo in Theologia & unus in Jure Canonico Graduati, ut præfertur, unà cum Archidiacono curam habeant examinandi promovendos ad ſacros Ordines, & admittendos ad Curas animarum, quâcumque authoritate illi proviſi fuerint, neminem niſi idoneum, ſeque perſonalem reſidentiam facturum, medio juramento, promittentem admittendo.

Et quoniam impia hæreticorum ſtudia, temporiſque malitia Viros doctos ab Eccleſiis ſuis diutiùs abeſſe non patiuntur; quod ſi Canonici Graduati prædicti ab Eccleſia ſua, niſi ab Archiepiſcopo vel Capitulo miſſi, per duos menſes abſuerint, integros ſuæ Præbendæ fructus illius anni amittant, & Capitulo cedant.

Ac omnes proventus ſingularum Præbendarum dictæ Eccleſiæ in duas æquales partes dividantur, quarum altera pro quotidianis diſtributionibus, his ſolis qui Divinis Officiis in Choro deſervierint, & inibi à principio uſque ad finem, exceptâ neceſſitatis causâ, permanſerint, miniſtrari debeant; nec quiſquam ullâ diſpenſatione, vel alio Privilegio Apoſtolico, quâcumque causâ impetrato vel conceſſo, ſeſe à reſidentia hujuſmodi eximere poſſit.

Ceteræ Eccleſiæ Civitatis ſub cura dicti Archipresbyteri Civitatenſis, extra verò eam & in Diœceſi Mechlinienſi exiſtentes, vel ſub ſuis Decanatibus ſeu Archipresbyteratibus, aliiſque juriſdictionibus, prout hactenus, remaneant, vel meliori modo arbitrio dicti Archiepiſcopi diſtribui, ipſorumque Decanatuum Decani, ſalvâ dicti Archiepiſcopi moderatione, emolumenta hactenus percipi ſolita percipere poſſint.

Verum quia fructus & proventus dictorum decem Canonicatuum & Præbendarum tenuiores ſunt, quàm conveniat pro ſuſtentatione Virorum doctorum & gravium, qui munera præmiſſa obire velint, decimas ab Eccleſia Parochiali de Willebringa, & proventum annuum 100. ducatorum à Perſonatu de Hall hujuſmodi diſmembratum, ut præfertur, eiſdem decem Canonicatibus & Præbendis primò vacaturis, per Archiepiſcopum & ſingulos novem Canonicos prædictos æquis portionibus percipiendos, perpetuò applicamus & appropriamus,

Nec non collationem, præſentationem, proviſionem, electionem, inſtitutionem, confirmationem, & quamvis aliam diſpoſitionem omnium & ſingulorum Dignitatum, Perſonatuum, adminiſtrationum & officiorum aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum, cum cura & ſine cura, Secularium & quorumvis Ordinum Regularium qualitercumque qualificatorum; ad collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, inſtitutionem, confirmationem, & quamvis aliam diſpoſitionem præfati olim Præpoſiti quomodolibet pertinentium & ſpectantium, Archiepiſcopo Mechlinienſi pro tempore exiſtenti, ita quod ipſe ex nunc de cetero de illis, prout Præpoſitus poterat, liberè & licitè diſponere valeat, etiam perpetuò reſervamus, concedimus & aſſignamus, ſuæque ordinariæ collationi & diſpoſitioni adjungimus,

Diſtrictius inhibentes Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis ac dilectis Filiis Abbatibus, ceteriſque locorum Ordinariis, nec non Conventibus, Superioribus, & Perſonis, illique vel illis, ad quem ſeu quos Præpoſituræ, Perſonatûs, & Parochialis Eccleſiæ, ac Canonicatuum, Præbendarum & aliorum Beneficiorum prædictorum, collatio, proviſio, & quævis alia diſpoſitio, communiter vel diviſim pertinet, ac quibuſcumque aliis cujuſcumque Dignitatis, Statûs, Ordinis & conditionis exiſtentibus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis majoris aliiſque ſententiis, Cenſuris & pœnis, nec non privationis omnium Dignitatum, Beneficiorum & Officiorum, Eccleſiaſticorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ne de illis, ſi vacant, aut cum vacaverint, ut præfertur, cuiquam providere, aut aliàs diſponere, ſeu præmiſſorum effectus & executionem in aliquo quan-

tumcumque modico, impedire, aut moleſtiam vel injuriam quampiam irrogare, quoquo modo præſumant.

Ac decernentes ex nunc plenum jus in præmiſſis omninò acquiſitum eſſe, & ſuper his beneficio Regularum de non tollendo jure quæſito, ac de annali & triennali poſſeſſore, nec non Privilegiis omnibus quibus diuturni poſſeſſores pacifici quomodolibet utuntur, potiuntur & gaudent plenariè, uti, potiri & gaudere debere.

Ac Præpoſituram ad hoc ut de cetero de illa quoquo modo diſponi valeat de cetero vacare, & eandem & affectos decem Canonicatus & decem Præbendas prædictos per quoſcumque, etiam prætextu Mandatorum de providendo, nominationum etiam juxta concordata prædicta, expectativarum & quarumcumque aliarum gratiarum, quoquo modo acceptari non poſſe, & nihilominus quaſcumque acceptationes, collationes proviſiones, commendas, uniones, annexiones & incorporationes, ac alias diſpoſitiones de eiſdem, aut eorum aliquo etiam per Nos & Sedem prædictam quomodolibet factas & faciendas nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per eas cuiquam jus acquiri, ſeu etiam coloratum titulum poſſidendi tribui poſſe;

Ac ſuppreſſionem, extinctionem, diſmembrationem, ſeparationem, erectionem, inſtitutionem, Statutorum ordinationem, unionem, annexionem & incorporationem, applicationem, appropriationem, reſervationem, conceſſiones & aſſignationes, ceteraque præmiſſa ac præſentes Litteras ex nunc omnimodum effectum ſortita eſſe & cenſeri nec ſub quibuſvis revocationibus, alterationibus, ſuſpenſionibus & limitationibus unionum & ſuppreſſionum etiam effectum non ſortitarum, quæ poſt hac per Nos vel Succeſſores noſtros tam in craſtinum aſſumptionis cujuslibet eorum ad ſummi Apoſtolatûs apicem, quàm alios quomodolibet, ac cum quibuſvis clauſulis & Decretis, quocumque tempore fient, minimè includi;

Sed illis non obſtantibus, in ſuis vigore, robore & efficaciâ perſiſtere, & quoties illa emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtituta, & de novo conceſſa, ſicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ fuiſſe, eſſe & fore, ac præſentes Litteras hujuſmodi nullo unquam tempore de ſubreptionis & obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ aut quopiam alio defectu notari, aut in jus vel controverſiam, quâcumque ratione vel cauſâ, vocari poſſe,

Sicque per quoſcumque Judices ordinarios & delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores & Cardinales, in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis & eorum cuilibet quâvis aliter judicandi & interpretandi & facultate & authoritate, judicari & definiri debere, irritum quoque & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam, quâvis authoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopo Cameracenſi & Epiſcopo Amerinenſi, ac dilecto Filio Præpoſito Arienſi, Audomarenſis, ſeu alterius Diœceſis, per Apoſtolica Scripta Motu ſimili mandamus, quatenus ipſi vel duo aut unus eorum per ſe vel alium ſeu alios præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit, & quoties pro parte moderni & pro tempore exiſtentis Archiepiſcopi Mechlinienſis, & aliorum quorum intereſt, vel quomodolibet intererit in futurum, fuerint requiſiti, ſeu aliquis eorum fuerit requiſitus, ſolemniter publicantes, eiſque & eorum cuilibet in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant authoritate noſtrâ Archiepiſcopum Mechlinienſem & alios præfatos, diſmembratione, ſeparatione, ſtatuto, ordinatione, erectione, inſtitutione, unione annexione, incorporatione, applicatione, appropriatione, reſervatione, conceſſionibus, & aſſignationibus, & Litteris & aliis in eis contentis prædictis, ſpecificè gaudere, ac aliàs Litteras & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari;

Non permittentes illos per quoſcumque quomodolibet indebitè moleſtari, contradictores quoſlibet & rebelles per Cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo, nec non legitimis ſuper his habendis ſervatis proceſſibus; Cenſuras & pœnas ipſas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis,

Non obſtantibus voluntate priori ac etiam noſtrâ de valore tam in impetrationibus, quàm aliis gratiis, etiam Motu ſimili factis exprimendo, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati uniones perpetuas niſi in caſibus à jure permiſſis fieri prohibentis,

Ac P. M. Bonificii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris noſtri de una, & Concilii Generalis de duabus, non tamen tribus Dietis, aliiſque Conſtitutionibus & Ordinationibus etiam in Corpore Juris clauſis, nec aliàs reſervatoriis, nec non dictæ Cancel-

lariæ

lariæ Regulis etiam revocatoriis & revocatoriarum ionovatoriis, ac in favorem Ordinariorum, ac aliàs in contrarium quomodolibet editis & edendis,

Nec non Eccleſiarum Mechlinienſium juramento, confirmatione Apoſtolicâ ſeu quâvis firmitate aliâ roboratis Statutis & conſuetudinibus, nec non quibuſvis ſpecialibus & generalibus reſervationibus, exſpectativis, & aliis gratiis, abſque conſenſu Coadjutorum deputationibus, nominationibus, citra regreſſus & acceſſus facultatibus, mandatis, Litteris & conceſſionibus, quibuſcumque perſonis cujuſcumque dignitatis, ſtatûs, ordinis, gradûs & conditionis exiſtentibus, etiam Cardinalatûs honore fungentibus,

Ac noſtris etiam antiquis & deſcriptis familiaribus continuis Commenſalibus ac Prælatis Domeſticis, nec non Romanæ Curiæ Officialibus etiam officia ſua actu exercentibus ex quavis etiam grandi cauſâ, conſideratione, intuitu vel reſpectu etiam Imperatoris, & Regum, Ducem, & aliorum Principum, ac cum quibuſvis antelationibus, prærogativis & Decretis etiam irritantibus & clauſulis etiam derogatoriis, etiam præſentibus, derogantibus, etiam Motu & ſcientiâ ſimilibus, & aliàs quomodocumque conceſſis.

Quas, & quæ, illorum omnium tenores, ac ſi de verbo ad verbum infererentur præſentibus, pro ſufficienter expreſſis habentes, eorumque omnium vim & effectum quoad præmiſſa omnino ſuſpendimus, & in præmiſſis effectum ſortiri aut locum ſibi vendicare non poſſe neque debere, decernimus.

Nec non Privilegiis, Indultis, exemptionibus, conſervatoriis, & Litteris Apoſtolicis, Ordinariis, aliiſque Collatoribus & Perſonis per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, & Nos ac Sedem præfatam, & per vim generalis Legis & Statuti perpetui, nec non initi ſeu ſtipulati contractûs, ſeu quaſi & aliàs ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis aliiſque efficatioribus efficaciſſimis & inſolitis clauſulis irritantibuſque & aliis Decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum, & quorumcumque aliorum, ſeu motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non conſiſtorialiter aut aliàs qualitercumque, quomodocumque & quotieſcumque conceſſis, coofirmatis & etiam iteratis vicibus innovatis & concedendis,

Quibus omnibus, etſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua & expreſſa; non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & formâ in illis traditâ & obſervatâ inſerti forent, præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, quamvis talia & multa ſint, quæ ſub clauſula implicitæ derogationis latiſſimè extendenda io ſupplicatione appoſita non intelligantur, aut aliàs comprehendantur,

Nihilominus in genere & in ſpecie ad effectum ſufficientis derogationis eorum, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus contrariis quibuſcumque; aut ſi aliquâ Apoſtolicâ præfatâ vel aliâ quâvis authoritate in dicta Eccleſia Mechlinienſi in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi faciendis in Canonicatibus & Præbendis ac Dignitatibus Eccleſiæ Mechlinienſis, hujuſmodi ſpeciales vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis, vel Legatorum ejus Litteras impetraverint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & Decretum, vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum,

Quas quidem Litteras & proceſſus habitos per eaſdem & inde ſecuta quæcumque ad Archidiaconatum & Præpoſituram, & decem Canonicatus & Præbendas & alia beneficia hujuſmodi volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis quoad aſſecutionem Canonicatuum & Præbendarum ac Dignitatum vel beneficiorum aliorum præjudicium generari, & quibuslibet aliis Privilegiis, Indulgentiis generalibus vel ſpecialibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter noo inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis:

Nulli ergo omoino homini liceat hanc Paginam noſtræ diſmembrationis, annexionis, incorporationis, applicationis, appropriationis, reſervationis, conceſſionum, aſſignationum, adjunctionis, inhibitionis, Decreti, mandati ſuſpenſionis & voluntatis infringere vel ei auſu temerario contraire: ſi quis autem hoc attentare præſump-

ſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ MDLX, quinto Idus Martii, Pontificatûs noſtri anno ſecundo. Sic ſubſcriptum Fœd. Cardinalis Cæsius, & ſignatum, A: de Alexiis.

Verum licet fundationem hujus Capituli (de quo ante mox dicere incæpimus) communiter adſcribant præfato *Notgero* Leod. Epiſc., antiqui tamen & probati ſcriptores *S. Rumoldum*, Mechlinienſium Apoſtolum, inſtitutorem & auctorem ejus eſſe aſſeverant.

J. Molanus apud A. Miræum de Canonicorum Collegiis cap. LXXIV. ait: „ *B. Rumoldi* opus eſt Monaſterium Canonicorum apud *Maſlinas*." Et poſt pauca. „ Fuit autem ab initio fundationis non Monachorum ſed Canonico- „ rum Monaſterium, quomodo in Chronicis Cameracenſibus ante annos fere „ ſexcentos conſcriptis nominatur. Quâ autem phraſi Canonicorum Colle-
Cap. XII. „ gia dici ſoleant Monaſteria in primo lib. de Canonicis a nobis eſt explica- „ tum. Situm erat in pratis intra ulmos, ſed paulatim Mechlinia ex parvâ „ urbe Trans-Dilianâ adeo excrevit, ut nunc Collegium *S. Rumoldi* in me- „ ditullio urbis ſitum ſit.

J. B. Gramaye in Antiq. Mechl. Lib. III. Sect. IV. „ Primo, inquit, obviam „ habemus Collegium Canonicorum, vetus illud & celebre, quod initia „ ſua a *D. Rumoldi* aut viventis aut exaltati ævo repetit."

A. Miræus in Faſtis Belg. & Burg. ad diem 9. Aprilis, item ad Cal. Julii ait. „ Ex *Balderico* colligi poſſe videtur ante tempora *Notgeri* Mechliniæ Mo- „ naſterium aliquod fuiſſe ab *Adone* Comite fortaſſis inchoatum, quod *Not-* „ *gerus* poſtea prædiis & præbendis Canonicorum auxerit." Verum notaſſe ſimul debuiſſet, quod ad ea tempora Canonicorum Collegia dicerentur Monaſteria.

Hujus Monaſterii auctor fuit *S. Rumoldus*, qui tantum loci, quantum Cœnobio ſat eſſet, *Adonis* Comitis beneficio nactus in Ulmeto (locus erat è regione Aulæ *Adonis* ubi nunc Armamentarium Cæſaris eſt) ab Ulmorum copia nomen ſortitus, quidquid enim hodie Cis-Diliam, in quo Baſilica hodie *D. Rumoldi*, & extra urbis pomeria ad Diliæ ripam latè protenditur, ſub nomine Ulmeti comprehendebatur (uti ante diximus) erat nemorum ſolitudo. Hic loci *S. Rumoldus* domicilium, & ædiculam *D. Stephano* ſacram exſtruxit, ibique remotam a ſæculi pompâ & populi ſtrepitu eremiticam (ut *Baldericus* vocat) vitam, penè ſolus agebat, dehinc collectis brevi viris aliquot pietate & religione inſignibus, communem illam Clericorum ſimul in cœtu vivendi rationem, quæ per id tempus præcipuâ laude virtutis florebat, neque ullo ſpatio ab aſcetarum Religioſis aberat, eodem in loco gregis ſacri moderator inſtituit.

Huic Collegio Clericorum inter alios aggregavit *S. Libertum Adonis* Comitis filium, & ſub ſe Præpoſitum conſtituit. Normannis & Danis dein ſæculo IX. Belgium vaſtantibus *S. Libertus* eversâ Mechliniâ ad *S. Trudonis* Monaſterium confugiens, ante altare cum ſocio, ubi flexis genibus Dominum deprecabatur, a barbaris occiſus eſt Anno 835. vel 836. alii, ut *Molanus Libertum* poſt An. 880. victimam per martyrium cecidiſſe refert, quem ſub annum 755. in lucem editum fuiſſe conſtat, adeoque annos 125. habere debuiſſe. Verum notandum, quod *Molanus* pleraque Normannorum & Danorum compendio complexus eſt, quæ temporibus maximè diſtincta fuerant, confundit & in unum locum congeſſiſſe voluit. Hæc ſemel annotaſſe placuit ne incauti decipiantur.

Ita-

Itaque nt revertamnr unde digrèſſi ſumus: Mos ille priſcus *D. Rumoldi* tempore celebratiſſimns habnit, ur Canonici ſeu Clerici (hæ enim voces idem apud veteres plerumque ſonant) locis Eccleſiæ vicinis, quæ Monaſteria Clericorum dicebantur (deinceps vero clauſtra dici cæperunt) in quo vitam communem & clauſtralem ſecundum conſtitutiones Sacrorum Canonum agebant.
„ Et eorum domicilia, refectoria, & alia id geous loca publica, quibus no-
„ ſtri Canonici (ait *A. Miræus* in notis ad regulam Canonicorum) olim uſi
„ fuerunt, hodie exſtant, & cum admiratione mnnſtrantur Coloniæ Agrip-
„ pinæ, Tornaci, Leodii, Brugis, Inſulis & alibi." Atque idem *Miræus*
ibidem ad noſtrum propoſitum ait. „Monaſterinm Clericorum & Congre-
„ gatio Clericorum inſtar Monachorum in commune viventium, ſic paſſim
„ loquuntur vetuſtioris & medii ævi ſcriptores *Baldericus* Noviomenſis &
„ Tornacenſis Epiſcopus (qui obiit Ao.1112.) in Chronico Cameracenſi Lib.
„ II. & alibi paſſim Cameracenſe & Atrebatenſe Cathedralia Canonicorum
„ Collegia nuncupat, Monaſteria Canonicorum *B. Mariæ:* qnas ramen Ec-
„ cleſias conſtat jam inde a primis initiis fuiſſe Clericorum ſeu Canonicorum
„ non Monachorum. Sic idem *Baldericus* ſub finem Lib. II. Monaſterium
„ Canonicorum *S. Rumoldi* apud *Maſlinas*, & Monaſterium Canonicorum
„ a Viro Dei *Guntmaro* ſtructum memorar, quæ ſunt hodie illuſtria Cano-
„ nicorum Collegia Mechlinienſe & Liranum in Brabantiâ." Hactenus *Miræus*.

Et notandum qnod a vitâ illâ communi Canonici *D. Rumoldi* olim dicti ſunt Fratres, quo nomine hodiedum Beneficiati omnes hujus Eccleſiæ qui ſunt de gremio Cbori vocantur Fratres, ſuntque numero LX.

Hæc communis Clericorum inſtitutio in aliquibns locis citius, in aliquibus ſerius eſſe deſiit, Leodii diſciplina illa ſub *Alberone II.* Epiſcopo ſe remiſit; ſed magis periit ſub *Radulpho*, qui diſciplinam penitus collabi permiſit, etſi acerrimè a *Lamberto Beguo*, qui ſpiritu Prophetiæ clarebat, admoneretur: & totaliter evanuit teſte *Chapeaville* tom. II. Ao. 1204. cum Canonici S. Lamberti poſſeſſiones Eccleſiæ mediante Cardinale *Guidone* & Epiſcopo *Hugone* inter ſe dividunr & Præpoſitum conſtituunt; quod etiam circa ea tempora Mechliniæ contigiſſe non obſcurè colligitur, quando Canonici ad novam Baſilicam *D. Rumoldi* migrarunt, ſecum magnâ pompâ conferentes corpus *S. Rumoldi*, & exemplo Canonicorum *D. Lamberti* Leodii, clauſtrum ſuum deſeruerunt, inſuper ex eo colligitur quod Ao. 1205. fundata ſit Cantoria *D. Rumoldi*, illa autem dignitas ignota eſſet in clauſtro, neceſſaria vero inter Canonicos liberos, & ſui juris pro directione Chori.

Cum hoc Canonicorum Monaſterium per vaſtationes Normannorum deſtructum & in cineres redactum eſſet ſæculo IX. *Notgerus* Leodienſis Antiſtes poſt eorum receſſum, illud renovandum & reſtaurandum ſuſcepit, & XII. in eo Præbendas erexit eaſque mnnificè dotavit circa annum 1000. eiſqne Abbatem ſæcularem præfecit aut reddidit, qui etiam hoſpitalitatem curaret, & eſſet a conſilio Epiſcopi, quod Abbatnm nomen Mechliniæ omnino extinctum eſt, apud alios quoſdam Canonicos imprimis Namurcenſes manſit, qui titulus dein Mecbliniæ in Præpoſiti nomen mutatus eſt & rurſum Præpoſiti nomen extinctum, cum annni illius redditus auctoritate *Pii IV.* Summi Pontificis Archiepiſcopatui bnic incorporati ſunt Ao. 1560. uti mox diximus.

Hoc Canonicorum Collegium ſtetit eo loco, antequam oova *D. Rumoldi* Baſilica conſtructa eſt, ubi in eâ Urbe hodie degunt F. F. Minores, & conſtat antiquam eorum Eccleſiam fuiſſe intra ſepta bujus Monaſterii, mnrum-

qne meridionalem modernæ eorum Eccleſiæ fuiſſe murum ſeptentrionalem, quod etiam ex craſſitudine & vetuſtate omnino apparet.

Auctum Canonicorum Collegium.

Sæculo XVII. auctum hoc Canonicorum Collegium tribus præbendis noviter erectis & dotatis. Anno ſiquidem 1643. *Jacobus Boonen* Archiepiſcopus Mechlinienſis die 21. Julii, poſtquam erexiſſet in hoc Capitulo de novo Præpoſiruram quæ in erectione hujus ſedis Archiepiſcopalis incorporata fuit Archiepilcopatui (nti in præfatâ bullâ expreſſum eſt) erexit in Canonicatum Plebaniam *D. Rumoldi*, item Porſonatum Eccleſiæ parochialis de Melle prope Gandavum, item Capelaniam . . . . . in Eccleſiâ Parochialis *B. Mariæ* de Laken, dotatus nlterius hic Canonicatus per R. Adm. *D. Joannem de Quarré* Præpoſitum Congreg. Oratorii Jeſu. Item Anno 1644. fundavit in hoc Collegio Canonicalem præbendam *D. Petrus van Cauteren* J. U. L. Canonicus, dein Cantor hujus Collegii & poſtmodum Præpoſitus *S. Salvatoris* Harlebeeæ.

Anno 1250. *D. Arnoldus de Zellaer* Canoniens & Scholaſticus hujus Eccleſiæ Collegiatæ, inſtituere cæpit in eâ ad decantandas horas Canonicas XII. Præbendas, quas amplis redditibus & bonis auxit Anno 1255. & fundationem illam perfecit Anno 1260. Mortuus anno 1264. cujus Anniverſarium ibidem celebratur die 30. Januarii, ſepulturæ locum nactus ante Odæum ad dextram. Hæ Præbendæ Anno 1644. erectæ ſunt in Canonicatus, ex quibus nna Anno 1611. annexa eſt Plebaniæ. Vocantur autem ad diſtinctionem aliorum Canonici Zellarienſes, a ſuo fundatore nomen adepri. Damus hic ipſa fundationis Diplomata præfati A. de Zellaer prout ipſi R. D Canonici Zellarienſes nobis pro ſuâ humanitate communicarunt. Quarum tria Diplomata inſeri permiſimus in ſupplem. Diplom. Miræi Parte II. cap. 99. 105. & 108. quorum tenor eſt ut ſequitur.

Ex MS. Archivis Capit. Mechlinienſ.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego ARNOLDUS DE ZELLAER Scholaſticus Mechlinienſis ſanus & incolumis, ac mentis meæ compos, ſpem fiduciamque in JESUM CHRISTUM habens, nullo præſentis periculi metu conterritus, ſed ſolâ ſpe æternæ retributionis, quædam Beneficia in laudem & honorem Beatæ & Glorioſæ Virginis Mariæ de poſſeſſionibus meis & redditibus inſtituere decrevi. Lego ergo & in primis aſſigno xxx. lib. Lovan. quas Viri Venerabiles Abbas & Conventus de *Fiuderbeke* de voluntate & adunatione mea ſolvere tenentur Abbati Loci S. Bernardi Ciſtercienſis Ordinis, Teſtamenti mei Executori, ad opus Capellanorum quibus duxero aſſignandas, pro bonis quæ tenent de me ſub annua penſione & perpetua, in Villis videlicet (a) *Orbeka*, (b) *Grimda*, (c) *Betſche*, & in loco, qui dicitur (d) *Malayla* proprè Lovanium; ſicuti in hac Littera ſuper hoc confecta pleniùs continetur.

(a) Oirbeke.
(b) Grimde.
(c) Bets.
(d) Malays vicus in Pago Hulpe.

Et XVII. lib. Lovan. quas Abbas & Conventus de *Grimberge* eodem modo tenentur ſolvere prænominato Abbati de Loco S. Bernardi, pro bonis, quæ tenent à me ſub annua & perpetua penſione in Villis videlicet *Beygheem*, *Hombeka*, *Eppegeem*; ſicuti in Littera eorum lucidè declaratur.

Et XVI. lib. Lovan. quas Abbatiſſa & Conventus Vallis Roſarum ſimili modo tenetur ſolvere apud prædictum Abbatem Loci S. Bernardi, pro bonis quæ tenent de me ad firmam perpetuam, in Villis videlicet (e) *Zaventhem*, (f) *Meldebruck*, (g) *Hockenzela*, & in (h) *Berga*, ſicuti in Littera eorum ſuper hoc facta videbitur pleniùs contineri.

(e) Saventhem.
(f) Meldbroeck.
(g) Steenockenſeel.
(h) Bergh.

Et XXVII. lib. Lovan. quas Abbas & Conventus Loci S. Bernardi eodem modo tenentur ſolvere ad opus Capellanorum, quibus duxero aſſignandas, pro bonis quæ tenent de me ſub annua & perpetua penſione.

** Hever apud Mechliniam.*

Inſuper & omnia bona quæ habeo in * *Hevera*, cum omnibus pertinentiis ſuis XII. Capellanis deſerviant in honore Sanctæ Dei Genitricis ſemperque Virginis Mariæ pro beneficiis perpetuis in Eccleſia B. Rumoldi in Mechlinia, recepturi de prædictis redditibus ſingulis pariter & univerſis unuſquiſque æquam inter ſe portionem.

Quod

Quod Cappellanus Beatæ Mariæ in novo opere amplius habebit aliis Cappellanis de prædictis redditibus xxx. ſol. Lovan. ad lampadem ante Altare B. Mariæ in novo opere; quæ lumina Beneficiatus jugiter tam die quàm nocte præſtabit ibidem. Expenſas autem hujus lampadis procurabit Capellanus dicti novi operis cum tanta diligentia, ut lumine numquam careat, & ſi quiddam ſuper eaſdem expenſas ſuper eſſe contigerit, hoc dictus Cappellanus conſervet in uſus ornamentorum & Altaris ſui meliorationem.

Nullus autem ex prædictis Cappellanis intromittet ſe de prædictis redditibus colligendis; ſed Abbas Loci S. Bernardi, ſine judicio quem ad hoc duxerit deputandum, prædictos redditus univerſaliter colliget, & recipiet, & eoſdem ſingulis annis prædictis Cappellanis in tribus terminis anni per tres partes diſtribuet; videlicet infra quindenam Nativitatis Domini primam partem, infra quindenam Paſchæ ſecundam, & tertiam in Feſto Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ.

Si verò apud Abbatem Loci S. Bernardi ſine judicio inde oportuerit expenſas facere pro dictis redditibus conſervandis & colligendis, has expenſas modeſtè factas in communi Cappellanorum utilitate fieri neceſſarias, recipiet de prædictis redditibus in communi.

Cappellani autem qui prædicta beneficia deſervient, quod Horis Canonicis tamquam Canonici intereſſe tenebuntur, & niſi reſidentes Machliniæ iſta Beneficia perſonaliter deſervierint, nihil omnino de redditibus ad ea aſſignatis percipient vel habebunt.

Capellanus verò B. Mariæ in novo opere, qui prædictis xII. connumeratus eſt, Miſſam quâlibet die tenebitur celebrare.

Ut autem hæc omnia & ſingula prædicta robur perpetuum habeant, & nt ab aliquo impoſtore irritari non valeant vel infringi, Ego Sigillo meo proprio unà cum Sigillis Venerabilis Domini * B. Epiſcopi quondam Lauſanenſis, & Abbatis Loci S. Bernardi Teſtamenti mei Executoris præſentem Paginam duxi roborandam.

* *Id eſt B. Boniſacii.*

Actum anno Domini M. CC. L. 1250.

Univerſis Chriſti fidelibus, quibus præſens Scriptum videre contigerit, ARNOLDUS DE ZELLAER Scholaſticus Machlinienſis ſalutem in eo qui eſt ſalus omnium, & Salvator.

Ex MS. Archivii Capit. Mechlinienſ.

Præſentium Teſtimooio Litterarum notum facio tam præſentibus quàm futuris, quod Ego pro animæ meæ ſalute, ſanus & mentis meæ compos, ad redditus duodecim Beneficiorum, quæ in Eccleſia B. Rumoldi Martyris in Machlinia inſtitui, ſuperaddo nunc & aſſigno quaſdam meas poſſeſſiones & redditus ſubnotatos; videlicet duodecim ſextarios ſiliginis ad menſuram Machlinienſem, quos Præpoſitus, Prioriſſa & Conventus Vallis Liliorum perſolvent in perpetuum apud Machliniam inter Feſtum B. Martini & Purificationem B. Mariæ annuatim, de Decima mea io *Hombeka*, quam prædictus Præpoſitus, Prioriſſa & Conventus cum cenſu & terra, quam in eadem Villa tenui, receperunt à me ad perpetuam firmam pro duodecim ſextariis prænotatis.

Aſſigno etiam ad eadem beneficia omnia bona mea, quæ habeo in *Werda* & in *Helewita* cum omnibus pertinentibus eorumdem.

Item aſſigno ad prædicta decimam quam habeo in *Eppeghem*, quam teneo à Bordino de Cobbenboſch jure hereditario pro vI. denariis Lovanienſibus.

Inſuper addo prædictis beneficiis bona quæ habeo in *Zempſa*, circiter ſeptem bonaria tam terræ quàm prata, cum cenſu & pertinentiis eorumdem, & circiter quinque bonaria terræ quam habeo in *Heſſena* cum omnibus pertinentibus ſuis, & quartam garbam quam recipio ibidem in Agro qui dicitur *Broth*.

Aſſigno ad prædicta bona annuum cenſum quem habeo in Parochia Villæ Machlinienſis, circiter xI. libras, x. ſolidos Lovanienſes, cum triginta & octo capponibus recipiendos annuatim de hereditate ſubnotata: videlicet de hereditate quæ fuit Henrici de Buis viginti duos ſolidos Lovanienſes & quatuor cappones; Joannis Fabri triginta unum ſolidos & duos cappones; de hereditate Gutryna xx. ſolidos & duos cappones; Wilhelmi de Gavegha & Joannis de Humbeka xx. ſolidos; Item prædictus Wilhelmus ſolvit unum den. & Franco unum; item de hereditate Rudolphi Pelliparii xv. ſolidos Lovanienſes & duos cappones; Walteri de Lupna xII. ſolidos & duos cappones, Bartholomæi vIII. ſolidos, de hereditate quæ fuit Gerardi Plupert xIv. ſolidos & quatuor cappones; Henrici Roſtra Ix. ſolidos & duos cappones; Henrici Fabri

bri XVIII. ſolidos & duos cappones; item de hereditate Amegardæ XV. ſolidos; Idæ Wenciæ XVII. ſolidos; Magiſtri Ballenni Belſvaert IV. ſolidos & duos cappones; Arnoldi de Lupra VI. ſolidos; Abbatis & Conventûs Loci S. Bernardi X. ſolidos; Margarethæ Cockmæ X. ſolidos; item de hereditate Abbatiſſæ & Conventûs Vallis Roſarum VI. ſolidos; & heredum Alardi Longi VII. ſolidos & obulum; item de hereditate Wilhelmi Leepetoris XIV. ſolidos & duos cappones; Rumoldi de Hobriga XVIII. ſolidos & IV. cappones; Joannis de Dieſt IV. ſolidos & duos cappones; item de hereditate Arnoldi de Grimberge XXVII. ſolidos, tres obulos, duos cappones. Sed Capellani prædictorum bonorum dabunt annuatim de dictis XXV. ſolidis, duodecim ſolidos Lovanienſes ad anniverſarium Magiſtri Nicolai.

Aſſignationem prædicti censûs facio dictis Capellanis cum omni jure & quibuſcumque pertinentiis ad eundem cenſum ſpectantibus.

Item aſſigno ad prædicta Beneficia tres libras & IV. ſolidos Lovanienſes, quos Viri Religioſi Abbas & Conventus de * *Jeth* tenentur ſolvere annuatim apud Machliniam de bonis quæ tenent à me ſub annua & perpetua penſione, ſicut in Littera eorum ſuper hoc confecta pleniùs continetur.

* *Alias Diligem.*

Aſſigno & ad eadem Beneficia quatuor modios frumenti, quos Prior & Monachi de *Wavria* tenentur ſolvere de bonis quæ compararunt cum pecunia mea, ſicut in Littera eorum ſuper hoc facta pleniùs atteſtatur.

Capellani qui prædicta XII. Beneficia deſervient, prædicta bona & redditus memoratos poſt diſceſſum meum integraliter percipient, & æquâ inter ſe divident portione: tali interim adjecto onere, quod quicumque ex ipſis ſive ex ſuis Succeſſoribus Sacerdotes extiterint, tenebuntur poſt diſceſſum meum in novo opere Miſſam in qualibet quindena ad minus unâ vice perpetuo celebrare.

Ab hac lege excipientur D. Adam de Eppegem, nunc Capellanus dicti novi operis, & ſui Succeſſores, qui ſicut in alia Littera præordinatum à me, quotidiè tenebuntur in loco prædicto Miſſam celebrare.

Excipiuntur & ab onere prædicto D. Walterus de Suys & ſui Succeſſores, pro eo quod officium Capellani in Domo debilium Beginaſii Mechlinienſis perpetuò gerere tenebuntur.

Prædicti verò Capellani, cenſum, quem eiſdem aſſignavi in Parochia de Machlinia, videlicet circiter undecim libras X. ſolidos & VIII. den. cum XXVIII. capponibus firmatis, Magiſtro Michaeli, ſi poſt me vixerit, annis ſingulis temporibus vitæ ſuæ de voluntate & ordinatione mea eo tempore & in illa ſumma quibus ipſi recipient, dare tenebuntur; & ipſe D. Michaël ſe nequaquam intromittet de dicto cenſu à debitoribus recipiendo ſeu colligendo; ſed Capellani dictum cenſum recipient, & prout eundem recipient, de manibus ſuis eundem refundent. Proventus autem qui ex prædicto cenſu ratione dominii provenient, ſicut ſunt emptiones, venditiones hereditatum, acquiſitiones, & hujuſmodi, ſpectabunt ad dictos Capellanos; quoniam dominium de cenſu prædicto & ſuis pertinentibus pertinebit ad eoſdem; nec ipſe D. Michael quidquam de hujuſmodi per ſe, ſeu per aliam perſonam, exigere poterit vel debebit; & poſtquam deceſſerit, Capellani hunc cenſum ſicut præordinatum eſt, inter ſe divident & habebunt.

Inſuper aſſigno ad lumen Altaris prædicti novi operis XXX. ſolidos Lovanienſes recipiendos annuatim de hereditate quæ fuit Magiſtri Henrici de . . . . ſitum *in de Beſſerſtraete.*

Proviſionem dicti luminis faciet Capellanus prædicti novi operis quotidie, prout meliùs & decentiùs poterit, de dictis triginta ſolidis ad omnes Miſſas in dicto loco perpetuò celebrandas. Quod ſi negligenter fecerit, ad demonſtrationem Decani & Capituli Machlinienſis ad hoc debebit induci, ut miniſtrationem ejuſdem luminis fideliter compleat & diligenter.

Ut autem omnia & ſingula præmiſſa ſemper ſint firma & ab aliquo infringi nequeant in futuro, Ego Sigillo meo proprio unà cum Sigillo Capituli Machlinienſis & Abbatis Loci Sancti Bernardi Teſtamenti mei Executoris præſentem Paginam duxi roborandam.

1255. Actum anno Domini noſtri M. CC. LV. menſe Septembri.

Ex Archivis MS. Capit. Mechlinienſ.

NICOLAUS Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus univerſis præſens Scriptum viſuris ſalutem & cognoſcere veritatem.

Noverint univerſi, quod ARNOLDUS DE ZELLAER Scholaſticus, ſicut Nobis expoſuit

poſuit idem Scholaſticus, attendens quod nihil morte certius, nihil incertius horâ mortis, de poſſeſſionibus ſuis & redditibus ad eum titulo juſtæ acquiſitionis pertinentibus, quædam bona ad laudem & gloriam beatæ & glorioſæ Virginis Mariæ in Eccleſia B. Rumoldi inſtituiſſe dicitur in hæc verba:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego Arnoldus &c. *ut ſupra*.

Nos ergo ipſius Arnoldi Scholaſtici bonæ voluntati facilem adhibuimus conſenſum, & pietatis operibus congaudentes, piam dicti Scholaſtici inſtitutionem & ordinationem Beneficiorum hujuſmodi quantum in Nobis eſt laudamus & approbamus, & ut ipſa ab aliquo irritari non valeant vel refringi, Auctoritate ordinariâ confirmamus, & in hujus rei Teſtimonium & munimen perpetuum, Sigillum noſtrum præſentibus duximus apponendum.

Datum anno Domini M. CC. LVIII, Sabbato ante Feſtum B. Barnabæ Apoſtoli. 1258.

Additio ad Fundationem Capellanorum de Zellaer.

UNiverſis præſentes litteras viſuris *Arnoldus de Zellaer*, Canonicus & Scholaſticus Mechlinienſis, ſalutem in eo qui eſt ſalus omnium & Salvator. Uſus litterarum inventus eſt ob memoriam hominum reformandam, ne ea quæ aguntur in tempore evaneſcant. Univerſitati veſtræ ſignifico quod ego ſanus & incolumis, ac mentis meæ compos in remiſſionem meorum peccaminum ſolâ ſpe æternæ retributionis inductus, duodecim Capellanias ſeu beneficia ad laudem & honorem beatiſſimæ & glorioſiſſimæ Virginis *Mariæ* de poſſeſſionibus meis, & redditibus in Eccleſia Beati *Rumoldi* in Machliniâ inſtitui, quæ certis perſonis contuli deſervienda, quorum nomina duxi præſentibus exprimenda. Adæ de Eppegheem, Waltero de Suys, Henrico de Ulmo, Arnoldo de Eppegheem, David, Waltero de Neckerſpoele, Abel, Ægidio de Hockenſela, Goſwino de Wetterſtraete, Johanni de Steenhuffele, & Joanni de centum Marcis Presbyteris, & Magiſtro Waltero de Atrio, cum onere tali, quod prædicti, & qui pro tempore inſtituentur ipſis cedentibus vel decedentibus hoc modo deſervient, quod horis Canonicis tamquam Canonicis intereſſe tenebuntur, & niſi reſidentes Machliniæ iſta beneficia perſonaliter deſervierint, nihil omnino de redditibus ad ea aſſignatis percipient vel habebunt, niſi in Scholis Theologiæ ſtudio inſiſtant, & licentiam obtinuerint a Capitulo Mechlinienſi, & ſi alia de cauſâ quam pro ſtudio ipſos abſentes eſſe contigerit, Vicarius in abſentes beneficio inſtituetur, & fructus per annum integraliter deſervienti conferatur. Quod Capellanus Beatæ *Mariæ* in novo opere qui cum prædictis XII. connumeratus eſt, miſſam qualibet die tenebitur celebrare. Volo etiam quod vitæ meæ temporibus prænominati Presbyteri quilibet eorum decem Lib. alborum Veterum percipiet a Viro religioſo Domino Abbate loci Sancti Bernardi Ciſtercienſis Ordinis executore mei teſtamenti, poſt meum vero exceſſum Capellani ſeu Clerici qui prædicta duodecim beneficia, ut dictum eſt, deſervient bona ad prædictas Capellanias a me aſſignata de redditibus, quæ propriis vocabulis duxi adnotanda de manu dicti Abbatis vel illius, ſeu illorum quos ad hoc duxerit deputandos, percipient inter ſe æqualiter dividenda, videlicet XXX. Lib.Lov. a Viris Venerabilibus Abbate & Conventu de Fliderbeka, de quibus mihi tenentur de bonis quæ tenent a me ſub annua penſione & perpetua in villis videlicet *Horbeka*, *Grimda*, *Bethſa*, & de loco qui dicitur *Malayſa* prope Lovanium. Item XVI. Lib. Lov. quas Abbas & Conventus de Grimberge eodem modo tenentur ſolvere pro bonis, quæ tenent a me ſub annua & perpetua penſione in villis videlicet *Beygheem*, *Hombeke*, & *Eppegheem*. Item XVI. Lib. Lov. quas Abbatiſſa & Conventus Vallis Liliorum ſimili modo tenentur ſolvere prædicto Abbati, ut dictum eſt, pro bonis quæ tenent a me ad firmam perpetuam, in villis videlicet *Zaventhem*, *Meldebroeck*, *Hockenſeela* & *Bergha*. Item viginti & ſeptem cum dimidia Lib. Lov. quas Abbas & Conventus loci Sancti Bernardi eodem modo tenentur ſolvere ad opus beneficiorum prædictorum, pro bonis quæ tenent a me ſub annua & perpetua penſione, & prædicta omnia ſolvi debent Abbati vel ſuo nuntio ad opus beneficiorum prædictorum, ſicuti in litteris prælibatorum ſupradictorum Abbatis & Abbatiſſæ ſuper hoc confectis plenius continetur. Inſuper & omnia bona quæ habeo in *Herria* cum omnibus pertinentiis ſuis ad opus prædictorum duode-

Reſidentia perſonalis.

Bona æqualiter dividenda.

cim capellaniarum ſimiliter aſſigno. Item quod ſinguli de prædictis Capellanis ſeu Clericis æqualem inter ſe, poſt meum diſceſſum, de dictis redditibus ſingulis & univerſis recipiant portionem, & hoc in tribus terminis anni, videlicet infra quindenam Nativitatis Domini primam partem, intra quindenam Paſchæ ſecundam, & tertiam in feſto Beati Johannis Baptiſtæ; ſed Capellanus Beatæ Mariæ in novo opere amplius habebit aliis Capellanis de prædictis redditibus XXX. Sol. Lov. ad lampadem ante altare Beatæ *Mariæ* in novo opere, qui luminis beneficium jugiter tam die quam nocte præſtabit ibidem, expenſas autem hujus lampadis procurabit Capellanus dicti novi operis cum tantâ diligentia, ut lumine nunquam careat. Et ſi quidquid ſuper eaſdem expenſas eſſe contigerit, hoc dictus Capellanus convertet in uſus ornamenti ſui altaris melioratiorem. Si vero prædictorum beneficiorum a me aſſignatorum aliquod me vivente vacare contigerit, ad me collatio de Vacantibus pertinebit, poſt meum vero exceſſum ad Capitulum Eccleſiæ Machlinienſis collatio prædictorum devolvetur. Et ut prædicta robur obtineant & firmitatem, præſentes litteras Sigillo meo una cum ſigillis Capituli Machlinienſis, quod præſentibus ſuum adhibuit conſenſum, & Abbatis loci Sancti Bernardi Ciſtercienſis Ordinis, mei teſtamenti executoris, duxi roborandas. Actum & datum Anno Domini Milleſimo Ducenteſimo Sexageſimo, menſe Junio in Nativitate Johannis Baptiſtæ.

PRÆPOSITI D. RUMOLDI.

FRANCO filius Ducis Auſtriæ.	Anno 1131.
FILIUS Ducis Thuringiæ.	Anno 1204.
HENRICUS FRATER Comitis Viennæ.	Anno 1230.
BALDUINUS DE ROSUT.	Obiit 13. Septembris 1273.
ALEXANDER DE BRUYNSHOREN.	Obiit 5. Decembris 1300.
GHISELEERTUS DE BUMDE.	Obiit 4. Decembris vel 2. Octob. 1355.
MARTINUS BENTII.	Obiit 4. Februarii 1379.
SIGERUS DE NOVOLAPIDE.	Obiit 18. Decembris 1383.
JOANNES DE DUNGEN.	Obiit 1401.
ARNOLDUS DE RYCKEL.	Obiit 15. Junii 1413.
IACOEUS DE LOOVELDE.	Obiit 27. Novembris 1452.
BRUNO DE BOECHEM.	Obiit 15. Junii 1456.
WALTERUS DE CORSWAREN.	Obiit 28. Januarii 1478.
SIMON DE SLUSA Rotterdamenſis, ſimul Præpoſitus Cathedralis Ultrajectenſis, & Medicus Caroli Ducis Burgundiæ.	Obiit Mechliniæ 29. Sept. 1499.
CONRADUS DE SARTO. Conſiliarius Philippi Auſtrii Archid.	Obiit 5. Febr. 1501.
SIGISMUNDUS PHIFFL	Obiit 1502.
LUDOVICUS DE VERE.	Obiit 3. Februarii 1506.
GUILIELMUS DE CROY poſtulatus, cui ſubſtitutus	
LAMBERTUS DE OPHEM.	

PHILIBERTUS DE NATURELLI. Cancellarius Aurei Velleris, item Præpoſitus Cathedralis Ultrajectenſis. Obiit 22. Julii 1529. Sepultus in Abbatia Villarienſi.

GUILIELMUS DE ENCKEVOIRT, S. R. E. Cardinalis. Obiit 18. Julii 1534.

ANTONIUS PERENOTTUS, qui reſignavit in manus Pauli III. Pont. Max. 1536. qui eam contulit

CLAU-

Claudio de Boiset Archidiacono Atrebatenſi & Conſiliario Cæſareæ Majeſtatis. Obiit 19. Auguſti 1546.

Antonius Perenottus Secundo, Epiſcopus Atrebatenſis, dein Primus Archiepiſcopus Mechlinienſis, ſub quo Præpoſitura annexa eſt Archiepiſcopatui per bullam Pii IV. Pont. Max. Ao. 1560.

Anno 1643. ſub illuſtriſſimo D. Jacobo Boonen Archiep. reſuſcitata & de novo erecta eſt Præpoſitura, per Unionem Capellæ S. Crucis ſub Ambone, & aſſumptus in Præpoſitum.

Joannes a Wachtendonck Mechlinienſis J. U. L. qui factus Ao. 1654. Epiſc. Namurcenſis, ei ſucceſſit eodem anno

Dismas Ellewaut Plebanus D Rumoldi. ceſſit Anno 1658.

Franciscus vande Venne Mechlinienſis J. U. L. Canonicus Graduatus, Officialis, dein in magno Senatu Conſiliarius. Obiit nocte Paſchatis Anno 1689.

Philippus Erardus vander Noot Bruxellenſis J. U. L. Canonicus Graduatus Nobilis, Archipresbyter, Vicarius Generalis ad exercitus Regios, dein Sede vacante Vicarius generalis, demum Ao. 1694. Epiſcopus Gandavenſis.

Dismas Corten Mechlinienſis J. U. L. qui primum Collegiatæ B. Mariæ Virg. tum Metropolitanæ Canonicus, dein Cantor, & Graduatus ac Præpoſitus B. Mariæ, demum Præpoſitus Eccleſiæ Metropol. Obiit die 25. Februarii. Ao. 1695.

Philippus Franciscus Baert de Berentrode Mechlinienſis J. U. L. Baro de Mares, Canonicus Graduatus Nobilis, dein Vicarius Generalis ad Cæſareos & Regios in Belgio exercitus, hodie hac dignitate fungitur.

DECANI D. RUMOLDI.

Ranaldus. 1134.
Robertus.
De Ucanto.
Balduinus de Eeckhove, Ao. 1183. 1186. & 1187.
Ioannes Canis.
Nicolaus Base.
Henricus Honchorne. Ao. 1314. 1344. & 1364.
Lancelottus.
Cornelius Magnus. 1369.
Rumoldus Valle. 1399. & 1408.
Antonius Sanctus. Obiit 1463.
Henricus de Ghestele S. T. Bacc. Form. Obiit 1476.
Ioannes Boechem. Obiit 1477.
Henricus Ghiselberti. Obiit 1501.
Joannes Robyns. Obiit 1532.
Philippus Nigri. Bolonienſis in Morinis J. U. D. Cancellarius Aurei Velleris Archidiaconus Morinenſis, Præpoſitus S. Salvatoris in Harlebeka, & S. Pharaildis Gandavi, Decanus ad S. Gudulam Bruxellis. &c. Denique Nominatus Primus Epiſcopus Antverpienſis. Obiit 1562. Reſignavit Ao. 1546.

Philippus de l'Espinoy. Conſiliarius Eccleſiaſticus Magni Senatus Obiit Ao. 1557.

Rumoldus Vergeest J. U. L. Obiit 1584.

Joannes le Clerck. J. U. D. qui Canonicatum & Decanatum permutavit cum Præbenda Canonicali Ao. 1593. ejus locum implevit

Franciscus Vander Burch. J. U. L. hinc Ao. 1613. Epiſcopus Gandavenſis. Denique Archiepiſcopus Cameracenſis. Obiit 1644.

Jacobus Boonen J. U. L. Ao.1617. Creatus Epiſcopus Gandavenſis; dein Ao. 1621. Archiepiſcopus Mechlinienſis. Obiit Ao. 1655.

Antonius de Mol, ex Paſtore S.Catharinæ Mechl. Ao. 1599. Canonicus dein Archipresbyter Civitatis, & Diſtrictus Mechlinienſis. Obiit 1635. die 28. Decembris.

Joannes a Wachtendonck Mechlinienſis J. U. L. Canonicus Graduatus Nobilis, dein Conſiliarius Eccleſiaſticus Magni Senatus, dein Ao. 1643. Præpoſitus; inde Ao. 1654. Epiſcopus Namurcenſis. Denique Ao. 1668. Archiepiſcopus Mechlinienſis. Obiit eo de anno die 25. Junii.

Joannes le Roy Nivellenſis J. U. L. primo Canonicus, dein Conſiliarius Eccleſiaſticus in Supremo Senatu, inde Concilii Sanctioris, ac Vicarius Generalis Sede vacante Ao. 1655. Obiit 1656. Menſe Aprili.

Michael Vanden Perre, J. U. L. Obiit 1686. die 28. Septembris.

Joannes de Cuypere, Bruxellenſis S. T. L. Canonicus Graduatus. Obiit 7. Decembris 1703.

Carolus Leodegarius de Deckere Montenſis S. T. L. Obiit die 14. Octobris 1723. in cujus locum electus eſt die 29. ejuſdem menſis

Hieronymus Stevaert Bruxellenſis S. T. L. Canonicus Graduatus.

ARCHIDIACONI METROPOLITANÆ MECHLINIENSIS.

I. MAXIMILIANUS MORILLON. Lovanienſis J. U. L. primo Canonicus & Scholaſticus Atrebatenſis, Præpoſitus Arienſis Ao. 1559. Canonicus, item Eccleſiæ S. Gudulæ Bruxellis, Illuſtriſſimi Antonii Perenotti Granvellani S. R. E. Card. Vicarius Generalis, tandem Ao. 1583. Epiſcopus Tornacenſis. Mortuus ibidem Ao. 1586. die 27. Martii.

II. MATTHIAS HOVIUS. Mechlinienſis S. T. L. primo Paſtor ad S. Petrum in patriâ Urbe. Dein Canonicus & Archidiaconus, ac defuncto J. Hanchino Archiep. Vicarius Generalis Sede vacante. Denique Ao. 1596. Archiepiſcopus Mechlinienſis. Mortuus Affligemii Ao. 1620. die 30. Maji.

III. LAURENTIUS NAGELMAEKER Bergheycanus ex Campiniâ Brabanticâ S. T. L. primus in Scholis Artium Ao. 1563. Dein Philoſophiæ Profeſſor in Porco, ac poſtea S. T. Profeſſor in Abbatiâ Trudonenſi Ord. S. Bened. Exinde Canonicus Graduatus Mechl. & Archidiaconus. Obiit 19. Junii Ao. 1602.

IV. PETRUS VANDEN WIELE S. T. L. primo Philoſophiæ Profeſſor in Falcone, dein Canonicus Graduatus, exinde per XLI. Archidiaconus. Mortuus die 17. Januarii 1643.

V. HENRICUS CALENUS. Beringus Diœceſ. Leodienſis, S.T.L. primo Paſtor in Aſcâ; dein Aloſti, exinde S. Catharinæ Bruxellis ex Archipres-

Digitized by Google

presbyter diſtrictus Bruxellenſis, ac inde Metropolitanæ Mechl. Canonicus Graduatus & Archidiaconus, denique nominatus ad Cathedram Ruremondenſem, cui dignitati renuntiavit, mortuus Bruxellis die 1. Februarii Ao. 1653.

VI. AMATUS CORIACHE J.U.L. Canonicus Graduatus, Officialis, & Archidiaconus ab Ao. 1653. & iteratè Sede vacante Vicarius Generalis. Obiit Ao. 1682. die 6. Octobris.

VII. JOANNES FRANCISCUS VANDEN DRIESCHE. J.U.L. primo Decanus S. Martini Alosti uſque ad Annum 1658. quo Electus Canonicus Graduatus Metrop. Mechl. dein Archipresbyter, Officialis, exinde Ao. 1682. Archidiaconus. Subitâ morte extinctus Bruxellis Ao. 1685. die 22. Januarii.

VIII. FRANCISCUS VANDER VLIET Mechlinienſis S.T.L. primus in Scholis Artium Lovanii Ao. 1663. dein paſtorale munus geſſit in Vlierzeele, hinc in Hever, dein Canonicus Graduatus & S. Theolg. Profeſſor in Seminario Archiepiſcopali, exinde Archidiaconus. Obiit Anno 1686. die 7. Julii.

IX. JOANNES LACMAN Tornacenſis. S.T.D. in Univerſitate Lovanienſi, ſecundus in Scholis Artium, inde Philoſophiæ Profeſſor in Pædagogio Falconis, ex Præſide Collegii Atrebatenſis Lovanii conſtitutus Præſes Seminarii Archiepiſc. Mechl. & Canonicus Graduatus, denique Archidiaconus. Mortuus Ao. 1703.

X. LUDOVICUS DE SCHORE. Lovanienſis J.U.L. è Canonico D. Petri Lovanii, Canonicus Nobilis Graduatus Metrop. Mechl. Ao. 1705. creatus Archidiaconus, hodie hac dignitate fungitur.

Ex hoc Canonicorum Collegio ad Epiſcopalem dignitatem pervenerunt, vel nominati ſunt ſequentes.

GUILIELMUS AB ENCKEVOIRT, erat anno 1516. Canonicus & Præpoſitus hujus Capituli, item Canonicus Cathedralis Leodienſis, & Archidiaconus majoris Capiniæ &c. dein Ao. 1522. Epiſcopus Dertruſanus in Hiſpaniâ & S. R. E. Cardinalis, denique Ao. 1534. Epiſcopus Trajectenſis, quo anno Romæ mortuus eſt.

MAXIMILIANUS A BERGIS Ao. 1540. Decanus Liranus, ad Cameracenſem.

PHILIPPUS NIGRI Canonicus & Decanus, nominatus ad Antverpienſem Ao. 1559.

MAXIMILIANUS MORILLON Archidiaconus ad Tornacenſem Ao. 1583.

MATTHIAS HOVIUS Archidiaconus ad Mechlinienſem Ao. 1596.

HENRICUS FRANCISCUS VANDER BURCHIUS Decanus ad Gandavenſem Ao. 1613. dein ad Cameracenſem Ao. 1615.

JACOBUS BOONEN Decanus, ad Gandavenſem Ao. 1617. dein ad Mechlinienſem Ao. 1621.

HENRICUS CALENUS Archidiaconus, nominatus ad Ruremondenſem Ao. 1644.

JOANNES A WACHTENDONCK Decanus, dein Præpoſitus ad Namurcenſem Ao. 1654. exinde ad Mechlinienſem Ao. 1668.

PHILIPPUS ERARDUS VANDER NOOT, Præpoſitus, ad Gandavenſem Ao. 1694.

HENRICUS JOSEPHUS VAN SUSTEREN Scholaſticus, ad Brugenſem Ao. 1716.

JOANNES BAPTISTA DE SMET Pœnitentiarius, ad Iprenſem Ao. 1721.

Baſilica *D. Rumoldo* ſacra creſcente numero incolarum cæpta eſt exeunte ſæculo XII, totaque hæc illuſtris ſtructura demum conſummata eſt ſub finem ſæculi XV. Et ex oblationibus & munificentiâ maximè peregrinorum *D. Rumoldi* ſacrum corpus viſitantium, in hanc magnam excrevit Eccleſiam.

Altare de *Mechlinia*, ſive hujus Parochialis Eccleſiæ, Canonicis *D. Rumoldi* conceſſum eſt a Capitulo *B. Mariæ* Cameracenſi anno 1134. quod anno ſequenti confirmat *Lietardus* Epiſcopus Camerac. utrumque Diploma refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi parte II. cap. 49. ut ſequitur.

Fragmentum ex Actis S. Rumoldi.

Erleboldus Præpoſitus, Gerardus Decanus, & quando cum eis eſt, S. Mariæ Cameracenſe Capitulum, Venerabili Fratri ſuo Ranaldo, Machlinienſis Eccleſiæ Decano & Fratribus ſuis canonicè ſubſtitutis & ſubſtituendis in perpetuum. Altare de Machlinia cum appendiciis ſuis, exceptâ dote & capitalibus, Vobis cenſualiter concedimus; eo quidem tenore, ut in Feſtivitate Sancti Lucæ duæ marcæ, & in Palmis duæ marcæ Colonienſis ponderis, & argenti Cameracenſis, Cameraci Miniſtris noſtris, ſub teſtimonio à Fratribus veſtris, *ſingulis annis perſolvantur, quo ſi dotem & familiam Altaris jure noſtro conquiſierimus, ea vobis cenſu convenienti aſſignabimus.

1134. Actum Cameraci anno MCXXXIV.

Lietardus Cameracenſis Epiſcopus &c.

Petitioni dilecti & Fidelis amici noſtri Raduardi, Machlinienſis Eccleſiæ Canonici atque Curiæ Imperialis Cappellani, nec non Cameracenſis Eccleſiæ Fratrum; Altare prædictæ Machlinienſis Eccleſiæ, à Fratribus Cameracenſibus Sanctæ Mariæ, qui collatione liberalitatis illud poſſident, præfatæ Machlinienſis Eccleſiæ Fratribus, in cenſum quatuor marcarum quotannis perſolvendarum, jure perpetuo conceſſum, noſtrâ Auctoritate confirmamus, & irrefragabiliter, ſæpiùs memoratæ Machlinienſis Eccleſiæ Fratribus poſſidendum corroboramus. Nos verò ſæpè dictam Machlinienſem Eccleſiam, pro amore & veneratione amplectentes, eamdem ligandi ſolvendique poteſtatem, quâ nunc noſtra Cameracenſis Eccleſia in malefactores * ſe ſuos, ipſi concedimus.

*An non ſuoi utitur?

Ut autem hujus Traditionis conceſſio ſemper inconvulſa atque inviolata permaneat, per præſentem Paginam, appoſitâ Sigilli noſtri impreſſione confirmamus, datâ obſervatoribus pace, & prævaricatoribus maledictione.

1135. Actum anno MCXXXV.

Chorus ſeu novum opus extructus fuit poſt navem hujus Eccleſiæ, & conſtat ex fundatione *D. Arnoldi de Zellaer* (de quâ mox egimus) ſtetiſſe Ao. 1250. imo apparet perfectum fuiſſe ſub initium ſæculi XIII. deinde patet ex Monumento ſepulchrali *Walteri de Berthout* iſtius nominis III. Advocati de Mechliniâ ſepulti in ambitu hujus Chori a parte Septentrionali è regione Sacelli *S. Auberti*, qui Obiit Ao. 1219. In eodem Monumento dein conditi fuêre *Walterus* V. qui Obiit 1286. item *Joannes de Berthout* Ao. 1304. & *Ægidius de Berthout* Ao. 1310. omnes Advocati de Mechlinia. Hoc Monumentum in turbis Belgicis nudatum eſt ſuis Cimeliis & ſuſcriptionibus; nihilque de eo hodie exſtat niſi tumba elevata & lapis ſepulchralis.

Verum cum ſtructura Chori ſit longè elegantior ſtructurâ navis, hæcque etiam præferat vetuſtatem longe majorem, merito initia hujus Baſilicæ referuntur ad annum ſupra memoratum ante finem ſæculi XII.

Fornices hujus Baſilicæ perfici cæpere Ao. M. CCCCLI, ut patet ex inſcriptione Abſidis Chori litteris teutonicis in eâ exſtantibus.

In

In 't Jaer M. CCCC. Upſtich een was d'Jaer van Jubileen
Hier gemeen / doen wert geſloten deſen Steen.

Turris hujus Baſilicæ incepta legitur Ao. M. CCCC. LIII. quæ omnia ſubſidio oblationum, & donariorum, quæ occaſione jubilæi a *Nicolao V. Calixto III.* M.CCCCLVI. conceſſi, & a *Pio. II.* M. CCC. LIX. undique huc confluentes ſuppeditabant. Majoris navis fornicem clauſum teſtatur inſcriptio anno 1487. metrum Belgicum (quod ait opus iſtud eo anno publicè eſſe concluſum) accipe.

Dit Werck wort geſloten in 't Jaer /
M. CCCC. LXXXVII. openbaer.

Turris vero elegantiſſima concameratio completa ſeu clauſa indicatur alio verſiculo:

Geſloten was ick tot elcx aenſien /
Doen men ſchreef M. DXIII.

Anno M. CCCCXCI. die XXIV. Maji in Choro hujus Baſilicæ *Philippus Auſtrius* Belgarum Princeps Comitia Equitum Velleris Aurei magnâ pompâ celebravit, in quibus illuſtri huic Ordini adſcripti fuêre Equites ſequentes. Horum nomina & titulos idiomate Gallico, quemadmodum in Archivis inſcripta leguntur ſubjicio.

Frederic d'Auſtrice, Empereur Romains tousjours Auguſte III. du nom Roy d'Hongrie.
Henry VII. Roy d'Augleterre, Sr. d'Hirlande.
Albert Duc de Saxe.
Henry de Wittem Sr. de Beerſelc.
Pierre de Lannoy Sr. de Freſnoy.
Everard Comte de Wittenbergh.
Claude de Nieuſchatel Sr. du Fay.
Jean Comte d'Egmont Sr. de Bar.
Chriſtople Marquis de Baden.
Jean de Cruningen Sr. de Pamele.
Charles de Croy Prince de Chimay, Viſcomte de Limoges.
Guilliaume de Croy Sr. de Chievre.
Hugues de Melun Sr. de Hendine Vicomte de Gand.
Jacques de Luxembourg Sr. de Fiennes.

M Viſuntur

Viſuntur ad utrumque latus Chori ſuper Canonicorum ſedilia Equitum Ordinis gentilitia inſignia, atque nomina, qui hiſce Comitiis interfuerunt: hæc eo ordine & idiomate quo ſcripta ſunt exprimenda duximus, inter quos duo expuncti ſunt, & eorum ſententiæ inſertæ, ut ſequitur.

Ad latus Meridionale Chori.

Maximilien d'Auſtrice Empereur.
Philippe d'Auſtrice Comte de Charlois.
Jehan Roy d'Arragon & de Navarre.
Don Ferrande Roy de Naples &c.
Jehan de Melun Sr. d'Antoing.
Lovies de Bruges Sr. de Grutuſe.
Philippe de Savoye Comte de Baugay & de Breſſée.
Philippe de Croy Comte de Chimay.
Pierre de Luxembourg Comte de St. Pol.
Pour ce que Meſſ. Jacques de Savoye Comte de Ramont adjourné par lettres de tres-haut Excellent & tres-puiſſant Maximilien par la grace & clemence de Dieu Roy de Romains, tousjours Auguſte . . . . . Monſr. Philippe par la même grace Archiduc d'Auſtrice Duc de Bourgoigne, de Lotbier, de Brabant &c. Chief & Souverain du dit Ordre, il s'eſt armé & de ſon aucthorité privé, porte . . . . . contra le Roy & mon dits fils, leur a fait guerre, & commis pluſieurs autres cas delits reprouchables . . . . . dignes de chaſtiment . . . . . & a vengence a Dieu. Fait a chapitre general du dict Ordre tenu a Malines les XXIIII. *jour de May l'an* M. CCCC, *quatre vingts & unze.*
Glaude de Toulonion Baron Bonlienſe.
Pierre de Hennin Sr. de Boſſu.
Iean Baron de Ligne & de Baillieul treſpaſſé:
Baudewin de Lannoy Seigr. de Molenbais & Solre.
Guillaume de la Baume Seigr. d'Irlain.
Jehan de Berghes de Walbain.
Tres-puiſſant Prince Monſgr. Philippe d'Auſtriee Comte de Charlois.

Ad

Ad latus Septentrionale Chori 1491.

Maximilien Archiduc d'Auſtrice Empereur.
Philippe d'Auſtrice Comte de Charlois.
Ferrande Roy de Caſtille, de Leon, & de Sezille d'Arragon &c.
Edouart Roy d'Angleterre S^r. d'Irlande.
Jehan Duc d'Alenzon II. du nom Comte de Perches treſpaſſé.
Iehan S^r. de Lannoy.
Antoine Baſtard de Bourgoigne.
Adolph de Cleves S^r. de Raveſteyn.
Engelbert Comte de Naſſau & de Vianden Seig^r. de Breda.
Guillaume Seigneur d'Egmon treſpaſſé.
Joſſe de Lalaing Seig^r. de Montigni treſpaſſé.
Philippe de Bourgoigne Seig^r. de Bevre.
Jacques de Luxembourg Seig^r. de Fiennes treſpaſſé.
Bertremy Seig^r. de Lichtenſtein.
Martin Seig^r. de Polheim.

Puiſque vous Philippe Pot Seig^r. de la Roche & de Nolay que . . . . . . jea ſoit ce qu'il ait eſté ſouffiſament ſignifiæ, que par ſentence de cettui tres noble Ordre de la Thoiſon d'or en eſtes duement privé, & pour ce vous ait eſté ja par deux fois expreſſement enjournet de renvoier le Collier du dit Ordre, que ſoliez porter, o intimation que ſe ne le ſaiſiez l'on procederoit contre vous ſelon les Statuts du dit Ordre, & outrement comme il appartiendroit, & neanmoins en enfraingmen le ſerment que avez a l'Ordre, ne l'avez renvoié, comme vous deviez, ne ſur ce baillie excuſe ſouffiſante le Roy premier Chief, Monſſ^r. ſon fils & ſouverain &c. Meſſeigneurs le Chevaliers du dit Ordre vous declarent avoir commis crime de perjurement. Fait a Chapitre general du dit Ordre tenu a Malines le XXIIII. *jour de May.* M. CCCC. *quatre vingts & onze.*

Aram principem hujus Baſilicæ ſua munificentiâ conſtrui curavit ex marmore Aſiatico *Andreas Cruesen V.* Mechlinienſium Archiepiſcopus, cujus

M 2 hæc

hæc eſt graphica inſcriptio, quæ in altaris fronte ſub eleganti *D. Rumoldi* ſtatuâ exprimitur.

SanCtVs rVMoLDVs.

Et ex adverſâ parte

rVMoLDo CrVſenVs.

Inferius vero

S. Rumoldo Epiſcopo
Mechlinienſium Apoſtolo & Martyri,
Hujus Urbis, & Eccleſiæ Patrono
Et ejus ſacro corpori, huc recondito
Andreas Crueſen V. Archiep. Mechlin.
Votivam hanc aram
M. DC. LXV. Poſuit & Dedicavit.

In hac Arâ argentea Theca S. Corporis *D. Rumoldi* repoſita eſt, An. 1631. ſummâ arte & pretio elaborata, de qua plura infra in elogio Jacobi Boonen IV. Mechlinienſium Archiepiſcopo dicemus.

Illuſtre marmoreum Odæum hujus Eccleſiæ ad ingreſſum Chori, cum duabus infra marmoreis aris conſtructum eſt An. M. DC. LXXII.

Anno M. DC. XCIX. in Cruce tranſverſa extructa ſunt duo ſplendida Altaria ex candido marmore, unum Virgini Deiparæ ſacrum ad portam ſeptentrionalem, alterum ad meridionalem *D. Annæ* ſacrum.

Anno M. DCC. XIV. & XV. ad hanc Baſilicam conſtructi ſunt duo magnifici porticus ad partem Auſtralem & Borealem, qui mirificè eam exornant.

A. Miræus de Collegiis Canonicorum Cap. LXXIV. ex *J. Molano* ait:
„ In Cœmiterio hujus Eccleſiæ ſitum erat Oratorium ſive Sacellum a *D.*
„ *Rumoldo* conſtructum, in quo is frequenter meditari ſolebat. Quod cum
„ in ſummâ apud plebem Mechlinienſem veneratione eſſet, fidei hoſtes, qui
„ ſibi Geuſiorum nomen ſumpſerunt, funditus cum multis aliis ſacris locis e-
„ verterunt. Poſt reſtauravit illud *Matthias Hovius III.* Archiepiſcopus
„ Mechlinienſis.

Verum non veroſimile nobis apparet illud a *D. Rumoldo* fuiſſe conſtructum, ſed potius pluribus annis poſt ejus martyrium erectum in ejus memoriam, in, ſeu propè locum ejus Martyrii: etenim Eccleſiam quam hic Divus conſtruxit cum Monaſterio, eidem fuit annexa, ſacellum autem longius a Monaſterio abeſt; deinde Manuſcripta Mechlinienſium Chronica aſſerunt antiquam Canonicorum Eccleſiam, quam ad novam Baſilicam tranſeuntes transferenteſque corpus *D. Rumoldi* deſeruerunt, fuiſſe intra ſepta Monaſterii, nunc F. F. Minorum, murumque meridionalem modernæ eorum Eccleſiæ fuiſſe illius antiquæ murum ſeptentrionalem, quod ex craſſitudine & vetuſta-

ruſtate omnino apparet, accedit quod antiqua Eccleſia habuerit Cryptam, quam Sacellum non habuit.

Hoc Sacellum nunc in paulo minorem, ſed elegantiorem, & ferè in formam rotundam a *Matthia III.* Mechlinienſiom Archiepiſcopo reſtitutum initio ſæculi XVII, ad cœmitarii angulum viſitur, in eoque a vetuſtâ manu *D. Rumoldi* geſta & miracula artificio ſingulari tabellis XXIII. delineantur. Certè mirari licet in Sacelli prioris & majoris deſtructione anno 1580. Hæreticos Iconoclaſtas ab iis manus abſtinuiſſe, niſi impiorum hominum eo tempore in ſacra graſſantium metu, tuto loco tempeſtive abſconditæ ſint. In hoc ſacello eſt Capellania ſub titulo *S. Rumoldi* optimè dotata annexa Vicepaſtoratui Eccleſiæ Metropolit. *S. Rumoldi.*

Cæterum prodiit anno 1718. Antverpiæ typis J. du Molin in fol. liber continens Acta *S. Rumoldi* Epiſc. & Mart. R. P. Joannis Baptiſtæ Sollerii Societatis Jeſu. In quo plura ſolidè ad geſta *S. Rumoldi* & Antiquitatem Rerum Mechlinienſiom elucidantur, ad quem proinde (ne in his longiores ſimus) lectorem remittimus.

Hinc ad Elogia Archiepiſcoporum hujus Metropolitanæ progredimur.

ARCHIEPISCOPI MECHLINIENSES.

Primus hujus ſedis Archiepiſcopus fuit

I. ANTONIUS PERENOTTUS GRANVELLANUS Burgundus, Nicolai Perenotti Domini a Granvellâ, *Caroli V.* Cæſaris Cancellarii & ab intimis conſiliis, & Nicolaæ Bonavoltæ feminæ filius, in Civitate Veſuntio, vel in pago Ornaus apud Lupam fluvium Diœceſis Biſuntinæ anno ab orbe redempto 1517. XIII. ſeu ut alii volunt ipſis Kalendis Septembris natus eſt. Penes parentes educatus, infans virturem cum lacte hauſit; ita ut in tenero corpuſculo certiſſima ſigna divinæ cujuſdam indolis effulſerint. Mox curriculum ſtudiorum in omni diſciplinarum genere per celeberrimas Chriſtiani orbis Academias diligentiſſimè tranſegit.

Lovanii in Caſtrenſi Pædagogio Philoſophiæ operam dedit commilitonibus *C. Janſenio*, *A. Hunneo* & aliis; deinde Aulæ negotiis intentus, Canonicus primum Veſontinæ deinde Archidiaconus ejuſdem Eccleſiæ, tum Ao. 1539. Atrebatenſis Epiſcopus electus, unâ cum Nicolao patre ad Concilium Tridentinum a *Paulo III.* indictum Cæſareæ Majeſtatis nomine ſe conferens, ibi ad Patres qui convenerant eâ de re Ao. 1543. VI. Idus Januarii orationem habuit eloquentem. Anno vero 1544. ad ejuſdem Cæſaris conſilia admiſſus, Orator de pace ad Franciſcum Galliarum primum, deinde ad Henricum VIII. Anglorum Reges, deinde ad celeberrimum prope Caletum Conventum mittitur, & anno 1559. a *Philippo* Hiſpaniarum Rege Margaretæ Auſtriacæ Belgarum Gubernatrici, Octavii Parmæ ac Placentiæ Ducis uxori Conſiliarius datus eſt, apud quam adeo potentiâ valuit, ut invidiam Nobilium, præſertim Principis Oraugii, Comitis Egmoudani, Hornani & plorimorum Procerum Belgii æmulationem ſibi conciliaverit; ſed ut erat animi imperterriti, facile omnes eorum minas comtempſit: donec apud Gubernatricem & Nobiles Belgii odio laborans, ſive hominis pertæſi, quaſi moderatoris, è Belgio Ao. 1564. dein a Rege *Philippo* in Hiſpaniam evocatus ſit.

Inſtitutis Ao. 1559. per *Paulum IV.* tribus Archiepiſcopatibus, & XIV. Epiſcopatibus novis in Belgio, Archiepiſcopatu Mechlinienſi, & totius Belgii Primatu donatur Ao. 1560. in quam Cathedram magnâ ſolemnitate

Ao. 1561. 21. Decembris magnâ ſolemnitate introductus eſt. A *Pio IV.* Presbyteris Cardinalibus titulo S. Bartholomæi in Inſulâ ptimo, mox S. Silverii abſens adſcribitur, huic jam Catdinali ennuntiato idem *Pius* Apoſtolico diplomate ſocietatem Jeſu commendavit. A *Pio V.* ad titulum S. Priſcæ, tum S. Anaſtaſiæ, mox S. Petri ad Vincula tranſlatus eſt.

In Belgio adhuc agens, quia variis Reipublicæ negotiis diſtentus, *Maximilianum Morillonium* Præpoſitum Arienſem pro Archiepiſcopalibus ſuis muniis obeundis Vicarium ſuum Generalem conſtituit virum virtute inſignem, atque eloquentiæ nervis inſtructum, quemque Ao. 1563. idem *Philippus* Rex Catholicus ad Toruacenſem Cathedram evexit. Dum autem juſtâ ex cauſâ idem Cardinalis ab Eccleſiâ ſuâ Metropolitanâ abeſſet diutius quam putabat Reverendiſſimus *D. Martinus Rithovius* ſenior hujus Provinciæ Epiſcopus, auctoritate Concilii Tridentini primam Provincialem indixit XI. Junii, eamque XIV. Julii feliciter abſolvit, cujus decreta & Canones XV. ejnſdem menſis publicata ſuut Ao. 1570. & anno ſequenti prelo Plantiniano excuſa. Anno deinde 1574. menſe Majo Lovanii in Collegio Sabaudiæ ſecunda Synodus Provincialis ab iisdem Pattibus celebrata eſt, cujus decreta nuper in lucem typis edita ſunt in Theſauro novo Anecdotorum, Pariſiis impreſſo, tomo IV. Ao. 1717.

A *Philippo* Rege jam in Hiſpaniam evocatus perpetuo eidem charus ac honoribus auctus eſt. Anno 1570. cum Cardinale Pacheco eligitur ut cum *Pio V.* Pont. Max. de fœdere principum pro bello contra Turcas ſuſcipiendo tractet, & fit Neopolitani Regni Protex, qui civitatem illam ingreſſus XIII. Kalendas Maji Ao. 1571. ibidem XIX. Kalendas Septembris ejuſdem anni in Eccleſiâ *S. Claræ.* utpote Legatus Apoſtolicus vexillum bellicum Sacratum *Joanni Auſtriaco* initi contra Tuccas Fœderis Imperatori tradidit.

In Hiſpaniam revocatus dum Ao. 1580. in Luſitaniam idem Rex Catholicus expeditionem ſuſcepiſſet, eidem Hiſpaniæ Regni adminiſtrationem in ſuâ abſentiâ commiſit. Sub *Gregorii XIII.* Pontificatu relicto S. Eudoxiæ titulo, illum *S. Mariæ* Trans-Tyberim aſſumpſit, ex quo Ao. 1584. ad Epiſcopatum Sabinum tranſlatus, Archiepiſcopatu Biſuntino poſt obitum Claudii de la Baume donatus eſt.

Demum Mantuæ Carpetanorum in Hiſpania (Madritum hodie vocant) diſceſſit è vitâ Ao. Salutis 1586. ipſo *S. Mathæi* feſto, quo die & *Carolus V.* Imperator olim vitæ laboribus perfunctus eſt. Corpus in *S. Philippi* templo apud Eremitas *S. Auguſtini* depoſitum, Biſuntinum poſtea tranſlatum ibi, non Metropolitanâ, ſed apud Carmelitas juxta patrem conditum eſt. In funere hujus Cardiualis laudes ejus proſecutus eſt Joannes Baptiſta Saccus, ejuſque tumulo hanc poſuit inſcriptionem ſepulchralem Joannes Metellus.

HOSPES. AULICUS.

H. Quis cubat hic modica magnus tellure ſepultus?
A. Grandia cui celſos vela dabant titulos.
H. Cur pelagus vitæ ſulcant: Durate ſecundis,
Inquit? A. Ne quondam nomina parta cadant;
Clara illa Imperio Caroli, Regnoque Philippi,
Quorum conſiliis præfuit arte potens.

H.

H. Ergo manu clavum ſtrinxit; navimque gubernans.
Duravit fatis? H. inſuperabilibus.
H. At ne diu? A. Decies ſeptenos vixit in annos,
Sequanicique fuit gloria prima ſoli.
H. Quo capitur portu? A. Cunctis qui meta laborum,
Seu pueri, juvenes, bis puerive ſenes.
H. Suffice Rex talem; dubiis qui DURET in undis.
Quas fera, Rex, ſacris gens ciet, atque ſibi.

Formâ corporis fuir heroicâ & procerâ, ſummâ morum facilitate, ſingularique liberalitate præditus. Valetudine fuit perquam ſecundâ ac robuſtâ, dicere ſolitus ſe nonquam podagræ doloribus, calculo, herniâ & id genus morborum quoad vixir fuiſſe obnoxium. Septem linguas, Gallicam ſcilicet, Latinam, Græcam, præter Italam, Hiſpanam, Belgicam & Germanam ita calluir, ut ſingulas nativas diceres. Memoriâ rantâ ur alter *Julius Cæſar*, quatuor aut quinque ſcribas de arduis Reipublicæ negotiis variis linguis dictando fatigaret. Ingenio fuir acri & perſpicaci, & non nihil quidem ad iracundiam pronior, quodque ei unicum in vitium imputatum eſt. Erga litteratos & eruditos ſingulari dum vixir fuit munificentiâ, eoſque muneribus proſequebatur, cujus rei etiam teſtis eſt Veſuntina Acadêmia, ejus auſpiciis erecta, & opibus dirata, quo & *Franciſcum Richardotum* & *F. Balduinum*, alioſque viros doctiſſimos evocavit. Annum agens LXXII. in febrim quamdam aſſiduam & inſidioſam incidit ex quâ ſeptimum poſt menſem totus contabuir & eum tumulo iutulit.

Philippus Rex Catholicus poſtquam imminentis mortis ejus fama ad eum pervenit, eum litteris propriâ manu exaratis, eſt conſolatus, quas moribundus ſenex exoſculatus perlegit, & ipſis quam officiociſſimè reſpondit, fratriſque filios & domeſticos ſuos Regi commendabat.

Ita omnibus gratus ſemper fuir ut ejus imago a ſexcentis artificibus, penicillo, Scalpro, Gypſio, materiave quaque fuſili ad vivum fuerit expreſſa. Habuit hic Cardinalis cum hanc Archiepiſcopalem ſedem occuparet *Pipinum Roſam* S. T. D., Profeſſione Dominicanum pro Epiſcopo Suffraganeo hujus Eccleſiæ, ſub titulo Epiſcopi Salubrienſis, qui vitâ functus Mechliniæ die 7. Augnſti Ao. 1569. Dein *Gisbertum Vroedium* ſive de Vroede Dunckercanum S. T. L. in Univerſitate Lovanienſi, ſub eodem titulo Epiſcopi Salubrienſis, qui vitâ exceſſir circa Annum 1582.

Symbolum huic Cardinali erat DURATE.

II. JOANNES HAUCHINUS S. T. L. natus Gerardimontibus in Flandriâ Imperiali Ao. 1527. parentibus probitate & verâ Religione laudatiſſimis. Primis litterarum Studiis abſolutis, & Sacratioribus imbutus, Gradum Licentiæ (ut vocant) in naſcente Duacenſi Academiâ, aſſecutus eſt, ac primo Orangiæ Principi a ſacris fuit, Dein Canonicus S. Gudulæ Bruxellis, exinde Ao. 1570 ejuſdem Eccleſiæ Decanus, nec non Illuſtriſſimi Cardinalis Granvellani Officialis Bruxellis.

Anno 1581. die 7. Maji acriter cum Hæreticis de Sacramento Altaris coram diſputavit, ipſoſque egregiè convicit, ac confutavit; quare exacerbati

ipſum 1. Julii ejuſdem anni in carcerem conjiciunt ac per trimeſtre in eo detinuerunt.

Magnâ fide & conſtantia ſeſe in Catholicam Religionem Regiamque Majeſtatem habuit, Superiorum Iconoclaſtarum Veſaniâ. Vir erat, candidus, moderatus & rerum Diœceſeos exploratè gnarus.

Anno 1583. die 30. Octobris ex reſignatione Illuſtriſſimi Cardinalis Granvellani, cui ipſius animi dotes admodum perſpectæ erant inauguratus eſt in Archiepiſcopum Mechlinienſem Tornaci a Joanne Morillonio Tornacenſium Epiſcopo, Remigio Driutio Brugenſium, & Franciſco Wallon capellio Namurcenſium Epiſcopis.

Primis annis quibus huic Sedi præfuit, incredibiles calamitates hæc Diœceſis perpeſſa eſt; omnia enim loca præter Lovanium ferè ab hoſtibus noſtræ Religionis infeſta & occupata erant; adeo ut multis annis Clerus exulaverit & variis in locis diſperſus fuerit, quibus malignis temporibus Lovanii eo plerumque continuit in Abbatia *D. Gertrudis*, menſâ turbulentis illis temporibus cum Prælaro contentus. Donec Ao. 1585. divinâ aſſiſtenre gratiâ Mechlinia, Bruxella, & reliquæ hujus Diœceſis civitates ab illuſtri Duce Parmenſi ad obedientiam Regis Catholici reductis, ubivis Clerus & Religioſæ familiæ ad ſua regreſſæ ſunt; quare Eccleſias tam in ſuâ quam Gandavenſi & Antverpienſi Diœceſi ab impiis, ſacrilegiſque Hæreticis ubivis profanatas reconciliavit, afflictos Catholicos conſolatus, cunctoſque ab Hæreticis incautè deceptos, & ad fidem Romanam Catholicam revertentes, benignè amplexus eſt.

Sacramentum Miraculoſum, quod ſummâ veneratione Bruxellis in primariâ urbis Baſilicâ S. Gudulæ adſervatur (tres ſcilicet hoſtiæ ſanguine tinctæ) quas anno ſalutis 1370. impiè Judæorum manus tractarunt, quodpropter fidei hoſtes ſex annos in excavatâ trabe latebat Anno 1584. die 18. Julii urbe & Religioni & Regi reſtitura, ſolemni ſupplicatione indictâ, ex illis latebris extractis, in prædictam Baſilicam aſſiſtentibus Grimbergenſi, Parchenſi & Diligemenſi Abbatibus die 15. Julii 1585. in locum & dignitatem priſtinam reſtituit, quæ quotannis ſolemniſſimâ ſupplicatione medio menſe Julii per urbis compita circumferuntur.

Anno 1580. dum Mechlinia ex improviſo ab Hæreticis occupatur, & ſacra omnia profanantur & diripiuntur, ſacra *D. Rumoldi* oſſa per Eccleſiam diſpergunt & conculcant, quæ a piis aliquot & venerabilibus perſonis collectæ ſunt, atque divinâ benignitate caput ex cranii cicatrice notum, conſervatum eſt. Has Venerandas Reliquias urbe a fidei & Regi hoſtibus liberatâ, Archiepiſcopus poſtquam ſuper earum veritate debitam indagationem & informationem ſumpſiſſet, eaſdem Reliquias de novo approbavit, & uti veras & genuinas *D. Rumoldi* Reliquias honorandas eſſe præcepit, atque Ao. 1586. ad Metropolitanam Eccleſiam ſolemni ſupplicatione tranſtulit die III. Novembris, cujus memoria in Metropolitanâ, hujus tranſlationis annuè eo die celebratur.

De cætero hic Præſul ſex annos continuos ſummâ vigilantiâ, prudentiâque ſingulari, Diœceſim ſuam moderatus eſt. Paſtorale ſuæ Diœceſeos magnâ curâ eleboratum, adhibitis etiam Doctoribus Lovanienſibus typis Plantinianis primus prelo edi curavit Anno 1588.

Demum è vivorum numero exemptus eſt, ut meliorem in regione vivorum Sedem occuparet, die 5. Januarii 1589. Humatus in ſuâ Metropolitanâ, hac in tumulo ejus inſcriptione & verſibus.

D. O. M.

Digitized by Google

D. O. M.
Joanni Hauchino Archiepiſcopo.
Mechlinienſi II.
Viro incomparabili,
qui non ſubnixus jam obſoletis
Majorum ſuorum imaginibus,
Sed propria virtute,
Per omnes Sacræ militiæ gradus
Ad Archiepiſcopatus apicem,
Favente Numine evectus,
Ita ſe ubique geſſit,
Ut Candore, Comitate, Prudentia
Pietate, vivus exactum
Omnibus Exemplum,
Mortuus ſui ingens deſiderium
Reliquerit.

Vixit ann: LXII. in Archiepiſcopatu VI. Obiit anno reſtauratæ Salutis M. D. XXCIX. ipſis Non. Januarii.

NEMO SACRUM TURBET CINEREM.

Qui ſua ſacra Deo, qui Principibus ſua jura,
Qui voluit populo commoda ſalva ſua:
Cui ſua privatim ratio ſic conſtitit, omnem
Ut fortunam æquo pectore ſuſtulerit:
Qui reſipiſcentes adapertis obvius ulnis
Excepit; cunctis mitis ubique Pater:
Et tamen in dignas generoſus rexerit iras
Sic quoties fieri nempe neceſſe foret;
Qui prudens, ſapiens, Pius & Candore nivali,
Nullo virtutum non genere emicuit:
PræsVL Ioannes IaCet haC HaVChInVs In Vrnâ
Cætera sCIre qVeVnt IpsI etIaM AntIpoDes.

Joannes Bernartius J. C. & Cauſarum in Curiâ & Conſiſtorio Mechlinienſi Patronus ſcripſit ejus vitam Oratione funebri habitâ in ejus exequiis, die 24. Januarii, in lucem edita Lovanii typis Joannis Maſii.

Item Lovanii in ejus ibidem exequiis, *Hauchini* laudes deprædicavit Exim. D. Jacobus Janſonius S. T. D.

Hic Præſul Symbolo utebatur *Præſis ut Proſis.*

In hujus demortui locum a Rege Catholico nominatus eſt Ao. 1590. *Guilielmus Alanus* Anglus Lancaſtrenſis S. T. D. in Univerſitate Oxonienſi, quem ex Angliâ pulſum, *Sixtus V. Pont. Max.* Ao. 1587. in Urbem venientem in numerum S. R. E. Cardinalium cooptavit; cumque illius conſilia in pluribus magnæ molis rebus utiliter adhiberet, non eſt paſſus ut ocius in Belgium regrederetur, ad Cathedræ ſuæ poſſeſſionem ineundam. Verum Deus ad meliorem ſortem eum interea evocavit, priusquam illum Mechlinia diu deſideratum amplecti poſſet, Romæ mortuus ex retentione urinæ, die 26. Octobris Ao. 1594.

Dein ad hanc Cathedram deſignatus eſt ab eodem Rege Catholico *Livinus Torrentius*, II. Antverpienſium Epiſcopus, verum priuſquam omnia ad poſſeſſionem obtinendam curata eſſent & expedita, moritur Anno 1595.

Anno ſequenti ad eandem Cathedram ab eodem Rege Catholico deſignatus eſt.

III. MATTHIAS HOVIUS *ſive Vanden Hove* S. T. L. Natus Mechliniæ Ao. 1542. parentes ſortitus non tam opulentos, quam integri nominis & famæ. Prima ſtudiorum ætate præceptorem nactus eſt *Martinum Duncanum*, tum Wormariæ (vicus eſt Hollandiæ, quâ ea ab aquarum inundantiâ appellationem nominis habet) vigilantiſſimi paſtoris munus gerentem, ubi coævos omnes & diſcendi celeritate & ingenii facilitate antecelluit, a quo non minus Litteris quam Chriſtianis virtutibus excultus fuit.

Curſo Philoſophico Lovanii in Domus Standonicæ Scholâ peracto, ad ſtudium S. Theologiæ ab Exim. *D. Michaele Bayo* in Collegium *Adriani VI.* non tam aſſumptus, quam ob futurorum ſpem quam tacitâ morum gravitate præmittebat adoptatus eſt. In ſtudio Theologico eundem *Michaelem Bayum* inſcripturas, & *Joannem Heſſelium* ſententias *Petri Lombardi* prælegentes habuit. Sacri ſtudii curriculo ad metam perducto, præter illius temporis rigorem S. Theol. Facultas ulteriorem curſum præſcidit, & tempore ſtudii nondum expleto, gradum Licent. Theol. ipſi annuit. Quod cum ipſi ad non mediocre eruditionis, ac exiſtimationis valeret documentum, ipſe tamen nihilo factus excelſior, Officium Vicepaſtoris *D. Petri* Mechlinienſis non eſt aſpernatus, pauloque poſt ejuſdem Eccleſiæ Paſtore ad ſuperos evocato, Parochus renuntiatur. Hic ut verius animarum Paſtor mirificè excelluit, verbo clarus, vigilantia inſomnis, integritate irreprehenſibilis, & ſedulitate extitit aſſiduus, nec fortitudo aut conſtantia defuit. Anno ſiquidem 1572. inter adverſariorum ſputa & opprobria, Officium Paſtorale palam ac ſtrennè adminiſtravit, donec Præſidio Ducem Albanum è Montenſi victoria deſcendentem, fugiente, fortitudinis & conſtantiæ materia in aliam commutata eſt. Direpta enim ab Albano milite Mechliniâ, fuit ipſi cum inopia domi & foris colluctandum.

Nec iſtâ fortitudine ſatis, Mechlinia exinde An. 1580. per gubernatorem Bruxellenſem Oliverium Tempelium ab Anglis occupata, & religione profligata, exulare cogitur, & ſe recipiens Leodium ibidem ſacræ Theologiæ, in Abbatia *D. Jacobi* Ord. S. Bened. profeſſione aliiſque Eccleſiaſticis offi-

ciis

ciis vitam toleravit, donec Ao. 1585. Mechliniam jam per Ducem Parmenſem recuperatain rediit, dignitate Archidiaconali auctus. D. ſiquidem Maximilianus Morillonus, Cardinalis Granvellani Archiepiſcopi tunc Mechlinienſis Vicarius, dein Ao. 1583. Tornacenſis Antiſtes Matthiam tametſi exulem in Archidiaconum Metropoliranum adopraverat.

Anno 1589. defuncto *Joanne Hauchino* Mechlinienſium Archiepiſcopo a Capitulo Metropolitano Vicarius Generalis vacante Sede electus eſt. Eo autem ſeptennio quo turbato Provinciæ Statu ſuffragia de ſucceſſore ſufficiendo differebantur, nihil detrimenti viduata Cathedra ſuſtinuit, ut quam conſilio, prudentiâ & auctoritare *Hovius* moderabarur.

Cæterum immutatâ non nihil regiminis Belgici facie, dum *Philippus II.* Rex Catholicus unicè in votis habet, orbitatem Mechlinienſis Cathedræ idoneâ ſucceſſione temperare, præſertim renitente *Guilielmo Alano* S. R. E. Cardinale, & inopinato funere extincto *Livino Torrentio*, II. Antverpienſium Epiſcopo (ut quibus ea gubernacula decreta fuerant) cecidit ſors ſuper *Matthiam* nominante eodem *Philippo* Rege, & confirmante *Clemente VIII. Pont. Max.* Ao. 1595. Ad cujus rei nuutium attonitus primum: mox ubi certiori rumore vulgatur, & Regiæ munificentiæ teſtes litteræ fidem faciunt, inter alra ſuſpiria memorandam hanc vocem emittebat: ergone perperuis ærumnis hoc vitæ ſtadium erit tranſeundum, & non niſi cum tremore illud mihi erit emetiendum? Sciebat Epiſcopatum oneris nomen eſſe non honoris, quod beatæ etiam mentes formidant. Verum ut eâ dignirate nihil eſt excellentius, ira qui eam exciperet, excellentior *Hovio* inventus eſt nemo. Anno itaque 1596. die 18. Februarii ſolemniter in ſuâ Metropoliranâ inauguratur a Petro Simonis Epiſcopo Iprenſi Provinciæ Mechlinienſis Suffraganco ſeniore, aſſiſtentibus Petro Damant Gandavenſium, & Gisberto Maſio Sylvæducenſium Epiſcopis. Pallium Arcbiepiſcopale ei paulo poſt impoſuit in eâdem Metropolitanâ præfatus Petrus Simonis.

In hac Catbedra conſtitutus mirabiliter excelluit; vigilantia & ſedulitas quanta hæc in *Hovio* fuerit, teſtis eſt aſſidua Diœceſis, quæ admodum extenſa eſt & pluſqnam quadringentis & XL. bapriſmalibus Eccleſiis abundat luſtratio; quam dudum per evidenriſſima vitæ pericula, imo & infortunia perfecit, cui etiam functioni immortuus eſt, reſtis etiam laborioſa non minus qnam fructuoſa totius Diœceſis, quos hac ratione in ſollicitudinis ſuæ partem adſcivetat, partitio. Paſtorum erat amantiſſimus, nti etiam adhuc magis Archipresbyterorum, qnibus etiam ſingulis in abſentiâ claves commiſerat certorum cubiculorum nt ibi hoſpitalitatis teſſera uterentur.

Seminarium Archiepiſcopale Mechliniæ juxta Tridentinæ Reformationis decreta, gravi ſuomet ære e primis fundamentis erexit circa annum 1600. illudque plurium annorum largitione ſuſtentavit, quod & moriens dimidiatâ bonorum ſuorum portione locupletavit, altera ad officii Eccleſiaſtici in Metropolitanâ decentiam deſtinata.

Collegia Canonicorum & Monaſteria ſeu virorum ſeu mulierum ſibi ſubditarum perſæpè luſtravit, in meliorem formam reſtituit, & Sanctiſſimis legibus communivit. Jam quantus eo præſule Mechliniæ præcipuè in ſuâ Metropolitanâ erat in Choro decor Pſalmodiæ, quis ordo, reverentia rituum, quanta religionis majeſtas, & ornatus, res ipſa palam loqnebatur; quam ſacrâ ſupellectili abundè etiam in vivis ditabat, innumeras penè Eccleſias, aras, cœmiteria dedicavit; benedixit, conſecravit, ac iis etiam ſuam munificentiam impendit.

Sereniſſimis Belgarum Principibus *Alberto & Iſabella* fuit gratiſſimus, qui-

bus ut a Conſilio ſtatus ipſorum eſſet Ao. 1603. electus eſt, & quia ſciebant eum induſtrium ingeniorum ſcrutatorem, non niſi illo conſcio quemquam ad Eccleſiaſticas dignitates evehebant. In vindicandis criminibus erat inexorabilis, cujus auctoritatem ipſi etiam Hæretici ſuſpiciebant, timebant & reverebantur, ita ut in duodecennalibus induciis cum Hollandis, in ejus Diœceſi, Hæreticis undique cincta ac penè commixta, non dico nidulari, ſed vel hæreſes ſuas profiteri & palam facere non auderent. Mechlinienſes pagos tam ex Hæreticorum quam ex bellorum & hoſtium incurſu ſilveſcentes, ac pene depoſitos, adeo ut toto territorio non tam Chriſtiani quam Judæi aut barbari, (utpote qui multis annis nec ſacra nec ſacerdotes viderant) habitare viderentur, ita reparavit & reformavit, ut tunc impletum videretur illud Iſaiæ. Cap. 9. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis lux orta eſt eis, & fere innumera millia ex iis ſacro Chriſmate delinivit.

Anno 1607. Mechliniæ Synodum Provincialem tertiam, die 26. Junii inchoavit, & 30. die menſis feliciter abſolvit, in cujus auſpiciis doctam & elegantem habuit orationem de cauſis Synodi & abuſibus Cleri & Eccleſiæ tollendis, quam etiam *Paulus V. Pont. Max.* confirmavit dato Brevi Apoſtolico Kalendis Maji anno 1608. quam item Sereniſſimus Belgarum Princeps ſuo decreto roboravit & obſervari præcepit. Iterumque alteram Synodum Diœceſanam celebravit Ao. 1609. eâ profecto intentione ut acquireret ſibi populum acceptabilem ſectorem bonorum operum, ut *Paulus* Apoſtolum *Titum* admonuit.

Tandem ſenio & laboribus fractus migravit ex hoc corporis ergaſtulo die 30. Maji. 1620. Affligemii, quo ex annuâ viſitatione ſuæ Diœceſeos æger diverterat. Pro funere eum laudavit Exim. D. Jacobus Janſonius S. T. D. in ſolemnibus ejus exequiis Mechliniæ, die 16. Junii ejuſdem anni, & Affligemii Laurentius Begerbruch Archipresbyter Cathed. Antverpienſis, die 7. Julii ejus anni.

Corpus in Monumentum quod ſibi vivus paraverat illatum eſt in ſuâ Metropolitanâ, cor vero cum inteſtinis Affligemium, & ibidem in Sacello S. Crucis (ubi modo Sacriſtia) eſt terræ mandatum. Monumentum marmoreum ſepulchrale habet in Æde Metropolitanâ a dextris altaris, prout hîc æri inciſum exhibemus.

Hujus Antiſtitis Symbolum erat VINCIT PATIENTIA FORTEM.

IV. JACOBUS BOONEN. J. U. L. Natus eſt Antverpiæ Ao. 1573. patre Cornelio, Senatus Brabantiæ Conſiliario, & Gertrude van Eetvelde Stemmatis nobilitate claris. Adoleſcens ingenii docilitate, & ſolertiâ ſuis quibuſcum agebat a primâ ætate præcellebat, dein ſub diſciplinâ patrui ſui Engelberti Boonen, qui Trajecti ad Moſam ad *S. Servatium* Præpoſitum agebat tyrociniis ingenii ſui feliciter jactis, ejuſdem in ſe amorem mirum in modum adauxit. Patruus nepotem, ut Latinitati, idiomatis Gallici adjungeret peritiam, Muſſipontum Lotharingiæ Academiam demandavit, abſolutiſque humanitatis ſtudiis, Lovanium ſe contulit, ibique ſtudiis Philoſophicis in Pædagogio Porci ita nervoſè incubuit, ut in celebri illo quatuor Pædagogiorum concurſu quintus fuerit renuntiatus, & quidem cum ſedecim eſſet annorum, inde Juriſprudentiæ limina ingreſſus, in hoc ſtudio adeo excelluit & profecit, ut omnibus eſſet admirationi. Abſoluto itaque utriuſque Juris ſtudio ad Licentiæ gradum magnâ cum laude promotus eſt. Exinde poſt diuturnam de ſtatu vitæ deligendo deliberationem, ad Eccleſiaſtici Ordinis ſtatum ſe de-

Digitized by Google

Digitized by Google

determinavit, atque exinde quidquid donorum a naturâ acceperat, quidquid eruditionis ſtudio compararat ad Eccleſiam tranſtulit, ejuſque obſequiis deinceps mancipatus vixit.

Dein a Graduatis Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis Canonicis ad præbendam vacantem ultro rogatus, & a Matthiâ Hovio Archiep. in Officialem Curiæ Eccleſiaſticæ eſt electus, & mox a Patribus Synodi Provincialis Mechlinienſis Ao. 1607. in Judicem Synodalem aſſumptus. Cognita autem ejus in agendo dexteritas, in judicando cauſiſque definiendis circumſpecta juſtitia, movit magnum Belgii Concilium, ut in Eccleſiaſticum Senatus ſui Judicem nominaret. Sereniſſimos autem Belgarum Principes ut nominato hanc Provinciam deferrent, quo in munere omnibus ſe amabilem, omnibus (non reſpiciendo faciem hominis) ſe juſtum exhibuit. Inſuper Anno 1611. ad Eccleſiæ Mechlinienſis Decanatum pro meritis ſuis omnium calculis eſt evectus; ſed altiori loco ſuper candelabrum ponendus ut luceret omnibus qui in domo ſunt, nominatione Sereniſſimorum eorundem Principum *Alberti & Iſabellæ*, auctoritate Sedis Apoſtolicæ Gandenſi Eccleſiæ Antiſtes præficitur, & die 5. Februarii 1617. ſolemniter inauguratur.

In quo munere ſe liberalem imprimis in pauperes exhibuit, quorum erat amantiſſimus, in viſitatione ſuæ Diœceſeos erat exactiſſimus, quam ſæpius non ſine magno fructu inſtituebat. Pro ovium ſuarum ſalute maximè erat ſollicitus, atque aberrantes, & ob Hæreticos, Eccleſiæ ſuæ oves per ſe, & per ſedulos miniſtros, & coadjutores ad Eccleſiæ gremium reducere ex animo ſatagebat.

Tam latè autem virtutis ejus ſplendor & morum probitas in eo emicuit, ut e vivis ſublato Ao. 1620. *Matthiâ Hovio* Mechlinienſium Archiepiſcopo, iidem Sereniſſimi Belgarum Principes eum in Archiepiſcopum hujus Sedis nominarent, auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmatus, in Vigiliâ Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti eodem anno Mechliniæ inauguratus eſt. In tanto honoris culmine conſtitutus, non elatus eſt, ſed intra Chriſtianæ humilitatis limites ſe verè continuit, rem familiarem quam nimis ſplendidam judicabat, ad ſummam modeſtiam reformavit, pretiumque inde conflatum Chriſti pauperibus donavit, veſtium in eo ſubmiſſa mediocritas; byſſino aut ſerico indui nonquam voluit; aliosque etiam Antiſtites, ita indutos videbat invitus, in famulorum veſtitu omnem exceſſum cavens, voluit ne eorum habitus ſplenderet; ſed neque voluit ut ſorderet. Impudicitiam non minus in ſe quam in aliis averſabatur: hinc maximo conatu, impenſis etiam Eleemoſynis magnis in Principe Urbe Bruxella, ſua auctoritate domum emi curavit, ubi filiæ quæ impudicâ vitæ tranſactione ſe & ſua conſumpſerant, tum ſuo labore, tum fidelium Eleemoſynis ab occaſionibus peccatorum remotè viverent, & in ſe reverſæ prævaricatrices redirent ad cor; quin exiſtimabat omnibus laboribus & ſumptibus in impediendis peccatis carnalibus abundè ſatisfactum, ſi vel unum ſaltem mortale peccatum foret impeditum.

Diſciplinam Eccleſiaſticam juxta Trident. Concil. Canones, Paſtorali ſollicitudine ſtuduit promovere, præſcribendo regulas ad confeſſionis Sacramentum ritè obeundum, & verbum Dei cum fructu prædicandum, quæ adeo utiles, adeo terſæ, ut plures Comprovinciales Antiſtites, imo extra Provinciam, eaſdem de verbo ad verbum ſecuti, ſuis obſervanda mandarint. In ordinandis, approbandiſque ad verbum Dei prædicandum, fideliumque confeſſiones excipiendas, juſtè ſeverus fuit.

Anno 1653. Sedem Apoſtolicam, ut praxis aliquarum ſententiarum, quæ

P a

a gravibus ſacræ Theologiæ Doctoribus cenſurâ perſtrictæ erant, prohiberentur inſtanter ſollicitavit & impetravit. Plurima decreta edidit præcipuè in Congregatione Decanorum Clero & populo utilia. Anno 1645. Congregationem inſtituit Epiſcoporum ſuæ Provinciæ, in qua plures ſalutares conſtitutiones decretæ ſunt. Ex hac Paſtorali ſollicitudine Diœceſis Mechlinienſis ſive Metropoliticam, ſive Collegiatas, ſive Regularium, ſive Sæcularium Eccleſias, aut exemplarem converſationem ſpectaſſes, tam præclara emicuit facies, ut nulli alteri Belgicæ Diœceſi quidquam debeat.

Advocavit e Galliâ Franciſcum Bourgoign Oratorii Domini Jeſu digniſſimum Generalem, cum aliis Congregationis Sacerdotibus, ut Clericorum moribus ad pietatem informandis vacarent, qui ſub auctoritate hujus Archipræſulis prima Lovanii Oratorii fundamenta poſuerunt Ao. 1626. Mechliniam dein Ao. 1629. Bruxellas vero Ao. 1633. aliaque loca vicina in Belgio Congregatio Oratorii feliciter dein, cum magno animarum fructu diſſeminata eſt.

Anno 1622. *Joannis Ruybrochii* Theologiæ Myſticæ ſcriptoris Ao. 1381. defuncti, oſſa in Viridis Vallis Cœnobio, ſecundo a Bruxella lapide die 8. Novembris, ut pio multorum fidelium deſiderio fieret ſatis, magnâ populi affluentiâ, & ſacro apparatu e terrâ levavit, quæ in Holoſericâ Lipſano-theca fimbriis aureis contexta, dono Sereniſſimæ *Iſabellæ Claræ Eugeniæ* recondita ſunt in meditullio ferè Chori Eccleſiæ.

Anno 1631. ſacra *D. Rumoldi* Mart. Reliquiarum oſſa inſigni novâ argenteâ & artificioſè elaboratâ thecâ ſolemni ritu repoſuit, cui parem in his & vicinis locis nullibi videre eſt, quæ majoribus anni ſolemnitatibus cunctis conſpicienda exponitur & bis annue in ſolemni ſupplicatione circumfertur; Antiqua etenim deaurata Lipſano-theca juſſu Principis Orangiæ Ao. 1578. ablata & direpta erat, cujus pretium exceptis gemmis & unionibus fuiſſe conſtat florenorum ſexcentorum ſupra centum & tria millia.

Anno 1631. dum Epiſcopali munere ſuæ Diœceſis, parrochias haud procul Trudonopoli luſtraret, ab Abbate hujus loci Rev. Adm. *D. Huberto Germeys* aliquam Lipſanorum *D. Liberti* Mart. portionem, quibus Martyris ſolum & Metropolitanam ſuam ditaret, magno muneris loco expetiit, inſignemque Capitis ſive Cranii partem conſecutus eſt, quæ Venerandæ Reliquiæ die ultimâ Auguſti ejuſdem anni hujus Antiſtitis auſpiciis ſolemni admodum pompâ, & incredibili totius urbis lætitiâ allatæ, & in equeſtri uti pingitur ombilico tenus effigie auro, argentoque pretioſiſſimâ compoſitæ, in ædem Metropolitanam importatæ fuerunt; quæque Reliquiæ diebus ſolemnibus populi venerationi in arâ principè exponuntur.

Pro publicis Patriæ neceſſitatibus plura florenorum millia contribuit, omitto alias ingentes pecuniarum ſummas quibus bona etiam patrimonialia aliquando obſtrinxit ut Patriæ ſubveniret. Ita Catholicæ Majeſtatis erat devotus obſequio, ut etiam opportunè Brabantiæ Ordines obſecrando, arguendo, exhauſto Regis ærario, notabilia ſubſidia Regi obtineret pro avitâ Religione contra Hæreticos tuenda; ita ut merito a Majeſtate Catholicâ de ejuſdem fidelitate, affectuque erga ſe & Belgium informata, ad Concilium Status ut vocant Ao. 1626. evectus ſit, & primo poſt Sereniſſimæ *Iſabellæ*, ſecundo poſt *Ferdinandi Card.* Hiſpaniarum infantis obitum, cum paucis aliis Belgii Proceribus Gubernationi Politicæ totius Belgii utiliter præfectus fuit, & Ao. 1633. Kalend. Novembris præfatæ *Iſabellæ* conſtitutus teſtamenti executor cum Antonio Trieſtio Epiſcopo Gandavenſi.

In Eleemoſynis elargiendis pruriebant illi manus ad earum diſtributionem,

nem, & ad benè de omnibus merendum ſic erat promptus & alacris ut liberalitatis deſiderium ſatiari non poſſet, Deoque gratias agebat, quod propenſionem ab eodem, & facultates ad Eleemoſynas faciendas accepiſſet. Singulis Sabbathinis pro communibus faciendis Eleemoſynis centum florenos in ſequentem ſeptimanam numerari ſibi voluit, quos plerumque diſperſerat feriâ ſecundâ aut tertiâ, inhians ad alia eroganda, cumque aliqua ex patrimonialibus, quorum domeſtici non erant conſcii, penes ſe haberet, mirè gaudebat ſibi ſuppetere, quibus ſecreto Eleemoſynas ſuas aliis inſciis augeret. Veſtes ſuas manu propriâ ne aliis innoteſceret colligatas ſæpius tradidit pauperibus. Etiam ex annulo Epiſcopali gemmam, adulterinâ in locum ejus ſubſtitutâ, cum deeſſent pecuniæ, vendi curavit, & pretium in uſum pauperum convertit.

Proſcriptis Epiſcopis, Sacerdotibus, aliiſque Hibernis Catholicis liberaliter aſtitit, civibus & mercatoribus, quibus ne ſubhaſtatione mobilium redderentur infames, nunc mille ducentorum, nunc mille, nunc ſexcentorum, nunc plurium, nunc pauciorum florenorum elargitione opitulatus eſt; ita ut ultra illa, quæ Patriæ, quæ Congregationi Oratorii, Monaſteriis in vitâ ſuâ impendit; conſcii illarum æſtiment ſeptingenta millia excedere. Moriens nihil conſanguineis, præter bona patrimonialia reliquit, quidquid aliundè affluxerat, in pias cauſas erogari voluit. Inſtructiſſimam Bibliothecam Archiepiſcopatui legavit, cætera pauperibus & hoſpitalibus indigentibus diſtribui mandavit.

Tandem longitudine dierum repletus & meritis plenus, ætatis Octogeſimo ſecundo Anno 1655. die 30. Junii. pridie feſto *S. Rumoldi* Bruxellis morte, quam biennio ante fuerat ſingulariter meditatus, ſubitâ quidem, ſed placidâ ad premia cæleſtia evocatus eſt, tumulo illatus in ſuâ Metropolitanâ ſive ſepulchrali memoriâ tam illuſtri Prælato tamen meritâ & digna.

Pro funere laudavit in ſolemnibus ejus exequiis die 3. Auguſti Godefridus Wreys S. T. L. Canon. & Pænitentiarius ejuſdem Eccleſiæ.

Symbolum illi erat Vince in Bono.

V. ANDREAS CRUESEN Natus Moſæ Trajecto, genere Conſulari, puer penè Patria abiit, & Romam profectus eſt, ac ibidem in Collegio Germanorum eruditionem ſacram & profanam accepit, ſtudiiſque Theologicis ibidem peractis in Germaniam ab Eminentiſſimo Cardinale *Kleſſelio* Româ in Auſtriam evocatus, ibidem Doctorali Laureâ Viennæ ornatus eſt. Hinc ab Excellentiſſimo Comite Ognatenſi ad Cæſarem Legato Regis Catholici, in exercitus Regii per Germaniam Vicarium Generalem aſſumptus eſt.

A *Ferdinando II.* Imperatore Canonicatu Cameracenſi auctus, & Belgio redditus, brevi tanta præluxit pietate & eruditione, ut per omnium ferè ordinum dignitates, perſpectis & probatis animi ejus virtutibus aſcendendo, a Franciſco Henrico vander Burcbio Archiepiſcopo ſuo muneribus variis, primo Ao. 1630. Scholaſtico, Archidiaconatu Brabantiæ 1641, ac deinde toti Diœceſi Vicarius datus eſt. A Synodo Provinciali ad Sedem Apoſtolicam Ao. 1631. miſſus eſt pro ejus confirmatione, atque dein per annos plus XX. ſuam in omnibus eruditionem, obſequium, Fidem Archiepiſcopo ſuo probavit.

Tandem ob præclara virtutis merita ad Ruremondenſis Eccleſiæ gubernacula, jam per annos XI. Vacantiâ a Sereniſſimo Archiduce *Leopoldo* Belgarum ac Burgundionum Præfecto nominatus eſt, a Sanctâ Sede confirmatus,

Conſecrationis munus accepit Brugis in Cathedrali cum Carolo van den Boſch Brugenſium Epiſcopo, ipſius quondam per novem annos Collegâ, Romæ in Collegio Germanorum die XXII. Julii *S. Mariæ Magdalenæ* ſacro Ao. 1651. ab Antonio Trieſtio Gandavenſi, aſſiſtentibus Gaſpare Nemio Antverpienſi, & nominato Cameracenſi Archiepiſcopo, & Jacobo de la Torre Archiepiſcopo Epheſino, Præpoſito Harlebacenſi, & Vicario Apoſtolico Fœderati Belgii.

Poſtquam Eccleſiam Ruremondanam magnâ benignitate, ſedulitate, ac prudentia annis VI. gubernaſſet, ad Cathedram Metropolitanam Mechlinienſem a *Philippo IV.* Rege Catholico Ao. 1657. evocatur, in quam die 26. Julii ejuſdem anni, eo Cleri ac populi applauſu introductus eſt, quo ante eum nemo.

Mox ab eodem Rege Catholico in ſuum *Status* (quem vocant) ſenatum coaptatus eſt, eumque Illuſtres Brabantiæ Ordines, inter viros tot eximios ac magnificos, pro capite ſuo venerati ſunt.

Magnanimitas, & patientia in eo eluxit maxima, præſertim in exagitationibus nephriticis calculi perferendis; ita ut anno ante ſectionem ultimo computatis diebus omnibus, vix habuerit octo, quibus non fuerit crudeliſſimè excruciatus: cumque calculi magis ac magis ipſum affligerent, & vires animo ejus impares eſſent ad obeundas functiones Epiſcopales Anno 1660. qui erat Sexageſimus nonus ætatis ſuæ, ex præſcripto & conſilio Medicorum, ſectioni, & non vano mortis periculo ſe ſubmiſit, atque in iis totum ſeſe Divinæ diſpoſitioni commiſit. Die 10. Maji factâ jam ſectione extractis duobus calculis, impedito operatore inquirendo & extrahendo tertio; dum illos utraque manu teneret & capiti imponeret, hæc ſacri textus verba iterum, iterumque ingeminavit: *Poſuiſti Domine in Capite meo coronam de lapide pretioſo*, tamque fortiter omnes dolores & cruciatus perpeſſus eſt, ut poſt extractos tres calculos, ne quidem venæ ipſius pulſus aliquam alterationem indicare compertus ſit; ſed coronam hanc quam de lapide pretioſo Deus capiti ejus impoſuerat non minuit; ſed novis additis in gloriam ejus auxit, quando uſque ad æternitatis introitum acerbiſſimam vitam patientiſſimè toleravit; fractus itaque laboribus & vehementibus cruciatibus, a ſummo Paſtore ex hac mortali vitâ evocatus eſt Bruxellis die 8. Novembris Ao. 1666. ætatis ſuæ LXXV. ejus corpus in Metropolitanâ terræ mandatum eſt, in caveâ ſubterraneâ ſub arâ principe, quam ſibi & Succeſſoribus ſuis exſtrui curaverat.

Liberalitatem ſuam ut vivus ita moriens oſtendit. Ultimis Teſtamenti tabulis Eccleſiaſticos & pauperes Mechlinienſes, atque pauperem militiam bonorum ſuorum ſcripſit hæredem.

In Metropolitanâ ſuâ principem aram D. O. M. ejuſque Eccleſiæ patrono *D. Rumoldo* Mart. ex marmore Aſiatico proprio ære conſtrui curavit, munificentiâ maximâ, & tanta mole quanto ſplendore, aureis his graphicis litteris conſpicuam sanCtVs rVMoLDVs, & ex adverſâ parte rVMoLDo CrVsenVs. Non minus etiam beneficus fuit *Societati Jeſu* Mechliniæ, cui magnificum (& qualem vix in Belgio videas) exſtruxit Collegium, hac graphicâ inſcriptione ſuperimpoſitâ. anDreæ præsVLIs MVnIfICentIa. Bruxellæ eidem ſocietati ſuo ære conſtrui fecit ſplendidam & illuſtrem Sacriſtiam *S. Franciſco Xaverio* Sacram.

Anno 1660. in Choro ſuæ Metropolitanæ ad dextrum latus altaris ſibi vivus magnificum marmoreum exſtruxit Mauſolæum; uti hic æri inciſum repræſentatur.

In

Digitized by Google

T. 1 P. 60.

P Coster Sculp.

NAPOLI

Digitized by Google

In ſolemnibus ejus exequiis, cum oratione lugubri laudavit Franciſcus Vanden Venne Præpoſitus & Canonicus Metropoliticus die XVII. Novembris ejusdem anni.

Symbolum illi erat VICTRIX FORTUNÆ SAPIENTIA.

VI. JOANNES A WACHTENDONCK J.U.L. Nobili ſtirpe ac familiâ Mechliniæ Ao. 1592. progenitus, Patrem nactus Joannem a Wachtendonck Prætorem vulgo Scultetum, dein pluries ejuſdem Urbis Conſulem, Matrem vero Catharinam vander Hoeve pari nobilitate conſpicuam. Litteris humanioribus in Patriâ imbutus, Philoſophicis vero ac Jurisprudentiæ Lovanii excultus fuit, ejuſque Lauream Licentiæ cum laude ibidem adeptus fuit, indeque primo ad *S. Rumoldum* in Patria inter nobiles Graduatns adlectus eſt, poſt Decani ejuſdem Eccleſiæ, dein Præpoſiti, ac Vicarii Generalis munere perfunctus eſt, ſummique Senatus Belgici apud Mechlinienſes Conſiliarius Eccleſiaſticus, ubique Zelum pium pro Eccleſiâ & publico bono probavit. Anno 1621. die 6. Octobris in ſolemnibus exequiis oratinue lugubri proſecutus eſt laudes Sereniſſimi Belgarum Principis *Alberti*, & An. 1634. *Iſabellæ Claræ Eugeniæ* Hiſp. Infantis, Annn vern 1646. inſignem habuit ad Clerum & Pnpulum Oratinnem in Eccleſiâ Collegiatâ noviter erecta *B. Mariæ* ultra Diliam in delatione ad illam Reliquiarum Bnni Latronis.

Ob Sylvam Ducis ab Batavis obſidinne liberandam, aut ad alium Religionis finem, tuendæ in Patriâ fidei Catholicæ Romanæ, ærarin Regin exhauſto paucorum annorum ſpatio novies centena florenorum millia in illum contulit, quæ a variarum Provinciarum Clero collegit, quo tum a Sereniſſimâ Hiſp. Infante *Iſabellâ*, tum a Principe Cardinale *Ferdinando* ablegatus fuerat, nec alienas tantum opes corradere curæ fuit, etiam proprias ærario Regio impoſuit, & jam Namurcenſis Epiſcopus Ao. 1655. XVI. florenorum millia muniendæ urbi Namurcenſi contribuit, ſuoque exemplo reliquam Cleri partem & Provinciæ Proceres adeo animavit, ut ad octoginta florenorum millia in idem opus contulerint.

Hiſce & aliis meritis illuſtratus ad Epiſcnpale faſtigium aceeſſit. Etenim Engelberto Des-Bois Namurcenſi Epiſcnpo e vivis ſublato, *Philippus IV.* Rex Catholicus, & Sereniſſimus Archidux *Leopoldus* eum, ob ejus merita in Eccleſiam & Rempublicam præſtita, ad Cathedram Namurcenſem nnminavit, cujus confirmationis litteras a Sede Apoſtnlicâ recepit die 5. Octobris 1654. ejuſque Epiſcopatus poſſeſſinnem adiit die 9. Nnvembris, inauguratus in Metropolitanâ *D. Rumoldi* die 13. Decembris ejuſdem anni a Gaſpare Nemin Archiepiſcopo Cameracenſi, aſſiſtentibus, Marin Ambroſio Capello Antverpienſium & Andrea Crueſen Ruremondenſium Epiſcopis.

Is adeptæ dignitatis mnnus a ſe primum, deinde a propriâ domo auſpicatus eſt, quam exiguo famulitio, modeſtâ ſupellectili inſtruxit. Agnoſcens antem prædicationem Verbi Dei Epiſcoporum munus eſſe, nec illi deeſſe voluit; ſed quâ pollebat eloquentiâ, Verbum Dei commiſſæ ſibi plebi prædicare ſtuduit. Sedulo deinde Diœceſim ſuam perluſtrare ſollicitus erat, collapſam Eccleſiæ diſciplinam pro viribus reſtaurare ſtuduit, utque laxitates Mnralis Theologiæ ſua Diœceſi eliminaret, eaſque refrenaret Synodnm indixit Ao. 1659. in qua plurima ſtatuta ſalutaria & decreta utilia ſuis præſcripſit, atque plures laxas moralis Theologiæ opiniones in eâ, Confeſſariis ſuæ

Q Diœ-

Diœceſeos interdixit, in cujus Synodi auſpiciis elegantem & doctam habuit orationem de cauſis Synodi, deque abuſibus Cleri & Eccleſiæ tollendis.

Anno eodem 1659. a Sede Apoſtolicâ deputatur ut Delegatus judex in cauſâ Beatificationis Martyrum Gorcomienſium, quam etiam optime inſtruxit, ac feliciter terminavit & abſolvit.

Denique meritis & annis gravis ad Patriam Archiepiſcopalem Mechlinienſem Cathedram evectus eſt Ao 1667. Poſtquam enim e vivis ereptus eſt Andreas Cruefen hujus Sedis Archiepiſcopus, Civitas Mechlinienſis in defuncti locum ſibi exoptat ac expoſcit Joannem a Wachtendonck Epiſcopum Namurcenſem civem ſuum apud Sereniſſimam *Mariam Annam Auſtriam* Hiſp. Reginam, & Regni Moderatricem, quorum votis annuente, Archiepiſcopus hujus Sedis, eodem anno 1667. renuntiatur & a *Clemente IX.* Pont. Max. anno 1668. confirmatur.

Ad altiora aſſumptus, & ad Archiepiſcopalem Cathedram evectus, diu iſtâ dignitate frui non licuit, & ad hanc Cathedram aſcendit, non ut in eâ regnet; ſed ut in eâ moriatur tamquam in nidulo, dicere ſolitus, in nidulo, inquit, meo moriar, verè etenim nidulus ei erat Mechlinia, ibi omnium votorum finis, ibi laborum requies, utique Patria.

Dum igitur per ſalebroſas vias vehitur annoſus ſenex, magno labore Bruxellas pervenit: & Asthmate quo jam ab annis plurimis malè fortis fuerat, ſolito gravius affligi cæpit. Superare tamen ſpes erat, familiare utique ac toties devictum malum; ſed ingruente negotiorum mole, cum per infirmitatem iis adeſſe non poſſet, ut erat ad agendum promptus, novum ex hac impotentiâ infirmo fuit ſupplicium: ac morbo tandem eo deducitur, ut poſt paucos dies ad beatam & immortalem vitam hinc emigravit. Dum ergo utrimque diſponuntur ea quæ tam ſolemnis pompæ videbantur neceſſaria, & dum tota Urbs ſe in occurſum ejus parat: invida mors eum terris eripuit, & defuncti corpus Mechlinia excepit in ſuâ Metropolitanâ humandum; adeo ut vix tribus menſibus in eâ dignitate ſupervixerit, mortuus Bruxellis die 25. Junii 1668. ſeptuagenario major.

In ſolemnibus ejus exequiis ei parentavit die 31. Julii ejuſdem anni Joannes vander Linden S.T.L. Canonicus Graduatus & Presbyterorum Oratorii *Jeſu* Præpoſitus.

Huic Præſuli hoc Græcum lemma erat ΔΟΞΑΚΑΟ ΑΡΕΘΥΝ. quod Latinè ſonat
Ex Virtute Gloria.

VII. ALPHONSUS DE BERGHES. In lucem datus eſt Bruxellis Anno 1624. Patrem nactus Godefridum Comitem Grimberganum, Matrem Honorinam de Hornes e ſtirpe Hornanâ ſpectabilem, cum de ſacro fonte ſuſcepit *Alphonſus de la Cueva* S. R. E. Cardinalis, Belgarum & Burgundionum Nuntius Apoſtolicus, emenſo Lovanii Philoſophiæ & Juriſprudentiæ curriculo, Ao. 1642. Præpoſitura Clivienſi decoratur, Ao. 1649. Canonicatum Cathedralis Tornacenſis adeptus eſt, exinde Ao. 1656. ſereniſſimis Principibus Archiduci *Leopoldo* & *Joanni Auſtriaco* a ſacris Cortinis. Ao. vero 1657. a Perilluſtri Collegio Nivellenſi electus in Præpoſitum Ao. 1663. a *Philippo* Rege Catholico deſignatus eſt Capellæ Burgundicæ Bruxellenſi Archi-Capellanus, ejuſdemque ſummus Eleemoſynarius: tot tantiſque meritis & dignitatibus cumulatum, idem Rex Catholicus Ao. 1667. ad ſedem Epiſcopalem Tornacenſem nominavit; ſed eam relinquere, quam Regi Galliæ Tornaco eodem anno intercepto, ſubeſſe maluit, & Epiſcopa-
li

NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

li infulâ, quam fide erga ſuum Principem exui; quo meruit ut munificentiâ Regiâ ad Metropolitanam Eccleſiæ Meehlinienſis dignitatem, ſummo omnium applauſu eveberetur, ad quam nominatus Ao. 1669. confirmatus Ao. 1670. & die 25. Januarii Cnnverſionis *S. Pauli* Bruxellis Ao. 1671. inauguratus eſt per F. Marium Ambroſium Capello Antverpienſium Epiſcopum, aſſiſtentibus Martino Prats Iprenſium, & Ignatio Auguſtino de Grobbendnnck Namurcenſium Epiſcopis.

Epiſcopali eharactere inſignitus, in id animum intendit, ut ejuſdem Apoſtoli robur, firmitatem ac ſpiritum aſſequeretur, in boc illius imitator egregius effectus, nt nec fulgore dignitatis, nec magnitudine miniſterii elatus, Chriſtianæ perfectionis fundamentum Humilitatem, ullo unquam rempore labefactare viſus eſt: eui virtuti ſummam lenitatem & manſuetudinem adjunxit. Huic fundamento ſuperſtruxit egregiarum iſtarum virtutum ſeriem, quibus uſque ad ultimum vitæ ſpiritum enituit: prudentiam in rebus agendis maturam, erga diſciplinam Eccleſiaſticam, ſive reſtaurandam, ſive conſervandam Zelum indefeſſum, in viſitationibus, morum correctione, Cleri & populi reformatione, Regularium ſibi ſubditarum utriuſque ſexus ad perfectinnem reductione diligentiam vigilantiſſimam. Immunitatis ac libertatis Eccleſiaſticæ vindex fuit acerrimus. In promotionibus ſive ad munia Sæcularia, ſive Eccleſiaſtica facienda, ſemper ſtabat pro dignioribus. Probavit id ſingularis & indefeſſus labor, ut juxta Conc. Trid. Sanctiones Concurſus ad vacantes curas aut ſtabiliretur, aut manuteneretur, ne ſibi quidem Paſtoratuum ad ſuam proviſionem ſpectantium, liberam collationem ullatenus indulgens.

In ritibus Eccleſiaſticis obſervandis erat exactiſſimus. Religionis & devotionis puritatem cordi babebat, de boc imprimis ſollicitus ut Auguſtiſſimo Sacramento cultus integer, ſolidus & defæcatus exhiberetur, tam in ejuſdem expoſitione, quam publicâ geſtatione. Temporalium bonorum nec copiam ſectabatur, nec inopiam graviter metuebat, ſolitus ad notabilem eorumdem jacturam illud *Jobi* uſurpare. *Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſit nomen Domini benedictum.* Memor etiam præclari moniti *Tobiæ* ad filium ſuum: *Quomodo poteris: eſto miſericors.* Eleemoſynas largas palam primum, demum occultè in ſinum pauperum effundebat. Virum hunc tot præclaris dotibus inſignem, & longiore vitâ dignum acutiſſima febris & accelerata nimium mors terris eripuit Bruxellis die 7. Junii 1689. Ceſſit ultimis Teſtamenti tabulis Eccleſiæ ſuæ Metropolitanæ plurima manu & acu regificè prætexta aulæa, quibus mirifice Chorus Metropolitanus ſolemnioribus anni feſtis exornatur. Conditus eſt in Choro Eccleſiæ ſuæ Metropolitanæ; ubi ad partem meridionalem juxta latus Altaris ei erectum eſt ſepulchrale Monumentum cum Inſcriptione, uti hic æri inciſum exhibetur.

Hic Præſul boc utebatur ſymbolo Descende ut Ascendas.

In exequiis ejus ſolemnibus ejus laudes proſecutus eſt Oratione funebri Joannes de Cuypere S. T. L. Canonicus Graduatus & Decanus Metropoliticus.

VIII. HUMBERTUS GUILIELMUS A PRECIPIANO, Burgundus, ortus Biſuntii Ao. 1627. antiqua ac nobiliſſimâ proſapia, Patrem habuit Achillem Comitem de Precipiano & Soic. Ab ineunte ætate ſacræ militiæ nomen dedit. Conſtantiæ emenſus eſt humaniora litterarum ſtudia, & Biſuntiæ Philoſophiæ ſtadium, Curſum Theologicum Lovanii apud P P. Societatis Jeſu, in Dolanâ Academiâ J. U. Laureâ donatur, ac dein

Digitized by Google

S. Theologiæ Doctoralem Lauream reportavit. Juvenis adhuc in Metropolitanâ Biſuntinâ Canonicatus, dein Archidiaconatus majoris honore inſignitur. Ab Archiduce *Leopoldo* Belgium & Burgundiam gubernanre ad dignitatem Abbaris Bellæ Vallis evectus, afflictam hanc Abbatiam ſub ruinis penè ſepultam reſtituir & ornavit.

Anuo 1661. vacante Decanali dignitate, Canonici Metropolitanæ Biſuntinæ exiſtimantes ſui juris eſſe electionem novi Decani, communi ſuffragio eum in Decanum elegerunt, huic vero electioni ſeſe oppoſuit *Alexander Pont.* declarans Electionem Decani pertinere ad Sanctam Sedem. Hæc res multas & graves excitavit turbas in Eccleſiâ Biſuntina; ſed tandem ſubmiſit ſe Humbertus humiliter Sanctæ Sedi & ſuæ electioni renuntiavit.

Interea cum ſpectata ejus virtus, aliæque præclaræ dotes *Philippo IV.* Regi Catholico innotuiſſent, viſum fuit eum in Senatorem Eccleſiaſticum ſupremæ Curiæ Comitatus Burgundici adſciſſere & Ao. 1667. delectum in primarium ſuum Ablegatum pro Burgundiæ circulo ad Comitia Ratisbonam mittere, hoc Ablegati munere dum maximâ cum laude adminiſtrat, Anno 1672. Honore Conſiliarii ſupremi pro negotiis Belgicis & Burgundicis apud Sacratam Regis *Caroli II.* perſonam condecoratur, ac Madritum evocatur, eoque in munere ultra ſincerum Dei cultum, Regiamque dignitatem & utilitarem, ita *Carolo* annis octo, quos in iſto munere poſuit coram probavit eximiam eruditionem ſuam & virtutem, ut idem Rex *Carolus* ad majorem Eccleſiæ ac Reipublicæ utilitatem altiori eum regimini judicavit admovendum, nominavitque ad Epiſcopalem Cathedram Brugenſem. Inauguratus die 2. Martii 1683. atque hujus Eccleſiæ factus Epiſcopus, eam rantâ integritate virtutis, ac vigilantiæ Paſtoralis laude toto ſeptennio adminiſtravit, ut mortuo Alphonſo de Berghes hujus Sedis Archiepiſcopo, Rex præfatus ad hanc primariam Belgii Sedem eum duxerit poſtulandum, accedente *Innocentii XI.* conſenſu & auctoritate Archiepiſcopatus hujus regimen feliciter auſpicatus eſt Ao. 1690. Quo in munere imprimis pro auctoritate Sedis Apoſtolicæ aſſerendâ, pro avitâ religione vindicandâ, pro diſciplinâ, juriſdictione Eccleſiaſticâ vel reſtaurandâ vel conſervandâ, quantos ſuſtinuit labores & prælia, & licet huic Sedi præfuerit difficillimis & exulceraris temporibus, & Mars in Belgium undique deſæviret, ſalubria Anteceſſorum ſuorum Decreta non tantum renovavit & confirmavit omnia, ſed & nova inſuper addidit, etiam a Sede Apoſtolicâ approbata & laudibus exornata.

Ut renera juvenros in Chriſtianæ fidei punctis inſtrueretur Catechiſmum in Synodo Mechlinienſi anno 1607. præſcriptum, novis typis edi curavit, omnemque alium interdixit. Ut juniores optimæ ſpei adoleſcentes Clericuli militiæ adſcripti, recte excolerentur, & ad Eccleſiaſtica & Paſtoralia munia, moribus & doctrinâ eſſormarentur, in profectum Seminarii ſui ſummâ ſollicitudine intendit, qui ultimis teſtamenti ſui tabulis etiam Singularem erga illud, affectum ſuum teſtatus eſt.

Numerari non poſſunt millia Chriſti militum undequaque accurrentium, quæ Salutis Chriſmate delinivit, criam non ſine vitæ ſuæ aperto diſcrimine. Eccleſiam curæ ſuæ commiſſam reddere ſatagens rectè ordinatam, omnem adhibuit operam, ut illi qui ad ejus obſequium adhiberentur, uno ore, unâ fidei profeſſione glorificarent Deum ac Patrem Domini *Jeſu Chriſti*, petulantium ingeniorum fætus, libros a S. Sede prohibiros, vel conrriras Hæreſes inſtaurantia ſcripta, ſollicitè per plura edicta prohibuit. Filios iniquitatis, publicæque tranquillitatis perturbatores, quod ad ſuave obedientiæ jugum attrahere non potuit, Zelo Apoſtolico ſemper conatus fuit a ſuâ Diœceſi arcere & proſcribere.

Ca-

Calumnias & injurias, quas effrenis quorumdam audacia in hunc Antiſtitem ſæpiſſimè per libellos famoſos diſſeminavit, patientiſſimo & forti animo toleravit, & pro auctoribus Deum exoravit, & deprecatus eſt.

Vitam moreſque ſuos ita inſtituebat, ut ejus aſſiduum orationis, meditationis & negotiorum ſtudium, ſancta & honorata humilitas, ac rara ſuppellectilis modeſtia, Dei Zelum, Vanitatumque contemptum præ ſe ferrent. Erat in verbis & factis, totiuſque familiæ cultu ſummè compoſitus, comis & blandus ad omnes, alloquio facilis infimis, æquè ac maximis, indifferenter univerſos affectu verè paterno complectens in viſceribus Chriſti, in Dei templa regulariter munificus, nec minus effuſus in pauperes, quorum indies integros greges alebat, in ſe vero admodum parcus, menſa ejus erat frugalis, tota domus modeſta.

Quotidie ſub horam quartam matutinam, hyeme æquè ac æſtate, è ſtrato ſurgens, quatuor continuas horas orationi aut meditationi dabat, atque ita præparatus ſub horam octavam ſacratiſſimam Agni immaculati Hoſtiam pro peccatis populi Altiſſimo offerebat, aut dum per infirmitatem non licebat, Sacroſanctum hoc Sacrificium coram ſe peragi curabat; diei reliquum conſtanter orationi, ſtudio, aut tractandis Eccleſiæ negotiis impendebat. Tandem annis vitæ & meritis plenus, annum agens octogeſimum quintum, pulmonum inflammatione Bruxellis ex hac vitâ, ad immortalem tranſiit die 9. Junii Anno 1711. Humatus in ſuâ Metropolitana, in quâ paucis ante obitum annis, illuſtre & nobilis Architecturæ erexerat Mauſolæum ex adverſo Crueſeniani, ubi cum germano fratre Comite Proſpero Ambroſio depoſitus eſt; uti æri incidi curavimus.

Symbolum huic Præſuli erat NON IN GLADIO SED IN NOMINE DOMINI.

In funere, ejus Orationem lugubrem dixit Sebaſtianus vande Cruys S.T.L. & Canonicus Graduatus Eccleſiæ Metropolitanæ.

IX. THOMAS PHILIPPUS DE ALSATIA DE BOUSSU,

Bruxellis natus anno 1679. menſis Novembris die decimâ tertiâ, Patrem habuit *Philippum Ludovicum de Alſatia*, Comitem de Bouſſu, Principem de Chimay, & Sac. Rom. Imp. atque Aurei Velleris Equitem &c. Cum in Bruxellenſi P.P. Societatis Jeſu Gymnaſio humanioribus Litteris operam daret, annos vix natus ſeptemdecim Clericali militiæ nomen dedit, & anno 1696. a *Carolo II.* Rege Catholico nominatus fuit Præpoſitus Eccleſiæ Cathedralis Gandavenſis. Dein emenſo Coloniæ in Tricoronato Collegio Philoſophiæ curriculo, anno 1698. Romam profectus eſt, & Collegium Germanicum *S. Apollinaris* convictor ingreſſus, ſacratioribus Litteris ſeſe totum impendit. Primus iſto in Collegio Polemicas Theſes coram frequentiſſimo Prælatorum ac Doctorum cætu propugnavit publicè ac defendit. Anno 1701. die feſto omnium Sanctorum in Sacello Pontificio coram *Clemente XI.* & Eminentiſſimis S. R. E. Cardinalibus inter Miſſarum ſolemnia Latinè dixit, ac poſt quatuor ſtudii Theologici annos in Univerſitate Gregorianâ S. Theol. Doctoris Laureâ eſt inſignitus, initiatuſque Sacerdos cum Diſpenſatione Apoſtolicâ die 15. Octobris 1702. Eodem anno in Belgium redux, a *Philippo Erardo Vander Noot* Gandavenſium Epiſcopo, Examinator Synodalis, & in ejus abſentiâ Vicarius Generalis conſtitutus eſt. Romam ſecundo adveniens anno 1711. a *Clemente XI.* Sacri cubiculi honorarius renuntiatus eſt, & ejuſdem Prælatus Domeſticus cum ſub finem anni 1712. in Patriam rediret. Anno 1713. ab eodem Pontifice ad Iprenſem Cathedram

deſtinatus, paucis poſt menſibus, nimirum 3. Martii 1714. ab Auguſtiſſimo Cæſare *Carolo VI.* Rege Catholico ad Eccleſiam Metropolitanam Mechlinienſem nominatus eſt. Retardatâ nominationis expeditione, & ſuſcepto Viennenſi itinere, expedita illic reddidit omnia. Die 16. Decembris 1715. Romæ in Conſiſtorio, ipſo ſummo Pontifice præconiſante, confirmatus, & Viennæ Auſtriæ, acceptâ per Bullas Apoſtolicas poteſtate a *Georgio Spinula* Archiepiſcopo Cæſarienſi, tunc Nuntio Apoſtolico, nunc S. R. E. Cardinali *S. Agnetis* nuncupato, aſſiſtentibus duobus, ejus olim in *S. Apollinaris* Collegio Germanico, condiſcipulis *Ladiſlao* Comite *Erdeodi* Nitrienſi Epiſcopo, & *Sigiſmundo* Comite de *Collonitz* tunc Vaccienſi Epiſcopo, nunc Archiepiſcopo Viennenſi, die 19. Januarii 1716. conſecratus eſt Archiepiſcopus Mechlinienſis Eccleſiæ: Suæ Metropolitanæ poſſeſſionem adiit per Procuratorem die 10. Februarii, illamque ſolemniter ingreſſus eſt die 15. Martii, & die 22. ejuſdem è manibus *Ferdinandi Comitis de Berlo* Epiſcopi Namurcenſis Pallium Archiepiſcopale ſuſcepit.

Anno 1716. Menſis Aprilis die 18. inter actuales intimos Status Conſiliarios ab ipſo Cæſare adlectus eſt. Anno ſequenti Palatium Archiepiſcopale inſigni ac ſumptuoſo ædificio præclaræ & nobilis ſtructuræ auxit atque decoravit.

Die 29. Novembris anni 1719. a *Clemente Papa XI.* creatus eſt S. R. E. Presbyter Cardinalis, cujus promotionis nuntium Curſor extraordinarius Romæ expeditus, in Palatium Archiepiſcopale Mechlinienſe attulit die 13. Decembris ejuſdem anni, plaudente Clero, exultante Populo, acclamante Belgio univerſo. Birretum Cardinalitium, nomine Pontificis, ei Româ attulit *Joannes Andreas Oliverius*, Sacri cubiculi Pontificii Honorarius, & Equeſtris Ordinis *S. Stephani* Commendator. Illud vero magnâ cum celebritate Cardinali Archiepiſcopo inter Miſſarum ſolemnia, celebrata in æde Metropolitanâ *D. Rumoldi*, die 9. Junii 1720. impoſuit *Philippus Erardus Vander Noot* Epiſcopus Gandavenſis, præſentibus *Vincentio Santino* Internuntio Apoſtolico, & *Angelo d'Ongnyes* Epiſcopo Ruremondenſi, multaque Nobilium caterva, ſuccedentibus quoque lætis Mechlinienſium applauſibus, ignibus feſtivis.

Clemente XI. Pont. Max. die 19. Martii 1721. e vivis erepto, Cardinalis de Alſatia die 10. Aprilis profectus eſt Romam ad Conclave S. R. E. Cardinalium. Venit in Urbem 5. Maji, & ingreſſus Conclave Electioni *Innocentii XIII.* Suffragatus eſt.

Die 10. Junii ejuſdem anni in Conſiſtorio publico, habito in Palatio Apoſtolico Quirinali, Galerum rubrum, e manibus *Innocentii XIII.* ſuſcepit una cum Cardinalibus *De Rohan*, *De Biſſy*, *Czaky*, *Belluga*, *de la Cerda*, *Borgia*, *Cienfuegos* Presbyteris, atque *Schonborn* Diacono. Dein die 16. ejuſdem accepit Titulum Cardinalitium *S. Cæſarei.* Poſtquam ſummo Pontifici & ſacro Collegio valedixiſſet, Româ diſceſſit die 17. Martii 1722. Sed Arimini periculoſo morbo detentus, & in aulâ Cæſareâ Viennenſi integrum annum commoratus, poſt viginti & octo menſium abſentiam ad Eccleſiam ſuam Metropolitanam Mechlinienſem feliciter atque incolumis acceſſit die 10. Auguſti anni 1723. a Clero, Senatu, Populoque Mechlinienſi, omnibus letitiæ, & feſtivæ gratulationis ſignis ſolemniter exceptus.

PA-

PAROCHIALES URBIS ECCLESIÆ.

Metropolitanæ Eccleſiæ ſubcenſentur Parochiæ V. Omniumqne hujus Urbis antiquiſſimam eſſe ferunt, qnæ D. Virgini & S. Blaſiæ ſacra ultra Diliam exſtat, qnam volnnt a *D. Lamberto* Tungrenſi Epiſcopo dedicatam, non vero ea quæ hodie viſitur, quam poſt Normannorum deſtructionem, aliquam Parochiæ de Semps appendicem fuiſſe putant, donec creſcente incolarum numero per Epiſcopum Cameracenſem ab eâ ſeparata eſt, quæ dein Anno 1643. in Collegiatam X. Canonicorum erecta eſt, fundante eam & ſuis opibus dotante *D. Diſmâ de Briamont* Canonico & Pænitentiario Metropolitanæ *D. Rumoldi*, qui primus fuit ejuſdem Collegii Præpoſitus, ibidemque conditus in Sacello ad honorem *S. Diſmæ* Boni Latronis a ſe conſtructo Ao. 1653. cum hac inſcriptione lapidis ſepulchralis.

D. O. M.
Monumentum
R^di^. Adm̄. ac Amplmi Dn̄i
Dn̄i Diſmæ de Briamont S. T. L.
Eccleſiæ Metrop̄. S. Rumoldi
Canonici Graduati
& Pænitentiarii
Capituli hujus Collegiatæ
Eccleſiæ Fundatoris,
Et Primi Præpoſiti
Obiit 25. Iunii 1652.
R. I. P.

Hunc ſubſecuti ſunt.

II. ADRIANUS CORTENS J. U. L. Obiit die 30. Martii Anno 1685.

III. DISMAS CORTEN J. U. L. (Hi fuere uterini fratres gemini), Obiit Præpoſitus Metropolitanæ *D. Rumoldi* die 25. Februarii 1696.

IV. FRANCISCUS IGNATIUS HUENS J. U. L. ſubitâ morte correptus Ao. 1719. cui ſucceſſit ejus frater germanus.

V. CAROLUS HUENS, antea Canonicus ejuſdem Eccleſiæ.

Decanatus hujus Capituli annexus eſt Paſtoratui. Præpoſitura confertur a Patriæ Principe. Litteras fundationis hujus Capituli hic damus.

Jacobus Dei & Apoſtolicæ Sedis Gratia Archiepiſcopus Mechlinienſis, Venerabilibus nobis in Chriſto dilectis Præpoſito, Decano & Capitulo Eccleſiæ Collegiatæ *B. Mariæ* ultra Diliam Civitatis Mechlinienſis, ſalutem in Domino. Sicut olim initam amicitiam & Societatem cum Judâ, Jonathâ & Symone fratribus Spartiatarum *Ex Archivis Capitul.*

Principes ſcripſerunt in tabulis æreis, & exemplum Numenii & Antipratris in ſegregatis populi libris ut eſſet in memoriam Spartiatarum, itâ merito his inſcribitur & majori cum ratione Fundatio Reverendi Domini de Briamont Canonici & Pænitentiarii Eccleſiæ Metropolitanæ, Præpoſiti ſimul Eccleſiæ B. Virginis, & de illâ optimè meriti.

Quam nos auctoritate noſtrâ ordinariâ juxta antiquiſſimum hujus Patriæ uſum & multis ſeculis obſervatum, confirmavimus, & in Capitulum Collegiatum creximus, eique Præpoſituram, & Decanatum adjunximus, juxta conditiones, modificationes, & limitationes in litteris deſuper confectis, contentas, & io contractu inter Capitulum Metropolitanum & ſubalternum inito, & per nos approbato, expreſſas, ut tanti beneficii memoria perennet in ſecula.

Quod ut cum omni certitudine, & juxta fundatoris intentionem fiat, Mandamus illam Fundationem, erectionem, & conditiones illi inſertas, ſingulis annis cum Statutis coram dicto Capitulo & Clero reſpective perlegi quatuor diſtinctis temporibus, nimirum feriâ ſextâ poſt diem Cinerum, feria ſexta poſt Aſcenſionem Domini, feriâ ſextâ ante feſtum Nativitatis B. Mariæ, & feriâ ſexta ante feſtum S. Andreæ.

Monentur autem & ſinguli, ad quos ea res pertinet, ut eidem fundationi & erectioni, & conditionibus ſeſe conforment & adimpleant opera ibidem comprehenſa ac alia Fundatoris Teſtamento ordinata, nec non & omnia ſingula a nobis præſcripta & impoſterum præſcribenda in complementum voluntatis illius, de quo nos ejus Heredes reddidêre certiores. &c.

Extractum ex magno Regiſtro Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ Mechlinienſis.

Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo Domino D. Archiepiſco Mechlinienſi.

Exponunt debitâ cum Reverentiâ Æditui Eccleſiæ Parochialis B. Mariæ ultra Diliam Mechliniæ, quòd Eccleſia illa ſit ex præcipuis & maximè inſignibus Eccleſiis dictæ Urbis ampla & ſpatioſa ſub titulo S. Sanctiſſimæ Virginis & S. Blaſii dicata, habens Parochiam valde populoſam, in circuitu tria ad minus milliaria complectente, in qua decem altaria ſunt, ita tenuiter dotata ut omnes eorum proventus & emolumenta duobus miſſis hebdomadalibus hoc tempore celebrandis nequaquam ſufficiant; altaria autem illa nuncupantur S. Adriani, S. Catharinæ, S. Eligii, S. Judoci, S. Mariæ Magdalenæ, S. Mariæ in Coyvina, SS. Mooulphi & Godulphi, S. Nicolai, S. Silveſtris, S. Spiritus, omnia ad collationem Capituli Metropolitani pertinentia, quæ altaria, aut ſaltem novem ex iſtis eorumque proventus devotæ aliquot perſonæ augere & eiſdem de ſufficiente dote providere intendunt; ita ut ex nunc ſingulis altaribus viginti quinque minus florenos; poſt mortem vero & deceſſum illarum alios ducentos ſeptuaginta quinque florenos ſubſtantiis & bonis per eas relinquendis cuique aſſignarunt, nullo in eo edictis & placitis ſuæ Majeſtatis facto præjudicio aut contraventione, cum tantum aſſignatio futura ſit de redditibus redimilibus nummum vigeſimum non excedentibus, atque illa ſingula alteria ſeu eorum poſſeſſores præter ordinarias diſtributiones & emolumenta quotidie obvenientia, annuè reciperent trecentos & amplius florenos, de quibus & eorum perpetuis ſolutionibus per eaſdem perſonas debitè ex nunc annexetur, & iis ad quos pertinebit plena ſpecificatio ad ſatisfactiooem & implementi præmiſſorum ſecuritatem exhiberetur, dummodo ad divini cultus augmentum, majorem populi devotionem, ornatum & decorem domus Dei, Confraternitatis B. Virginis Doloroſæ & S. Blaſii, ibidem vigentium incrementum, ac Sedis Archiepiſcopalis & Metropolitanæ Primæ Belgii in iſtâ Urbe collocatæ majorem dignitatem ac ſplendorem (quæ ſola hactenus unico capitulo, & ad huic parum numeroſo fulcita & ornata ſubalternum in dictâ urbe non habuit, uti aliæ Metropolitanæ habent) præfata altaria in Canonicatus & præbendæ, dicta vero Eccleſia parochialis in Collegiatam & ſubalternam dictæ Metropolitanæ Eccleſiæ erigatur, cum dignitatibus Præpoſituræ, & Decanatus ubi divinum officium nocturnum & diurnum Collegialiter & Capitulariter decentius & in majori numero decantari & adimpleri poſſet, juxta conditiones & modificationes deſuper concipiendas, nec non alias hic expreſſas, nimirum quòd Præpoſituræ primæ iſtius Eccleſiæ futuræ dignitati pro dote incorporabitur Capellania S. Crucis in Battel, poſt Præpoſi-

tum

tum primum locum habebit Decanus, niſi quod in Capitulo Præpoſitum præcedet, Paſtor autem iſtius Eccleſiæ nunc exiſtens, & omnes ejus ſucceſſores ſemper & irrevocabiliter erunt iſtius Capituli Decani, & penes eos tam in proponendo, reſolvendo, quam omnia & ſingula faciendo, quæ muneris Decanalis ſunt, ea ſit auctoritas, quæ ordinariè a Decano ſubalternarum Eccleſiarum ſpectat, & quæ illius per ſtatuta iſti Capitulo exhibendo attribuetur.

Capitulum autem Metropolitanum retinebit in Præpoſitum, Decanum & Capitulum novum B. Mariæ eandem juriſdictionem & auctoritatem quam hactenus habuerunt in Paſtorem & Capellanos, ſicuti etiam remanebit Illuſtriſſimis Archiepiſcopis pro tempore exiſtentibus eadem in illis juriſdictio & poteſtas, quæ ante juxta Cap. I. & II. Synodi Provincialis Mechlinienſis titulo de Correct. Clericorum pag. 55. & 56. illis competiit.

Soli harum capaces erunt Mechlinienſes, vel iis deficientibus Provinciis Teutonicis Belgii ditionis Regiæ oriundi, callentes tamen utramque linguam Gallicam & Teutonicam. Omnes etiam debebunt idonei & approbati eſſe ad prædicandum verbum Dei & audiendas confeſſiones in iſtâ Eccleſiâ & de facto poſt admiſſionem tam ſancto ſe operi applicare. Unus etiam ex iſtis, vel duo ad hoc ſpecialiter approbati tenebuntur ſubire officium Vicepaſtorale Paſtore petente & neceſſitate occurrente etiam alii, præterquam quod iſti alii non tenebuntur adminiſtrandum contagione infectis. Nullus autem omnium iſtorum ſe imminiſcet audiendis confeſſionibus, vel prædicatione verbi Dei Paſtore invito. Ab his excipiuntur muneribus qui de parentela ſunt vel erunt dictarum perſonarum, quarum intentio eſt tales de parentelâ exiſtentes cæteris magis capacibus & utriusque linguæ peritis nec non proximiores remotioribus præferendos eſſe, ſicuti etiam inter non cognatos & extraneos qualificatos eos, qui per duodecim ad minus annos in vineâ Domini laboraverunt, & curam animarum ſedulo exercuerunt, quo ſic tot jacta bonorum operum ſemina metentes in exultatione portent manipulos frugum in ſecuritate & quiete.

Tenebuntur etiam tales præbendati capillitium geſtare longum ad inſtar Theologorum in Collegio Pontificio Lovanii habitantium, & togam cum manicis & collo oblongo. Quia vero tam notabile bonum atque augmentum in utilitatem Communitatis vergeret, & in urbis & ſedis honorem, ideo prætactæ perſonæ eo intuitu præciſe intenderunt ſibi reſervare in iſtis Præbendis ſeu Canonicatibus ex altaribus erigendis jus Patronatus laicum, & per præſentationes ad eaſdem quoties illa vacare contigerit per ceſſum, reſignationem, vel deceſſum poſſidentium & iis perſonis defunctis ſuccederent in jus illud proxime de familia earum, & inter eos ſemper ille qui fundatore proximior ſtirpe paternâ maternâ prælata, qui non poſſit eſſe natus ex civitate Leodienſi qui etiam non niſi de conſilio & prævià deliberatione R. R. Adm. DD. Decanorum utriusque Capituli Metropolitani ſcilicet & ſubalterni, & non alirer perſonam idoneam & qualificatam, ac ſe (ut præmiſſum eſt) gerentem toties quoties unam vacare contigerit, Capitulo Metropolitano præſentabit, a quâ ſic præſentata collationem & inſtitutionem accipiet, & quem denique Cantor dicti Capituli Metropolitani in actualem, realem & corporalem poſſeiſſionem induect, ac ſtallum in Choro & locum in Capitulo aſſignabit.

Proviſio vero Decanatus ibidem uniti Paſtoratui ac diſpoſitio ejuſdem eodem modo, quo hactenus Paſtoratus penes Decanum & Capitulum Metropoliticum erit, remanente nihilominus hac in parte illuſtriſſimo Domino Archiepiſcopo Mechlinienſi pro tempore exiſtente facultate quoad Paſtoratum ad inſtituendum concurſum ad effectus Conc. Trid. expreſſos, nec non jure inſtitutionis auctoriſabilis ſeu curæ animarum concedendæ & alios, per præmiſſum autem reſervatum ſibi jus patronatus intenderent dictæ perſonæ nullum ſimile ullo menſe jus S. Sedi, aut nominationibus Lovanienſibus, neque ullam earum præbendarum & Canonicatuum proviſionem illis relictam eſſe, aut ullo tempore competituram, & ſi unquam hæc conditio poſſet fruſtari (quod non putatur) tunc eo caſu quicumque vigore reſervationis vel nominationis hujuſmodi aliquem ex dictis Canonicatibus prætenderet obtinere, nihil aliud quam antiquum altare in ſtatu, quo fuit antequam in Canonicatum erigeretur & a dicta perſonâ dotaretur, conſequi poſſet, & quoad ipſum & erectio & dotatio hujuſmodi haberetur pro non facta, & quidquid ex his altari antiquo acceſſit proventuum & emolumentorum applicabitur prout in prætactis conditionibus & modificationibus cautum reperietur. Prout etiam intenderent de conſilio Decani nunc Præpoſiti Metrop. & Paſtore *B. Mariæ* futuri Decani iſtius Eccleſiæ ad erigendos Canoni-

nonicatus præſentare dicto Capitulo Metropolitano perſonas propediem ab iis nominandas.

Sed cum hæc & ſingula nullo modo fieri poſſit niſi auctoritas Ordinarii dictæ Eccleſiæ Metropolitanæ deſuper ioterveniret, ſicut olim in diverſis alus Parochialibus Eccleſiis factum reperitur & notaoter in Eccleſia Thenenſi, Leeuwenſi, & Arseotenſi, in quâ Ludovicus de Bourbon electus & confirmatus Epiſcopus Leodienſis ad inſtantiam Comitis Porcianenſis Domini de Croy, & communitatis Parochialem, in Collegiatam & Capellanias in Canonicatus erexit Anno 1462. menſis Octobris die penultimâ, nullius alterius auctoritate aut licentiâ deſuper requiſitâ, ideo prædicti ſupplicantes ſe convertunt ad illuſtriſſimam Veſtram Gratiam, rogaotes quatenus de plenitudine facultatis & auctoritatis ſuæ prædicta altaria in Canonicatus erigere, & dictam Eccleſiam Parochialem in Collegiatam elevare, eamdemque Capitulari dignitate modo ſupra expreſſo cum Præpoſiturâ & Decanatu ſublimare dignetur, ſub conditionibus, limitationibus, & modificationibus præmiſſis, & aliis per eamdem Gratiam ſuam ſtatuendis de conſenſu dicti Capituli Metropolitani, illo & aliis auditis quorum intererit, multum eadem Gratia ſua merebitur de bono Eccleſiæ & Communitatis illius, & erit unde perpetuum iſta præcabitur pro incolumitate, & proſperitate ejuſdem, quare &c.

Inferius habebatur quod ſequitur.

Mature perpenſo hoc libello, & poſt varias ſuper eâ re deliberationes, erigimus Parochialem *B. Mariæ* Civitatis Mechlinienſis in Collegiatam cum Præpoſiturâ & Decanatu, prout hoc libello petitur, ſub conditionibus eodem libello, nec non ſcripto hiſce adjuncto, & a nobis ſubſignato comprehenſis, aliiſque de conſenſu Capituli noſtri Metropolitici, & auditis quorum intererit, a nobis ſtatuendis, & mandamus de omnibus litteras fieri in debitâ formâ. Actum Bruxellæ die quinto Septembris anno Domini 1643. & erat ſubſcriptum Jacobus Archiepiſcopus Mechlinienſis, & erant hæ litteræ ſigillatæ ſigillo parvo dicti illuſtriſſimi Domini in cera rubrâ.

De cætero. Protendit ſe lougè latèque hæc Paroehia extra Urbis ſepta in vicis de *Hofſtade*, *Gerdeghem*, *Stuyvenbergh*, *& Battel*, in quâ Eccleſiâ diebus ſacris divina celebrantur, hanc Eccleſiam dieatam & ſacratam ferunt a *D. Lamberto* Tungrorum Epiſc., ſed non ea quæ hodie exſtat, quæ poſt turbas Belgicas ſeculi XVI. exſtructa eſt, ibidem vetus Capellania *S. Crucis*, quæ pro dote incorporata eſt Præpoſituræ hnjus Collegiatæ.

Aucto dein incolarum Urbis numero, in adjutorium Paſtoralis curiæ hujus civitatis, aſſumpta ſunt Divorum *Joannis*, & *S. Petri* Sacella, idque ante annos quadringentos.

J. B. Gramayus in ſuis Antiq: Mechl. ex archivis hujus civitatis refert Lib. II. Sect. V. quomodo ſeculo XIV. tempore ſeiſmatis *Urbani & Clementis VII.* Antipapæ. Joannes Iſewinus Parochus S. Petri in hac civitate auctoritate præfati Urbani Romæ acceptâ, infulis & Pædo Epiſcopali ornatus in ſuâ D. Petri Eccleſiâ Parochiali Cathedram ſuam conſtituerit Epiſcopalem, Cameracenſi Epiſcopo (cui tunc Mechlinia ſuberat) alteram partem Clementis ſequente, inque eâ Sacramenta conſecraverit, & ſacros Ordines contulerit, ſed is reconciliatâ brevi poſt Cathedrâ Cameracenſi cum præfato Urbano, ſucceſſores nullos habuit, ac deinde Suffraganeus fuit Epiſcopi Leodienſis. Ad non minimam etiam laudem Eccleſiæ Parochialis. S. Petri facit, quod in eâ Parochi munus geſſerit *Matthias Hovius*, dein laudatiſſimus hujus ſedis Archiepiſcopus III. item *Joannes Paludanus* S. T. D. Univerſitatis Lovanienſis, inde Ao. 1610. Plebanus ad *S. Petrum* Lovanii.

Poſt hæc portentoſus textorum numerus Mechliniæ agens effecit, ut ante finem ſeculi XIII. Sacellum *S. Catharinæ* Virg. & Mart. Parochiali jure

ſit

ſit donatum, item ſacellnm S. Spiritus in Neckerſpolio extra urbis ſepta Parochialis titulo & Honore ornaretur Ao. 1255. quæ Parochialis Eccleſia per tumultus Belgicos deſtructa ſeculo XVI. & incolarum numero graviter deſtituta, extincta & unita eſt Parochiali Urbanæ Eccleſiæ S. Petri, creſcente dein incolarum numero Neckerſpolium ſacrum Miniſtrum nactum eſt, qui ibidem in ejuſdem Sacello divina peragit & ægris ſacramenta adminiſtrat.

Ad extremum fundator Monaſterii Hanswicani *Guilielmus van Horen*, aliis van *Haren*, Canonicus & Scholaſticus *D. Rumoldi* & Paſtor in Muyſen, & Hanſwyck (quæ duæ Parochiæ olim unitæ erant) procuravit approbante Decano & Capitulo, ac *Guilielmo* Cameracenſium Epiſcopo, ut Eccleſia D. Virginis de Hanſwyck a Muſinenſi matre ſeparata monaſterio (quod ipſe fundaverat) incorporaretur, quod ſitum erat ad teli jactum, extra portam Lovanienſem.

Hi religioſi Vallis Scholarium Canonici ſunt *S. Genovefæ* ad inſtitntum *S. Auguſtini* viventes, & primitus Leeuwis Anno 1288. evocati ſunt a præfato *Guilielmo van Horen*. Hujus Monaſterii Prior, perpetuus Paſtnr eſt hujus Eccleſiæ Parochialis de Hanſwyck, eamque curam demandat, uni ex dignioribus ſuis Religioſis, & protendit ſe hodie hæc Parochia intra & extra ſepta civitatis.

In hac Eccleſià Hanſwicanâ olim Icon Deiparæ Virginis repoſita eſt cum navis fortè eam deferens ibidem curſum ſiſteret, certo divinæ locum hunc materno cultui eligentis diſpoſitionis indicio, qno autem anno id cnntigerit non conſtat, ex eo quod cum Anno 1578. hæc Eccleſia & Monaſterium a fidei Hoſtibus, Regique rebellibus in cineres redacta eſt, omnia antiqua monumenta igne conſumpta ſint, ex quibus hoc erui poterat. Sacrarium hujus Eccleſiæ pretioſà inſtructum ſupellectile ſpoliatum eſt a furibus Anno 1462. turris etiam incendio bis abſumpta, ſignanter anno 1516.

De cætero *Thomas Cantipratanus* Ord. S. Dominici antiquus & venerandus auctor Honorificam hujus loci facit mentionem ante annnm 1280. dum miraculoſam puellæ cujuſdam a dæmonio liberationem ope D. Virginis hic contigiſſe enarrat. Vaſtato ut ante dictum per tumultos Belgicos hac Eccleſià & Monaſterio, Religioſi ſe in Urbem receperunt, & domus ſuos quas habebant propè portam Lovanienſem, in formam Monaſterii adaptarunt, & conceſſum eis a Capitulo & Magiſtratu Sacellum contiguum, ubi hæc Deiparæ imago (quæ tempore quo hæc Civitas ſub jugo Genſiorum & Regi rebellium gemuit, in caveâ ſubterraneâ portæ Lovanienſis ope divinâ ſervata eſt) novis illic cæpit clareſcere Miraculis Urbe liberatâ & ad obedientiam Regis perductâ Ao. 1585.; ita ut hic locus in Hodiernam uſque diem Miraculis illuſtretnr. Unde hôdiedum idem locus in tantâ populi veneratione eſt, quantâ vix alius in totâ Mechliniâ, potiſſimum feſtis Marianis & diebus Sabbatinis, ac a fidelibus populis tanta ibidem Eleemoſynarum donaria oblata ſunt ſuccedentibus temporibus, ut ex iis Ao. 1676. magnifica & illuſtris ſurrexerit Baſilica Mariana, ac novum a fundamentis inſigne Monaſterium.

COENOBIA VIRORUM.

In hac Urbe Cœnobia Ordinum Religioſorum ſunt ſequentia, quæ ſecundum ſeriem antiquitatis referemus.

FRATRES MINORES Ord. *S. Franciſci*. Anno 1231. locum eis

ant dedit aut emit *Walterus IV. de Berthout* Advocatus de Mecblioiâ, anno quinto poſt mortem *S. Franciſci*, qui Conventum Fratrum pro ſingulari ſuo erga Ordinem Seraphicum affectu ſuis ſumptibus exſtruxit, quique in hujus Monaſterii Eccleſiâ non procul a ſummo altari in tumbâ elevatâ cum uxore ſuâ *Margareta* Comitis Britanniæ minoris filiâ Ao. 1242. die 10. Aprilis vivis excedens ſepultus eſt, ibidem ſepultura *Florentii de Bertout* Advocati de Mechliniâ qui obiit 1331, ibidem ſuam Sepulturam elegit *Margareta Eboracenſis*, *Eduardi III.* Regis Anglorum Soror, & vidua *Caroli Audacis* Ducis Burgundiæ Brabantiæ &c. condita in hac Eccleſia io Veſtibulo Chori cum hac Epigraphe.

Sub lamina oſtii hujus Chori Illuſtriſſima Princeps Domina Margareta de Angliâ Duciſſâ Burgundiæ, piâ humilite corpus ſuum condi mandavit, Sereniſſimorum Principum Eduardi & Richardi Regum Angliæ ſoror, uxor quondam inclytæ memoriæ Caroli Ducis Burgundiæ, Brabantiæ, Comitis Flandriæ, Arteſiæ. &c. Domini Mechliniæ, Religionis Reformationis Pietati mirum fautrix; Obiit Mechliniæ oppido ſuo dotalitio, Novembris die 23. Anno Domini 1503. orate pro eâ.

Ejus Anoiverſarium etiam ſervat Clerus *S. Rumoldi* XXIII. Novembris.

Hæc Illuſtris Princeps Conventu boc per incendium diruto, Dormitorii partem cum Bibliothecâ reædificavit, ac plurima Eccleſiæ ornamenta largita eſt.

Seculo XVI. hæc & alia Mooumenta ſepulchralia in turbis Belgicis everſa ſunt, aut ſuis cimeliis nudata.

Eccleſia hujus Conventus ſatis Elegans, Hæreticorum furore Biois vicibus vaſtata eſt Ao. 1566. & Ao. 1580. quo in ſolidom ſolo æquata eſt. Poſt initio ſeculi XVII. pia Senatus & bonorum civium munificentiâ, Eccleſiæ novæ ſtructuram, quæ hodie cernitur, inchoarunt. Ejus primum lapidem fundamentalem poſuit *Matthias Hovius Archiep. Mechl.* Secundum vero totius Civitatis oomine D. Jacobus de Cranendonck primarius Urbis Conſol Ao. 1606. die 23. Maji. fabricâ utcumque abſolutâ, conſecrata eſt ab eodem Archiepiſcopo Anno 1610. die 17. Octobris.

Hæc Eccleſia dein variis, iiſque elegantiſſimis eſt decorata tabolis, inter quas eminet artificioſiſſima illa inventore Antonio van Dyck pictore celeberrimo in arâ principe collocatâ, quæ repræſentat Chriſtum cruci affixum cum Deiparâ & S. Joanne cruci adſtantibus, cui parem vix dari in Urbe, ne dicam in Belgio plerique aſſeverant. Hac decoravit haoc Eccleſiam Nobilis D. Joannes vander Laen Dominus de Schrieck & Grootloo. In anteriori vero Eccleſiâ exſtant duæ inſignes tabulæ ab eodem artifice elegantiſſimè delineatæ, una in arâ *D. Bonaventuræ*, altera in arâ *D. Antonii Paduani*, quæ omnium intuentium oculos in ſui admirationem rapiunt.

Hoc Monaſterium igne deperiit cum geoerali illo ioceudio Urbis Mechlinienſis

Google

nienſis An. 1342. die 28. Maji, & rurſum An. 1557. die 12. Julii, quo omnia in cineres redacta fuêre excepta Eccleſiâ.

Primi hi Fratres eâ Eccleſiâ uſi ſunt, quam ante deſeruerant *D. Rumoldi* Canonici: quo uſque enim inſignis illa, quæ hodiè cernitur *D. Rumoldi* Baſilica, necdum erat exſtructa, in prædicto loco officium Divinum a Canonicis perſolvebatur, qui modo eſt antiquum ipſorum refectorium, ac in eodem loco clauſtraliter & in communi vivebant: qui cum deinde in vaſtâ illa Baſilicâ eo decantando vix ſufficerent Fratres Minores, præcipuis anni feſtivitatibus ad præfatam Eccleſiam Canonicis in officio recantando adjumento fuêre.

Hi Fratres dein multiplicati, & a primævâ *D. Franciſci* inſtitutione deviantes, redditus & bona temporalia admittere cæperunt; quare An. 1449. iis Fratribus (qui Conventuales dicebantur) dimiſſis a Clero & Magiſtratu, populoque Mechlinienſi, tranſlatus fuit ad Obſervantes Vicariæ Provinciæ Franciæ, non obſtantibus fortiſſimis dictorum Fratrum Conventualium oppoſitionibus, quorum poſſeſſiones ac redditus menſæ S. Spiritus applicati ſunt, prætinſiora vero pluvialia, ac alia ornamenta paupertati Minoriticæ adverſantia *D. Rumoldi* Canonicis oblata fuerunt. Priſtinam hanc Euangelicæ paupertatis obſervantiam viri Religioſiſſimi miſſi ex Conventu Andomarenſi reduxerunt. Iterum collapſo aliquantiſper per temporum licentiâ fervore Ao. 1597. reſumpto ſpiritu *Recollectarum* inſtituta ſecuti ſunt, in quo etiamnum fortiter perſeverant.

EREMITÆ AUGUSTINIANI *Alexandro IV. Pont.* auctoritatem faciente, Mechliniæ Conventum inſtruere cæperunt, & Eleemoſynis Privatorum adjuti, Eccleſiam ſuis uſibus exſtruere aggreſſi ſunt; ac demum An. 1305. adnitente *Ægidio de Berthout* perfecerunt. Verum hallucinatur J. B. Grammayus dum refert in Antiq: Mechl. lib. III. Sect. 6. hæc contigiſſe Anno 1252. auctoritate *Alexandri IV. Pont.* cum primum An. 1354. *Alexander IV.* ad Pontificatum ſit evectus & Ao. 1256. per bullam ſuam die 9. Aprilis Eremitas Auguſtinianos diverſarum nationem in unum corpus redegit, titulo *Eremitarum S. Auguſtini*, ac totum relicto eremo Urbes incolere juſſit, ubi verbo & exemplo nec non confeſſiones audiendo ſalutis fructum afferre poſſent, conſtituens eis pro Generali *Lanfrancum*, quod ſemel notaſſe ſat eſt.

Eccleſia eorum in Turbis Belgicis devaſtata & deſolata eſt, aliam deinde novam favore Principum Belgii, Senatus auxilio, & populi munificentiâ reſtituit Henricus de Keyſer, ſecundus Provincialis.

CARMELITÆ terra ſanctâ ejecti a Saraſenis, circa annum 1238. in diverſis Europæ partibus ſe receperunt, & permiſſu ac ope *Joannes de Berthout* nonnulli tandem Mechliniam delati ibidem ſedem fixerunt & Monaſterium adornare cæperunt, ac primum in ſuburbio An. 1254. in duobus locis diverſis extra portam Neckerſpoliam, atque An. 1303. conſenſu *Theobaldi* Leodienſis Epiſcopi, ac Decani & Capituli *D. Rumoldi*, ac Magiſtratus, cui acceſſit *Guidonis* Epiſc. Camerac. in Urbem recepti ſunt, & ſtabilem locum ibidem adepti. Sequuntur litteræ conſenſus.

„ Guido Miſeratione divina Cameracenſis Epiſcopus Religioſis viris Priori & Fra- *Ex A.*
„ tribus Ordinis *B. Mariæ* de monte Carmeli apud Mechliniam commorantibus ſalu- *Sanderi*
„ tem in Domino ſempiternam. Devotionis veſtræ precibus inclinati, ut loco, quem *Brabantiâ*
Tom. II.

„ de conſenſu Dominorum, quorum intereſt, ac Univerſalitatis plebis ibidem nu-
„ per in Machliniâ conquiſiſtis, & veſtris poſſitis privilegiis uti, inibi procurare per
„ aliquem Epiſcopum catholicum aptum vobis cœmiterium conſecrari, auctoritate
„ præſentium vobis indulgemus, harum teſtimonio litterarum. Datum anno milleſi-
„ mo trecenteſimo tertio feriâ tertiâ ante *Lætare Jeruſalem*.

Ex A. Sanderi Brabantiâ Tom. II.

„ Decanus & Capitulum Eccleſiæ *S. Rumoldi* Mechlinienſis ſalutem & veritatem
„ cognoſcere ſubſcriptorum. Univerſitati veſtræ ſignificamus, præſentium teſtimonio
„ litterarum, quod nos tam concorditer quam favorabiliter recepimus & per præ-
„ ſentes recipimus Priorem & Fratres Ordinis Beatæ *Mariæ* de monte Carmeli ad
„ commorandum in noſtro patronatu intra oppidum Mechlinienſe, non obſtante com-
„ poſitione quacumque inter nos ac ipſos jam antea ordinatâ & confectâ &c.
Datum anno milleſimo trecenteſimo tertio, feriâ ſexta poſt Dominicam *Oculi*.

Ex A. Sanderi Brabantiâ Tom. II.

„ Univerſis præſentes litteras viſuris & audituris innoteſcat; quod nos Scabini jura-
„ ti, Concilium ac tota Communitas Villæ Machlinienſis licentiavimus ac licentia-
„ mus per præſentes, quod Prior & Fratres Ordinis *B. Mariæ* de monte Carmeli ad
„ Villam ſive juxta Villam noſtram prædictam poſſint venire, aptum ſibi locum con-
„ quirere, in eoque manere, & Domino famulari. In cujus rei teſtimonium ſigil-
„ lum noſtrum ad cauſas præſentibus duximus apponendum. Datum anno Domini mil-
„ leſimo trecenteſimo tertio in Purificatione *B. Mariæ*.

Circa annum 1386. perfecta fuit inſignis Eccleſia hujus Cnnventus intra Urbem ſcilicet Chorus & anterinr pars, cnnſtans tribus navibus (ut vulgo dicitur,) & cruce tranſverſâ. Anno 14n0. ad partem Bnrealem exſtructum fuit, expenſis Præunbilis D. Flnrentii van Hemſtede, inſigne Sacellum juxta præfatam Eccleſiam ad hnnorem B. Virginis *Mariæ*, quod unâ cum Eccleſia & Cnnveutu deſtructum fuit in turbis Belgicis Ao. 1580. & materialia nmnia divendita fuêre. Religinſi vero nmnes civitate pulſi & ejecti. Mechliniâ reductâ ſub obedientiâ Philippi Hiſp. Regis Ao. 1585. die 19. Julii. Religinſi regreſſi in paupertate magna vixerunt. Interim ædificia adhuc reſtantia reparare cœperunt. An. 1612. cœptus reædificari Chnrus cum cruce tranſverſa quæ annn 1615. perfecta & cnnſecrata fuêre. Ao. 1643. excitante & urgente inſigni Legato D. Joannis vanden Berghe Presbytero ſuper antiqua fundamenta & columnas conſtrui cœpta eſt anterinr pars Eccleſiæ & ad faſtigium perducta aunn 1651. Strictinrem obſervantiam ſeu Refnrmatinnem aſſumpſit hic Conventus ut cæteri Belgici. An. 1650.

Flnruit hic Cnnventus priſcis temporibus præclaris doctiſſimiſque viris, inter quos ncn Epiſcopi, ſcilicet.

P. Henricus des Tnlvis Epiſcopns Roſſenſis, Suffraganeus Cameracenſis ac etiam Leodienſis. Obiit annn 1326.

P. Jacobus Crnatienſis Epiſcopus. Obiit An. 1370. die 12. Aprilis.

P. Elias Epiſcopus Radeſtenſis, mnrtuus Ao. 142n.

P. Jnannes de Arundine, vernacule *de Rièt* S. T. D. Epiſcnpus Usbitenſis & Suffraganeus Trajectenſis. Obiit Ao. 1497.

P. Laurentius Ducis Epiſcopus Hebrnnenſis & Suffraganens Trajectenſis.

P. Ægidius de Merica S. T. D. Univerſitatis Lovanienſis, Epiſcopus Berytenſis ac Suffraganeus Cameracenſis. Mortuus 1505. die 5. Februarii.

P. Martinus Cuperus S. T. D. Epiſcnpus Chalcednnenſis, Suffraganeus Cameracenſis ac Abbas Criſpinienſis Ord. S. Bened. in Hannnnia. Mnrtuus 1570.

Subeſt curæ hujus Conventus Capella *S. Crucis* Vulgo *Bruyne Cruyce* ſeſqui quadrante horæ a Mechlinia, viâ quâ Liram tenditur. In eâ Crux eſt ſubnigri & fuſci cnloris, diciturque experientiâ ſæpe compertum, eam coln-

rem

rem aſcititium reſpuere. Hæc Capella primum conſtructa & fundata Ao. 1358. ab Ægidio Byl Oppidano & Cauſidico cum conſenſu Capituli *D. Rumoldi* litteris datis demum 1408. In hac Capella divina peragunt prædicti Fratres Carmelitæ & toto anni tempore magnus illic populi viſitatio & concurſus, præcipue feſto inventionis S. Crucis quando ſolemnis illic peragitur Supplicatio, & ſingulis feriis ſextis, eſt illic populi devotio, frequentatur autem potiſſimum contra febrium vexationes. In turbis Belgicis deſtructa eſt hæc Capella Ao. 1580. dein ceſſantibus turbis ea exſtructa eſt quæ hodie exſtat.

Eccleſiæ Carmelitarum contiguum eſt Recluſorium ſeu Cluſa, in quo tertiariæ quædam ejuſdem Ordinis vitam Monaſticam & Solitariam agunt, ſub curâ & regimine prædictorum Fratrum, in quo aliquæ vitæ ſanctitate nuper floruerunt. Inſtitutum eſt hoc Recluſorium Ao. 1657. per Venerabilem *Annam Petit*, quæ ibidem in odore Sanctitatis defuncta eſt Anno 1677. die I. Novembris.

CARTUSIANI ex Monaſterio apud Scheinam in Angliâ prope Dudlunum profugi ab anno 1592. hic Mechliniæ recepti ſunt. Exceſſerunt hi finibus ſuis cum Dux de Feria Legatus Regis Hiſpaniarum, demortuâ *Mariâ* piiſſimâ Reginâ anno 1558. jamque regnante *Eliſabetha* rediit in Belgium, cujus promiſſis freti, ſecuti ſunt eum, & evaſerunt in continentem, & primo Brugis in Cartuſiâ benigne ſunt excepti, mox ex Flandriâ Lovanium, & inde Antverpiam, & ad extremum anno prædicto Mechliniam ſunt delati, ubi uſque ad annum 1626. expenſâ Regis Catholici ſe continuerunt in domo privatâ in vico de *Bleeckſtraet*, donec ſpe meliorum illecti, ſedem rurſus in Flandriam Neoportum tranſtulerunt, convaſatis omnibus, & valefacto domui ſuæ derelictæ, ubi hactenus ſedem ſtabilem fixerunt.

FRATRES CAPUCINI hic admiſſi ſunt anno 1599. die 13. Januarii a Magiſtratu & populo Mechlinienſi, ſummo Prætore agente *D. Joanne de Lathem*, Conſulibus *Nicolao vander Laen* & *Joanne a Wachtendonck* ac conſenſu *Matthiæ Hovii* Archiepiſcopi & Capituli Metropolitani, idque favore potiſſimum, ac litteris commendatitiis ſereniſſimi *Alberti* S. R. E. Cardinalis, & pro Rege Catholico Belgarum Præfecti, directis ad ſenatum Mechlinienſem. Illuſtriſſima *D. Joannâ de Bloys* relicta vidua *Philippi de Croy* Ducis Arſcotani, majori ex parte contribuit pretium ad coemptionem domus & fundi hujus Conventus, qui exſtructus eſt in vico vulgo de *Adegem Plaetſe* propè portam hujus Civitatis cognominem. Hujus Conventus Eccleſia primum conſecrata eſt Anno 1604. die 26. Januarii a præfato *Matthia Hovio* Archiep. dicata *S. Franciſco*, & altare Sacelli lateralis in honorem *S. Claræ*. *Ex Archivis Monaſterii.*

Verum cum locus iſte prædictis Fatribus non aptus ſatis, & nimis arctus, ac anguſtus foret, conſenſu Papali, Archiepiſcopali & Magiſtratus, in loco publico ad portam Bruxellenſem, vulgo dicto *Den Ganſen Drieſch* alium Conventum exſtruere ſunt aggreſſi, quem cum ſtagno vicino a Magiſtratu obtinuerunt Anno 1627. Præcipuam partem fundi, qui intra ſepta Monaſterii comprehenditur, pretio iis comparatum eſt, ad quod Magiſtratus liberaliter contulit ſex millia florenorum, & legatum teſtamentarium a patre *Oneſimo* fratre Marchionis de Lede, dicto in ſeculo, *Adriano de Bette*, Domino de Peronne, quinque millia florenorum. Præterea a non paucis varias & largas Eleemoſynas accepêre. Itaque in dicto loco Conventum & Eccleſiam conſtruere

cæperunt Anno 1633. die 13. Maji, primum lapidem fundamentalem ponente *Petro vanden Wiele* Archidiacono & Vicario Generali ex commiſſione *Jacobi Boonen* Archiepiſcopi, tunc occupati Induciis tractandis cum Fæderatis Statibus in Hollandiâ; ex parte Magiſtratus ſecundum lapidem poſuit *D. Theodorus vander Laen* Conſul, præſentibus variis ex Magiſtratu ad hoc deputatis.

Hujus Conventus Eccleſia conſecrata eſt a præfato Archiepiſcopo Anno 1637. in honorem *S. Franciſci* cum ſummo altari & alio minori in Sacello *B. Mariæ* Virginis. Anno 1659. poſita ſunt minora altaria ab utroque latere in Eccleſiâ. Hortus hujus Conventus delicioſus eſt & amœniſſimus.

PATRES SOCIETATIS JESU Mechliniam venêre ibidemque Provinciæ Belgicæ Tyrocinium poſuêre Ao. 1611. fautore D. Henrico Franciſco vander Burchio, Capituli Metropolitani tum Decani, qui dein anno 1613. evectus eſt ad Cathedram Gandavenſem, & exinde ad Cameracenſem atque ibidem obiit Ao. 1644.

Domum Societati ceſſit uterque Sereniſſimus Belgarum Princeps *Albertus* & *Iſabella*, ædes nempe Cæſareas ampliſſimi fundi, quam *Philippus* Rex primus, *Carolus V.* Imperator, *Philippus II.* ejus filius & *Maria* quondam Hungariæ Regina inhabitarunt, & in quibus idem *Carolus* Imperator *Fredericum* Saxoniæ Ducem Germanico victum prælio in vinculis habuerat.

Auguſti ipſorum templi fundamenta poſita ſunt Ao. 1669. qood Anno 1676. ferè ad perfectionem deductum ſolemniter dedicatum eſt *S. Franciſco Xaverio* Indiarum Apoſtolo.

Collegium magnificum eidem Societati ſuo ære conſtrui fecit *Andreas Cruesen* Archiepiſcopus V. ut hæc graphica Collegii inſcriptio declarat. MVnIfICentIa AnDreæ præsVLIs. In hoc Collegio eſt perpetuum tyrocinium hujus Provinciæ.

PATRES ORATORII JESU inſtituti *Petri Berullii* S. R. E. Cardinalis Galliâ evocati Mechliniam venêre, adjotante *Jacobo Boonen* Archiepiſcopo Mechlinienſi, qui unâ cum Capitulo & Magiſtratu Anno 1630. Publicum Gymnaſium illis Patribus commiſit, ad juventutem hîc undique confluentem bonis moribus & litteris humanioribus imbuendam, in Baſilicâ *D. Rumoldi* (cujus ipſi gremio incorporati ſunt) variis ſacris functionibus intendunt, & cura paſtoralis Eccleſiæ *S. Joannis* in hâc Urbe eis commiſſa eſt circa annum 1640.

CARMELITÆ DISCALCEATI ſeu excalceati in Urhem recepti ſunt Anno 1650. Conventum a fundamentis exſtruere cæperunt Ao. 1669. Eccleſiæ (quæ multum inſignis eſt) fundamenta poſuêre privatorum & incolarum Eleemoſynis adjuti anno 1702. in quâ ſolemniter Sacrificium altaris oblatum eſt die 15. Maji. Anno 1707.

FRATRES S. DOMINICI inſtituta ſequentes Sylvæducis profugi, eâ urbe a Fæderatis Belgii Statibus occupatâ Ao. 1629. poſtquam non uno loco ſubſtitiſſent in Majoratu Sylvæducenſi, ac Civitate Bredana. & Venlonenſi. Tandem menſe Majo anno 1651. Mechliniæ pedem figere cæperunt in loco eorum refugii, in qoo de licentiâ *Jacobi Boonen* Archiep. Mechl. divina celebrarunt, ſed januis clauſis, nondum obtentâ admiſſione.

Dein

Dein anno 1652. favore Sereniſſimi Archiducis *Leopoldi* Belgarum Præfecti ac per curam & induſtriam R. P. Reginaldi Cools, poſtea Epiſcopi Ruremondenſis ac dein Antverpienſis, qui tunc morabatur Madriti, litteras patentes admiſſionis *Philippi IV.* Hiſp. Regis obtinuerunt, & exinde eorum Refugium, mutatum eſt in Conventum. Primum in illo ſacrum apertis januis ſolemniter decantavit *D. Joannes le Roy* Canonicus & Decanus Eccleſiæ Metropolitanæ & Conſiliarius magni Senatus. Ibidem eo loco, noſtrâ ætate inſignem Conventum a fundamentis propè Urbis mœnia exſtruxerunt. Vocatur hic Conventus hodiedum Conventus Sylvæducenſis in Mechliniâ. Nihilominus hodiedum in Urbe Sylvæducenſi manent aliqui PP. Dominicani Miſſionarii ſub habitu ſeculari, ſuamque illic habent Eccleſiam Parochialem in privatis ædibus domeſticam *S. Jacobo* Apoſtolo ſacram conniventibus Fæderatis Ordinibus Belgii.

Anno 1720. die 10. Junii poſuêre novæ Eccleſiæ fundamenta, primus lapis fundamentalis poſitus eſt ab Eminentiſſ. Cardinale & Arcbiep. Mechl. ſecundus per D. Oliverinm Sanctiſſimi Domini *Clementis XI.* Cognatum &c. qui eo tempore cum birreto Cardinalitio præfati Eminentiſſimi Româ Mechliniæ advenerat. Tertius per Joannem Baptiſtam de Brouchoven Comitem de Bergheyck &c.

ALEXIANI quibus patronus *S. Alexius* a vitâ ſolitariâ & abditâ celebris, & *Cellitæ* dicti, nullis ſacris Ordinibus ſunt initiati, impenſi ægrotis ſerviendi, mente captos curandi, & mortuos terræ mandandi miniſterio, in Urbem recepti ſunt adnitente Senatu Anno 1305. & primum illum locum inhabitarunt in majori Beginaſio prope Eccleſiam, qui hodiedum vocatur *Ten Cellebroers.* Cum Beginæ ex eorum Beginaſio foris depulſæ in turbis Belgicis, coadunati Ao. 1595. ſe in urbem receperunt, locum & fundum ſuum Alexiani fratres Beginis pretio ceſſerunt, iique inde migrarunt ad Hoſpitale *S. Catharinæ* ad Urbis portam eumque locum cum vicino, quem pretio ſibi compararunt, ad ſuos uſus & commoditates adaptarunt: Incolæ vero hujus Hoſpitalis ſeſe receperunt ad Hoſpitale Naſſovianum in eadem Urbe.

DOMUS PITZENBURGICA.

Domum & Commendariam de *Pitzenburgh* Equitum Teutonicorum Hoſpitalis *B. Mariæ* in Jeruſalem fundarunt, & amplis poſſeſſionibus locupletarunt *Bertholdicæ* Stirpis Proceres Mechlinienſium Reguli Anno 1198. Dein varii opibus potentes huic domui plurima bona, decimas, & agrorum poſſeſſiones liberaliter & abundanter eis contulerunt, ſperantes per hos Equites in bello ſacro contra Saracenos rem Chriſtianam plurimum promovendam.

Nomenclatura hujus domus eſt a quodam cui nomen *Spits*, unde ab initio appellata fuit Domus de *Spitſenborch*, habebat illo loco prænominatus ille *Spitſius* ad Dyliæ ripam ædificia ſua, quorum adhuc pridem exſtitêre veſtigia.

Ante Annum 1529. omnes qui hac Commendaria potiti ſunt Commendatores, Equites Mechlinienſes, aut Belgici Nobiles fuêre, uti ex ſecuturâ ſerie patebit: at nunc Germanicæ Nobilitati ſoli, ea conditio & dignitas reſervata videtur.

Hæc Commendaria ſubjicitur Magno Commendatori de *Confluentia* (Teutonice *Coblens*) ab eoque Commendatorem ſubalternum accipit.

Digitized by Google

Priſtinis temporibus & uſque ad turbas Belgicas ſeculi XVI. hanc Commendariam incolebant ſub Commendatore juſto numero plurimi Ordinis Teutonici Presbyteri & Equites, quaſi Religioſorum Monaſterium conſtituentes, Divina Officia peragebant quotidie Presbyteri Ordinis, illorumque Stalla ſeu Sedes Chorales uſque ad noſtra ferè tempora ſuperfuêre: at hic Presbyterorum & Equitum numerus ſenſim imminutus eſt; ita ut hodiè omnes hujus Domus magnæ opes & piarum donationes ab uno Commendatore poſſideantur, & unus Ordinis Presbyter vix in eâ reſideat. Eccleſia hujus Commendariæ dicata eſt *S. Eliſabethæ* filiæ Regis Hungariæ. Jus habet Eccleſiæ Parochialis; adeo ut ipſe Commendator, nec quiſquam alius de ejus familia alicui alteri Eccleſiæ, aut Parocho ſit obnoxius.

SERIES COMMENDATORUM.

1269. Frater Jacobus Commendator Domus Teutonicorum in Machlinia.
1272. F. Henricus de Aquis.
1287. F. Wilhelmus.
1293. F. Hermannus.
1296. F. Theodoricus.
1300. F. Joannes Hoede.
1303. F. Ludovicus.
1309. F. Gyselbert Vleminck.
1313. F. Aymericus.
1328. F. Joannes Dormale.
1343. F. Edmundus de Monheim.
1347. F. Conrardus de Colonia.
1359. F. Joannes vander Moere.
1368. F. Rutgerus de Vymersheim.
1382. Dominus Bertholdus.
1387. D. Joannes de Weerde.
1391. D. Petrus vander Passe.
1392. D. Winericus van Ryndorp.
1399. Wilhelmus de Rode.
1402. D. Wernerus de Hoegesteden.
1404. D. Gerardus de Rode
1429. D. Joannes de Muylen.
1454. D. Nicolaus van Gylstorp.
1457. D. Reynerus de Beppenhoven.
1463. D. Joannes de Werde.
1471. D. Henricus van Ursele.
1489. D. Adolphus van Halle.
1492. D. Wernerus Speys.
1512. D. Ludolphus a Nassau.
1543. D. Fredericus Koeven van Seghelbergh.
1544. D. Petrus van Weyer tot Nichendich. Obiit. 1560.
1560. D. Otto de Schenck.
1565. D. Cuno Crats van Scherpenstein.
D. Adrianus de Raesvelt.
D. Daniel van Schoenbergh.
D. Hermannus van Niewhof. Obiit 1629.
1629. D. Joannes Fredericus van Sibergh. Obiit. 1639.
1639. D. Wernerus Spiers van Bulisheim. Obiit 1641.
1643. D. Henricus Liber Baro de Ruyſchenbergh.
1649. D. Christophorus Liber Baro de Lutzenrode. Obiit 1657.
1657. D. Henricus Liber Baro de Ruyſchenbergh.
1661. D. Goswinus Scheiffardt Liber Baro de Merode in Alnar, dein magnus Commendator Balliviæ Confluentia. Obiit 1684.
1680. D. Joannes Renardus Baro de Hanzelaer Dominus de Ruyſchenbergh. Obiit. 1684.
1684. D. Carolus Godefridus Baro de Loë in Wiſſen, dein magnus Commendator Balliviæ de Confluentia. Obiit die 22. Martii 1715.
1716. D. Christophorus Baro de Kyau præſens Commendator.

SE-

SEMINARIUM ARCHIEPISCOPALE.

In hac Urbe olim fuit Domus Fratrum in Communi viventium, qui inſtituti fuêre circa An. 1379. a *Gerardo Magno* Daventrienſi, qui poſt prædicatum magno fructu animarum in partibus Baravicis verbum Dei, Clericos ſeu Fratres vitæ communis adgregavit, qui Ordinariis ſuberant & Scholas litterarias inſtituendæ juventuti aperiebant.

Hæc domus Mechlinienſis fundata eſt Ao. 1490. a *Joanne Standonck.* Is Mechliniæ natus erat tenuiſſimæ fortunæ parentibus,& ad ſupremum S. Theologiæ Magiſterium in celeberrimâ Pariſienſi Academiâ meruit promoveri. Hic Illuſtrium virorum Eleemoſynis adjutus inſtituit Cameraci, Valencenis, Lovanii, & hic in patriâ Urbe, Domus ſeu Collegia pauperum, qualis fuit hæc Domus Fratrum vitæ communis, ſita ad Brachium Dyliæ, ſed Calvinianis Belgium turbantibus & devaſtantibus deſiit ab iiſdem Fratribus circa annum 1580. inhabitari, quæ domus exeunte fere ſeculo XVI. a *Matthiâ Hovio* Archiepiſcopo Mechlinienſi converſa eſt in Seminarium Archiepiſcopale hujus Diœceſis, & bona & cenſus Fratrum ei attributa, præfatus Archiepiſcopus moriens illud ipſum ſcripſit bonorum ſuorum hæredem Anno 1620. Varii dein viri Illuſtres illud dotarunt, & illius benefactores fuêre, inter quos præcipui *Petrus vanden Wiele* S. T. L. Canonicus, Archidiaconus, & Vicarius Generalis Archiep. Mechl. & *Gerardus Smits* J. U. D. Canonicus Eccleſiæ Metropolitanæ.

Decoratum eſt hoc ſeminarium a *Laurentio Neeſen* Præſide hujus ſeminarii per annos XL. & Canonico Theologali Eccleſiæ Metropol. plurimis novis ædificiis, & nitido ac ſplendido Sacello *S. Michaeli* Archangelo ſacro, qui denique Ao. 1679. moriens bonorum illud ſuorum fecit Hæredem, adeoque exinde illud excrevit, ut hodie totius Belgii (abſit verbo invidia) præcipuum & primarium jure merito eſſe cenſeatur.

COENOBIA VIRGINUM.

Inter alterius ſexus Cœnobia eminet Beginaſium unde dictæ Beginæ, quæ tali propagatæ ſunt initio. Circa annum 1207. Virgines quædam Beginarum nomine cælibem, ſed liberam vitam agentes, venerunt in Brabantiam ex partibus Moſanis. Hæ cum primo in Urbes non reciperentur circa Scaldim ſedem fixerunt, ibique recens exſtructo *S. Bernardi* Monaſterio ſeſe huic ſubjecerunt, longoque poſt tempore Confeſſores ſuos ex iſto Monaſterio habuerunt, donec ob frequentes abuſus impetrarunt a ſanctâ Sede ſecularem qui rem divinam illis faceret Paſtorem.

Hæ cum tempore Mechliniam delatæ in vico, cui adhuc nomen adhæret (vulgo de *Begyne-ſtraet*) diutius reſederunt: donec tandem creſcente in immenſum earum numero, pars anno 1249. extra muros oppidi miſſa, Curiam, officinas & habitacula ſibi exſtruxit, tanto ſucceſſu, ut habitatio earum nonnullis certaret cum oppidulis, muroque includeretur latetitio, & numerus earum eſſet aliquot millium.

I. G. *a Ryckel* Abbas *S. Gertrudis* Lovanii in vitâ *S. Beggæ* pag. 639. earum initia refert ad Annum 1259. quo *Nicolaus* Cameraceuſis Epiſcopus copiam Beginis fecit habitandi extra Urbis Pomæria, ubi ſeclu-

ſæ, ſegregeſque tranquillius degerent, abſolntæ ab omni ſtrepitu ſeculi.

Anno 1572. vorax flamma uſque adeo huic Beginaſio incubuit per Hæreticos immiſſa, ut parum abfuerit ab incineratione ſupremâ. Auno dein 1577. menſis Februarii 16. funditus everſum eſt, ac ferro flammâque violatum ſpecie Urbis muniendæ. Anno 1580. capta ab Hæreticis Mechliniâ immaniter afflictatæ ſunt Beginæ, fortunis omnibus exutæ & ad grave litrum coactæ. Denique exuſto turbis Belgicis hoc Beginaſio, aliud Anno 1595. non minori loco in Urbe ſibi compararunt, & exſtruere ſibi domos & domicilia cæperunt. Anno 1629. auguſtum & magnificum ſibi templum erexerunt, cui vix ſimile in Belgio videre eſt.

Ex hoc Beginaſio Mechlinienſi olim evocatæ ſunt VI. Beginæ ad inſtantiam *D. Nicolai Rolin* Cancellarii *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ, Brabantiæ &c. ad formandum Hoſpitale de la Baune in Ducatu Burgundiæ, ab eo fundatum Anno 1443. ita refert Auctor *de l'Hiſtoire des Ordres Religieux* tom. VIII. pag. 7.

Pars Beginarum quæ in Urbe remanſerat Beginaſio dicto minori ſub titulo *B. Mariæ Magdalenæ* initium dedit Ao. 1290. ſitumque eſt prope Eccleſiam Parochialem *S. Catharinæ*, cui Parocho in hodiernum diem ſubjicitur.

VIRGINES VICTORINÆ ad *D. Auguſtini* Regulam viventes, *Læti* Mons, vel *Mons Syon*, Vernaculè *Blydenbergh*. Si fides adhibenda ſit Mechlinienſium Chronicis & Scriptoribus, hi referunt a *D. Rumoldi* ævo exſtitiſſe, vitam Religioſam agentes, ejuſque ſacri corporis cuſtodiæ adhibitas tradunt, & eum locum primitus inhabitaſſe ad cœmiterium *D. Rumoldi* ubi nunc cavea vinalis Capituli (vulgo *Den Prieſters Kelder*). Hæ deſtructo ab hunnis earum Cœnobio, dein in eum locum tranſmigrarunt, ubi nunc in eâ urbe degunt Fratres Eremitarum *S. Auguſtini*. Ao. 1262. ad aliam Urbis partem ſe receperunt in ſuburbio propè; at extra portam dictam olim *De Nonne Poorte*, ad Dyliam fluvium, quæ poſteris temporibus occluſa eſt.

Cum Ordo *S. Victoris* anno 1113. in Galliis exortus inclareſceret, ejus ritum & inſtitutum ſequi maluerunt; dein ſatius viſum habitum & etiam Regulas *S. Auguſtini* communes retinere, & clauſtrum ſub Priore Viridis Vallis amplecti hortante *Margareta* Eboracenſi viduâ *Caroli Audacis*, & Fratre *Theodorico de Munſter* *, ſub *Henrico de Bergbes* Cameracenſi Epiſcopo quod factum Anno 1480. teſte Chronico Bethleemitico Lib. VI. Art. VII. S. XIV. Ex quo tempore in communi vixerunt, & in Nativitate Domini ejuſdem anni uſi ſunt eâdem menſâ & refectorio.

Ex hoc Monaſterio Ao. 961 vel 62. binæ olim directæ ſunt quæ Monaſterium Nobilium Virginum de *Bieſelinge* in Zuyr-Bevelandia Zelandiæ Inſula fundarent, teſte *M. Smallegange* in Chronico Zelandiæ edito Middelburgi Ao. 1696. pag. 727.

Item ex hoc Monaſterio anno 1374. evocatæ ſunt quæ Abbatiam vulgo *Den Groenen Briele* in Urbe Gandavenſi recens fundatam formarent, cujus Abbatiæ duæ primæ Abbatiſſæ Religioſæ hujus Monaſterii fuêre, *Beatrix Vla-*

* Frater *Theodoricus de Munſter* fuit Mechliniæ, Lovanii & alibi Guardianus, eratque verbi Dei præco eximius, qui anno 1489. peſtiferis magno Zelo & Charitate Bruxellis, emortuis Paſtoribus, inſervivit, mortuus in odore ſanctitatis Lovanii Anno 1515. de eo agit A. Raiſſius in ſuo auctuario ad Natales S. S. Belgii *Joannis Molani* die XI. Decembris.

Vlaminex quæ ibidem obiit Ao. 1384. & *Eliſabetha de Bolloe*, quæ obiit Ao. 1416.

Cæterum hæ Virgines everſo earum atque in cineres redacto Monaſterio Ao. 1578. in turbis Belgicis, per annos aliquot profugæ fuêre ad partes Luxemburgenſes, poſtliminio cum Urbs Mechlinienſis reducta eſſet ad obedientiam Regis Catholici Ao. 1585. reverſæ ſunt, & in Urbem ſe receperunt, ac pretio ſibi locum compararunt in vico de *Boogaert-ſtraete* ex adverſo portæ majoris Beginaſii, ibique ædificia ſuis uſibus adaptarunt & exſtruxerunt ac ſtabilem ſedem ibidem fixerunt. Earum Eccleſia exſtructa eſt ut inſcriptio declarat Anno 1627. Viſuntur in Eccleſiâ a vetuſtâ manu plurimæ artificioſæ tabulæ vitæ & Martyrii S. Victoris, quæ olim etiam ſacrilegas Iconoclaſtarum manus effugerunt.

BETANIA Prioratus Canonicarum *S. Auguſtini* Capituli Windeſemenſis, inſtitutis Conſenſu *Joannis* Epiſcopi Cameracenſis litteris datis in Abbatiâ de Camerâ prope Bruxellas Ao. 1421. Feſto Cathedræ *S. Petri*. Fundatus eſt a *Maria* Domini Bergarum ad Zomam filiâ, quæ Curiam ſuam de *Peterſſem* juxta oppidi muros Anno 1422. Deo ejuſque Matri Virgini *Mariæ* pro XII. Virginibus donavit teſte Chronico Bethleemitico. Per tumultus Belgicos everſo atque in cineres redacto eorum Monaſterio, hæ Virgines ſe in Urbem receperunt, & domum & fundum coemerunt, eoſque ad uſus eorum Monaſticos adaptarunt. Fuerunt primitus ſubjecti Priori Bethleemitico, dein Throniano juxta Herendalium, quo deſtructo unitum eſt Ao. 1616. Monaſterio *S. Martini* Lovanii, eâque ratione huic Priori ſubjecti ſunt.

THABOR Prioratus Canonicarum *S. Auguſtini*, initia ſua debet ad annum 1451, fundavit eum *Joannes Pupper* Sacerdos Gochenſis in Cliviâ pro VIII. Virginibus Dei ſervitio ſe mancipaturis, atque ad eum finem Prætorium *Wilderenſe* (ut tum vocabatur) confinè oppidi mœnibus coemit, ubi hæ Virgines in honorem *S. Salvatoris in monte Thabor* ſecundum Regulam *S. Auguſtini* vitam Religioſam inſtituerent; ſed cum per turbas Belgicas eorum Monaſterium deſtructum eſſet & igne conſumptum, aliam ubi nunc agunt domum Ao. 1567. ſibi pretio compararunt intra Urbis ſepta, unde etiam anno 1580. pulſæ, poſt ſexennium redierunt & ſuis uſibus Monaſticis plenius adaptarunt. Hæ Virgines ſubſunt Ordinario uti etiam præfatæ Victorinæ Læti Montis. Inter alios viros illuſtres hoc Monaſterium Rectorem habuit *D. Simonem Verepæum* libris etiam editis clarum, quos Valerii Andreæ Bibliotheca Belgica enumerat, hic in Turbis Belgicis a Calvinianis pulſus eſt, quem Sylvaducis Urbs Regi Catholico & Religioni Orthodoxæ fida, libens excepit, & Sacerdotio Canonico in Cathedrali *S. Joannis* ornavit, ibidem mortuus Anno 1598.

MUYSEN Prioratus Ordinis Ciſtercienſis, nomen ſumpſit a pago *Muyſen* agri Mechlinienſis, Originem vero a quatuor inibi recluſis, quæ Anno 1380. Ordinem & Regulam *S. Franciſci* amplexæ ſunt in feſto *S. Mariæ Magdalenæ*, ſeſeque auctoritati & directioni Decani & Capituli tum Collegiatæ *S. Rumoldi* ſubjecerunt. Dein ſub *D. Bavonis* Gandenſium Abbate *S. Benedicti* Regulam aſſumpſerunt, atque adeo exinde excrevêre & multiplicatæ ſunt, ut ſtudio potiſſimum & opera *Gerardi de Zipa* Abbate Bodeloenſis Ord. Ciſterc. (quæ Abbatia tum in Waſia erat) Ordini Ciſtercienſi ſint inſertæ pridie Natalis Domini, conſtitutâ primâ Prioriſſâ Anno 1387. *Cathari-*

na Spaymans, quæ celebris Mechlinienſis Beginaſii (quod fuerat tunc inſtar oppidi erat extra urbis ſepta) pridem fuerat inquilina, poſteris deinde temporibus ſubjectæ ſunt Abbati *S. Bernardi* ad Scaldim Ord. Ciſterc. cui etiamnum ſubſunt, quæ in hoc pago de *Muyſen* tamdiu hæſerunt in viciniâ Parochialis Eccleſiæ, donec vaſtato atque everſo a militibus ibidem eorum Cœnobio. Anno 1568. non uno loco profugæ, atque exulantes vix Anno 1586. Mechliniam reverſæ ſunt ubi coemptam domum quæ quodam Ducis Saxoniæ Palatium erat in Cœnobii formam adaptarunt, ubi & Eccleſiæ fabrica noſtrâ ætate eleganti modo conſtructa, quæ imaginibus atque picturis inſignibus, marmoreo quoque ſplendidoque altario, aliiſque ornamentis decorata & conſpicua exiſtit.

SERIES PRIORISSARUM.

I. Prima quæ inter reclusas fuit *Catharina*. Obiit 1392.
II. *Eliſabetha Tſmans*. inter recluſas. Obiit 1404.
I. *Prioriſſa Catharina Spaymans* Obiit 1394.
II. *Maria vanden Daele* mortua in odore ſanctitatis. 1434.
III *Eliſabetha Swalen*. Obiit 1465.
IV. *Margareta Bruymans*. Obiit 1472.
V. *Margareta van Brem*. Obiit 1492.
VI. *Margareta van Bovendonck*. Obiit 1505.
VII. *Sophia Pauwels*. Obiit 1538.
VIII. *Barbara Schals*. Obiit 1553.
IX. *Joanna de Haſe*. Obiit 1570.
X. *Margareta Snellincx*. Obiit 1575.
XI. *Eliſabetha van den Broeck*, Obiit 1609.
XII. *Anna van Royen* Obiit. 1621.
XIII. *Dympna Verſtrepen*. Obiit 1647.
XIV. *Maria Robertina de Subia*. Obiit 1676.
XV. *Eliſabetha van Thielen*. Obiit 1706.
XVI. *Thereſia Vermoſt*. Obiit 1712.
XVII. *Catharina Thereſia de Smet* hodie præeſt.

CLARISSÆ PAUPERES. *S. Franciſci* primævam Regulam ſequentes, hîc fundatæ ſunt a *Godefrido de Vilain* Equite, Toparcha in Huyſſe, Borcht, Swyndrecht &c. & *Eliſabetha de Immerſeel* Conjuges, hic defunctus eſt Ao. 1482, & hæc 1510, quæ a morte mariti habitum & Regulam Clariſſarum aſſumpſit, quorum domus facta Clauſtrum Anno 1501. Hæ Virgines capta Ao. 1580. ab Hæreticis Mechliniâ, Coloniam per quinquennium profugæ, demum Ao. 1585. reverſæ ſunt.

CARMELITANÆ VIRGINES Excalceatæ, inſtituti *S. Thereſiæ* Mechliniam venêre anno 1616. Operâ ac curâ ſororis *Eleonoræ a S. Bernardo* quæ ab *Alberto & Iſabellâ* Sereniſſimis Belgarum Principibus, optimè in familiam Thæreſianam affectis, è Galliâ in Belgium cum *M. Anna a Jeſu* & *Beatrice a S. Conceptione* aliiſque Virginibus IV. evocata eſt, cujus etiam ſtudio ejuſdem inſtituti alia uti Lovanii, Gandavi, & Montibus Hannoniæ Cœnobia excitata ſunt.

CLARISSÆ DIVITES vulgo *Rycke Claren* qui mitiorem *S. Franciſci* Regulam ex diſpenſatione *Urbani IV.* Pont. ſequuntur, unde & *Urbaniſtæ* vocantur & annuos redditus poſſident, Sylvæducis profugæ, poſtquam in variis locis hæſerunt, in hanc Urbem admiſſæ ſunt Anno 1654. quæ

ex

ex coemptis ædibus, eas ad eorum uſus domeſticos, & formam Cœnobii adaptarunt in vico den *Ouden Bruel.*

LEPROSARIÆ VIRGINES, curandis leprâ infectis operam dantes, vulgo *Sieckelieden, a Walthero III. de Berthout* qui ex Syriâ reverſus obiit Ao. 1219. dotatæ primum, & conſtitutæ ſub annum 1209. quibus velum Monachale & ſtatuta *Petrus* anno 1311. propria quædam *Henricus de Berghes*, ambo Cameracenſes Epiſcopi præſcripſerunt. Hæ anno 1578. everſo & combuſto eorum Cœnobio extra portam Bruxellenſem ſito, in Urbem & tutum ſe receperunt, ubi hodie degunt haud procul a Baſilicâ Parochiali & Collegiata *B. Mariæ* ultra Dyliam.

SORORES NIGRÆ, Nomen habentes a veſtibus atri coloris quas geſtant ſub Regula *S. Auguſtini* viventes, inſtitutæ ſunt Anno 1465. ſubſunt viſitationi Ordinariorum, earum officium eſt ægris inſervire, contagio laborantibus ſubvenire, aliaque his ſimilia exercere munia Chriſtianæ Charitatis, domi vero certo indies ſacrarum precum penſo perſoluto manuali operi inſiſtere, de eo vivere & rem familiarem curare.

VIRGINES NOSOCOMII B. MARIÆ, titulo *S. Eliſabethæ*, iisdem inſtitutis ferè viventes, ægris pauperibus ibidem deſerviunt. Inſtitutæ ſunt circa annum 1200. fundum donante *Alberto Cuyckio* Leodienſi Epiſcopo, dein variis prædiis, redditibus & cenſibus a pluribus aliis ſunt dotatæ. Primitus in hoc Noſocomio erant Fratres & Sorores ſeorſim degentes, & ſinguli ægris ſui ſexus inſervientes. A ſummis Pontificibus variis privilegiis & gratiis fuêre inſignitæ, atque hoc inter cætera, quod civitate ſuppoſitâ interdicto, Noſocomii hujus Eccleſia, iſtæ pœnæ non ſubjaceat. Ex hoc Noſocomio circa annum 1556. evocatæ ſunt aliquot Virgines pro Hoſpitali Municipii de Ghele, quæ ſubſtitutæ ſunt ibidem Fratribus in Commune viventibus.

URSULINÆ in Urbem admiſſæ ſunt Anno 1680. poſtquam primo aliquot annis Palatium Hoogſtratanum incoluerant, domum coemptam ad eorum uſus Monaſticos formare incipiunt in vico de *Schipſtraet.* Primæ quæ Coloniam hanc plantarunt venêre Namurco.

Harum inſtitutum eſt ad bonos mores & pietatem inſtruere puellas adoleſcentulas. Sequuntur Regulam *S. Auguſtini*, additis nonnullis ſingularibus ſtatutis ſub juriſdictione Ordinarii.

PRÆPOSITURA VALLIS LILIORUM.

Ultimum Virginum Cœnobiorum (dignitate tamen primum) agmen claudat illuſtris Præpoſitura *Vallis Liliorum* vernaculè *Leliendael* Ord. Præmonſtratenſis, quæ anno 1231. in pago de *Hombeke* Agri Mechlinienſis, ab ejus loci Parocho ſumpſit exordium. Ajunt hujus Monaſterii occaſionem dediſſe cantum avium XVIII, qui eo loco ubi Monaſterium iſto ævo ædificatum eſt, ſepties quotidie cantillantes a Sacerdote quodem & Parocho Hombecano *Lamberto* nomine viſæ, auditæque ſunt, quod quidem augurium ſic ipſe aliique interpretati ſunt, ut Deus ibidem ſeptem horas Canonicas ſibi quotidie decantare hoc prognoſtico velle videretur. Non fuit ſurdis cantata fabula, Monaſterium illico ædificari cœptum eſt, adlaborante potiſſimum *Lamberto*

berto Parocho, qui ad id opus bona ſua liberaliter delegavit, invenitque ad id pium opus fautores & probatores Mechliniæ & Duffulæ Dynaſtas Bertholdicæ ſtirpis Proceres. Virgines primæ & Ghempe ſeu inſulâ Ducis ejuſdem inſtituti Monaſterio inter Dieſtham & Lovanium ſunt evocatæ. Primam fundationem confirmat Ao. 1233. Godefridus Epiſcopus Cameracenſis hoc Diplomate.

Ex A. Sanderi Brabantiâ.

„ *Godefridus* Dei gratia Cameracenſis Epiſcopus Univerſis præſens ſcriptum inſpecturis ſalutem in omnium ſalutari. Tantò paterna benignitas ad exaudienda filiorum deſideria piæ exauditionis aurem facilius & pronius debet inclinare, quantò eos honeſta & ſalubria, ac nulli juri derogantia viderit poſtulare. Hinc eſt cur nos juſtis poſtulationibus dilectarum in Chriſto filiarum Sanctimonialium in Parochia de Humbeka juxta *Mackelinas* Congregatarum, ac Ordini Præmonſtratenſi de novo ſicut dicitur incorporatarum; miſericorditer inclinati Dyoceſanâ auctoritate eis duximus indulgendum, ut in dicta Parochiâ liceat eis Monaſterium conſtruere, & vitam ſub jugo Domini ducere regularem, ſalvo tamen in omnibus & per omnia jure Parochiali, & perſonæ ejuſdem loci. Si vero de jure prædicto minus ſalvo contentio (quod abſit) fuerit ſuborta, hujuſmodi interpretationem, ſive declarationem, ſive juris conſervationem, nobis reſervamus, ne forte (quod abſit) in tam pio opere aliquis de nobis habeat materiam conquerendi. Actum in die Purificationis Beatæ Virginis, anno Domini milleſimò ducenteſimo triceſimo tertio. Hactenus Diploma.

Porro quod ad fundationem attinet primamve dotationem hujus Cœnobii, luculentum hujuſce rei tribuit teſtimonium diploma, quod in Archivis illius ſervatur & ſic ſonat.

Ex A. Sanderi Brabantiâ.

„ Univerſis præſentes litteras inſpecturis *Walterus* dictus *Bertholt Dominus de Maglinia & Maria* uxor ejus, ſalutem, & hujus collationis cognoſcere veritatem. Ut omnis novella Eccleſiæ militantis funditus radicetur, & in ſuis ſtipendiis inviolabilis perſeveret, opottunum exiſtit providum & honeſtum, ut fundationis ſuæ titulo roboretur, & præcipuè in Collegiis confirmandis, ne divinus cultus in aliquo minuatur, vel etiam divinum officium ſuſtrahatur, malitiis hominum eſt omni diligentiâ obviandum. Nam jura Canonica proteſtantur, quod res ſemel Deo dicata, non eſt amplius ad humanos uſus aliquatenus redigenda. Et quia breves ſunt dies hominis, memoria labilis, fides modica, habundans malitia ſuper terram, ſecurum cenſetur, & neceſſarium judicatur, ut ſupradictis omnibus obvietur, & facta ac dicta ſingula conſcribantur tempore oportuno, & per ſcripta auctentica ad memoriam reducantur. Noverint igitur univerſi præſentes, pariter & futuri hanc paginam inſpecturi, quod *Lambertus* Presbyter & Curatus quondam in *Humbeka* anno Domini milleſimo ducenteſimo trigeſimo tertio, ſuum allodium, in quo fundata eſt Eccleſia Vallis Liliorum obtulit noſtris progenitoribus & anteceſſoribus videlicet *Waltero* dicto *Bertolt* Domino de Maglinia, & ejus uxori Dominæ *Adeloiæ* renuntians omni juri quod ſibi in fundo hujuſmodi competebat, tali appoſitâ conditione quod in eodem fundo Eccleſia conſtrueretur in honore Virginis Glorioſæ, in quâ Canonicæ commorantes Ordinis Præmonſtratenſis Deo perpetuo deſervirent, & eundem fundum a noſtris progenitoribus ſupradictis, & eorum ſucceſſoribus univerſis ſæpedictæ Sorores in hæreditatem tenerent, quas Sorores ſupradicti progenitores inhæredabant in fundo ſuperius nominato, annuatim ad duos denarios cenſuales, quem cenſum poſtmodum liberè remiſerunt & eundem fundum eiſdem Sororibus in Allodium liberaliter reliquerunt, garentizabant, & ad garentiam obſervandam ſuos ſucceſſores univerſos reliquerunt ſimiliter obligatos. Unde in eodem fundo Canonicæ Ordinis Præmonſtratenſis in eodem anno inductæ fuerunt, inveſtitæ & velatæ de licentiâ & mandato Domini Epiſcopi Cameracenſis G. & de conſenſu & beneplacito ſpeciali Abbatiſſæ & Conventus de Corthenberga, in quarum monialium perſonatu dictus locus Vallis Liliorum noſcitur eſſe ſitus. In primâ miſſâ in eodem loco celebratâ *Sabina & Margareta de Noſcegem* Sorores & Canonicæ Ordinis Præmonſtratenſis habitum acceperunt. Huic Miſſæ & velationi ex mandato Do-

„ minæ

Digitized by Google

„ minæ *Machtildis de Herpſa* tunc Abbatiſſæ in Cortenberga, interfuerunt Dominæ „ *Ida* nunc Abbatiſſa ibidem dicta de *Blaisfelde*, *Heilebigis de Noſceghem* tunc Prioriſſa, *Odilia de Bernem*, *Heilewigis de Craneim*, *Ida de Herpſa*, Domicellæ & Moniales io Cortenberga. Teſtes vero omnium prædictorum exiſtunt *Sabina & Margareta de Noſceghem*, *Eliſabet* Prioriſſa, *Margareta* Supprioriſſa, *Clementia de Leeſt*, „ *Wachtildis*, *Beatrix de Hargeſchole* & *Machtildis* Sorores, & *Aleidis de Bruxella* Sorores profeſſæ in Eccleſiâ Vallis Liliorum. Ut autem ſingula ſupradicta perpetuam habeant firmitatem noſtro duximus apponenda ſigilla. Datum anno Domini „ milleſimo ducenteſimo ſexageſimo quinto."

Varii deinde fuêre hujus Monaſterii benefactores, inter qnos *Henricus II.* Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, qui hnic Monaſterio contulit piſcaturam in flumine Zeune a ponte de Zemple uſque ad pontem de Heſſene, item *Walterus IV. de Bertout* Advocatus de Machlinia qui eidem contulit piſcationem a ponte de Weerde uſque ad Eccleſiam ad Leeſt Ao. 1242. qnam donationem eodem anno confirmavit præfatus Dux *Henricus*, a quo tenebatur in feudum; non minus etiam eidem Monaſterio beneficus fuit Ao. 1259. *D. Arnoldus de Zellaer* Canonicus & Scholaſticus Mechlinienſis, qui eidem contulit varias agri poſſeſſiones in pagis de Saventhem, Melsbroeck, Steenockerſeel & Berghen, item in Hombeke.

Hæ Moniales in hoc loco hæſerunt uſque ad turbas Belgicas ſeculi XVI. in quibus Ao. 1580. everſo & deſtructo earum Monaſterio in Urbem ſe recepêre Mechlinienſem, ubi anno 1592. coemptam ab Abbate *S. Michaelis* Antverpiæ domum ſni hoſpitii ſeu refugii in eâdem Urbe in Cœnobii formam, eam egregiè inſtruxerunt, & dein Ao. 1662. inſignem Eccleſiam conſtrui fecerunt, quæ ſolemniter conſecrata eſt, ubi perfecta erat Ao. 1674. ac deinde marmoreo ſplendidoque Altari & pavimento ac elegantiſſimis tabulis decorata eſt, & adhuc eam illuſtrare pergunt.

Agunt in hoc Monaſterio ferè ſemper numero XVIII. Virgines in memoriam totidem avium cantillantium, quem numerum cum aliquando exceſſiſſent, bis tervè olim ſtudioſè obſervatum eſt, Præpoſitum & Prioriſſam qui hnjus transgreſſionis cauſa exſtiterant, intra anni terminum ex hac vitâ evocatos fuiſſe: ita A. Wichmans in ſuâ Brabantiâ Marianâ Lib. III. Cap. XLII.: at hodiè non tam obſervatur, & hoc pericnlum non tam graviter illis eſt formidini.

Ex hoc Monaſterio anno 1411. evocatæ ſunt, quæ Herentalii Brabantiæ oppido Monaſterium ejuſdem Ordinis, cui nomen *Hortus Concluſus B. Mariæ*, formarent, cujus Monaſterii prima Præfecta ſeu Prioriſſa fuit *Anna de Boechout* cum aliis tribus Sodalibus ex Valle Liliorum eo directis. Diploma hujus novi Monaſterii refertur in præfata Chorographia Vallis Liliorum A. Sanderi, & ex eâ in Supplem. Diplom. A. Miræi Parte III. Cap. C. XCIV.

SERIES PRÆPOSITORUM.

D. *Petrus*. 1253.
D. *Simon & Joannes* Canonici in Ninive. Anno 1254.
D. *Henricus*. 1283.
D. *Joannes de Teneremonda*. 1346. & 1349.
D. *Joannes de Reſſeghem*, 1399.
D. *Godefridus Tſtille*. 1403. 1404. 1410.
D. *Ægidius de Rode*. 1412. 1416. 1417. Obiit 3. Auguſti 1425.
D. *Ægidius de Gotha*. 1428. 1430. 1447. 1451. Obiit anno 1463.
D. *Petrus Wynrix*.

 D. Joan-

D. *Joannes de Beer* Canonicus Abbatiæ Diligemenſis anno 1469. 1497. 1498. & 1499.
D. *Godefridus Danys* Canonicus Abbatiæ Diligemenſis. ita Gramaye in Diligemio.
D. *Wilhelmus Tſas.* anno 1506. & 1511.
D. *Stephanus vanden Broeck.* Obiit 1528.
D. *Ludovicus vanden Berghe*, exinde Anno 1543. Abbas Parcenſis. Obiit 1558.
D. *Henricus van Steenweghe.* Obiit anno 1558.
D. *Joannes de Harlebeka* Canonicus Parcenſis, ceſſit Anno 1574.
D. *Adrianus Nicolai Meremans* Canonicus Parcenſis, ceſſit. Ao. 1602.
D. *Petrus van Spoelbergh.* S. T. L. Canonicus Parcenſis. Obiit Ao. 1636.
D. *Gisbertus Mutzarts* ex Priore Tongerloënſi. Obiit 1668.
D. *Jacobus Mollemans* ex Paſtore in Duffel. Obiit anno 1683.
D. *Auguſtinus van Lanſchot* ex Paſtore in Duffel. Obiit Ao. 1707.
D. *Gregorius la Baſtita* ex Paſtore in Duffel præſens Præpoſitus.

SERIES PRIORISSARUM.

D. *Eliſabetha.* Anno 1233.
D. *Margareta van Oudenghem.* anno 1246.
D. *Catharina Lancvoets.* 1352. 1370. & 1372.
D. *Eliſabetha Aleyns.* 1381.
D. *Catharina van Koyenbeke.* 1384.
D. *Catharina van Tricht.* 1395.
D. *Gertrudis van Horſt.* 1456.
D. *Catharina van Saventhem* 1507. & 1528.
D. *Petronilla van Kerbeke.* 1558. & 1574.
D. *Margareta Wiſſchavers.* 1580. Obiit in exilio Coloniæ Agrippinæ cum Sanctitatis opinione.
D. *Eliſabetha Zuetens.*
D. *Maria Boonen* amita Jacobi Boonen Archiep. Mechl. Obiit 1601.
D. *Anna Loots.* Obiit 1629.
D. *Petronilla de Cottignies.* Obiit Ao. 1644.
D. *Joanna a S. Trudone.* Obiit Ao. 1651.
D. *Eliſabetha van Beke.* Obiit Ao. 1673.
D. *Anna Monica de Backer.* Obiit Ao. 1697.
D. *Beatrix Moens* hodie præeſt.

ECCLESIÆ PAROCHIALES RURALES.

BERGHEN latinè Berga in Diplomatibus legitur, pagus proximè conterminus Campenhour, ſub cujus eſt præfecturâ.

Anno 1560. hoc Dominium obtinuit a Rege jure pignoratitio *Franciſcus Hinckaert*, & reoppignoratum a *Joanne Hinckaert* Ao. 1626. illud Anno 1644. die 6. Junii emptione abſolutâ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege acquiſivit *Maximilianus Hinckaert*; hinc per nuptias devenit ad gentem van *Steenlant* ex quâ hodie hoc Dominium poſſidet *Ludovicus Joſeph van Steenlant*, cujus inveſtituram accepit Ao. 1702. ita excepimus ex Curia feudali Ducatus Brabantiæ.

Eccleſia tutelarem colit *S. Servatium* Tungrenſem Epiſcopum. Patronatus ſpectat ad Abbatem *S. Adriani* in Gerardimonte Ord. *S. Benedicti*, cum non

non exiguâ parte decimarum, dono *Nicolai* Epiſc. Camerac. Ao. 1142. Ejus Diploma refert *A. Miræus* in Donat Belg. Lib. II. Cap. XLIV. novæ edit.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Nicolaus Dei gratiâ Cameracenſium Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum. Officii noſtri dictatione compellimur, ut Eccleſiarum incrementis Paſtorali ſollicitudine invigilemus. Sed cùm ille unus cogitatur, qui nec excogitari poteſt, Deus Deorum, quis hanc ſollicitudinem babeat, quis uſque ad ſatis impleat?

Nos autem in his, quæ ex parte ſunt, Deo placere cupientes, ut cum ea evacuabuntur, ad perfectum pertingamus, bonorum virorum in Cœnobiis degentium jejuniis, vigiliis & orationibus, divinâ miſeratione elaborabimus.

Igitur Prædeceſſorum noſtrorum exemplis conformati, Venerabili Filii noſtri Geroldimontensis Eccleſiæ Abbatis Gerbodonis petitionibus acquieſcentes, tam ſibi quàm Fratribus inibi ſervientibus, in ſubſidium Altare de *Berga* liberum ac ſine perſona, ſalvis tamen noſtris noſtrorumque Miniſtrorum debitis, in perpetuum poſſidendum contradidimus.

Ut verò tam hæc noſtra Donatio quàm etiam & ea, quæ eidem Eccleſiæ à Prædeceſſoribus noſtris, ſive Principibus, cæteriſque fidelibus ante collata cognovimus, rata in perpetuum permaneant, Sigilli noſtri impreſſione ac fidelium noſtrorum fideli atteſtatione confirmavimus;

Altaria ſcilicet, quæ ei Venerabilis hujus Eccleſiæ noſtræ Epiſcopus Gerardus *Vide ſupra*
ſecundus contulit; Altare de *Holthem* cum appenditiis ſuis, *Hillr gem*, *Idregem*, *pag. 513.*
Altare de *Ockegem*, Altare de *Torincurth*, cujus obſonium per ſingulos ſunt
annos quattuor denarii; Altaria quæ Manasses ejus Succeſſor contulit, Altare *Vide ſupra*
de *Lergia*, Altare de *Emelewordegem*, Altare de *Goldegem*, cum appenditiis ſuis *Im- pag. 165.*
pa & *Otregem*, quod Odo Epiſcopus contradidit; quod etiam Burchardus tradidit, Altare de *Aſplar*, cum appenditio ſuo *Halu*.

Sed & libertatem, quam ſuprà memorari Pontifices Gerardus & Manaſſes ei conceſſerunt & confirmarunt, ut in Altaribus ſuis nullus Miniſtrorum noſtrorum Synodum celebrare, niſi vocatus ab Abbate, auderet; ipſe etiam Abbas malefactores ſuos excommunicare, ſatiſque facientes abſolvere, niſi priùs conqueſtus fuerit Epiſcopo, licentiam haberet, & Altare de *Hunegem* cum appenditiis ſuis *Geroldimonte* & *Boular*, ab omni obſonio liberum, quod eidem Pontifices conceſſerunt, concedimus & confirmamus.

Confirmamus etiam & terras, quas pius Rotbertus Flandrenſis Comes, procinctum Eccleſiæ ſcilicet, & duos dominicos manſos ſupra Teneram fluvium, cum prato ſuo, & terras arabiles de Monaſterii fonte, cum pratis & ſilvis ſive decimis, ab omni jure ſuo liberrimas dedit. Terras etiam quas Stephanus dedit de Boular in Lergia, terras de Holtem, terras de Baerahem, terras de Scindelbecca, dimidium villæ de Spinegem, cum pratis & ſilvis; Morengem cum ſilvis & pratis, quartam partem villæ Torincurth cum ſilvis & pratis, terras quas eadem Eccleſia à S. Waldetrude cenſualiter in Vlienberga & Morbecca tenet, terras de Guatzoniſcurte cum ſilvis & pratis, terras de Waſterebba cum pratis, minutiaſque terrarum, quas ubi & ubi fideles contulerunt.

Ut verò hæc Charta indiſſolubilis permaneat, Sigilli noſtri Imaginatione firmata eſt: cuſtodientes eam, in perpetuum benedictione ditati, infringentes eam anathematis gladio ſunt ſauciati. Ad hoc Teſtes idonei introducti ſunt. . . . .

Hujus appendix eſt, & proximè affinis, Capella de Lel. quæ *S. Lamberto* Mart. Tungrenſi Epiſc. ſacra eſt.

Capellaniæ *S. Lamberti* & *S. Antonii* ſunt incorporatæ curæ Paſtorali de Berghen cum onere VIII. miſſarum in quindenâ, dum earum proventus per bella pereunt; habet Paſtor ex contractu cum præfato Abbate 400. flor. alias tantum 218. flor. In Eccleſia de Berghen eſt Capellania B. M. V. cum onere V. miſſarum in quindenâ, ad illam præſentat Paſtor, & Præfecti Fabricæ & S. Spiritus; item ibidem Capellania animarum gravata etiam V. miſſis in quindenâ. Patronus eſt præfatus Abbas.

BLAESVELT, olim in Diplomatibns *Blaiſfelde*, uno milliari cum dimidio a Mechliniâ propè aquæductum Bruxellenſem, diſtrictus Merehtemenſis, Municipium titulo Baronatus illuſtre, & inſigni prætorio nobile; cujus ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *Le Roy*.

Poſſedit illud Aono 1328. *Rodolphus Pipenpoy* Seneſcallus Brabantiæ, cujus filia *Margareta* nupta *Joanni de Wytvliet* iu illam tranſtulit ſtirpem; dein Ao. 1383. *Joanna* Duciſſa Brabantiæ illud poſſedit; inde in exſolutionem debiti donatum fuit *Joanni Domino de Bouchout*; ab illo venditum *Joanni de Macrſchalck* e Flandriâ: Poſt legimus Blaeſveldæ Dominum *Adrianum Sanders*, item *Joannem vander Bruggen*, & ab illo tranſcriptum *Judoco de Prant*, qui duxit *Annam de Brande*, filiam *Joannis* & *Annæ* de *Brune*, cujus patruus *Rolandus de Brande* Dominns de Wevelghem duxerat *Judocam de Halewyn* Dominam de Leberghe: *Judocus* autem *de Prant* genuit *Annam*, uxorem *Jacobi d'Ongnies* Toparchæ *d'Eſtrées*, a quibus deſcenderunt Comites *d'Eſtrées* & *Coupigny*; & *Adolphum de Prant* Dominum de Blaeſvelt Equitem *D. Jacobi*, qui ex *Margareta* de *S. Aldegonde*, filiâ *Nicolai* Domini de *Noircames*, & *Honorinæ de Montmorency*, genuit *Hugonem de Prant*, Dominum de Blaeſvelt, qui ex *Clara d'Affetadi* procreavit *Coſman de Prant*, in cujus favorem hoc Dominium a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Ao. 1647. die I. Aprilis in Baronatum erectum fuit, qnod cognatæ ſuæ *Agneti Bernardinæ de Montmorency*, filiæ *Joannis* & *Lauræ d'Affetadi* die 12. Maii 1650. nubenti *Baltaſari Guilielmo d'Ongnies* Comiti de *Coupigni* in dotem dedit, in quâ ſtirpe hacteous perſeverat.

Erectum in Baronatum.

In Choro templi de Aertſelaere humi ante aram legitur hoc Epitaphium.

Hier leght begraven Joncker Adriaen Sanders in ſynder tyt Heere van Blaesvelt / vander Bruggen en Cleydaele / de welcke hy by weldaden vercregen heeft dat weerdigh heylich reliecke van Mirakele den rechten arm van Smte Lenart / den welcken hy gegeven heeft ter eeren Godts ende onſer Lievevrauwen deſer Kercke van Aertſelaere. Die ſterf int jaer ons Heeren M. CCCC. XCIV. op Alderheyligen avont.

In Parochiali de Blaeſvelt exſtat inſigne Mauſolæum marmoreum cum hac inſcriptione.

MONUMENTUM.

Illuſtriſſimæ Familiæ de Prant, *Judocus de Prant Maximiliano* Cæſari a Cubiculis, ejuſque ſtabuli Præfectus ſummus, cum eodem Cæſare Belgium ingreſſus uxorem duxit *Annam de Brande* ſtirpem generoſam & incly-

inclytam, nobilibus filiorum conjugi, quæ ad uſque *Coſmam de Prant* Baronem de Blaeſvelt continuavit. Hic ſine prole defunćto Mechliniæ XVI. Maji M. DC. L.

Hic jacet *Margareta van Hornes Coſmæ de Prant* Baroni de Blaeſvelt marito ſuo decem & octo annis ſuperſtes liberis caruit, ſed horum loco pauperes quaſi in tot filios adoptavit, egenis verè mater, patrona, refugium, divitibus dilectionis pulchrè exemplum, immitare, eamque Deo commenda. Obiit Mechliniæ XXII. Septembris. M. DC. LXVIII.

Eccleſia quæ *S. Amando* ſacra eſt, poſſidet Venerandas Reliqnias *S. Crucis*, dono præfatæ *D. Margaretæ de Hornes*, quæ & in hac Parochiali plures fecit ſacras fundationes.

Patronatus ſpectat ad perſonam de Heſſene. Decimarum participes ſunt præfatus Perſonatus de Heſſene, qui incorporatus eſt Capitulo Metropolitano *D. Rumoldi*, Baro hujus loci, & Parochns.

Hic pagus Anno 1580. propter illuviem aquarum & amiſſionem bonorum deſiit habere Parochum, & Paſtor vicini pagi de Willebroeck a quo diſtat horæ quadrante, deſerviit ad annum circiter 1616. a quo tempore proprium iterum habuit Parochum.

BOENHEYDE pagus eſt ſub Præfecturâ Arculæa, primo lapide a Mechliniâ ad rivulum *Boeymeer*, nomen inditum volunt huic loco a vicino ericeto, quaſi bonum ericetum; ſed magis apparet a præfato rivulo nomen ſortitum.

Hujus loci Dominium jure pignoratitio devenit die 17. Auguſti ad *Jacobum de Caſtre*, & eidem familiæ abſolutè venditum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Anno 1648. die 6. Novembris, a quâ Anno 1705. titulo emptionis illud acquiſivit *Petrus Franciſcus Vitalis de Romrée* Dominus de Mazée, Padenborch, Zellaer, Canegem &c. Vir Conſularis in urbe Mechlinienſi, cujus Toparchiæ modo potitur filius Joannes Engelbertus de Romrée, titulo donationis propter nuptias cum *Joanna Iſabella Vequemans* filiâ Baronis de la Verre. Locus hic ſalubris eſt, prædiumque quod ibi dominus habet amœnum.

Hic loci eſt Dominium de *Berentrode*, peculium antiquum gentilium de *Baert*, quod modo poſſidet *D. Philippus Franciſcus Baert* Baro de Marez. J. U. L. Præpoſitus Metropolitanæ Mechlinienſis Canonicus Nobilis Graduatus &c. Hæc Toparchia non contemnendam hic loci habet juriſdictionem, Curiam feudalem, Cenſualem & plurimas agri poſſeſſiones cum prætorio, & variis præeminentiis inſtructa eſt, unde pagus olim vocabatur *Noſtra Domina de Berentrode*, ſpectabat olim hæc Toparchia ad *Bertholdos* Mechliniæ & alibi Regulos.

In extremitate hujus pagi quadrante horæ a Mechliniâ ad pontem vulgo

Pas-Brugge. eſt una ex vetuſtiſſimis terræ Curiis (Curiam *Beſſeræ* dicunt) ſpectabilis. Flandricè *Het Hof van Beſſeren*, exercent autem hæ tales Curiæ ſupremam juriſdictionem in circumjectos aliquot pagos, qui ad eas, primâ quod dici ſolet inſtantiâ, inde vero ad Cancellariam Brabantiæ appellant.

Eccleſia dicata eſt *Virgini Deiparæ Mariæ*, iu qua viget cultus ſpecialis *S. Rochi* pro peſtiferis patroni. Patronatus competit Capitulo Metropolitano *D. Rumoldi*, quod potiorem partem obtinet decimarum: Parochus in iis ſuam habet portionem & certum diſtrictum, habetque etiam ſuum D. de *Schilthoven* gentis de *le Cocq*.

BOORT-MEERBEECK, hodie per ſyncopen *Meerbeeck*, milliari cum dimidio a Mechliniâ, viâ quâ itur Lovanium, Præfecturæ Camphoutanæ.

Hoc Dominium anno 1644. die 16. Martii a *Philippo IV.* Hiſp. Rege abſolutè venditum *D. Suſannæ de Meulenaer* viduæ *Caroli de Santacruz* equitis, cum antea a variis jure pignoratitio foret poſſeſſum, ejus Dominium hoc emptionis titulo ſpectavit ad gentem de *Santacruz*, quod inibi habet Prætorium vulgo *'t Hof ter Hoye*, quod exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Nuper hoc Dominium devolutum eſt ad hæredes familiæ de *Santacruz* ex quibus Ao. 1710. illud Dominium adiit, ejuſque inveſtituram accepit in Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ *Antonia Baltina Tucher*.

Varii in hoc pago dominantur, ſuaque habent Prætoria, inter quæ eminet Dominium *d'Oudenhoven* cum Caſtello, quod pridem fuit gentis de *Lannoy*, quod hodie eſt jure uxorio Baronis de Robecque.

In hac Parochiali exſtant ſequentes ſepulchrales inſcriptiones Dynaſtarum in Choro.

D. O. M.

Hier voren leydt begraven Vrouwe Anna Sweerts **doen ſy leefde vrouwe deſer Prochie ende Douairiere van Moes / ſterf den** 21. **October anno** 1625. **Die in deſe Kercke heeft gefondeert een eeuwich jaergetey / met diſtributie van** 13. **wit ſtuyvers brooden aen derthien Arme / tot dien een maendelycke miſſe van Requiem.**

Hier leydt begraven Joncker Philips Sweerts **in ſyn leven Heer van Boort-Meerbeeck / die ſterf den** 17. **dach van Meert Anno** XV^{c}. LXVIII.

D. O. M.
AC

Piæ poſteritati *D. Caroli de Santacruz* Equitis Aurati &

& *D. Joannis vander Laen*, hic ſepulti, quorum illum Illuſtri apud Hiſpanos, hunc prænobili apud Mechlinienſes ſtemmate oriundos, *Domina Suſanna de Meulenaer* Toparcha de Boort-Meerbeecke Hiſpalenſis, non impari apud Flandros ſanguine progenita, in Conjuges adlegit, imo elegit, utpote ambos debito virtuti defunctos officio, ille enim natali Antverpiæ, quâ amorem, quâ doctrinam, ſæpius Senator, ſæpius Conſul, dicavit hic eiſdem meritis, eiſdem muneribus patriam amplexus fuit Mechliniam ambos una *Suſanna* ſuos fecit, iſtum denatum Octavo Kalendas Aprilis anno 1640. ætatis 50. Hunc pridie idus Septembris anno 1664. vitæ 47. luxit ſubſecuta, ac in hoc loco ſepulta eſt, dum annum numerabat nonum ſupra quinquageſimum 28. Februarii 1670. & ſubſecuturi brevi, æternum hoc amoris, luctuſque ſui monumentum Patri *Carolo*, Matri *Suſannæ*, *Vitrico Joanni Franciſco*, *Ioannes Franciſcus* Toparcha de Boort-Meerbeecke, *Ferdinandus Carolus*, *Iſabella Clara de Santacruz*.

P. C.
R. I. P.

In Choro ibidem *B. Mariæ*.

Hier leydt begraven Jo^r. Louis de Lannoy, **in ſyn leven Heere van Oudenhoven in Boort-Meerbeecke / Poſt-Meeſter van ſyne Coñ. Maj^{ts}. der ſtad Mechelen / ſterf den** 28. **April** 1645. **ende ſyn Huysvrouwe Jouffrau** Catharina Heyleweghen, **ſterf den** 22. **Januarii** 1654.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Antonium*, cujus in hoc loco eſt cultus ſpecialis & ad quem Divum hic plurima fit peregrinatio, eaque toto anni tempore perſeverat. Patronatus hujus Parochialis olim ſpectavit ad Perſonatu m hujus Eccleſiæ, & propter incorporationem eo jure utitur Archiepiſcopus.

Decimarum varii ſunt participes uti præfatus Perſonatus incorporatus ad opus Officialis Mechlinienſis, Parochus, qui inſuper ſolus gaudet Novalibus. Canonici Zellarienſes *D. Rumoldi*, Monaſterium de Muſenis, Fabrica hujus Eccleſiæ & Capellania S. Crucis.

Eſt hic loci ſacellum S. Annæ.

CAMPENHOUT. Præfecturæ hujus nominis caput, altero milliari a Mechliniâ. Oppignoratum hoc Dominium a Rege die 8. Februarii 1631. *Philippo Lambrechts*, pretium fuit 7000. Flor. & reoppignoratum die 10. Aprilis 1638. *Philippo Theodoro de Fourneau* Domino de Capelle, in quâ ſtirpe hactenus perſeverat, qui modo *Franciſcus Philippus de Fourneau* Comes de Cruyckenborch &c. Præfatus Comes hic loci poſſidet inſigne Prætorium de *Wilder* cum Dominio, quod nobis exhibet Baro *le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ. Ibidem Caſtrum de *Ruysbeeck*.

Eccleſia dicata eſt Virgini Deiparæ *Mariæ*, ad Paſtorale munus nominat Abbatiſſa Cortenbergenſis Ord. S. Bened. Dono *Burchardi* Epiſc. Camerac. Ao. 1123. quod diploma (prout excepimus ex Chartulario hujus Abbatiæ) exhibebimus in pago de Erps, cum de eo acturi ſumus; hanc donationem deinde confirmavit *Rogerius* item Epiſc. Camerac. Ao. 1180. cujus diploma refertur in Suppl. Dipl. A. Miræi part. II. Cap. LXVI. ut ſequitur.

Ex Archivis MS. Eccl. Anderlecht. In nomine Domini. ROGERUS Dei gratiâ Cameracenſis Epiſcopus, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Ex autentico ſcripto Venerabilis memoriæ Domini *Burchardi* Cameracenſis Epiſcopi Nobis innotuit, quod Eccleſia de *Campenhaut* Sanctimonialibus de Curtenberga ab eodem canonicè donata fuerit, & confirmata.

Unde quum de rationis conſideratione, & officii noſtri adminiſtratione Anteceſſorum noſtrorum factis & ſcriptis Canonicis aſſentire tenemur, prædictam Donationem Eccleſiæ de *Campenehot*, quæ eſt dimidia Eccleſia, noſtrâ quoque Auctoritate confirmamus, & ſubſcriptorum atteſtatione, cum Sigilli noſtri appoſitione, ſalvo noſtro & officialium noſtrorum jure, corroboramus.

Signum Anſelli de Tongre,
Walteri Decani de Bavai,
Herberti Capellani,
Rogeri,
Nicolai, Clericorum noſtrorum.
Signum Arnulfi Perſonæ,
Robini Decani de Bella,
Walteri Decani de Cirvia,
Fulcardi Subdecani de Antwerpia,
Magiſtri Wilhelmi de Maſlinis.

1180. Actum anno Domini MCLXXX.

Univerſa hujus pagi Decima ſpectat ad præfatam Abbatiam cum plurimis agri & ſylvarum poſſeſſionibus, Paſtori ex iis decimis ſolvitur annuè competentia 400. flor.

Ad reparationem Eccleſiæ tenetur Fabrica, quæ pro onere illo recipit annuè a præfatâ Abbatiâ 40. Halſteria Siliginis menſuræ Lovanienſis & 40. Halſteria Hordei ejuſdem menſuræ.

In Caſtello de *Wilder* eſt ſacellum *S. Barbaræ* Virg. & Mart. & Capellania Caſtralis gravata tribus ſacris in ſeptimanâ.

CAPELLE hujus Præfecturæ nominis caput, ad Aquæductum Bruxellenſem, altero lapide a Mechliniâ, vocaturque *Capelle op den Boſch*

Boſch ad diſtinctionem alterius Capellæ *S. Udalrici* Præfecturæ Rodenſis.

Peculium olim fuit Nobilis familiæ cognominis, dein conſtat illud Ao. 1439. *Joannem Pipenpoy* vendidiſſe *Joanni Hammans*, nec multo poſt Ao. 1455. Dominum habuit *Gabrielem Offhuys*, & denique Ao. 1478. *Joannem Groelſt* & anno 1515. *Antonium Hoots* tandem anno 1559. *Joannem de Merode* eodem titulo ad ſe & ſuas familias traxiſſe, a quo ad *Philibertum de Mol*; qui omnes jure pignoratitio illud poſſiderunt.

Ao. 1626. die 1. Auguſti a Rege reoppignoratum fuit cum pago vicino *Ramsdonck Joanni Bertholt* pretium fuit 22000. flor. a quo emptionis jure illud acquiſivir *Jacobus de Bouton*, Eques Dominus de Stalle Ao. 1667. cujus filius *Petrus de Bouton* illud revendidit *Hyacintho Joſepho van Beughem* Domino de Ottignies, cujus inveſtituram accepit in Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ die II. Julii Ao. 1698.

Conſtituit cum Ramſdonck unum tribunal.

Eccleſiæ Patronus eſt in hoc loco *S. Nicolaus* Epiſc. Paſtorale munus confertur per Archiepiſcopum hujus Diœceſis, quo titulo dicetur in pago Semps.

Decima ſpectat ad Parochum, ſed certum diſtrictum Decimarum prætendit Abbatiſſa Cortenbergenſis, ſub prætextu quod ille ſubſit Parochiæ de Leeſt, an jure, hactenus indagare non potuimus; attamen apparet ad Parochiam de Leeſt tantum deveniſſe ratione deſervituræ, cum hic Paſtoratus olim non haberet Parochum, & deſerviretur ab unâ parte a Paſtore de Leeſt & pro alterâ a Paſtore de Ramſdonck.

EELEWYT *S. Huberti*, olim *Elewite*, Præfecturæ Campenhontanæ, primo lapide cum dimidio a Mechliniâ. Dominium jam dudum ſpectans ad gentem de *Marſelaer*, conſtituens cum *Parck* unum tribunal. Pars exigua hujus pagi ſubcenſetur Eppegemio, & ad Naſſovios pertinet.

In hoc pago ſitum eſt Caſtellum *Ter Borcht* cum Dominio, poſſeſſum olim a gentilibus de *Waelhem*, in quâ ſtirpe permanſit, donec per nuptias *Annæ de Waelhem* tranſlatum ad *Jacobum de Godin*, Dominum de *Beaumets & Merlicourt*, in quâ familiâ perſeverat.

Hic pagus redolet antiquitatem Romanam, quod plurima vetera Romanorum numiſmata, quæ ibidem hodiedum eruuntur, ſatis indicant.

Eccleſia dicata eſt *S. Huberto* Leod. Epiſc. qui cultu ſingulari ibidem colitur & ad quem Divum plurima fit peregrinatio, præcipuè in hujus Divi annuo feſto, Eccleſia ornatur ejus ſacris Reliquiis approbatis a *Jacobo Boonen* Archiepiſcopo. Patronatus olim ſpectavit ad Theſaurarium Capituli Metropolitani Cameracenſis, quæ dignitas cum Ao. 1603. ſit extincta, eo jure utitur Archiepiſcopus hujus Diœceſis.

Decimarum participes ſunt Gerardimontis & Grimbergenſis Abbates, Domus Pitzenburgica in Urbe Mechlinienſi, Xenodochium *B. Mariæ* in eâdem Urbe, & Toparcha, ſinguli in ſuis diſtrictibus, omniumque tertiam cum Novalibus & decimas carnium percipit Parochus.

EPPEGEM olim in Diplomatibus *Eppinghem*, milliari cum dimidio a Mechliniâ, quâ per viam lapidibus nuper ſtratam itur Bruxellam, quam Zenna fluvius interſecat, Dominium Præfecturæ Grimberganæ ad Naſſovios

A a ſpectans,

ſpectans, Anno 1702. a Morte *Guilielmi* Aurangiæ Principis atque Magnæ Britanniæ Regis, incertum ad quem ex Naſſoviis hoc Dominium cum Grimbergâ devolutum ſit.

Varii hic loci habent ſua Prætoria & Juriſdictionem perſonis & locis diſtinctam, inter quæ eminet Dominium & Prætorium *In de Velde* vulgò *Het Cattenhuys*, olim peculium *Micaultiorum*, hodie ſpectans ad Comitem de *Maldeghem*.

Item Dominium de *Impel* cum Caſtro, olim *Oyenbrugganorum* peculium, hodie emptionis titulo ſpectans ad gentem de *Locquet*, qni modo *Joannes Michael de Locquet* Prætor Urbis ac Provinciæ Mechlinienſis.

Eccleſiæ tutelaris eſt *S. Clemens Papa & Mart.* cujus ſacræ Reliqniæ magno fidelium concurſu hic honorantur.

Paſtorale munus confertur per Archiepiſcopum hnjus Diœceſis jure Ordinarii in hac Parochiali eſt Capellania animarum gravata miſſa hebdommadali.

Decima in novem diviſa eſt manipulos, eorumque dnos percipit Capitulum Metropolitanum Cameracenſe, reliqni cedunt Abbatiæ de Camera Ord. Ciſterc. prope Bruxellam, Domui Olivetanæ Mechliniæ Parocho, Abbatiæ Grimberganæ, Canonicis Zellarienſibus Mechliniæ, & Beginaſio Bruxellenſi, habetqne inſuper diſtrictum quemdam ſeſe extendentem ſuper XXVIII. bonariis Beginaſium majus Mechlinienſe, ſed tertiam partem iſtius decimæ percipit Paſtor, qui inſuper ſolus percipit decimas Novalium a parte ſeptentriouali fluminis *Zennæ*.

In hoc pago ante turbas Belgicas ſeculi XVI. fuit Hoſpitale pro viatoribus recipiendis; ſed a non panco tempore deſiit, & bona & cenſus illius aliis ſacris uſibus ſunt aſſignata.

ERPS præfecturæ Vilvordienſis, milliari cum dimidio diſtans Lovanio, & tribns Mechliniâ, Domininm titulo Comitatus Illuſtre, jam dudum ſpectans ad Illnſtrem familiam de *Boiſſchot*, erectum in Comitatum cum ſno annexo Quarebbe a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Ao. 1644. die 31. Decembris in gratiam *Ferdinandi de Boiſſchot* Baronis de Saventhem in qua illnſtri familia perſeverat. Nnper per mortem *Eugenii*, *Giſleni*, *Valentini*, *Joſephi de Boiſſchot* Comitis de Erps &c. hoc Dominium cum aliis Toparchiis adiit 28. Maji 1720. *Helena, Hyacintha de Boiſſchot* Comitiſſa de Erps, & Koninchſegg. &c.

Erectum in Comitatum.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Amando* Tungr. Epiſc. cujus Patronatum gerit Abbatiſſa Cortenbergenſis Ord. S. Bened. dono *Burchardi* Camerac. Epiſc. Anno 1125. cujns Diploma donationis excepimus ex Chartularia præfatæ Abbatiæ ut ſequitur.

„ *Burchardus Dei gratia* Cameracenſium Epiſcopus, tam præſentibus quam futuris „ in perpetuum. Scripturâ atteſtante, quæ ait Congregationi pauperum affabilem te „ facito, ad paſſionem commonemur. Petitioni igitur ſororis noſtræ *Idæ* Abbatiſſæ „ de Cortenberge condeſcendimus & Eccleſiæ ſuæ ad relevandam Monialium ibidem „ Domino famulantium paupertatem, Altare de *Erpſa*, Altare de *Campenold*, quod „ eſt dimidia Eccleſia, libera & ſine perſonâ, ſalvis noſtris, & miniſtrorum noſtro- „ rum debitis conceſſimus; ad arcendas itaque quorumlibet importunitates, datâ „ conſervatoribus pace, prævaricatores quoad reſipuerint anathematis gladio tranſ- „ verberamus, & ſub ſignato Canonico teſtimonio, Sigilli quoquo noſtri approba- „ tione decreti paginam confirmamus. Sigillum Rudolphi Archidiaconi, Anſelli „ Archidiaconi, Theodorici Archidiaconi; Ereboldi Præpoſiti, Gilardi Decani,

„ Ha-

„ Hadeguini, Widonis, Radulphi, Gerardi, Offridi, Hugonis Canonicorum.
„ Actum Incarnati verbi M. C. XXV. Pontificatus Domini Burchardi VIII.

Werimboldus Cancellarius Recenſens vidi.

Decimæ ſpectant ad Abbatiſſam Cortenbergenſem tamquam principalem, ad Capitulum *S. Petri* Lovanii ſecundæ fundationis, Paſtorem hujus loci, & Capellaniam hujus Eccleſiæ, habetque Paſtor competentiam 4no. flor. annuè, qnam partim percipit a præfatis Canonicis, partim ex bonis Paſtoratus.

Eccleſia hujus loci igne fortuito de cælo tacta conflagravit Anno 1706. dein jure decimarum & incolarum eleemoſynis reſtaurata eſt.

In hac Parochiali ſunt IV. Capellaniæ, ſcilicet *B. Mariæ* Virg. S. Nicolai primæ fundationis incorporata Paſtoratui Anno 1585. ab *Joanne Hauchino* Archiep. Mechl. S. Nicolai ſecnndæ fundationis, & *S. Barbaræ*, item hic fundatum Cautuarium *S. Barbaræ*.

HAEGHT amœnns & multum populoſus pagus ad Dyliam fluvium olim dictus *Hoogh* ab eminentiâ loci, ſubcenſetur Baronatui de Rotſelaer, ſpectat ad Ducem Arſcotanum qui modo Dux Arembergiæ.

In hoc pago ad Thylam, ſive mollius Dyliam fluvium, utrumqne enim ſine delectu legitur (qnod ſemel notaſſe ſat eſt) eſt Dominium de *Rooſt*, antiquo caſtro celebre, ornatum ſupremâ, mediâ & infimâ jnriſdictione, pridem gentilium *d'Oyenbrugge de Duras* erectum in Baronatum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Anno 1651. die 30. Auguſti in gratiam *Gerardi d'Oyenbrugge de Duras*. *Erectum in Baronatum.*

Hoc Dominium Ao. 1695. jnre emptionis devenit ad *Nicolaum Blanche* Senatorem Cancellariæ Brabantiæ, inde jnre retractus Ao. 1696. ad *Gerardum Herckenrode* Patricium Lovanienſem, qni hodiedum Ao. 1722. quo hæc ſcribimus Conſul Lovanienſis, & Dominium illud poſſidet.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Remigium* Epiſc. in ſacris dependet ab Abbatiâ Parcenſi Ord. Præmnnſtr. quæ hſc e gremio ſno Parochum & in ejus adjutorium Vicarium conſtituit, quæ Abbatia nbtinuit jus Patronatus hnjus Eccleſiæ anno 1228. ab *Henrico I.* Duce Lntharingiæ & Brabantiæ, quæ iſto ævo appendix erat Matricis Eccleſiæ de Wechter, quam donationem eodem anno confirmavit *Hugo de Petraponte* Epiſc. Leod. Anno 1266. *Arnoldus de Rotſelaer* adjecit Parcenſibus jus patronatns Altaris pro defunctis in Eccleſia de Haeght, ſive, ut hodie dicimus, Capellaniæ animarum, & voluit nt Parcenſes idem beneficium obtinerent, prout refert A. Sanderus in deſcriptione Chorographicâ hujus Abbatiæ.

Decima ſpectat ad Abbatem Parcenſem, qui ſolvit annuè Parocho pro parte portinnis congruæ competentiam circiter 300. flor.

Sunt in hâc Eccleſiâ præter Altare præfatum erectæ Capellaniæ tres, ſcilicet *S. S. Nominis Jeſu. B. M. V.* & *S. Remigii.* Intra limites hujus pagi eſt Sacellum *S. Adriani* Mart. in qno nnlla fundatio, tamen in eo pluries celebratur ad populi devotionem excitandam, item eſt Sacellum exiguum *B. M. V.*

HAESDONCK olim *Haveſlesdonck* & *Havekesdonck*, Ditionis Bornhemienſis in Flandriâ ad Rupelam fluvium contigunm fortalitio *S. Margaretæ*, vocaturqne vulgo *Natten-Haesdonck*, ad diſtinctionem alterius *Haesdonck in Waſia* nnn procul hinc diſtans. Dominium hoc cum pago de Hingene, qui eſt Diœceſis Gandavenſis, ſpectat ad Ducem de *Urſel*.

In ſacris Eccleſia dicata eſt *S. Margaretæ. Virg. & Mart.* Patronatus ſpectat ad Archiepiſcopum, uti Abbatem Affligemienſem; obvenit autem huic Abbatiæ ex jure Abbatiæ Canonicorum Regularium *S. Auguſtini* quæ anno 1100. fundatum fuit in Bornhem huic loco vicino, *Sigisfrido* Abbate hujus Cœnobii ſecundo cum Sodalibus ſuis, inſtitutum Benedictinum in Affligemio amplectente, & ita univerſa hujus Abbatiæ bona Affligemienſibus acceſſerunt; hoc autem evenit Anno 1120. ut *Anſelmus* Gemblacenſis annotavit ad hunc annum. Mutata exinde fuit hæc Abbatia de Bornhem in Prioratum Ord. S. Bened. ab Affligemio dependens, qui etiamnum adhuc viget, deguntque ibidem in Bornhem Monachi Abbatiæ Affligemienſis, qui illic ſacra ſolebant obire; ſed modo Parochus e Clero rem ſacram adminiſtrat.

Decima hujus pagi ex parte ad hanc Abbatiam & Grimberganam ſpectat, partim etiam ad Toparcham, Parochum hujus loci & Paſtorem de Hingene.

A. du Cheſne in probationibus familiæ Gandavenſis pag. 480. profert Diploma, quo Anno 1225. *Sigerus* Caſtellanus Gandavenſis duodecimam *Garbam* decimæ de Hingene & *Havekesdonck* donat in eleemoſinam Abbatiæ Affligemienſi, uti ſequitur.

» Ego *Sigerus* Caſtellanus Gandavenſis omnibus præſentem paginam inſpecturis in
» perpetuum. Notum facio tam modernis, quam poſteris, quod duodecimam Gar-
» bam decimæ de *Hingene* & *Havekesdonck* in eleemoſynam Eccleſiæ Haffligemenſi
» pro animabus omnium prædeceſſorum meorum, ac meâ & uxoris meæ *Beatricis*
» in omni jure, quo eandem tenueram, perpetuo poſſidendam contuli, offerendo vi-
» delicet eandem apud *Haffligbem* apud Altare in præſentiâ Domini *Roberti* Abbatis &
» totius Conventus, banno quidem ad petitionem meam pronuntiato in omnes qui
» ſuper hac donatione aliquam antedictæ Eccleſiæ moleſtiam inferre præſumerent. Ut
» autem hujus Eleemoſynæ meæ collatio rata habeatur & inconcuſſa conſervetur, præſens
» ſcriptum ſigilli mei appenſione & teſtium ſubſcriptione dignum duxi roborare. Teſ-
» tes Robertus Abbas, Goſuinus Prior, Joannes Supprior, Wilhelmus Cellarius,
» Theodoricus de Ponterave, & Ægidius dicti Caſtellani frater, milites, & alii quam
» plures. Actum Anno Domini M. CCXXV.

HEFFENE olim *Heſne*, Agri ac Provinciæ Mechlinienſis pagus, uno ferè milliari ab eâ urbe, quam interſecat Zenna fluvius qui in extremitate hujus pagi in Dyliam ſe exonerat, nomen ſuum ſortitus videtur a levando ſeu recipiendo vectigali, ſeu Portorio a mercibus hic navi tranſeuntibus Bruxellas vel e contra, vernaculè *thol Heffen*; antequam enim Aquæductus fodi cœptus eſt, hic fluvius navium capax erat, & naves tendentes Bruxellas eo flumine utebantur.

Mechlinienſes olim hic loci catenam in fluvio obtendebant ne quis interverſo vectigali præternavigaret: id ea ſeveritate a mercatoribus exigentes, ut merces aliis navigiis inferri ac menſurari cogerent, magno dominorum incommodo, in iis præſertim mercibus, quæ tranſlatione conſumuntur, ut ſale, frumentis &c. nullo tamen pretio hoc ab exactoribus redimi potuit: id malum cum diutius Bruxellenſes torſiſſet, & cum Scommatibus excepti, quaſi Mechlinienſium veniâ navigarent, meatum Sennæ alio divertere cogitarunt: tandem anno 1550. quæſitis undique aquariæ rei peritis ardui operis foſſam effoderunt a Bruxellâ uſque Willebroucum decem annorum ſpatio, & feliciter perduxerunt, atque ita Sennam otioſam reliquerunt. Hæc eſt origo & cauſa Aquæductus Bruxellenſis.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Amando* Tungr. Epiſc. Patronatum ejus gerit Capitulum

Digitized by Google

tulum Metropolitanum *D. Rumoldi* propter incorporationem Perſonatus hujus Eccleſiæ præfato Capitulo, poſſidetque eo jure potiorem partem decimarum; cæteri decimatores ſunt Parochus, Capitulum Metropolitanum Cameracenſe, Fabrica & Abbatia Grimbergenſis.

In ſpiritualibus hujus Parochialis appendix eſt *Heyndonck*, illi unitus Anno 1603. cujus Eccleſia *S. Luciam* Virg. & Mart. veneratur, quæ ibidem ſingulari devotione colitur, & ad hanc Divam celebris hic fit peregrinatio. Decimæ ſpectant ad Capitulum Metrop. Cameracenſe, in quibus Parochus ſuam habet portionem. Solebet olim adminiſtrari magno incolarum incommodo per Parochum de Semps.

HEMELGHEM. vulgo *Humelgem*, Diſtrictus ſeu Præfecturæ Campenhoutanæ, milliari cum dimidio ferè a Vilvordiâ.

Hoc Dominium jure pignoratitio a Rege obtinuit Anno 1626. *Guilielmus de Coutereau* Baro de Jauſſe &c dein emptione abſolutâ ab eodem Rege *Philippo IV.* hæreditariè acquiſivit ejus filius *Guilielmus de Coutereau* Baro de *Jauſſe* &c. Anno 1655. die 5. Maji, pretium fuit 3000. flor., a quo titulo emptionis hoc Dominium acquiſivit cum pago vicino de Steynockerſeele *Petrus Fariſeau* Anno 1698. poſt cujus mortem obvenit ejus Hæredi & cognato *Petro Robyns* Anno 1719. ita excepimus ex Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ.

Eccleſia dicata *S. Catharinæ Virg. & Mart.* Collatio quondam Curæ Paſtoralis annexa fuit perſonatui hujus Eccleſiæ; ſed cum hic initio ſeculi XVII. incorporatus eſt ſeminario Archiepiſcopali hujus diœceſis, eo jure per hanc unionem utitur Archiepiſcopus.

Majores decimæ in tres partes partitæ ſunt, duas earum partes poſſidet Seminarium præfatum propter unionem hujus perſonatus, tertia pars portio Parochi eſt.

Minores decimas obtinent Monaſterium Leproſorum Mechliniæ, Abbatia de Camera, Fabrica & Capellania animarum in hac Eccleſiâ fundatâ.

In hac Parochiali eſt Capellania *B. M. V.* gravata VII. miſſis in quindena, & Capellania Caſtralis *S. Antonii.* Item hic fundata miſſa hebdommadatim canenda.

HEVER olim *Havera*, quod aquæ trajectum teutonicè ſonat, pagus agri & Provinciæ Mechlinienſis, a quâ civitate diſtat primo lapide viâ Lovanienſi.

In hoc pago varia ſunt prætoria, interque ea eminet *Schiplaken*, quod eſt gentilium de *Viſcher*, magnifico & antiquo opere ſtructum, variis circum ambulationem itineribus, ac arboretis, pratis, vivariis, ſylvis, & aliis id genus ambulationibus ſpectabile. Habet & Sacellum & Capellam Caſtralem. Pertinuit olim hoc Prætorium ad *Gerardum Cuyck* & Domicellam *Margaretam de Muyſene* qui vixerunt Anno 1465. Ab his venit ad *Antonium vander AA* Equitem, illorum autem nepos *Philippus vander AA.* illud Ao. 156. tranſtulit *D. Mariæ de Rifflart*, quæ uxor erat *Rolandi Longin* Equitis, Domini Capellæ *S. Udalrici* &c. Ab horum filio pervenit ad *D. Joannem Balthaſarem de Viſcher* Equitem, *Catharinæ Longin* ſororis ſuæ filium, in qua ſtirpe perſeverat, qui modo *Ferdinandus Philippus Ignatius de Viſcher.*

Item illic Prætorium *Gottendeys* quod Fanum Martis ſonat, ſpectans ad familiam van *Uffel.*

Eccleſia inſcripta eſt Virgini Deiparæ *Mariæ*, ad Paſtoratum nominat Capitu-

Digitized by Google

pitulum Metropolitanum *D. Rumoldi*, cui competunt duæ tertiæ partes decimarum & tertia pars reſtans Parocho.

Subeſt huic Parochiali pars vici de Hofſtade, reliqua ſubeſt Parochiæ Urbanæ *B. M. V.*

HOMBEKE. pagus medio milliari a Mechliniâ, agri & Provinciæ Mechlinienſis; huic in ſpiritualibus ſubeſt Dominium de *Op-Hombeke*, alias *Smal-Brabant*, Præfecturæ Capellenſis, inſtructum inſigni Caſtello. Hoc Dominium emptione publicâ a Rege acquiſivit die 18. Februarii 1649. *Carolus de Boccabella*, inde per tranſportum devenit Ao. 1670. ad *Joannem Arazola Ognati*, a quo tranſcriptum *Joanni Antonio Locquet* Præſidi Magni Senatus, illudque hodie poſſidet ejus filius *Joannes Michael Locquet* Prætor Urbis ac Provinciæ Mechlinienſis. Erectum hoc Dominium in Vicecomitatum a *Carolo II.* Hiſp. Rege An. 1681. die 20. Septembris in gratiam præfati Joannis Antonii *Locquet*.

Erectum in Vicecomitatum.

Eccleſia Patronum veneratur *S. Martinum* Epiſc. Ad Paſtorale munus jus habet nominandi Abbatiſſa Cortenbergenſis Ord. *S. Bened.* Dono *Burchardi* Epiſc. Camerac. anno 1128. Diploma refertur in Supplem. Diplom. *A. Miræi* part. II. Cap. XLVIII. ut ſequitur.

Ex MS. Archivi Eccleſiæ Anderlecht.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, BURCHARDUS Divinâ miſeratione Cameracenſium Epiſcopus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Poſtulatione Cortenbergenſis Eccleſiæ, Abbatiſſæ & ejuſdem loci Congregationis ſibi commiſſæ, imò etiam Nos Paſtoralitatis curâ ad bene poſtulata cogente, præfatæ Eccleſiæ duo Altaria de *Hombeeck* ſcilicet & *Lent* ad uſus inibi Deo ſervientium libera & abſque Perſona concedimus: ita tamen ut de redditu Epiſcopali Nobis aut Miniſtris noſtris Abbatiſſa quotannis reſpondeat, & Presbyter ibi cantaturus de manu noſtra Curam accipiat, & Capitula Archidiaconi & Decani cuſtodiat.

Ut igitur hoc firmum & inconvulſum permaneat, ſub imaginis noſtræ impreſſione ſignavimus, & autenticarum Perſonarum noſtrarum teſtimonio corroboravimus.

S. Anſelli eorundem Altarium Archidiaconi.
S. Erleboldi Præpoſiti & Archidiaconi.
Joannis Archidiaconi.
Gerardi Archidiaconi.
Celardi Decani.
Roberti Cantoris.
S. Ethumenſii Abbatis.
S. Balduini Decani.
S. Giſleberti.
Rotberti Decani.
Riberti Sub-decani.

1119. Actum anno Incarnati Verbi milleſimo centeſimo vigeſimo-nono, Indictione ſeptimâ, Præſulatûs verò mei Burchardi anno XIII.

Ego Wenegaldus Cancellarius ſcripſi & recognovi.

Succedentibus temporibus, cum non levis controverſia orta eſſet de jure harum decimarum inter hanc Abbatiam & Fratres Domus Teutonicorum in Mechliniâ, ad eam ſopiendam, partes comparuerunt coram *Henrico I.* Duce Lotharingiæ & Brabantiæ, a quo prædicta decima tenebatur in feudum, in quâ comparitione prædicti Fratres renuntiarunt omni ſuo jure quidquid in his decimis ſe habere arbitrabantur: Dux autem præfatus contulit præfatas decimas in eleemoſynam præfatæ Abbatiæ Cortenbergenſi. Actum 1226. Diploma profertur in Supplem. Diplom. *A. Miræi* Parte II. Cap. LXXXVIII. ut ſequitur.

Hen-

Digitized by Google

D. O. M
IOANNIS ANTONIJ DE LOCQUET
REGI A CONSILIO STATUS
POST MAGNI CONSILIJ MECHLINIÆ, PRÆSIDIS
Ac tandem Brabantiæ
CANCELLARIJ,
Anno Domini MDCLXXXVII.

Digitized by Google

Henricus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, univerſis hoc Scriptum videntibus ſalutem. *Ex Archivo MS. Capit. Anderlecht.*

Noverit univerſitas veſtra, quod cum controverſia verteretur inter Abbatiſſam & Conventum de Cortenberga ex unâ parte, & *Walterum Portarium* & quoſdam alios Fratres Domûs Teutonicorum ex aliâ, ſuper hoc videlicet, quod dicti Fratres nitebantur emere quaſdam decimas in Parochia de *Hombeka*, quæ dignoſcitur ad Eccleſiam de Cortenberga pertinere: eædem partes in noſtra comparuerunt præſentia, & dicti Fratres ex conſenſu & voluntate Magiſtri ſui, quidquid juris dicebant ſe habere & videbantur in illis decimis, in manus noſtras ad opus Eccleſiæ Cortenbergenſis reportarunt.

Has verò prædictas decimas, cum ad Nos jure feodi pertinerent, in manus dictæ Abbatiſſæ ad opus Eccleſiæ Cortenbergenſis reportavimus, & eidem Eccleſiæ in eleemoſynam liberè & abſolutè contulimus.

Teſtes de Gemblaco, de Fliderbeca, & de Bona-ſpe Abbates.
Decanus, Plebanus, Joannes Notarius, Magiſter Ægidius, Canonici Bruxellenſes.
Ludovicus Advocatus de Levedale,
G. Ammannus Bruxellenſis,
Willelmus de Lombeca,
R. de Filfordis, Milites, & multi alii, tam Clerici, quàm Laici.

Actum apud Furam anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo ſexto, menſe Aprili. 1226.

Decima hujus pagi olim erat tripartita, ejuſque duæ partes erant hujus Abbatiæ, & tertia Parochi; verum cum Ao. 1481. mota eſſet quæſtio inter Parochum & hanc Abbatiam ſuper jure Novalium, conventio inita eſt inter partes, qua pro futuris temporibus quiſque medietatem omnium decimarum perciperet, prout hodie uterque gaudet medietate omnium decimarum, tam in antiquis decimis quam in novalibus.

Intra limites hujus pagi olim ſtetit Monaſterium *Vallis Liliorum*, Virginum Ord. Præmonſtrat. hic loci circa annum 1231. fundatum, quæ deſtructo per tumultus Belgicos earum Cœnobio Ao. 1580, in Urbem Mechlinienſem migrarunt, ibique hodie mirabiliter florent, uti ante ſuo loco diximus cum hanc Urbem deſcripſimus & pluribus de eo egimus.

Præfatum Monaſterium poſſidet in hoc pago certum diſtrictum decimarum, quem Anno 1255. ab *Arnoldo de Zellaer* Canonico & Scholaſtico Mechlinienſi obtinuit ſub annuo cenſu XII. ſextariis ſiliginis menſuræ Mechlinienſis, quem cenſum adhuc hodiè Canonicis Zellarienſibus annuè perſolvunt.

Anno 1265. inita eſt concordia & conventio inter Abbatiam Cortenbergenſem & Præpoſituram Vallis Liliorum ſuper decimis ab eâ de novo acquirendis in Parochiâ de Hombeke, & juribus Parochialibus hujus Parochiæ. Tabulæ hujus Conventionis recitantur in Supplem. Diplom. A. Miræi Parte II. Cap. CX.

HUMBEKE olim *Hunnebeke*, *Hoenbeke*, vel *Hoenebeke*, altero lapide a Mechliniâ, quem interſecat aquæductus Bruxellenſis, Præfecturæ Capellenſis, antiquum Bertholdicæ ſtirpis procerum Mechliniæ & alibi dominantium peculium. Primum hujus Dynaſtiæ titulum geſſiſſe invenio *Ægidium de Berthout Walteri IV.* Advocati de Mechlinia tertio genitum, qui obiit anno 1303. die 11. Januarii, prout conſtat ex antiquo obituario renovato & tranſcripto anno 1526. ex pervetuſto miſſali Eccleſiæ de Humbecâ, qui in eâ fundavit ſuum anniverſarium, pro uxore ſuâ *Beatrice*, & *Adâ* filiâ ſuâ.

ſuâ, pro quo dedit Curato de Humbecâ integrè Novalia hujus pagi, huic ſucceſſit *Florentius de Berthout* Advocatus de Mechlinia ex fratre *Walteri V.* nepos. Hic anno 1313. venditionis tabulis tranſcripſit Humbecam *Danieli* Domino de Bouchout, ut patet ex antiquo regiſtro Curiæ feudalis Eccleſiæ *S. Rumoldi* Mechliniæ. Hic *Daniel* ſubſcripſit litteris Privilegii conceſſis a *Joanne II.* Duce Brabantiæ Ao. 1301. pago de Sterrebeke: ſignavit item cum præfato Duce plures tabulas anno 1307.

Danieli ſucceſſit filius *Joannes* Dominus de Bouchout & de Humbecâ, adhuc in vivis anno 1333. ex quo & *Eliſabetha Tay* de Elewyt, alter hujus nominis *Daniel de Bouchout* Toparcha de Loenhout & Humbeca, defunctus anno 1374. qui anno 1372. ſignavit litteras Cortenbergenſes, & teſtamenti tabulis fundationem duarum Capellaniarum Caſtralium, in honorem *D. Georgii* in Humbecâ, & Loenhout filiis *Danieli* hujus nominis tertio, eorumdem locorum Toparchæ & *Ægidio* mandavit, qui parentis ultimam voluntatem plenariè executi ſunt, ut patet ex litteris fundationis & aliis ſuper hoc confectis coram Scabinis Grimbergenſibus, feriâ tertiâ poſt feſtum *D. Lucæ* menſis Octobris Ao. 1375. quarum ultimæ mentionem faciunt *Joannis* Domini de Bouchout Vicecomitis Bruxellenſis agnati germani dicti teſtatoris, & *Joannis van Ophem* Militum, nec non *Ludovici* de Weſenbeke, & *Guilielmi van den Zypen* Scutiferûm, executorum dicti teſtamenti. Hic *Daniel* tertius reliquit *Danielem IV.* Dynaſtam de Bouchout, Humbeke, & Loenhout, nec non Vicecomitem Bruxellenſem Capellaniæ Caſtralis in honorem D. Virginis Humbecæ & Anniverſarii ſui in dictâ Eccleſiâ anno 1392. fundatorem, nec non miſſæ quotidianæ in Abbatiâ Grimbergenſi anno 1417. qui etiam pactum inter Brabantos & Limburgenſes Ao. 1415. ſignavit, & circa annum 1419. fatis conceſſit, relicta ex *Mariâ de Ghiſtele* uxore ſuâ *Joanna de Bouchout* filiâ unicâ, *Joanni de Weſemael* nupta & ſine liberis defuncta circa An. 1445.

Cui ſucceſſit *Daniel de Bouchout* Dominus de Latteghem, Diepenſteyn, prædicti *Ægidii* & *Adrianæ de Reygersvliet* Dominæ de Boulers filius & dictæ *Joannæ de Bouchout* agnatus germanus, qui anno 1460. Anniverſarium cum XXVI. menſuris Bruxellenſibus Siliginis (Siſters vocant) pauperibus de Humbecâ annuè erogandis, & totidem pauperibus de Loenhout aliiſque diſtributionibus teſtamento ordinavit.

Ex quo & *Margaretâ de Poucques* (*Eulardi* & *Catharinæ de Borſele* filiâ) *Margareta* omnium dictorum locorum unica Hæres, es Ao. 1465. *Everardo Marcano* (*Joannis* Domini *d'Arembergbe* & N. Comitiſſæ de Warneburg filio) in dotem attulit. Vide *Pontum Heuterum* Rerum Burgundicarum in Genealogiâ Comitum Marcæ & Arembergæ pag. 244. & Notitiam Marchionatus S. R. I. *Baronis le Roy* pag. 375.

Porro in præfato obituario Eccleſiæ de Humbecâ præter præfata Anniverſaria *Ægidii de Berthout* & *Danielium de Bouchout* Dominorum de Humbecâ etiam fundata ſunt Anniverſaria *Joannis* & *Georgii de Bouchout*, nec non Domicellæ *Margaretæ d'Arembergbe*, & *D. Coſmæ le Cocq*, & *D. Petronillæ de Schietere* conjugum, moderni Comitis de Humbecâ parentum.

Initio ſeculi XVII. Ao. 1606. *Robertus Marcanus* Arembergiæ Comes vendidit hoc Dominium *Roberto Noiret* Mercatori Antverpienſi, qui brevi poſt ceſſit ſuam emptionem *Jacobo Maillot* Nobili Luxemburgenſi, cujus filia Hereditaria *Iſabella* Domina de Humbeke illud in dotem attulit *Carolo de la Vieuville* Domino de Codry &, Gouy:

Tan-

Tandem Ao. 1643. litteris decreti acquiſivit hoc Dominium Philippus Mars Conſiliarius & ſupremi ærarii Regii Aſſeſſor, qui ceſſit ſuam emptionem prænobili viro *Balduino le Cocq* Domino de Wulvergem & Groenhove (*Franciſci* dictorum locorum Toparchæ & *Iſabellæ D'Amman* d'Oombergen filio) & *Franciſcæ de Lathem* Conthorali, quorum inſcriptionem ſepulchralem infra exhibemus.

Succeſſit horum primogenitus *Coſmas le Cocq* eorum locorum Dominus maritus *D. Petronillæ Carolinæ de Schietere*. Ille obiit Ao. 1673. die 10. Maji, illa Ao. 1703. die 15. Septembris. His ſucceſſit eorum filius *Jacobus Franciſcus le Cocq* horum locorum Dynaſta, qui ex *Barbara Jacoba de Varick* Domina de Dieval unicum reliquit filium *Carolum Balduinum le Cocq*, Comitem de Humbeke, Dieval &c. Matrimonio junctum Ao 1710. *Thereſiæ Carolinæ de la Tour de St. Quentin* filiæ *Juliani Joſephi* Comitis de la Tour, St. Quentin & de Zeninghem & *D. Theodoræ Genoveva de Thiennes.*

Erectum eſt hoc Dominium in Comitatum a *Carolo II.* Hiſp. Rege Ao. 1694. die 24. Novembris diplomate dato *Madriti in gratiam præfati Jacobi Franciſci le Cocq*, qui inibi habet inſigne *Caſtellum*, *ab eo plurimum condecoratum & illuſtratum, cujus prototyphon nobis exhibet Baro le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ.

Erectum in Comitatum.

Continet hic pagus 600. circiter terræ bonaria. *In hoc pago* habet ſupremum & directum Dominium, *ut vocant*, Allodium Capitulum Metropolitanum *D. Rumoldi*, quod de nullo tenet, ac liberum eſt, neque in fide vel clientelâ tenetur *ullius*, *niſi Dei & Solis*, ſicut antiqua perhibent documenta, habetque ſub ſe & quod ab eo *movetur & relevat*, *Dominium hujus pagi*. Suprema Curia Dominii hujus Capituli indicat per Arreſtum, & nullum poſtea, quam *reviſionis* remedium. Ab iſto Dominio ejuſque Curiâ feudali dependent ultra XXX. Clientelæ ſeu feuda a principali diſmembrata, cum quibuſdam cenſibus in feuda erectis. Habet quoque præfatum Capitulum Curiam cenſualem cum cenſuali Regiſtro.

In hac Eccleſia Parochiali juxta aram principem ad partem Borealem, *viſitur in nigro* marmore, terſiſſimo muro inſerto, ſequens ſepulchralis inſcriptio.

Urna Nobilium D. D. *Balduini le Cocq* Toparchæ de *Wulverghem*, Humbeeck, Schilthoven &c. Obiit 9bris 18. 1655. & *Franciſcæ de Lathem* Conjugum. Obiit 7bris 24. 1652.

In ſacris Eccleſia dicata eſt *D. Rumoldo* Mechlinienſium *Apoſtolo*. Anno 1650. decorata favore & beneficentia *Jacobi Boonen* Archiep. & præfati Collegii Canonicorum *ejus ſacris* Reliquiis. Ad quod ſpectat *hujus* Eccleſiæ Parochialis Patronatus.

Perſonatus hujus *Eccleſiæ Anno* 1454. incorporatus eſt ad uſum Magiſtri Choralium Eccleſiæ tum *Cathedralis* Cameracenſis, cui Diœceſi iſto ævo ſuberat.

Præfatum Capitulum *D. Rumoldi* ibidem poſſidet duas partes decimarum, Capitulum Metropolitanum Cameracenſe unam ſextam, cum onere reparandi Chorum, & ſolvendi *Parocho* in ſupplementum competentiæ 50. florenos annuè, reſtantem ſextam *habet* Parochus cum Novalibus.

KEER-

Cc

Digitized by Google

KEERBERGE. olim *Kereberga*. Nominis Etymon petendum putant a montibus arenoſis, qui ventorum turbine everſi, inundarunt ſubjectas paludes, quod in hodiernum diem teſtantur ceſpites, qui in vicinis ericetis eruuntur ſub arenis quibus teguntur.

Dominium eſt perantiquum Diſtrictus Hoochſtratani, ſitum ad Dyliam fluvium. Per plura ſecula fuit Gentis *Bertholdicæ* Mechliniæ & alibi dominantis. Anno 1447. tranſiit a gente *Bertholdicâ* per nuptias *Catharinæ de Berlaer* cum *Joanne de Cortenbach* in iſtam familiam, indeque ſeculo XVI. jure quoque nuptiali in domum de *Berlo*, a qua illud demum viâ emptionis devenit Anno 1705. ad viduam *Cornelii Perſoons*. Mercatoris Mechlinienſis in quâ familiâ perſeverat, quî hodie ejus filius *Cornelius Perſoons*.

Mechliniæ in Choro templi D. Virginis legitur humi ad partem meridionalem litteris Teutonicis.

Hier leet begrabe Jonckvrouwe Barbele Schoof **wylen wettige Huyſvrouwe van myn Jonckers** Yewans van Cortenbach **Heere tot Keerbergen / ſy ſterf int jaer ons Heeren** M. CCCC. LXXXVIII. **op den leſten dagh van Junii. Bidt voor de Ziele.**

Ibidem in eodem ſepulchrali lapide litteris latinis.

Hier leet begraven die Edele ende Welgeboren Heer *Yewaen van Cortenbach*, Ridder, Heere van Keerbergen, Raedt ende Kamerlinck der K. M. Schautet der ſtede van Mechelen, die ſterf A°. XV^{C}. XXIII. den XXV. Decembris.

Duffelæ in Choro ſummi templi viſitur humi ad partem meridionalem ſepulchri *Erneſti de Berlo* Epitaphio tali Romanis litteris exarato circumcirca ſepulchrale Saxum.

Cy giſt Noble & Illuſtre S^r. Erneſt Baron de Berlo *S^r. de Keerbergen, d'Ogny &c. vivant Capitaine d'une Compag^e. de Cuiraſſe p^r. la ſervice de ſa Ma^té. agé de* 38. ans, *& decedé le* 23. *Janvier* 1646. *priez Dieu p^r. ſon ame.*

Ante incendium initio ſeculi XVII. mox memorandum, Eccleſia Parochialis quæ *S. Michaeli* Archangelo ſacra, ſita erat ad Dyliam fluvium cujus rudera & ruinæ ibidem conſpiciuntur, eâque deſtructâ Capella *S. Antonii*, quæ

quæ ibidem ſita erat ad viam publicam. à Mechliniâ itur Arſcotum, con-
verſa eſt in Eccleſiam Parochialem.

Ex Eccleſiæ hujus documentis & ejus Archivis conſtat, quod Parochialis Eccleſia quæ fortuito in cineres redacta ſit per Regios milites Ao. 1606. Cum enim circa illud tempus Cœmiterium hujus Eccleſiæ in munimentum erectum foret, ne hoſtis flumen poſſet trajicere, circumcirca Eccleſiam tuguria ſtraminea pro militibus Regiis constructa ſunt, quæ incuriâ militum ignem concepêre, uſque ardentibus, turris & Eccleſia igne conſumptæ ſunt.

Decimæ majores ſpectant ad Abbatiam Grimbergenſem & hujus loci Parochum, utrumque ſuus eſt decimarum diſtrictus, qui annuè mutatur & variatur; ſunt inſuper duæ minutæ decimæ, quarum una ſpectat ad Commendariam de Pitzenburch Mechliniæ, & altera quam Affligemienſem vocant, cujus tertiam partem percipit Paſtor.

D. Baro le Roy in Not. Marchion. S. R. I. *Lib. III. cap. XII.* agens de hoc dominio ait: „ *Keerbergen* olim *Chierberge*, deinde pergens. Poſſede-
„ runt illud ſeculo XI. *Radulphus* vir nobilis cum conjuge ſua *Giſla*, qui an-
„ no iſtius ſeculi XXXVI. *Antverpienſe Canonicorum XII. Collegium* in
„ Gallo-Brabantiâ fundarunt, quod inde poſtea Lovanium *ad S. Jacobi ædem*
„ Anno 1456. tranſlatum eſt; iſti itaque Collegio præfati conjuges poſſeſſio-
„ nibus hujus ſeculi abundantes, ſed de *fructu carnis ſuæ* Hæredem nul-
„ lum habentes, inter cætera contulerunt *Chierberge cum integra Eccleſia*
„ *in Comitatu Anguers.*" Diploma exhibet A. Miræus in Dipl. Belg. Lib. II. Cap. XXVII. novæ edit.

Sed ſalvâ ejus veniâ fallitur; non enim videmus quomodo hæc cohæreant & verè poſſint conſiſtere. Imprimis certum eſt, quod prædictum Canonicorum Collegium nulla bona hic loci poſſideat, vel unquam poſſiderit, ne quidem hujus Eccleſiæ patronatum.

Deinde cum *Burchardus* Camerac. Epiſc. Bornhemienſem Abbatiam inopiâ laborantem, *Fulgentio* Abbati Affligemienſi ejuſque ſucceſſoribus regendam committit, ſuppreſſâ *S. Auguſtini* Regulâ Ao. 1120. In eo diplomate commemorat præfatam Abbatiam *de Bornhem* cum appendenciis ſuis *Havekerdonck & Hingen cum Capellis Kereberga & Rumenham.* Hæc eſt origo Juriſpatronatus & Decimarum, quas hiſce locis Affligemienſis Abbatia a tot ſeculis habuit.

In ſpiritualibus vicus hujus pagi vulgo *ten Cruycen* (ex eo quod ibi Capella S. Crucis) ſubjectus eſt Parochiæ de Wechter cui conterminus eſt.

LEEST agri ac Provinciæ Mechlinienſis pagus, a quo diſtat ferè milliari.

Eccleſia tutelarem colit *S. Nicolaum* Epiſc. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatiſſam Cortenbergenſem Ord. S. Bened.

Initio ſeculi XVII. hæc Eccleſia incuriâ ruſticorum igne fortuito conflagravit, cum hi ut in tuto, *in eâ* cum ſuis remanerent & pernoctarent propter excurſiones militum *Statuum Hollandiæ.* Ita annotatum vidimus in viſitationibus Antonii de Mol *Archipresbyteri* Diſtrictus Mechlinienſis.

Univerſa hujus *pagi decima* ſpectat ad præfatam Abbatiam Dono *Burchardi* Camerac. Epiſc. *Ao. 1129.* cujus donationis Diploma protulimus in pago de Hombeeck, *cum de eo* egimus.

Relicta olim fuit a præfatâ Abbatia Paſtori hujus loci tertia pars decimarum pro ſuâ portione congruâ, hanc tertiam partem retinuit uſque ad annum 1637. quando ipſi dari cœpit competentia in certâ ſummâ pecuniæ, quæ ſen-

Digitized by Google

ſenſim aucta fuit, quoad uſque anno 1650. aucta & taxata fuit ad 400. flor. annuè, quæ hactenus a prædicta Abbatia ipſi perſolvitur.

Verum Anno 1707. prætendit Paſtor hujus loci ultra ſuam portionem congruam 400. flor. annuè ſibi competere Novalia in hoc pago accreſcentia, cui Abbatia Cortenbergenſis ſeſe oppoſuit in magno Senatu, & etiamnum ea cauſa ibidem indeciſa hæret.

Cæterum *Godefridus III.* Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, contulit anno 1150. Abbatiæ Cortenbergenſi in hoc pago & in minori Brabantiâ vulgo *Smal-Brabant* plurimas agri poſſeſſiones, prout in Chartulario hujus Abbatiæ annotatum vidimus.

LIESELE. tertio ferè milliari a Mechlinia, Præfecturæ Merchtemenſis Dominium, nuper *Guilielmi Florentii Rheni Comitis*, in cujus natis hoc Dominium perſeverat.

In Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ de Dominiis oppignoratis & reoppignoratis, legitur *Lieſele* pertinens ad Regem & Comitem Grimbergenſem oppignoratum Anno 1558. Dominæ *Margaretæ Micault* Ao. 1638. reoppignoratum Ao. 1630. a Comite Grimbergenſi & Anno 1638. rurſum oppignoratum *D. van Watere* pro ſuo Commendatario; pretium fuit 1400. flor.

In hoc pago varii dominantur & ſua habent Prætoria; inter ea non infimum locum habet quod nuper fuit gentis de *Liefkenrode*, quod dein jure emptionis devenit ad gentiles de *Blyleven*. & nuper ſimili via emptionis ad *N. Rubens* ærarii Regii, Agri ac Provinciæ Mechlinienſis receptorem generalem. Schema hujus Prætorii nobis exhibet *Baro le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ. Item ibidem Prætorium cum Dominio D. *N. Du Mont* ſitum viâ quâ Mechliniâ itur Teneramundam.

LIPPELO olim in Diplomatibus *Lippinglo*, medio fere itinere inter Mechliniam & Teneramundam, Præfecturæ Merchtemenſis Dominium quondam gentilium de *la Pierre*, ubi noſtra ætate *Jacobus Ferdinandus de la Pierre* Dominus de *Fay* pagi Toparcha, inſigne Prætorium condidit; quod exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ *Baronis le Roy*. Inde per nuptias devenit ad *Philippum de Croy Marchionem de Warnecq*, atque dein per ſimiles nuptias ad *Guilielmum Florentium Rheni Comitem*, in cujus natis hoc Dominium perſeverat, conſtituit cum Maldere & Lieſele unum tribunal.

Ibidem eſt Dominium *Melis*, ſpectans ad *Joannem Guilielmum Vicecomitem d'Alvarado & Bracamonte*. &c.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Stephano* Protomartyri. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatem Affligemienſem, eoque jure utitur Archiepiſcopus hujus Diœceſis.

Decima eſt tripartita cujus una triens ſpectat ad præfatam Abbatiam, altera ad Parochum, & tertia ad fabricam Eccleſiæ.

LONDERZELE. tertio ferè lapide a Mechliniâ, Præfecturæ Grimbergenſis, Dominium ad Naſſovios pertinens, a morte *Guilielmi III.* Magni Britanniæ Regis Anno 1702. incertum ad quem ex Naſſoviis devolutum fit. Inſignis & multum populoſus pagus, fuitque in eo olim nobile Prætorium Principis Naſſovii, cujus rudera & ruinæ viſuntur e regione Eccleſiæ vulgo *de Borcht*, quod in turbis Belgicis ſolo æquatum eſt. Ibidem viſitur Prætorium cum Dominio N. de *Deutegem* & *N. Vander Vecken*.

Eccleſia tutelarem colit Chriſti Martyrem *S. Chriſtophorum* ſub Patronatu Archi-

Archiepiſcopatus Mechlinienſis jure Abbatiæ ... Affligemienſis. Hæc Abbatia a parte occidentali percipit tres quartas partes decimarum, reſtantem vero Parochus; ex alterâ parte hæc Abbatia percipit medietatem, reſtantis medietatis Paſtor habet unam tertiam, & reliquas D. de *Coninck*. Capellania B. *Mariæ* unita eſt anno 1650. Paſtoratui; ... habet ſeptem miſſas in quindenâ celebrandi.

Intra terminos hujus pagi eſt peramplum Sacellum *S. S. Crucis Domini*, nuncupatum *Mons Calvariæ* præciſè diſtans ab Eccleſiâ Parochiali, quantum mons iſte diſtabat Jeroſolymis; & intermediæ ſunt ſtationes, in quibus exhibentur Myſteria Paſſionis: Sunt in Sacello venerandæ Reliquiæ S. S. Crucis, & frequens illuc populi concurſus maximè *feriis ſextis*. Seculo elapſo perfuncti ſunt in hac Parochiali munus Paſtorale plures inſignes ac doctrinâ conſpicui viri præclari, inter quos *Simon Servatius* S. T. D. Univerſitatis Lovanienſis, *Matthias Roſiner* Plebanus Metropolitanæ *S. Rumoldi* Mechliniæ, ibidem vitâ functus Ao. 1684. & *Cornelius Nuyts* Paſtor & Decanus Eccl. Colleg. *S. Martini* Aloſti, *mortuus hoc anno 1723.*

MALDERE Præfecturæ Merchtemenſis *non ignobile Dominium*, hodie ſpectans ad natos Rheni Comites, uti dictum *in pago Lippelo*, conſtituit cum eo & Liſele unum tribunal.

In hoc pago varia Caſtra, Prætoria, & *Ædificia* ad voluptatem & opum oſtentationem conſpiciuntur, inter quæ eminet Prætorium de *Groenhove*, antiquum peculium a duobus ſeculis gentilium *le Cocq*, hodie ſpectans ad *Jacobum Franciſcum le Cocq* de *Humbeeck* &c. quod nobis exhibet *Baro le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ. Item Prætorium de *Marſelaer*, Antiquum feudum in clientela Ducis Brabantiæ, & unde nomen ſuum gentilium de *Marſelaer* illuſtris familia nacta eſt, a qua illud titulo emptionis ad varios devolutum eſt; nuper illud poſſedit Domina *N. Du Marteau.* In Choro Eccleſiæ de Maldere & alibi exſtant plura Monumenta & inſcriptiones ſepulchrales Dominorum de Groenhove, & Marſelaer, quorum ſeriem hic exhibemus.

In Maldere.

Nobiliſſimi Dñi Ferdinandi Damman *Toparchæ d'Oombergen*, Warnois &c. qui dum *matrem Gronoviæ peſte* laborantem inviſit, ipſe dirâ lue correptus parente ſuperſtes moritur 1°. Julii 1602.

Et nobiliſſimi Ferdinandi le Cocq Toparchæ de la Motte, hic a teneris *Regi* & Religioni piè & ſtrenuè militans 300. Peditum Dux in ſeditione Blavenſi apud Catalanos *Catapultæ* fato fungitur 19. Febr. anno 1640.

Hier voren lept begraben Wiglius le Cocq, **die ſtierf den** 7. **April** 1564. **ende** Jacques le Cocq, **die**

Digitized by Google

die ſterf den 7. Junii 1574. kinderen van Heer Peeter le Cocq, Heere van Groenhoven / Raedt van Vlaenderen.

Cy giſt Noble homme François le Cocq, *Eſcuyer Seigneur de Wulverghem, Waerde, Groenhove &c. qui treſpaſſa le 9. Juin* 1602.

Cy giſt Dame Iſabella Damman, *fille ainée de Noble homme* Jean D'amman, *Seig^r. d'Oombergen &c. femme de Noble homme* François le Cocq, *Seigneur de Wulvergem, Waerde, Groenhoven &c. que treſpaſſa le* 3. 7bre. 1638. *R. I. P.*

Quarteria *Franciſci le Cocq* appoſita ad utrumque latus leguntur hæc.

Le Cocq Limoge, Leſtoret, Caſée, Sombeke dit Gortere, Volckaert, Grimberghe, d'Aſche.

Wyts, Tenremonde, Borre, Bailliul, Hollebeke, Baſſerode dit le Prevoſt, Steenſtraete, Lichtervelde.

Quarteria *Iſabellæ Damman* leguntur hæc.

D'Amman Vaernewyck, Baenſt, Utenhove, De la Kethulle, Ouredenc, La Porte, Dixmuyde.

Walbrouc, Arſele, Siveville, Wailly, Block, Varnewyck, Cleuterin, Lyeſſals.

Mechliniæ in Eccleſiâ *D. Petri* in Sacello B. M. V.

Sepulture de Meſſ. Balduin le Cocq, *fils de Hugues, Seigneur de la Motte, Broyaert, Groenhoven, & de Winterpoele en ſon temps Conſeiller & Procureur de ſa Ma^t. en ſon grand Conſeil a Malines qui treſpaſſa le* 25. *jour d'Avril* 1558.

Et Damoiſelle de Gortere *alias van Sombeke fille Joannis & de Damoiſelle Catherine van Grimberghen alias*

Digitized by Google

alias van Aſſche ſa compaigne que treſpaſſa le 26. May 1556. priés pour les ames.

Quarteria.
Le Cocq, Limoge, Leſtoret, Caſſée. De Gortere alias van Sombeke, Volckaerts, Grimbergen alias van Aſſche, vander Eycken.

Gandavi in Eccleſiâ Cathedrali S. Bavonis in Capella S. Annæ e regione altaris, humi extat ſequens Epitaphium.

Cy giſt Noble homme Baulduin le Cocq, Eſc^r. en ſon vivant Sieur de Wulverghem, Groenhoven, La Motte, Beaurepair &c. Capitaine d'une Compaignie Infanterien pour le ſervice de ſa Ma^te. lequel treſpaſſa le 10. de May 1597. Et Dame Françoiſe de la Kethulle en ſon vivant Dame de Selſaet & Averie ſa femme, la quelle treſpaſſa le 16. de Sept. 1596. priés Dieu.

Quarteria.
Le Cocq, Gortere, Wyts, Hollebeke, Kethulle, Loveuſes, Deurnaghel, Gracht.

Ibidem Gandavi in Eccleſiâ S. Nicolai & Collegiatâ S. Pharaildis juxta ſummum altare.

Cy giſt Noble homme Pierre le Cocq, Eſcuier en ſon vivant Sr. de Wulverghem, Groenhove &c. Conſeiller ordinaire de ſa Ma^te. au Conſeil en Flan. leſquel treſpaſſa le XVI. jour du mois d'Avril en l'an 1593. & Ma^e. Catherine de Wyts en ſon vivant Dame de Waerde ſa femme la quelle treſpaſſa le V. du mois d'Avril, en l'an 1577. priés Dieu pour leurs ames.

Quarteria.
Le Cocq, l'Eſtorret, Gortere, Grimberghe, d'Wyts, Borre, Hollebeque, Steenſtraete.

In Choro Eccleſiæ de Maldere viſitur humi in ſaxo cæruleo ſequens inſcriptio ſepulchralis.

Hier leght begraven Jan van Marſelaere, **Heere van Opdorp/ ende Jouffrauw** Joanne Shongen **ſyn wyf/ ſterf**

ſterf Ao. XIIII^c. LXXVII. den XXVI. dagh in April. Ende Adriaen haeren beyden ſone/ ſterf int ſelve jaer den VI. dagh in Mey. Bidt voor de Sie-len.

Ibidem ante altare *B. Mariæ*.

Hier licht begraben Vrauwe Joanne Pipenpois Wet-tige geſellinne Laureys van Aſſche, Heere van Op-dorp/ eñ Clais Pipenpoy ſynen Nebe.

Cætera oblitterata ſunt.

In Eccleſia pagi de Merchtem in ſepulchrali lapide humi extat ſequens inſcriptio.

Majorum memoriæ, Nepotumque imitationi.

Nobili ſtrenuo ac ſpectabili viro *D. Wilhelmo de Marſelaer, Ægidii F.* Domino de *Opdorpe*, arcis civitatis Oſtienſis tempore *Adriani VI. Pont. Max.* Caſtellano, ob ſolertiam, fidem, rerumque agendarum experientiam, publicè privatimque laudatiſſ. *Hadrianus de Marſelaer* eidem Principi quoad vixit a cubiculis ſecretis, fratri ſuo deſiderio & lacrymis funerato P. C. deceſſit ex hac vitâ anno Chriſtian. CIƆ. IƆ. XLIIII. dum vixiſſet annos propè LIV. humanarum miſeriarum memor.

In Ephemeribus Cameræ rationum Brabantiæ conſcriptis de Dominiis oppignoratis & reoppignoratis legitur *Maldere*, & *Lippelo* Oppignoratum die 1. Auguſti 1620. Comiti Grimbergenſi, pretiique caput fuiſſe 4600. flor. & reoppignoratum Ao. 1638. Joanni de Burnez Secretario viduæ & Comitiſſæ Grimbergenſi, quibus adhuc acceſſeruut 5500. flor.

Eccleſia de Maldere tutelarem colit *S. Amandum* Tungt. Epiſc. Ejus patronatus eſt Archiep. Mechl. uti Abbatis Affligemienſis.

Majorum decimarum poſſeſſores ſunt præfata Abbatia pro partibus IV., Eccleſia pro parte unâ & Parochus pro reſtante parte alterâ, & ita in ſex diviſa eſt manipulos.

In hac Parochiali eſt Capellania *B. Mariæ* annexa Paſtoratui ad ſuſtentationem Vicepaſtoris.

Hujus Parochialis in ſpiritualibus eſt appendix pagus & Dominium de *Opdorp*, olim *Oppendorp*. Ditionis Bornhemienſis, incolæ qui ibi naſcuntur aut moriuntur in Eccleſiâ de Maldere (quæ ipſis Parochialis eſt) baptiſantur

Digitized by Google

ſentur aut ſepeliuntur; ideoque incolæ Opdorpiani dicuntur viri Flandri, & mortui Brabanti. Gaudent incolæ de Opdorp, magnâ immunitate in publicis oneribus & perfugio, caſu delinquentes & ære alieno oppreſſi, fruuntur etiam immunitate omnium publicorum onerum & exactionum, quæ perſonas, res, & jumenta inhabitantium ſpectant, quod Guido Comes Flandriæ Anno 1258. *Wilhelmo de Grimberghes* Domino de *Aske* & ejus Hæredibus indulſit. Hoc Privilegio incolæ hujus loci ſeſe publicis oneribus & exactionibus hactenus ſe ſubduxerunt. Diploma citat A. Miræus in *Donat. Belg. lib.* I. cap. 114 novæ edit. Hoc item Diplomate idem Comes donat Dominium Opdorpii præfato *Wilhelmo de Grimberghes* Domino de *Aske* pro fideli præfati Comiti ſervitio.

Marſelarii cum Grimberganis affinitate contracta, longo annorum tractu Toparchiam de Opdorp poſſederunt: *Gerardus* ſiquidem de *Marſelaer* per nuptias cum *Eliſabetha de Grimberghes* filia *Guilielmi de Grimberghes* Domini de Aſſche hoc Dominium *Marſelariis* attulit, in quâ ſtirpe hactenus perſeverat qui modo *Michael Hyacinthus de Marſelaer* Baro de Perck &c.

Hæc Toparchia de Opdorp celeberrimum habet forum annuum, in quo omnis generis merces & magna copia equi, feriâ 2a. poſt Dominicam Feſti Apoſtolorum *Petri & Pauli* undequaque liberè inferuntur, venientibus eo mercatoribus ex locis longè diſſitis tam ex *Brabantiâ*, quam Flandriâ, Galliâ, &c. Toparchia hæc Caſtellum ſeu domum prætoriam habet a *Marſelariis*, qui hîc principantur olim conditum.

Eſt in hoc Dominio Sacellum *B. Mariæ Virg.* ſacrum, cujus fabrica notabiles habet proventus, eſt in eo erecta Capellania, & Capellanus hyemali tempore diebus ſacris ibidem divina peragit.

Cæterum *D. Lindanus* profert ſequens Diploma Lib. I. Cap. 6. N. 79. quo *Robertus de Grimberghes* Dominus de *Aſſa* & ejus uxor totalem decimam quam habet in Opdorp confert in Eleemoſynum Abbatiæ *S. Bernardi* ad Scaldim Anno 1292. & vendiderunt iiſdem quintum manipulum. En Diploma.

„ *Robertus de Grimbergis* Dominus de *Aſſa* cum *Maria* uxore, dederunt ob reme-
„ dium animarum ſuarum, & animarum patrum & matrum prædeceſſorumque, ac
„ amicorum ſuorum, totalem decimam ſuam quam habebant, vel quocumque mo-
„ do poſſidebant habere poterant apud Opdorp; cum omni jure, quod illis in eam
„ competit, viris religioſis Abbati & Conventui Monaſterii loci *S. Bernardi* Ciſter-
„ cienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, in veram & puram eleemoſynam, dona-
„ tione inter vivos: & vendiderunt quintum manipulum, in eodem pago; nihil re-
„ tinentes, excepto alto Dominio Juſtitiæ ſuæ. Actum anno Domini milleſimo du-
„ centeſimo nonageſimo ſecundo.“

MELSBROECK olim *Melsbruck & Meldenbroeck* pagus juxta agrum Vilvordienſem, non procul ad eo oppido ſitus, & inſigni Prætorio inſtructus, ſubcenſetur Præfecturæ Campenhoutanæ: Ejus Dominium viâ emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege tranſiit in gentem de *Loquengien* anno 1643. die 15. *Novembris.* In Baronatum erectum eſt ab eodem Rege 1659. die 17. Martii in gratiam *Caroli de Loquengien*, in quâ ſtirpe hactenus perſeverat. *Erectum in Baronatum.*

Bruxellis apud *Brigittinas* humi in lapide ſepulchrali exſtat ſequens inſcriptio.

Digitized by Google

Monumentum Illuſtrium conjugum *Caroli de Loquengien* Baronis de Melsbroeck defuncti XIV. Octobris 1670.
Ac *Mariæ Middelton*, quæ deceſſit XVIII. Septembris 1664. Et poſterorum.

Requieſcant in pace.

Eccleſia tutelarem colit *S. Martinum* Turonenſem Epiſc. ad Paſtorale munus nominat Capitulum *S. S. Michaelis & Gudulæ* Brux. quod jus acquiſivit Anno 1134. dono *Liettardi* Camerac. Epiſc. Diploma exhibet A. Miræus in Cod. Piar. Donat. Cap. 89. novæ edit. ut ſequitur.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. LITTARDUS gratiâ Dei Cameracenſis Epiſcopus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Bonorum juſta petitio cum ſit exaudienda, & per temporalia bona æternalia promerenda, petitioni bonorum honeſtum duxi acquieſcere, & pro æternalibus quædam mea temporalia dimittere. Altare ſiquidem, quod eſt in *Meltbruck*, omni perſonatu liberum, tradidi *Brucſellæ* in oratorio S. MICHAELIS Archangeli, & glorioſæ Virginis GUDILÆ quieſcentis ibidem, abſque perſonarum mutatione, in perpetuum pro mea ſalute, Canonicorum XIV. ibidem famulantium ſatisfaciens petitioni: ne tamen reditus Cameracenſis Eccleſiæ imminueretur, excepi.

Ut autem quod feci ratum permaneret, & Congregatio prædicta pacificè altare obtineret, banno confirmavi, & ſub anathemate, ne aliquis ad hoc conturbandum vel ſubvertendum exurgeret, interdixi. Hujus facti teſtium nomina ſubſignavimus.

Signum Theoderici Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Balduini Decani.
S. Alexandri Decani.
S. Movini.
S. Mionis magiſtri.
S. Gualteri magiſtri.
S. Guilelmi Sacerdotis.
S. Fromoldi Sacerdotis.
S. Gualteri Capellani.

1134. Hoc autem actum eſt BRUCSELLÆ anno Dominicæ Incarnationis MCXXXIV, Indictione X, anno Præſulatûs Domini LITTARDI III. GODEFRIDO Duce fines Lotharingiæ obtinente & LOTHARIO imperante.

Ego GUIRENBALDUS Cancellarius ſubſcripſi.

Decima eſt tripartita, cujus duæ trientes ſpectant ad præfatum Capitulum, & altera triens eſt Parochi.

In hac Parochiali eſt Capellania *S. Martini* incorporata Paſtoratui cum onere quinque miſſarum in quindenâ, item fundatio pro miſſa matutinali, ſed inſufficiens. Reliquiæ ibidem SS. Crucis.

MUYSEN olim *Muſines* Agri Mechlinienſis, ejuſque Provinciæ pagus, a quâ urbe diſtat medio milliari, viâ quâ itur Lovanium. Locus eſt miræ antiquitatis, protendit ſe latè ad alteram Dyliæ ripam, quæ eam interſecat.

I. B. Gramaye in ſuis Antiq. Mechl. refert:,, quod ſit antiquitate etiam
„ celebris; ſi vera referunt memoriæ veteres, idolum hîc a popularibus cul-
„ tum

» tum à B. Lamberto everſum, ſacell[illegible]que (quod D. Lamberti titulo
» poſtea notum) ſupererat, adhuc anno 1501. reſtitutum ». Imo eundem
ſanctum Muſenis Idolum evertiſſe volu[illegible] ejectiſque idololatris, Canonicos ſeu
Canonicos ſubſtituiſſe, qui deinde S. R[illegible]noldo ſeſe aggregaverint.

Eccleſia dicata eſt S. Lamberto Tun[illegible]. Epiſc. in memoriam quod incolæ
ab idolorum cultu ab eodem ſint conve[illegible]. Patronatus ejus ſpectat ad Capi-
tulum Metropolitanum D. Rumoldi. [illegible] cima ſpectat ad idem Capitulum &
Parochum.

Olim huic Parochiali unita fuit Hanswika quæ Eccleſia etiam erat Paro-
chialis, ſita viâ ferè mediâ inter civitatem Mechliniensem, & hujus Eccle-
ſiæ pagum, in quâ Gulielmus van Horen Canonicus, Scholaſticus Mechli-
nienſis & Paſtor utriuſque loci, Scholares D. Auguſtini Leeuwis evocatos
anno 1288. inſtituit & hanc Parochialem Hanſwicanam cum conſenſu Ca-
pituli & Wilhelmi Camerac. Epiſc. eiſdem concesſit, qui deinde everſo eo-
rum Cœnobio & Eccleſia per turbas Belgicas in Urbem ſe receperunt, uti in
Mechliniâ fusè diximus.

Ante vaſtitatem Belgicam ſeculi XVI. juxta Eccleſiam Parochialem de
Muyſen, ſtetit etiam Prioratus Virginum Ord. Ciſter. quæ deſtructo & va-
ſtato a militibus eorum Cœnobio in iiſdem turbis Belgicis, in Urbem ſe re-
cipere coactæ ſunt, in quâ dein ſedem ſtabilem fixêre uti in Mechliniâ cum
illud Cœnobium ibidem deſcripſimus pluribus diximus.

NEDEROCKERSEEL, latinè Ockerſelia inferior, Præfecturæ Cam-
penhoutanæ pagus, primo lapide cum dimidio a Lovanio. Hoc Dominium
poſtquam a Tſerclaſiis, Marſelariis & aliis longo temporis tractu jure pi-
gnoratitio poſſeſſum fuerat, acquiſivit titulo emptionis abſolutæ a Philippo
IV. Hiſp. Rege anno 1644. die 15. Martii Philippus Lambrechts; pretium
fuit 4000. flor.

Abbatia S. Michaelis Antverpiæ Ord. Præmonſt. hic loci habet amplum
Dominium & juriſdictionem, ac jus ponendi Majorem & VII. ſcabinos do-
no Joannis I. Ducis Brabantiæ Ao. 1290. poſſidetque inſigne Prætorium &
Curiam cenſualem.

Eccleſia quæ S. Stephano Proto-Martyri ſacra eſt, adminiſtratur per Ca-
nonicos præfatæ Abbatiæ, quæ hîc Curionem e gremio ſuo conſtituit, qui
ex decimis hujus pagi quas levat hæc Abbatia ſuam annuè percipit portionem
congruam.

Abbatia Cortenbergenſis habet certum inibi diſtrictum decimarum.
Spectant olim res ſacra hujus Eccleſiæ ad Capitulum Soigniacenſe in Han-
nonia, quod dein tranſcripſit ſuum jus Patronatus & decimas hujus pagi præ-
fatæ Abbatiæ. Hæc eſt origo juris quo præfata Abbatia adminiſtrat hanc
curam Paſtoralem. Hæc extraximus ex antiquo manuſcripto Codice
Epiſcopatus Cameracenſis qui apud nos exſtat, & in quo inter cætera le-
guntur.

Heckenſele inferior Patronus Capitulum Soigniacenſe.
Cap. B. M. ibid.
Cap. S. Michaelis in Laere.

Capellaniæ S. Georgii & S. Catharinæ incorporatæ ſunt Curæ Paſtorali,
gravatæ tribus ſacris hebdommadatim. Sunt inſuper in hac Eccleſia Cap.
S. Antonii Cap. S. S. Trinitatis in Laere, item fundatio miſſæ hebdomma-
dalis. Patronatus trium primarum Capell. ſpectat ad præfatum Abbatem,
ad

Digitized by Google

ad quartam præſentat D. Cenſualis in *Laere*, eſtque Beneficium Caſtrale exigui valoris erectum in Caſtro Præfati Abbatis.

PERCK. Præfecturæ Campenhoutanæ, Dominium olim familiæ de *Wavere*, inde anno 1439. per nuptias *Catharinæ de Wavere* Dominæ de Perck & Elewyt &c. filiæ Domini de *Wavere*, qui filius erat legitimus filii naturalis Brabantiæ Ducis *Joannis*, cum *Joanne de Bernaige* Milite Domino de Mouwe in illam ſtirpem tranſlatum eſt, a quâ dein per ſimiles nuptias *Margaretæ de Bernaige* cum *Frederico de Marſelaer* Equite, ad hanc familiam devenit, in quâ hactenus permanſit, quæ ibidem inſigne habet prætorium, cujus ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*. Hodie illud Dominium poſſidet *Michael Hyacinthus de Marſelaer* Dominus de Opdorp, per mortem ſui cognati *Joſephi de Marſelaer* cujus inveſtituram adiit Anno 1718.

Hujus & proximi pagi de Eelewyt duobus quidem templis, ſed unico dumtaxat feudo, una Præturâ, uno ſimul junctum Magiſtratus Collegio conſtat. Erectum eſt hoc Dominium in Baronatum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege die 5. Maji anno 1659. in gratiam *Frederici de Marſelaer* Equitis, Parchæ Domini &c. Vide de hoc Dominio latius in Jurisprudentia Heroica pag. 321.

Erectum in Baronatum.

Bruxellis in Choro Eccleſiæ Parochialis S. Nicolai legitur ſequens Epitaphium.

Hier in de Choor liet begraven Heer Jan van Baronaige, **Heere van Wouwe/ Opck/ Herſcaux/ Perck ende Elewyt / ende Vrauwe** Catherine van Wavere **ſyne geſelnede/ ende heeft den ſone der voorſchreven Heer** Jan **gefondeert een jaerge- tyde in den jaere ons Heeren** M. CCCCC.XII. **Bidt voor de Zielen.**

In Choro Eccleſiæ Parochialis de Perck viſitur inſigne marmoreum Mauſoleum Præfati *Frederici de Marſelaer* & *Margaretæ de Bernaige* uxoris ſuæ cum hac Epigraphe.

Æternitati S. Omnipotentis miſericordia, Gratia Virginis, quæ genitrix vitæ eſt, primævæ neſcia labis, ſuffragiis *SS. Franciſci* & *Claræ*, *Ignatii* & *Thereſiæ* piorum precibus, ſub hoc marmore quieſcens poſt mortalis occaſum, immortalis vitæ ortum exſpectat.

FREDERICUS DE MARSELAER.

Eques auratus, Illuſtri a centum luſtris lare Toparcha liberi Dominii de Opdorp, Principibus & populo cha-

Digitized by Google

Urbis Bruxellæ Conſula-
charus, qui poſt ſeptimum ſta munia, poſt diſcuſ-
tum, nec non publica alia hominesque
ſam obeundæ apud Deum LEGATIONIS FORMAM.
Cælum ut proficiſceretur
Supremam ſuſcepturus, in de poſuit mortalitatis, juxta
expeditius, hic ſarcinam conjugem
dignissimam caſti thori
MARGARETAM DE BERNAIGE.
Ex Baronibus de Weſemall, Lecke, Bautershem,
Dominis de Wavre, Parck, Elewyt, quæ prænatu-
ro cedens fato anteceſſerat XX. Julii anno M. D. C.
XLVI. ipſe ſubſecutus VII. Novemb. anno M. D. C.
LXX.

O homo imago Dei, terræ vapor, Umbra, putredo,
Summa boni & voti eſt, noſſe & amare Deum.

Eccleſia inſcripta eſt B. Mariæ Virg. Deiparæ. Patronatus olim ſpectavit
ad Theſaurarium Metropolitanæ Cameracenſis; quæ dignitas cum anno
1603. extincta eſt, & bona applicata Fabricæ præfatæ Metropolitanæ jus
Patronatus devolutum ad Archiepiſcopum hujus Sedis.

Decima pars, quæ erat olim Theſaurarii, applicatur Fabricæ præfatæ Me-
tropolitanæ, quæ majores Decimæ vocantur, reliqua earum pars pertinet ad
Parochum cum Novalibus, cui inſuper in ſupplementum portionis congruæ
ſolvuntur annuè ex decimis præfatæ Fabricæ 80. flor.

Item partem earum decimarum poſſidet Toparcha hujus loci & de Melſ-
broeck. In hac Parochiali viſitur Miraculoſa Deiparæ imago, quæ ab anti-
quiſſimo tempore in maximâ fidelium fuit veneratione, ob continua mira-
culorum beneficia, quæ jugiter ab eâ promanarunt, neque hodiedum omni-
no ceſſant, unde magnus etiamnum populorum ad eam confluxus, feriâ præ-
ſertim tertia poſt Pentecoſten, quâ die imago ſolemniter ſolet circum-
ferri.

Invocatur autem præcipuè contra Herniæ malum, cui quaſi certum & ſta-
bile hic remedium, prout etiam pueris incurabili afflictione corporis labo-
rantibus.

In hac Parochiali erectæ ſunt duæ Capellaniæ, quarum una eſt B. M. V.
cui incumbit onus Miſſæ matutinalis diebus ſacris, & trium aliarum heb-
dommadarum, altera S. Nicolai, cum onere unius Sacri per hebdomma-
dam.

PUERS antiquitus *Puderſe*, amœnus & multum populoſus, ac vaſtæ
extenſionis pagus, ſub præfecturâ Capellenſi, & in minori Brabantia ſitus
vulgo *Smal-Brabant*.

Hoc Dominium olim fuit Abbatiæ *S. Cornelii* Judenſis Ord. S. Bened.
propè Aquiſgranum, quod deinde titulo emptionis a *Reginaldo* ejus loci Abba-
te

te acquiſivit *Godefridus de Perwes*, cujus vidua *Felicitas* Domina de Hoboken illud tabulis venditionis tranſcripſit anno 1278. Abbati & Monaſterio *S. Bernardi* ad Scaldim cum omnibus juribus, juſtitiis, terragiis, Ratiociniis, Homagiis, Reliviis & aliis bonis quæ hic loci poſſidebat, cujus venditionis tabulas profert *C. Butkens* in ſuis Probationibus Trophæis Brabanticis pag. 230. & A. Miræus in Not. Eccl. Belg. Cap. CXCVI. quarum hic eſt tenor.

„ Univerſis præſentes litteras inſpecturis *Felicitas* dicta *Perwais*, Domina de Hobo-
„ ke, relicta vidua *Godefridi de Perweis* ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod
„ nos bona, quæ ab Abbate & Conventu *S. Cornelii* Judenſis juſto titulo acquiſivimus
„ in territorio de *Puderſe* vendidimus Abbati & Conventui *S. Bernardi* Ciſtercienſis
„ Ordinis. Actum M. CC. LXXVIII.

Prædicta Domina dedit inſuper huic Abbatiæ totam decimam ſuam, quam in hoc pago poſſidebat, & ideo merito hujus Abbatiæ fundatoribus annumeratur. Præfata Abbatia poſſidet in hoc pago ingentia rura, & plurima opima prædia.

Eccleſia quæ multum inſignis eſt, tutelarem colit *S. Petrum* Apoſtolorum principem. Patronatus Curæ Paſtoralis eſt Archiepiſc. Mechl. uti Abbatis Affligemienſis.

Decima eſt tripartita, cujus duæ trientes ſpectant ad præfatam Abbatiam *S. Bernardi*, reliqua triens ad dictam Abbatiam Affligemienſem, & a præfatis decimatoribus ſolvitur annuè Parocho competentia 500. flor.

Intra limites hujus pagi in Vico *Calfoort* ſtetit Patrum memoria *Hoſpitale*, cujus adhuc hodie exſtant domus & ædificia, quæ domus incolitur a Sacellano, qui ibidem divina peragit in inſigni Capellâ Deiparæ ſacrâ, huic Hoſpitali contigua, noſtrâ memoria ibidem exſtructa, qui Sacellanus tenetur ad quinque miſſas hebdommadatim. Solemnis fit ad eam Capellam peregrinatio maximè Dominica poſt Aſſumptionem Deiparæ durante per octiduum & toto anni tempore, quæ pro febricitantibus potiſſimum inviſitur, a quibus autem & quo tempore fundatum & exſtructum ſit hoc Hoſpitale hactenus indagare non potuimus.

Hujus Hoſpitalis bona & cenſus e mortuis Monialibus initio ſeculi XVII. applicata ſunt, & acceſſerunt ſub certo onere ſeminario Archiepiſcopali Mechlinienſi.

Ad limites hujus pagi in confinio Flandriæ Bornhemium & *S. Amandum* verſus, eſt Dominium de *Oppuers*, Præfecturæ Merchtemenſis, quod olim fuit peculium ſtirpis *Vander Meeren* a qua jure retractus obtinuit *Wal-Burgis vander AA*, *Philippi & Claræ de Barres* filia, quæ juncta *Judoco Snoy*, ei hoc Dominium attulit, in qua ſtirpe hodie perſeverat, quod in gratiam *Joannis Caroli Snoy* anno 1664. a *Philippo IV*. Hiſp. Rege erectum eſt in Baronatum. *Erectum in Baronatum.*

Intra fines etiam hujus pagi eſt vicus *Eyckevliet* ubi Sacellum *D. Lamberto* ſacrum, quod per Capellanum in eo ſacris operantem deſervitur, a quo non procul, poſſidet præfata Abbatia *S. Bernardi* Caſtellum ſpectabile, quod vocatur *Coolhem*, cum villa & plurimis agri poſſeſſionibus annexis, quod Religioſi hujus Abbatiæ incoluerunt, cum per nefarios quoſdam anno 1582. tota Abbatia in cineres abiit, quo illud Caſtellum in Cœnobii formam adaptarunt, ibique hæſerunt uſque ad annum 1616. cum ad flebiles ſui Monaſterii ruinas reverſi ſunt: eſt in hoc Caſtello Sacellum *S. Bernardi*, in quo ſacræ ejus Reliquiæ aſſervantur, magnoque concurſu honorantur, præſertim in feſto hujus Divi.

PUE-

PUETY vel *Peuty*, Diſtrictus Cam[illegible]enhoutani, pagus in viciniâ oppidi Vilvordienſis, a variis pridem jure [illegible]noratitio Dominium hoc fuit poſſeſſum. Verum anno 1643. die 28. Novemb. abſolutæ venditionis titulo a *Philippo IV.* Hiſp. Rege devenit ad Do[illegible]inam de *Zelem*: Hodie hoc Dominium poſſidet *Claudius Eugenius* Bode[illegible]s ſummus Prætor Præfecturæ Vilvordienſis.

Eccleſia ſacra eſt *S. Martino* Turon. Epiſc. Patronatus illius eſt Archiepiſcopi jure Ordinarii.

Decimarum varii ſunt participes, ut i[illegible] Abbatia Cameræ *Ord. Ciſterc.* propè Bruxellam, Collegium Viglii Lovanii Capitulum Metropolitanum Cameracenſe & Parochus, ad quem ſolum ſpectant Decimæ novales, cui inſuper in ſupplementum competentiæ annuè ſolvuntur a præfatis decimatoribus 90. flor.

In hujus Parochialis Eccleſiâ fundata eſt *Capellania animarum* incorporata Paſtoratui, quæ gravata eſt tribus ſacris *hebdommadatim*, eſt & alia fundatio miſſæ hebdommadalis.

Colitur in hac Parochiali magnâ populi *devotione & accurſu S. Leonardus Mart.* & ad eum hic fit plurima peregrinatio, *pro cujusvis corporis infirmitatibus.*

In hoc pago quondam ſtetit Monaſterium *Monialium Carmelitarum*, vulgo *ten Trooſt*, quod propter motus bellorum & *Monialibus non uno loco* profugis, circa annum 1586. in Vilvordiam *ſe recepit*, *ubi illud* hodiè floreſcit & viget, ac Deiparæ Virginis *miraculis & prodigiis celebris* imago eſt, quæ a peregrinantibus eo voti cauſâ multum *inviſitur*, uti ſuo loco dicetur in Vilvordiâ.

PUTTE olim *Wavera S. Nicolai*, Diſtrictus Arculani, Municipium celebre, altero lapide a Mechliniâ, pagus notabilis & vaſtæ extenſionis.

Porro hallucinatur Jurisprudentiæ Heroicæ Auctor, dum refert in hoc pago eſſe Curtem *Beſſeranam*, vulgo *het Hof van Beſſere*, cum illa ſita ſit & exerceatur in extremitate pagi de Boenheyde ad Pontem vulgo de *Pas-Brugge* uti ſuo loco diximus, cum hunc pagum ante deſcripſimus.

Hoc Dominium de *Putte* ſuperioribus ſeculis longo temporis tractu *Bertholdorum* Mechliniæ & alibi dominantium vetus fuit peculium, acquiſivit tandem a *Philippo IV.* Hiſp. Rege titulo emptionis abſolutæ anno 1650. die 4. Martii *Theodorus vander Nath*; pretium fuit 11100. flor. a quo emit anno 1660. *Antonius Ferdinandus*, *Gerardi de Bronckhoven* Toparchæ de Bergheyck, Weſſerhoven & de Rithoven filius, in cujus gratiam anno 1664. die IV. Aprilis ab eodem Rege in Baronatum erectum eſt, in quâ ſtirpe hactenus permanſit. *Erectum in Baronatum*

Quoad rem ſacram Eccleſiæ tutelaris eſt *S. Nicolaus* Epiſc. & Paſtorale munus conferatur per Archiepiſcopum hujus Diœceſis.

Decimarum participes ſunt Archiepiſcopus Cameracenſis, & Capitulum ejus Metropolitanum, item Commendator in Pitzenburch Mechliniæ & Parochus, cui in Supplementum Competentiæ a prioribus decimatoribus annuè ſolvuntur 290. flor. Commendaria de Pitzenburch acquiſivit hanc decimam titulo emptionis Ao. 1314. a *Geldolpho Merte*, quam ille pridem emerat anno 1304. ab *Henrico Bertholdo* Domino de Duffel, cujus emptionis tabulas profert *Baro le Roy* in Notitia Marchionatus S. R. I. Lib. IV. cap. IV.

In-

Digitized by Google

Intra limites hujus pagi quadrante horæ a Parochiali eſt ſacellum Virg. Deiparæ ſacrum, in qua diebus Sabbatinis divina celebrantur, eſt & minus Sacellum *S. Nicolai* eo loco, in quo ante turbas Belgicas ſtetit Eccleſia Parochialis.

QUAREBBE. præfecturæ Vilvordienſis Dominium, proximè conterminum pago de Erps, a quo diſtat vix horæ quadrante, ſpectans ad Illuſtrem familiam de *Boiſſchot*, cum quo conſtituit unum tribunal. Olim hoc dominium longo temporis tractu cognomen dedit Equeſtri familiæ de *Quaderebbe*, cujus Heroes in Hiſtoriis noſtratium celeberrimi, viſuntur eorum monumenta Lovanii in Choris *D. Jacobi*, ac Beginaſio.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Petro* Apoſtolorum principi, ejus Patronatum gerit Abbatiſſa Cortenbergenſis, ex dono *Odonis* Cameracenſis Epiſc. anno 1110. cujus donationis Diploma proferam in pago de Cortenberge, prout illud excepimus ex Chartulario præfatæ Abbatiæ.

Duæ partes decimarum ſpectant ad Baronem de *Pellenbergh* degente *Wiſſenkercke*, qui hodie jure uxorio *Melchior Joſephus de Villegas* Baro de *Hovorſt*, qui inſuper inibi habet plures agri poſſeſſiones: Tertia decimarum pars ſpectat ad Parochum cum novalibus, Abbatia Cortenbergenſis habet exiguum diſtrictum decimarum.

Hæc Cura Paſtoralis longo annorum ſpatio ſolebat adminiſtrari per Paſtorem de Erps; at nuper proprium ſuum nacta eſt Parochum, prout ante habuit.

Sunt in hac Parochiali erectæ duæ Capellaniæ una *B. M. V.* altera *S. Catharinæ*, earumque patronatus ſpectat ad Dominum Curiæ Cenſualis *Ter Bругghe*.

RAMSDONCK olim *Rameſdum, dein Ramdorp & Rameldonck*, Præfecturæ Capellenſis, cui pago multum vicinus eſt.

Hoc Dominium anno 1559. jure pignoratitio a Rege obtinuit *Bernardus de Merode*, dein *Philibertus de Mol*, tandem a Rege eodem jure illud anno 1626. obtinuit *Joannes de Berthols*. Hodie viâ emptionis illud poſſident cum Capella gentiles de *Beughem* Patricii Bruxellenſes. Vide plura ſupra in pago de Capelle. Conſtituit cum præfato Capelle unum tribunal, pars tamen hujus pagi ad Naſſovios ſpectat & ſubcenſetur pago de Londerſeel.

In ſacris Eccleſia Patronum colit *S. Martinum Turon.* Epiſc. Parochum habet ex Canonicis Abbatiæ Grimbergenſis, ad quam ab antiquo attinet Cura Paſtoralis, & memoratur in Diplomate quo *Lietardus* Cameracenſis Epiſcopus anno 1132. Grimberganum Monaſterium, quod *Arnulphus* cum fratre ſuo *Gerardo S. Norberto* ejuſque ſodalibus tradidit & confirmavit ſub nomine *Rameſdam*.

Medietas Decimarum ſpectat ad præfatam Abbatiam in locis ubi recipit cenſus: Altera medietas ſpectat ad Parochum, in reliquis autem agris duæ partes decimarum ſpectant ad Toparcham, & reſtans ad præfatam Abbatiam.

RUYSBROECK, Diſtrictus Capellenſis, pagus ad ſiniſtram Rupelæ fluvii. Dominium hoc cum vicino pago de Willebroeck circa medium præcedentis ſeculi Marchio *S. Martini* vendidit *Joanni Helman*, *Petri & Mariæ vander Meeren* filio, in quâ familiâ perſeverat, qui modo *Philippus Hyacinthus Helman* Baro de Willebroeck.

Ec-

Digitized by Google

Eccleſia Parochialis, quæ Virgini *Mariæ* ſacra eſt, adminiſtratur per Canonicos Abbatiæ Grimbergenſis Ord. Præmonſt.

I. B. Gramaye in Antiq. Belg. & in Bruxella pag. 30. novæ edit. refert quo modo *Alardus* Cameracenſis Epiſcopus, aſſignavit ſororibus in *Novo Sarto* hodie vulgo *Nieuwenrode* circa annum 1177. Altare de *Ruysbroeke*, quod erat Virginum Ord. Præmonſt. Cœnobium intra primum a Grimbergis lapidem, quod paulo poſt emortuis monialibus deſiit, & in quorum bonis ſucceſſit Abbatia præfata Grimbergenſis.

Decima eſt tripartita, quarum duas tertias percipit Toparcha, & altera reſtans eſt Parochi ex ceſſione præfati Abbatis.

Sub hac Parochia eſt Sacellum *S. Catharinæ*; & Capellania iſtic erecta cum onere duarum miſſarum hebdomadatim, unita eſt Paſtoratui.

RYMENAM *Diſtrictus* Arculani primo lapide cum dimidio a Mechliniâ ad *Dyliam* fluvium, qui eam interſecat. Hujus pagi Dominium a variis jure pignoratitio fuit poſſeſſum. Reoppigneratum fuit a Rege die 7. Auguſti anno 1626. *Joanni de la Faille*; pretium fuit 12000. flor. Tandem titulo emptionis abſolutæ illud acquiſivit a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1644. die 22. Decemb. *Jacobus de Bruxelles* Vicecomes de Dormael; pretium fuit 13000. flor. A quâ familiâ viâ emptionis Anno 1697. devenit ad *Danielem Cuypers*, Dominum de Muyſelbroeck, Zuttingem &c. Graphiarium Urbis Mechlinienſis.

In hoc pago ad alteram Dyliæ partem eſt vetus Caſtellum de *Hollaecken* annexum habens inſigne dominium, Feudalitio jure dependens a Curiâ feudali Mechlinienſis territorii.

Spectavit initio ſeculi XVII. hoc Dominium de Hollaecken ad *Chriſtophorum de Medina-Montoia* Equitum *D. Jacobi*, a Conſiliis belli & Magiſtri campi Generaliſio Belgio locum tenentem, qui ductâ *Franciſcâ Colomâ Joannis Franciſci de Coloma* primi Comitis Bornhemienſis amitâ, improles periit in conflictu d'Aveinenſi die 20. Maji anno 1635. hic teſtamento ſuo quod condidit 24. Maji 1632. legavit centum & triginta octo millia florenorum in pios uſus annuatim diſtribuendorum.

Poſt hujus obitum Dominium de Hollaecken pervenit emptionis titulo ad Hieronymum de Mayere Dominum de Sombeke; inde eodem jure emptionis ad gentem de Caluart, & per nuptias ad *d'Origone*; in quâ ſtirpe hactenus permanſit. Schema hujus Caſtelli exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

In hoc pago exſtat præterea Dominium de *Calſtre*, quod a gente de Calſtris patriciâ Lovanienſi inſignia & nomen habet. Caſtro inſtructum olim, cujus nunc vix rudera & foſſarum veſtigia ſuperſunt, vel ex eo etiam nobile quod principio ſeculi elapſi refectâ ibidem ollâ numiſmatibus æneis Conſtantini & Conſtantis Imperatoris reperta ſit. Pertinet illud hodie ex avitâ ſucceſſione ad *Philippum-Franciſcum Petrum Rooſe* Baronem Leeuwæ *Sti. Petri* &c.

Eccleſia tutelarem colit *S. Martinum* Tungr. Epiſc. Patronatus eſt Archiepiſcopi uti Abbatis Afflighemienſis.

Burchardus Epiſc. Camerac. Bornhemienſem in inopiâ laborantem, *Fulgentio* Abbati Afflighemienſi ejuſque ſucceſſoribus regendam committens ſuppreſſâ *S. Auguſtini* Regula anno 1120. in Diplomate ſuo commemorat Eccleſiam hujus pagi eique vicinam de Keerbergen hiſce verbis. „ Præfatam Abbatiam de „ Bornhem cum appendiciis ſuis *Haverſkerke* & *Hingen* cum Capellis *Keerber-*

„*berga & Rimenham* Apoſtolicâ auctoritate eidem præfatæ Haffligemienſi „Eccleſiæ ſub regula S. Bened. permanſuram conceſſimus.” Hæc eſt origo juris, quod hic loci Affligemienſe Monaſterium a tot ſeculis habuit.

Cæterum Affligemienſes illa, quæ in hoc pago ratione hujus unionis poſſidebant, variis deinde vendiderunt, & ex hoc capite plures hic participant de decimis.

Huic loco de Rymenam natales ſuas debet *Joannes Verhage* J. U. D. in Univerſitate Lovanienſi, qui ibidem obiit IV. Præſes Collegii Trilinguis anno 1585. Hic fundavit in eâdem univerſitate pro conſanguineis Burſam, cujus collatio ſpectat ad Parochum hujus loci.

SCHRIECK olim dictus *St. Jans int Schrieck*, Diſtrictus Arculani tertio lapide a Mechlinia pagus, conterminus Diœceſi Antverpienſi. Dominium ejus, poſtquam a variis jure pignoratitio priſtinis temporibus fuit poſſeſſum, ejus juriſdictionem cum Dominio de Grootlo acquiſivit emptione abſolutâ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1650. die 4. Martii *Theodorus vander Nath*; a quo eâdem viâ emptionis ab eo devenit ad *Antonium Ferdinandum de Brouckhoven*, in quâ ſtirpe hodie perſeverat.

Eccleſiæ tutelaris eſt *S. Joannes Evangeliſta*, Patronatus ſpectat ad perſonam Perſonatus de Heyſt, qui cum incorporatus ſit Archipresbyteratui Cathedralis Antverpienſis eo jure utitur idem Archipresbyter.

Decimas hujus pagi pro duabus tertiis poſſidet Parochus, & reſtantem tertiam N. Wagewyns Hollandus, qui eâ ratione tenetur annuè ſolvere Parocho pro ſupplemento competentiæ XVII. flor.

Porro præfatus *Wagewyns* Ao. 1721. vendidit cuncta ſua bona, poſſeſſiones, & decimas, quas in hoc pago poſſidebat D. N. Hagaert Paſtori in Boenheyde. Subeſt huic Parochiali Dominium de Grootlo in quo eſt Sacellum *Nominis Jeſu*, in quo quibuſdam feſtis divina celebrantur. In hoc Vico certum diſtrictum decimarum poſſidet Abbas Parcenſis, Novales utriuſque loci ſunt Paſtoris.

SEMPS primo lapide a Mechlinia, ad Sennam fluvium, qui eam irrigat & interſecat Diſtrictus Capellenſis, Dominium Principis de *Berghes*, antiquus & vetuſtus pagus, quippe olim matrix Eccleſiarum de Eppegem, Weerde, & Capelle opden Boſch. Manuſcripta Mechlinienſium Chronica eam conſecratam aſſerunt a *D. Lamberto* Tungr. Epiſc. & vetuſtatem iſtam præ ſe ferunt ſtructura, parvulæ feneſtræ, & inſerti lapides navis ejuſdem Eccleſiæ. In hoc pago non contemnendum Dominium poſſidet Domus Olivetana Mechliniæ, dono *Godefridi de Villain* Toparchæ in Huyſſen, Borcht, Swyndrecht &c. circa finem ſeculi XV.

Item ſitum eſt in hoc pago Dominium de *Relegem* cum Caſtello, ſitum inter hunc pagum & Hombeeck, quondam *Nivei Mariani Invrea*, cujus filia & hæres dote attulit *Theodorico vander Nath*, in quâ ſtirpe perſeverat; cujus Caſtelli ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Eccleſia hujus Parochialis, inſcripta eſt Virgini *Mariæ* & *D. Petro* Apoſtolorum principi. In eâ olim Patronatum gerebat perſona; at hic perſonatus dudum incorporatus eſt Fabricæ Metrop. Camerac. & ex concordiâ Eccleſia de Semps cum ſubalternis ut Eppegem, Weerde & Capelle opden Boſch remanſerunt ad collationem Epiſc. Cameracenſis, ſcilicet ante erectionem hujus Archiepiſcopatus, in quibus juribus ſucceſſit per erectionem hujus ſedis Archiepiſcopalia, Archiepiſcopus Mechl.

Digitized by Google

Decimæ hujus pagi diviſa eſt in novem manipulos, quorum duos percipit Capitulum Metropolitanum Cameracenſe, tres Toparcha, tres Abbatia de Camera Ord. Ciſterc. prope Bruxellam, & præfata Domus Olivetana Mechliniæ, & unum Parochus, qui ultra ab antiquo percipit decimas novales; at in quibuſdam pratis juxta ſententiam Senatus Brabantiæ tantum percipit earum medietatem, & altera medietas dividitur ut ante.

In hoc pago ad ripam fluminis Sennæ Capella Mariana vulgo *Onſe Lieve Vrouwe int Hammeken* ſatis elegans, in quâ magno incolarum concurſu ſingulis ſeptimanis divina celebrantur. Originem ejus refert *A. Wichmans* in ſuâ Brabantiâ Marianâ lib. 2. Cap. 65.

STEYNOCKERSEEL vel *Steenockerzeel*, latinè *Ockerſalia ſuperior*, vel *Ockerſalia Petræa* ut *Gramayo* placuit, altero lapide cum dimidio a Mechlinia & Lovanio, Diſtrictus Campenhoutani. Hoc Dominium emit Anno 1511. a *Philippo Hinckaert*, *Carolus de Lannoy* Eques Aurei Velleris; dein obvenit Ao. 1562. ejus Hæredibus Principibus de *Salmone*, a quibus emit anno 1577. *Catharina Brandenburgica*, quæ nupta *Joanni de Conterreau*, illud attulit in hanc familiam; ex quâ Ao. 1698. emptionis jure cum vicino Hemelghem devenit ad *Petrum Fariſtau*, poſt cujus mortem Anno 1719. obvenit ejus Hæredi & cognato *Petro Robyns*: A quo Anno 1722. emptionis tabulis devenit hoc Dominium cum vicino Hemelgem ad *Rheni Comitem*.

Prætorium hujus Dominii nobis exhibet Baro *le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ.

In Choro hujus Parochialis viſitur ſepulchrale monumentum humi *Joannis van Hamme* Domini de Steenockerſeel, & natorum ejus & circumcirca hæc Epitaphia litteris Teutonicis exarata, inque iis imagines eorum habitu priſco effigiatæ, viſuntur.

Hier leyt begraven Heer Jan van Hamme, Ridder / Heer van Steenockerzele / Raet ende Camerlinck Coninck Eduwaert van Engelant / die geweeſt heeft in ſynder levender tyt in XXIX. ſtaende ſtrijde ende in XXVII. Zeegevochten. Die ſterft int jaer ons Heeren M. CCC. LXXII. XIII. in October.

Hier leyt begraeven Heer Jan van Hamme, Ridder / ende goede Heer Jans Zone / Heere van Steynockerſele / die ſterft int jaer ons Heere M. CCCC. ende III., V. daeghen in Januario. Bidt voor de Ziele.

Ende Jouffrauwe Margarita van Hamme, des Heere

Heere dochtere / Vrouwe van Steynockerſeel / gheſelnue Cornelius van Grimberghen, **diemen hiet van** AA. **ſy ſterft int jaer ons Heeren** M. CCCC. LXXII. XXIII. 7ber.

Ibidem extat ſepulchrale Monumentum in medio Chori tumbâ elevatâ, cum hâc inſcriptione.

D. O. M.

Cy repoſent Noble & Genereux Seigneur Meſſire Guillame de Coutereau, *Baron de Jauſſe, Seigneur de Wydeu tot Aſſche, Steynockerſeel, Gentines &c. aagé de ſoixante ans, & treſpaſſa a Weſtmal le* 2. *d'Octobre* 1620.

Et Dame Marie de Coutereau *ſa Compagne la quelle a veſcû apres ſon mary* 41. *ans & treſpaſſa le* 26. *xbre* 1661. *a Aſſche.*

priè pour leurs Ames.

Quarteria.

Coutereau, Herdinch, Giudieu, Aſſche, Brandenborg, Ere, Edekercke, Douir.

Cy repoſent auſſi Henri filz aiſné & Robert de Coutereau filz maiſné des dits Seigneur & Dame, leſquels moururent Jeunes enfant.

In hoc loco in vico de *Ham* amplum habet Dominium Capitulum Metropolitanum *D. Rumoldi*, ex Toparchæ beneficio olim obtentum, quod liberum eſt allodium, quod de nullo tenet niſi de Deô & ſole, ut vocant. Ab ejus Curia feudali relevat hujus loci Toparchia, quoties Dominium de Steynockerſeel vacare contigerit, poſſidetque præfatum Capitulum præter Curiam feudalem, Cenſualem, habetque Majorem & tenentes cum Graphiario & Officiario, qui judicant de bonis quæ Capitulo cenſibus ſunt ſubjecta, ſuntque valde notabilia.

Hoc Dominium obveniſſe communiter putant præfato Capitulo a Dynaſtà hoc modo. Cum B. Antiſtitis *Rumoldi* Corpus ob metum bellorum eò delatum & humi defoſſum circa caſtrum de *Ham*, pluribus annis latuiſſet, ubi quoad ceſſavit tumultus delituit, prodentibus miraculis agnitum, magnâ & ſolemni pompa a Cameraceno Epiſcopo in Urbem relatum, in quâ ſolemnitate illud memoriæ veteres tradunt quodcum Dynaſta interceſſione & precibus B. Martyris a morbo (quo affligebatur) convaluiſſet, in accepti beneficii ſignum Clero loci ſui Dominium poſſidendum dederit; quo autem anno hæc contigerint, hactenus nemo aſſequi potuit. Porro hæc non ita certa

eſſe

Digitized by Google

eſſe, ex pluribus judiciis & rationibus ſatis veroſimile apparet, ejuſque rei veritatem ac fidem relinquo aliis examinandam; nobis interim hæc Hiſtoria ex pluribus capitibus plurimum ſuſpecta eſt.

Eccleſia Patronum veneratur *S. Rumoldum* Mechlinienſium Apoſtolum, quæ ſacris ejus Reliquiis ditata eſt. Patronatus hujus Parochialis competit præfato Capitulo Metrop. quod confirmavit Anno 1157. *Nicolaus* Epiſcopus Cameracenſis; ejuſque Diploma refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi parte 2. cap. 56. ut ſequitur.

Ex ipſius Archivis. In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Nicolaus Divinâ miſeratione Cameracenſis Epiſcopus, tam futuris, quàm præſentibus, in perpetuum.

Ex Officio Paſtoralitatis inſtruimur, Eccleſiarum noſtrarum curam indeſinenter gerere, & earum paci ac utilitati, prout poſſumus, debitâ ſollicitudine providere.

Petitionem igitur Fidelium noſtrorum paternâ pietate admittentes, dilectis Filiis noſtris Mechlinienſis Eccleſiæ Canonicis, Altare de [illegible] & Altare de [illegible], Altare quoque de *Scelle*, quæ à Prædeceſſoribus noſtris eis canonicè collata ſunt, libera & imperſonata, ſalvis nimirum noſtris Miniſtrorumque noſtrorum debitis, perpetuo jure poſſidenda concedimus & aſſignamus.

Concedimus etiam eiſdem Fratribus, ut Altare Mechlinienſis Eccleſiæ, quod à Cameracenſis Eccleſiæ Canonicis ſub cenſu quatuor marcharum ſingulis annis perſolvendarum ſuſceperunt, perpetuâ pace & ſtabilitate poſſideant; ita tamen ut Matri Eccleſiæ Cameracenſi ſtatutis terminis de debito cenſu reſpondeant.

Ut igitur hæc rata & inconvulſa perpetualiter permaneant, præſentis Paginæ Scripto & Sigilli noſtri appoſitione confirmamus, & ſubſignato Teſtimonio corroboramus; datâ quoque conſervatoribus benedictione; prævaricatoribus, ut, quoad reſipiſcant, induantur confuſione.

S. Egerici Cellenſis Eccleſiæ Abbatis.
S. Aigotis Criſpinienſis Eccleſiæ Abbatis.
S. Gualteri, Raulphi Clerici, Canonicorum.

Actum Verbi Incarnati milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, Præſulatûs Domini Nicolai undecimo. 1147.

Decima pro potiori parte ſpectat ad præfatum Capitulum, reliqua ad Parochum. In hac Parochiali eſt inſignis fundatio a Parocho hujus loci VI. Choralium, pendens annuè 350. florenos. Item in eâ ſunt tres Capellaniæ, ſcilicet animarum incorporata Paſtoratui, habetque onus duas miſſas hebdomadatim celebrandas. Capellania *B. M. V.* gravata onere canendi miſſam ſingulis diebus Sabbathinis, & ad eam præſentat Paſtor, item Capellania SS. Trinitatis, cum onere miſſæ quotidianæ. Patroni illius ſunt Præfecti Fabricæ & menſæ S. Spiritus S. Gudulæ Bruxellis. Sunt præterea in Eccleſia Reliquiæ & Confraternitas *S. Bernardi*, qui maximo concurſu hic colitur. Sunt inſuper duæ fundationes hebdommadales *S. Annæ*, & S. Crucis.

Intra limites hujus pagi Sacellum *S. Pharaildi* Virg. ſacrum poſſidetque ejus Reliquias, ubi celebris hujus Divæ memoria, quod propter miracula plurimum frequentatur, ubi nonnulli panes adſervantur, qui Dei & prædictæ Virginis judicio in lapides ſunt converſi, hoc autem contigiſſe putant anno 1440. ita ferè *J. Molanus* ad Natales S. S. Belgii 4. Januarii.

STEENUFFEL Diſtrictus Merchtemenſis Toparchia, tertio lapide a Mechliniâ. Hoc Dominium a *Carolo II.* Hiſpaniarum Rege erectum eſt in Comitatum ſub nomine de *Maldegem* anno 1685. die 25. Aprilis in gratiam Joannis *Eugenii Ambroſii de Maldeghem* Baronis de Leyſchot, qui & inibi præclarum poſidet Caſtellum de Diepenſtein, cui annexum Dominium. Hujus ſche- *Erectum in Comitatum.*

Monumentum Illuſtrium conjugum *Caroli de Loquengien* Baronis de Melsbroeck defuncti XIV. Octobris 1670.

Ac *Mariæ Middelton*, quæ deceſſit XVIII. Septembris 1664. Et poſterorum.

Requieſcant in pace.

Eccleſia tutelarem colit *S. Martinum* Turonenſem Epiſc. ad Paſtorale munus nominat Capitulum *S. S. Michaelis & Gudulæ* Brux. quod jus acquiſivit Anno 1134. dono *Liettardi* Camerac. Epiſc. Diploma exhibet A. Miræus in Cod. Piar. Donat. Cap. 89. novæ edit. ut ſequitur.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. LITTARDUS gratiâ Dei Cameracenſis Epiſcopus tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Bonorum juſta petitio cum ſit exaudienda, & per temporalia bona æternalia promerenda, petitioni bonorum honeſtum duxi acquieſcere, & pro æternalibus quædam mea temporalia dimittere. Altare ſiquidem, quod eſt in *Meltbruck*, omni perſonatu liberum, tradidi *Bruxellæ* in oratorio S. MICHAELIS Archangeli, & glorioſæ Virginis GUDILÆ quieſcentis ibidem, abſque perſonarum mutatione, in perpetuum pro mea ſalute, Canonicorum XIV. ibidem famulantium ſatisfaciens petitioni: ne tamen reditus Cameracenſis Eccleſiæ imminueretur, excepi.

Ut autem quod feci ratum permaneret, & Congregatio prædicta pacificè altare obtineret, banno confirmavi, & ſub anathemate, ne aliquis ad hoc conturbandum vel ſubvertendum exurgeret, interdixi. Hujus facti teſtium nomina ſubſignavimus.

Signum Theoderici Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Balduini Decani.
S. Alexandri Decani.
S. Movini.
S. Mionis magiſtri.
S. Gualteri magiſtri.
S. Gulielmi Sacerdotis.
S. Fromoldi Sacerdotis.
S. Gualteri Capellani.

1134 Hoc autem actum eſt BRUCSELLÆ anno Dominicæ Incarnationis MCXXXIV, Indictione X, anno Præſulatûs Domini LITTARDI III. GODEFRIDO Duce fr[illegible]es Lotharingiæ obtinente & LOTHARIO imperante.

Ego GUIBENBALDUS Cancellarius ſubſcripſi.

Decima eſt tripartita, cujus duæ trientes ſpectant ad præfatum Capitulum, & altera triens eſt Parochi.

In hac Parochiali eſt Capellania *S. Martini* incorporata Paſtoratui cum onere quinque miſſarum in quindenâ, item fundatio pro miſſa matutinali, ſed inſufficiens. Reliquiæ ibidem SS. Crucis.

MUYSEN olim *Muſines* Agri Mechlinienſis, ejuſque Provinciæ pagus, a quâ urbe diſtat medio milliari, viâ quâ itur Lovanium. Locus eſt miræ antiquitatis, protendit ſe latè ad alteram Dyliæ ripam, quæ eam interſecat.

I. B. *Gramaye* in ſuis Antiq. Mechl. refert: „ quod ſit antiquitate etiam „ celebris; ſi vera referunt memoriæ veteres, idolum hic a popularibus cul-

„ tum

„ tum a *B. Lamberto* everſum, ſacellumque (quod *D. Lamberti* titulo „ poſtea notum) ſupererat, adhuc anno 1501. reſtitutum ". Imo eundem ſanctum Muſenis Idolum evertiſſe volunt, ejectiſque idololatris, Clericos ſeu Canonicos ſubſtituiſſe, qui deinde *S. Rumoldo* ſeſe aggregaverint.

Eccleſia dicata eſt *S. Lamberto* Tungr. Epiſc. in memoriam quod incolæ ab idolorum cultu ab eodem ſint converſi. Patronatus ejus ſpectat ad Capitulum Metropolitanum *D. Rumoldi*. Decima ſpectat ad idem Capitulum & Parochum.

Olim huic Parochiali unita fuit *Hanswika* quæ Eccleſia etiam erat Parochialis, ſita viâ ferè mediâ inter civitatem Mechlinienſem, & hujus Eccleſiæ pagum, in quâ *Guilielmus van Horen* Canonicus, Scholaſticus Mechlinienſis & Paſtor utriuſque loci, *Scholares D. Auguſtini* Lovanii evocatos anno 1288. inſtituit & hanc Parochialem Hanſwicanam cum conſenſu Capituli & *Wilhelmi* Camerac. Epiſc. eis dein conceſſit, qui deinde everſo eorum Cœnobio & Eccleſia per turbas Belgicas in Urbem ſe receperunt, uti in Mechliniâ fuſè diximus.

Ante vaſtitatem Belgicam ſeculi XVI. juxta Eccleſiam Parochialem de Muyſen, ſtetit etiam Prioratus Virginum Ord. Ciſter. quæ deſtructo & vaſtato a militibus eorum Cœnobio in iiſdem turbis Belgicis, in Urbem ſe recipere coactæ ſunt, in quâ dein ſedem ſtabilem fixêre uti in Mechliniâ cum illud Cœnobium ibidem deſcripſimus pluribus diximus.

NEDEROCKERSEEL. latinè *Ockerſelia inferior*. Præfecturæ Campenhoutanæ pagus, primo lapide cum dimidio a Lovanio. Hoc Dominium postquam a *T'Serclaſiis*, *Marſelariis* & aliis longo temporis tractu jure pignoratitio poſſeſſum fuerat, acquiſivit titulo emptionis abſolutæ a *Philippo IV*. Hiſp. Rege anno 1644. die 15. Martii *Philippus Lambrechts*; pretium fuit 4000. flor.

Abbatia *S. Michaelis* Antverpiæ Ord. Præmonſt. hic loci habet amplum Dominium & juriſdictionem, ac jus ponendi Majorem & VII. ſcabinos dono *Joannis I*. Ducis Brabantiæ Ao. 1290. poſſidetque inſigne Prætorium & Curiam cenſualem.

Eccleſia quæ *S. Stephano* Proto-Martyri ſacra eſt, adminiſtratur per Canonicos præfatæ Abbatiæ, quæ hic Curionem e gremio ſuo conſtituit, qui ex decimis hujus pagi quas levat hæc Abbatia ſuam annuè percipit portionem congruam.

Abbatia Cortenbergenſis habet certum inibi diſtrictum decimarum.

Spectavit olim res ſacra hujus Eccleſiæ ad Capitulum Soigniacenſe in Hannoniâ, quod dein transcripſit ſuum jus Patronatus & decimas hujus pagi præfatæ Abbatiæ. Hæc eſt origo juris quo præfata Abbatia adminiſtrat hanc curam Paſtoralem. Hæc extraximus ex antiquo manuſcripto Codice Epiſcopatus Cameracenſis qui apud nos exſtat, & in quo inter cætera leguntur.

Hockenſele inferior Patronus Capitulum Soigniacenſe.

Cap. *B. M.* ibid.

Cap. *S. Michaelis in Laere*

Capellaniæ *S. Georgii* & *S. Catharinæ* incorporatæ ſunt Curæ Paſtorali, gravatæ tribus ſacris hebdommadatim. Sunt insuper in hac Eccleſia Cap. S. Antonii Cap. S. S Trinitatis in *Laere*, item fundatio miſſæ hebdommadalis. Patronatus trium primarum Capell. ſpectat ad præfatum Abbatem. E... a.

ad

ad quartam præſentat D. Cenſualis in *Laere*, eſtque Beneficium Caſtrale exigui valoris erectum in Caſtro Præfati Abbatis.

PERCK, Præfecturæ Campenhoutanæ, Dominium olim familiæ de *Wavere*, inde anno 1439. per nuptias *Catharinæ de Wavere* Dominæ de Perck & Elewyt &c. filiæ Domini de *Wavere*, qui filius erat legitimus filii naturalis Brabantiæ Ducis *Joannis*, cum *Joanne de Bernaige* Milite Domino de Mouwe in illam ſtirpem tranſlatum eſt, a quâ dein per ſimiles nuptias *Margaretæ de Bernaige* cum *Frederico de Marſelaer* Equite, ad hanc familiam devenit, in quâ hactenus permanſit, quæ ibidem inſigne habet prætorium, cujus ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*. Hodie illud Dominium poſſidet *Michael Hyacinthus de Marſelaer* Dominus de Opdorp, per mortem ſui cognati *Joſephi de Marſelaer* cujus inveſtituram adiit Anno 1718.

Hujus & proximi pagi de Eelewyt duobus quidem templis, ſed unico dumtaxat feudo, una Præturâ, uno ſimul junctum Magiſtratus Collegio conſtat. Erectum eſt hoc Dominium in Baronatum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege die 5. Maji anno 1659. in gratiam *Frederici de Marſelaer* Equitis, Parchæ Domini &c. Vide de hoc Dominio latius in Juriſprudentia Heroica pag. 321.

Erectum in Baronatum.

Bruxellis in Choro Eccleſiæ Parochialis S. Nicolai legitur ſequens Epitaphium.

Hier in de Choor liet begraben Heer Jan van Baronaige, Heere van Wouwe/ Opck/ Herseau[illegible]/ Perck ende Elewyt / ende Urauwe Catherine van Wavere ſyne geſelnede / ende heeft den ſonne der voorſchreven Heer Jan geſondeert een jaergetyde in den jaere ons Heeren M. CCCCC. X[illegible]I. Bidt voor de Zielen.

In Choro Eccleſiæ Parochialis de Perck viſitur inſigne marmoreum Mauſoleum Præfati *Frederici de Marſelaer* & *Margaretæ de Bernaige* uxoris ſuæ cum hac Epigraphe.

Æternitati S. Omnipotentis miſericordia, Gratia Virginis, quæ genitrix vitæ eſt, primævæ neſcia labis, ſuffragiis *SS. Franciſci* & *Claræ*, *Ignatii* & *Thereſiæ* piorum precibus, ſub hoc marmore quieſcens poſt mortalis occaſum, immortalis vitæ ortum exſpectat.

FREDERICUS DE MARSELAER.

Eques auratus, Illuſtri a centum luſtris lare Toparcha liberi Dominii de Opdorp, Principibus & populo cha-

Digitized by Google

NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

charus, qui poſt ſeptimum *Urbis Bruxellæ Conſulatum*, nec non publica alia geſta munia, *poſt diſcuſſam* obeundæ apud Deum hominesque

LEGATIONIS FORMAM.

Supremam ſuſcepturus, in Cælum ut proficiſceretur expeditius, hic ſarcinam depoſuit mortalitatis, juxta digniſſimam caſti thori conjugem

MARGARETAM DE BERNAIGE.

Ex Baronibus de Weſemall', Lecke, Bautershem, Dominis de Wavre, Parck, Elewyt, quæ prœmaturo cedens fato anteceſſerat XX. Julii anno M. D. C. XLVI. *ipſe ſubſecutus VII. Novemb. anno* M. D. C. LXX.

O homo imago Dei, terræ vapor, Umbra, putredo,
Summa boni & voti eſt, noſſe & amare Deum.

Eccleſia inſcripta eſt *B. Mariæ* Virg. Deiparæ. Patronatus olim ſpectavit ad Theſaurarium Metropolitanæ Cameracenſis; quæ dignitas cum anno 1603. extincta eſt, & bona applicata Fabricæ præfatæ Metropolitanæ jus Patronatus devolutum ad Archiepiſcopum hujus Sedis.

Decima pars, quæ erat olim Theſaurarii, applicatur Fabricæ præfatæ Metropolitanæ, quæ majores Decimæ vocantur, reliqua earum pars pertinet ad Parochum cum Novalibus, cui inſuper in ſupplementum portionis congruæ ſolvuntur annuè ex decimis præfatæ Fabricæ 80. flor.

Item partem earum decimarum poſſidet Toparcha hujus loci & de Melsbroeck. In hac Parochiali viſitur Miraculoſa Deiparæ imago, quæ ab antiquiſſimo tempore in maximâ fidelium fuit veneratione, ob continua miraculorum beneficia, quæ jugiter ab eâ promanarunt, neque hodiedum omnino ceſſant, unde magnus etiamnum populorum ad eam confluxus, feriâ præſertim tertia poſt Pentecoſten, quâ die imago ſolemniter ſolet circumferri.

Invocatur autem præcipuè contra Herniæ malum, cui quaſi certum & ſtabile hic remedium, prout etiam pueris incurabili afflictione corporis laborantibus.

In hac Parochiali erectæ ſunt duæ Capellaniæ, quarum una eſt *B. M. V.* cui incumbit onus Miſſæ matutinalis diebus ſacris, & trium aliarum hebdommadatim, altera *S. Nicolai*, cum onere unius Sacri per hebdommadam.

PUERS antiquitus *Puderſt*, amœnus & multum populoſus, ac vaſtæ extenſionis pagus, ſub præfecturâ Capellenſi, & in minori Brabantia ſitus vulgo *Smal-Brabant*.

Hoc Dominium olim fuit Abbatiæ *S. Cornelii* Indenſis Ord. S. Bened. propè Aquiſgranum, quod dein titulo emptionis a *Ragnaldo* ejus loci Abbate

te acquiſivit *Godefridus de Perwes*, cujus vidua *Felicitas* Domina de Hoboken illud tabulis venditionis tranſcripſit anno 1278. Abbati & Monaſterio *S. Bernardi* ad Scaldim cum omnibus juribus, juſtitiis, terragiis, Ratiociniis, Homagiis, Relivils & aliis bonis quæ hic loci poſſidebat, cujus venditionis tabulas profert *C. Butkens* in ſuis Probationibus Trophæis Brabanticis pag. 230. & A. Miræus in Not. Eccl. Belg. Cap. CXCVI. quarum hic eſt tenor,

„ Univerſis præſentes litteras inſpecturis *Felicitas* dicta *Perwels*, Domina de Hobo-
„ ke, relicta vidua *Godefridi de Perweis* ſalutem. Noverit univerſitas veſtra, quod
„ nos bona, quæ ab Abbate & Conventu *S. Cornelii* Judenſis juſto titulo acquiſivimus
„ in territorio de *Puderſe* vendidimus Abbati & Conventui *S. Bernardi* Ciſtercienſis
„ Ordinis. Actum M. CC. LXXVIII.

Prædicta Domina dedit inſuper huic Abbatiæ totam decimam ſuam, quam in hoc pago poſſidebat, & ideo merito hujus Abbatiæ fundatoribus annumeratur. Præfata Abbatia poſſidet in hoc pago ingentia rura, & plurima opima prædia.

Eccleſia quæ multum inſignis eſt, tutelarem colit *S. Petrum* Apoſtolorum principem. Patronatus Curæ Paſtoralis eſt Archiepiſc. Mechl. uti Abbatis Afflıgemienſis.

Decima eſt tripartita, cujus duæ trientes ſpectant ad præfatam Abbatiam *S. Bernardi*, reliqua triens ad dictam Abbatiam Affligemienſem, & a præfatis decimatoribus ſolvitur annuè Parocho competentia 500. flor.

Intra limites hujus pagi in Vico *Calfoort* ſtetit Patrum memoria *Hoſpitale*, cujus adhuc hodie exſtant domus & ædificia, quæ domus incolitur a Sacellano, qui ibidem divina peragit in inſigni Capellâ Deiparæ ſacrâ, huic Hoſpitali contigua, noſtrâ memoria ibidem exſtructa, qui Sacellanus tenetur ad quinque miſſas hebdommadatim. Solemnis fit ad eam Capellam peregrinatio maximè Dominica poſt Aſſumptionem Deiparæ durante per octiduum & toto anni tempore, quæ pro febricitantibus potiſſimum inviſitur, a quibus autem & quo tempore fundatum & exſtructum ſit hoc Hoſpitale hactenus indagare non potuimus.

Hujus Hoſpitalis bona & cenſus e mortuis Monialibus initio ſeculi XVII. applicata ſunt, & acceſſerunt ſub certo onere ſeminario Archiepiſcopali Mechlinienſi.

Ad limites hujus pagi in confinio Flandriæ Bornhemium & *S. Amandum* verſus, eſt Dominium de *Oppuers*, Præfecturæ Merchtemenſis, quod olim fuit peculium ſtirpis *Vander Meeren* a qua jure retractus obtinuit *Walburgis vander AA*, *Philippi & Claræ de Barres* filia, quæ juncta *Judoco Snoy*, ei hoc Dominium attulit, in qua ſtirpe hodie perſeverat, quod in gratiam *Joannis Caroli Snoy* anno 1664. a *Philippo IV.* Hiſp. Rege erectum eſt in Baronatum.

Erectum in Baronatum.

Intra fines etiam hujus pagi eſt vicus *Eyckevliet* ubi Sacellum *D. Lamberto* ſacrum, quod per Capellanum in eo ſacris operantem deſervitur, a quo non procul, poſſidet præfata Abbatia *S. Bernardi* Caſtellum ſpectabile, quod vocatur *Coolhem*, cum villa & plurimis agri poſſeſſionibus annexis, quod Religioſi hujus Abbatiæ incoluerunt, cum per nefarios quoſdam anno 1582. tota Abbatia in cineres abiit, quo illud Caſtellum in Cœnobii formam adaptarunt, ibique hæſerunt uſque ad annum 1616. cum ad flebiles ſui Monaſterii ruinas reverſi ſunt: eſt in hoc Caſtello Sacellum *S. Bernardi*, in quo ſacræ ejus Reliquiæ aſſervantur, magnoque concurſu honorantur, præſertim in feſto hujus Divi.

PUE-

Digitized by Google

PUETY vel *Peuty*, Diſtrictus Campenhoutani, pagus in viciniâ oppi-
di Vilvordienſis, a variis pridem jure pignoratitio Dominium hoc fuit poſ-
ſeſſum. Verum anno 1643. die 28. Novemb. abſolutæ venditionis titulo a
Philippo IV. Hiſp. Rege devenit ad Dominam de *Zelem*: Hodie hoc Domi-
nium poſſidet *Claudius Eugenius Bodequin* ſummus Prætor Præfecturæ Vil-
vordienſis.

Eccleſia ſacra eſt *S. Martino* Turon. Epiſc. Patronatus illius eſt Archie-
piſcopi jure Ordinarii.

Decimarum varii ſunt participes; uti Abbatia Cameræ Ord. Ciſterc. propè
Bruxellam, Collegium Viglii Lovanii, Capitulum Metropolitanum Camera-
cenſe & Parochus, ad quem ſolum ſpectant Decimæ novales, cui inſuper
in ſupplementum competentiæ annuè ſolvuntur a præfatis decimatoribus 90.
flor.

In hujus Parochialis Eccleſiâ fundata eſt Capellania animarum incorpora-
ta Paſtoratui, quæ gravata eſt tribus ſacris hebdommadatim, eſt & alia fun-
datio miſſæ hebdommadalis.

Colitur in hac Parochiali magnâ populi devotione & accurſu *S. Leonardus*
Mart. & ad eum hic fit plurima peregrinatio, pro cujusvis corporis infirmi-
tatibus.

In hoc pago quondam ſtetit Monaſterium Monialium Carmelitarum, vul-
go *ten Trooſt*, quod propter motus bellorum & Monialibus non uno loco
profugis, circa annum 1586. in Vilvordiam ſe recepit, ubi illud hodiè flo-
reſcit & viget, ac Deiparæ Virginis miraculis & prodigiis celebris imago eſt
quæ a peregrinantibus eo voti cauſa multum inviſitur, uti ſuo loco dicetur
in Vilvordiâ.

PUTTE olim *Wavera S. Nicolai*, Diſtrictus Arculani, Municipium
celebre, altero lapide a Mechliniâ, pagus notabilis & vaſtæ exten-
ſionis.

Porro hallucinatur Jurisprudentiæ Heroicæ Auctor, dum refert in hoc pa-
go eſſe Curiam *Befferanam*, vulgo *het Hof van Beffere*, cum illa ſita ſit &
exerceatur in extremitate pagi de Boenheyde ad Pontem vulgo de *Pas-Brug-*
ge uti ſuo loco diximus, cum hunc pagum ante deſcripſimus.

Hoc Dominium de *Putte* ſuperioribus ſeculis longo temporis tractu *Ber-*
tholdorum Mechliniæ & alibi dominantium vetus fuit peculium, acquiſivit
tandem a *Philippo IV.* Hiſp. Rege titulo emptionis abſolutæ anno 1650. die
4. Martii *Theodorus vander Nath*; pretium fuit 11100. flor. a quo emit anno
1660. *Antonius Ferdinandus*, *Gerardi de Bronckhoven* Toparchæ de Bergh-
eyck, Weſterhoven & de Rithoven filius, in cujus gratiam anno 1664.
die IV. Aprilis ab eodem Rege in Baronatum erectum eſt, in quâ ſtirpe hac-
tenus permanſit. *Erectum in Baronatum.*

Quoad rem ſacram Eccleſiæ tutelaris eſt *S. Nicolaus* Epiſc. & Paſtorale
munus confertur per Archiepiſcopum hujus Diœceſis.

Decimarum participes ſunt Archiepiſcopus Cameracenſis, & Capitulum
ejus Metropolitanum, item Commendator in Pitzenburch Mechliniæ & Pa-
rochus, cui in Supplementum Competentiæ a prioribus decimatori-
bus annuè ſolvuntur 290. flor. Commendatoria de Pitzenburch acquiſi-
vit hanc decimam titulo emptionis Ao. 131[illegible] a *Geldolpho Meerte*, quam
ille pridem emerat anno 1304. ab *Henrico Bertholdo* Domino de Duffel, cujus
emptionis tabulas profert *Baro le Roy* in Notitia Marchionatus S. R. I.
Lib. IV. cap. IV.

Intra limites hujus pagi quadrante horæ a Parochiali eſt ſacellum Virg. Deiparæ ſacrum, in qua diebus Sabbatinis divina celebrantur, eſt & minus Sacellum *S. Nicolai* eo loco, in quo ante turbas Belgicas ſtetit Eccleſia Parochialis.

QUAREBBE. præfecturæ Vilvordienſis Dominium, proximè conterminum pago de Erps, a quo diſtat vix horæ quadrante, ſpectans ad Illuſtrem familiam de *Boiſſchot*, cum quo conſtituit unum tribunal. Olim hoc dominium longo temporis tractu cognomen dedit Equeſtri familiæ de *Quaderebbe*, cujus Heroes in Hiſtoriis noſtrarium celeberrimi, viſuntur eorum monumenta Lovanii in Choris *D. Jacobi*, ac Beginaſio.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Petro* Apoſtolorum principi, ejus Patronatum gerit Abbatiſſa Cortenbergenſis, ex dono *Odonis* Cameracenſis Epiſc. anno 1110. cujus donationis Diploma proferam in pago de Cortenberge, prout illud excepimus ex Chartulario præfatæ Abbatiæ.

Duæ partes decimarum ſpectant ad Baronem de *Pellenbergh* de gente *Wiſſenkercke*, qui hodie jure uxorio *Melchior Joſephus de Villegas* Baro de *Hovorſt*, qui inſuper inibi habet plures agri poſſeſſiones: Tertia decimarum pars ſpectat ad Parochum cum novalibus, Abbatia Cortenbergenſis habet exiguum diſtrictum decimarum.

Hæc Cura Paſtoralis longo annorum ſpatio ſolebat adminiſtrari per Paſtorem de Erps; at nuper proprium ſuum nacta eſt Parochum, prout ante habuit.

Sunt in hac Parochiali erectæ duæ Capellaniæ una *B. M. V.* altera *S. Catharinæ*, earumque patronatus ſpectat ad Dominum Curiæ Cenſualis *Ter Brugghe*.

RAMSDONCK olim *Rameſdum, dein Ramdorp & Rameldonck*, Præfecturæ Capellenſis, cui pago multum vicinus eſt.

Hoc Dominium anno 1559. jure pignoratitio a Rege obtinuit *Bernardus de Merode*, dein *Philibertus de Mol*, tandem a Rege eodem jure illud anno 1626. obtinuit *Joannes de Berthols*. Hodie viâ emptionis illud poſſident cum Capella gentiles de *Beughem* Patricii Bruxellenſes. Vide plura ſupra in pago de Capelle. Conſtituit cum præfato Capelle unum tribunal, pars tamen hujus pagi ad Naſſovios ſpectat & ſubcenſetur pago de Londerſeel.

In ſacris Eccleſia Patronum colit *S. Martinum Turon.* Epiſc. Parochum habet ex Canonicis Abbatiæ Grimbergenſis, ad quam ab antiquo attinet Cura Paſtoralis, & memoratur in Diplomate quo *Lietardus* Cameracenſis Epiſcopus anno 1132. Grimberganum Monaſterium, quod *Arnulphus* cum fratre ſuo *Gerardo S. Norberto* ejuſque ſodalibus tradidit & confirmavit ſub nomine *Rameſdam*.

Medietas Decimarum ſpectat ad præfatam Abbatiam in locis ubi recipit cenſus: Altera medietas ſpectat ad Parochum, in reliquis autem agris duæ partes decimarum ſpectant ad Toparcham, & reſtans ad præfatam Abbatiam.

RUYSBROECK, Diſtrictus Capellenſis, pagus ad ſiniſtram Rupelæ fluvii. Dominium hoc cum vicino pago de Willebroeck circa medium præcedentis ſeculi Marchio *S. Martini* vendidit *Joanni Helman*, *Petri & Mariæ vander Meeren* filio, in quâ familiâ perſeverat, qui modo *Philippus Hyacinthus Helman* Baro de Willebroeck.

Ec-

Eccleſia Parochialis, quæ Virgini *Mariæ* ſacra eſt, adminiſtratur per Canonicos Abbatiæ Grimbergenſis Ord. Præmonſt.

I. B. Gramaye in Antiq. Belg. & in Bruxella pag 30. novæ edit. refert quo modo *Alardus* Cameracenſis Epiſcopus, aſſignavit ſororibus in *Novo Sarto* hodie vulgo *Nieuwenrode* circa annum 1177. Altare de *Ruysbroka*, quod erat Virginum Ord. Præmonſt. Cœnobium intra primum a Grimbergis lapidem, quod paulo poſt emortuis monialibus deſiit, & in quorum bonis ſucceſſit Abbatia præfata Grimbergenſis.

Decima eſt tripartita, quarum duas tertias percipit Toparcha, & altera reſtans eſt Parochi ex ceſſione præfati Abbatis.

Sub hac Parochia eſt Sacellum *S. Catharinæ*; & Capellania illic erecta cum onere duarum miſſarum hebdommadatim, unita eſt Paſtoratui.

RYMENAM *Diſtrictus Arculani primo lapide cum dimidio a Mechliniâ ad Dyliam fluvium, qui eam interſecat. Hujus pagi Dominium a variis jure pignoratitio fuit poſſeſſum. Reoppigneratum fuit* a Rege die 7. Auguſti anno 1626. *Joanni de la Faille*; pretium fuit 12000. flor. Tandem titulo emptionis abſolutæ illud acquiſivit a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1644. die 22. Decemb. *Jacobus de Brouxelles* Vicecomes de Dormael; pretium fuit 13000. flor. A quâ familiâ viâ emptionis Anno 1697. devenit ad *Danielem Cuypers*, Dominum de Muyſelbroeck, Zuttingem &c. Graphiarum Urbis Mechlinienſis.

In hoc pago ad alteram Dyliæ partem eſt vetus Caſtellum de Hollaecken annexum habens inſigne dominium, Feudalitio jure dependens a Curiâ feudali Mechlinienſis territorii.

Spectavit initio ſeculi XVII. hoc Dominium de Hollaecken ad *Chriſtophorum de Medina-Montoia* Equitum *D. Jacobi*, a Conſiliis belli & Magiſtri campi Generalis in Belgio locum tenentem, qui ductâ *Franciſcâ Colomâ*, *Joannis Franciſci de Coloma* primi Comitis Bornhemienſis amitâ, improles periit in conflictu d'Aveinenſi die 20. Maji anno 1635. hic teſtamento ſuo quod condidit 24. Maji 1632. legavit centum & triginta octo millia florenorum in pios uſus annuatim diſtribuendorum.

Poſt hujus obitum Dominium de Hollaecken pervenit emptionis titulo ad Hieronymum de Mayere Dominum de Sombeke; inde eodem jure emptionis ad gentem de Caluart, & per nuptias ad *d'Origone*; in quâ ſtirpe hactenus permanſit. Schema hujus Caſtelli exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

In hoc pago exſtat præterea Dominium de *Calſtre*, quod a gente de Calſtris patriciâ Lovanienſi inſignia & nomen habet. Caſtro inſtructum olim, cujus nunc vix rudera & foſſarum veſtigia ſuperſunt, vel ex eo etiam nobile quod principio ſeculi elapſi refectâ ibidem ollâ numiſmatibus æneis Conſtantini & Conſtantis Imperatoris reperta ſit. Pertinet illud hodie ex avitâ ſucceſſione ad *Philippum-Franciſcum Petrum Rooſe* Baronem Leeuwæ *Sti. Petri* &c.

Eccleſia tutelarem colit *S. Martinum* Turon. Epiſc. Patronatus eſt Archiepiſcopi uti Abbatis Affligemienſis.

Burchardus Epiſc. Camerac. Bornhemienſe [illegible] inopiâ laborantem, *Fulgentio* Abbati Affligemienſi ejuſque ſucceſſoribu[s] [illegible] regendam committens ſuppreſſâ *S. Auguſtini* Regula anno 1120. in Diploma[te] ſuo commemorat Eccleſiam hujus pagi eique vicinam de Keerbergen hiſce [v]erbis. „Præfatam Abbatiam de „ Bornhem cum appendiciis ſuis *Haverkedun*[illegible] *Hingen* cum Capellis *Kerber-*

„*berga & Rimenham* Apoſtolicâ auctoritate eidem præfatæ Haffligemienſi „Eccleſiæ ſub regula S. Bened. permanſuram conceſſimus." Hæc eſt origo juris, quod hic loci Affligemienſe Monaſterium a tot ſeculis habuit.

Cæterum Affligemienſes illa, quæ in hoc pago ratione hujus unionis poſſidebant, variis deinde vendiderunt, & ex hoc capite plures hic participant de decimis.

Huic loco de Rymenam natales ſuas debet *Joannes Verhage* J. U. D. in Univerſitate Lovanienſi, qui ibidem obiit IV. Præſes Collegii Trilinguis anno 1585. Hic fundavit in eâdem univerſitate pro conſanguineis Burſam, cujus collatio ſpectat ad Parochum hujus loci.

SCHRIECK olim dictus *St. Jans int Schrieck*, Diſtrictus Arculani tertio lapide a Mechlinia pagus, conterminus Diœceſi Antverpienſi. Dominium ejus, poſtquam a variis jure pignoratitio priſtinis temporibus fuit poſſeſſum, ejus juriſdictionem cum Dominio de Grootlo acquiſivit emptione abſolutâ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1650. die 4. Martii *Theodorus vander Nath*; a quo eâdem viâ emptionis ab eo devenit ad *Antonium Ferdinandum de Bronckhoven*, in quâ ſtirpe hodie perſeverat.

Eccleſiæ tutelaris eſt *S. Joannes Evangeliſta*, Patronatus ſpectat ad perſonam Perſonatus de Heyſt, qui cum incorporatus ſit Archipresbyteratui Cathedralis Antverpienſis eo jure utitur idem Archipresbyter.

Decimas hujus pagi pro duabus tertiis poſſidet Parochus, & reſtantem tertiam N. Wagewyns Hollandus, qui eâ ratione tenetur annuè ſolvere Parocho pro ſupplemento competentiæ XVII. flor.

Porro præfatus *Wagewyns* Ao. 1721. vendidit cuncta ſua bona, poſſeſſiones, & decimas, quas in hoc pago poſſidebat D. N. Hagaert Paſtori in Boenheyde. Subeſt huic Parochiali Dominium de Grootlo in quo eſt Sacellum in *Nominis Jeſu*, in quo quibuſdam feſtis divina celebrantur. In hoc Vico certum diſtrictum decimarum poſſidet Abbas Parcenſis, Novales utriuſque loci ſunt Paſtoris.

SEMPS primo lapide a Mechlinia, ad Sennam fluvium, qui eam irrigat & interſecat Diſtrictus Capellenſis, Dominium Principis de *Berghes*, antiquus & vetuſtus pagus, quippe olim matrix Eccleſiarum de Eppegem, Weerde, & Capelle opden Boſch. Manuſcripta Mechlinienſium Chronica eam conſecratam aſſerunt a *D. Lamberto* Tungr. Epiſc. & vetuſtatem iſtam præ ſe ferunt ſtructura, parvulæ feneſtræ, & inſerti lapides navis ejuſdem Eccleſiæ. In hoc pago non contemnendum Dominium poſſidet Domus Olivetana Mechliniæ, dono *Godefridi de Villain* Toparchæ in Huyſſen, Borcht, Swyndrecht &c. circa finem ſeculi XV.

Item ſitum eſt in hoc pago Dominium de *Relegem* cum Caſtello, ſitum inter hunc pagum & Hombeeck, quondam *Nivei Mariani Ivrea*, cujus filia & hæres dote attulit *Theodorico vander Nath*, in quâ ſtirpe perſeverat; cujus Caſtelli ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Eccleſia hujus Parochialis, inſcripta eſt Virgini *Mariæ* & *D. Petro* Apoſtolorum principi. In eâ olim Patronatum gerebat perſona; at hic perſonatus dudum incorporatus eſt Fabricæ Metrop. Camerac. & ex concordiâ Eccleſia de Semps cum ſubalternis ut Eppegem, Weerde & Capelle opden Boſch remanſerunt ad collationem Epiſc. Cameracenſis, ſcilicet ante erectionem hujus Archiepiſcopatus, in quibus juribus ſucceſſit per erectionem hujus ſedis Archiepiſcopalis, Archiepiſcopus Mechl.

De-

Digitized by Google

Decima hujus pagi diviſa eſt in novem manipulos, quorum duos percipit Capitulum Metropolitanum Cameracenſe, tres Toparcha, tres Abbatia de Camera Ord. Ciſterc. prope Bruxellam, & præfata Domus Olivetana Mechliniæ, & unum Parochus, qui ultra ab antiquo percipit decimas novales; at in quibuſdam pratis juxta ſententiam Senatus Brabantiæ tantum percipit earum medietatem, & altera medietas dividitur ut ante.

In hoc pago ad ripam fluminis Sennæ Capella Mariana vulgo *Onſe Lieve Vrouwe int Hammeken* ſatis elegans, in quâ magno incolarum concurſu ſingulis ſeptimanis divina celebrantur. Originem ejus refert *A. Wichmans* in *ſuâ Brabantiâ Marianâ* lib. 2. Cap. 65.

STEYNOCKERSEEL vel *Steenockerzeel*, latinè *Ockerſalia ſuperior*, vel *Ockerſalia Petræa* ut *Gramayo* placuit, altero lapide cum dimidio a Mechlinia & Lovanio, Diſtrictus Campenhoutani. Hoc Dominium emit Anno 1511. a *Philippo Hinckaert*, *Carolus de Lannoy* Eques Aurei Velleris; dein obvenit Ao. 1562. ejus Hæredibus Principibus de *Salmone*, a quibus emit anno 1577. *Catharina Brandenburgica*, quæ nupta *Joanni de Conterrean*, illud attulit in hanc familiam; ex quâ Ao. 1698. emptionis jure cum vicino Hemeighem devenit ad *Petrum Fariſſeau*, poſt cujus mortem Anno 1719. obvenit ejus Hæredi & cognato *Petro Robyns*: A quo Anno 1722. emptionis tabulis devenit hoc Dominium cum vicino Hemelgem ad *Rheni Comitem*.

Prætorium hujus Dominii nobis exhibet Baro *le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ.

In Choro hujus Parochialis viſitur ſepulchrale monumentum humi *Joannis van Hamme* Domini de Steenockerſeel, & natorum ejus & circumcirca hæc Epitaphia litteris Teutonicis exarata, inque iis imagines eorum habitu priſco effigiatæ, viſuntur.

Hier leyt begraven Heer Jan van Hamme, **Riddere / Heer van Steinockerzele / Raet ende Camerlinck Coninck Eduwaert van Engelant / die geweeſt heeft in ſynder levender tyt in** XXIX. **ſtaende ſtryde ende in** XXVII. **Zeegevochten. Die ſterft int jaer ons Heeren** M. CCC. LXXII. XIII. **in October.**

Hier leyt begraeven Heer Jan van Hamme, **Riddere / ende goede Heer Jans Zone / Heere van Steynockerſele / die ſterft int jaer ons Heere** M. CCCC. **ende** III., V. **daeghen in Januario. Bidt voor de Ziele.**

Ende Jouffrauwe Margari[illegible] van Hamme, **des Heere**

eſſe, ex pluribus judiciis & rationibus ſatis veroſimile apparet; ejuſque rei veritatem ac fidem relinquo aliis examinandam: nobis interim hæc Hiſtoria ex pluribus capitibus plurimum ſuſpecta eſt.

Eccleſia Patronum veneratur S. *Rumoldum* Mechlinienſium Apoſtolum, quæ ſacris ejus Reliquiis ditata eſt. Patronatus hujus Parochialis competit præfato Capitulo Metrop. quod confirmavit Anno 1157. *Nicolaus* Epiſcopus Cameracenſis; ejuſque Diploma refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi parte 2. cap. 56. ut ſequitur.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Nicolaus Divinâ miſeratione Cameracenſis Epiſcopus, tam futuris, quàm præſentibus, in perpetuum. *Ex iiſdem Archivis.*

Ex Officio Paſtoralitatis inſtruimur, Eccleſiarum noſtrarum curam indeſinenter gerere, & earum paci ac utilitati, prout poſſumus, debitâ ſollicitudine providere.

Petitionem igitur Fidelium noſtrorum paternâ pietate admittentes, dilectis Filiis noſtris Mechlinienſis Eccleſiæ Canonicis, Altare de *Hukenzela* & Altare de *Wawera*, Altare quoque de *Scella*, quæ à Prædeceſſoribus noſtris eis canonicè collata ſunt, libera & imperſonata, ſalvis nimirum noſtris Miniſtrorumque noſtrorum debitis, perpetuo jure poſſidenda concedimus & aſſignamus.

Concedimus etiam eiſdem Fratribus, ut Altare Mechlinienſis Eccleſiæ, quod à Cameracenſis Eccleſiæ Canonicis ſub cenſu quatuor marcharum ſingulis annis perſolvendarum ſuſceperunt, perpetuâ pace & ſtabilitate poſſideant, ita tamen ut Matri Eccleſiæ Cameracenſi ſtatutis terminis de debito cenſu reſpondeant.

Ut igitur hæc rata & inconvulſa perpetualiter permaneant, præſentis Paginæ Scripto & Sigilli noſtri appoſitione confirmamus, & ſubſignato Teſtimonio corroboramus; datâ quoque conſervatoribus benedictione; prævaricatoribus, ut, quoad reſipiſcant, induantur confuſione.

S. Egerici Cellenſis Eccleſiæ Abbatis.
S. Algotis Criſpinienſis Eccleſiæ Abbatis.
S. Gualteri, Raulphi Clerici, Canonicorum.

Actum Verbi Incarnati milleſimo centeſimo quadrageſimo ſeptimo, Præſulatûs Domini Nicolai undecimo. 1147.

Decima pro potiori parte ſpectat ad præfatum Capitulum, reliqua ad Parochum. In hac Parochiali eſt inſignis fundatio a Parocho hujus loci VI. Choralium, pendens annuè 350. florenos. Item in eâ ſunt tres Capellaniæ, ſcilicet animarum incorporata Paſtoratui, habetque onus duas miſſas hebdomadatim celebrandas. Capellania *B. M. V.* gravata onere canendi miſſam ſingulis diebus Sabbathinis, & ad eam præſentat Paſtor, item Capellania SS. Trinitatis, cum onere miſſæ quotidianæ. Patroni illius ſunt Præfecti Fabricæ & menſæ S. Spiritus S. Gudulæ Bruxellis. Sunt præterea in Eccleſia Reliquiæ & Confraternitas *S. Bernardi*, qui maximo concurſu hic colitur. Sunt inſuper duæ fundationes hebdommadales *S. Annæ*, & S. Crucis.

Intra limites hujus pagi Sacellum *S. Pharaildi* Virg. ſacrum poſſidetque ejus Reliquias, ubi celebris hujus Divæ memoria, quod propter miracula plurimum frequentatur, ubi nonnulli panes adſervantur, quæ Dei & prædictæ Virginis judicio in lapides ſunt converſi, hoc autem contigiſſe putant anno 1440. ita ferè [?]. *Molanus* ad Natales S. S. Belgii 4. Januarii.

STEENUFFEL Diſtrictus Merchtemenſis Toparchia, tertio lapide a Mechliniâ. Hoc Dominium a *Carolo II.* Hiſp. Rege erectum eſt in Comitatum ſub nomine *de Maldeghem* anno 1685. die 25. Aprilis in gratiam *Joannis Eugenii Ambroſii de Maldeghem* Baronis de Leyſchot, qui & inibi præclarum poſſidet Caſtellum de Diepenſtein, cui annexum Dominium. Hujus ſchema *Erectum in Comitatum.*

ma

Hh

ma exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*. Hodie illud Dominium poſſidet *Joannes Dominicus de Maldeghem* Comes de S... teenuſſel, ſub nomine de *Maldegem*.

Hoc Dominium legitur oppignoratum a Rege Ao. 1626. *Fred...rico Micault* pro 6500. flor. & reoppignoratum 1638. pro aliis 2600. flor. Dominæ *De Marques*.

Eccleſia Patronam veneratur *S. Genovevam* Virg. Patronatus ſpect...at ad Archiepiſcopum jure Abbatialis Affligemienſis.

Decimarum participes ſunt Toparcha, Comes Rheni, eo mortuo... ejus nati, Paſtor & Capellania in hac Parochiali fundata, quæ Ao. 17...6. unita eſt Paſtoratui, ut ex fructibus ejus Vicepaſtor in perpetuum ...uſtentetur.

VILVORDIA oppidum ad Sennæ & Volvulæ confluentes a... ltero a Bruxellà & Mechliniâ lapide, ad aquæductum Bruxellenſem, huju... nis Præfecturæ Caput. In antiquis Diplomatibus legitur *Filſurdum* nomi... *Vilvordia*, quam anno 1373. *Wenceſlaus* Brabantiæ Dux muris cin... hodie arce donaſſe fertur, quæ olim munitiſſima, & ferè inexpugnabilis ...xiſſe & die ad ruinam ſuam vergit; ſtructa autem potiſſimum fertur ad coërcen... at hocontinendos Bruxellenſes & Lovanienſes, qui ſæpius ævo iſto motus ...dos & graves concitabant, dein ſolebat eſſe carcer reis leſæ Majeſtatis, ut apud Flandros arx Rupelmondana.

In hac arce Archiva Brabantiæ olim adſervabantur Nivellis allata, quæ hodiè Bruxellis conſervantur.

In Vilvordiâ eſt inſigne Dominium de *Herlaer* cum Prætorio, quod *Joanni* naturali *Joannis Burgundi* filio olim donatum, quod dein emptionis titulo longo temporis tractu poſſiderunt *Dongelbergii*; quorum præclara monumenta ſepulchralia viſuntur ibidem in Eccleſiâ Parochiali. Hodie nuper litteris decreti illud acquiſivit *Joannes Baptiſta de Courcont* Conſiliarius & Magiſter Computuum Cameræ Rationum.

Vilvordiæ ſubeſt vicus *Hauthem* permagnæ extenſionis, in eo Capella *D. Antonio* ſacra, in quâ diebus ſacris divina celebrantur.

Quoad rem ſacram, unicam habet Parochialem Eccleſiam, quæ D. Virgini Deiparæ *Mariæ* inſcripta eſt, in eâ plures Capellaniæ, quæ præter ſuorum Beneficiorum fructibus gaudent notabilibus diſtributionibus. Hanc Eccleſiam *Pipinus Herſtallius* Capitulo *B. Mariæ* Aquiſgranenſi aſſignavit. Hanc donationem *Carolus Magnus* Rex Francorum & Longobardorum poſt Rom. Imperator, confirmavit anno 779. Diplom. refert A. Miræus in Donat. Belg. Lib. II. Cap. VIII. novæ edit: Semper fuit in clientela Canonicorum Aquenſium *B. M. V.* donec illi eam anno 1242. ſub certo onere annui cenſus Abbatiæ de Camera Ord. Ciſterc. prope Bruxellam cum decimis agri Vilvordienſis tranſcripſerunt. Diploma exhibet A. Miræus in Donat. Belg. Lib. II. cap. CX. & CXI. novæ edit: ut ſequitur.

Univerſis Litteras præſentes inſpecturis GARSILIUS Dei gratiâ Decanus, totumque Capitulum Beatæ Mariæ in AQUIS, ſalutem in Domino. Noveritis univerſi & ſinguli, quòd nos, mediantibus bonis Viris deliberatione quoque ac diligenti tractatu nobiſcum ſuper hæc præhabitis, Abbatiſſæ & Conventui de CAMERA, Ciſtercienſis Ordinis, Cameracenſis Diœceſis, dedimus, conceſſimus & tradidimus ad firmam perpetuam, ſub annua penſione triginta quinque marcharum Colonienſis monetæ nobis Aquis perſolvendarum, ſuis laboribus, periculo & expensâ, duodecim ſolidis pro marcha computatis, fructus omnes & proventus, tam præſentes quàm futuros, omnium

num bonorum, quæ habebamus in territorio Eccleſiæ de Filvordis, ſive in Patronatu ejuſdem Eccleſiæ, ſive in oblationibus, ſive decimis, ſive annuis cenſibus, ſeu cenſibus capitum, ad dictam Eccleſiam de Filvordis pertinentibus ſive in terris, vel quibuſcumque ædificiis, ſeu quibuſlibet rebus aliis, ad præfatam Eccleſiam pertinentibus, ab eiſdem Abbatiſſa & Conventu perpetuò percipiendos.

In hoc autem Contractu pacta quæ ſequuntur, inivimus, tam Nos quàm dicti Abbatiſſa & Conventus.

Ipſi eternam dimidietatem dictæ penſionis nobis ſolvent in feſto Beati Martini hiemalis, alteram verò medietatem in feſto Cathedræ S. Petri annuatim.

In ſolutione autem totalis penſionis prædictæ nullus eventus ignis vel aquæ, nullum infortunium ſterilitatis vel guerræ, vel alicujus rei importuna calamitas, nobis vel Eccleſiæ noſtræ aliquod afferre præjudicium.

Additum eſt etiam, quòd ſæpè dicti Abbatiſſa & Conventus, homines bonis prædictis de Filvordis attinentes, in eo jure conſervabunt & tuebuntur, quo Eccleſia noſtra ipſos conſervare & tueri debuiſſet. Quod ſi non fecerint, volumus iidem homines ad nos recurſum habeant ſui juris.

Supradictæ verò conventiones ab Illuſtri Viro HENRICO Dei gratiâ Duce Brabantiæ, & Domino OTTONE Præpoſito noſtro, approbatæ ſunt & utiles reputatæ.

In cujus rei teſtimonium, ne aliqua prædictorum in poſterum infringi valeant vel inficiari, præſentem Chartam ſub chyrographo conſcribi, & tam ſigillo noſtro quàm ſigillo dictorum Abbatiſſæ & Conventûs, nec non dictorum Ducis & Præpoſiti ſigillis dignum duximus roborare.

Datum & actum Aquis in Generali Capitulo, proximâ ſecundâ Feriâ ante Feſtum B. Andreæ Apoſtoli, anno Domini milleſimo quadrageſimo quinto. 1245.

Univerſis præſentes Litteras inſpecturis Soror MARGARETA, dicta Abbatiſſa, totuſque Conventus de CAMERA, Ciſterticenſis Ordinis, Camaracenſis Diœceſis, ſalutem & orationes in Chriſto devotas. Noverit univerſitas veſtra, quòd nos univerſi & ſinguli, tam Fratres quàm Sorores noſtri Cœnobii, ad hoc ſpecialiter convocati, conſenſimus vivâ voce Contractui, inito inter nos uni parte, & Decanum & Capitulum Aquenſe ex altera, ſuper bonis de FILVORDE. . . . In cujus rei teſtimonium præſens Scriptum ſigillo Dominæ noſtræ Abbatiſſæ, quo omnes utimur, duximus roborandum.

Actum & datum in Camera, coram totali Conventu noſtro, anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo quinto, feriâ ſecundâ, proximâ ante Feſtum Beati Nicolai. 1245.

Henricus Major filius *Henrici I.* Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ contulit anno 1231. Abbatiæ de Camera octoginta quinque terræ bonaria in quadam ſilvâ de Vilvordia jacentia. Declarat item quod uſum huc uſque habuerint in fodiendis ibidem turbis: tractus igitur ille circa Hauthem juxta Vilvordiam eo tempore paludoſus & ſilveſtris fuit. Utrumque Diploma refert *A. Miræus.*

Notandum quod præfato Diplomate habeatur Fratres de Camerâ manentes in curiâ de Holthem, & commorantes in allodiis de Filfordis; præſumendum nempe eſt, quod converſi Fratres de Villario, more illius temporis uſitato, colerent terras de Camera in iſto tractu de Hauthem, eo quod paternitas de Camera olim foret commiſſa Abbati Villarienſi.

COENOBIA.

Cœnobium fundatum eſt a Boslydes Grimbergenſi patrone

Fratrum Prædicatorum *S. Dominici* inſtitura ſequentium, *F. Petro Malphæo* ſcriptis claro, & *F. Philippo Renato de* Conventus F. F. Prædicatorum Bruxellenſis, in ſeculo Viccecomite qui duo acquiſitis variis eleemoſynis a parentibus, hæc im- Vilvordienſi fundationi, quæ facta & inchoata eſt cum omni ſolem-

ſemnitate tam Cleri quam populi anno 1623. in Vicariatum erectum eodem anno; dein anno 1686. in Prioratum elevatum, quod amplis ædificiis de novo erectis inſtructum eſt. Hi Fratres litteris humanioribus Juventutem informant.

Cœnobium Virginum *Carmelitarum* mitigitarum B. Virginis Conſolatricis vulgo *Ten Trooſt*, primitus in pago Peutii juxta Vilvordiam fundatum circa annum 1228. a *Sophia* uxore *Henrici II.* Ducis Brabantiæ. Erat hæc exemplo matris ſuæ Eliſabethæ, Deo admodum devota & erga pauperes munifica; hinc Xenodochium in dicto pago erexit alendis VII. pauperibus, & provectioris ætatis mulierculis, quod muris cinctum multis donationibus dotavit, ac tanquam pia mater frequenter viſitavit, & in perennem amoris ſui teſſeram imaginem ſanctiſſimæ Deiparæ, quam a ſanctâ matre ſuâ *Eliſabetha* dono acceperat, eis reliquit. Lætæ hoc munere ſtatuerunt id ipſum in exiguo Sacello juxta viam publicam ædificato, ubi dicta imago clarere cœpit miraculis, & frequenti populi concurſu viſitari. Tractu temporis ſubſtitutæ hoc in loco Beginæ ſunt, ſub quarum regimen, neſcio quâ negligentiâ, non in tanto pretio memorata imago & cultu erat. Quare iis amotis in earum locum ſubrogatæ ſunt *Carmelitanæ* Virgines anno 1468. quo tempore per *Carolum Audacem* Brabantiæ Ducem &c. Leodium vaſtatum, atque inter cætera exuſtum harum *Carmelitarum* Virginum Monaſterium extra muros Leodienſes ſitum, quibus inopiâ coactis & in Brabantiam confugientibus Præfatus Dux hoc Xenodochium cum omnibus ſuis pertinentiis ad inſtantiam *Joannis Sorethi* Carmelitarum Generalis conceſſit, probante id ipſum *Henrico de Berghes* Cameracenſe Epiſcopo, atque Marianus cultus erga dictam imaginem hic denuo cœpit reviviſcere & Xenodochium in Monaſterium muratum, & miracula renovara.

Poſtmodum per tumultus Belgicos anno 1578. vaſtato eorum Cœnobio & exuſto, Moniales ad varia loca oberrarunt cum veneranda ſuâ imagine D. Conſolatricis, à quâ in neceſſitatibus ſolatium frequenter etiam expertæ fuêre. Tandem anno 1586. Vilvordiam ſe receperunt, ubi a Magiſtratu Sacello *S. Nicolai* donatæ, Monaſterio idem adaptarunt & deinde amplis ædificiis, & inſigni ac conſpicuâ Eccleſia adornarunt.

BEGINASIUM Vilvordienſe ex antiquiſſimis eſt totius Brabantiæ ab annis plus quam ſexcentis fundatum, unde Mechlinienſe, Bruxellenſe, aliaque nunc maxime nota Beginaſia, quaſi ſacræ Coloniæ profluxerunt.

VIRGINES *S. Auguſtini* inſtituta ſequentes titulo de *Betania* hodie dictæ in Sion Sylvæducis profugæ anno 1648. Senatu Vilvordienſi admiſſæ ſunt, & anno ſequenti Diplomate Regio confirmatæ.

Primitus ſua initia cœperunt propè Sylvamducis in pago de Vucht anno 1475. per IV. Virgines opulentas non procul a Monaſterio Cartuſianorum, quæ ſub habitu Sororum tertiæ Regulæ *S. Franciſci* de conſenſu *Ludovici Borbonii* Epiſc. Leod. ſacrum illic velamen acceperunt. Poſtmodum propter bellorum motus Sylvamducis admiſſæ, habitationem in loco dicto *Wintermolenbergh* obtinuerunt, ac ibi acceptaverunt ordinem & ſtatuta Canonicorum Regularium, viventes clauſtraliter cum deportatione nigri velaminis, ibique ſedem ſtabilem habuerunt uſque ad annum 1629. quo occupata a Fœderatis Ordinibus Sylvaducis, poſtquam in variis locis hæſerunt, tandem Vilvordiam receptæ ſunt, ibique Conventum exſtruxerunt. Anno 1673. novam & inſignem Eccleſiam conſtruere cœperunt, & poſt annos XL. reſtantem

par-

partem perfecerunt, quæ anno 1719. ad culmen perducta eſt. Subſunt juriſdictioni Archiepiſcopi Mechlinienſis.

CARMELITANÆ THERESIANÆ Virgines in hunc locum admiſſæ ſunt anno 1663. die 30. Martii. eas fundante & ſuis opibus dotante Domina *Ludovica de Sarmiento* uxore *Balthaſaris Philippi Villani a Gandavo* Aurei Velleris Equitis, Principis Maſminienſis, Comitis Iſegemienſis &c. prima Prioriſſa conſtituta *Clara de S. S. Sacramento* alias *D. Daneels*.

Noſocomium hic eſt inſigne & olim dives, ubi juſto numero Virgines ad præſcripta *S. Auguſtini* viventes ægris ſubſerviunt.

Hic etiam ſedem hodie habet *Abbatia de Berne* Ord. Præmonſt. primitus fundata prope *Heuſden* ad Moſam fluvium anno 1134. Religioſi in turbis Belgicis vaſtato eorum Monaſterio Sylvamducis ſe receperunt, verum eâ civitate a Fœderatis Statibus occupata in *Bern-Heſe* hæſerunt, inde etiam pulſi, tandem hic loci domicilium fixerunt, & ex bonis hîc in viciniâ ſitis pauco Religioſorum numero cum Abbate ſobriè vitam agunt, reliquis eorum bonis ſatis opulentis a Statibus Fœderatis Anno 1648. fiſco addictis; cæteri Religioſi ſunt in curis Paſtoralibus in Majoratu Sylvæducenſi. Hodiernus hujus Abbatiæ Abbas *Leonardus Maes*, hîc Vilvordiæ ſedem tenet. Plurima ad hanc Abbatiam ſpectantia & ſeriem Abbatum invenies in Hiſtoria Epiſcopatuum Fœderati Belgii tom. I. pag. 254. & ſeq. ad quam proinde, quia limites hujus Diœceſis excedit, curioſum lectorem remittimus.

WACKERSEELE ſub Baronatu de Rotſelaer Ducis Arſcotani Dominium, filia fuit matricis Eccleſiæ de Wechter, & ab eâ diſmembrata eſt Anno 1577. die 3. Auguſti ad Supplicationem *Ambroſii Lootſii* XXIX. Abbatis Parcenſis per *Antonium Perenottum Granvellanum S. R. E.* Cardinalem, & primum Archiepiſcopum Mechlinienſem, erecta in Eccleſiam Parochialem ſub titulo *B. Mariæ* Virginis Annuntiatæ, cæque annexæ ſunt fructus Capellæ *S. Arnulphi* in confinio hujus pagi ſitæ, ſub onere duarum miſſarum hebdommadatim, hoc autem conceſſum propter multitudinem populi ad hanc Eccleſiam habitantis, tum etiam quod pleriſque anni temporibus propter aquarum inundationes ad Eccleſiam matricem de Wechter non daretur acceſſus.

Ibidem Sacellum *S. Arnulphi* in vico Haeghdonck, ſub quo medietatem decimæ percipit Prioriſſa de Terbanck & alteram Paſtor, qui in Supplementum competentiæ ab Abbate ſuo recipit ſummam 170. flor. annuè, cæteræ decimæ ſpectant ad Abbatem Parcenſem, excepto exiguo decimarum diſtrictu Paſtoris in Weſpelaer.

In hac Parochiali ſunt approbatæ Reliquiæ *S. Huberti*, qui magno populi concurſu hic colitur, ac etiam ejuſdem ſancti inſignis Confraternitas amplis decorata privilegiis.

WAELHEM Municipium Nethæ flumini adjacens, viâ quâ itur Mechliniâ Antverpiam, Præfecturæ Grimbergenſis, quod plerique antiquiſſimum atque a Wallis, id eſt advenis Gallis, olim conditum dicunt, quaſi Wallorum domum.

Dominium eſt gentis *de Merode* Marchionis de Deinſe & Baronis de Duffele. Hic locus inclaruit quondam Toparchis ſuis ex gente de *Berthout*; qui

qui ab anno 1180. ei imperitarunt uſque in finem ſeculi XIV. quo ſtirps illa deſiit, quomodo autem ex hac ſtirpe devolutum ſit ad gentem de *Merode* dicetur in pago ſequenti de Waverâ.

Waelhemum Anno 1463. in Vigiliâ Nativitatis Domini igne de cælo lapſo (quod tamen mirandum in mediâ hyeme) totum ferè in cineres abiit. Hic locus olim multum fuit populoſus, atque multiplicibus officinis inſtructus variarum mercium, & lanificio floruit. Hunc locum peſſimè mutilarunt *Martinus Roshemius* & *Longevallius* cum anno 1542. eò exercitum Gallo-Geldricum traducerent, & incolæ pontonem, quo Netha amnis tránsmittitur in adverſam ripam traduxiſſent; cum enim amnem Netham, cum ingenti timore & non paucis abſorptis trajiciunt *Walemum* diripiunt, & cum pulcherrimo templo exurunt, dein per tumultus Belgicos multum etiam attritum ac devaſtatum eſt hoc Municipium.

In ſacris Eccleſia Virgini Deiparæ *Mariæ* dicata eſt, cujus Chorus in ſuis adhuc jacet ruinis. Patronatus eſt Capituli Metropolitani Mechl. Univerſa hujus pagi decima ſpectat ad Parochum.

Sunt in hac Eccleſia duæ Capellaniæ exigui valoris, ſpectatque eorum Patronatus ad Priorem Bethleemiticum propè Lovanium.

WAVERA S. CATHARINÆ. Diſtrictus Grimbergenſis, primo lapide a Mechliniâ. Poſſederunt illud Dominium cum Walemo & pagis vicinis olim *Bertholdici* ſanguinis Principes, e quibus *Catharina Henrici de Berthout* Domini de Duffelæ & *Margaretæ de Weſemael* filia, nupta *Theodorico de Hornes* Domino de *Peruwes*, ei ſub anno 1353. hanc dotem attulit cum Duffel, Waelhem &c. Tandem per nuptias devenit anno 1451. in familiam de *Merode* in qua ſtirpe jam pridem perſeverat, poſſidetque illud hodie *Joachimus Maximilianus* Comes de *Merode*, Marchio de Deinſe, Baro de Duffele &c. Hic pagus eſt permagnæ extenſionis, continetque ſub ſe ultra mille & ſexcenta terræ bonaria.

Seculo XI. hæc regio plurimum nemoroſa fuit, nuncupataque *Waverwald*, quod teſtatur Diploma *Henrici Imp*. conſcriptum anno M. VIII. quod profert B. Fiſen in Hiſtoriâ Eccleſiæ Leodienſis ad hunc annum; aſt hodie hic Silvæ nullæ niſi cæduæ exiſtunt.

Eccleſia ut nomen indicat *S. Catharinam Virg. & Mart.* tutelarem colit, ejus Patronatum gerit Archiepiſcopus hujus ſedis.

Decimarum participes ſunt Capitulum Metropolitanum Mechl. Archiepiſcopus Cameracenſis, ejuſque Capitulum Metropolitanum, Parochus de Waelhem Marchio de Deinſe loci Toparcha &c.

Parocho hujus loci ſolvitur annuè competentia ab Archiepiſcopo Camerac. ejuſque Capitulo præfato.

In extremitate hujus pagi Waelhemum verſus ad Netham fluvium eſt Illuſtris Abbatia Virginalis *Vallis Roſarum* Ord. Ciſterc. Vernaculè *Rooſendael*, de cujus origine & fundatione omnes ferè hallucinantur. Omnes enim eadem viâ incedentes fundationem ejus referunt ad annum 1220. & fundatorem ejus ſtatuunt *Ægidium Berthout*; Verum multo eſſe antiquiorem certo conſtat. *I. B. Gramaye* in Antiq: Mechl. Lib. III. Sect. X ait: „Vallis Ro-
„ ſarum Ciſtercienſis inſtituti circa Duffelam a *Bertholdis* fundata anno
„ 1138. Cœnobio his everſo in Urbem tranſlata." *A. Miræus* in Not. Eccleſ. Belgii Cap. 160. novæ edit: poſtquam recitaſſet Diploma quo *Ægidius de Berthout* huic Abbatiæ donat decimas de Berlare (hodie Ballaer) & Gbele cum filias ſuas in eâ collocarat. „ Ex his (ait) colligi videtur *Ægidium Ber-*

„ *thol-*

„ *tholdum* Monaſterii Vallis Roſarum non tam fundatorem primarium fuiſ-
„ ſe. Quis autem & quo anno primum fundaverit, ex illius loci archivis
„ hactenus erui non potuit. Hoc conſtat quartam ordine Abbatiſſam fuiſſe
„ *Sophiam Bertout*, Florentii Bertoldi Toparchæ Duffelenſis filiam, &
„ ab anno 1294. uſque ad annum 1328. præfuiſſe, atque ab eodem fratre
„ Waſtinam ſeu miricam monaſterio vicinam & villam *Staeydeke*, Duffeliæ
„ ſitam emiſſe."

Cæterum Religioſæ Monaſterio earum in turbis Belgicis everſo & devaſtato, multo temporis tractu in earum refugio Mechliniæ ſedem fixerunt, ibique moratæ ſunt uſque ad annum 1660. quo Mechliniâ reverſæ ſuum Monaſterium incolere cœpêre, & præclaris exinde ædificiis ac illuſtri a fundamentis erecta Eccleſia hanc Abbatiam decorarunt.

Claruerunt in hoc Monaſterio *B. Ida* Lovanienſis quæ Chriſti V. Stigmatibus inſignita fuit & ſpiritu Prophetiæ claruit, quæ obiit 1200. item magnâ opinione ibidem vixit Ven. *Margareta vander Elſt* quæ obiit 1618, item Ven. *Eliſabetha Tuback* ab humilitate & patientia ſummopere commendabilis, quæ circa annum 1560. ibidem piiſſimè obiit de quibus agit *A. Raiſſius* in ſuo auctuario ad natales S.S. Belgii I. Molani.

ABBATISSÆ VALLIS ROSARUM.

I. *Oda Bertout.* Obiit 1247.
II. *Catharina van Berlaer.* 1260.
III. *Sophia Bertout.* 1294.
IV. *Sophia Bertout.* 1328.
V. *Catharina van Berlaer* reſignavit. 1337.
VI. *Mabilia Bertout.* Obiit 1339.
VII. *Jutta Keremans* reſignavit. 1348.
VIII. *Laurentia.....* Obiit 1352.
IX. *Beatrix Blanckaert* reſignavit. 1359.
X. *Margareta Schooians* reſignavit. 1364.
XI. *Maria van Remiſſen* reſignavit. 1371.
XII. *Aleydis vander Heyden* reſignavit. 1373.
XIII. *Catharina Vleminckx.* reſignavit. 1379.
XIV. *Ida Baerts.* Obiit 1389.
XV. *Aveſoete Kermans* reſignavit. 1397.
XVI. *Ida van Romerſwael* reſignavit. 1419.
XVII. *Margareta van Muyſen.* Obiit 1420.
XVIII. *Beatrix van Halen.* 1427.
XIX. *Catharina Werfelt.* 1442.
XX. *Catharina Colibrant.* 1447.
XXI. *Catharina Stercken.* reſignavit. 1457.
XXII. *Theodora van Helmont.* reſignavit. 1460.
XXIII. *Chriſtina Vaſtrix.* Obiit 1490
XXIV. *Lilia van Hambroeck.* 1493.
XXV. *Catharina Ralſpot* reſignavit. 1505.
XXVI. *Martha van Baesrode* reſignavit. 1531.
XXVII. *Margareta Tſermertens.* Obiit. 1558.
XXVIII. *Eliſabetha van Axel.* 1564.
XXIX. *Chriſtina Cloets.* 1574.
XXX. *Anna Boyenhals.* 1575.
XXXI. *Anna Torckx.* Sepulta Mechliniæ in D. Petro ubi viſitur ejus lapis ſepulchralis cum inſcriptione. 1598.
XXXII. *Catharina de Fraiſne.* 1618.
XXXIII. *Joanna van Eywerven* ſepulta Mechliniæ in D. Petro ubi viſitur ejus lapis ſepulchralis cum inſcriptione. 1639.
XXXIV. *Joanna van Lathem.* 1662.
XXXV. *Maria van Eywerven.* 1679.
XXXVI. *Norbertina van Diependael.* 1719.
XXXVII. *Liduina vander Nath* hodie præeſt.

WAVERA B. MARIÆ Diſtrictus Arculani, ſpectavit olim hoc Dominium ad *Bertoldos* Mechliniæ & alibi regulos.

Erectum in Baronatum.

Hujus pagi Dominium acquiſivit titulo emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1650. *Theodorus vander Nath.* Aliquot annis poſt Dominio ad Principem reverſo, comparavit illud a præfato Rege *Joannis Nicolaus Franciſcus de Bouchout* in cujus favorem in Baronatum erectum eſt a præfaro Rege *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1670. die 10. Maji. A paucis annis devenit hoc dominium in familiam de *Vanden Werve* Conſularem Antverpiæ.

Eccleſia quæ Virgini Deiparæ *Mariæ* ſacra eſt anno 1606. igne injecta a militibns Batavis ob tribura non ſoluta in cineres abiit. Patronatus ſpectat ad Archiepiſcopum hujus Diœceſis.

Decimas percipiunt Archiepiſcopus Cameracenſis, ejuſque Capitulum Metropolitanum pro medierate per totum pagum, præterquam ad plagam ſeptentrionalem, ubi tantum percipiunt unam rertiam, & Parochus, & Commeudator de Pitzenburch ſiuguli unam tertiam, alteram medieratem reſtantem partem pagi dividit idem Commendator cum quibuſdam ſecularibus Mechliniæ; Novales ſunt Paſtoris, qui inſuper in Supplementum competentiæ recipit annuè a præfato Archiepiſcopo, ejuſque Capitulo 180. florenos.

WECHTER ſub Baronatu de Rotſelaer, Dominium Ducis Arſcotani, ubi Dylia Demeræ miſcetur, æquo ferè ſpatio a Mechlinia & Lovanio.

Quoad rem ſacram Eccleſia quæ *D. Joannem Baptiſtam* turelarem veneratur, olim fuit Matrix Eccleſiarum de Haeght & Wackerſele, a quibus jam pridem diſmembrata eſt, uti ſuo loco diximus. Res ſacra adminiſtratur per Canouicos Abbariæ Parcenſis.

A. Wichmans in ſuâ Brabanriâ Marianâ Lib. II. Cap. IV. refert quod cura Paſtoralis de Wechter incorporata ſit Abbatiæ Parcenſi Ao. 1156. quando *Philippus II.* Abbas Parcenſis emit villam in *Veldonck* & alia quædam bona ibidem ſita a *Madekino* Abbate Middelburgenſi ejuſdem Ord. Præmonſtr. in Zelandiâ.

Anno 1228. *Hugo de Petraponte* Epiſc. Leod. confirmat Abbatiæ Parchenſi poſſeſſionem Alrarium & decimarum de Rode & Wechter. Diploma exhibetur in Suppl. Diplom. A. Miræi parte I. cap. LXVIII. novæ edit: ut ſequitur.

Ex Archiv. Abbatiæ Parcenſis.

Hugo Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, Abbati, Priori, & Conventui de Parcho juxta Lovanium Præmonſtratenſis Ordinis, & omnibus præſens Scriptum inſpecturis, ſalutem in Domino.

Cum à Nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitaris, quàm ordo exigit rationis, ut id per Officii noſtri ſollicitudinem ad debitum perducatur effectum. Cum igitur ſicut ex parte veſtra fuit coram Nobis propoſitum, quod cum Arnoldus Miles de Rode, juxta Aerſchot medietatem Juris Patronatûs, & dimidiam partem decimæ, tum majoris, tum minoris, exceptâ portione Inveſtiti ejuſdem loci, quam in feudum ab Henrico Illuſtri Duce Lotharingiæ, in cujus Allodio fundata eſt dicta Eccleſia, teneret, prædictus Arnoldus Miles animæ ſuæ ſaluti, & Anteceſſorum ſuorum volens devotiùs providere, dictam partem Juris Patronatûs & partem majoris & minoris decimæ prælibatæ, ad opus veſtrum in manus Illuſtris Ducis ſæpedicti, ſicut Nobis per inſtrumentum ſuum proprio Sigillo munitum, pleniùs eluceſſit, in eleëmoſynam perpetuam reportando effectuavit. Dominus vero Dux, ſuæ collationi aſſenſum præbens, prout dictavir ſententia ſuorum Hominum, dictam eleëmoſynam, medietatem ſcilicet Juris Patronatus, & decimæ tum majoris tum minoris vobis in eleëmoſynam contulit jure perpetuo poſſidendam.

Nos

Nos autem prædictam decimam cum Jure Patronatûs vobis concedimus & confirmamus. Concedimus etiam vobis & confirmamus, quicquid Juris Patronatûs habebat Dominus Dux Lotharingiæ in Eccleſia de Werchtera, quæ Mater eſt Eccleſia, cum ſuis appenditiis, quod vobis contulit pro remedio animæ Nobilis Conjugis ſuæ MARIÆ, & Anteceſſorum ſuorum; prout in Litteris ipſius perſpeximus contineri. In hujus rei teſtimonium præſentem Paginam Sigilli noſtri munimine duximus roborandam.

Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo vigeſimo octavo, menſe Aprili. 1228.

Decima ſpectat ad Abbatem Parchenſem qui Paſtori annuè ſolvit pro ſupplemento competentiæ 300. flor. Matricularius hujus Parochialis habet notabilem partem decimarum valentem circiter 140. flor. annuè.

Hic pagus diſcriminatur in varios vicos, inter quos eminet *Neynde* in quo eſt inſignis Capella *S. Barbaræ* cum Capellania, ad quam alternis vicibus præſentat Abbas Parchenſis & Dux Arſcotanus. Sunt inſuper tria Sacella, nempe *B. M. V.* in quo hebdommadatim celebrantur duo ſacra, item Sacellum *B. Mariæ ter Cluyſen* & Sacellum *S. Juliani* quod hodie *S. Giſleni* dicitur, & in his duobus hebdommadatim ſemel celebratur ad excitandam populi devotionem.

In hac Parochiali ſunt duæ Capellaniæ fundatæ, *S. Crucis*, & *S. Cathari-næ*, item miſſa de Venerabili.

WERDA *S. Martini* vernacule *Weert*, eundem habens Dynaſtam eum pago Semps.

Eccleſia Patronum veneratur *S. Martinum* Epiſc. Patronatus eſt Archiepiſcopi hujus Diœceſis.

Decima eſt tripartita, quarum duæ trientes ſpectant ad Canonicos Zellarienſes Mechliniæ, altera triens ſpectat ad Capitulum Metropolitanum Cameracenſe & Parochum, qui in diſtrictu de Vrierenbroeck habet inſuper medietatem Novalium, & in altera medietate participat ut ſupra cum prioribus decimatoribus.

Adminiſtratur hæc Cura Paſtoralis per Parochum de Semps: at olim ſolebat habere proprium.

WESPELAER Præfecturæ Campenhoutanæ pagus, æquali ferè diſtantia inter Lovanium & Mechliniam. Olim *Bertoldi* Proceres ei imperitarunt. Hodie Dominium Marchionis Spinolæ, quod pretio emptionis ſibi nuper comparavit a Comite de Maſtain, poſſedit illud ſeculo XVI. *Rolandus de Mol* Eques & Prætor Bruxellenſis.

Olim hic loci fuit inſigne & validum Dynaſtarum Caſtellum; ſubbellorum motibus & injuria temporum attritum & ferè deſtructum eſt, hodiedum tamen cum horto amœniſſimo ſpectabile.

Eccleſia tutelarem colit *S. Hubertum* Epiſc. Ejus Patronatum poſſidet Perſona hujus Eccleſiæ. Viget in eâ cultus *S. Luciæ* Virg. & Mart., cujus Venerandis Reliquiis & approbatis ea decoratur.

Decima eſt tripartita, cujus duæ trientes ſpectant ad Abbatiam *S. Bernardi* ad Scaldim Ord. Ciſterc. dono a *Bertoldis* Mechliniæ Regulis ipſi collata, tertia earum pars ad Parochum pertinet.

Protendit ſe hæc Cura Paſtoralis cum non exiguâ ſuâ parte in Wackerſele ubi hic Parochus gaudet decimis de 100. bonariis terræ arabilis, & inſuper in agris quibuſdam habet tertiam partem & duas reſtantes Abbatiſſa Cortenbergenſis.

In hac Parochiali fundata eſt Capellania *B. M. V.* cujus Patronatus ſpectat ad Dynaſtam, illique incumbit onus miſſæ matutinalis diebus ſacris, item illic fundatio miſſæ de Venerabili, feriâ V. per annum.

WILLEBROECK. Celebris eſt pagus per omnem Europam notiſſimus, Diſtrictus Grimbergenſis, amœno cumprimis loco, ad quartum a Bruxella, tertium cum medio ab Antverpiâ & ſecundum ferê a Mechliniâ lapidem ſitus. Foſſa Bruxellenſi ditatur.

Erectum in Baronatum.

Devenit hoc Dominium titulo emptionis a Marchione de S. Martino cum Toparchiâ de Rnysbroeck circa medium præcedentis ſeculi ad *Joannem Helman*, qui inibi ſpectabile condidit Prætorium, in cujus gratiam a *Philippo IV.* Hiſp. Rege hoc Dominium erectum eſt Anno 1661. die 24. Septembris, in quâ ſtirpe hactenus permanſit, qui modo *Philippus Hyacinthus Helman* Baro de Willebroeck. Hoc Prætorium viſitur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Nicolaum* Epiſc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Auberti* Canon. Reg. S. Aug. Cameraci, Dono *Rogerii* Camerac. Epiſc. Anno 1180. Decima ſpectat pro unâ tertiâ ad hanc Abbatiam, & pro duabus tertiis ad Dynaſtam hujus loci, at minuta decima ad Abbatiam Affligemienſem.

Præſentaverat nuperis annis præfatus Abbas *S. Auberti* ad hanc Curam Paſtoralem Religioſum Abbatiæ Grimbergenſis; at Archiepiſcopus Mechlinienſis *Humbertus Guilielmus a Precipiano* cum admittere noluit, & ſeſe huic conatui oppoſuit, & per ſententiam Senatus Brabantiæ, ubi ea cauſa ventilata eſt, impeditus fuit præfatus Abbas *S. Auberti* præſentare Regularem.

Parocho hujus loci ſolvitur annuè a præfata Abbatia *S. Auberti* competentia 400. flor.

In hoc loco Moniales Carmelitæ Reformatæ S. Tereſiæ Monaſterium tali initio formare cœperunt. Hæ Moniales Sylvæducis Ao.,.... profugæ, una earum pars ſe recepit Aloſti in Flandriâ, ibique Anno 1632. admiſſæ Monaſterium *S. S. Annæ, Joſepho & Tereſiæ* dicatum habent, & ſubſunt immediatè Archiepiſcopo Mechl. Altera pars migravit Aquiſgrani, ibique ſtabilem ſedem fixerunt, & altera pars reſtans ſe recepit Oirſcoti Municipio Majoratus Sylvæducenſis, ubi primitus ædes privatas incoluerunt, deinde fundatione *Silveſtri Lintermans* Anno 1644. ibidem Monaſterium formare cœperunt; ſed vix ſedem fixerant cum anno 1648. per tractatum pacis Monaſterienſis totus Majoratus Sylvæducenſis ceſſit Fœderatis Belgii Statibus, ab iis proſcriptæ ſunt, & ſuum inchoatum Monaſterium & locum deſerere coactæ ſunt. Itaque hæ Moniales ad Municipium Mollenſe in Campiniâ Brabanticâ circa annum 1665. diverterunt, & anno 1670. accedente fundatione præfati *Lintermans* Monaſterium condiderunt; verum propter imminentia bella & penuriam piſcium Anno 1704. relicta Mollâ, primo hæſerunt cum conſenſu Vicarii Apoſtolici Diœceſis Sylvædncenſis in caſtro de Cleydael propè Antverpiam, inde anno 1712. migrarunt ad pagum Willebroeck prope canalem Bruxellâ verſus Antverpiam, ibique Prætorium familiæ d'Eſtinpnys emptionis tabulis acquiſierunt, ubi ſtabilem ſedem acquirere conatæ ſunt, non ſine gravibus difficultatibus, ob defectum conſenſus ſuperiorum maximè præfati Vicarii Apoſtolici Epiſcopatus Sylvæducenſis, & tandem ita conventum, ut pars earum reverteretur in Monaſterium derelictum de Mol, & una pars hic loci remaneret.

Su-

Subeſt in ſpiritualibus huic Parochiali Vicus de *Thiſſelt* olim *Thiſla*, ſitus ad aquæductum Bruxellenſem diſtans, medio milliari a Willebroeck Bruxellam verſus, eſtque Diſtrictus Grimbergani, Dominium Principis Grimbergenſis.

Eccleſiam habet dicatam *S. Joanni Baptiſtæ*, in quâ per Capellanum ibidem fundatum diebus ſacris & aliis divina peraguntur.

Decimarum ibidem participes ſunt Abbas Præfatus *S. Auberti* Cameraci pro unâ tertiâ, & quoad reſtantes D. N. de *Fonſeca*.

Subjacet Parochiæ de Willebroeck vicus vulgo *Cleyn Willebroeck* ad Rupelam fluvium, atque ad finem aquæductus ſive foſſæ Bruxellenſis, hic ſtatio navium quæ ex Rupelâ intrant hanc foſſam, & vice verſâ.

FINIS DECANATUS MECHLINIENSIS.

ﬂuvio ut plures volunt) Stationem habentem adverſum nuntium reportaret. *Helmondus* Præsbyter Lubecenſis ſcribens ante annos quingentos narrat eorum cecidiſſe centena millia, vix ullo Chriſtianorum deſiderato. Eadem ferè referunt *Regino*, & *Sigebertus* ad annum 895. ſed priori qui hoc tempore vivebat potius credendum putamus. *Hiſt. Sclavor. cap. 7.*

In memoriam tantæ victoriæ quotannis ſolemnis Lovanii ſupplicatio habetur Dominicâ primâ menſis Septembris.

Hoc oppidum muris e candido lapide cingi cœptum anno CIↃ. CLXV. a *Godefrido* III. Lotharingiæ, Brabantiæ Duce &c. exteriores adjecti anno CIↃ. CCCLVI. & anno CIↃ. CCCLX. (quod niſi archiva fidem facerent merito quilibet mirabitur) abſoluti. Tantamque in magnitudinem urbs excrevit, ut factâ menſuratione per juratos Geometras, compertum fuerit ſuperari Lovanium a Gandavo tribus virgis, Leodium octo, Lutetiam Pariſiorum decem, Coloniam octodecim. Contigit hoc anno 1427. occaſione Sponſionis inter quatuor *Joannis* Ducis Brabantiæ Palatinos *Schoonvorſtium*, *Weſemalienſem*, *Dieſthemienſem*, & *Bergizomienſem* habitæ.

Fuit olim Lovanium Comitatus Burggravicus nobiliſſimus, unde & hujus terræ Principes Comitis Lovanienſis titulo indigetabantur. De Comitibus Lovanienſibus tractat *A. Miræus* in Not. Eccl. Belgii Cap. 52. novæ edit:

Adjacet muris arx vetuſtate inſignis, *Burgum* vocant, quam vulgus *Cæſaris* eſſe credit, Principum olim domicilium, aut ſeceſſus, abſentes Burggravium, id eſt arcis Præfectum conſtituebant, liberos ſuos hîc locabant & alebant, etſi alibi jam, aucto imperio domicilium ſuum haberent.

I. Lipſius de Arce Lovanienſi ita ſcribit, in ſuo Lovanio Lib. I. Cap. VI. „ Arcem igitur iſtam, ſi quis meum ſenſum quærit, cenſeo a Comitibus noſtris ante quadringentos aut circiter annos ſtructum, ſibi domicilium: ut „ ſolent illâ tempeſtate libenter in edito ædificare & habitare." In hâc arce *Henricus* Lovanienſium Comes a captivo ſuo anno 1078. interfectus, *Carolus V.* cum Sororibus puer hic eſt educatus, *Eduardus*, Angliæ Rex cum uxore totam byemem in arce egit Anno 1338. Legitur inſtauratum hoc ædificium publico Senatus hujus decreto Ao. 1370. Puteum hic videre eſt miræ profunditatis, altitudo 130. pedum eſt, e profunditate adſurgit Echo, quod ferè ibi notatu dignum.

E regione Arcis turris eſt in ipſo muro, rotundâ formâ in altum æqualiter ſurgit, non in alium finem factum quam ſpeculæ uſum, e candido lapide, eâque altitudine ut inde ſereno cælo Antverpia videri poſſit octo magnis milliaribus diſſita; ob id turris impenſæ perditæ ſeu ſupervacaneæ nomen adepta (vulgo *Den Verloren Coſt*) quod ſimiles ſeptem cogitaſſent diverſis partibus erigere Lovanienſes; ſed abſolutâ unâ & ſupervenieute calamitate, ſumptibus impares a cœpto deſiſtere coacti ſunt. Hæc turris ſtructa Ao. 1364.

Curia ſive Senatorum domus: tota e ſecto per artem lapide, figuris & emblematibus variè ornata, inſignis Lovanienſis elegantiæ & opulentiæ monumentum, ſenſim ſtrui cœpta eſt, cujus operis primus lapis poſitus ſecundum Gramaynum anno 1448: at Lipſius ſtrui cœptam affirmat Anno 1450. & decem annorum ſpatio abſolutam, erogata ad hæc ex ærario publico 60. ſlorenorum millia. Cauſa ſtruendi, abominatio prioris Curiæ, illius infauſtæ in Foro veteri, ubi Senatores XVII. e feneſtris hujus Curiæ præcipites dati ſunt, quos infernè lanceis, ſpiculiſque exceptos crudeliter dilaniarunt. Hæc facta Ao. 1379. die 17. Novembris. Ab eo tempore abhorruerunt hanc

Curiam adire Senatores, & in Sagittariorum ædibus convenerunt, donec hoc opus abſolveretur.

Anno 1317. Menſe Aprili *Phalæ* textorum, ſive pannificum Lovanii ſtrui cœptæ, *Hallas* vocant ut ſolent iſta hominum aut mercium receptacula. Annales referunt eo tempore fuiſſe bis mille & quadringintas textrinas, & cuique textrinæ opus fuiſſe non minus quam triginta aut quadraginta homines, qui lanam præpararent, qui carminarent, qui nerent, aliaſque operas exercerent. Oportuit ergo ex ſolo illo genere ad ſexaginta millia & quod excurrit in hac urbe viguiſſe. Unde hic tanta turba fuit, ut cum horâ undecimâ ſignum campanæ daretur deſinendi operis, parentes ſollicitè minores liberos in ædes ducerent, aut traherent, ne impetu aut impulſu obterrerentur, omneſque tabernæ tantiſper occludebantur, donec rurſus ad opus ſe contuliſſent. Tantum de plebe Lovanienſi, quæ olim frequens & in flore, poſt imminuta, præſertim lanificibus, qui indignatione & metu ſedem mutantes ſeceſſerunt in Angliam, ubi adhuc hodie eorum coloniæ & gloria pannificii. Ita fuit olim Lovanium florentiſſimum; modo defloruit, & ex veteri gloria, & copia non niſi umbra hodiè. Juverunt lapſum, grandis populus, opes, laſcivia, diſſidia, ſeditiones, peſtes omnis ſtatus.

Hic locus a conditâ univerſitate a S. P. Q. Lovanienſi deputatus eſt, prælectionibus, diſputationibus aliiſque actibus Academicis.

Plura qui volet de Lovanio, *Lipſium* legat & *I. B. Gramaye*, qui ſunt in plurium manibus.

Nunc ad ſacra accingar & quidem quoad Religionem. Error gentilitatis incolas & accolas, juxta ac cæteros Belgas diu tenuit, honorem uni vero Numini proprium, dæmonum ſimulacris deferentes. Quis Catholicæ Religionis facem in hoc tractu Hasbanico prætulerit, obſcurius eſt, quam ut plenè & planè aſtrui queat: conſtat tamen *B. Martinum*, *Servatium*, *Amandum*, *Lambertum*, & *S. Hubertum* Tungrenſes Epiſcopos in Hasbandam & in hunc tractum, ac circum vicinum verbum Dei prædicaſſe, aras idolorum evertiſſe, & Deo vero ſacra loca erexiſſe, ejuſque incolas idololatriæ cultui ad huc ſordeſcentes, multâ Prædicatione & patientiâ ad Chriſti fidem convertiſſe.

Paruit olim Hasbania ſub quâ etiam Lovanium uſque ad Demeræ & Dyliæ confluxum, & paulo ultra ante erectionem novorum in Belgio Epiſcopatuum, Epiſcopo Leodienſi, ſed anno 1559. *Paulus IV.* Pont. Max. hunc tractum Brabantiæ, quouſque erat ſub ditione *Philippi II.* Hiſp. Regis, Archiepiſcopo Mechlinienſi ſubjecit.

Eccleſiæ animarum curam habentes Lovanii (quas Parochias vocant) ſunt numero V. olim in Urbe unica erat *D. Petro* ſacra, cujus Baſilica eâ Symetriâ conſtructa eſt, ut cum ipſo artificio pulchritudo, ex æquo certare videatur. Diceres uno vivoque ſaxo exciſo dedolatum non opus coagmentatum.

Turris hujus Baſilicæ, quæ inter pulcherrimas Belgii habita ruinæ multum deformarunt, primâ anno 1570. & 1578. & denique 1604. ultimâ Januarii collapſa eſt. Ita *J. Lipſius* & *J. B. Gramaye* oculati teſtes in Lovanio. Cum vero brevi poſt Ao. 1606. vitâ exceſſiſſet illud præclarum Academiæ decus Clariſſimus *J. Lipſius*, ſequens Chronicon expreſſit utramque cladem.

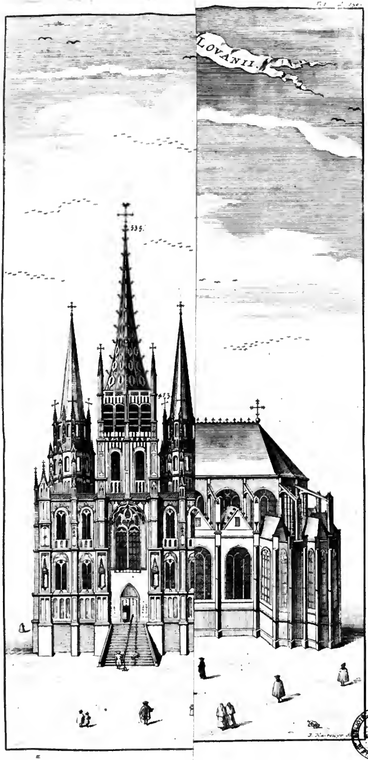
oMnIa CaDVnt.

Collegium ibidem Canonicorum quod *Lamberto Barbato* Comiti Lovanienſi circa annum CIↃ. XL. Principia ſua debet, cui decimas ſuas agri Lovanien-

Sepulture des Ducheſſes Mathilde & Marie. Tom I P. 151 N°2.

Digitized by Google

LOVANII.

nienſis aſſignavit. Fundavit autem præbendas numero VII. Octavam adjecit *Godefridus Barbatus* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, cujus Diploma refert *A. Miræus* in Donat: Belg. Lib. I. cap. 62. novæ edit: ut hîc videre eſt.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, amen. Multa eſſent digna ſcribi ſuis in temporibus, quæ non ſcripta plerumque damno futuris cedunt hominibus; quia dum Scriptores ſuis curis impediti, propriis inhærent laboribus, publica & poſteris profutura, ſi quidem ſcriptis mandarentur, ſilentio tranſeunt, & quaſi prorſùs aliena omninò poſtponendo negligunt.

Quod Nos quidem præcaventes, licèt impediti pluribus, quæ Deus, & larga manus Magni ducis GODEFRIDI, Fratris Henrici Comitis Tornaci armis interiit, Eccleſiæ S. PETRI, quæ eſt in Lovanio, noſtris contulerit temporibus, ſcripto commendari curavimus; tum ut caritas tanti Viri, exemplum benefaciendi futuris eſſet Principibus, tum ut noſtri Succeſſores, qui filii jam dictæ futuri ſorent Eccleſiæ, circa publica ſolliciti, potiùs illa augmentanda quàm imminuenda ſuis relinquerent ſequacibus.

Hæc autem erant, quæ Vir illuſtris Matri noſtræ Lovanienſi adjecit Eccleſiæ, prætet illa, quæ ad decorem Domûs Dei exteriùs reſpiciunt (de Palliis enim loquor & cortinis, de cappis & caſulis, de dalmaticis & Subdiaconorum tunicis) ſcilicet Præbenda, de qua pendet molendinum, quod dicitur Wiſſecum, & viginti ſolidi, quos perſolvunt de *Binneſſe* manſuarii, & ſingulis diebus nummus unus de teloneo Lovànii; quam ſic pius Pater etiam donabat eſſe liberam, ut nullus illam obtineret, niſi Sacerdos, & quem Clerus loci puriſſimè eligeret.

Hoc verò facto, non multo acto tempore, Vir Preclarus benedictionem ſuper benedictionem paratus addere, Eccleſiam, quæ eſt in RODE, in communem refectionem univerſæ Congregationis deſtinavit: quod quo ordine ſit completum explicandum ſuſcepimus.

Fuit quidam noſter Concanonicus, poſſeſſor hujus Eccleſiæ, dictus BOSO: ad quem cùm plures confluerent flagitantes, ut in illa eſſe ejus mererentur ſucceſſores, complures etiam ad Ducem, non curantes de dicto Canonico, ut tantùm donum obtinerent ab ipſo Advocato; neutra pars vel modicum valuit proficere, donec ei Canonico in Eccleſia S. Petri quæ eſt in Lovanio, complacuit. Ob cujus honorem, & animæ ſuæ redemptionem, Eccleſiam in manum Ducis poſuit, & quod eum ſcivit velle, ſcilicet ut eam, cum univerſa dote ſua, Altari S. Petri delegaret, ſimpliciter rogavit.

Sic enim, ut diximus Eccleſia de Rode in uſum Fratrum Lovanienſis Eccleſiæ pertranſivit, oblato Altari S. Petri ab ipſo Duce, & ab ejus filio, qui paterni honoris fuit heres, & Patri æquivocus. His adjectis, ut Boſonis perpetua haberetur memoria, & in anniverſario Domini Ducis quandocumque occurreret, Fratres ſimul eſſent in caritate: & ſi res aliquando ad ea concreſceret, in anniverſariis Uxoris ejuſdem Ducis Dominæ IDÆ, & matris ejus ALEIDIS, ſimilis ageretur lætitia.

Hæc ergò ſic ordinata, & ſigillo Ducis conſignata ne quis præſumat diſturbare, vim facturus Fratribus, anathemate demum ſint confirmata & ſic jubente ipſo Duce, ac ejus prole generosâ, cui poſt Patrem, cum Comitatu & Ducatu, tota terra ſerviebat ſubdita.

Præter ſupradicta autem notum ſit omnibus Chriſti fidelibus, quòd omnes decimæ infrà allodium Lovanienſe, tam minutæ quàm majores, ſive proveniant ex agris ſive pratis, nec non de omnibus fructibus infra curtes Lovanienſes creſcentibus, & etiam de pecoribus & alitibus ad ſeptem Præbendas Eccleſiæ S. Petri in Lovanio pertinent ſpecialiter.

Quas ſeptem Præbendas bonæ memoriæ LAMBERTUS Comes CUM BARBA in eadem Eccleſia conſtituit; & ad eaſdem ſeptem præbendas ſpectant omnes donationes Eccleſiarum in Lovanio, & donatio majoris Parochiæ, & omnium Altarium, & omnes oblationes, exceptâ portione Parochiani: & de his prædictis decimis diviſas habent decimas Cuſtos & Parochianus.

Ne autem per eleëmoſynam proborum virorum accreſcentes Canonici in prænominata Eccleſia S. Petri, in prædictis decimis & oblationibus atque donationibus aliquid juris poſſent ſe dicere habere, & ut ſupradictorum omnium controverſia ſopiatur,

tur, & ut falſitati malignantium contra Eccleſiam, per veritatem hujus Scripti, reſiſtatur, hanc Paginam teſtimonialem Dux GODEFRIDUS, filius Godefridi Ducis cum Barba, ſigillo muniri, & Teſtes ſubſcribi fecit. Hi autem interfuerunt Teſtes,

Reinerus Archidiaconus,
Henricus Præpoſitus,
Thegenbaldus,
Magiſter Stephanus,
Magiſter Godefridus,
Onekinus Parochianus, Clerici.

Homines Ducis,

Walterus Bertholt,
Willelmus de Birbeka,
Retzo de Tieldonck,
Renerus de Heverle,
Arnoldus Dapifer,
Ditferdus Dilenus, Villicus Lovanienſis, & alii plures.

1140. Actum eſt Incarnationis Dominicæ anno milleſimo centeſimo quadrageſimo.

Hoc Canonicorum Collegium ſenſim auctum eſt, & deinde uſque ad XVIII. aſcendit, Ducum noſtrorum, & privatorum opibus dotatum. *Simon Grindelius* anno 1140. *Ibbo* & *Lidericus* fratres anno 1178. *Godefridus* Villicus ſeu Prætor Lovanienſis anno 1188. alii non pauci homines privati varias præbendas in hac Eccleſiâ *D. Petri* inſtituerunt ac dotarunt. Septem autem primi, Fratres olim, poſtea Domini in Diplomatibus appellantur, quod ſoli decimas veteres perciperent: qui tamen ſponte anno 1311. alios juniores Canonicos in ſui peculii communionem admiſerunt, ex quo tempore, & bona communia & præbendæ æquales fuerunt.

Ex hiſce XVIII. Præbendis confert Dux Brabantiæ XV., ſimul cum Præpoſiturâ, Cantoriâ, & Scholaſteriâ & tres Magiſtratus Lovanienſis. Ex his modo annexæ ſunt duæ Profeſſoribus S. Theologiæ Regiis; item una Profeſſori Sacrarum litterarum, una Cenſori librorum Apoſtolico & Regio, una Profeſſori Catecheſeos, una Profeſſori Sacrorum Canonum, & una Profeſſori Regio ad Decretum Gratiani.

Acceſſit poſt conditam Univerſitatem X. Canonicorum Collegium Ao. 1443. quibus nullum reſidendi onus incumbit, quique in variis Brabantiæ pagis decimas percipiunt. Obligantur ſolum per ſex ſeprimanas in anno docere, duo Theologiam, duo in jure Civili, alii duo in jure Canonico, bini alii in Medicinâ, unus Eloquentiam, alter demum Ethicam Chriſtianam. Hæ præbendæ ſpectant ad collationem utriuſque Conſulis Civitatis Lovanienſis, Diploma hujus fundationis ſive Inſtitutionis per *Eugenium* Papam refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi part. I. cap. CXVII. ut ſequitur.

Ex Archivis Univerſ. Lovan.

Eugenius Epiſcopus Servus ſervorum Dei, Dilectis Filius Abbati Monaſterii B. Mariæ Middelburgenſis, Trajectenſis Diœceſis & Præpoſito S. Petri Trajectenſis, ac Archidiacono Antwerpienſi Cameracenſis, Eccleſiarum, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Dum intra pectoris noſtri arcana revolvimus, & paternâ meditatione penſamus, quòd per Litterarum ſtudia viri efficiuntur idonei, quorum doctrina ſalutaris Civitatem Dei lætificat, ignorantiæ nubila repelluntur, Divini Nominis Fideique cultus protenditur, juſtitia colitur, tam publica quàm privata res utiliter geritur, omniſque proſperitas humanæ conditionis augetur, meritò inducimur Curam Paſtoralem circa ea ſollicitiùs impendere, per quæ ſtudia hujuſmodi vigere & incrementum ſuſcipere valeant, ac venæ irrigui fontis ſcientiarum pocula, cum quibus illa haurientes, ignorantiæ profugatis tenebris, poſt acquiſitam notitiam Summi Opificis in illius mandatorum via directi, per donum ſapientiæ ad veri luminis claritatem perveniant, jugiter ſcaturientes penuriâ rerum nullatenùs obturentur.

Sane

Sane ſicut parte dilectorum filiorum Univerſitatis Studii Oppidi Lovanienſis; Leodienſis Diœceſis, Nobis nuper exhibita petitio continebat, licet dicti Studii; quod in præfato Oppido felicis recordationis MARTINUS Papa Quintus Prædeceſſor noſter in omnibus, præterquam in Theologiæ, inſtituit primò, & deindè Nos, eodem Prædeceſſore, ſicut Altiſſimo placuit, de medio ſublato, Divinâ favente clementiâ, ad apicem Summi Apoſtolatûs aſſumpti, etiam in ipſa Theologiæ ibidem vigere & obſervari voluimus Facultatibus, plantatio nova exiſtat, illa tamen, Altiſſimo annuente, plurimùm numero Suppoſitorum pollet, & ejus Univerſitas ab ejus initio intelligentiæ ſplendore illuſtratos palmites produxit & enutrivit.

Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, licèt præfatum Studium Suppoſitorum multitudine polleat, ex eo tamen, quòd quindecim, qui de Patronatu Brabantiæ pro tempore exiſtentis Ducis etiam tunc exiſtebant, in Collegiatis infra limites Ducatûs Brabantiæ conſiſtentibus Eccleſiis, Canonicatus & Præbendæ, pro remuneratione illorum, qui in ipſo Studio pro tempore Legent & Regent, ſub certis modis & formis deputati, etiamſi deputationes hujuſmodi ſortiri poſſent, ſicuti nondum in omnibus ſortitæ ſunt effectum plenum & debitum, pro illorum remuneratione non ſufficiunt, & dictum Studium, licèt locus amœniſſimus, copiâ rerum, & temperie aeris atque aliis neceſſariis commoditatibus refertus, ac ad recipiendum & ſuſtentandum generale Studium plurimùm aptus & idoneus exiſtat, demptis gabellis ſivè aſſiſiis ibidem ſolvi & recipi ſolitis, ac ex illis provenientibus emolumentis, quæ abſque licentia, voluntate, ſivè permiſſione præfati Ducis recipi nequeunt, tantis facultatibus in communi non abundat, de quibus in his indeficiens proviſio fieri valeat, ipſi Univerſitas Studii qui aliàs non habent, undè Magiſtris, Doctoribus Licentiatis & aliis in dicto Studio pro tempore Legentibus & Regentibus, per quorum doctrinarum ſemina mortalibus omnibus ad benè beatèque vivendum via præbetur, & illi ad arcana mundi cognoſcenda introducuntur, congruè provideri poterit, multipliciter timeant, quòd ſui alumni tam copioſè tamque fructuoſè allecti, ob dotis & alimentorum, præfatis Magiſtris, Doctoribus, Licentiatis & aliis Legentibus & Regentibus pro tempore neceſſariò miniſtrandorum, defectum, aliquo turbinis flatu etiam ex quacumque levi cauſa prorumpente, aut parvo familiaris rei detrimento vel aliâ quâvis neceſſitate occurrente, tamquam famelici diſpergentur, & dictum Studium ob rerum carentiam ad nihilum penitiùs redigetur.

Pro parte dilectorum filiorum Nobilis Viri PHILIPPI Burgundiæ & Brabantiæ Ducis, ac Burgi Magiſtrorum, Scabinorum, Conſulum & Rectorum Oppidi, illiuſque & Studii prædictarum Univerſitatum, Nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut ad profectum Orthodoxæ Fidei & ſalutem plurimorum neceſſitatibus & indigentiis Univerſitatis Studii hujuſmodi opportunè providere de Benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, in quorum manibus Univerſitas Studii hujuſmodi, omnibus & ſingulis aliis à præmiſſis proviſionibus pro Legentibus & Regentibus in dicto Studio per dictam Sedem & ejus auctoritate quomodolibet conſtitutis, ſponte & liberè ceſſerunt, quique Ceſſionem hujuſmodi admiſimus, modum & formam deputationis ac verum annuum valorem, cum qualitatibus quindecim Canonicatuum & Præbendarum, nec non Eccleſiarum, quibus Canonicatus & præbendæ ipſi exiſtunt, nomina, ac ſi ſpecificè, ſingulariter, ac individualiter expreſſa forent, præſentibus pro expreſſis habentes. Attendentes etiam quòd præfata Sedes, quæ omnium ſpiritualium rerum provida adminiſtra exiſtit, cujuslibet commendabilis exercitii conſtantiſſima adjutrix eſſe debet, & cupientes dictum Studium, ut ex ipſo Eccleſiæ militanti & Reipublicæ commoditas præſidium & decus aſſiduè præparentur, & adſint, tamquam firmis anchoris ſtabilitum, in proſperitatis portu abſque timore futuri periculi immobile permanere, ac Magiſtros, Doctores, Licentiatos, & alios, ad continuationem tam laudabilis & neceſſarii exercitii tantò ampliùs animari, quò ex hoc ibidem pro ſuis incumbentibus ſupportandis pro tempore oneribus ſibi liberaliter ſentiant provideri: hujuſmodi ſupplicationibus inclinati diſcretioni veſtræ per Apoſtolica Scripta committimus & mandamus, quatenùs vos vel duo aut unus veſtrum ſi per ſummariam informationem ſuper his per vos recipiendam præmiſſa vera eſſe repereritis, pro directione feliciori ſubſiſtentia & conſervatione præfati Studii, de *Hakendovel*, cujus viginti quinque, de *Holsbeke*, cujus decem & novem, de *Cortbeke Over-loe*, cujus ſedecim, de *Lintheris inferiori*, cujus triginta quatuor, de *Kuesel*, cujus etiam decem & novem marcarum argenti, nec non de *Brecht*, cujus nonaginta

ta de *Scelle*, cujus octuaginta, de *Arbore* (*Boom*) cujus etiam octuaginta, & de *Erps*, cujus centum Librarum Turonenſium parvarum fructus, redditus & proventus, ſecundùm communem æſtimationem, valorem annuum, ut aſſeritur, non excedunt, Leodienſis prædictæ & Cameracenſis Diœceſis, Parochiales Eccleſias, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis, Collegiatæ & Parochiali Eccleſiæ S. Petri præfati Oppidi in qua præter illius Plebaniam, cui ejuſdem Parochianorum animarum cura imminet, decem & octo Canonicatus & Præbendæ, quorum quindecim de Patronatu dicti Ducis Brabantiæ exiſtentis pro tempore exiſtunt, & alii ad collationem dilectorum filiorum Decani & Capituli ipſius Eccleſiæ S. Petri Lovanienſis pertinent, fore noſcuntur ultra illos pro quindecim, vel tot, ſicut ſingulis conſiderandis ſollicitè conſideratis vobis videbitur inibi de novo creandis & inſtituendis, qui per alios quàm in ipſo Studio Legentes & Regentes pro tempore obtineri nequibunt, Auctoritate noſtrâ in perpetuum uniatis, annectatis & incorporetis.

Ita quòd ſimul vel ſucceſſivè cedentibus vel decedentibus ſingulis dictarum Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſive illas aliàs quomodolibet dimittentibus, liceat præfatis Univerſitati Studii per ſe vel alios corporalem poſſeſſionem ſingularum Parochialium Eccleſiarum, etiamſi ex quavis cauſa diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter vel generaliter reſervatæ fuerint, juriumque & pertinentiarum prædictorum, auctoritate propriâ liberè apprehendere, ejuſque fructus, redditus & proventus (reſervatis prius & ante omnia per vos de eis pro ſingulis perpetuis Vicariis in ſingulis Parochialibus Eccleſiis prædictis per locorum Ordinarios ad exercitium curæ animarum Parochianorum earumdem inſtituendis ſingulis congruis portionibus, de quibus ipſi Vicarii ſuſtentari, Epiſcopalia Jura ſolvere, & alia eis incumbentia pro tempore onera ſupportare commodè poterunt) in uſus & utilitatem obtinentium pro tempore creandos & inſtituendos Cononicatus & Præbendas hujuſmodi, percipere, convertere & perpetuò retinere, Diœceſanorum locorum & cujuſlibet alterius licentiâ ſuper hoc minimè requiſitâ.

Et inſuper ſi unionem annexionem & incorporationem hujuſmodi per vos, ut præmittitur, vigore præſentium contigerit fieri, quamprimùm illæ per vos factæ fuerint, in ipſa Eccleſia S. Petri, ultra dictos decem & octo inibi exiſtentes, quindecim, vel tot, ſicut fructibus redditibus & proventibus qui ex omnibus Parochialibus Eccleſiis præfatis reſervandis pro Vicariis portionibus defalcatis, reſultabunt attentis, vobis videbitur, pro formatis in Theologia Baccalaureis, ſive in illa aut Medicina, vel qui per triennium legerunt vel rexerunt poſt ſuſceptionem Magiſterii gradus in Artibus Magiſtris, ſive in utroque vel altero Jure Doctoribus, aut cum rigore examinis Licentiatis, in eodem Studio Legentibus pro tempore, eâdem auctoritate erectis & inſtituatis, ac pro ipſorum dote reſultantes fructus, redditus, & proventus prædictos, inter obtinentes pro tempore creandos Canonicatus & Præbendas eoſdem æqualiter percipiendos, deputetis & aſſignetis: Illiſque pro decore, venuſtate, profectu, & utilitate dictæ Eccleſiæ S. Petri, ſecundùm veſtræ diſcretionis arbitrium, onera adjiciatis & imponatis, nec non ſtatuatis, decernatis & ordinatis, quòd ex tunc perpetuis futuris temporibus in præfata Eccleſia S. Petri Canonicatuum & Præbendarum numerus, qui inibi uſque nunc fuit, tot, quot in ea dicto vigore creabitis & inſtituetis, Canonicatuum & Præbendarum numero ſit & cenſeatur adauctus: ac quod ſingulis Canonicatibus & Præbendis creandis & inſtituendis hujuſmodi nullus ſacer ordo annexus eſſe quòdque Magiſtri, Doctores, Licentiati, & Baccalaurei, in dicto Studio Legentes, & Regentes, ac præfatos creandos & inſtituendos Canonicatus & Præbendas obtinentes pro tempore, cum reſultantibus ex Parochialibus Eccleſiis, ultra portiones hujuſmodi, atque aliis licitis modis acquirendis, præter & abſque hoc quòd aliqui percipiant de decem & octo Canonicatuum & Præbendarum prædictorum fructibus, redditibus & proventibus, contenti manere debeant: ac infra & extra præfatam Eccleſiam S. Petri cum habitu & religione ac ſine illis incedere, nec non ſtallum in Choro, locumque & vocem in Capitulo habere, ac privilegiis, favoribus, libertatibus, immunitatibus & indultis quibuſlibet in omnibus & ſingulis pari modo abſque differentia quacumque uti, frui, gaudere poſſint & debeant, ſicuti perſonæ, præfatos decem octo Canonicatus & Præbendas obtinentes pro tempore ſolitæ fuerunt & exiſtunt, incedere & habere, ac uti, frui, & gaudere: ac quòd ad ſingulos creandos & inſtituendos Canonicatus & Præbendas primariâ vice, & exindè, Magiſtri, doctores, Licentiati & Baccalaurei, ut præfertur, nec non ad tres et decem & octo Canonicatibus & præbendis, ad colla-

collationem & proviſionem Decani & Capituli pertinentes, hujuſmodi Canonicatus & ad Plebaniam ipſius Eccleſiæ S. Petri perpetuis temporibus, quoties illorum vacationes occurrerint ſolùm & dumtaxat, ac in Theologia Magiſter vel Formatus Baccalaureus in dicto Studio Legentes vel Regentes pro tempore, & nulli alii, Burgimagiſtros Oppidi præſentari, & in Plebania, cujus viginti octo, ac tribus ex decem & octo Canonicatibus & Præbendis, quorum ſingulorum tredecim marcarum argenti, fructus, redditus & proventus, ſecundùm æſtimationem prædictam, valorem annuum, ut etiam aſſeritur, non excedunt, per Decanum & Capitulum Eccleſiæ S. Petri, in ſingulis quoque creandis & inſtituendis Canonicatibus & Præbendis hujuſmodi per Abbatem Parcenſem Leodienſis Diœceſis, vel Præpoſitum (*Monaſterii*) S. Gertrudis Oppidi prædicti per Præpoſitum gubernari ſoliti, dilectos Filios, ſivè eumdem Decanum ad quem fuerit pro tempore babitus recurſus præſentandi, ut præfertur totiens, quotiens inſtitui, ac in corporalem poſſeſſionem illius ſeu illorum, ad quem ſeu quos præſentabuntur pro tempore, juriumque & pertinentiarum ſuorum omnium induci & inductum defendi, amotis ex illa ſeu illis illicitis detentoribus quibuſcumque, ac præſentandos ad Præbendas, in quibus inſtituentur, in dicta Eccleſia S. Petri in Canonicos & in fratres recipi, ſtallo eis in Choro, & loco in Capitulo ipſius Eccleſiæ, cum plenitudine Juris Canonici, aſſignatis, & ad Plebaniam hujuſmodi, ut eſt moris, admitti, illiſque de Plebaniæ ac trium ex decem & octo Canonicatibus & Præbendis, nec non creandorum Canonicatuum & Præbendarum, prout quemlibet eorum continget, fructibus, redditibus & proventibus, juribus & obventionibus univerſis, integrè reſponderi facere liberè ac licitè poſſint & debeant, abſque omni impedimento: Quòdque ſic præſentati & inſtituti pro tempore Plebanus & Canonici præbendati dictæ Eccleſiæ S. Petri ſolum & dumtaxat cenſeantur & exiſtant, quamdiu in præfato ſine intermiſſione legerint vel rexerint; ac quòd eorum ſingulis, impedimento non extante legitimo, in ipſo Studio legere vel regere ceſſantibus, ceſſantium legere vel regere eorumdem, niſi infra certum peremptorium competentem, per Abbatem, Præpoſitum vel Decanum prædictos eis ad hoc adſignandum, terminum legere cum effectû reincœperint, & ſine fraude continuaverint, Plebania, Canonicatus, & Præbenda per ceſſationem hujuſmodi eo ipſo vacare cenſeatur ſivè cenſeantur, ac in eorum locis, quoties id evenire contigerit, alii modis & formis ſimilibus illicò ſubſtituantur & ſurrogentur.

Super quibus omnibus & ſingulis vobis & illis plenam & liberam tenore præſentium licentiam concedimus, & etiam facultatem.

Cæterum ut præmiſſa omnia & ſingula debito quantociùs valeant demandari effectui, & per hoc fructus ſuccedat adoptatus, à ſingulis Rectoribus ſingularum Parochialium Eccleſiarum, ac perſonis obtinentibus ad præſens Plebaniam, & ſingulos ex tribus de decem & octo Canonicatibus & Præbendis præfatis, Plebaniæ & ſingulorum ex tribus Canonicatus & Præbendis hujuſmodi reſignationes, ſi eas ſimul vel ſucceſſivè in veſtris manibus ſponté & liberè facere voluerint, auctoritate præfatâ hâc vice dumtaxat recipiatis & admittatis eiſque per vos receptis & admiſſis, ſingulis Rectoribus & perſonis obtinentibus Plebaniam, ac tres Canonicatus & Præbendas hujuſmodi, ne propter reſignationes ipſas nimium diſpendium patiantur, ſuper fructibus, redditibus, & proventibus per eis reſignandorum Eccleſiarum & Plebaniæ, ac Canonicatuum & Præbendarum prædictorum, prout illas reſignaverint, ſingulas annuas penſiones, de quibus, ſecundùm veſtræ diſcretionis arbitrium, ſe rationabiliter contentos reddiderint, eiſdem reſignantibus, quoad vixerint, vel procuratoribus ſuis ad hoc ſufficientia mandata habentibus, per Univerſitatem Studii hujuſmodi ſingulis annis in locis & terminis per vos ad hoc conſtituendis, ac ſub excommunicatione per vos in ſcriptis ferenda (quam ſinguli dictos creandos Canonicatus & Præbendas obtinentes pro tempore, ſi Univerſitas Studii præfati in ſolutione ſingularum penſionum hujuſmodi in eiſdem locis & terminis, vel infra triginta dies, ſingulos terminos ipſos immediatè ſequentes, hujuſmodi facienda defecerint, ſivè negligentes vel remiſſi fuerint, quoties hoc evenerit, ſententiam, à qua aliquis ex ipſis, donec de ſingulis penſionibus eis, quos illæ contingent, vel etiam ſuis procuratoribus, integrè ſatisfactum, aut cum altero eorum amicabiliter concordatum fuerit, ab alio quàm Romano Pontifice, præterquam in articulo mortis conſtitutus, abſolvi nequeat, lapſis ſingulis terminis eiſdem incurrat: & ſi, quod abſit, ipſi Univerſitas Studii, obtinentes creandos Canonicatus & Præbendas hujuſmodi, eandem ſententiam per ſex menſes ex tunc immediatè ſequentes ſuſtinere permiſerint,

ſingulæ incorporationes, annexiones, & uniones, de ſingulis Parochialibus Eccleſiis, cum quorum Rectoribus defectus ſolutionem commiſſi fuerint pro tempore, facto hujuſmodi diſſolutæ ſint, ac illorum Eccleſiæ Parochiales, nec non Plebania ac ſinguli ex reſignandis Canonicatibus & Præbendis prædictis per reſignationes eorum, qui illas reſignaverint, vacare cenſeantur eo ipſo) integrè faciendam eâdem auctoritate reſervetis, conſtituatis & aſſignetis, facientes ſingulis Rectoribus ac perſonis, Plebaniam & ſingulos Canonicatus & Præbendas reſignandos obtinentibus, prædictas ſingulas penſiones, prout eos contingent, juxta reſervationis conſtitutionis & aſſignationis per vos faciendarum formas, continentias & tenores integrè perſolvi; contradictores auctoritate noſtrâ, appellatione poſtpoſitâ compeſcendo.

Non obſtantibus generalibus & ſpecialibus, per Nos & dictam Sedem, ac noſtrâ & ipſius Sedis vel quavis aliâ auctoritate, de Eccleſiaſticis Beneficiis factis, & inantea faciendis, ſub quacumque forma vel expreſſione verborum, reſervationibus, atque aliis Apoſtolicis Conſtitutionibus & Ordinationibus, nec non præfatæ Eccleſiæ S. Petri, juramento, Confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis aliâ firmitate roboratis, ſtatutis & conſuetudinibus contrariis quibuscumque: Aut ſi aliqui Apoſtolicâ vel aliâ quavis Auctoritate in ipſa Eccleſia S. Petri in Canonicos ſint recepti, vel, ut recipiantur, inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi faciendis de Canonicatibus & Præbendis ejuſdem Eccleſiæ S. Petri ſpeciales, vel aliis Beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Literas impetrârint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem, & decretum vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum.

Quas quidem Literas, & per illas habitos proceſſus, ad Parochiales Eccleſias, & ex illarum fructibus, redditibus creandos nec non tres ex decem & octo Canonicatibus & Præbendis, Canonicatus & Præbendas ac Plebaniam prædictos volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis quoad aſſecutionem Canonicatuum & Præbendarum ſeu Beneficiorum aliorum præjudicium generari: Aut ſi venerabilibus noſtris Leodienſi & Camaracenſi Epiſcopis, ac præfatis Decano & Capitulo, vel quibuſvis aliis, communiter vel diviſim, a dicta ſit Sede indultum, quòd ad receptionem vel proviſionem alicujus, aut præſtationem penſionis cujuſvis minimè teneantur, & ad id compelli aut quòd interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint; quodque de Canonicatibus & Præbendis præfatæ Eccleſiæ S. Petri, vel aliis Beneficiis Eccleſiaſticis, ad eorum collationem, proviſionem, præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem conjunctim vel ſeparatim ſpectantibus nulli valeat provideri per Literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de Indulto hujuſmodi mentionem: ac quibuſlibet Privilegiis, Indulgentiis & Literis Apoſtolicis, ſpecialibus vel generalibus, quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa, vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris Literis mentio ſpecialis: Seu ſi præſentandi & inſtituendi pro tempore prædicti præſentes non fuerint ad præſtandum de obſervandis Statutis & Conſuetudinibus dictæ Eccleſiæ S. Petri ſolita juramenta, dummodo in abſentiis ſuis per procuratores idoneos, & cùm ad Eccleſiam ipſam acceſſerint, corporaliter iſta præſtent.

Attente quoque provideatis, ne in aliqua reſignationum earumdem, ſi fiant ex parte alicujus reſignantium Univerſitatis eorumdem, aliqua pravitas interveniat, ſivè etiam corruptela.

Nos enim ex nunc irrita & inania decernimus omnes & ſingulos proceſſus, quos haberi, ac ſententias, cenſuras & pœnas, quas ferri & promulgari, ac quicquid contra tenorem & effectum præſentium per Sedem eamdem ſivè aliàs per quemquam Apoſtolicâ vel aliâ quâvis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

1443. Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo quadrageſimo tertio, x. Kalendas Junii, Pontificatùs noſtri anno tertio-decimo.

Utriuſque Capitulo idem eſt, ac præeſt Decanus qui eligitur a Capitulo. Præpoſitus ſimiler utriuſque Capituli idem eſt, quæ eſt primaria hujus Eccleſiæ dignitas, & Cancellarii in Univerſitate fungitur officio, atque a Principe dum auſpicia imperii ſumit ſolemne juramentum exigit, quæ dignitas olim non niſi in Principum & Procerum filiis collata fuit.

Damus hic Seriem Decanorum, & Præpoſitorum hujus Capituli.

DECANI S. PETRI ante erectionem Univerſitatis.

Menso Decanus 1125. & 1133.
Petrus. 1189.
Engelbertus. 1200. & 1209.
Reginerius. 1211.
Arnoldus de Calstere. 1233.
Godefridus Grindel. 1244. & 1246.
Andreas. 1263.
Godefridus vanden Berghe. 1286.
Henricus. 1293.
Ægidius filius *Liſæ* 1300.
Joannis de Berthem 1315.
Joannes de Sichem Decanus uſque ad annum 1343.
{ *I. G. A. Ryckel* in vita *S. Beggæ* pag. 236. eum nominat *Ægidius Luſſenſonius*, & *I. B. Gramaye Ægidius de Lieſenſoene.* }
Petrus de Calstere J. U. D. celeberrimus uſque ad annum 1384.
Radulphus Corseboldus alias *Corsbaut* 1389.
Nicolaus Specht anno 1400. fuit ſimul Canonicus Anderlechtenſis.
Ægidius Dives alias *de Rycke* 1401.
Ægidius Rogga. ita Divæus in M. S. Lovanio.
Godefridus de Curia. antea Cantor hujus Eccleſiæ, fuit ſimul Canonicus Nivellenſis & Decanus Sylvæducenſis, Cantor exiſtens fundavit Cœnobium Bethleemiticum Ord. Can. Reg. S. Aug. prope Lovanium.
Gerardus de Bruyn Dieſthemius, ſub hoc Decano condita fuit Univerſitas Lovanienſis anno 1424.

DECANI poſt conditam Univerſitatem.

Henricus de Mera vulgo *vander Meeren* Herentalenſis Decret. Doctor. item Canonicus Cathedralis Leodienſis. Obiit 1440.
Petrus de Mera Henrici frater J. U. D. Obiit 1448.
Guilielmus de Bont Lovanienſis J. U. D. & Profeſſor primarius, fuit etiam Canonicus & Archidiaconus Antverpienſis, In Cathedrali Cameracenſi S. S. Domini Capellanus, & ſacri Palatii cauſarum Auditor. Obiit 1454.
Ægidius Vranck. Lovanienſis renuntiavit 1476.
Joannes de Thimo alias *vander Heyden* Lovanienſis J. U. D. ac Profeſſor reſignavit An. 1497.
Adrianus Florentii Ultrajectenſis S. T. D. ac Profeſſor, Præceptor Caroli V. dein Imper. Præpoſitus ad S. Salvatorem Ultrajecti, & Canonicus Anderlechti, Epiſcopus Dertruſenſis in Catalaunia, Cardinalis S. R. E. creatus anno 1517. & ſummus Pontifex anno 1521. Obiit Romæ 1523. ætatis 64. fundato Lovanii ampliſſimo ſui nominis Collegio.
Nicolaus Coppin Montenſis S. T. D. & Profeſſor Hereticæ pravitatis inquiſitor, mortuus 1535.
Ruardus Tapperus Enchusanus S. T. D. & Profeſſor ſupremus fidei inquiſitor, Præſes Collegii Majoris, & ad Concilium Tridentinum miſſus a *Philippo II.* Hiſp. Rege Theologus. Obiit Ao. 1559.

Michael Driutius Caſſetanus J. U. D. Officialis Curiæ ſpiritualis Epiſcopi Leodienſis Lovanii reſidens, nec non fundator Collegii ſui nominis. Obiit eodem anno 1559.

Martinus Balduini Rithovius S. T. D. Præſes Majoris Collegii, qui anno 1562. factus primus Epiſcopus Iprenſis Decanatum depoſuit.

Joannes Molinæus Gandavenſis J. U. D. ac Profeſſor, primum Decanus S. Jacobi Lovanii, & Eleemoſynarius *Margaretæ* Duciſſæ Parmenſis. Obiit Ao. 1575.

Michael Bayus Athenſis S. T. D. Præſes Collegii Adriani VI. celebris in Conc. Trident. Theologus. Obiit 1589.

Henricus Cuyckius Culemburgenſis S. T. D. Vicarius Generalis Archiep. Mechl. in diſtrictu Lovanienſi, factus anno 1596. Epiſcopus Ruremondenſis, renuntiavit.

Cornelius Reynert Goudanus S. T. D. Præſes Collegii Atrebatenſis. Obiit anno 1609.

Jacobus Bayus Athenſis S. T. D. Præſes Collegii Sabaudici & fundator Collegii ſui nominis, primo Decanus ad *S. Jacobum*, dein ad *S. Petrum* vivere deſiit anno 1614.

Jacobus Jansonius Amſtelodamenſis, Præſes Collegii Adriani VI. Obiit Ao. 1625.

Guilielmus Fabricius Noviomagus S. T. D. Præſes Collegii Majoris & Conſervator Privilegiorum Univerſitatis. Obiit anno 1628.

Guilielmus Mercerus Athenſis S. T. D. Præſes Collegii Adriani VI. vivere deſiit anno 1639.

Libertus Fromondus Haccurianus S. T. D. Præſes Seminarii Leodienſis, defunctus anno 1653.

Jacobus Speeck Antverpienſis S. T. D. mortuus Anno 1662.

Jacobus Pontanus Hermalienſis S. T. D. Præſes Collegii Viglii, dein Collegii Houterlei, Conſervator Privilegiorum Academicorum, Obiit Ao. 1667.

Franciscus van Hoorenbeeck Bruxellenſis J. U. L. Præſes Collegii de Cranendonck, renuntiavit anno 1677. factus Epiſcopus Gandavenſis.

Joannes Cobbelgiers Lovanienſis S. T. L. ex Plebano D. Petri electus Decanus, mortuus anno 1689.

Henricus Schaille Dionantius S. T. D. Præſes Majoris Collegii, electus Decanus, ante acceptam poſſeſſionem mortuus 1689.

Nicolaus du Bois Marchienſis S. T. & J. U. L. Sacrarum litterarum Profeſſor Regius, Præſes Collegii Regii. Obiit anno 1696.

Martinus Steyaert Somerghemius S. T. D. & Profeſſor Regius ſacrarum litterarum, ac Regens Theologorum Præſes Majoris Collegii, Conſervator Privilegiorum Univerſitatis Lovanienſis, Diœceſis Sylvæducenſis Vicarius Generalis Apoſtolicus. Vita defunctus anno 1701.

Hermannus Daemen Tungrenſis S. T. D. & Profeſſor, Præſes Collegii Atrebatenſis, Conſervator Privilegiorum Academicorum, hodiedum Decanus.

PRÆ-

PRÆPOSITI D. PETRI ante erectam Univerſitatem fuêre XXV. ex quibus innotuêre ſequentes.

GILEBERTUS Anno 1129.
HENRICUS Anno 1140.
SIMON Anno 1160.
FRANCO Anno 1164.
HENRICUS Anno 1199. & 1206. contulit *Franconi* primo *S. Gertrudis* præpoſito Eccleſiam ejuſdem nominis anno 1212.
HENRICUS A LOVANIO Anno 1226.
GOSWINUS A GOSWINI CURIA alias *Goetſenhoven* Ao. 1233.
GERARDUS CUYCKANUS.
JOANNES CUYCKANUS.
GODEFRIDUS A LOVANIO filius *Godefridi a Lovanio* Domini de Gaesbekc, Leeuw &c. 1285.
GUILIELMUS DE BERTOUT filius Waltheri V. de Bertout Advocati de Mechlinia J. U. D. Sacri Palatii Judex Ordinarius, ſimul Canonicus Cathedralium Eccleſiarum Leodienſis & Ultrajectenſis uſque ad annum 1296. quo electus eſt in Epiſcopum Ultrajectenſem. Obiit cæſus in prœlio contra Hollandos Anno 1301.
JOANNES ESSELENUS Præpoſitus circa annum 1310. hunc aliqui vocant filium naturalem *Joannis II.* Brabantiæ Ducis, ſed abſque ullo fundamento teſte C. Butkens in Trophæis Brabanticis pag. 371.
ARNOLDUS alias ALARDUS VAN OSSCH Præpoſitus Lovanienſis ac Senator Sanctioris Concilii *Philippi Boni* Burgundiæ Ducis &c. anno 1342. 1350. & 1357.
NICOLAUS DE GYMENICH Anno 1363.
JOANNES DE LUXEMBURGO e Ducum Luxemburgenſium familia oriundus Anno 1378.
JOANNES BARO DE ROTSELAER Obiit Anno 1419.

PRÆPOSITI qui & Cancellarii Univerſitatis.

I. GUILIELMUS AB ASCA filius *Guilielmi* Toparchæ de Aſca Obiit Ao. 1477.
II. DOMINICUS DE BASSEDONIS Burgundus Præpoſitus *S. Petri* Lovanii, & *S. Waldetrudis* Montenſis. Canonicus B. Mariæ Cameracenſis ac Bizuntinus Obiit 1487.
III. NICOLAUS RUTHERIUS alias *le Ruiſtre* Luxemburgenſis, Præpoſitus etiam *S. Bavonis* Harlemi, & Canonicus Liranus ac Teneramundanus, trium ex ordine Brabantiæ Ducum Conſiliarius, dein Epiſcopus Atrebatenſis. Vivere deſiit Mechliniæ anno 1505. die 15. Septembris, ſepultus in æde D. Petri Lovanii, fundato illic Collegio Atrebatenſi.
IV. CONRARDUS RENNER VONOHINGEN Germanus ex Illuſtri Ducis Brunwicenſium ſtirpe, ſacrarum Canonum Doctor & *Carolo V.* Imp. a Conſiliis; abſens ab Academiâ dignitatem ſuſtinuit annis XXIII. Obiit 1532.
V. ROGERIUS DE TASSIS Mechlinienſ. J. U. D. Eccleſiæ *B. Mariæ* Ant-

Antverpiæ Decanus, obitâque pro *Philippo II.* Hiſp. Rege ad Pontificem Legatione, Patriæ redditus octuagenarius deceſſit Antverpiæ Ao. 1593. ſepultus ibidem apud Bogardos.

VI. Georgius ab Austria *Maximiliani I. Imp. ex filio nepos.* Sereniſſimis Belgarum Principibus *Alberto & Iſabella* ab eleemoſyois, aſſumptus ad Præpoſituram aono 1598. fuit etiam Præpoſitus *S. Salvatoris* in Harlebeca, & Prior Commendatarius *S. Salvii* juxta Valencenas. Vita exceſſit Bruxellis anno 1619. ſepultus Lovanii in æde *D. Petri* ante aram principem.

VII. Cajus Antonius Hopperus, *Joachimi Hopperi IV. Doctoris Philippi II.* Regi Catholico in Hiſpaniâ a Cooſiliis Status filius. Anno 1617. a Sereniſſ. Principibus *Alberto & Iſabella* declaratus Coadjutor & Succeſſor *Georgii ab Auſtria*, a morte ejus hac dignitate defungitur, fuit etiam Conſervator Privilegiorum Academicorum, mortuus eſt Ao. 1634.

VIII. Franciscus Joannes de Robles ex Comitibus *d'Annapes.* Anno 1624. declaratus eſt a Sereniſſimo Principe *Iſabella* Coadjutor, Succeſſorque *Caji Ant. Hopperi*; Dein etiam Regii in Belgio Noſocomii Mechliniæ Præfectus, Sereniſſimo Archiduci *Leopoldo* Belgarum & Burgundionum Præfecto ab Eleemoſynis & Oratorii Capellæ Burg. Archicapellanus. Anno 1652. factus eſt Epiſcopus Ipreuſis ubi Obiit anno 1659.

IX. Succeſſor a Rege denominatus fuit Illuſtriſſ. *D. de Spinola* ex Comitibus de *Bruay*; ſed mors immatura eum Academiæ eripuit.

X. Carolus de Hovine. Caroli Sanctioris Cooeilii Præſidis filius, antea Canonicus Cathedralis Tornaceoſis. Obiit Anno 1666.

XI. Eugenius De Velasco ex Comitibus De *Zalazar*, filius *Joannis De Velaſco* Equitis Aurei Velleris, necnon Generalis armorum Præfecti in Belgio, ad Præpoſituram *S. Petri* nominatus fuit Anno 1666. Verum poſt tres quatuorve annos Eeeleſiaſtiei Status pertæſus, reſignavit in favorem ſequentis, ipſe vero militiæ adſcriptus, taodem infauſto caſu ſubmerſus fuit in canali Bruxellas inter & Vilvordiam.

XII. Ferdinandus Franciscus de Trazegnies ex Canonico Cathedralis Tornacenſis, Præpoſituram adminiſtravit uſque ad obitum Anno 1692.

XIV. Alexius Antonius Christianus Ferdinandus Princeps Naſſoviæ & S. R. I. Comes Catimeliboci, Viandæ & Diets, Baro Rothnac. &c. Canonicus Capitularis Metropolitaoæ Eccleſiæ Colonienſis, antea etiam Leodienſis, Abbas S. Crucis de Bouzonvillâ in Lotharingiâ hodie hanc Præpoſituram adminiſtrat.

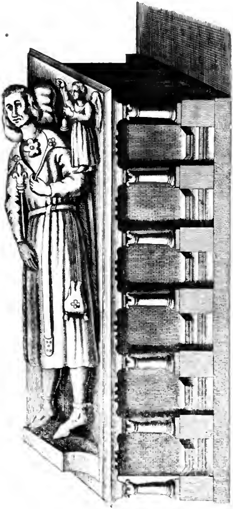
In hac Baſilicâ e Ducibus noſtris conditi ſunt *Godefridus II. Godefridi Barbati* filius ſepultus ad partem meridionalem Chori qui Obiit 1142. *Godefridus III.* filius præcedentis, ſepultus juxta primam ſuam uxorem ad partem Borealem qui Obiit 1190. die 10. Auguſti: & uti prædictorum, ſic & hujus Principis Monumentum interiit.

Viſitur in medio Chori tumulus *Henrici I.* filii *Godefridi* ſuperioris, Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ &c. permanſitque integrum in hunc uſque diem ejus ſepulchrale Monumeotum elevatum, cui formam corporis ejus ad vivum inſculptam eſſe ſatis apparet, cujus eſt hæc inſcriptio.

Hic

Sepulture du Duc Henry I.

Tom.I P.181 N.I.

NAPOLI

Digitized by Google

Hîc primus jacet Henricus ordine quartus
Cui conjux bina Machtylt prior, inde Maria,
Prolem ſeptenam genuit prior, ultima binam,
Brabantinorum Dux, Regni Marchio, morum
Regula, Juſtorum ſpeculum, vindicta malorum,
Flos Patriæ, Pax Eccleſiæ, Clypeus Viduarum,
Spes veniæ, vas mundiciæ, turela minorum.

Anno Dñi M. CCXXXV. Nonis Novembris. Obiit Henricus Quartus Dux Lotharingiæ. Bonæ & piæ memoriæ.

Exhibetur hoc monumentum ſepulchrale in Trophæis Brabanticis *C. Butkens*. Item in ambitu Chori viſitur hoc ſepulchrale Monumentum *Mathildis* & *Mariæ* ejus uxorum.

In eodem Choro conditus eſt *Nicolaus de Ruiſtre* Epiſcopus Atrebatenſis cujus lapidis ſepulchralis hæc eſt inſcriptio.

Hoc ſaxo tegitur pientiſſimus Pater *Nicolaus Ruiſtre* de Luxemburgo Epiſcopus Atrebatenſis, Domus Burgundiæ Conſiliarius, & ſervitor fidelis; Inſignis hujus Eccleſiæ Præpoſitus & Univerſitatis Cancellarius, Collegii Atrebatenſis in hoc oppido fundator magnificus, qui Obiit Machliniæ anno CIↃ. IↃ IX. Menſis Novembris die XV. R. I. P.

Baſilicæ *D. Petri* contigua & adhærens eſt ædicula ſeu Saeellum in quo quieſcit *Margareta Lovanienſis*, vulgo Vernaculè *Fiere Magrietke*, quæ a ſicariis aliquot ſub veſperam vim & mortem paſſa eſt Anno 1225. Agunt de eâ *Cæſarius* Monachus Heiſterbacenſis (qui eodem tempore vixit) dialogo 6. cap. 34. & *J. Molanus* ad diem 2. Septembris. Item Martyrologium Ord. Ciſterc. ad eundem diem.

Cum exeunte ſeculo XVII. indies creſceret Lovanienſium & viciniorum erga hanc *Margaretam* Lovanienſem devotio & viſitatio, viſum fuit ut plurium pio deſiderio fieret ſatis, ejus Feretrum deaurare, & decentius exornare, ac publico fidelium ritu in Eccleſiâ exponere: itaque anno 1722. patefacto muro Eccleſiæ redegerunt illud in formam inſignis Sacelli in *D. Petri*, in quo jam quotidiè populi Lovanienſis & aliorum pia viſitatio, & ejus patrocinii apud Deum publica invocatio. Impetrata per eam apud Altiſſimum beneficia, teſtantur donaria quæ indies in hoc Sacello offeruntur.

Parochia II. *D. Michaeli* ſacra eſt, cujus templum portæ murorum veteri ſuper exſtructum anno 1165. atque hæc proprio vocabulo Parochia foraneſis, vulgo *de Buyten Prochie*, nuncupata eſt, turrim initio habuit altiorem, ſed teſte *Petro Diveo* Rerum Brab. Lib. 10. ſubſidentibus fundamentis ruinâ ſuâ vicinas ædes & mortales aliquot oppreſſit Anno 1225. nequeiterum educta eſt.

Inter Paſtores *S. Michaelis* plures fuêre Doctorali laureâ iuſigniti & ſeriptis clari, ſignanter *Jacobus de Rheno* J.U.D. qui Obiit 1559. *Samuel Loyaerts* S. T. D. Obiit anno 1610. *Petrus Marcelis* S. T. D. Obiit 1707. *Hermannus Daemen* S. T. D. qui hodie Decanus Eeleſ. Colleg. *D. Petri* Conſervator Privilegiorum Academieorum.

Parochia III. eſt *D. Jacobi* ſuper Rieſtam in Suburbano veteri verſus portam Bruxellenſem, quæ ædes ſaera anno 1200. memoratur exſtructa, ſed ſcire licet jam tune ea loca ædibus, hominibuſque frequentia fuiſſe, & illam partem ſuburbii in duplum aeceſſiſſe, reliquorum more cœpit in eommunionem oneris Paſtoralis venire anno 1252. Hanc Eccleſiam & turrim ejus igne de cœlo tactam conflagraſſe tradunt anno 1350, dein reparatam, & pars veteris turris etiamnum manet.

Inter Paſtores hujns Paroehialis Doctoratu & ſcriptis illuſtres fuêre *Jacobus Stockelput* Medicinæ Doctor. Obiit anno 1465. *Joannes Driedo* S.T.D. Obiit 1555. *Franciſcus Sonnius* S. T. D. dein primus Sylvædueenſis & exinde primus Antverpienſium Epiſcopus. Paſtor circa annum 1540. *Joannes Molanus* S. T. D. qui Obiit 1585. *Joannes van Hamme* S. T. D. vitâ functus anno 1620.

Hæc Parochialis Collegium habet XII. Canonicorum, primitus fundatum anno 1036. a *Radulpho* cum conjuge ſuâ *Giſla in Aincourt* Gallo Brabantiæ Municipio, Diploma reeitat *A. Miræus* in Diplom. Belg. Lib. II. cap. XXIX. novæ edit: ut ſequitur.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. REINARDUS Leodienſium Paſtor indignus, omnibus qui ſunt, & qui futuri ſunt, in Chriſto pax & caritas multiplicetur.

Quia benefacta in lucem collocari volunt, ut per ea ad ſtudium boni operis quam plurimi excitentur; ſicut Dominus ait: Luceant opera veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cælis eſt.

Hujus vocem audiens Vir Nobilis RAOULPHUS, cum conjuge ſua GISLA, luculentum & memorabile opus unanimiter . . . Qui prædiis & poſſeſſionibus hujus ſeculi abundantes, ſed de fructu carnis ſuæ heredem nullum habentes, Conſilium Evangelicum ſimul acceperunt, ut facerent ſibi amicos de rebus tranſitoriis, qui eos in æterna tabernacula recipiant, & ſervos Chriſti, imo ipſum Chriſtum Dominum noſtrum beredem ſuum deſignarent.

Itaque conſtructâ Eccleſiâ in proprio territorio, id eſt, in Villa quæ vocatur AIUNCORT, omnes ſuas poſſeſſiones eidem contulerunt, ad uſum videlicet duodecim Canonicorum, quos in obſequium Domini pro ſuis animabus ibidem conſtituerunt.

Quod cum noſtro conſillo & auxilio perfeciſſent, venerunt ad noſtram Civitatem, & illic tradiderunt S. Mariæ, S. Lantberto medietstem Eccleſiæ, & dimidium alodium, cum omnibus facultatibus ſuis, & Brombais, quæ ſunt in Comitatu *Dungleberc*, & Holtam, quæ eſt in Comitatu *Sceppes*, & Wolmereis, cum dimidia Eccleſia, quæ jacet in Comitatu *Brunengurt*, & Chierberge cum integra Eccleſia, in Comitatu *Anguers*, & aliam integram Eccleſiam de Opprebais.

Horum omnium traditionem fecerunt ambo Radulfus & uxor ſua Giſla, ad altare S. Lantberti, me ipſo Rainaldo Epiſcopo præſente, & Nobilibus laicis, quorum præcipui iſti fuerunt:

Rotfridus Archidiaconus.
Waizo Præpoſitus.
Nitzo Cuſtos.
Gerardus Archidiaconus.
Joannes Archidiaconus.
Rotbertus Archidiaconus.
Gosbertus Archidiaconus.
Comes Gilbertus.

Co-

Comes Henricus, quem ſuper hoc fecimus Advocatum.
Godefridus, Wolurardus, Gumbertus,
Bernerus, Griboldus, Giſlanus,
Fulcuinus, Algiſus, Liezelius,
Girardus, Lanzo,
Balduinus, Joannes, Helfridus.

Nunc ergò quantum ad nos pertinet, oramus & obteſtamur, per nomen Domini, ut nemo noſtrorum Succeſſorum audeat de rebus ſupra dictis quidquam uſurpare, neque commutationem neque precariam facere, neque in beneficium dare, neque unum omninò Canonicum de duodecim minuere.

Si autem ſciens & cognoſcens hanc rem ita firmatam eſſe, poſtea tamen contra hoc noſtrum Decretum fecerit, non remittatur ei hoc peccatum neque in hoc ſeculo neque in futuro, ſed condemnetur cum diabolo & ejus Angelis in die Judicii.

Actum in Urbe Letgia, pridie Kalendas Decembris: anno Dominicæ Incarnationis milleſimo triceſimo ſexto, Indictione quarta, anno autem Regni Chuonradi Im- 1036.
peratoris quartodecimo.

Dein nun pauco tempore elapſo, & necdum executioni mandata piorum voluntate horum conjugum, *Henricus* Epiſcopus Leodienſis An. 1179. (ut putat Gramayus) relictam hæreditatem partitus eſt; ita nt pruventus ſex præbendarum Abbatiæ S. Laurentii Ord. S. Bened. Leodii aſſignaretur, & reſtantes ſex Canonicatus manerent Collegio Ayncurienſi, cujus Abbas præfatus Patronus, & præbendarum Collator deinceps foret.

Hoc Canonicorum Cullegium inde Anno 1456. Lovanium in hanc Parochialem eſt tranſlatum, agente apud *Nicolaum* V. Pont. Max. Duce noſtro *Philippo* Bonn. Movit eum ſolitudo & innpia nppidi & Academiæ adſpectus; at ante tranſlationem hujus Capituli anno 1454. inita eſt concordia inter hoc Capitulum *S. Petri* Ayncurienſe, & Rectorem hujus Eccleſiæ Parochialis. Litteræ hujus Concordiæ exhibentur in Supplem. Diplum. *A. Miræi* parte I. cap. CXVIII. quarum hic eſt tenor.

Univerſis & ſingulis præſentes Litteras viſuris, lecturis & audituris, JOANNES DE LYSURA Decretorum Doctor, Præpoſitus Eccleſiæ B. Mariæ ad gradus Moguntinenſes, Sacrique Palatii Apoſtolici cauſarum Auditor, Judex & Commiſſarius executionis negotii infratacti, authoritate Apoſtolicâ ſpecialiter deputatus, aſſumptus pariter & electus, ſalutem in Domino, cum agnitionè veritatis.

Cum ea, quæ ad honorem Dei omnipotentis, ejuſque ſacratiſſimæ Genitricis Mariæ Virginis, ac divini cultûs augmentum ſalubriter fiunt & ordinantur, deceat, imò potiùs expediat ſtudioſiùs ſcripturæ miniſterio commendare, ne poſt longævi temporis intervallum, hominum fragilitate eorumque memoriæ labilitate penſatis, in oblivionis atrio ſepeliantur.

Nuper ſiquidem felicis recordationis NICOLAUS Papa V. (prout ſibi ex debito Paſtoralis incumbebat officii) circa Eccleſiarum quarumlibet ex alto ſibi commiſſarum, & perſonarum divinis inibi obſequiis deditarum ſtatum in melius proſperandum diligenter intendens, affectuque benevolo promere deſiderans, quæ inibi ad Dei laudem, divinique cultûs propagationem proſpiceret redundare, ipſarum Eccleſiarum alterando & immutando, prout locorum, rerum, perſonarum providè penſatis circumſtantiis, ut conſpexerit in Domino ſalubriter expedire;

Ad Illuſtriſſimi quidem & Invictiſſimi Principis Domini, Domini PHILIPPI Divinâ favente clementiâ Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Ducis ſupplicationem, Collegium Eccleſiæ Loci de EYNCOURT, Leodienſis Diœceſis, ejuſdem Domini Ducis temporali Dominio ſubjecti, vocatis priùs Venerabilibus Dominis Decano & Capitulo ipſius Eccleſiæ Loci de EYNCOURT, & aliis qui forent evocandi, ac conſtituto de aſſertis, & dummodo eorumdem Dominorum, ac aliorum quorum intererat, ad id expreſſus accederet aſſenſus, cum dote ſua & omnibus inſigniis Collegialibus, Privilegiis, præeminentiis, juribus, libertatibus & immunitatibus ipſi Eccleſiæ Loci de EYNCOURT quomodolibet conceſſis,

Ad Eccleſiam Parochialem S. Jacobi Oppidi Lovanienſis dictæ Diœceſis (quod in-

ſigne admodum & notabile exiſtit) transferri, ipſamque Eccleſiam Parochialem S. Jacobi in Collegiatam arigi, ac inſigniis Collegialibus hujuſmodi decorari, nec non dictos Dominos Decanum & Capitulum ipſius Eccleſiæ Loci de EYNCOURT, & Collegium hujuſmodi in ipſa Eccleſia S. Jacobi inſtitui mandavit;

Ac voluit inſuper, quod ſi Tranſlationem & Erectionem hujuſmodi fieri contingeret, ut præfertur, utriuſque Eccleſiarum prædictarum Cura Parochianorum cum omnibus ſuis juribus ſolitis, ad ſingulos illarum Rectores & eorum Succeſſores diviſim (prout hactenus conſuetum eſt) perpetuò pertineret, & per eos exerceretur, ac illarum onera conſueta ſupportarentur, & deſerviretur inibi laudabiliter in divinis; aliaſque ſtatuit, voluit & ordinavit, prout in Litteris Apoſtolicis deſuper confectis & expeditis, hæc & alia pleniùs continentur & habentur.

Nos igitur JOANNES DE LYSURA Præpoſitus, Judex & Commiſſarius antedictus, ſummo deſiderantes affectu, ut Tranſlatio & Erectio prædictæ ſuum ſortiantur effectum, gratum quidem ex hoc Deo, & acceptum impartiri credimus famulatum, dum Chriſti Fideles ad illa excitamus opera, quæ ſalutem conſpiciunt animarum, exinde profectò ipſis Dominis Decano & Capitulo ſuffragia provenirent quàm plurima, fidelium accreſceret devotio, Oppidum Lovanienſe decoraretur, & ſalus utique prodiret animarum, cultus inſuper divinus non modicum ſuſciperet incrementum, per quem non tam vivis ſalus quæritur, quàm mortuis celeſtis introitus aperitur, & beatorum invaleſcit fruitio beatifica:

Et quia Venerabilis Vir Magiſter Joannes Stockelpot Artium Magiſter & Doctor in Medicinis, tanquam Rector ſive Curatus dictæ Eccleſiæ S. Jacobi ſua non parum puravit intereſſe, hinc eſt quod Nos ad hujuſmodi benevolum ab eodem obtinendum conſenſum, ac juxta dictarum Litterarum Apoſtolicarum formam & continentiam procedere volentes, nonnulla rationi juri & æquitati conſona, amicitiæ & tranquillitatis productiva appunctuamenta, ſivè capitula fecimus atque concepimus, prout in quadam papirea ſcedula, quam Notario publico infraſcripto præſentibus inſerendam ad manus tradidimus, pleniùs continetur. Cujus quidem ſcedulæ tenor ſequitur ſub his verbis:

Primo quidem Magiſter Joannes Stockelpot Curatus S. Jacobi ſupra Bieſt, quamdiu ipſe fuerit Curatus ibidem, habebit primum locum in ſiniſtro latere Chori, & tempore Divinorum non intrabit Chorum ſine habitu.

Item habebit idem Magiſter Joannes dimitrere ſummum Altare in Choro; loco illius igitur aſſumet ſibi Altare in novo Choro ibidem; videlicet Altare Beatæ Mariæ Virginis.

Item habebit levare idem Magiſter Joannes oblationes omnium ſuorum ſubditorum per totam Eccleſiam, demptis oblationibus fiendis in ſummo Altari; pro quibus aſſignabitur ſibi certa quota per Dominum Judicem Executorem negotii Tranſlationis hujuſmodi.

Item legata, quæ fient ipſi Curato, ſpectabunt & pertinebunt ad eundem Curatum.

Item Fabrica Eccleſiæ Sancti Jacobi habebit providere eidem Curato de luminaribus, & aliis more ſolito in Altari ſuo per eum jam electo in novo Choro, prout conſuevit & tenebatur providere ſibi in ſummo Altari.

Item idem Curatus reſervabit ſibi uſum ornamentorum jam exiſtentium ibidem.

Item in quatuor Feſtis ſolemnibus anni, nec non Patroni ejuſdem Eccleſiæ, videlicet Sancti Jacobi Apoſtoli, ac Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Circumciſionis & Epiphaniæ, ab octava hora uſque ad nonam, nullus habebit celebrare Miſſam in præfata Eccleſia, niſi ſaltem completo offertorio ipſius Curati, demptâ primâ Miſſâ: neque aliis diebus poterit quis celebrare in dicta Eccleſia abſque licentia petita & obtenta ab ipſo Curato; exceptis tamen Beneficiatis ibidem, & illis de Capitulo cum ſuis Capellanis tranſlatis ad Eccleſiam. Committitur tamen hoc diſcretioni Domini Commiſſarii tandem.

Item Dominicis diebus habebit Curatus, ſeu ejus Vice-gerens compleviſſe ſermonem ſuum tempore hyemali, videlicet à feſto Sancti Remigii uſque Paſcha, horâ octavâ vel circiter, alio verò tempore, ad medium borarum ſeptimæ & octavæ, & ſemper finito ſermone, habebit ad ſtatim facere pulſari, & continuò celebrare ſuam Miſſam.

Item in Miſſis celebrandis & oblationibus recipiendis in majori Altari per Curatum,

tum, ſervabit idem Curatus ordinem ad modum Curati Sancti Petri Lovanienſis.

Item ultra præmiſſa manebit idem Curatus in omnibus & ſingulis antiquis libertatibus & juribus dictæ Eccleſiæ, prout Prædeceſſores ſui fuerunt, dolo & fraude ſecluſis.

Nec debet idem Curatus ſubeſſe Decano aut Capitulo ibidem, nec eis ut ſuis ſuperioribus obedire, niſi aliàs fieret Capitularis ibidem.

Quæ quidem appunctamenta, ſive Capitula omnia & ſingula ſupratacta, ſic per Nos concepta, Nos Joannes Præpoſitus, Judex & Commiſſarius prælibatus, tanquam ritè & laudabiliter facta, rata & grata babentes, Authoritate Apoſtolicâ Nobis commiſſâ, & quâ io hac parte fungimur, approbamus, laudamus, ratificamus, atque emologamus per præſentes.

Volumus inſuper & decernimus, quod ſpectabiles Viri Burgimagiſtri pro tempore præfati Oppidi Lovanienſis, pro pacis & tranquillitatis ubertate ſovenda, & ut partes binc inde ab omnibus, quæ jurgiorum io præmiſſis ſeu turbationum poſſent occaſiones afferre, diſpendiis releventur;

Præſertim etiam, ut jura, Privilegia, juriſdictiones & libertates utriuſque Eccleſiarum prædictarum ſucceſſu temporis remaneant illibata, promittent fide mediâ, loco juramentorum præſtandorum, tam ſuo quàm Oppidi prædicti, & ejuſdem futurorum Rectorum, Magiſtratuum & Conſulum ſucceſſorum nominibus, omnia & ſingula in Litteris hujuſmodi ſupra deſcripta & contenta firmiter adimplere, & adimpleri facere, ac inviolabiliter obſervare; nec contra ea, ſeu, aliquod præmiſſorum facere, dicere, vel venire, directè vel indirectè, quâvis occaſione, ratione, titulo, ſeu colore, dolo & fraude quibuſcumque in præmiſſis penitùs ſecluſis.

In cujus rei teſtimonium veritatis præmiſſorum, præſentes Litteras exinde fieri, & per Notarium Publicum ioſraſcriptum ſubſcribi, & publicari mandavimus, Sigillorumque noſtræ Præpoſituræ, quo ad præſens utimur, etiam pro corroboratione prædictorum, nec non dicti Oppidi, ad cauſas, per Burgimagiſtros, Scabinos, ac Conſules ejuſdem Oppidi, in eorundem juramentorum præſtationis ſignum, ac ad futuram rei memoriam voluimus & fecimus appenſione communiri.

Datum & actum Lovanii, in Domo Conſulatûs ejusdem Oppidi, ſub an. à Nativitate Domini, milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſexto, Indictione quartâ, die verò decimâ tertiâ menſis Novembris, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Caliſti, divinâ providentiâ Papæ tertii, anno ſecundo;

Præſentibus ibidem Venerabilibus Viris Magiſtris Balduino de Ziericzee Decretorum Doctore, Decano Collegiatæ Oppidi de Ziericzee, Petro Bote Scholaſtico Beati Petri Lovanienſis, Trajectenſis & Leodienſis Diœceſium, Eccleſiarum, & Joanne Lobbe in Decretis Licentiato, Advocato, Oppidi Lovanienſis, Teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis;

Et me Joanne Boels, aliàs de Kempenere Clerico Cameracenſis Diœceſis, publico Apoſtolicâ & Imperiali authoritatibus Notario, qui præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic (ut præmittitur) per dictum Reverendum Patrem Dominum Joannem de Lyſura Præpoſitum, Judicem & Commiſſarium, ac coram eo fierent & agerentur, ordinarentur, appunctuarentur, laudarentur, & ratificarentur, unà cum Teſtibus prænominatis interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi;

Ideò præſentes Litteras manu alterius (me aliunde præpedito) fideliter ſcriptas exinde confeci, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis, unà cum ejuſdem Domini Præpoſiti, Judicis, & Commiſſarii, ac Oppidi Lovanienſis prædicti ad cauſas ſigillorum appenſiooe ſignavi, rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium præmiſſorum.

Confirmatio præfatæ Concordiæ per Oppidum Lovanienſe.

Univerſis & ſingulis præſentes Litteras viſuris, lecturis & audituris, Nos Burgimagiſtri, Scabini & Conſules Oppidi Lovanienſis, Leodienſis Diœceſis, ſalutem in Domino ſempiternam.

Noveritis, quod Litteras ſupraſcriptas vidimus, & intelleximus, ac ſuper appunctamentis & contentis in eiſdem Nos informavimus diligenter. Et quia per ioformationem hujuſmodi comperimus omnia & ſingula io eiſdem contenta & deſcripta fore & eſſe rationabilia, rationi & æquitati conſona;

Ea propter, ea omnia & ſingula, ac quæ circa illa à dicto Reverendo Patre Domino Joanne de Lyſura Præpoſito, Judice & Commiſſario concepta, facta & appunctuata, ſive ordinata ſunt (prout in præſcriptis Litteris ſuprà continetur) rata, grata, firma & ſtabilia habentes, ratificavimus, approbavimus & confirmavimus, ac in Dei nomine ratificamus, approbamus, & confirmamus per præſentes;

Promittentes tam noſtris quàm ſucceſſorum noſtrorum pro tempore ejuſdem Oppidi Lovanienſis Burgimagiſtrorum, Scabinorum & Conſulum nominibus, ea omnia & ſingula, futuris perpetuis temporibus, firmiter & inviolabiliter obſervare, fide noſtrâ mediâ, loco juramenti per Nos præſtiti.

In cujus rei teſtimonium ſigillum ad cauſas dicti Oppidi Lovanienſis præſentibus duximus apponendum.

Datum inſpectionis noſtræ anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſi-
1456. mo ſexto, menſis Novembris die decimâ tertiâ.

Radulphus Vir Nobilis ejuſque Uxor Giſla, Canonicorum XII. Collegium anno 1036. fundaverunt in Aicuria, vulgo *Aincourt*, Vico Gallo-Brabantiæ, eamque Fundationem Diplomate ſuo (ſupra exhibito pag. 263.) confirmavit Reinardus, ſeu Reginardus, Leodienſium Epiſcopus, qui & Comitem Lovanienſem Advocatum conſtituit.

Juſto interim tempore elapſo, & necdum executioni mandatâ piorum voluntate Conjugum, Henricus Leodienſium Epiſcopus relictam hereditatem partitus eſt anno 1179; ita ut proventus ſex Præbendarum Abbatiæ S. Laurentii Ordinis S. Benedicti Leodii aſſignaretur, & reſtantes ſex Canonicatus manerent Collegio Aicurienſi, cujus Abbas præfatus Patronus & Præbendarum Collator deinceps foret.

Anno 1454. Nicolaus V. Pontifex præfatum VI. Canonicorum Collegium, ob bellorum ac temporum injurias Lovanium tranſtulit ad Parochialem S. Jacobi Eccleſiam. Vide Notas pag. 264.

Hoc Canonicorum Collegium modo eſt *S. Jacobi*, olim erat *S. Petri*, fundatum uti mox dictum in Ayncuria Diœceſis Leodienſis, nunc Namurcenſis, cujus Decanus eo nomine & qualitate erat Archidiaconus & Officialis pagorum & eorum appendicum de Ayncuria, Opprebaſio, Rodio-ſpeculi, vulgo Rouxmiroir & Longavilla.

Dignitates in hoc Capitulo ſunt Decanus, Scholaſticus, & Cantor. Ad Decanatum nominat Dux Brabantiæ. Præbendas omnes confert Abbas *S. Laurentii* Leodii.

DECANI D. JACOBI.

Joannes la Costecyree Decretorum Licentiatus, primo Promotor Univerſitatis circa annum 1446. dein Decanus.

Cornelius de Meldert Bruxellenſis Decretor, Doctor & Profeſſor, Decanus per annos LVII. Obiit 1556. die 18. Sept.

Remigius Driutius J. U. L. factus Decanus eodem anno, dein anno ſequenti Conſiliarius Magni Senatus Mechliniæ, exinde anno 1569. Epiſc. Brugenſis.

Joannes Molinæus Gandavenſis J. U. D. ac Profeſſor, *Margaretæ* Duciſſæ Parmenſis ab Eleemoſynis, Decanus ab anno 1557. exinde electus Decanus *D. Petri* Anno 1562.

Cornelius Jansenius Hulſtenſis S. T. D. ac Profeſſor, ac Præſes Collegii Majoris, Decanus ab anno 1562. uſque ad annum 1568. quo factus eſt primus Epiſcopus Gandavenſis.

Ludovicus Pory Aerienſis J. U. D. Decanus ab anno 1568. uſque ad annum 1571. fuit præterea Archidiaconus & Officialis Atrebatenſis, dein Conſiliarius Parlamenti Mechliniæ.

Jacobus Bayus S. T. D. & Profeſſor, Decanus ab anno 1580. dein anno 1609. Decanus *D. Petri*.

Foillianus de Fiefvet Fraxinienſis ex Paſtore Melinenſi, dein Binchien-

chienſi, Præſes Collegii de Pels, inde Decanus ab anno 1609. uſque ad annum 1612. quo obiit.

Balduinus Driutius Caſletenſis J. U. L. Præſes Collegii Driotii, Decanus ab Anno 1612. uſque ad annum 1630. quo obiit.

Joannes Hermans, antea ultimus Decanus Cathedralis Sylvæducenſis Ao. 1630. Decanus *D. Jacobi.* Obiit circa annum 1634.

Jacobus Van Santvoort Amorfortius. J. U. D. & S. S. Canonum Profeſſor primarius, Decanus ab Ao. 1634. uſque ad annum 1648. quo obiit, fundato in hac urbe inſigni *Orphanotrophio.*

Franciscus Reysels Antverpienſis, Præſes Collegii van Daele, Decanus uſque ad annum 1677. quo obiit.

Philippus van Beveren, Bruxellenſis S. T. L. Regens Pædagogii Caſtri, Decanus ab anno 1677. uſque ad annum quo factus Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Leodienſis.

Hubertus vanden Berghe Theenſis, Præſes Collegii van Daele, Decanus ab anno 1679. uſque ad annum 1704.

Florentius Sullivane Doockveraenſis Hibernus S. T. D. Præſes Seminarii Hibernorum Lovanii, Decanus ab anno 1705. præſens Decanus.

Quarta Parochialis eſt *S. Gertrudis*, hæc primitùs Sacellum ſeu Capella erat, Eccleſiæ *D. Petri* ſubjecta. Fama tenet turrim illam ſatis egregio opere conſtruxiſſe lanifices potentem hîc ſcilicet frequentemque tunc nationem, idque collaticio inter ſe ære, & perfectam fuiſſe Anno 1453.

Sacellum hoc fecit aut fieri curavit *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, & in Parochiam erigi, cujus quidem Capellæ Vicariam Præpoſitus & Canonici S. Petri contulerunt Anno 1200. Magiſtro *Franconi* primo Præpoſito, Diploma exhibet ſequens *A. Miræus* in Not. Eccleſ. Belgii Cap. CXXVII. ovæ edit:

Notum ſit omnibus, quòd ego Henricus, Dei gratiâ Eccleſiæ S. Petri in Lovanio Præpoſitus, & ſeptem Canonici (quorum hæc ſunt nomina, Gerardus Filius Villici, Simon Epiſcopus, Goſſuinus de Nivella, Henricus de Liera, Arnoldus de Bruxella, Joannes de Sierrebeka) & Ego Henricus Præpoſitus ſeptem aliorum, ad quos ſeptem ſpectat donatio omnium Capellaniarum Lovanienſis Parochiæ, contulimus Vicariam Eccleſiæ S. Gertrudis in Lovanio Magiſtro Franconi, viro idoneo & litterato, in perpetuum habendam. Et ut hoc ratum permaneat, præſens ſcriptum Ego Præpoſitus auctoritate mei Sigilli confirmavi, & prætereà nos ſeptem Canonici præfati Sigillum Eccleſiæ noſtræ appoſuimus.

Hujus rei teſtes ſunt Canonici noſtri, Balduinus Cantor & Magiſter Scholarum,
Godefridus,
Alffo,
Lambertus de Peudela,
Simon Filius Ducis,
Franco Villici Filius & alii.
Item Vicarii Eccleſiæ,
Godefridus Abeloi,
Walterus Cuſtos,
Franco Filius Walteri,
Franco Canis,
Henricus Clericus: Parochiani,
Lambertus Clericus: Præpoſiti,
Arnoldus Bec & alii.
Item Vicarii Capellarum,
Joannes de Hove,

Herſo de Capella,
Jonas de Blyſt,
Sigerus de S. Michaële.

1200. Actum anno milleſimo ducenteſimo, Innocentio Papâ, Alberto de Kuc Præſule.

Anno 1204. idem Præpoſitus & Canonici *D. Petri* ad petitionem præfati Ducis Capellam *S. Gertrudis* permiſerunt a jure & ſubjectione Eccleſiæ *S. Petri* eximi & Nobilibus Canonicis S. Auguſtini tradi. Fragmentum hujus Diplomatis refert *I. B. Gramaye* in Lovanio ut ſequitur.

„ *Henricus* Dei gratia Præpoſitus & ſeptem Canonici Capellam, quæ erat filia & „ membrum Eccleſiæ *S. Petri* ad petitionem Illuſtris Principis *Henrici* a jure ſubjec- „ tionis majoris Eccleſiæ ſegregari permiſerunt, & eam libertati donarunt, & aucto- „ ritate *Hugonis* Venerabilis Epiſcopi privilegiari fecerunt ad Ordinem & habitum „ *S. Victoris* pariter ſuſcipiendum, & ſicut ab antiquo Vicarii erant vocati in partem „ ſollicitudinis Paſtoralis, non in plenitudine poteſtatis, adminiſtrando vicinis Sacra- „ menta, & confeſſiones audiendo idem regularent & facerent."

Hæc prima Cœnobii conſtitutio erat, quod perfectum eſt biennio poſt ab *Henrico* Duce Præfato. Diploma recitat *A. Miræus* in Cod. Piar. Donat: Cap. CII. novæ edit. quod ſic ſe habet.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, amen. Sciat univerſitas præſentium & poſterorum, quod ego HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, divinâ præordinante providentiâ, volens amplificare cultum domûs Domini, pro ſalute animæ meæ, & omnium Anteceſſorum meorum, omniumque fidelium, in Eccleſia S. GERTRUDIS in Lovanio, Canonicos Regulares de Ordine & vita Regularium, Inſtitutionis S. Auguſtini inſtituendos, tamquam verus Patronus approbavi, conſenſu & voluntate Præpoſiti & Canonicorum Eccleſiæ S. Petri in Lovanio, ad quorum jus Eccleſia prænominata ſpectabat: qui libero conſenſu eam, ad uſum divini ſervitii, à præfatis Regularibus ibidem in perpetuum obſervandi, tradiderunt.

Ad prædictorum itaque Regularium ſuſtentationem, contuli ſtabiliter in eleëmoſynam ſextam partem totius decimæ de *Landen* & *Dormala*, illam ſcilicet partem, quam Daniel de Crainhem diu tenuit ſibi pignori obligatam, & filius ſuus Ægidius, & uſum lignorum in ſilva mea, quæ dicitur *Merdal*, accipiendorum, ad neceſſitates eorum, & cum uno plauſtro tantùm, qui uſus in noſtro vulgari *Fagus* appellatur.

Præterea liberam eis confero poteſtatem, prædictæ Eccleſiæ atrium circumcludere ſepibus, vel muro, ſi poſſint, & in eo ipſorum officinas, quæ Religioſis competunt, ædificare, ſcilicet Dormitorium & Refectorium, & alia eorum neceſſaria, & poſſeſſiones, quas poſſunt juxta ſe emere, eis indulgeo, ad loci eorum amplificationem, ac dilatationem, etiam clauſtralis curiæ. Liberè & plenè concedo præfatis Regularibus domiſtationes, cum curtibus earum, quæ concluduntur inter plateam, quæ dirigitur verſùs Eccleſiam S. Petri & *Tilam* fluvium, & quæ atrio S. Gertrudis continuantur, ut habeant eas in omnimoda plenitudine juris, quâ ego & anteceſſores mei eas poſſidebamus, ſcilicet cum cenſibus earum, & aliis juſtitiis, quæ ipſius domiſtationibus appendebant.

Ne igitur in dubium veniat in poſterum, quæ ſunt illæ domiſtationes, eas nominare expreſſis vocabulis dignum duxi. Domiſtatio, quæ fuit antiquitus Joannis de S. Gertrude, quæ ſolvit mihi & anteceſſoribus meis quatuor denarios cenſûs, & quæ modò diviſa eſt in ſex manſiones: in manſionem Godefridi de S. Gertrude, & manſionem Arnoboldi Piſcatoris, & manſionem Walteri Regis, & manſionem Joannis Bec de Dieſt, & manſionem Henrici de Velthem, & manſionem Arnoldi de Godobolſrode. Item domiſtatio Walteri Maah, & domiſtatio proxima atrio.

Dedi etiam poteſtatem ſæpedictis Regularibus has domiſtationes emendi, cum hereditatibus, cùm poſſunt, me non requiſito, vel aliquo herede meo, vel aliquo Officiario vel Judiciario meo, vel ſucceſſorum meorum.

Præ-

Præter hæc ſciant omnes, quod ipſos Canonicos & omnia bona eis collata, & conferenda à fidelibus, meæ & ſucceſſorum meorum ſuppono protectioni, ne aliquis contra eos audeat malignari, & ut perpetuâ pace gaudeant.

Ut autem hæc omnia firmam in Domino ſtabilitatem obtineant, præſens Scriptum confirmari curavi ſigilli mei appenſione, ut omnis falſitatis calumnia in poſterum ſopiatur.

Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo ſexto. 1206.

Acceſſit deinde confirmatio *Hugonis* Epiſc. Leod. & *Engelberti* Archiepiſcopi Colonienſis Anno 1207.

Baſilica hujus Cœnobii conſecrata eſt Anno 1228. & Parochiali jure donata Anno 1252. eo enim ipſo anno hæ quinque Parochiæ inſtitutæ ſunt, quamvis autem quidquid mœnibus incluſum erat & ſuburbanum, antea ſoli & immediatè *D. Petri* ſubjaceret, tamen Sacella ſuburbani, ut tum erat, vicinis domibus adminiſtrandi quædam Sacramenta ab antiquo jus habuerunt.

Inter Parochos hujus Eccleſiæ Parochialis Doctorali laureâ inſigniti fuerunt *Joannes Paludanus* Mechlinienſis S. T. D. ſcriptis clarus, dein Plebanus *D. Petri* in hac Urbe. Obiit 1630. & *Guilielmus Delvaux* S.T.D. dein Ao. 1720. Præſes Collegii *Viglii*.

Anno 1449. hoc Cœnobium ad inſtantiam *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ, Brabantiæ &c. a *Nicolao V*. Pont. Max. in Abbatialem dignitatem ſuppreſſo Præpoſiti nomine ſublimatum eſt, cujus Præpoſitorum & Abbatum ſeriem hic damus.

PRÆPOSITI S. GERTRUDIS.

I. Franco cum Præpoſiti dignitate rexit annis XIII. Obiit 1229. die 27. Martii.
II. Franco II. Obiit 1233.
III. Libertus. Obiit 1239.
IV. Adamus de Bruxella. Obiit 1248.
V. Goswinus de Staden. Obiit 1289.
VI. Henricus de Boensbeeck. Mortuus 1296.
VII. Arnoldus de Castro. alias *vander Borcht*. Obiit 1307.
VIII. Godefridus de Udechem. Obiit 1320.
IX. Guilielmus de Wilre. Obiit. 1325.
X. Joannes Jolys. Obiit 1327.
XI. Henricus de Fura. poſtquam XVII. Præpoſitum egiſſet, renuntiatus eſt Abbas anno 1344. Succeſſoribus hunc titulum negligentibus, eo mortuo Abbatis nomen deſiit. Obiit 1347. die 21. Novembris.
XII. Henricus de Roede. Obiit 25. Januarii 1379.
XIII. Livinus de Erpe; ab aliis *Leonius* appellatus. Obiit 1402.
XIV. Conradus vander Balckt. Obiit 1420. die 21. Septembris.

ABBATES.

I. Walterus Moillaert. Præpoſiti munere functus annis XXIX. novam Abbatis dignitatem obtinuit a *Nicolao* V. Pont. Ao. 1449. ad petitionem *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ, Brabantiæ &c. deſignatus ante, anno 1428. primus Conſervator Privilegiorum Univerſitatis,

quod munus ſucceſſores Abbates ferè omnes exercuerunt. Vixit in eâ dignitate annis XV. ac reſignatione factâ ſupervixit annis duobus. Obiit 1467. die 19. Aprilis.

II. Theodorus de Brakel *dictus de Overdeyl* ex ſpontaneâ ceſſione ſui prædeceſſoris factus Abbas anno 1465. Sodalitatem *S. Gertrudis* inſtituit, fuit Conſervator Privileg. Academ. Reſignavit 1487. Obiit 1488. die 10. Aprilis.

III. Joannes vander Moere in Decretis Licentiatus ex voluntaria reſignatione ſui prædeceſſoris factus Abbas Ao. 1486. & Privilegiorum Conſervator Acad. Lovan. Obiit Ao. 1514. die 5. Maji.

IV. Antonius van Nieuwenhoven. Lovanienſis ex Paſtore Ooſterwicano electus Abbas, fuit Conſervator Privilegiorum Acad. Lovan. Obiit Ao. 1528. die 24. Decembris.

V. Petrus Was Bruxellenſis Prior quondam & Paſtor in Helvoirt fuit Conſervator Privilegiorum Academicorum expletis XII. Præfecturæ annis, poſtulavit Coadjutorem cum jure ſucceſſionis *Philippum de Hoſden*, ac tandem ſeceſſit ad curam Paſtoralem Oiſterwicanam ubi uſque ad Annum 1553. ſupervixit.

VI. Philippus de Hosden ab an. 1538. Coadjutor ſui Prædeceſſoris & Ao. 1551. die 22. Aprilis factus Abbas, eodemque anno electus Conſervator Privilegiorum Univerſitaris. Obiit anno 1569. die 1. Junii.

VII. Joannes vander Linden Lovanienſis ex Priore electus Abbas, fuit Regi Catholico a Conſiliis Status An. 1570. Interfuit nomine Ordinum Belgicarum Pacificationi Gandavenſi Anno 1576. & 1579. & Colonienſi Anno 1581. Hinc inter tumultus Belgicos Civitatem Sylvæducenſem in obſequio Regis Catholici ſuſtinuit. Vivere deſiit Ao. 1585. die 22. Jannarii.

VIII. Adrianus de Beaufort. Ao. 1589. electus Conſervator Privilegiorum Univerſitatis Lovanienſis. Obiit Ao. 1593. die 4. Aprilis.

IX. Arnoldus ab Eyntshouts Sylvæducenſis ex Paſtore Oiſterwicano electus Abbas Anno 1593. fuit Conſervator privilegiorum Academicorum. Migravit e vitâ Anno 1607. die 11. Martii.

X. Ludovicus van Eynatten *de Lichtenbergh* fuit Conſervator Privilegiorum Academ. Lovan. Obiit anno 1626. die 1. Martii.

XI. Josephus Geldolphus a Ryckel ex pago Oirbeeck agri Thenenſis, ex Paſtore Oiſterwicano electus Abbas, reliquit ingenii ſui doctrinæque præclara monumenta, quæ in Bibliothecâ Belgicâ recenſet Valerius Andreas, inſtituit in ſuâ Eccleſiâ Sodalitium pro animabus defunctis. Obiit Anno 1642. die 21. Octobris.

ABBATES MITRATI.

I. Winandus de la Margelle, è Baronibus de *Efden* primo ſupprior, dein Parochus in *Neerlanden*, inauguratus Abbas 1644. die 6. Martii. Anno 1652. obtinuit ab *Innocentio X. Papa* pro ſe & ſucceſſoribus Mitram & Pontificalia. Obiit Ao. 1664. die 28. Junii.

II. Maxæmilianus van Leefdael ex Baronibus de *Leefdael*, primo Parochus in Berekum, exinde Præpoſitus Arſcoti, Judex Synodalis & Conſervator Privilegiorum Univerſit. Lovan. Vivere deſiit die 1. Januarii 1668.

III.

III. Claudius Franciscus de la Vieuville, Judex Synodalis & Conſervator Privilegiorum Academ. Lovan. Obiit 1697.

IV. Antonius de Fourneau ex Comitibus de Cruyckenburch, inauguratus die 9. Februarii 1698. Mortuus Ao. 1699.

V. Alexander Carolus Pallant Luxemburgenſis ex Priore electus Abbas, Judex Synodalis, Conſervator Privilegiorum Academicorum, ad Comitia Ordinum Brabantiæ pluries Deputatus Ordinarius, Eccleſiam ſuam, Abbatiam, & ædes vicinas novis ædificiis exornavit. Anno 1717. interfuit ex parte Ordinum Brabantiæ inaugurationi *Caroli VI. Cæſaris.* Obiit die 24. Octobris Ao. 1720.

VI. Guilielmus Philippus ex Marchionibus de *Herzelles* ex priore electus Abbas, inauguratus die 25. Januarii Ao. 1722. Hodie laudabiliter præeſt.

In hac Abbatiâ a primâ inſtitutione nolli niſi claris orti natalibus aſſumi poſſunt.

Parochias habent ſibi ſubditas & a Regularibus ſuis, ſeu Canonicis adminiſtrari ſolitas ſequentes *Oiſterwyck*, *Helvoirt* in Diœceſi Sylvæducenſi, *Arſcot*, *Betecum*, *Langdorp*, *Rillaer*, *Thielt-B. Mariæ*, *Ottenborch & Neer-Landen* in Diœceſi Mechlinienſi.

Quinta Parochia eſt *S. Quintini*, cujus templum ſtructum ſeculo XIII. in Suburbano ditionis Heverleenſis. Hujus Eccleſiæ ambitus dein extenſus, & pulcherrimæ in ſpeciem Eccleſiæ conformatus. Hoc templum quidem non maximum, ſed vel judicio *J. Lipſii* pulcherrimum.

In hac Parochiali conditus eſt *Revmus. Joannes a Stryen* Dordracenus II. Middelburgenſium Epiſcopus ob religionem exul, qui obiit Lovanii Præſes Seminarii Regii, cujus Inſcriptio ſepulcbralis eſt hæc.

Reverendmo. D. D. *Joanni Stryen* ſecundo Middelburgenſi Epiſcopo, Seminarii Regis Lovanienſis primo rectori, ob Religionem exuli, defuncto Lovanii 8. Julii. 1594. H. H. P. R.

Inter Paſtores hujus Parochialis memorantur *Petrus de Fine Liropius* S. T. D. & Profeſſor. Obiit 1617. & *Martinus Deckerius* S. T. D. Obiit Anno 1618.

Atque hæ ſunt quinque illæ Parochiæ Urbis Lovanienſis, olim unica erat *D. Petri* manſitque ad annum 1252. cum aucto mirum in modum Urbis Pomerio & incolarum numero, ad curas ejus Parochi allevandas, quatuor iſtæ Parochiæ deſignatæ ſunt, *D. Petri* Patronatu & eminentiâ ſolum ſervatis, & aliis inæqualem Officii Paſtoralis communionem aſſumptis ſupradictis Eccleſiis, ſingulis limites præfixi ſunt juriſdictionum, accedente ad hoc Epiſcopali & Capitulari authoritate, ex quo tempore perſeverat illa, quam adhuc ſervant, Parochiarum diſtributio.

VIRORUM COENOBIA.

DOMINICANI: qui & tempore ſunt inter Religioſos hic primi, venerunt in Urbem ſub annum M. CCXXVIII. quibus *Henricus III.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux locum ſuum aſſignavit & ceſſit, ſcilicet Aulam

 ſuam,

Digitized by Google

ſuam, quam in Dyliæ Inſulâ habebat, medio ferè Urbis loco, quam Annales Lovanienſes *Baſſam Curtim* (id eſt inferiorem Aulam) vocant, ad diſcrimen illius ſuperæ, quam *Burgum* antiquitus & hodiè vocatum fuiſſe diximus.

Inter Sacellum *S. S. Roſarii* & Chorum conſpicitur tumba marmorea præfati *Henrici* Ducis, ejuſque Conjugis *Aleydis* cum hac inſcriptione.

Hic ſubtus jacet Dominus *Henricus* ejus nominis tertius Princeps Illuſtris, Dux Lotharingiæ & Brabantiæ ſextus, Hujus clauſtri fundator, & totius fundi dotator, qui Obiit Anno Domini M. CC. LX. Ultima die Februarii.

Hic jacet Domina *Aleydis de Burgundia* Duciſſa Brabantiæ ejus uxor, iſtius clauſtri & clauſtri de Ouderghem pia fundatrix, nec non Ordinis Prædicatorum benigna amatrix, quæ Obiit anno Domini M. CC. LXXIII. XXIII. die Octobris.

Ad amplificandum hoc Monaſterium donavit præfatis Fratribus idem Dux *Henricus* aream ſuam totam dictam *Oſſenvelt* ſitam inter Dyliam & AA retro hortum ipſorum Fratrum Anno 1258. cujus Donationis Diploma ſic ſe habet.

„ Henricus Dei Gratia Dux Lotharingiæ & Brabantiæ Univerſis præſentes litte-
„ ras viſuris ſalutem in Domino. Noveritis quod nos liberè contulimus prop-
„ ter Deum Fratribus Ordinis Prædicatorum in Lovanio Domino famulantibus aream
„ totam, quæ dicitur *Oſſenensvelt*, ſitam inter Diliam & AA. poſt hortum ipſorum
„ Fratrum pacificè & quietè ab ipſis perpetuo poſſidendam &c. Datum anno Domi-
„ ni M. CC. LVIII.

Præfata Duciſſa *Aleydis* conſtrui fecit in fundo F. F. Prædicatorum domum, quam a Priore ad vitam ſuam uno denario conduxit, ut eam in habitaret, atque ut eſſet propior tumbæ ſepulchrali chari ſui mariti, & ibidem remota a ſeculi curâ piis orationibus in Eccleſiâ ad ejus tumulum, vacare poſſet, quam domum teſtamenti tabulis poſt mortem ſuam legavit huic Monaſterio. Hoc Diploma recitat A. Miræus in Donat: Belg. Lib. I. cap. CXIII. ædit: novæ, ut ſequitur.

Aleidis, Dei gratiâ Lotharingiæ & Brabantiæ Duciſſa, univerſis Chriſti fidelibus præſentes Litteras inſpecturis ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra, quod cum claræ memoriæ Dominus HENRICUS, Dei gratiâ tunc illuſtris Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, Maritus noſter cariſſimus in extremis agens, apud Eccleſiam dilectorum in Chriſto Prioris & Fratrum Ordinis Prædicatorum in Lovanio, ſuam elegerit ſepulturam.

Nos ob reverentiam & amorem corporis ſui, nec non & devotionem dictorum Prioris & Fratrum, quos propter ſanctam converſationem ſuam, ſincerâ amplectimur in Domino caritate, domum unam, in fundo & proprietate memoratorum Prioris & Fratrum, ex conceſſione & licentia eorumdem, conſtrui fecimus. In qua pro tempore vacaremus nobis, & abſconderemus nos à tumultuoſis curis & occupationibus

mundi

Sepulture du Duc Henry III. aux F. Preſcheurs à Lovain.

Digitized by Google

Digitized by Google

mundi hujus; viſitaremus quoque interdum tumbam illius & ſepulcrum, quem ſicut viventem ſuper omnem in Deo dileximus creaturam, ſic eum in noſtra memoria jugiter bajulamus mortuum & defunctum.

Sanè cum a principo Fundationis ejuſdem domûs, noſtræ fuerit voluntatis, quod præfatus Prior & Fratres illam, cum omnibus attinentiis ſuis poſt obitum noſtrum propriis ſuis uſibus debeant applicare; illam cum attinentiis ſuis, ipſis Priori & Fratribus, ſub teſtimonio Petri & Ægidii Scabinorum Lovanienſium, noſtrorum fidelium, propter hoc ſpecialiter advocatorum, in eleëmoſynam liberè & abſolutè contulimus, ob remedium animæ prænominati Ducis & Mariti noſtri cariſſimi; nihil juris io illa ac attinentiis ſuis nobis ac noſtris heredibus reſervantes: quam ad vitam noſtram pro denario uno conduximus, ſecundùm legem & conſuetudinem Oppidi Lovanienſis à Priore & Fratribus antedictis.

Rogamus autem dictos heredes noſtros, & conteſtamor eos, per aſperſionem Sanguinis Jeſu Chriſti, ut ipſum Priorem & Fratres ſæpiùs memoratos pacificâ poſſeſſione domûs ipſius gaudere permittant, nec eos in aliqua occaſione debeant moleſtare.

In hujus itaque Donationis noſtræ teſtimonium eiſdem Priori & Fratribus, ſub dictorum teſtimonio Scabinorum, præſentes Litteras dedimus, Sigilli noſtri muoimine roboratas. Actum & datum Lovanii, in Eccleſia prædictorum Prioris & Fratrum, coram Altari, in craſtino Paſchæ, anno Domini milleſimo duccenteſimo 1263. ſexageſimo tertio.

Joannes II. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux &c. avorum ſuorum veſtigiis inhærens ex ſpeciali erga hunc Conventum affectu, fundum ejus addito inſigni prato multum adauxit anno 1305. ut patet ex hoc Diplomate quod refert *Edmundus Dinterus* in M. S. Chronico Ducum Lotharingiæ & Brabantiæ, quod apud nos latet.

„ *Joannes* Dei gratia Dux Lotharingiæ Brabantiæ & Limburgi. Univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem & omne boo um. Noveritis nos contuliſſe propter Deum Fratribus Prædicatoribus de Lovanio planitiem jacentem juxta Cœmiterium Fratrum Prædicatorum prædictorum ab angulo Cœmiterii præfati uſque ad molendinum in longitudine, & a Cœmiterio uſque ad aquam io latitudine ad muniendam dictam planitiem pro ipſorum Fratrum commodo, ſecundum quod eis videbitur expedire. In cujus rei teſtimonium his præſentibus litteris ſigillum noſtrum duximus apponendum. Datum Furæ in craſtioum S. Diooyſii. Anno M. CCCV.

In Choro templi feneſtræ vitreæ ſunt, quas præfatus Dux *Henricus* & liberi ejus donarunt, in quibus eorum effigies etiamnum apparent depictæ.

Fama tenet & certo conſtat *Albertum Magnum* Ratisponenſem Epiſcopum huc veniſſe & altaria duo in anteriori templo conſecraſſe anno 1276. Conſecrationis Litteræ præfati *Alberti* etiamnum ſervantur in hoc Monaſterio.

Vetus qnoque traditio habetur Angelicum Doctorem *Thomam Aquinatem Alberti Magni* Diſcipnlum unà cum Magiſtro Lovanium veniſſe eoque ſolemnia peragente, Diaconi miniſterio functum fuiſſe, hodieque monſtratur pluteus in Odoeo Prædicatorum, quo fertur uſus in Euangelio decantando, inquit *I. Lipſius.* Verumtamen, ut cum veniâ dicam, inquit *Locrius* in Chronico Belgico ad hunc annum Chriſti MCCLVI. altius id videtur referendum, nam ut habetur in Breviario Romano & alibi *B. Thomas* anno MCCLIV. in vivis eſſe deſiit.

Ex hoc Monaſterio fuit *Pipinus Roſa* Epiſcopus Salubrienſis & Suffraganeus Cardinalis Granvellani Archiepiſcopi Mechlinienſis qui obiit Mechliniæ anno 1568. & in hoc Cœnobio ſepultus.

Item Venerabilis *Thomas Cantipratanus*, qui hic Supprior & S. T. Profeſ-

feſſor fuit & communuiter putatur fuiſſe Suffraganeus *Nicolai* Epiſc. Camerac. Sed uullo certo & ſolido fundamento. Obiiſſe putatur anuo 1280.

FRANCISCANI hîc veuêre quinquennio poſt *D. Franciſci* mortem qui eſſet anno 1231. non diu poſt Dominicanos. Initio fuêre Conventuales, qui redditus, ac bona temporalia admittebant, qui hunc Conventum uſque ad annum 1449. incoluerunt. Conventualibus ſucceſſêre *Reformati* (vulgo *Coletani* nuncupati) qui priſtinæ Euangelicæ paupertatis obſervantiam reducere cœperunt, donec tandem anno 1506. pridie exaltationis *S. Crucis P.P. Obſervantes* ad Monaſterium hoc incolendum vocati ſunt, qui deinceps in hodiernum uſque diem pacificè in eodem morati fuêre. Cumque hi pro viribus S. Inſtitutoris ſui paupertatem zelantes, cunctos Monaſterii redditus ac proventus abdicarent. Amplæ Conventualium poſſeſſiones partim Eccleſiæ Collegiatæ *D. Petri*, partim majori ejuſdem Urbis Hoſpitali auctoritate Apoſtolicâ applicatæ ſunt, ut apparet ex Bulla *Alexandri VI.* deſuper datâ, quæ in Archivo ejuſdem Monaſterii adſervatur.

In hoc Conventu ab ipſis Monaſterii incunabulis totius Germaniæ Inferioris tyrocinium fuit, & perpetuo viget Studium Theologicum.

AUGUSTINIANI. locum in Urbe dono principis & Oppidi Anno 1263. templum & Cœnobium Eleemoſynis privatorum conſecuti ſunt. Templum *Petrus Ortonienſis* Antiſtes & Suffraganeus Leodienſis anno 1270. conſecravit feſto Aſſumptionis *Mariæ*: ubi religioſè adſervatur & miraculis claruit innumeris Hoſtia quædam mirabili Dei operatione in carnem mutata Anno 1374. Middelburgi in Zelandiâ, quam Coloniâ eodem anno attulit *Joannes Gheeſt* ex Archiepiſcopi Colonienſis Confeſſario hîc Prior. Noſtrâ ætate Anno 1674. die 8. Septembris hujus Sacroſanctæ Hoſtiæ miraculoſæ in carnem converſæ ſolemne Jubilæum anni trecenteſimi magnâ celebritate ibidem celebratum eſt, in cujus ſolemnitatis Octavâ Exim. P. Chriſtianus *Lupus* S. T.D. & Profeſſor in Univerſitate Lovanienſi, optime de antiquitate Eccleſiaſticâ meritus, inſignem habuit Orationem typis edita in Opuſculis ejus poſthumis.

Denique memoriâ dignum, primum qui in erectâ Lovanii Academiâ Theologiam profeſſus eſt, hujus loci Religioſum fuiſſe, ad extremum ob Theologiæ ſtudium optimè audiviſſe hoc Cœnobium. quo ſtudiorum bonorumque cauſa ex variis totius Belgii hujus inſtituti Monaſteriis, magno numero adoleſcentes & viri inſignes confluunt.

BEGGARDI ſive *Bogardi Fratres*, olim Laici ut appellamus, & texendo vitam tolerabant; certis tamen legibus & communione devincti fuêre anno 1280. vel ante: nam extat tunc Diploma *Joannis* Ducis recipientis eos in tutelam, qui licet tertiam *S. Franciſci* Regulam aſſumpſerunt, tamen uſque ad Dnæ. *Margaretæ* (quæ *Caroli* Burgundi uxor fuit) ævum An. 1468. Sacris non initiati fuerunt; dein anno 1596. receptis in ſuum Monaſterium Vlierbecanis qui ſupererant, ad paucos redacti Fratres, *D. Benedicti* habitum & inſtitutum amplexi ſunt, accedent ad id auctoritate Pontificiâ.

Eſt & aliud *Beggardorum* Collegium ſeu Seminarium pro ſui ordinis ſtudentibus; fundarunt illud ejuſdem Ordinis Patres Capituli Zepperenſis, & admiſſum eſt ab Univerſitate ſub certis legibus & conditionibus, quas iidem Patres approbarunt anno 1641.

PRIO-

Prioratus Canonicorum Regularium S. Martini ſub Regula *S. Auguſtini* Capituli Windeſemenſis. Initia ſua debet *Henrico Welleus* in *D. Petri* Capellano. Is zelo pietatis & famâ Scholarium (ſic vocabant Clericos in commune viventes) Daventrienſium Advocatis ex illo loco Fratribus ejuſdem inſtituti Collegium in honorem *S. Gregorii* inſtituit, ut qui juventutis formandam ætatem inſumpſerat, ejus vitâ functi Hæreditas ad ſimiles uſus applicaretur. Fratres enim illi ævo iſto docendo ſcribendoque ſe occupabant. Hanc pii ſenis voluntatem, qui executioni mandarent deſignati Priores Viridis Vallis & Septem Fontium in Sylvâ Soniâ. Advocati Daventriâ Religioſi, & inter primos *Ægidius Walrami*, qui & novellæ plantationis negotium ſummâ diligentiâ confecit, exſtructis potioribus, quæ nunc viſuntur ædificiis, additoque Sacello ipſo *D. Martini* feſto, Unde *S. Martini* Cœnobium cognomen induit.

Interjecto paucorum annorum ſpatio ſatius viſum magis expedire inſtitutum vitæ mutare: itaque accedente Epiſcopali auctoritate idem *Ægidius Walrami* cum ſuis ſub Priore Bethlecmitico Regulam Canonicam *S. Auguſtini* profitetur Anno 1447. ex Rectore Prior electus. Poſt cujus obitum *Henrico de Ponte* Priore agente unitum eſt anno 1462. Capitulo Windeſemenſi. Habet hoc Cœnobium inſignem Manuſcriptorum Bibliothecam produxitque viros pietate & doctrinâ illuſtres.

Seculo XVI. Thronianum Monaſterium Canonicorum Regularium ejuſdem inſtituti juxta Herendalium in Diœceſi Antverpienſi in cineres verſum & etiamnum in ſuis ruinis ſepultum, Religioſis ad ejuſdem Ordinis Canonicam, quæ eſt Lovanii ad *S. Martinum*, tranſlatis Anno 1616. etiam titulis cum pleriſque bonis per ſedem Apoſtolicam de conſenſu Principis eidem eſt unitus, qui jam vocatur *Thronus B. Mariæ ad S. Martinum*. Pars tamen proventuum Collegio pro Studioſis Congregationis Windeſemenſis Lovanii erecto applicata manet.

PRIORES S. MARTINI.

I. Ægidius Walrami ex villa *Koeſtris* in Hannonia. Obiit Ao. 1459.
II. Henricus de Ponte Lovanienſis ex Procuratore electus Prior. Obiit Ao. 1472.
III. Antonius ab Emichoven Geldonienſis nobili ſtirpe ortus. Obiit Ao. 1483.
IV. Joannes Byvoerden Thenenſis, cum vix per annum præfuiſſet, vitâ exceſſit 1484.
V. Gisbertus Pigge. Lovanienſis ex Suppriore electus in Priorem. Ceſſit Ao. 1487.
VI. Philippus de Sluтere alias *Cleymans ex* Haeght. Obiit Anno 1489.
VII. Adam Jordaens alias *Bogaerdt*. Ceſſit Ao. 1493.
VIII. Joannes Aerts. Ceſſit Ao. 1497.
IX. Joannes Impens Thenenſis. Ceſſit 1500.
X. Joannes de Jonckheere Furnenſis profeſſione Viridis Vallis, hic Prior electus. Obiit Ao. 1569.
XI. Joannes Aerts ex Noſſegem. Obiit Ao. 1537.
XII. Joannes Bauwens Lovanienſis ex Rectore Monialium in Ekeren. Obiit 1554.

XIII. Joannes Costerius Lovanienſes, ſcriptis clarus. Vitam exuit Ao. 1559.

XIV. Joannes Vlimmerius Lovaoienſis ex Procuratore Prior electus, ſcriptis editis clarus. Ceſſit Ao. 1562. Mortuus ſenex Ao. 1612.

XV. Paulus vanden Bosch Lovanicoſis ex Priore io Crucis-Lenio Prior electus. Ceſſit Ao. 1577. & reliquum vitæ librorum ſcriptiooe ioſumpſit. Obiit Ao. 1592.

XVI. Paulus Cool. Profeſſus in Rubeâ Valle, ibique Procuratorem agens, hic electus Prior. Reſignavit poſt trimeſtre.

XVII. Augustinus Bastenius Sichemlenſis Procurator, deio Prior in Crucis-Leoio. In vivis eſſe deſiit Bruxellis Ao. 1612.

XVIII. Jacobus a Cantelbeeck Mechlinienſis. Profeſſus in Throno prope Herendalium ex Rectore Monialium *S. Luciæ* prope Trudonopolim, hic electus Prior. Obiit anno 1614.

XIX. Augustinus Kerckhoven Lovanicoſis. Ceſſit Ao. 1619. Mortuus 1624.

XX. Christophorus Pasteels Lovaoienſis Supprior, deio Prior in Bethlehem, exinde Ao. 1619. ad regimen propriæ domus electus Prior. Obiit Ao. 1635.

XXI. Petrus de Waerseggere ex patricia familiâ Lovanienſium, poſt variis officiis perfunctis, Rectoris Mooialium in mediâ platea Lovanii & io Betaoiâ Mechlioiæ, ac Præſidis Collegii Canonicorum Regularium Lovanii, hic Prior electus. Obiit 1652.

XXII. Petrus a S. Trudone alias *van S. Truyen* Mechlioienſis S.T.L. ex Suppriore electus Prior, deio anno 1656. Generalis Capituli Windeſemenſis, ſcriptis etiam editis clarus. Obiit Ao. 1677.

XXIII. Rumoldus Croon. Mechlinienſis. Vitâ exceſſit Anno 1683.

XXIV. Petrus de Wulf Brugenſis. Obiit anno 1708.

XXV. Martinus Neex ex Lille. Obiit anno 1712.

XXVI. Petrus Hoppenbrauwer Lovanienſis. Obiit anno 1720. die 26. Sept.

XXVII. Jacobus Bollaert Mechlioieoſis, electus in fioe Septembris anno 1720. Hodie præeſt.

CARTUSIA cui oomen *S. Mariæ Magdalenæ ſub Cruce* ad muros Urbis loco ſolitario & a turbis remoto. Ad hujus domus auſpicandum ædificiom *D. Walterus Waterleet* Præpoſitus Malbodieoſis & Scholaſticus Bruxellenſis, fundum emit quatuor jugerum terræ circa annum 1491. Foerunt & duæ Illoſtres Matrooæ *Margareta Eduardi* Regis Angliæ ſoror vidua *Caroli Audacis* Ducis Burgundiæ, & *Maria Magdalena Hamalia* Vidua item *Guilielmi Croy*, utraque pietate & liberalitate etiam in hospios uſus inſignes. *D. Joannes Overboſius* Naſſoviorum Quæſtor nomeu ſecuodarii Fundatoris adeptus eſt, qui ſex millia Rhenenſium ad hoc opus contulit. Inter cæteros fundatores numerantur *Ægidius* Archidiaconus Hannooiæ, qoi in hoc pium opus tertiam booorum partem teſtamento legavit. *D. Franciſcus de Buſleyden*, *S. Lamberti* Leodienſis ac *D. Donatiani* Præpoſitus. *D. Nicolaus le Ruiſtre* Epiſcopus Atrebatenſis. *D. Couradus de Sarto* Præpoſitus Mechlinienſis. Et plures alii.

In hoc Cœnobio inquit *J. Lipſius* eſt ſpectabilis porticus magnitudine & opere: nec ſcio ao hic aot in finitimis locis alia comparanda. Templum exſtructum expeoſis duorum fratrum *Ghisberti* & *Walteri de Potere* dedica-

tum

tum anno 1501. per *Libertum* Epiſcopum Beritenſem & *Joannem* Epiſcopum Cyrenenſem.

Habuit hoc Cœnobium viros virtutis merito omnibus ſuſpiciendos; ita ut præcipuorum in Univerſitate Collegiorum proviſio (ut loquuntur) Priori hujus domus inter alios demandata ſit.

PATRES SOCIETATIS JESU primum duo anno 1542. Lovanii advenêre; dein plures acceſſerunt, quibus *Elias de Schore* Patricius & Senatus Brabantiæ a Secretis, hortos, ædeſque amplas viâ Bacculanâ ſitas ſuo ære comparavit, accedente conſenſu Senatus ſub certis legibus anno 1562. Quæ ædes & fundi dein cum inde migrati fuêre ab eis pretio ſibi comparavit *Jacobus van Santvoort* J. U. D. & SS. Canonum Profeſſor & Decanus *D. Jacobi*, & eas inhabitavit ac moriens Ao. 1648. convertit in inſigne Orphanotrophium, illudque amplis redditibus ditavit. Porro Ao. 1598. cum Sociorum numero anguſta ea eſſet habitatio, & in Urbis angulo retruſa, ſedes transferre placuit, in eum ubi nunc agunt locum, univerſo Senatu annuente, & novas ædes civili exemptas jure inter Eccleſiaſtica liceret transferre, quas ædes Socii ſenſim ſuis aptavêre uſibus.

De Lovanienſi Collegio ante omnes quo favore, quâ donatione meritus eſt æternâ memoria *Livinus Torrentius II.* Antverpienſium Epiſcopus, qui moriens ſuas opes, & Bibliothecam quam habebat inſtructiſſimam, huic Collegio legavit Ao. 1595. quæ exiſtimabatur iſto ævo facilè triginta florenorum millia.

Noſtrâ ætate magnificum & ſumptuoſum a Patribus exſtructum eſt Templum, in quo ſolemniter Sacrificium Altaris oblatum eſt feſto *S. Matthæi* Apoſtoli die 24. Februarii anno 1666.

FRATRES CAPUCINI hanc Urbem ingreſſi ſunt anno 1591. ac primum advenêre duo *P. Joannes Landenſis*, & *Jacobus Audomarenſis* ad explorandum civium animos, an in eâ urbe in quâ Univerſitas celeberrima obtinere locum poſſent ad exſtruendum Monaſterium. Primum ea res apparebat pluribus difficultatibus obnoxia, tum propter temporis anguſtias, civium inopiam, excurſiones militum ſtatuum Hollandiæ, & tumultus præſidiariorum militum. Tandem a Magiſtratu benignè recepti & perpauco tempore habitarunt in ædibus privatis propè Sacellum *S. Urſulæ* in mediâ plateâ; verum cum hic locus ob humiditatem non ſolum inhabitabilis, ſed & ſanitati noxius Fratribus foret, Urbem deſeruêre; ſed dein paulo poſt reverſi, eis fundum obtulit, quem in loco amœniſſimo intra Urbis ſepta poſſidebat, cum quibuſdam ædificiis dirutis *Exim. D. Jacobus Bayus* S. T. D. & Collegii Sabaudici Præſes. Mox in eo fundo fundamenta novi Conventus jacta fuêre ac mirabili populi adjumento & piorum donariis, brevi temporis ſpatio fabrica hujus Conventus mirum in modum accelerata eſt. Templum hujus Conventus Conſecratum eſt anno 1595. die 27. Januarii a *Giſberto Maſio* Epiſcopo Sylvæducenſi, conſenſu *Matthiæ Hovii* Vicarii Generalis ſedis Mechlinienſis vacantis. *Ex Archivis Monaſterii.*

Dein cum hic Conventus nimis anguſtus & incommodus foret Fratribus Anno 1613. prædictus *Jacobus Bayus* liberaliter contulit ad alium novum Conventum exſtruendum hortum ſuum & pomarium, quod habebat pulcherrimum priori Conventui contiguum, ubi amplior & laxior commoditas pro Fratribus; itaque deſtructo priori Conventu in ſuperiori horti parte ſito, ibidem novum Conventum & Eccleſiam exſtruere aggreſſi ſunt, primum la-

pidem fundamentalem ponente prædicto *Jacobo Bayo* juxta Rivulum *Furam* (vulgo *Het Voerken*). Eccleſia conſecrata eſt Dominica prima Octobris Anno 1618. in honorem Dei omnipotentis & Virginis Deiparæ Immaculatæ conceptæ a *Nicolao Zoeſio* Epiſcopo Sylvæducenſi, facultate obtentâ a *Matthia Hovio* Archiepiſcopo Mechlinienſi.

Inter benefactores qui ad fabricam hujus Conventus & Eccleſiæ plurimum contulerunt, primum locum obtinet prædictus *Jacobus Bayus* in cujus fundo exſtructus eſt, qui inſuper dedit calicem pretioſum deauratum; dein *D. Franciſcus Muylbroeck* qui dedit ad hoc pium opus 2100. florenus, *D. Joanna van Straeten* quæ dedit 200. flor. reliqua opera piorum eleemoſynis hinc inde collectis perfecta & abſoluta ſunt.

In hoc Conventu Fratres hactenus ſedem ſtabilem fixerunt, & in eo dein conſtitutus eſt Tyronicium ſeu Noviciatus hujus Provinciæ.

CARMELITARUM DISCALCEATORUM COENOBIUM in hac Urbe, eſt duplex unum plateâ Heverenſi dicatum *S. Alberto*, ubi eſt Tyrocinium hujus Provinciæ fundatum Anno 1612. a Sereniſſimis Principibus *Alberto & Iſabellâ*.

Alterum eſt ad Urbis mœnia dicatum *S. Joſeph* ubi quaquaverſum patet aſpectus amœnus, in loco hodiedum & antiquitus dicto *Placet* unde Cœnobio nomen adhæſit, quod initium ſuum ſumpſit Anno 1621. die 14. Septembris. In hoc Cœnobio viget continuum ſtudium Theologicum hujus Provinciæ, pro ſtudioſis alumnis.

Eccleſiam in hoc Cœnobio ſuo ære noſtra ætate exſtruxit *D. Stephanus de Gamarra* Eques militaris *D. Jacobi* Arcis Gandavenſis præfectus &c.

Ex Archivis Monaſterii.

CONVENTUS FRATRUM MINORUM HIBERNORUM dicatus *S. Antonio de Padua*, erectus anno 1609. munificentiâ *Philippi III.* Hiſp. Regis, curâ ac ſollicitudine *Florentii Conrii* Thuanenſis Archiepiſcopi, tum Hiberniæ Provincialis Miniſtri, primum lapidem ponentibus anno 1618. Sereniſſimis Belgarum Principibus *Alberto & Iſabella*.

Hic Conventus hodiedum floret per Religioſos verè obſervantes quos inter aliquando, exſtitêre Comitum, Baronum, Equitum Auratorum, procerumque primæ nobilitatis filii, ſeſe omnes per pietatem, & ſtudia præparantes ad excolendam vineam Domini, fidemque Orthodoxam in Angliâ, & Hiberniâ ſtabiliendam.

Vixerunt in hoc Conventu plures viri doctrinâ ac dignitate illuſtriſſimi, quos inter præfatus *Florentius Conrius* Archiepiſcopus Thuanenſis, Theologus eximius, & in *S. Auguſtino* verſatiſſimus, libris etiam editis clarus, *Hugo Cavellus* Archiepiſcopus Armachanus, *Thomas Flemmingus* Archiepiſcopus Dublinenſis, *Boetius Egranus* Epiſcopus Elfinenſis, & alii plurimi in miſſione Hibernicâ illuſtres, qui carceres, tormenta, opprobria pro fidei veritate perpeſſi ſunt, quorum indicem texere nimis longum foret, & hujus non eſt inſtituti.

In hoc Conventu primum editus eſt Catechiſmus linguâ Hibernicâ, cujus characteres diverſi ſunt ab omnibus Europæis.

CARMELITARUM COENOBIUM primitus Collegium, inſtituit *Godefridus de Loë* ejuſdem Ordinis alumnus Conventus Mechlinienſis

S.

S. T. D. ſtudii Colonienſis, is anno 1431. auctoritate Apoſtolici apud Belgas Legati & approbante Theologicâ facultate, domum ſuam ac conjunctos illi fundos, ubi cum ſuis privatim habitabat, in loco primo *op de Bieſt* dicto, in Collegium pro Religioſis Ordinis ſui erexit; dein ad *D. Antonii* in in hac Urbe Sacellum, indeque ab *Ægidio Fabri* Regente Collegii translatum fuit ad aliam domum ſitam in plateâ lapideâ, eidem Collegio Scholaſtico legatam a *Georgio Bourgenſi* Cameracenſi J. U. L. ad *D. Joannem* Leodii Decano qui An. 1488. obiit: Quæ quidem domus ceſſit Collegio Ordinis Teutonici, poſtquam Anno 1617. migravit hinc ad Sacellum *D. Catharinæ* ad Urbis mœnia, & ita hoc Collegium in Monaſterium converſum eſt, ædificato ibidem a Superioribus Monaſterio, ubi nunc Conventus comptiſſimus, & floret ſtudium Theologicum. Ibidem anno 1631. reformatio ſtrictioris obſervantiæ introducta eſt.

DOMINICANI HIBERNI ob atroces Hæreticorum perſecutiones patriam deſerere coacti, Refugium aliquod ſibi compararunt Lovanii initio ſeculi XVII. pro educandis alumnis ſui Ordinis, qui deinde ad miſſionem procederent.

Primo ſtabiliti fuêre in Eccleſiâ prope *Burgum*, vulgo *Caſtrum Cæſaris*, dein in loco ubi hodie morantur, in eo anno 1626. erectus fuit Conventus ſub invocatione *S. S. Crucis* incorporatus eſt Matriculariæ Univerſitatis anno 1659. ac eodem anno Eccleſiam eis ædificari curarunt *D. Gregorius Joyce* Canonicus Eccleſiæ *S. Nicolai* Galvienſis, Abbas Monaſterii Canonicorum Regularium Anagdunenſis, & *Henricus Joyce* Vicarius Generalis exercitus Sereniſſimi Regis Magnæ Britanniæ in Belgio, & Paſtor Galvienſis in Hiberniâ, ac *Guillielmus Joyce* eorum frater. Situs eſt hic Conventus loco amœniſſimo ad portam dictam vinearum, nunc novam Bruxellenſem, fundus ejus nonnihil elevatus eſt contra inundationes aquarum, quæ quandoque magnam urbis partem operiunt.

PATRES ORATORII JESU inſtituti Petri *Berullii* S. R. E. Cardinalis. Fundari cœpêre anno 1626. a *Jacobo Boonen* Archiep. Mechl. approbante Sereniſſimâ Belgarum Principe *Iſabellâ*. Fundum idem Antiſtes ſuo ære eis comparavit ab Abbate Vlierbacenſi, quod primitus erat Beggardorum Cœnobium, & Beggardis Benedictinum inſtitutum apud Vlierbacenſes amplectentibus anno 1596. obvenit Vlierbacenſibus. Idem Antiſtes dotem etiam liberaliter adjecit. In hoc Oratorio eſt Novitiatus, & ſtudia Philoſophiæ, atque ſacræ Theologiæ exercentur.

In hoc item Oratorio vivendi finem fecit *Balduinus Catzius* Archiepiſcopus Philippenſis & Vicarius Apoſtolicus Fœderati Belgii, ſepultus in Eccleſiâ hujus Oratorii cum inſcriptione ſepulchrali ut ſequitur.

Illuſtriſſ. & Rever. *D. Balduinus Catzius* Archiep. Philipp. & per Unitum Belgium Vicar. Apoſt. Obiit XV. Kal. Junii anno MDC. LXIII.

MINIMORUM CONVENTUS. ſitus eſt in plateâ quâ itur Dieſthemium. Fondatrix & dotatrix eſt *D. Erneſtina de Ligne*, vidua Excellentiſſimi *D. Joannis Comitis Naſſoviæ*, Equitis Aurei Velleris &c. Ao. 1639.

DOMINICANI ANGLI. expenſis & fundatione teſtamentariâ Eminentiſſimi *D. P. Philippi Thomæ Howardi* S. R. E. Cardinalis erectum fuit Lovanii anno 1697. parvum Collegium in quo Fratres Dominicani Angli ſtudiis Philiſophiæ & S. Theologiæ incumbunt. Primus Rector hujus Collegii fuir *P. Dominicus Williams*, runc Philoſophiæ Lector, poſtea S. T. D. & Provinciæ Angliæ Prior Provincialis.

ALEXIANI, funeribus curandis potiſſimnm operam dantes hîc & alibi in Brabautiâ apparere cœperunt circa annnm 1343. erant antem primitus Viri Laici operibus miſericordiæ ſe conſecrantes, dicti tum *Lollardi & Matemans*; placuit horum obſeqnium in curandis ægris, phreneticis, mortuis publicè & privatim omnibus, datuſque e publico locus, & denique anno 1485. conſultius tertiam *D. Franciſci* Regulam eis præſcribere, quod factum.

Nuperis aunis nitidum & perlucidum ſtruxêre Sacellum.

COENOBIA VIRGINUM.

BEGINARUM CURIA MAJOR cœpit teſte *J. Lipſio* anno 1205. ævum earum, inquit, vidi in Templi lapidibus ſculptum hiſce litteris, *Anno M. CCV. Hæc Curia incepit.* Teſtantur antiquæ & ætate graviores Virgines, quæ a prædeceſſoribus ſemper irrefragabili tradirioue acceperunt, ſe ex vetuſto Brabantiæ Dominio de *Meldert* propè Hugardiam belli tempore Lovanium migrare, fuiſſe compulſas iu loco *ten Hove*, unde *Curia de Hovis* vocatur.

Templum hujus Curiæ privatis earum opibus exſtrui cœptum anno 1305. dein reparatum, ornatumque curâ *Mariæ* Dominæ Cervienſis & Arſcotanæ.

Cura Beginarum de *Hovis* Lovanii a *Joanne II.* Duce Lotharingiæ & Brabantiæ anno 1310. commiſſa eſt Abbati Villarienſi, eoque jure nominat ad hanc curam.

Ad perennem memoriam & gloriam hujus Curiæ facit, quod in eâ Parochum egerit *Adrianus VI.* Vir tantæ eruditionis & virtutis, ut Snffragantibus vitæ meritis ad ſummi Pontificatus apicem ſublimatus ſit anno 1522. Et ne hanc curam, qnam chariſſimam habebat in terris deſeruiſſe videretur omnino, Vicarium inibi ſibi conſtituit quoad vixit, & non niſi moriens hanc curam dereliquit.

CURIA BEGINARUM MINOR putatur majori eſſe antiquior, licet Templi & locorum fundatorem agnoſcat *Ægidium Lieſenſone* Decanum *D. Petri* circa annum 1300.

Eccleſia hujus Curiæ *D. Catharinæ* dicata eſt, erecta in Parocbialem Anno 1631. auctorirate *Jacobi Boonen* Archiep. Mechl. ſuberat ante ea tempora Parocho Gertrudano.

HOSPITALE MAJUS ſive *Xenodochium*, *D. Eliſabethæ* ſacrum, fundatum per *Sophiam S. Eliſabethæ* Hungaricæ filiam, *Henrico II.* Brabantiæ Duci nuptam ante annos circiter CCCC. Unde hallucinatur *J. Lipſius* & *J. B. Gramaye*, dum inſtitutum dicunt ab *Henrico I.* vel *III.* Brabantiæ Duce.

Anno 1479. Virgines ſolutiore modo viventes in ordinem redactæ & Regu-

gulam *S. Auguſtini* aſſumere compulſæ ſont, urgente imprimis *Margareta* vidua *Caroli Audacis* Burguodiæ & Brabantiæ Ducis &c. procurante earum reformatiooem *Guilielmo Storm* XIII. Priore Bethleemitico, & evocatæ aliquæ ex Hoſpitali Valeocenenſi, qui eas formareot, & cæteris norma eſſent.

In hoc Xenodochio aonis XL. ægris aſſiduè mioiſtravit *Maria Sulperia*, majore io proximos charitate an conſtantiâ haud facile dixero. Ejuſdem ſacra oſſa a Sereoiſſimis Belgarum Principibus *Alberto & Iſabellâ* elevata ſuot & loculo impoſita, tum Sacelli muro inſerta, cum hujuſmodi litteris aureis exarato epitaphio io marmore terſiſſimo:

Maria Sulperia, raro admodum exemplo, Chriſtianæ officia pietatis amplexa, quadraginta annorum juge miniſterium noſocomio huic ſpontè dedit, conſilium aut ſolatium omnibus, paupertate dives, contemptu læta; non homines ſed Deum ſequi voluit. Hinc nudo veſtigio terram perpetuo calcans, ſprevit quidquid a cœlo remotum eſſet, ſed corpus ſummo rigore macerans dignum Deo animum effecit. Sic non minus virtute quam ætate veneranda, cum vixiſſet annos LXXV. ex umbra rerum ad lucem emigravit V. Kalendas Martias. M. DC.

Sereniſſimi Belgarum Principes Albertus & Iſabella Archiduces Auſtriæ, Duces Burgundiæ Principes Belgarum, oſſa extolli e terra in hoc conditorium curarunt, ut conſpicuo magis loco tam rarum vitæ exemplum legeretur Anno M. DCXVII.

Hoc Xenodochium Rectores habuit poſt earum reformationem Viros eximios, ac inter eos *Godſcalcum Roſemundum*, *Ruardum Tapperum*, & *Joannem Paludanum* omnes hujus Univerſitatis S. T. Doctores.

ALBÆ DOMINÆ qoæ hodie vocantur, fuetuot ab antiquo & annos D. quædam titulo & exemplo *B. Mariæ Magdalenæ* Pœniteotes, hinc inde collectæ & in commune viventes, quæ mutato vitæ inſtituto Anoo 1252. præſcriptum & habitum *S. Victoris* aſſumpſerunt, communique expenſâ anno 1258. Sacellum erigeodum curarunt, qoos dein liberius agentes in ordinem paulum alium couformare juſſus *Henricus de Ponte*, *B. Martini* Prior anno 1466. Sed parum ex Sententiâ. Denique Epiſcopali auctoritate compolſæ Anno 1501. *D. Auguſtini* Regulam aſſumpſerunt, qui tempore ejoſdem inſtituti profeſſa illuſtri loco nata *Cecilia d'Argenteau Hoyo* adveniens potiorem Cœnobii partem ſuo ære exſtruxit.

Inter varios Viros illuſtres huic Cœnobio per annos XIX. præfuit Vir

per omnia celeberrimus *Henricus Cuyckius* S. T. D. Decanus *D. Petri* dein Ao. 1596. laudatiſſimus Eccleſiæ Ruræmondenſis Antiſtes.

S. URSULÆ *Prioratus Auguſtinianarum* initia ſua debet *Eliſabethæ de Weſel* viduæ *Henrici de Duysborch* civis honeſti, quæ domus ſuas & hortos in mediâ plateâ (vulgo *d'Halfſtraet*) legavit Ao. 1415. ad uſum Collegii Virginalis, quod poſtea ratum habuit *Martinus V.* Pont. Max. anno Pontificatus ſui tertio, ſcilicet anno 1420. Virgines ex primâ inſtitutione in communi vitam agebant; ſed poſtea Regulam *S. Auguſtini* & clauſtrum ſub priore Bethleemitico *Petro Impens* aſſumpſerunt Anno 1515. Templum earum ſacrum *S. Urſulæ* & ejus ſodalitio. Hæ Virgines, cum Cœnobii proventus tenues eſſent, labore & induſtriâ ægeſtatem averterunt.

GRISEÆ SORORES. ab habitu Griſeo dicuntur, quæ profitentur tertiam Regulam *S. Franciſci*, de quorum initio nihil habemus. Mechliniâ relictâ Lovanium ſe receperunt ante annos ferè CCC. ſubſunt Abbati Gertrudano. Circa annum 1700. admiſêre ſtrictiorem obſervantiam Regulæ *S. Franciſci*, evocatis in hunc finem tribus ſororibus ex Cœnobio Moſe-Trajectenſi, quæ eas formarent.

NIGRÆ SORORES, ſuâ ipſæ induſtriâ ſurrexerunt, una quædam *Eliſabetha* Beginæ habitu ex tractu Leodienſi veniens anno 1438. domum ſibi comparans, Sociaſque aſſumens, ægrorum ſe miniſterio cœpit mancipare, unde loco paulatim ampliato & numero aucto Antiſtes Leodienſis *Ludovicus Borbonius* permiſit anno 1462. & Sacellum exſtruere, & Regulam ſub Martiniano Priore profiteri. Templum paulo poſt ſtruunt, quod conſecravit *Libertus Berytenſis* Epiſcopus & Suffraganeus Leodienſis anno 1478.

CLARISSÆ, quæ profitentur ſecundam Regulam *S. Claræ* ab *Urbano IV.* reformatam, unde *Urbaniſtæ* dicuntur. Inſtituit eas Nobilis Matrona *Catharina Oppendorp* vidua *Joannis Bloys*, Equitus anno 1508. Templum earum dedicatum eſt anno 1516. Primam dotem deinde auxerunt Nobiles de *Glavimans*, de *Wyngaerden*, de *van Dieven*, & de *Villeers*. Primæ Religioſæ Virgines, quæ hanc Coloniam plantarunt, venêre ex Monaſterio Sororum Clariſſarum in Hoochſtraeten.

ABBATIA VIRGINUM ORD. CISTERCIENSIS ſubjecta eſt *Caſtro Cæſariano* quoad ſitum, unde & Subcaſtrenſis dicitur. A vineis ei olim vicinis *Mariæ Vinea* appellata.

Fundata eſt anno 1519. a Nobili Viro *Waltero de Tympel*, Urbis Lovanienſis Conſule & ejus filiis *Ludovico* & *Joanne*, qui volentes terrena & tranſitoria in cæleſtia felici commercio commutare domum ſuam cum horto, prato, pomerio,, ædes in eo ſtantes & aliis ſuis pertinentiis adjacentibus, ad fundandum Monaſterium Ordinis Ciſtercienſis, de licentiâ *Caroli V.* Cæſaris Hiſp. Regis, Ducis Brabantiæ &c. ceſſerunt & tranſportarunt cum omnibus juribus & actionibus ipſis quomodolibet in illis competentibus. Diploma profertur in Supplem. Diplom. A. Miræi Parte II. cap. CXLIX. ut ſequitur.

Ex MS. Archivis Urbis Lo-

Nos Conſules, Scabini & Conſilium Oppidi Lovanienſis, notum facimus omnibus has Litteras viſuris & legi audituris, Nos nomine prædicti Oppidi & communium in-

incolarum ejuſdem, prævio conſenſu Membrorum ſeu Conſilii * extraordinarii hujus Oppidi, ac etiam enixia precibus ac poſtulatione Reverendi in Deo Patris & Domini, Domini MARCI CRUYT Prælati & Abbatis † Domûs Dei S. Bernardi ad Schaldim, Ordinis Ciſtercienſis, & WALTERI VANDEN TYMPLE Conſulis noſtri moderni, ac etiam prævio conſenſu, per eum ad hoc obtento, noſtri Clementiſſimi Domini Imperatoris electi, hìc oſtenſo, ac aliis anteactis & communicationibus certorum Deputatorum hujus Oppidi in conſequentiam dictorum conſenſuum, de quibus inferiùs, inter prædictos Dominos ac Prælatum præhabitis, & peractis, conceſſiſſe, & per præſentes conſentire ac concedere pro Nobis ac Succeſſoribus noſtris, ad honorem Dei Omnipotentis & Benedictæ Matris ejus Mariæ ut erigatur, ſtatuatur ac ordinetur & permaneat Domus Dei ac Conventus Monialium, aut Monaſterium prædicti Ordinis, ſub nomine *Divæ Virginis in Vinea*, in hoc Oppido, in platea Caſtrenſi, in loco ubi idipſum jam ædificari cœptum eſt, & ubi dictus Walterus habuerat Domum collapſam, cum horto, prato & omnibus aliis ſuis pertinentiis, quam dictus Walterus ad erectionem ejuſdem Domûs Dei dedit ac tranſportavit, etiam prævio conſenſu præpotentis Domini prædicti, & noſtrorum Prædeceſſorum in Conſilio hujus Oppidi & Membrorum ejuſdem, prout conſtat ex certa Acta deſuper facta ſignata ac regiſtrata de data ultimâ Maii M. D. XIX. præteriti, & hoc ſub certa modo, conventione ac Statutia hìc infra declaratis, ſcilicet: 1519.

** van. tranſlatum è Flandrico.*
** Butenrarde.*
† Flandricè Godtshuys.

Primo quod eadem Domus Dei non poterit aſſumere numerum Perſonarum majorem quàm ad XXX. Perſonis, ſcilicet XXIV. Moniales, IV. Sorores, unum Patrem ſeu Confeſſorem, & unum Capellanum.

Item illi de Domo Dei prædicta poterunt pro ſuſtentatione ac victu neceſſario pro unaquaque perſona ibidem commorante, liberè habere ac coquere unum modium cum dimidio farinæ, ac etiam pro quoque capite habere quatuor hamas cereviſiæ, ex qua poterunt ſumere tertiam partem bonæ cereviſiæ, ac duas alias parvæ, quam quærere tenebuntur apud braxatores Lovanii. Et hoc omnino liberè abſque ulla ſolutione acciſiæ; & non plus. Et etiam quod ipſi nullam prorſus cereviſiam braxare poterunt.

Item ſimiliter illi de Domo Dei poterunt habere ac caveæ imponere ad eorum ſuſtentationem ac neceſſarium victum & uſum, ut ante, ſingulis annis quinque hamas vini, talis quale illis dabitur aut ipſi ement, etiam abſque nulla ſolutione acciſiæ, & non plus, niſi eum expreſſo conſenſu Oppidi.

Item dum aliqua in prædicta Domo Dei habitum aſſumet, vel Profeſſionem emittet, tunc eadem Domus Dei, vel Conſanguinei illius Filiæ debebunt quærere vinum quod ibidem conſumetur, ad acciſiam Oppidi, & ſi vinum aliquod illatum fuerit, etiam acciſia de eo debebit perſolvi.

Item quod prædicta Domus Dei poterit acquirere collapſas domunculas eum fundo adjacente ibidem ſitas à parva platea Fontis Ducis retrorſum uſque ad Pomarium Scholæ Caſtrenſis ibidem, & quod eas verſus rectam plateam intertinere tenebuntur, nec demoliri, niſi alias reædificare vellent: ut vel iis utantur vel elocent; nec poterunt alias Domos emere ſine expreſſo conſenſu Oppidi prædicti.

Item quod eadem Domus Dei poterit acquirere tam in paſtum jumentorum quam aliter duo bonaria cum dimidio prati in diſtrictu Lovanienſi ſiti, nec reditus in eodem diſtrictu acquirere ſine expreſſa venia & conſenſu Oppidi, ut ante.

Item quod eadem Domus Dei tenebitur recipere & præferre Filias prædicti Oppidi aliis extraneis, etiam dum aliæ ſunt æquè capaces, & ſine exceptione perſonarum tam bene pauperes & ignobiles, quam divites aut nobiles, in quantum ſunt capaces ad obſervandam Regulam Domûs Dei, & revera ibidem locus vacet, ſalvo numero prædicto.

Item quod prædicta Domus Dei erit & manebit de omnibus aliis negotiis & rebus obnoxia acciſiis Oppidi, ad inſtar aliorum inhabitantium ejuſdem Oppidi.

Item & ut prædicta Domus Dei in bona reformatione & regimine intertineatur, Reverendus Pater & Dominus, D. Prælatus Domûs Dei Sancti Bernardi ad Schaldim, pro tempore exiſtens, ſemper erit & manebit Pater Abbas & Viſitator immediatus hujus prædictæ Domûs Dei; ut eandem ſemper juvet quatenus intertineatur in bono regimine & vita veracis reformationis, & eis provideatur de bonis Confeſſariis, qui Domui Dei ac Monialibus ſint honori & utilitati.

In quo bono regimine & in eadam primitiva reformatione eædem Religioſæ Domûs Dei prædictæ debebunt manere & ſeſe tenere, ſub amiſſione omnium Pri-

vilegiorum & libertatum per prædictum Oppidum eidem Domui Dei conceſſorum.

Item Oppidum Lovanienſe eidem Domui Dei conſtituet annuè duos Mamburnos, prout conſtituit Domui in Banco, Begardorum, magni Beginaſii, magni Xenodochii, duodecim Apoſtolorum, Sanctæ Claræ & plurium aliarum in Lovanio, quibus Mamburnis eadem Domus Dei annuè ordinabit pro moleſtia & labore, quæ ſemper impendere debebunt ad libitum & petitionem ejuſdem Domûs Dei donum gratuitum, ſcilicet cuique dari par caponum, prout aliæ Domus Dei prædictæ ſuis Mamburnis dare ſolent.

Item quod etiam Receptor prædictæ Domûs Dei pro tempore exiſtens conſtituetur & deſtituetur cum ſcientia & conſultatione prædicti Prælati, aut Commiſſarii ejus, & prædictorum Mamburnorum ab Oppido conſtitutorum: qui Receptor erit obligatus in aſſumptione ſua conſtituere bonam & ſufficientem cautionem, quantum eidem Prælato & Mamburnis ſatis erit, & tenebitur annuè reddere rationem ſuæ adminiſtrationis & recepturæ coram prædicto Prælato, aut Commiſſario ejus, Mamburnis & Commiſſariis Oppidi qui ad hoc committentur, quæ prædicta Domus Dei tenebitur iſti Receptori ſatisfacere pro annuo ſuo ſtipendio ſine onere Oppidi.

Item illi de prædicta Domo Dei tenebuntur orare pro Oppido Lovanienſi & Incolis ejuſdem, & pro communi pace atque proſperitate & ad conſequendam ſemper gratiam: ſalvo tamen jure Eccleſiæ S. Gertrudis & cujuſcumque alterius.

In quorum prædictorum notitiam & firmitatem, Sigillum ad cauſas prædicti Oppidi his Litteris appendi juſſimus die XXVI. menſis Junii, anno Domini
1522. M. D. XXII.

Moniales primæ ex Abbatiâ *Walteri Braniâ* ejuſdem Ord. in Gallo-Brabantiâ evocatæ fuit numero VIII. Abbatiſſa prima conſtituta *Margareta ab Ittre* feſto *S. Agathæ* anno 1519. atque anno 1521. auctoritate Capituli Generalis ejuſdem Ord. Ciſtere. Cura ſeu Paternitas dicti Cœnobii commiſſa eſt *Marco Cruyt* Abbati Monaſterii *S. Bernardi* ad Scaldim ejuſque Succeſſoribus, qui & ob varias a ſe factas donationes quaſi Secundarius fundator ab iiſdem habetur.

ABBATISSÆ SUBCASTRENSES.

I. MARGARETA A ITTRE. Obiit anno 1541. die 1. Februarii.

II. PASCHASIA SEELS præfuit annis LIII. Obiit die XXII. Februarii An. 1594.

III. MARIA VANDER LAEREN rexit annis XX. Obiit IV. Februarii An. 1615.

IV. SARA VANDEN BOSSCHE præfuit annis XIII. Obiit IV. Junii An. 1629.

V. ANNA DE PAPE. rexit annis XXXIV. Obiit XXVI. Junii An. 1663.

VI. ANGELA VAN MEERBECK. præfuit annis XIII. Obiit V. Julii An. 1676.

VII. MARIA COLUMBA FANIUS rexit item annis XIII. Obiit XXX. Sept. An. 1689.

VIII. MARIA DE ST. GISLAIN præfuit annis XXII. Obiit III. Decembris Ao. 1711.

IX. CATHARINA THERESIA WILLEMAERS Præſens Abbatiſſa.

ANNUNTIATÆ Virgines originem habent a *Joannâ Valeſiâ* Bituricenſi *Ludovici XII. Francorum* Regis Conjuge. Hæc viri lege ſoluta ſacrum hunc Or-

Ordinem inſtituit, Regula ex præcipuis Deiparæ *Mariæ* virtutibus collecta, probantibus ſummis Pontificibus *Joanne VI. Julio II.* & *Leone X.*

Hoc inſtitutum dein in pluribus Galliæ Provinciis & in Belgio propagatum eſt. Primæ Religioſæ hujus Cœnobii Brugis advenerunt numero VI. quæ regimen & exemplum novellis dareut.

Fundatrix earum *Maria Hantalia* Vidua *Guilielmi de Croy* Marchionis Arſcotani anno 1530. Ex hoc Monaſterio dein evocatæ ſunt, quæ ejuſdem inſtituti Colonias plantarent, Gandavi, Trajecti ad Moſam, Thenis, Bruxellæ, Venloæ, Nivellis, Antverpiæ, Namurci, Aloſti & alibi.

MONASTERIUM S. MONICÆ ORD. S. AUGUSTINI Anglicanarum Monialium, filia tradux Monaſterii *S. Urſulæ* in mediâ platea, de quo ante. Hoc Cœnobium tali propagatum eſt initio Anno 1609. die 10. Februarii VII. Religioſæ Anglæ, quæ profeſſæ erant in præfato Monaſterio *S. Urſulæ* cum licentiâ *Matthiæ Hovii* Archiep. Mechl. & Superiorum approbatione diſceſſerunt ab iſto Monaſterio, & alterius immediatè fundamenta quædam rudia poſuêre in eâdem Urbe in Parochiâ *D. Jacobi*. Hac de cauſa conduxerunt primo refugium Abbatiæ Vlierbacenſis, quod dein pretio ſibi compararunt & ad uſus eorum Monaſticos adaptarunt. Has ædes conſecrarunt *B. Mariæ* Virg. Immaculatæ Conceptæ, ſub protectione *S. Michaelis Archangeli*, ac ſub titulo *S. Monicæ*.

Poſtea X. aliæ Virgines Religioſæ, & duæ Sorores Laicæ (omnes Anglæ) ex præfato Monaſterio *S. Urſulæ* venerunt, & ſupradictis VII. ſe aſſociarunt ſuas portiones ibi relinquentes, atque exinde non modicum incrementum ſumpſit hic cœtus Religioſus.

Hoc Monaſterium adſervat horridum & aſperum Cilicium Chriſti Martyris *Thomæ Mori* Angliæ Cancellarii ſub *Henrico VIII.* Angliæ Rege anno 1535. quo corpus ſuum nobile affligere ſolitus; eſt autem ut deſcribit *Thomas Stappeltonus* in ejus vitâ Cap. VI. per modum reticuli valde nodoſum magis ſanè quam vulgaria Cilicia Religioſorum eſſe ſolent. Item, adſervant ejuſdem Roſarium quo preces ad Deiparam Virginem fundere conſuevit.

CARMELITÆ EXCALCEATÆ VIRGINES, harum Monaſterium Virgini *Matri Mariæ*, & *S. Joſeph* ejus Sponſo ſacrarum eſt anno 1507. Ædificiis a *Conſtantia Helmanâ* Virgine Antverpiana coemptis, cui prima præfuit *Iſabella a S. Paulo* domo itidem Antverpianâ, quæ Pontiſarâ cum monialibus aliquot advenerat.

DOMINICANÆ Lovanii venêre atque eis locus conceſſus eſt anno 1654. inchoatum eodem anno earum Monaſterium a Sorore *Agatha Benne-broeck*, quæ poſt obſervatam Religioſiſſimè Regulam Supprioriſſæ muneri immortua eſt anno 1666. Primæ Religioſæ quæ hanc Coloniam plantarunt ex Monaſterio Antverpienſi evocatæ ſunt; earum Eccleſia non niſi anno 1713. demum perfecta eſt, conſecrata eodem anno die 28. Auguſti; peractâ benedictione eodem die Sacrificium Altaris in eâ ſolemniter oblatum eſt.

URSULINÆ VIRGINES formandæ juventuti femineæ operam dantes, in hac urbe initia ſumpſerunt anno 1669. die 3. Aprilis, quo conſenſu Regio, Magiſtratus, atque auctoritate Archiepiſcopali

VI. Religioſæ cum una novitiâ hûc advenerunt ex Monaſterio Huienſi, & menſe Aprili anni 1671. Monaſterium conſtruere aggreſſæ ſunt, tanto ſucceſſu ut intra duarum menſium ſpatium, quinque novitias ad Habitum & Regulam aſſumpſerint.

DE UNIVERSITATE.

LOVANIENSIS UNIVERSITAS toto orbe Chriſtiano celeberrima: Eam inſtituit *Joannes IV.* Brabantiæ Dux, cum Urbs Lovaoienſis, pereunte lanificio, paulatim ad vaſtitatem rediret, approbante *Martino V.* Pontifice Maximo, & poteſtatem faciente omne genus artium docendi, ſolâ tamen Theologiâ excepta. Diploma datum eſt ſignatumque anno 1425. V. Idus Decembris. Hoc Diploma hic ſubjungimis ex *A. Miræi* Diplom. Belg. Lib. I. Cap. CVII.

MARTINUS Epiſcopus, Servus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sapientiæ immarceſſibilis, cujus inextinguibile irradiat lumen, cujuſque infinitus eſt theſaurus, omoem habens vigorem, & virtutis Altiſſimi diſpenſator, omniumque Chriſmatum elargitor, ipſe Dominus ad hoc ſuæ miſerationis dignatu, nobis licet immeritis ſponſæ ſuæ, Univerſalis Eccleſiæ, Regimen piâ diſpenſatione commiſit, & noſtræ debilitatis oculo jugum impoſuit Apoſtolicæ ſervitutis, ut in Petri ſpecula poſiti, tamquam de ſupremo vertice ad infima mundi, protoplaſtique poſteris, qui non nativitatis depoſcunt fructus, ſed intelligentiæ ſpiritu, eamdem, cujus initium veriſſima eſt diſciplinæ concupiſcentia, perſtringendi ſapientiam, divinis educantur eloquiis, reflectentes intuitum,quid pro indiſciplinatis errantium curandum mentibus pro hujuſmodi illuſtranda Eccleſia ad fidei propagationem conferat Orthodoxæ, quid ſtatui conveniat fidelium quorumlibet,proſpiciamus attentiùs, & qualiter à fidelibus ipſis profugatis ignorantiæ tenebris, illi poſt ſupereminentiſſimam Summi Opificis notionem, per ejuſdem ſapientiæ donum in via mandatorum directi, veri luminis pertingant claritatem, ſolertiùs iotendentes eò ad quærendum ipſius ſapientiæ alimeota litterarum ſtudia, per quæ divini Nominis & ejuſdem fidei cultus protenditur, militantis Eccleſiæ Reſpublica, io ſpiritualibus & temporalibus, cum animarum ſalute geritur, pax & tranquillitas ubilibet ſolidantur, omniſque conditionis humanæ dilatatur proſperitas, noſtræ proviſionis, ſollicitudinis ope, Apoſtoliciſque favoribus propenſiùs excitemus.

Sane pro parte dilectorum Filiorum, nobilis Viri Joannis Ducis Brabantiæ, ac Præpoſiti, Decani, Scholaſtici & Capituli Eccleſiæ Sancti Petri, nec non Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum, & Communitatis Oppidi Lovanienſis, Leodienſis Diœceſis, nobis nuper exhibita petitio continebat:

Quod licet in Ducatu Brabantiæ, & in aliis Dominiis ipſios Ducis, nec non etiam in Leodieoſi, Trajectenſi, Morinenſi, & Tornacenſi Diœceſibus, cæteriſque ibidem circumvicinis partibus, & dominiis, multa ſamoſa & inſignia loca populo Chriſtiano & rerum copiâ admodum opulenta exiſtant; nullus tamen in illis locus eſſe noſcitur, in quo ſaltem Generale vigeat Studium literarum. Unde partium illarum plerique, commodo & uſu ſtudii carentes, vel hujuſmodi literarum imperitiæ ſobjacent, vel in remotis partibus degere habent, ſcientiæ hujuſmodi in eis ſectantes incrementum.

Verum Oppidum præſatum, quod de temporali dominio ipſius Ducis exiſtit, adeò rerum copiâ, aëris temperie, multitudinis capacitate, atque domorum, & aliorum rerum neceſſariarum commoditate per Dei gratiam eſt refertum, qnod ad hujuſmodi receptandum, coofovendumque Studium, aptum plurimùm & idoneum exiſtere perhibetur.

Quapropter ipſis, Dux, Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus, Capitulum, Burgi-Magiſtri, Scabini, & Communitas (conſiderantes attentiùs, quòd inter cætera virtutum opera, quæ tamquam accepta Summo rerum Auctori Sacrificia, quæ per manus offeruntur humanas, illa Divinæ Majeſtati grata plurimum nullatenùs ambiguntur, per quæ ad ſuſcipiendum ſingulare virtutum Diadema illis, qui ſcientiarum

carum.

earumdem ſitiunt acquirere margaritam, opportunis remediis, & auxiliaribus commodis ſubventionis præſidium efficaciter impertitur) Generale litterarum Studium in eodem Oppido ordinari deſiderant, ut inibi diſciplinæ atque ſapientiæ ſe ſtudiis exercentes, ſibi & aliis meliores effici valeant, partium illarum proſperitatis Auctore Dominò faciliùs incrementum ſequatur.

Et nihilominùs Dux ipſe, unà cum Burgi-Magiſtris, Scabinis, & Communitate hujuſmodi domos aptas, & loca convenientia illic cum ſcamnis & aliis neceſſariis officinis pro Magiſtris, Doctoribus & Scholaribus, ac aliis pro tempore legentibus, docentibus, diſputantibus & audientibus deputare: nec non eiſdem Magiſtris & Doctoribus legentibus, de ſalario competenti annis ſingulis, vel aliàs de Beneficiis Eccleſiaſticis providere:

Necnon quòd Rector Univerſitatis Studii hujuſmodi pro tempore exiſtens ſuper omnia membra Univerſitatis ejuſdem, & illorum ſervitores, tam in civilibus quàm in criminalibus, & aliis quibuſlibet cauſis, negotiis & exceſſibus, ſine impedimentis quibuſvis Juriſdictionem, coërtionem, & emendationem dictis Duci, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-magiſtris, Scabinis & Communitati, communiter vel diviſim in eodem Oppido quomodolibet competentes, exercere valeat, concedere, & juriſdictionem, coërtionem, & correctionem hujuſmodi à ſe penitùs abdicare, & in Rectorem ipſum plenariè transferre:

Singulis quoque Doctoribus, Magiſtris & Scholaribus, cauſâ ſtudii ad dictum Oppidum accedentibus, vel de illo recedentibus, pro tempore quæcumque ſua, res & bona ſecum aſportandi, & ea pro ſuæ voluntatis libito deportandi, ſive ibidem vendendi, libertatem tribuere intendunt pariter & proponunt.

Quare pro parte dictorum Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgi-Magiſtrorum, Scabinorum & Communitatis, deſiderantium etiam, quòd Magiſtri, Doctores & Scholares ſupradicti pro potiori dicti Studii incremento condignis Privilegiis ſe communitos ſentiant, quibuſlibet Privilegiis, libertatibus, immunitatibus & exemptionibus aliorum Generalium Studiorum, quantum in ipſis, Duce, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-magiſtris, Scabinis & Communitate, & aliis ipſius Ducis ſubditis fuerit, gaudeant & utantur, nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut in dicto Oppido Generale literarum Studium in qualibet licita Facultate erigere & ordinare, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, qui relatione fidâ, poſt informationem diligentem ſuper habilitate loci, & aliis circumſtantiis præmiſſis de mandato noſtro receptam, Oppidum ipſum aëris temperie politum, ſingularumque rerum humano uſui neceſſariarum ubertate refertum, & aliàs pro hujuſmodi Studio locum aptum didicimus, pium, meritoriumque eorundem Ducis, Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Capituli, Burgi-magiſtrorum, Scabinorum & Communitatis deſiderium, per quod ſcientiarum fons, ex quo ad Dei laudem & gloriam haurire poſſint ſinguli viri conſilii maturitate perſpicui, virtutum & dogmatum ornatibus redimiti ſuccedant, plurimùm commendantes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, auctoritate Apoſtolicâ præſentium ſerie ſtatuimus, & etiam ordinamus: Quodamodo in dicto Oppido Generale in Facultate qualiber, præterquam in Theologia, ſit Studium, illudque perpetuis futuris temporibus ibidem vigeat, & obſervetur: Quodque omnes & ſinguli Doctores, Magiſtri, & Scholares inibi omnibus & ſingulis libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis quibuſvis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus, Coloniæ, Wiennæ, ac Lipſenſis, Patavienſis & Merſeburgenſis Diœceſium Oppidis ſtudii cauſâ commorantibus per Sedem Apoſtolicam, vel aliàs qualitercumque conceſſis gaudeant pariter & utantur.

Singuli verò, qui curſu feliciter conſummato in ea Facultate, qua hujuſmodi inhæſere ſtudio, bravium obtinere meruerint, ſibique etiam pro aliorum erudimento docendi licentiam, ac Doctoratûs ſive Magiſterii honorem petierint elargiri, per ipſorum inibi Doctores ſive Magiſtros Præpoſito (quem Cancellarium ſtudii in Oppido hujuſmodi eſſe perpetuò volumus) ſi illic præſens fuerit, alioquin Decano dictæ Eccleſiæ, pro tempore exiſtentibus, ſive aliis ab eis deputandis præſententur, ut ab illis, ſi ſervatis conſuetudine & modis, ſuper talibus in dictis Studiis Generalibus obſervari ſolitis, ad hoc exſtiterint idonei, ſufficienteſque reperti, licentiam & honorem ſortiantur & reportent antedictos: & qui quidem præſentati quàmprimùm illos adepti fuerint, abſque ulterioribus ab eis habendis examine, & approbatione in ipſa

Facultate, quâ licentiam & honorem attigerint, in eiſdem legere & docere liberè & licitè ubique poſſint & valeant.

Rurſus quoque omnium & ſingulorum, cauſarum, & negotiorum cognitio atque deciſio Doctorum, Magiſtrorum, Scholarium, membrorum atque ſervitorum eorundem, ſive Clerici ſive Laici fuerint, & etiam de quibuſcumque criminibus, & exceſſibus, correctio & punitio, ac omnimoda ſuper illis juriſdictio ad Rectorem Studii in eodem Oppido (quem dictum Scholaſticum per primum quinquennium eſſe, & ex tunc annis ſingulis inibi juxta conſuetudinem ſtudiorum hujuſmodi eligi volumus) & non ad Ducem, ſeu ejus Succeſſores, Duces Brabantiæ, Præpoſitum, Decanum, Scholaſticum; Capitulum, Burgi-magiſtros, Scabinos, & Communitatem præfatos, aut aliquem ex eis, ipſorumve Officiales pertinere omnimodè dignoſcantur, præfatiſque Duci, Succeſſoribus, Præpoſito, Decano, Scholaſtico, Capitulo, Burgi-magiſtris, Scabinis, Communitati & Officialibus, & aliis quibuſcumque, de cauſis & negotiis hujuſmodi cognoſcendi, ſive illa dirimendi, aut membra & ſervitores hujuſmodi, vel ex eis aliquem, pro criminibus, & exceſſibus eiſdem, aut quomodolibet corrigendi vel puniendi, ſeu aliquam in eos ſuperioritatem vel juriſdictionem exercendi, facultate & auctoritate penitus interdictis: Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, & aliis contrariis quibuſcumque.

Volumus autem, quod niſi infra annum, à data præſentium computandum, Dux, & Præpoſitus, Decanus, Scholaſticus & Capitulum, ac Burgi-magiſtri, Scabini & Communitas ſupra dicti, prout eos communiter vel diviſim contingere cenſetur, privilegia, & libertates conceſſerint, ac juriſdictionem à ſe abdicaverint, & eam in Rectorem ac Univerſitatem prædictos tranſtulerint, antedicta realiter, & cum effectu, præſentes literæ, & quæcumque inde ſecuta, nullius exiſtant roboris, vel momenti.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, ordinationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctos Apoſto-
1426. los, V. Idus Decembris, Pontificatûs noſtri anno nono.

Notaodom quod vitio typographi in eo Diplomate habeatur anno 1426. cum fuerit anno 1425.

Lectiones demum anoo ſeqoenti poſtridie Kalendis Octobris in ea primum ſunt habitæ ſecundum præſcriptum præfati Ducis *Joannis*, quod habetur io II. Vol. Edictorum Brabantiæ. Anoo 1431. *Eugenius IV.* iodulſit ut & Theologia io hac Univerſitate doceretur: cum ejus rei cauſa Legatos Romam miſiſſet *Philippus* Burgundiæ Brabantiæque Dux, cognomeoto bonus. Derivata & prognata eſt hæc Univerſitas ex Colonieoſi, & ad maxima quæque dein aſcendit.

Dotata eſt dein iofinitis Pootificum, Principumqoe privilegiis, qoorum hæc præcipua de fructibus in abſentiâ percipieodis. Datum anoo præfato 1425. a præfato *Martino V.* De Nominationibos ad Collatores, Prælatos, Capitula quæcumque totius Belgii a *Sixto IV.* datum Ao. 1483. IV. Kalend. Maji. confirmatum ab *Alexandro VI.* Ao. 1503. a *Leone X.* Ao. 1513. & a pluribus Belgarum Principibus roboratum.

Uoiverſitatis Caput eſt Rector, quinquè Facultatum Soffragio electus ad trimeſtre, oiſi qood mos obtioeat per ſemeſtre contiooandi, quem in refractarios cenſoris uti poſſe Eccleſiaſticis, reſpondit & permiſit Pontifex *Alexander VI.* anno 1501, io quem Dux, Magiſtratus & Capitulum jus & juriſdictionem tranſtulerunt Ao. 1426. adeoque ut fulminis Apoſtolici, ita gladii viâ io reos poteſt animadvertere. Diploma Ducis refertur in Diplom. Belg. A. Miræi Lib. I. Cap. CVIII. item Tom. I. Edict: Brab. ut ſequitur.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Joannes Dei gratiâ, Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgiæ Dux, Sacrique Imperii Marchio, necnon Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ Comes ac Dominus Friſiæ.

Univerſis & ſingulis tam præſentibus quàm futuris hoc præſens Privilegium ſeu præſentes litteras inſpecturis, viſuris, ſeu audituris, Salutem & omne bonum.

Cum omnis gloria ſive potentia Principatûs, in ſubditorum conſtat præcipuè ſolidata fortunis, decet & expedit, ut quilibet in quacunque præeminentia conſtitutus ſit ſubjectis in gratia liberalis: tunc enim dignitas Principum veræ laudis titulis ſublimatur, & eminenti decore præfulget, cùm Provincias ſuæ ditioni ſubjectas ad ſuæ proviſionis proſecutionem prudentum virorum copiâ, in qualibet litterarum ſcientia eruditorum, fortunâ ſavente proſpexerit decorari, & inibi pro bono Reipublicæ & ſubjectorum commodis in quacumque profeſſione ſtudia publica & generalia meruerit obtinere, ut ſuarum incolæ aliarumque vicinarum, extranei patriarum, jejuni & famelici doctrinarum, inveniant, unde ipſorum aviditatibus ſatisfiat.

Nec compellantur, ad inveſtigandas ſcientias, peregrinas nationes expetere, nec in alienis regionibus mendicare, ut inibi diſciplinæ atque ſapientiæ ſe ſtudiis exercentes ſibi & aliis meliores effici valeant, quorum ſapientiâ & providentiâ Provinciis eiſdem & incolis earundem, Auctore Domino, cultus juſtitiæ, pax & tranquillitas, cum proſperitatis incremento indubiè ſperatur feliciter provenire.

Nuper ſiquidem Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus Martinus Divinâ providentiâ Papa quintus modernus, V. Idus Decembris, Pontificatûs ſui anno nono, per ſuas litteras Apoſtolicas more Romanæ Curiæ bullatas (ut litterarum ſcientia Deo auctore magis magiſque & uberiùs refloreat, mentes, intellectus & corda devotorum irriguo ſuo fonte madeſcat, ac per eam morum, virtutum & devotionum copiæ multiplicentur, & tamquam in tellure compluta fructum germinent ſpecioſum) ad inſtantes & humiles preces noſtri pro parte ſuæ Sanctitati repetitis vicibus ſuggeſtas, in Oppido noſtro Lovanienſi, loco quidem amœnitatis jocunditate, rerumque victualium ubertate multipliciter redimito, ac aliàs tanto negotio congruenti & idoneo, Studium Generale, piè, & ex ſuæ benignitatis clementia duxit erigendum,

Quod diverſis libertatibus, exemptionibus, & Privilegiis Apoſtolicis, ad aliorum Generalium inſtar Studiorum fulcitum gratioſè decoravit, voluitque & ordinavit idem Dominus noſter Papa,

Quod niſi infra annum, à data prædictarum literarum inantea computandum, omnium & ſingularum cauſarum, negotiorum & exceſſuum Doctorum, Magiſtrorum, Scholarium, membrorum & ſervitorum Univerſitatis Studii hujuſmodi, ſive Clerici ſive Laici fuerint, cognitionem, deciſionem, correctionem, punitionem, omnimodamque ſuperioritatem, & juriſdictionem exercendi, in eoſdem, in prædicto Oppido noſtro, nobis noſtriſve Officiariis quomodolibet competentes, quarum cognitionem & executionem nobis penitus interdixit, quaſque ad Rectorem Univerſitatis Studii hujuſmodi pro tempore exiſtentem cenſuit pertinere, à nobis abdicaverimus, & eas in Rectorem & Univerſitatem prædictos tranſtulerimus, ipſiſque juxta earumdem litterarum continentiam, privilegia & libertates conceſſerimus, quod prædictæ literæ & quæcunque inde ſecuta nullius exiſterent roboris, vel momenti, prout in prædictis literis Apoſtolicis, quarum continentiam & tenorem præſentibus haberi volumus pro ſufficienter expreſſatis, pleniùs vidimus contineri.

Nos igitur, qui inter multiplicia, quibus divinæ potimur largitatis affluxu, Principatus & Dominia debitum rememoratione jugi convertentes intuitum, his ſummoperè reddimur intenti, per quæ ad communem eorundem noſtrorum Principatuum & Dominiorum, & ſignanter Ducatûs noſtri Brabantiæ, quem, ſuâ virtute poſcente, non immeritò præ ceteris adamamus, totiuſque Reipublicæ commoditatem, utilitatem & profectum, in quorum proſperitate utique proſperamur, Studium Generale Lovanienſe, per nos ſummis expetitum conſiliis, & ardentibus deſideriis expectatum, per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Apoſtolicum tam conſultè quàm providè ad noſtram crebram ut præmittitur inſtantiam ordinatum & erectum, cui jam gratiâ opitulante divinâ de ſpectabiliſibus & egregiis Doctoribus, Magiſtris, Licentiatis, Bacalaureis & Legentibus, ipſorumque ſtipendiis, domibus, ſcamnis, & aliis ad id neceſſario requiſitis, ſufficienter providimus & provideri fecimus, tam laudabiliter inchoatum Deo propicio fœlicibus ſub auſpiciis continuari valeat perpetuè duraturum.

Quapropter dignum arbitramur & rationi congruum, debitum etiam exigit æquitatis, ut omnes & ſingulos ad prædictum Oppidum noſtrum ſtudiorum causâ confluentes, & pro tempore degentes io eodem, ſpeciali proſequamur gratiâ & ſavore, ac eodem privilegio, quo cæteros Burgenſes noſtros, ſub aliarum noſtrarum regimine protegamus, ut eo libeotiùs & liberaliùs literarum ſtudiis intendaot, quo abundantiùs & uberiùs noſtri favoris gratiâ ſe ſentiant communitos.

Hinc eſt, quod nos animo deliberato & de ſano & maturo Procerum, Magnatum, Comitum, Baronum & Nobilium fidelium noſtrorum conſilio pariter & aſſenſu, pro nobis, noſtriſque heredibus & Succeſſoribus Brabantiæ Ducibus, univerſis & ſingulis Doctoribus, Magiſtris, & Scholaribus ad prædictum noſtrum Generale Studium confluentibus, & ſtudiorum gratiâ degentibus in eodem, membriſque, ſervitoribus & ſucceſſoribus eorundem, ex certa noſtra ſcientia, & noſtra pura & mera liberalitate, indulſimus, dedimus, conceſſimus & donavimus, ac tenore præſentium de gratia noſtra ſpeciali indulgemus, damus, concedimus & donamus, Privilegia, gratias, libertates, immunitates, exemptiones per modum & formam inferius annotatos.

Imprimis ſiquidem in Dei nomine omnibus & ſingulis Doctoribus, Magiſtris & Scholaribus, causâ ſtudii ad dictum noſtrum Oppidum accedere volentibus cum eorum familia, ac libris, rebus & bonis ſuis quibuſcumque, dum venerint, moram traxerint, vel receſſerint ab eodem, pro tempore quæcumque ſua, res, libros, & bona ſecum apportandi, & ea pro ſuæ libito voluntatis deportandi ſive vendendi per poteſtates & diſtrictus noſtros, tam per terram quam per aquam, ſecuram & liberam concedimus facultatem, & fiduciam, & licentiam ſpeciales, nullis repreſaliis ac aliis cauſis obſtantibus: quibuſcumque bannitis, proſcriptis, & fugitivi a noſtris Brabantiæ Ducatu & Lovanienſi Oppido prælibatis aut quibusvis exigentibus demeritis & forefactis in corporibus ſeu membris corrigi meruerunt ſemper excluſis.

Et inſuper volumus & ordinamus, quòd omoium & ſingulorum cauſarum, negotiorum cognitio atque deciſio Doctorum, Magiſtrorum, Scholarium, membrorum atque ſervitorum eorundem ſive clerici ſive laici fuerint & etiam de quibuſcumque criminibus correctio & punitio, ac omnimoda ſuper illis jurisdictio ad Rectorem Uoiverſitatis ſtudii hujuſmodi pro tempore exiſtentem, & non ad oos noſtroſque Succeſſores vel Officiarios debeant integraliter pertinere:

Nulla nobis noſtriſve Succeſſoribus & Officiatis facultate & auctoritate penitùs reſervatâ, de cauſis & negotiis hujuſmodi cognoſcendi, ſive illa dirimendi, aut membra & ſervitores hujuſmodi, vel ex eis aliquem pro criminibus & exceſſibus eiſdem aut quomodolibet corrigendi vel puniendi, ſeu aliquam in eos ſuperioritatem vel juriſdictionem exercendi, quas à nobis penitùs abdicamus: quaſque in Rectorem & Univerſitatem prædictos, ceſſimus, contulimus, donavimus, tranſtulimus, ac realiter & cum effectu cedimus, conferimus, donamus & transferimus per præſentes:

Præterea quoque pro potiori dicti Studii incremento, de uberioris dono gratiæ & munificentia ſpeciali volumus & ordinamus, dantes & concedentes, quòd univerſi & ſinguli Doctores, Magiſtri & Scholares causâ ſtudii in prædicto noſtro Lovanienſi Oppido pro tempore degentes membraque & ſervitores eorundem, omnibus & ſingulis favorabilibus Juribus, Privilegiis, libertatibus & franchiſiis ubique terrarum & poteſtatum noſtrarum potiantur & gaudeant, quibus cæteri Oppidani & Burgenſes ejuſdem noſtri Oppidi ex Privilegio de jure vel conſuetudine uti atque frui potuerunt ſeu conſueverunt, Conſtitutionibus, Ordinationibus & aliis contrariis non obſtantibus quibuſcumque.

* Vulgò *Maierus.*

Quocirca Seneſcallo noſtro Brabantiæ & * Villico noſtro, nec non Burgi-Magiſtris, Scabinis & Communitati Oppidi noſtri Lovanienſis prædicti, cæteriſque juſtitiariis, officiariis, & ſubditis noſtris per dictum Ducatum noſtrum Brabantiæ ac aliàs ubilibet conſtitutis & loca tenentibus, ac cuilibet eorundem, præſentibus & futuris, tenore præſentium diſtrictè præcipiendo mandamus: quatenus Rectorem, Doctores, Magiſtros & Scholares, membraque & ſervitores Univerſitatis Studii hujuſmodi ſupradicti, noſtris indulgentiis, privilegiis, gratiis, libertatibus, immunitatibus & exemptionibus, uti & gaudere pacificè & quietè faciant & permittant, ſine impedimento & perturbatione quibuſcumque, ſub obtenu gratiæ noſtræ, ipſoſque debitis proſequi favoribus & honoribus ſtudeant prævenire, quibuſcumque moleſtationibus, injuriis & violentiis, ipſis illatis vel inferendis, potentialiter defenſare, quos ex nunc inantea

tea recepimus in noſtris protectione, ſecuro conducto & cuſtodia ſeu ſalvagardia ſpeciali:

Quæ omnia & ſingula Rectori & Univerſitati prædictis, volumus & promittimus bonâ fide pro nobis & noſtris heredibus & Succeſſoribus imperpetuum iovio-labiliter obſervari, fraude & dolo in omnibus & ſingulis ſemotis penitus & excluſis.

Ad cujus rei memoriam & robur perpetuò valiturum præſens Privilegium ſeu præſentes literas inde fieri & ſigilli noſtri appenſione juſſimus communiri.

Datum in Oppido noſtro Bruxellenſi, Anno Domini milleſimo, quadringenteſi- 1426.
mo, viceſimo, ſexto, menſis Novembris die ſeptimâ.

Sic ſcriptum ſupra plicam

Per Dominum Ducem in ſuo Concilio, in quo Engelbertus Comes Naſſoviæ, Dominus de Lecka, & de Breda.

Wilhelmus Comes de Seyne Dominus de Rode Sanctæ Agathæ.

Johannes Dominus de Weſemalia, & de Fallais.

Dominus Johaones Dominus de Rotſelaer & de Vorſelaer.

Dominus Henricus de Lecka Dominus de Heſewyck.

Johannes de Glimes Dominus de Berghis ſupra Zoomam, de Grymbergis & de Melino Barones.

Magiſter Cornelius Proper, Præpoſitus Cameracenſis.

Johannes de Wytham Dominus de Bautershem.

Wilhelmus de Montenaken Dominus de Graſen, & de Wilre, & quamplures alii interfuerunt. Sic ſubſcriptum: De Dynter.

Cancellarii ſecunda in Academiâ dignitas eſt, eique proximus a Rectore in Conventibus, atque conceſſibus, ſive publicis ſive privatis locus datur. Cancellarius ſtudii generalis Lovanienſis perpetuus eſt *Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ S. Petri*. Juriſdictionem nullam exercet; ſed auctoritate Pontificiâ exactis ſtudiorum ſpatiis, titulos & honores confert, puta *Licentiæ, Magiſterii ſive Doctoratus*.

Abſente Præpoſito prædictæ Eccleſiæ *D. Petri* Decanus juxta Privilegia Pontificia eandem quam Cancellarius habet poteſtatem gradus & honores Academicos conferendi. Verumtamen neque titulo Cancellarii unquam utitur, nec etiam eidem tribuitur.

Cancellarium proximè ſequitur *Conſervator Privilegiorum*, tertia in Academia dignitas, cui inde nomen, quod Academiæ jura, privilegiaque tueatur atque conſervet, adverſus quoſcumque, quæ dignitas plerumque, ſed non ſtatâ lege, confertur Abbati Gertrudano.

Conſtat Univerſitas membris V. quas Facultates vocamus, prima eſt Veneranda Facultas Artium, ſecunda Theologica, tertia Legum juris Civilis, quarta S. S. Canonum, & quinta Medica.

Caput Venerandæ Facultatis Artium eſt *Decanus*, ſubcenſentur huic Facultati quatuor, ubi Artes & Philoſophia perleguntur Gymnaſia, quæ vulgo Pædagogia vocantur, & nomina ſua ab inſignibus antea habitis ſortiuntur videlicet *Caſtrum, Porcus, Lilium & Falco*, quæ certum eſt privatas ante domos fuiſſe & ſcholas particulares, de quibus mox pluribus agemus. Studium ſeu curſus Philoſophici a Kalend. Octobris inchoandi, hodie bienniſ ſpatio abſolvitur, idque in præfatis Pædagogiis.

Ex quibus IV. Pædagogiorum concurſu omnes & ſinguli qui annue promoventur, eo ordine fit, quem ex votis Profeſſorum per ſchedulas datis eorumdem Pædagogiorum Regentes colligunt. Magno vero honori tribuitur inter promotos in Artibus primum nominari & ſalutari, ut & in ſecundis tertiiſque conſiſtere, quod annue contingit Dominica poſt feſtum *S. Martini*,

tini, & in cujus Pædagogio primus eſt, ibi per triduum noctes dieſque campana pulſatur & ibi tam diu eſt ſtudiorum vacatio.

Locus Prælectionibus, Diſputationibus, cæteriſque exercitiis ſeu actibus Scholaſticis obeundis a S. P. Q. Lovanienſi a conditâ Univerſitate deputatus eſt, qui cum adhuc in flore eſſet lanificiis ſerviebat, vulgò *Hallas* vocant, de quibus ſupra egimus, rectius hodiè *Athenæum* appellaveris. In eo auditoria ſunt IV. unum Facultati Theologicæ, reliqua in quibus Canones, Leges, Medicina ac Matheſis publicè & perpetuo docentur, quod ædificium Ao 1686. meliori ordine & Symetriâ conſtructum, ac mirum in modum decoratum & illuſtratum eſt.

COLLEGIA UNIVERSITATIS.

In hac Univerſitate Collegia ſunt XLI. quæ ſecundum autiquitatis ſeriem referemus, ac primo receuſentur IV. Pædagogia in quibus Philoſophia docetur.

I. Pædagogium *Caſtri*, Fundator ejus *Godefridus de Goimpel* Cantor & Canonicus *S. Joannis* Evang. Sylvæducis, qui Ao. 1457. per excurores ſui teſtamenti ex ædibus ſuis erigi voluit Pædagogium, ſive Collegium Scholaſticum in Facultate Artium.

II. Pædagogium *Porci*, Inſtirutor ejus fuit Ao. 1430. *Henricus de Loë* Lovanienſis S. T. B. & annos aliqnot rexit, qui in promotione Artium primum locum obtinuiſſe dicirur, hic Ao. 1441. mundo valedicens in domo Capellæ propè Augiam Hannoniæ oppidum Cartuſianorum inſtitutum amplexus, exactiſque in Ordine XL. in opinione Sanctiratis ibidem mortuus eſt Ao. 1481. Complectitur autem hoc Pædagogium etiam ædes Reverendiſſ. *D. Henrici de Berghes* Cameracenſis Epiſcopi, a quo pretio emptum Ao. 1516.

III. Pædagogium *Lilii* primus fundator fuit *Carolus Viruli* vulgo *Manneken* qui & Regens per annos LVI. ejuſdem Pædagogii fuit, ita dicti ab inſigni domus, quam eidem Pædagogio legavit teſtamenti tabulis anno 1493. partim ad uſum pauperum pro fundatione Burſarum, partim ad uſum Magiſtrorum in Artibus in Pædagogio Lilii ſe exercitantium & actualiter legentium.

IV. Pædagogium *Falconis* nomen ſortitum, qui pro inſigni domus eſſe ſolebat. Hunc fundum emit Ao. 1543. *Guilielmus Everaerts* propter proprium commodum. Ab hoc emptum Ao. 1546. Facultas Artium ſub onere Pædagogii ad ſe traxit atqne inſtauravit. Poſtea cum labentibus annis ſimul collabeſcere ædificia, diſciplinaque inciperent *D. Martinus Balduini Rithovius* Epiſc. Iprenſis, & *Joannes Venduillius* tunc Regi Catholico a Secreris Conſiliis, partim Eleemoſynis & opibus propriis, partim a bonis viris exoratis egregiè reſtaurarunt, & ab interitu vindicarunt, eâ ramen lege ut queſtus inde ſecutus ad pauperum alimenta atque amictum indigentium conficeretur. Denique Ao. 1597. *Nicolaus Zoëſius* J. U. L. tum Eccleſiæ Tornacenſis Canonicus & Officialis, dein Epiſc. Sylvæducenſis, & *V. N. Carolus* de *Zillebeke* dictus *Tackoen* dictum Pædagogium emptione ſuum fecerunt, idemqne Ao. 1601. ſub certis condirionibus tranſtulerunt in D. D. Proviſores ejuſdem Pædagogii, quod ſic paulatim ad priſtinum ſuum florem rediit; hodieque ſplendida oſtentat ædificia.

I. Col-

I. COLLEGIUM THEOLOGICUM. fundatum Anno 1442. a *Ludovico de Rycke.* Vir hic Patricius erat & Principis Quæſtor. Illud varii deinde dotarunt & fundationibus auxerunt. Tradunt *Beſſarionem Cardinalem* Patriarcham Conſtantinopolitanum, Magnum in Græcis Virum, cum Legatus a S. Sede Ao. 1463. ad *Philippum Bonum* Brabantiæ Ducem in Belgium miſſus eſſet hîc fuiſſe & hoſpitio exceptum in hoc Collegio & in memoriam ſui reliquiſſe *Biblia* Manuſcripra, quod Collegium
II. creſcente inhabitantium numero, viſum fuit Anno 1562. in duo partiri prout diviſum videmus; unde hodiedum vocatur Majus & Minus Theologorum Collegium.

III. COLLEGIUM S. IVONIS vulgo Juriſtarum. Primus hujus Collegii auctor & fundator anno 1483. *Robertus de Lacu* vulgo *vanden Poele*, pro ſtudentibus in Facultaribus utriuſque juris.

IV. COLLEGIUM S. DONATIANI fundatum per *Antonium Haveron* Ao. 1484. pro jure Canonico ſtudentibus, dein per *Joannem Carondoletum* Archiepiſcopum Panormitanum, utrumque *S. Donatiani* Brugis Præpoſitum renovatum, auctum ac dotatum.

V. COLLEGIUM HOUTERLÆUM Auctor hujus Collegii eſt *Henricus de Houterlè* Presbyter & Scholaſticus *D. Petri*, conditoque teſtamento Ao. 1499. prædictum fundavit Collegium pro S. Theologiæ alumnis.

VI. COLLEGIUM WINCKELIANUM Auctorem primum agnoſcit *Joannem de Winckele* Scribam & Notarium Conſervatoris Privilegiorum Univerſitatis Lovanienſis, qui obiit anno 1505. & moriens præcipua ſua bona contulit in fundationem hujus Collegii ad uſum Studioſorum utriuſque juris.

VII. COLLEGIUM ATREBATENSE fundatum per *Nicolaum Rutherium* vulgo *Ruiſtre* ex Præpoſito *D. Petri* &c. Atrebatenſem Epiſcopum Ao. 1509. pro Philoſophiæ, vel Theologiæ vel Juris Canonici Studioſis.

VIII. COLLEGIUM STANDONICUM inſtitutum fuit anno 1498. a Viro incomparabili *D. Joanne Standonck* Sacrarum litterarum Doctore & Profeſſore Pariſiis. Is natus Mechliniæ tenuiſſimæ fortunæ parentibus, & ad ſupremum S. Theologiæ Magiſterium in celeberrima Academiâ Pariſianâ meruit promoveri. Hic piorum virorum eleemoſynis adjutus inſtituit Pariſiis, Lovanii, Mechliniæ in patriâ, Cameraci & Valencenis Collegia ſeu Domus pauperum, pro Philoſophiæ & S. Theologiæ Studioſis. Obiit fundator Pariſiis anno 1505.

IX. COLLEGIUM TRILINGUE, in quo Hebraica, Græca, & Latina ſuos Præceptores ſeu Profeſſores habet. Alio nomine *Buſlidianum* dicitur, nimirum ab auctore *Hieronymo Buſlidio* Præpoſito Arienſi, gratioſo apud *Carolum V.* viro, qui moriens opes ſuas in ſtudiorum uſus communiter couvertit. Ao. 1517.

X. COLLEGIUM PONTIFICIUM ab *Adriano VI.* ante Pontificatum, cum hic Decanus in *D. Petri* æde erat, deſtinatum, & ultimæ voluntatis tabulis conditis, die antè obitum decimo anno 1523. die 3. Septembris pro S. Theologiæ Studioſis fundavit, ab aliis dein auctum & dotatum.

XI. COLLEGIUM S. ANNÆ. inſtituit *Nicolaus Goublet* Præpoſitus Dionantenſis Anno 1535. pro Studioſis primum Philoſophiæ, & poſtea S. Theologiæ vel Juris.

XII. Collegium Sabaudicum fundatum anno 1551. per *Euſtachium Chapuis* Sabaudum ex oppido Aneſſiacenſi oriundum, Conſiliarium *Caroli V.* Cæſaris in favorem potiſſimum juventutis Sabaudicæ S. Theologiæ vel Juris utriuſque Studioſis.

XIII. Collegium Driutianum inſtitutum per *Michaelem Drintium* J. U. Doctorem, Decanum *S. Petri* & Epiſcopi Leodienſis Officialem Ao. 1559. dein dotatum per *Remigium Driutium* II. Epiſc. Brugenſem præfati *Michaelis* ex fratre nepotem.

XIV. Collegium Dalense fundavit *Petrus van Daele* J. U. D. Canonicus Cathedralis Antverpienſis & Collegiatæ *S. Martini* Alofti Decanus &c. Anno 1569. & primo pro Philoſophiæ, inde pro S. Theologiæ vel Juriſprudentiæ alumnis excitavit, tanto quidem Periſtyliorum apparatu & ſtructuræ magnificentiâ, ut Sereniſſimis Belgarum Principibus, & Præfectis Belgii eò divertentibus hoſpitium præbere ſoleat.

XV. Collegium Viglianum a *Viglio ab Ayta Zwichemio D. Bavonis* Gandenſium Præpoſito, & in Sanctiori apud Belgas Senatu Præſide erectum anno 1569. primo pro Philoſophiæ, ac deinde S. Theologiæ, vel Juris Canonici Studioſis.

XVI. Collegium Craendonck fundavit *Marcellus Craendonck* ad *D. Jacobum* Lovanii Canonicus Ao. 1574. in honorem V. Vulnerum *Chriſti* dedicatum, ad uſus totidem Studioſorum Philoſophiæ, S. Theologiæ aut Juris Canonici.

XVII. Collegium Divæi a *Gregorio Divæo* Bruxellenſi donatum dotatumque anno 1575. per Teſtamenti ſui tabulas, pro S. Theologiæ alumnis.

XVIII. Collegium Bruegelianum. Unicum eſt in Facultate Medicâ, *Petro Bruegelio* Sylvæducenſi Medicinæ Doctore & Profeſſore Regio auctore Anno 1577.

XIX. Collegium ſeu Seminarium Regium. *Philippus II.* Rex Catholicus & Belgarum Princeps inſtituit, procurante apud Regem *Joanne Venduillio*, tum eidem Regi a Secretioribus Conſiliis, poſt Eccleſiæ Tornacenſis Epiſcopus. Signatum Diploma Anno 1579. Menſe Martio. Qui hic aluntur & formantur animarum curis deſtinantur. Primus Præſes hujus Collegii fuit *Joannes a Stryen II.* Middelburgenſium Epiſcopus ob Religionem exul, qui obiit Lovanii Ao. 1594. ſepultus in *S. Quintino*, cujus Epitaphium ſupra exhibuimus.

XX. Collegium Præmonstratense inchoarunt & fundarunt pro ſui Ordinis Alumnis Anno 1571. quatuor Abbates *Carolus vander Linden* Parchenſis, *Ægidius Heyns* Averbodienſis, *Gerardus van Campenhout* Grimbergenſis, & *Michael Malenus* Ninovienſis in Flandriâ, quibus ſe mox adjunxerunt alii tres Tongerloenſis, Antverpienſis & Heyliſſemenſis. In eum finem conceſſit contractu inito præfatus Abbas Grimbergenſis ædes ſui Monaſterii Lovanii ſitas.

XXI. Collegium Pelsianum a *Joanne Pelts* Weſtphalo Univerſitatis Notario Recluſianis ſuis deſtinatum Anno 1584. pro S. Theologiæ vel Juris Studioſis.

XXII. Collegium Montense a *Joanne Bievene* J. U. D. relictum Ao. 1596. atque a *Joanne Sauvaige* Artheſio S. T. B. F. & Capellano in *D. Petri* Ao. 1646. dotatum; qui velut alter fundator & primus dotator merito haberi debet.

XXIII.

XXIII. Collegium ſeu Seminarium Leodiense. erigi cœpit Anno 1605. Auſpiciis Sereniſſimi *Erneſti Bavari S.R.I. Electoris Colonienſis*, Epiſc. Leodienſis &c. in hoc Collegio qui Principis Clerique Leodienſis munificentiâ aluntur, omnes S. Theologiæ ſunt Studioſi, ſingulique ad curam deſtinantur animarum.

XXIV. Collegium Bayanum exordia ſua, Statutaque accepit a *Jacobo Bayo* S. T. D. ac Profeſſore Regio, & ad *D. Petrum* Canonico & Decano, qui quidquid honorum ipſe poſſidebat, tum ex aliis patrui ſui *Michaelis Bayi* S. T. D. celeberrimi bonis, moriens ſuo *Bayano* Collegio deſtinavit univerſum anno 1614. pro Artium Magiſtris tendentibus ad Sacerdotium & Paſtoratum.

XXV. Collegium D. Pulcheriæ *vulgo Hollandicum*. Occaſionem huic Collegio dedit anno 1616. piæ cujuſdam fundationis ad propagandam fidem Orthodoxam Romanam in Univerſitate Colonienſi diviſio; cui deinde ea ex multorum liberalitate acceſſerunt incrementa, ut inter prima Academiæ hujus Collegia cenſeri debeat. Theologi qui in eo aluntur fidei ut dixi propagandæ in Fœderato Belgio deſtinantur, quibus etiam a Philoſophiæ ſtudio facere initium licet.

XXVI. Collegium Canonicorum Regularium S. Augustini anno 1618. prima initia accepit, procurantibus *Antonio van Berghim* & *Joanne Peeterſen* reſpectivè Viridis Vallis & Bethleemitici juxta Lovanium Prioribus, pro ſui Ordinis, ac Capituli Wiodeſemenſis Religioſis.

XXVII. Collegium Mylianum *ſive Luxemburgenſe* fundatorem habuit *Joannem Mylium* J. U. D. qui obiit Madriti anno 1596. verum propter difficultates cum executoribus ejus teſtamenti, & lites ſupervenientes, erectum tandem eſt hoc Collegium Anno 1619.

XXVIII. Collegium Ordinis Teutonici inſtituit Generoſus *D. Emundus Huyn ab Amſtenradt* Commendator Provincialis Ord. Equitum Teutonicorum Provinciæ *Juncetanæ* (vulgo *Alden-Bieſen*) anno 1621. pro XII. Artium ac Philoſophiæ, hinc S. Theologiæ Studioſis, qui ubi Sacerdotes ordinati fuerint, redire ad Ordinem tenentur, ut in eo probato anno uno, dein Cruce ejuſdem Ordinis inſigniantur.

XXIX. Collegium Pastorale Hibernorum. Auctor ejus fuit Illuſtriſſimus *D. Eugenius Matthæus* Archiepiſcopus Dublinenſis in Hiberniâ, qui Romæ agens movit ad hoc Patres, qui e Cardinalium Collegio ſacræ de propagandâ fide Congregationi aſſident. Inchoatum hoc Collegium Anno 1623. Qui hic aluntur navatâ operâ Rhetoricæ & Philoſophiæ, deinde S. Theologiæ ſe dare tenentur, inde in Vineam Domini & Curam animarum mittendi in Hiberniam.

XXX. Collegium S. Willebrordi *Nicolaus Zoëſius V.* Sylvæducenſis Epiſcopus in vitâ, & moriens fundavit Anno 1625. pro S. Theologiæ Studioſis curis præficiendi Paſtoralibus.

XXXI. Collegium Alnense. Auſpiciis Reverend. Adm. *D. Edmundi de Jouvent* Abbatis Alnenſis Ord. Ciſterc. Ao. 1629. ejuſdem Cœnobii Religioſis dedicatum fuit.

XXXII. Collegium D. Joannis Malderi. Inſtituit & fundavit *D. Joannes Malderus V.* Antverpienſium laudatiſſimus Epiſcopus, familiæ ſuæ cum paternæ tum maternæ, pro S. Theologiæ Studioſis ultimis teſtamenti tabulis anno 1633. quo vivendi finem fecit.

XXXIII. Collegium D. Francisci Hovii. ab Auctore ut pleriſque

aliis nomen Collegio datum fuit. *Is Franciſcus Hovius* S. T. L. ejuſdemque in Abbatiâ Gertrudanâ Lovanii Profeſſor, inde a *S. Walburgim* Antverpiæ totos XXVII. annos ſedulus Paſtor obiit Anno 1633. conditoque teſtamento ex domo ſuâ quam Lovanii acquiſierat inſtitui voluit novum Collegium cum hac inſcriptione, *Patrimonium Chriſti*, idem Collegium nominando & inſtituendo Hæredem pleno jure inſtitutionis pro S. Theologiæ alumnis.

XXXIV. Collegium Villariense. Anno 1660. exordium ſumpſit favore & curâ *Bernardi vander Heck* Abbate Villarienſi Ord. Ciſtercienſis.

XXXV. Collegium S. Michaelis fundatum anno 1670. Auctores & fundatores habet *Paulum Hubens* qui obiit anno 1618. & *Laurentium Zoënium* S. T. L. Collegiatæ *D. Petri* Canonicum & Præſidem Collegii Divæi. Primus Præſes conſtitutus eſt *Laurentius Zoënius* ejus ex fratre nepos.

XXXVI. Collegium Provinciæ Mechliniensis initium ſumpſit Anno 1675. curâ & ſtudio Magiſtratus Urbis Mechlinienſis.

XXXVII. Collegium S.S. Willebrordi et Bonifacii vulgo Alticollense *Teutonicè den Hooghen Heuvel*. Lovanium tranſlatum ex Univerſitate Colonienſi Anno 1685. pro S. Theologiæ Studioſis fidei propagandæ deſtinatis in Fœderato Belgio, Auſpiciis *Joannis van Neercaſſel* Epiſcopi Caſtorienſis, Vicarii Apoſtolici per Fœderatum Belgium, cui ſaluberrimas leges, & accommodam diſciplinam præſcripſit, cuique moriens Ao. 1686. liberaliter providit.

XXXVIII. Collegium S.S. Trinitatis *vulgo Novum Collegium* in quo ſtudia uſque ad Logicam docentur. Initia ſua cœpit anno 1657. eſt ſtructuræ magnificentiâ multum inſigne.

SUBURBANUM LOVANIENSE.

In Urbis Lovanienſis Suburbano, Antiquitatis, & Ordinis, & meriti jure primum eſt *Abbatia Vlierbacenſis* Ord. *S. Benedicti* ſive ut antiqui ſcribebant *Fliderbeca*. Hujus Cœnobii auctor fuit *Godefridus* primus cognomento *Barbatus* Dux Lotharingiæ & Comes Lovanienſis: iſte locus traditus fuit Monaſterio Affligemienſi ab eodem *Godefrido*, ut ibidem *Cella* conſtrueretur & Monachi ponerentur, qui die noctuque ſupplicarent pro ſalute dicti *Godefridi*, qui etiam Succeſſores ſuos Comites Lovanienſes loci Advocatos ſeu Protectores conſtituit.

Notandum quod *Benedictini* ſuos Prioratus & minora Monaſteria olim *Cellas* vocabant.

Hujus fundationis Diploma conſcriptum Anno M. C. XXV. quod recitat *A. Miræus* in Cod. Piar. Donat. Cap. LXXX. novæ edit. ut ſequitur.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Godefridus, Dei ordinatione, Dux & Marchio Lotharingiæ, atque Comes Lovaniæ, omnibus fidelibus cæleſtes mercari divitias.

Conſiderans omnem mundi gloriam, inſtar fluminis, raptim præterfluere, & omnes amatores ſuos ſubitò inanes & vacuos relinquere, utile mihi fore perſpexi & neceſſarium, ut de divitiis, divinâ mihi largiente bonitate conceſſis, aliqua ſervis Dei vivens impertirer, quæ moriens integra invenirem.

Locum itaque quemdam Fliderbeca appellatum, ab omni poteſtate, tam mea,

mea, quàm Eccleſiæ Lovanienſis, liberum, beato Petro Haffligemienſis Eccleſiæ (ſicut moris eſt Principibus) cum omnibus pertinentiis ſuis liberè tradidi; ut Abbas Haffligemienſis Cellam ibi, Dei & meâ meorumque opitulatione, exſtrueret, Monachos poneret, qui noctuque pro mea, meorumque ſalute, Deo ſuplicarent. Ut autem firma pax & concordia inter Clericos & Monachos, ſicut decet, inviolabiliter perſeveret, ex utraque parte immutabiliter decretum eſt, ne altera pars quidquam, quod juris ſit alterius partis, ſibi uſurpet.

Advocatus verò loci erit, quicumque LOVANIÆ Comès fuerit: qui Advocatum alium pro ſe numquam conſtituet, nec de Advocatia illa aliud beneficium exiget aut recipiet, niſi devotas à fratribus orationes, & æternam à Chriſto remunerationem. Præterea omnem uſum tam in ſilvis, quàm in paſcuis, & aquis meis, fratribus libenter annui, & ut à teloneo, & omni hujuſmodi exactione, in omni loco juris, perpetuò ſint liberi.

Ut autem hæc traditio noſtra firma & inconvulſa perſeveret, præſentem paginam ſigillo meo ſignavi, & idoneis teſtibus, quorum ſubſcripta ſunt nomina, confirmavi.

Signum Meuronis Decani. *Menzonis.*
S. Richeſonis Scholaſtici.
S. Everardi.
S. Joannis & Henrici de Bierbeke.
S. Henrici de Landen.
S. Wilhelmi de Bechevoort.
S. Arnulfi de Oppenthorp. *Oppendorp.*
Datum eſt hoc LOVANIÆ anno Incarnationis, milleſimo, centeſimo, viceſimo quinto. Indictione III. 1125.

Hanc donationem confirmavit *Henricus* Epiſc. Leodienſis An. 1147. & *Eugenius III.* Papa Anno 1148.

Diviſum eſt hoc Monaſterium ab Affligemienſi Cœnobio cum conſenſu utriuſque Conventus ſub certis conditionibus, hac inter alias, quod niſi e gremio Affligemienſium Abbates ſibi eligerent Vlierbacenſes: Id factum Anno 1173. Dein prædiis paulatim immunitis *Alexandri IV.* Pont. Max. juſſu Vlierbacenſes ab omni ſubjectionis jure, quo Affligemienſibus erant obnoxii, anno 1258. ſunt abſoluti, conceſſumque ut Abbatem e gremio ſuo eligerent; primitus enim Præpoſitura erat ſeu Prioratus ab Affligemienſi Monaſterio dependens. *Diploma eſt in Suppl. Diplom. Miræi pag. 830.*

Situm eſt hoc Monaſterium dimidio ferè milliari a Lovanio extra portam Dieſthemienſem. In turbis Belgicis pulcherrima ædificia pleraque & templum ipſum ignis abſumpſit, ab Hæreticis anno 1572. die 25. Septembris injectus.

Poſt vaſtatum Cœnobium Religioſi aliquamdiu in Trudonopolitano quod emerant hoſpitio Lovanii egerunt, donec anno 1596. auctoritate Apoſtolicâ Beggardorum in hac urbe Cœnobium (ordinem & Regulam S. Benedicti aſſumentibus qui inibi ſupererant Religioſis) eis conceſſum eſt.

Hoc Beggardorum Cœnobium, quia Benedictinæ vocationi minus commodum foret Anno 1626. Patribus Oratorii pretio venditum, hactenuſque ab iiſdem incolitur & Vlierbacenſem aliam commodiorem domum emptam inhabitarunt, uſque ad annum 1642. quo Lovanienſi reſidentiâ deſertâ Vlierbacum reverſi ſunt, ac nova ædificia ſolida & apta e ruderibus humi jacentibus erexêre, & inſignem dein Eccleſiam conſtruxêre.

ABBATES VLIERBACENSES.

I. Everardus electus in Abbatem anno 1162. Obiit 18. Octobris; annus ignoratur uti & aliquot ſequentium.
II. Wigerus Obiit 4. Auguſti.
III. Theodoricus. Vir undique magnus Anno 1188. ab *Henrico* Cardinale Legato a latere *Gregorii VIII.* Epiſcopo Albanenſi Leodii in majori Eccleſiâ ſolemniter Benedictus. Obiit Ao. 1235. die 11. Aprilis.
IV. Godescalcus vixit Ao. 1242. Obiit 4. Maji.
V. Franco van Issche e Monaſterio Affligemienſi aſſumptus, uti & IV. ejus prædeceſſores. Vixit 1260. Obiit 18. Julii.
VI. Arnoldus de Fliderbeca primus ex Vlierbacenſibus eligitur in Abbatem Obiit 1276.
VII. Arnoldus. Vixit 1297.
VIII. Arnulphus. Obiit 13. Januarii.
IX. Adolphus. Vitâ exceſſit 1. Januarii.
X. Godefridus I. Mortuus 25. Januarii circa annum 1315.
XI. Guilielmus de Calstris Patricia ſtirpe apud Lovanienſes oriundus. Obiit 13. Novembris, annus ignoratur; vixit 1324.
XII. Goswinus. Exceſſit e vitâ 24. Aprilis; annus ignoratur.
XIII. Walterus I. Vivere deſiit die 13. Novembris.
XIV. Joannes Keynoghe. Obiit Anno 1350.
XV. Guilielmus de Nethene ex Monacho Gemblacenſi. Obiit Ao. 1361.
XVI. Theodorus Nagel Monachus Abbatiæ Egmondanæ in Hollandia, Equeſtri ſtirpe ortus. Vixit Ao. 1367. Obiit 7. Novembris, incertum quo anno.
XVII. Walterus Canse. Vixit Ao. 1381. Mortuus 19. Januarii.
XVIII. Rudolphus. Vixit 1399.
XIX. Rolandus Vlierbecanus. Obiit Ao. 1415.
XX. Radulphus Keysers. Obiit Ao. 1424. die 29. Aprilis.
XXI. Robertus de Berthem Obiit Ao. 1456. die 31. Martii.
XXII. Leonardus de Griboval. antea Religioſus *S. Bertini* apud Audomarenſes, nobilitate ac doctrinâ conſpicuus & J. U.D. in Univerſitate Lovanienſi, ſcriptis etiam editis clarus. Mortuus Ao. 1484. die 29. Novembris.
XXIII. Joannes de Langrode illuſtri familiâ progenitus, hujus ævo Ao. 1518. per Abbatem *S. Jacobi* Leodienſis & Apoſtolicæ ſedis Commiſſarium, introducta eſt in hoc Cœnobio Reformatio Burſfeldienſis. Obiit Ao. 1519. die 25. Martii.
XXIV. Leonardus Vranx. Hic ex indulto Apoſtolico in Procuratore Auguſtiniano Lovanii, factus Benedictinus in Vlierbeca, dein electus Abbas; Vir nobilitate & pietate clarus. Obiit Ao. 1535. die 8. Martii.
XXV. Joannes Panhuys Hougardienſis prima profeſſione Bogardus, dein Profeſſus in Vliederbecâ Regulam *S. Benedicti*, exinde electus Abbas, a *Clemente VII.* Papa Ao. 1532. Mitram & Pontificalia obtinuit. Obiit Ao. 1543. die 5. Septembris.

XXVI.

XXVI. Joannes Marotel. Religioſus Abbatiæ *S. Bertini* apud Audomarenſes; ceſſit Ao. 1567. poſtquam præfuiſſet annis XXIV. Obiit Ao. 1568.

XXVII. Joannes Hautaert Affligemio evocatus electus Abbas. Mortuus eſt Anno 1571. die 23. Julii.

XXVIII. Petrus Coels dictus *Glymes*, genere Illuſtris ex Præpoſito electus Abbas in Vliederbeca, varias calamitates & miſerias perpeſſus eſt, a militibus Statuum Hollandiæ captus, vinculis conſtrictus & variè circumductus, Gertrudisbergâ incarceratus, tandem gravi lytro redemptus ad ſuos rediit. Mortuus Anno 1586.

XXIX. Libertus Schaloen ab *Hulsbergh*, nobili genere natus, Prior in Abbatiâ *S. Trudonis* in Hasbaniâ, demum electus Abbas in Vliederbecâ. Anno 1599. ab Ordinibus Brabantiæ Deputatus in inauguratione Sereniſſimorum Principum *Alberti & Iſabellæ*, eorum juramentum excepit in loco ſolito propè Lovanium. Obiit Anno 1609. die 25. Januarii.

XXX. Petrus Lemmens. Bruxellenſis, ex Religioſo Abbatiæ *S. Vedaſti* Atrebati hîc electus Abbas. Obiit Anno 1627. die 26. Martii.

XXXI. Petrus Scribs Duacenſis, Coadjutor ſui Prædeceſſoris cum jure Succeſſionis ab Ao. 1624. & Ao. 1630. Benedictus. Hic Abbas Religioſos ſuos, qui dudum fuerant morati Lovanii, ad Abbatiam & priſtinum domicilium reduxit anno 1642. Obiit Ao. 1652. die 23. Septembris.

XXXII. Robertus Garesta Boſſutenſis, ſæpius Deputatus Ordinarius ad Comitia Statuum Brabantiæ. Obiit 1676.

XXXIII. Placidus le Fort Duacenus. Obiit Ao. 1690.

XXXIV. Philippus Walraevens Hallenſis. Obiit Ao. 1698.

XXXV. Petrus Paradanus Turnhautanus olim ſuperior aliquorum Eremitarum in Campiniâ in commune viventium, hodie præeſt.

Ad Auſtralem partem & muros Urbis Lovanienſis ſeſe offert *Parchum*; Abbatia Ordinis Præmonſtratenſis, nomen habet ab ipſâ re & uſu quem autea habuit, ut notat etiam *J. Lipſius*, fuit enim (inquit) *Vivarium* ſive locus clauſus, alendis feris ad delectationem Principum, quod genus *Parchos* noſtri & finitimi dicunt, Flandricè *Waranden*. Olim & ab annis pluſquam quingentis vetuſtiores Codices *Parchum*. & inde *Parchenſes*. Hunc ergo locum ad meliores uſus convertit *Godefridus Barbatus* Dux Lotharingiæ, & Comes Lovanienſis in Monaſterium Ord. Præmonſtratenſis Anno 1129. eundem locum *Waltero* Abbati *S. Martini* Laudunenſis tradidit, filiis ſuis *Godefridi* & *Henrico* conſentientibus, *Alexandro* Epiſcopo Leodienſi approbante Anno 1131. Qui quidem *Walterus* Fratres aliquot ex Cœnobio *S. Martini* Landunenſis eòdem adduxit, & Diſciplinam Monaſticam, cæteraque eò pertinentia conſtituit. Quibus ritè peractis ad priſtinum ſuum Monaſterium anno 1131. rediit, *Simone* Canonico *S. Martini* Lauduuenſis Abbate apud Parchenſes conſtituto. Præfatus Dux *Godefridus* Anno 1140. eodem menſe Januario, quo obiit, donat Parchenſibus varia Privilegia & Villulam cum manſionariis de *Vinckenboſch* &c. Hæc Diplomata Ducis *Godefridi* exſtant in Cod. Piar. Donat. A. Miræi novæ edit. Cap. LXXXI. & in Supplem. Dipl. Part. I. Cap. XXIV. ac *Alexandri* Epiſc. Leod. in Cod. piar. Donat: Cap. LXXXII. Sequuntur Diplomata

In nomino ſanctæ & individuæ Trinitatis. Quia nova, quæ veteribus ſuccedunt, ipſa vetuſtatis facta obliviſci nos faciunt: notum volumus fieri tam præſentibus, quàm futuris, quod GODEFRIDUS Dux Lotbaringiæ, idem & Marchio, & Comes, tam pro ſalute ſua, quàm ſuorum, ſilvulam in auſtrali parte Lovaniæ ſitam, quam foſſato, & vallo clauſam ferali luſtro deputaverat, Deo inſpirante, in meliores uſus volens convertere, annuentibus filiis ſuis Godefrido & Henrico, Fratri Gualtero Abbati Eccleſiæ B. Martioi de ſuburbio Laudunenſis civitatis, & Fratribus ſuis ſecundùm Regulam B. Auguſtini viventibus, ad conſtruendam in ea Eccleſiam, in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, perpetuò poſſidendam donaverit.

Hoc etiam impetrante Tietdelino villico cum Uxore ſua, qui omnia quæ infra ejuſdem loci ambitum poſſidebat, ſcilicet tam molendinum, quam terras adjacentes, ad opus eorumdem Fratrum, annuentibus hæredibus ſuis, in manu Ducis reddidit, hoc interpoſito, quod quam diu ipſe, & Uxor ejus ſupereſſent, beneficia quædam, ſi vellent, in uſus ſuos retinerent, ſic tamen ut poſt obitum utriuſque, Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ nulli ex hæredibus ſuis, aliquid de omnibus, quæ infra prædicti loci terminum continentur, rependerent.

Hoc autem factum eſt aſſenſu Domini Alexandri Leodienſis Epiſcopi, qui eundem locum, per Decanum ſuum aquæ benedictæ aſperſione viſitavit, & prædicto Abbati & Fratribus ſuis Baſilicam in honore Sanctæ Dei Genitricis ibidem ædificandi licentiam dedit.

Deindè verò ut præfatus locus ab omni Parochiali jure liber eſſet, & Fratres qui pro ſalute animarum ſuarum ad eam convenerint in libertate filiorum, ſoli Deo vacarent, Canonicos S. Petri Lovanienſis Eccleſiæ, & Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, ipſe Dux perpetuâ pace compoſuit.

Nam pro decima termini Lovanienſis Parochiæ, qui claudebatur boc præcinctu, & pro decima omnium, quæ ibi haberentur, Eccleſiæ Lovanienſis ſingulis annis de ſuo allodio in villa, quæ dicitur *Hulſebeeck*, tres ſolidos & ſex denarios contulit, *Holsbeeck.* hoc appoſito, ut neque Fratres ſui aliquem de Parochianis Lovanienſis Eccleſiæ, poſtquam inciderit lectum ægritudinis, ſive aliquem de Mortuis ejuſdem Eccleſiæ ſepeliendum acciperent, vel aliquid ſibi uſurparent de jure præfatæ Eccleſiæ, niſi ex conſenſu Præpoſiti, ſive Canonicorum, vel Parochialis Sacerdotis, ad quos Parochiale pertinet beneficium.

Ut autem inter utraque Monaſteria charitas intemerata permaneret, Fratres Eccleſiæ S. Petri & Fratres Cœnobii S. Mariæ, hoc debitæ charitatis ſe vinculo invicem conjunxerunt, ut quicumque Canonicus alterius loci mortis debitum ſolveret, Fratres loci alterius pro illo eadem, quæ pro uno ſuorum Fratrum tam in Vigiliis, quàm in Miſſarum ſolemniis, celebrarent officia.

Hæc autem fuit conditio inter Ducem & præfatum Abbatem S. Martini de prædicto loco, dum annuente Deo, & B. Virginis proſperaotibus meritis, idem locus Conventum duodecim Canonicorum ſuſtinere poterit, Fratres ibidem permanſuri Abbatem de profeſſione Laudunenſis Eccleſiæ canonicè eligent, & poſtea ab obedientia Abbatis Sancti Martini erunt ſoluti, niſi fortè, inſtigante diabolo, Abbas Eccleſiæ S. Mariæ à Regulæ ſuæ tramite, vel conſuetudine Laudunenſis Cœnobii deviaverit: habebit eum Abbas Laudunenſis ſecundum inſtitutionem Ordinis ſui corrigere.

Poſt liberam verò & canonicam Abbatis ſui electionem, Fratres Eccleſiæ S. Mariæ gratuitum Ducis Lovanienſis poſtulabunt aſſenſum. Deinde verò Abbas electus virgam Paſtoralem ab alteri Eccleſiæ S. Mariæ accipiet, & à Fratribus ſuis Epiſcopo Leodienſi conſecrandus præſentabitur.

Hæc itaque facta ſuot Lovaniæ, & confirmata anno Incarnationis Domini MCXXIX. Indictione ſeptimâ, his, quorum nomina ſubſcripta ſunt, Teſtibus.

S. Sigeri Præpoſiti.
S. Onekini Presbyteri.
S. Magiſtri Rekeſonis.
S. Rodulfi Capellani.
S. Regenbaldi Presbyteri.
S. Walteri Subdiaconi.
S. Everardi Subdiaconi.
S. Magiſtri Meniſonis.
S. Henrici Caſtellani.

S. Ar-

S. Arnulphi Grimbergenſis.
S. Gerardi Grimbergenſis.
S. Goſuini de Heverle.
S. Arnulfi Dapiferi, & fratrum ſuorum Wilhelmi, Walteri.
S. Reyſonis.
S. Henrici.
S. Tietdelini Villici.
S. Giſleberti.
S. Ronulfi.
S. Franconia Caſtellani.

In Nomine Domini amen. Poſtquam ego Godefridus Dux Lotharingiæ, qui & Marchio, Monaſterium de Parcho Ordiois Præmonſtratenſis, in honorem B. Mariæ fundaſſem, ob meam & meorum ſalutem, more & lege Virorum illuſtrium, quaſdam libertates ac etiam bona Fratribus in dicto Monaſterio Domino ſervientibus donavi. *Ex Deſcriptione Abbatiæ Parcenſis per Sanderum.*

Ipſum itaque *Parchum* qui adjacet Lovaniæ in auſtrali parte, eiſdem Fratribus donavi cum pertinentiis, hoc eſt eum his quæ infra ipſius clauſuram ſunt, eum Villula & manſionariis de *Vinckenboſch* ab utraque parte rivi, uſque ad molendinum, quod dicitur *Broecke*, prout nunc eſt, aut in futurum eſſe poterit, cum ea parte ejuſdem Villulæ & manſionariorum apud *Langendael*, quam ab Anſelmo Nobili Viro de Averendoren, per meum aſſenſum acquiſierant, nihil mihi juris in prædictis reſervans, præter altam juſtitiam. In cæteris autem dicti Fratres, tamquam in ſuo allodio, liberè omnia jura recipient.

Inſuper dedi dictis Fratribus de Parcho, partem ſilvæ de mea foreſta de *Sungia*, prout ſita eſt inter Villam de *Foſſam* & de *Fura*, uſque ad medium Rivorum, qui ab utroque latere hinc & inde decurrunt, cum parte ſilvæ *Mosberch*, verſus meridiem, ut & ipſi habeant plenam libertatem in uſus ſuos ſeu neceſſitates quaſcumque, ſine contradictione convertendi ſilvam prædictam cum fundo tamquam ſuum verum Allodium.

Habeant inſuper dicti Fratres, in ſilva mea de *Loe*, juxta Lovanium, & in omnibus paſcuis, per totam terram meam, ubi bona ſeu Curtes ipſorum ſita ſunt, uſuagium & plenam libertatem paſcendi & minandi greges ac animalia ſua.

Liberos quoque ipſos decerno ab omni onere, angaria perangaria, theloneo, winagio, & omni juſtitia tranſitus per totam terram meam, ac aquam univerſam, in rebus ſuis emendis vel vendendis. Nec quicquam exigatur ab eis occaſione ſtratarum publicarum quas chauchidas vocant, vel etiam pontium reparandorum, niſi quod ſpontè & voluntariè dare voluerint. Aſini, muli & cætera animalia molendinorum dictorum Fratrum, licet ſeculares pro annuo pacto in eis reſideant, liberum habeant introitum & exitum in omnibus Oppidis & Villis in terra mea conſtitutis, ad portandum & reportandum bladum, ſive farinam, nec quiſquam qui eadem molendina molere voluerit, aliquatenùs prohibeatur.

Quidam liber homo *Gerardus de Wolue* dedit in eleëmoſynam ſæpedictis Fratribus per manum meam, duas manſiuneulas & dimidium manſum apud *Goetſenhoven*, & molendinum ibidem, & apud *Landen* quatuor manſus terræ, & tria jurnalia, & ſex manſiunculas.

Quæcumque igitur bona in præſentiarum poſſident aut in poſterum acquirere poterunt, ſub mea protectione, & Succeſſorum meorum Ducum dumtaxat recipio. Hujus rei Teſtes ſunt.

Henricus Comes,
Nicolaus de Rainſt,
Arnoldus Dapifer de Rotſelaer,
Goſuinus de Heverla,
Gerardus de Huldenberge, & cæteri multi de Familia Ducis,

Actum anno Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo, concurrente primâ epac- 1140
tâ nullâ Indictione tertiâ.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego Alexander, gratiâ Dei ſanctæ Leodienſis Eccleſiæ Epiſeopus, quia propitiante Domino, Pontificali Cathedræ, licet indigni, præſidemus, & ſi omnibus in communi noſtræ Diœceſeos fidelibus ge-

neralem curam debemus: illis tamen qui ſelici naufragio abjectâ ſeculari ſarcinâ de mundi hujus fluctuante pelago, ad tranquillum & placidum contemplationis portum enataverunt, ſpeciali dilectionis & ſollicitudinis neceſſitudine obligamur, ut ex noſtris eis prodeſſe, & aliorum erga eos liberalitatem approbare & confirmare ſtudeamus, quatenus piâ viciſſitudine de orationibus eorum aliquod imperfectioni noſtræ ſubſidium comparemus.

Notum volumus fieri, tam præſentibus quàm futuris, quòd GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ, idem & Marchio & Comes, tam pro ſalute ſua quam ſuorum, ſilvulam in Auſtrali parte Lovaniæ ſitam, quam foſſato & vallo clauſam ferali luſtro deputaverat, Deo inſpirante, in meliores uſus volens convertere, annuentibus filiis ſuis GODEFRIDO & HENRICO, Fratri Waltero, Abbati Eccleſiæ beati Martini de ſuburbanio Laudunenſis civitatis, & Fratribus ſuis, ſecundùm Regulam Beati Auguſtini viventibus ad conſtruendam in ea Eccleſiam in honorem Dei Genetricis Mariæ, perpetuò poſſidendam donaverit:

Et poſtea, nube ſeditionis & diſcordiæ inter nos & ipſum non bene habitæ, in beatæ pacis ſerenitate, propitiante Deo, converſâ, ut eundem locum in conſpectu plurimorum, qui pro reformanda pace convenerant, liberum faceremus, & eandem libertatem ſigilli noſtri Impreſſione confirmaremus, piâ petitione ſuâ apud nos obtinuerit.

Hoc etiam donum Ducis factum eſt impetrante Tietdelino villico, cum uxore ſua qui omnia, quæ infra ejuſdem loci ambirum poſſidebat, ſcilicet tam molendinum, quam terras adjacentes, ad opus eorundem Fratrum, annuentibus hæredibus ſuis, in manu Ducis reddidit.

Hoc interpoſito, quod quamdiu ipſe & uxor ejus ſupereſſent, beneficia quædam, ſi vellent, in uſus ſuos retinerent.

Sic tamen ut poſt obitum utriuſque, Fratres Eccleſiæ S. Mariæ, nulli ex hæredibus ſuis, aliquid de omnibus quæ infra prædicti loci terminum continentur, reſponderent. Deinde verò ut præfatus locus ab omni Parochiali jure liber eſſet, & Fratres qui pro ſalute animarum ſuarum ad eum convenerint, in libertate filiorum ſoli Deo vacarant, Canonicos S. Petri Lovanienſis Eccleſiæ, & Fratres Eccleſiæ S. Mariæ, ipſe Dux perpetuâ pace compoſuit: nam pro decima termini Lovanienſis Parochiæ, qui claudebatur hoc præcinctu: & pro decima omnium qui ibi haberentur, Eccleſiæ Lovan. ſingulis annis de ſuo allodio in villa quæ dicitur Hulſebeck tres ſolidos & VI. den. contulit.

Hoc appoſito, ut neque Abbas, neque Lovanienſes ſui aliquem de Parochianis Lovanienſis Eccleſiæ poſtquam incideret lectum ægritudinis, vel aliquem de mortuis ejuſdem Eccleſiæ, ſepeliendum acciperent, vel aliquid ſibi uſurparent de jure præfatæ Eccleſiæ, niſi ex conſenſu præpoſiti ſive Canonicorum vel Parochialis Sacerdotis, ad quos pertinet Parochiale beneficium.

Hæc autem fuit conditio inter Ducem, & præfatum Abbatem S. Martini de prædicto loco: dum annuente Deo & B. Virginis proſperantibus meritis idem locus Conventum XII. Canonicorum ſuſtinere poterit, Fratres ibidem permanſuri, Abbatem de Profeſſione Laudunenſis Eccleſiæ canonicè eligent, & poſtea ab obedientia Abbatis S. Martini erunt ſoluti, niſi ſi fortè inſtigante diabolo Abbas vel Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ, à Regulæ ſuæ tramite, vel conſuetudine Laudunenſis Cœnobii deviaverint, habebit eos Abbas Laudunenſis ſecundùm inſtitutionem Ordinis ſui corrigere.

Deinde, verò Abbas electus Virgam Paſtoralem ab Altari Eccleſiæ S. Mariæ accipiet, & à Fratribus ſuis Epiſcopo Leodienſi conſecrandus præſentabitur.

Hanc igitur, quam prælibavimus electionem, in eodem loco auctoritate Sanctorum Patrum liberè & canonicè fieri concedimus. Sepeliri in cœmeterio præmemoratæ Eccleſiæ tam ſuæ Congregationis, quàm familiæ inibi ſervientis defunctos, concedimus, alium verò nullum niſi conſenſu ſuorum Parochialium Sacerdotum; oleum quoque infirmorum ab Eccleſia noſtræ Sedis, eiſdem Fratribus diligenter impendatur.

Præterea verò prædictam Eccleſiam & Abbatem, tam noſtrâ quàm miniſtrorum noſtrorum, qualicumque exactione prorſus abſolvimus. Generali tantùm Synodo, ſi à nobis monitus fuerit, ne intereſſe negligat.

Orationes autem devotas quas potiſſimum amamus, & filialem obedientiam nobis retinemus. Ut autem ea quæ prædicta ſunt rata & incommutabilia permaneant, ſigilli

gilli noſtri impreſſione, & teſtium ſubſcriptione corroboramus, atque anathematis ſententiâ quemvis harum Inſtitutionum violatorem condemnamus.

Hæc itaque facta ſnnt Leodii, & confirmata anno Dominicæ Incarnationis MCXXXI. Indictione VIII.

Signum Godefridi Balthenſis Epiſcopi & Stepponis Archidiaconi & Præpoſiti.

S. Cæterorum Archidiaconorum, Johannis, Liberti, Dodonis, Reineri, Alexandri, & Reinzonis Decani, Reinbaldi, Arnulfi Cuſtodis, & Sygeri Præpoſiti & Ovekioi Presbyteri, & Magiſtri Rikezonis, & Legenbaldi Presbyteri, & Walteri Subdiaconi & Everardi Subdiaconi, & Godefridi Ducis filii, & Comitum Godefridi Namurcenſis, Arnulphi Lonenſis, Lamberti Montaucenſis, Giſleberti Duracenſis, & Franconis Caſtellani, Arnulfi Dapiferi, & Reinzonis de Tild, Goſcewini de Heverle, Willelmi de Dulg, Vingeri Advocati & Reineri, Guederici de Prato, & Arnulphi de Rode.

Anno 1416. *Joannes IV.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux declarat Abbatem Parchenſem eſſe perpetuum & Hæreditarium Capellanm Ducis Brabantiæ. Diploma recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. CXLV. novæ ædit. nt ſequitur.

Joannes Dei gratiâ Brabantiæ & Limburgi Dux, Sacrique Imperii Marchio, univerſis & ſingulis, ad quos præſentes Litteræ noſtræ pervenerint, ſalutem & dilectionem. Cum Venerabilis in Chriſto Pater Dominus GERARDUS, Abbas Monaſterii B. Mariæ Parcenſis propè Lovanium, Præmonſtratenſis Ordinis Leodienſis Diœceſis, Capellanus noſter fidelis & in Chriſto dilectus, Nobis expoſuerit quòd Prædeceſſores ſui Parcenſes Abbates, de jure & antiqua conſuetudine, fuerint Archicapellani & Confeſſores perpetui Prædeceſſorum noſtrorum Brabantiæ Ducum, ipſiſque etiam jus competierit, ratione prædictæ Parcenſis Eccleſiæ, in Summis Feſtivitatibus, coram præfatis Ducibus, & in ipſorum Capella, Myſtica Servitia & alia Officia celebrare Divina; Nobis humiliter ſupplicando, quatenùs ipſum, prædictæ ſuæ Eccleſiæ ac ſuorum Succeſſorum nomine, in omni eo jure, quod ſibi in præmiſſis quomodolibet competere poterit, conſervare dignaremur, Litteraſque ſibi deſuper concedere oportunas.

Hinc eſt, quòd Nos attendentes, quòd juſta petentibus non eſt denegandus aſſenſus, communicato priùs ſuper hoc Conſilio cum nonnullis Conſiliariis noſtris, ac maturâ deliberatione præhabitâ, declaravimus, ac tenore præſentium declaramus, volentes prælibatum Abbatem ac Succeſſores ipſius, tanquam noſtros Archicapellanos & Confeſſores perpetuos, in noſtra & Succeſſorum noſtrorum Brabantiæ Ducum præſentia, in ſummis Feſtivitatibus Divina ſervitia & Officia celebrare, omoia alia & ſingula facere debere, ratione dictæ ſuæ Eccleſiæ ſibi incumbentia quomodolibet, de conſuetudine vel de jure. Quodque ipſi ac Succeſſores ſui memorati univerſis & ſingulis prærogativis, Privilegiis, gratiis, libertatibus & immunitatibus potiri debeant & gaudere, quibus Prædeceſſores ſui freti fuerint & gaviſi, ac cæteri Capellani noſtri potiuntur & gaudent. Nec non ad Nos pro ſuis promovendis negotiis recurſum habeant cum fiducia ſpeciali, noſtro vel cujuſlibet alterius jure in præmiſſis ſemper ſalvo, harum teſtimonio Litterarum ſigilli noſtri appenſione communitarum.

Datum in Oppido noſtro Bruxellenſi, menſis Aprilis die vigeſimâ ſecundâ anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto. 1416.

Per Dominum Ducem, Domino Henrico de Bergis Domino Grimbergenſi, & Domino de Melino, & Henrico Domino de Heverle, Militibus, ac Raſone de Graven Domino de Maleve, Reinero Moers, & Henrico de Werthuſen, nonnulliſque aliis Conſilio præſentibus. DE DINTER.

Ex hac Abbatiâ velnt filia prognata eſt Abbatia *SS. Cornelii & Cypriani* Ninbovienſis in Flandriâ ejuſdem Ord. Præmonſtr. Anno 1137. unde ad hæc uſqne tempora præfata Abbatia Ninbovienſis Abbatem Parchenſem Patris Abbatis honore veneratur.

ABBATES PARCHENSES.

I. Simon Abbatiæ Laudunenſis Canonicus. Obiit Anno 1142.
II. Philippus ejuſdem Abbatiæ Canonicus; ſeceſſit Laudunum Ao. 1166.
III. Thomas. Obiit Anno 1166.
IV. Philippus, reſignavit anno 1190. & obiit 1192.
V. Daniel. Obiit Anno 1192.
VI. Sebastianus. Obiit Ao. 1212.
VII. Joannes de Birbaco. Claro Birbaecenſium Baronum genere natus. Sub ejus regimine anno 1219. initium ſumpſit Monaſterium Virginum in *Pellenbergh.* anno 1229. tranſlatum ad *Inſulam Ducis* prope *Gempe.* Mortuus anno 1226. die 12. Decembris.
VIII. Henricus de Bruxella, poſtulatus ex Abbatiâ Laudunenſi reſignavit anno 1239. & obiit Ao. 1244.
IX. Alardus de Vura. Vitâ exceſſit Ao. 1289. die 21. Martii.
X. Guilielmus de Liebeka. Mortuus Anno 1306. die 26. Martii.
XI. Sigerus de Vinckenbosch. Vitâ exceſſit Ao. 1314. die 17. Junii.
XII. Guilielmus de Herent, Lovanienſis. Mortuus die 7. Julii Anno 1316.
XIII. Godefridus de Aetrode Vivis exceſſit Ao. 1332. die 17. Maii.
XIV. Henricus de Redinghem Patricia & Equeſtri familiâ oriundus. Obiit Anno 1339.
XV. Joannes Steenhauwers *de Vinckenboſch*, antea Præpoſitus Monialium Inſulæ Ducis. Obiit Anno 1342. die 17 Junii.
XVI. Arnoldus de Wesemale, primariâ in Brabantiâ natus familiâ, antea Paſtor in Archenues. Mortuus die 19. Decembris anno 1346.
XVII. Nicolaus Boseret Nivellenſis. Obiit die 26. Martii Anno 1361.
XVIII. Stephanus S. T. D. antea Abbas Autiſſiodorenſis, poſtquam annis VII. Abbatiam Parchenſem rexiſſet, creatus eſt a Sede Apoſtolicâ Abbas Præmonſtratenſis, qui poſt multas difficultates, ſub penſione ceſſit *Henrico de Overbeke* Canonicè e gremio Confratrum electo. Exceſſit e vitâ Præmonſtrati anno 1368. die 10. Septembris.
XIX. Henricus de Overbeke Dictus *de Weſpelaer*. Obiit die 8. Martii Ao. 1391.
XX. Joannes Bardurbel Namurcenſis, Mortuus Anno 1399. die 17. Maii.
XXI. Gerardus de Goetsenhoven Lovanienſis. Obtinuit Anno a *Joanne IV.* Brabantiæ Duce ut ipſe ejuſque Succeſſores ſint Archicapellani Ducis Brabantiæ. Obiit die 2. Maji Anno 1534.
XXII. Walterus de Beringen. S. T. B. reſignavit Ao. 1462. & obiit 1463.
XXIII. Theodoricus de Tuldel Hilverenbecanus, Licentiatus in Decretis Pariſiis, Canonicus Abbatiæ Tongerloenſis, & Paſtor in Niſpen, ex reſignatione *Walteri* a Sede Apoſtolicâ Abbas confirmatur. Obtinuit Ao. 1475. a *Sixto IV. Pont. Max.* pro ſe & Succeſſoribus Mitram & Pontificalia. Exceſſit e vitâ Anno 1494. die 9. Octobris.
XXIV. Arnoldus Wyten Hilverenbecanus ab Anno 1392. Coadjutor

tor ſui Prædeceſſoris cum jure Succeſſionis. Mortuus die 19. Septembris Anno 1515.

XXV. Ambrosius de Angelis Lovanienſis. Vitâ exceſſit die 16. Martii Ao. 1543.

XXVI. Ludovicus vanden Berghe, antea Prior, dein Præpoſitus Virginum Vallis Liliorum in Agro Mechlinienſi. Obiit Ao. 1558. die 1. Octobris in præfato Monaſterio, quo ſe contulerat mutandi aeris causâ.

XXVII. Carolus vander Linden Lovanienſis, antea Prior Parchenſis. Deputatus a Statibus Brabantiæ ad Regem in Hiſpaniam, effecit ut exactio decimi nummi per Ducem Albanum indicta, fuerit ſuſpenſa. Præfuit calamitoſis & turbulentis patriæ temporibus, obiitque Lovanii Anno 1576. die 22. Septembris.

XXVIII. Ambrosius Loots, antea Paſtor in Wechtere, periculoſiſſima tempora nactus eſt ob prædonum, & militum graſſationes. Lovanii cum commiſſo ſibi grege ſubſiſtere coactus fuit. Ejus potiſſimum curâ & ſollicitudine obtenta fuit a Sanctâ Sede Anno 1582. Canoniſatio *S. Norberti.* Exceſſit e vitâ Lovanii Ao. 1583. die 12. Januarii.

XXIX. Franciscus van Vlierden Antverpienſis S. T. L. ex Suppriore electus Abbas, a Generali Ord. Premonſt: Anno 1584. Vicarius Generalis Ordinis ſui per Brabantiam & Friſiam eſt conſtitutus. Anno 1585. Conventum ſuum poſt VIII. annorum exilium Lovanio reduxit ad ſuum Parchenſe Cœnobium. Obiit Anno 1601. die 3. Maii.

XXX. Joannes Drusius Thenenſis S. T. L. Supprioris & S. Theologiæ Profeſſoris munere in Cœnobio perfuncto, Abbas electus eſt, atque mox a Generali Ord. Præmonſt. conſtituitur Vicarius Generalis in Provinciis Brabantiæ & Friſiæ. Apoſtolicâ & Regiâ auctoritate deſignatus fuit viſitator Academiæ Lovanienſis, ita gratus erat Sereniſſimis Principibus *Alberto & Iſabellæ*, ut mortuo *Matthiâ Hovio* propè evectus ſit ad Archiepiſcopatum Mechlinienſem, & brevi poſt ſimiliter ad Epiſcopatum Gandavenſem. Obiit Bruxellæ die 25. Martii Anno 1634.

XXXI. Joannes Masius Lovanienſis, Monaſterii ſui Supprior & Novitiorum inſtructor, poſt Parochi munus geſſit in pago de *Libbeke*, demum omnium Confratrum Suffragiis electus Abbas Anno 1635. Exceſſit e vivis Anno 1647. die 24. Maii.

XXXII. Libertus de Pape e Nobili & Patriciâ apud Lovanienſes ſtirpe ortus, S. T. L. dein ſui Monaſterii Prior, demum electus Abbas & Vicarius Generalis per Circarias Brabantiæ & Friſiæ Provincias conſtitutus eſt. Vir in regimine & vitâ exemplari plurimum excellens, egregius Abbatiæ benefactor, & ad Comitia Ordinum Brabantiæ ſæpius deputatus Ordinarius. Obiit Anno 1683.

XXXIII. Philippus van Tuykum ex pago Leefdael S. T. L. antea Præpoſitus Monialium ſui Ordinis in Inſulâ Ducis prope Gempe. Obiit Senio gravis. Anno 1704.

XXXIV. Paulus de Bruyn Bruxellenſis, præpoſitus Monialium in Inſulâ Ducis propè Gempe, ab Ao. 1702. functus munere Coadjutoris ſui prædeceſſoris cum jure ſuccedendi. Obiit die 6. Februarii 1719.

XXXV. Hieronymus de Waersegghere Lovanienſis S. T. B. F. ex Suppriore electus Abbas, inauguratus Mechliniæ ab Excellentiſſimo D. Archiepiſcopo Mechl. in Choro Eccleſiæ Metrop. aſſiſtentibus Grimbergenſium & Heyliſſemenſium Abbatibus die 16. Julii Anno 1719.

Eſt inſuper in Suburbano extra antiquam portam Bruxellenſem ſub ditione Baronatus de Heverleâ, *Baucum* Teutonicè *Ter Banck* Cœnobium Virginum, Regulâ utens propriâ ad Auguſtinianam tamen accedente

Fundator hujus *Henricus I.* Lorharingiæ & Brabantiæ Dux, promotor *Goſwinus II.* Dominus Heverleæ & alii. De anno fundationis non admodum conveniunt auctores, quorum ſcripta hîc in medium proferimus, ut ex iis æqnus lector rem judicet. Clariſſimus *Lipſius* Lib. III. Cap. IX. in ſuo Lovanio refert ſequentia. „ Eſt *Bancum* illud quod videtis ad lævam, ipſâ viâ „ Bruxellenſi teli jactu a portâ; Cœnobium Virginum eſt Ordinis *S. Auguſti-* „ *ni*, & anctorem habet *Henricum Primum*, cujus Diploma adſervant da- „ tum 1197. Inter alia peculiari inſtiruto obligantur judicare de Leproſis, & „ judicatos recipere & alere, qui ſunt quidem Lovanienſes & Heverleenſes. *A. Miræus* in Chronico Belgico pag. 307. refert. „ *Henricus I.* in ſyriam „ ad bellum ſacrum An. 1197. ſe contulir Not. Cap. 169. Anno eodem in „ Banco propè Lovanium Moniales collocavit ac doravit. "

Verum *Auguſtinus Wichmans* in ſuâ Brabantiâ Marianâ Lib. III. Cap. LXIII. exiſtimar ex Diplomatibns loci fundationem bujus Monaſterii eſſe certo referendam ad annnm 1216. ubi poſtquam retulit ſupra cirata verba J. Lipſii profert ſequentia. „ A quo non parum diſcrepat *Petrus Divæus* & *Franc.* „ *Haræus* itidem fidus uterque & exactus rerum noſtratium Hiſtoricus. Ita „ enim prior Lib. 10. Rerum Brabant. menſe Julio anni ſeqnentis (fuit is „ 1216) *Henricus* Dux Cœnobium ac leproſorum domum condidit propè „ Lovanium, eo loco qui Bancum dicitur; cujus fundationis teſtes fuerunt „ *Goſvinus* Dominus Heverlæ, *Goſviuus ab* Heverlâ &c. Qui & ante l. „ 1. c. 4. paulo aliter de eodem in hunc modnm meminerat. Nec minor „ Heverlenſibns vetuſtas. *Reginherius* Barbati ævo Goſvinum filium reliquit. „ Is *Goſviuum II.* Cœnobii quod *Bancum* adpellatur an. 1216. conditorem. „ Cni & ipſe *Haræus* in Annal. Brabant. ad an. 1216. conſentit. Conſen- „ tionem aliquam opinionnm adferre videtur *Joan. Gramayus* dum in ſubur- „ bano Lovanienſi, ira de hoc Monaſterio ſcribit Fundaror hujus *Henricus* „ primus. Promotor Dominus Heverleæ & alii. Anni non meminit qui ve- „ rè ſecundum authentica Diplomara mox ſubjicienda, & ſcripto mihi tranſ- „ miſſa fuit 1216. Unde bonâ veniâ Lipſii dixerim, hallucinatio aliqua in „ annis, neſcio unde, ei obrepſit. Siquidem in hujuſmodi calculis

Quandoque bonus dormitavit Homerus.

„ Diplomata autem (ut clarius qnoque prima Monaſterii origo, & Status „ pareat, ac ſimul cui ſacrum ſit) ita ſonant referta in Supplem. Diplom. A. „ Miræi part. II. Cap. LXXXII. & LXXXIII. pag. 987. novæ Edit.

Ex Brabantia Mariana Wichmans.

Ego Henricus Dei grariâ Dux Lotoringiæ tam poſteris quàm modernis, in perpetuum.

Quæ temporis diuturniratem expectant, ad commodum temporale, & maximè ad animarum ſalutem ſpectantia, providâ expedir ordinari diſcretione.

Cum igitur ad honorem Dei, & glorioſæ Genitricis ejuſdem de conſilio & adſtipulatione Goſuini Domini de Heverla, nec non & Burgenſium Lovanienſium, ad opus Leproſorum ſecus Lovanium, Domum Religioni manciparam conſtruxerimus, ipſam Domum, Fratres & Sorores. ibidem Deo in membris humiliter & devotè famulantes, nec non & reliquas Perſonas eidem Domui adtinentes, poſſeſſiones quoque

que

que ejuſdem, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſub noſtra noſtrorumque Succeſſorum ſuſcipimus protectione &c.

Actum anno Verbi Incarnati milleſimo ducenteſimo ſexto decimo, menſe Julio. 1216.

Henricus Dei gratiâ Dux Lotoringiæ univerſis hoc Scriptum inſpecturis, in Domino ſalutem. *Ex eodem libro.*

Ut res quæ providè geruntur inter præſentes, à futuris cognoſcantur & ſic perpetuæ firmitatis robur accipiant, Scripto ſolent commendari, & ita poſteris cognoſcenda tranſmitti.

Notum ſit igitur univerſis, quòd Nos Divinæ remunerationis intuitu, duodecim bonaria ſilvæ noſtræ de *Wenefenſele*, quæ Nos jure proprietatis contingebat in ea parte, in qua eadem ſilva Allodio de *Berthem* immediatè eſt contermina, Leproſis de *Bancho* pro noſtra, Anteceſſorum & Succeſſorum ſalute, eo jure quo ea poſſedimus, poſſidenda liberè contulimus & abſolutè: ita videlicet quòd nullus omninò quidquam juris in dictis XII. bonariis ſilvæ, præter eoſdem Leproſos, obtineat.

Iſtam autem Donationem fecimus anno Dominicæ Incarnationis M. CC. XVII. II. Idus Maji, eâ videlicet die, quâ primum lapidem fundamentorum Eccleſiæ de Bancho ſuppoſuimus. 1217.

Ut autem hæc donatio rata permaneat, præſens Scriptum eiſdem Leproſis Sigillo noſtro roborandum conceſſimus in Teſtimonium.

Hoc Cœnobium primitus fundatum fuit pro novem mulieribus & novem viris qui utrique ſexui lepra infecto inſervirent, ut patet ex Bullâ *Honorii III.* Anni 1223. Kalend. Februarii. Quâ domum illam ad eorum ſupplicationem directioni Abbatis Villarienſis ſubjecit. Vide *A. Wichmans* loco citato pag. 864.

Ante illud Cœnobium icon eſt & Ara *S. Georgii*, ad quam in augurandus Brabantiæ Dux, primum ſolebat juramentum edere, & precibus nuncupatis dono aliquo honeſtare. Juramentum hoc exigit capitque Præpoſitus Eccleſiæ Collegiatæ *D. Petri* in quo ſe Advocatos *D. Petri* fore Duces profitentur, equum deinde Principis cui inſidet, donativum habet. Ita fere *Lipſius* in ſuo Lovanio.

SERIES PRIORISSARUM.

I. D. Helweydis quæ landabiliter rexit annis X. & obiit 1. Maii Anno 1247.

II. Clarissima Vos. rexit tempore XXVII. annorum & Obiit die 5. Martii Ao. 1274.

III. Catharina AutHeverle rexit tempore XXVII. annorum & Obiit die 27. Maii Ao. 1301.

IV. Catharina Sedelers rexit annis XXVI. & Obiit die 24. Junii Anno 1327.

V. Aleydis Roekeloos. rexit annis XXVIII. & Obiit die 15. Junii Anno 1355.

VI. Elisabetha Crobants rexit tempore XXX. annorum & Obiit die 1. Januarii Anno 1385.

VII. Agnes Lambrechts rexit annis VIII. & Obiit. 1. Februatii Anno 1393.

VIII. Gertrudis vanden Kalstere rexit annis XXIX. & Obiit die 19. Novembris Anno 1422.

IX. Elisabetha Lambrechts. rexit annis IV. & Obiit 28. Septembris Anno 1426.

X. Gertrudis Andries rexit XVIII. annis & Obiit die 5. Octobris Anno 1444.
XI. Gertrudis Wyterlimmingen rexit annis XXX. & Obiit 14. Auguſti Anno 1474.
XII. Ida Isackx rexit annis XV. & obiit 9. Maii Anno 1484.
XIII. Catharina Loos rexit annis XXVII. & Obiit die 15. Octobris Anno 1516.
XIV. Joanna Schoonvorst rexit annis XXIV. & Obiit die 14. Aprilis Ao. 1530.
XV. Elisabetha Oncle rexit annis XXIV. & Obiit die 18. Aprilis Anno 1554.
XVI. Paulina Zeverdonck rexit annis XXIV. & Obiit die 9. Decemb. Anno 1578.
XVII. Joanna Verelst rexit annis XVI. & Obiit die 10. Januarii Anno 1594.
XVIII. Aleydis vander Linden rexit annis XXX. & Obiit die 28. Decemb. Ao. 1624.
XIX. Magdalena vanden Perre rexit XXVII. annis & Obiit die 5. Decemb. Ao. 1651.
XX. Anna Catharina de St. Mart. rexit annis XXX. & Obiit 25. Februarii Ao. 1681.
XXI. Jacoba Theresia Wilmart rexit annis XXV. & Obiit die 29. Novemb. Ao. 1715.
XXII. Elisabetha van Asche Hodie laudabiliter præeſt.

PAROCHIÆ RURALES.

ARCHANIA Gallis *Archennes* & *Arquenne*, pagus ſub Rodio *S. Agathæ*, uno lapide a Wavria Lovanium verſus, a quo diſtat tertio lapide.

Poſt litigium XXX. ferè annorum tranſactio de hac liberâ Toparchiâ facta eſt in Senatu Brabantiæ die 28. Sept. anno 1721. inter *Alexandrum de la Faille* Marcgravium Antverpienſem, nomine uxoris ſuæ *Magdalenæ de San-Victor*, & tutores filiorum *Marci Antonii d'Amenzaga*, quibus ultimis proprietas dictæ Toparchiæ attributa eſt, uſufructu dumtaxat prædictæ uxori quoad viveret reſervato, qua mortua *Marcus Guilielmus* filius tertio genitus præfati *Marci Antonii* (prout hic ſuo teſtamento diſpoſuerat) die 25. Maii anno 1722. inveſtituram prædictæ liberæ Toparchiæ adiit, nummo aureo in altum projecto, ac rurſus e terra elevato, in ſignum quod non niſi a ſole & terra eam Toparchiam accipiat utpote omnino liberam.

Eccleſia dicata eſt *S. Petro* Apoſtolorum Principi. Cura Paſtoralis adminiſtratur per Canonicos Abbatiæ Parchenſis.

Anno 1257. Henricus vir nobilis & Equeſtris dono dedit jus Patronatus hujus Eccleſiæ de *Erkena* (ita nominabatur antiquitus) *Alardo IX.* Abbati Parchenſi, quod eodem anno ratum habuit *Henricus* Epiſcopus Leodienſis, ut patet ex hoc Diplomate, quod refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi part. I. cap LXXXIII.

Ex Archivis Abbatis Parcenſis. Henricus Dei gratiâ Leodienſis Epiſcopus, univerſis ad quos præſentes Litteræ pervenerint, ſalutem in Domino.

Noverit univerſitas veſtra, quod Dominus Henricus de Erkena Miles, in noſtra præſentia conſtitutus, Jus Patronatus Eccleſiæ de *Erkena* quod ipſi jure hereditatis compe-

petebat, in manus noſtras ad opus Eccleſiæ de Parcho juxta Lovanium Ordinis Præmonſtratenſis ob remedium animæ & Anteceſſorum, purè in eleëmoſynam reſignavit & quidquid juris in Jure Patronatûs habebat de conſenſu Fratris ſui Domini G. Præpoſiti Eccleſiæ Beati Petri in Lovanio & heredum ſuorum, prædictæ Eccleſiæ de Parcho contulit & legavit.

Nos igitur tam piæ collationi conſenſum adhibentes, dictam collationem Authoritate noſtrà approbamus, & eandem confirmamus; inhibentes ſub interminatione anathematis, ne quis ſuper dicto Jure Patronatûs Eccleſiæ de *Erkena*, prædictam Eccleſiam de Parcho in aliquo præſumat deinceps moleſtare.

Actum anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſeptimo, menſe De- 1257.
cembri.

Decima pro potiori parte ſpectat ad Abbatiam Parchenſem, at una earum pars ſpectat ad Abbatem Aluenſem Ord. Ciſterc.

Archaniæ adjacet *Vallis, Florida*, vulgo *Florival*, Abbatia Ord. Ciſterc. Gallis *Vaulx Fleuri*, altero lapide cum dimidio a Lovanio ad Dyliam fluvium verſus Wavriam in Gallo Brabantiâ ſita, & a cæleſti prodigio nomen ſuum ſortita; cum enim templi fundamenta eo loco jacta eſſent, qui hodieque vetus Abbatia & pratum Capellæ nominatur, divino monitu juſſæ ſunt locum petere floribus conſperſum, & fundationi Eccleſiæ veluti opportuniorem futurum, eundem eligêre. Id factum & prout repererant in orbem pictam floribus planitiem, templum exſtruxerunt, atque hinc *Vallis Florida* loco nomen adhæſit. Primam ejus fundationem referunt ad annum 1096. per *Wernerum* Comitem Grezii, in reditu ab expeditione Terræ Sanctæ in manibus *Fulgentii* primi Abbatis Affligemienſis Ord. S. Bened. Fuerunt ſiquidem primitus hoc in loco Moniales Ord. S. Bened. Primam fundationem dein auxerunt Dux noſter, Toparchæ *Ottiniaci*, *Nethenarum*, *Boſſutii* & *Grezii*; ſed anno 1218. Ciſtercienſis Ordinis habitum & inſtitutum aſſumpſerunt ſub Venerabili *Genta* a ſuſcepto Ciſtercienſium inſtituto prima Abbatiſſa; quæ ut ejus familiaris teſtatur *Thomas Cantipratanus* Lib. 1. *Apum Cap. II.* primo Monialis fuit Ord. *S. Benedicti*, ac Romam ad ſedem Apoſtolicam profecta, ab eadem mutati Ordinis & Cœnobii confirmationem impetravit anno 1218, uti mox dictum, & Crucem Reliquiis Sanctorum exornatam retulit, quæ etiamnum hic magno cum honore adſervatur in perpetuum in ejus rei memoriam. Plura alia de Venerabili *Genta* memorat idem *Cantipratanus*, qui eam lectulo infirmitatis decumbentem paulo ante mortem viſitavit; quæ etiam ab hujus receſſu, non multo poſt ab hoc ſeculo diſceſſit, globo ignis lucidiſſimo ejus tranſitum de cœlo prænuntiante. Obiit vero Anno 1247. die Martii 23. Viſitur in hoc Monaſterio ejuſdem Epitaphium licet pro more ejus ſeculi ſimplici & etiamnum conſpicuum, quod in Hierogazophylacio Belgico recitat, ut ſequitur, Arn. *Raiſſius*, qui ad 23. Aprilis ſacram ejus facit mentionem.

Anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo obiit Domina Genta quondam Abbatiſſa Vallis Floridæ. O. P. E.

Per circuitum lapidis vero hi verſus conſpiciuntur.

Archa piæ fidei, mater miræ ſpeciei,
Nutrix Virtutum, ſolvit natale tributum,
Grex deſolatus triſtatur, mole reatus
Nulla mulcetur, ſed Cœlicolis ſocietur.

In vitâ *Beatricis de Naſareth* juxta Liram legitur ejus Patrem Ven. *Bartholomæum Lanionem*, vulgo *Vleesbouwer*, Civem Thenenſem exſtruxiſſe ac fundaſſe *Vallem Floridam*. Et *A. Miræus* in Chron. Ciſterc. dicit primas Ciſterc. Virgines cum præfatâ *Beatrice*, ex Lintrenſi Monaſterio juxta Thenas ad *Vallem Floridam* veniſſe. Ut ut ſit relinquo hanc litem aliis dirimendam. Subjacet hæc Abbatia Villarienſi Abbati.

ABBATISSÆ VALLIS FLORIDÆ.

I. *B. Genta*. Obiit in Odore Sanctitatis Ao. 1247.
II. *Aleydis de Mombeeck*. Obiit 1262.
III. *B. Machtildis de Bierbeke*. 1272.
IV. *Hildeſondis de Sombref*. reſignavit 1282.
V. *Maria de Hoſden*. Obiit 1303.
VI. *Ida de Walbain*. reſignavit 1327.
VII. *Sibilla de Bouler*. alibi lego Walhain Obiit 1358.
VIII. *Margareta de Grez*. reſignavit 1365.
IX. *Catharina de Berne*. Obiit 1388.
X. *Catharina de Lare*. 1408.
XI. *Maria Uterlimminge*. 1437.
XII. *Eliſabetha de Wavere*. 1442.
XIII. *Jolendis de Pameke*. 1466.
XIV. *Margareta Myneman*. 1478.
XV. *Margareta Pinock*. 1491.
XVI. *Eliſabetha Abſolons*. 1504.
XVII. *Margareta Oliviers*. 1516.
XVIII. *Heylwidis Schreven*. Religioſa Vallis Ducis, per quam reformatio arctior invecta eſt Obiit 1520.
XIX. *Maria Wittem*. Obiit 1537.
XX. *Eliſabetha Rogiers*. 1548.
XXI. *Eliſabetha van Dieven*. 1557.
XXII. *Maria de Branis-Haga*. 1568.
XXIII *Joanna Robays*. 1575.
XXIV. *Amelberga Remels*. 1585.
XXV. *Eliſabetha Peeters*. 1595.
XXVI. *Martina Boſſuyt*. 1613.
XXVII. *Anna vanden Berghe*. 1629.
XXVIII. *Catharina Ronſmans*. 1658.
XXIX. *Joanna Colibrant*. 1676.
XXX. *Ida Bernaerts*. 1688.
XXXI. *Ludovica Doneux*. 1690.
XXXII. *Margareta van Hanewyck*. præſens Abbatiſſa.

BEERTHEM. pagus primo lapide a Lovanio ad Furam rivulum Baronatus de Heverle Ducis Arſcotani Dynaſtia, olim Abbitis Corbienſis Benedictinorum peculium ex dono *Adelrici*, qui primo monachus, dein Abbas Corbienſis in Diœceſi Ambianenſi, *Caroli Magni* ſtirpe progenitus, cujus erat patrimonium, teſte *J. Molano* ad Natales S.S. Belgii, & *A. Miræo* in Faſtis ad diem 11. Januarii; ita ut hæc Abbatia ex ejus donatione multa in Belgio hîc in vicinia ſe recepiſſe agnoſcat, & penes ipſam fuerit hujus Eccleſiæ Patronatus.

Anno 1562. hæc Abbatia partim initâ permutatione bonorum, partim venditione, hæc & alia plurima per Belgium alienavit.

Priſcis temporibus hic fuit Præpoſitura aliquorum Monachorum Corbienſium. Hinc ad varios devoluta ſunt bona Corbienſium hîc & vicinia ſita. Illa hic ſita nuper poſſedit Clariſſimus *D. Thomas Stappeltonus* J. U. D.

in

in Univerſitate Lovanii S.S. Canonum Profeſſor, qui Obiit Ao. 1694.

Eccleſia tutelarem colit *S. Eligium* Epiſcopum. Executores teſtamenti præfati *D. Stappeltoni* vendiderunt Duci Arſcotano librum Cenſualem cui annexus erat patronatus, qui hodie eo jure poſſidet patronatum hujus Parochialis, qui fuit olim Abbatiæ Corbienſis, uti ante dictum.

Decimas majores poſſident P. P. Societatis Jeſu Lovanii & Collegium Driutii ibidem. De cæteris decimis participant P. P. Auguſtiniani Monaſterii Lovanienſis Matricularius, & fundatio *D. Stappeltoni* præfati, item Parochus cui inſuper ſolvitur annue Supplementum competentiæ.

Berthemio conjunctum eſt *Eegenhoven* vel *Eygenhoven*, quod Allodium ſive villam propriam ſonat ſecundum mentem *Gramaye*: at *J. Molanus* putat dictam *Egonis Curia*. Eundem habet Dynaſtam Ducem Arſcotanum, (credo inquit præfatus *Gramaye*) tamquam Advocatus Abbatiæ Corbienſis, cujus hi pagi erant peculia.

Eccleſia Patronam veneratur *S. Raineldin* Virg. & Mart. Sororem *B. Gudulæ*, de quâ agit *J. Molanus* ad Natales S.S. Belg. 16. Julii. Olim fuit hæc Eccleſia, Parochialis & ſeparata a Berthemienſi & proprium habuit Parochum ſub Patronatu Abbatiæ Affligemienſis; hodie adminiſtratur per Parochum de Beerthem, ſed non de jure. Decima univerſa ſpectat ad præfatam Abbatiam Affligemienſem.

BIERBEECK, Latinè *Birbacum*, olim *Birbachium*. Vetus Baronatus Ducis Arſcotani & pagus inſignis, latæ & vaſtæ extenſionis, & numeroſum habet populum, primo lapide a Lovanio, continet ſub ſuâ juriſdictione loca de *Mil*, *Werda S. Georgii*, *Blandam*, *Sylvamque Merendaliam*, & *Municipia de Merendael*, *Berghe*, *Mere*, *Haeſroede*, *Overloo*, *Ruysbroeck*, *Meerbeke*, *Rode* & *Wetterbeke*. *Vetus Baronatus.*

Primos Birbacenſes Dominos a Comitibus Lovanienſibus deſcendere tradunt Annales & *Joannes I.* Dux Lotharingiæ & Brabantiæ Anno 1273. *Bierbecam Godefrido* fratri portionis hæreditariæ loco aſſignavit, manſitque per aliquot ſecula penes *Godefridi* poſteros *Arſcoto* conjuncta. Poſt ad *Harecurienſes* Comites cum *Areſcoto* devoluta, atque exinde in illuſtrem *Croyorum* familiam tranſiit inde in *Arenbergicam* de gente *Ligne*, hodieque permanet. Vide de antiquis Birbacenſibus Dominis *Petrum Divæum* Rerum Brabant. Lib. I. cap. IV. N. 17.

Beneficia Birbacæ ſunt Dominia Gallicanæ Brabantiæ, *Birbacum*, vulgo *Birbais*, *Longchamp*. & alia alibi plura.

Quoad rem ſacram Eccleſia inſcripta eſt *S. Hilario* Epiſc. Patronatus ejus & Decimæ incorporatæ ſunt ſacræ Theologiæ Facultati in Univerſitate Lovanienſi, de quo mox plura, In hac Parochiali eſt notabilis portio brachii *S. Hilarii* Pictavienſis Epiſcopi incluſa inſigni brachio argenteo, olim a quodam Pictavienſi Epiſcopo ad hunc locum miſſa ab annis 450.

Intra limitas hujus loci eſt ſacellum in vico *Haesroede*, vulgo *Haeſſen*, item ſacellum *S. Cornelio Mart.* ſacrum in vico *Blanden*, item ibidem eſt Vicus notabilis *de Brempt* & *Mollendael*.

Olim in Birbaco fuit Collegium VI. Canonicorum ſecularium, quando autem illud erectum ſit, hactenus indagare non potuimus.

Dein loco hujus Capituli ſecularis erectus eſt *Prioratus* pro Monachis *S. Nicaſii* Remenſibus, ut cum tempore ſi facultates ſufficerent poſſet erigi Abbatia.

Initium hujus Prioratus debetur cuidem *Evanio* vel *Ivano* militi, Domino

de Birbaco, qui anno 1189. omne quod habebat iu Eccleſiâ Birbacenſi tranſtulit Monaſterio *S. Nicaſii* Ord. *S. Bened.* Remeoſi, cui dein aſſenſum præbuit *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, permiſitque, probantibus *Gregorio VIII.* Papa, & Leodienſi Epiſcopo, ut decedeoribus, vel emortuis Canonicis Benedictini Nicaſiani iu eorum locum ſufficerentur, quibus idem Dux Anno 1234. jus Patronatus in Eccleſiam Birbacenſem conceſſit.

Erectio hujus Prioratus dein confirmatus fuir anno 1236. in vigiliâ Nativitatis Domini per *Joannem* Epiſcopom Leodienſem, quo conſenſir quod Religioſi de *S. Nicaſio* mittantur in poſſeſſionem Capituli & Eccleſiæ de Bierbeeck, quod deinde per *Gregorium IX.* Papam irem confirmatum fuir, quodque pleuum effectum habuir, quando Decaous & Capitulum in hoc conſenſit. Factum id Anno 1250. approbante *Henrico III.* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce.

Henricus Archiepiſcopus Colonienſis anno 1234. in litteris Confirmationis Prioratus de Bierbeeck inter cærera ait. „ Ita quod loco Caoooicorum „ Birbacenſium cedentium, vel decedenrium de Monaſterio eodem *S. Nicaſii* conſtituantur, & bona quæ dicti Caoonici obtioebant, ratione Birbacenſis Eccleſiæ ad eorumdem monachorum de cætero transferantur. " *Gregorius* vero IX. Pontifex anno 1237. in ſuo reſcripto ait. „ Cum jus patronatus Eccleſiæ de Birbaco Leodienſis Diœceſis in quo erant Decanus „ & Canooici ſeculares (eis Abbati & Conveotui *S. Nicaſii* Remeoſis) fuiſſe a vero patrono collatum " & infra „ ut decedeotibus vel cedenribus Decano & Canooicis ſecularibus exiſtentibus in eadem ſex Monachi, & „ plures ſi facultates excreverint ſubſtituantur ibidem iu Domino perpetuo „ ſerrituri. "

Dein omnibus Canooicis ad noom morte ſublatis Monachi *S. Nicaſii* Prioratum hîc Anno 1260 (uti mox dictum) inſtituerunt, eoque libere & pacifice potiti ſunt, ac deinceps ibidem vixerunt ſex, ac tandem unus aut alter religioſi cum priote Regulari, qui ex Abbatiâ *S. Nicaſii* eò deſtinabantur uſque ad annum 1562. quo *Pius IV.* Papa ad inſtantiam *Philippi II.* Hiſpaniarum Regis Prioratum extinxit, ejuſque bona omnia, cenſus & decimas univit Collegio Doctorum ſacræ Facultatis Theologicæ Lovanienſis, quod & confirmatum fuir anno 1570. per Seotentiam Senatus Brabantiæ nequidquam reclamanribus Monachis Nicaſianis. Diploma *Pii IV.* Papæ exhibetur in Supplemento Diplom. *A. Miræi* Parte II. Cap. CLX. hujus tenoris.

Ex MS. Archivis Univerſit. Lovan.

Pius Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex injuncto Nobis deſuper Apoſtolicæ ſervitutis officio, ad ea libenter intendimus, per quæ Litterarum ſtudia, ex quibus militantis Eccleſiæ Reſpublica gubernatur, Divini Nominis cultus protenditur, omniſque proſperitas humanæ conditionis augetur, ubique floreant & augeantur, perſonarum hujuſmodi ſtudiis inſiſtentium commoditatibus conſulatur. Et ut perſonæ ipſæ aliquod ſubventionis auxilium ſuſcipiant & ſtudia ipſa decentiùs manu-teneri valeant, de congruæ proviſionis ſubſidio ſolerter providemus, ac deſuper diſponimus prout in Domino conſpicimus ſalubriter expedire.

Exhibita ſiquidem Nobis nuper pro parte dilectorum Filiorum Decani & Magiſtrorum Collegii Facultatis Theologicæ famoſæ Univerſitatis Lovanienſis, Mechlinienſis Diœceſis, petitio continebat, quod cum in ampliſſima & populoſiſſima inferioris Germaniæ Provincia nulla alia inſignis Univerſitas Studii Generalis fundata ſit, & illa vetus ſtipendiorum ſive portionum mediocritas, Profeſſoribus & Studentibus in Theologia in dicta Univerſitate aſſignatur ad ſovendum & alendum tot Scholares

Theo-

Theologicæ diſciplinæ, quot præſentis ſeculi deplorata calamitas expoſtularet, neutiquam ſufficiat; quin & pleræque ex ipſius portionibus plus quam expediret tenues ſint;

Præſertim cum Theologiæ ſtudium diuturno ac ærumnali labore tranſigatur ot exinde ſolidus fructus reportetur, innumeri pauperes claræ indolis & Magiſterii Gradum in Artibus iſtis aſſecuti, ad altiora hujuſmodi non provehantur, qui aliàs modico ſubſidio ſuſtentati io ipſa Theologia præſtantiſſimi evaderent; ut inde laborioſè hauſtâ ſalubri doctrinâ, jam undique incumbant Lutheri dogmatibus, ceteriſque ſuperſtitionibus per univerſam Dei Eccleſiam conſperſis ſeſe fortiter opponere, pravaſque Hæreticorum opiniones reprimere & confutare, ac denique authoritatem & obedientiam Romani Pontificis pro tempore exiſtentis adverſus impios defendere poſſint.

Et licet jam inde ab eo tempore, quo Monaſterium Sancti Nicaſii Remenſis, Ordinis S. Benedicti, illius Abbas & Conventus tunc Eccleſiam Secularem Collegiatam, nunc verò dicti Ordinis Regularem Prioratum loci Bierbacenſis Leodienſis Diœceſis, à tunc Dominis temporalihus ſeu feudatariis dicti loci, ad quos Jus Patronatûs dictæ tunc Eccleſiæ ſpectabat, de conſenſu etiam tunc Ducem Lotharingiæ & Brabantiæ, ſub quorum Ditione temporali dictus locus conſiſtebat: nec non tunc Epiſcopi & dilectorum Filiorum Capituli Leodienſis, & Archidiaconi Brabantiæ in Eccleſia Leodienſi, pietatis intuitu donatum eleëmoſynam, cum ea conditione, quod cedentibus vel decedentibus ſex Canonicis qui tunc erant dictæ Eccleſiæ, loco illorum totidem Monachi inſtituerentur, & de illorum bonis ſuſtentarentur, jure & juriſdictione Epiſcopi, & dictæ Eccleſiæ Leodienſis, quam ipſe Epiſcopus in Monachos ipſius Ordinis dictæ Leodienſis Diœceſis habebat, ac etiam Parochiæ Bierbacenſis, nec non Canonicâ ejus juſtitiâ ſalvis remanentibus;

Olim in Birbaco Capitulum Canonicorum.

Quodque Rector ſeu Vicarius Eccleſiæ Prioratûs hujuſmodi, quæ etiam tunc Parochialis erat, per dictum Archidiaconum Brabantiæ ad præſentationem Abbatis dicti Monaſterii inſtitueretur; eique de bonis prædictis portio quindecim librarum Lovanienſium annuatim aſſignaretur, receperunt, & poſt approbationem donationis hujuſmodi à felicis recordationis Gregorio IX, ſeu X, aut alio tunc Romano Pontifice factam, dictus Prioratus uni Religioſo ejuſdem Monaſterii dictum Ordinem expreſſè profeſſo, ex collatione & proviſione præfati Abbatis aſſignari ſoleat;

Nihilominus nec prædictus, nec etiam talis numerus Monachorum ibidem deſerviat, & quandoque unus, quandoque verò duo, nec unquam aut rarò plures Monachi cum ipſo Priore ibidem degant, ſitque Diœceſis prædicta Monaſteriis aliiſque Regularibus locis etiam ipſius Ordinis abunde dotata.

Status Prioratus anno 1562.

Si dictus Prioratus, quem dilectus Filius Stephanus Flebay illius Prior obtinet, ac in eo dignitas Prioratûs & Conventualitas, & ſi quæ ſint loca & Monachales portiones, nec non Ordo, ſtatus & eſſentia regulares ſupprimerentur & extinguerentur, ac illius bona, fructus & jura quæcumque Collegio Decani & Magiſtrorum hujuſmodi, ad effectum erigendi & inſtituendi tot alias portiones Lectorum & ſeu ſtudentium in Theologia, quot ex fructibus, redditibus & proventibus prædictis commodè ali poſſent, ac aliàs in manutentionem dicti Collegii, reſervatis tamen & ſalvis infraſcriptis, applicarentur & appropriarentur,

Profecto per hoc quamplures Viri ſtudium Theologiæ hujuſmodi ob graves impenſas alioqui deſerere coacti, ad arcendos hæreticorum conatus & ſimul fundandum in ipſa Eccleſia Dei lætiſſimam frugem idonei ſuſcitarentur.

Quare pro parte eorumdem Decani & Magiſtrorum, aſſerentium fructus, redditus & proventus ejuſdem Prioratûs, & illi forſan annexorum, trecentorum ducatorum auri de Camera, ſecundùm communem æſtimationem, valorem annuum non excedere, Nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut Prioratum ac dignitatem Prioratûs, & Conventualitatem, ac ſi quæ ſint loca & Monachales portiones,

Nec non Ordinem, ſtatum & eſſentiam Regulares prædictos ſupprimere & extinguere, ac illius bona, fructus, & jura quæcumque Collegio Decani & Magiſtrorum hujuſmodi, ad effectum præmiſſum, reſervatis & ſalvis infraſcriptis, perpetuò applicare & appropriare, aliâſque in præmiſſis opportunè providere, de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus, quod petentes Beneficia Eccleſiaſtica aliis uniri, tenerentur exprimere verum annuum valorem, ſecundùm æſtimationem prædictam, & Beneficii cui aliud uniri peteretur (alioquin unio non valeret) & ſemper in unionibus commiſſio fieret ad partes vocatis quorum intereſſet, quique Fidei Ca-

Catholicæ propagationem & Divini Cultûs augmentum, & perſonarum Litterarum ſtudiis inſiſtentium & in iis Legentium ſubventionem, noſtris potiſſimùm temporibus, ſinceris exoptamus affectibus, eoſdem Decanum & Magiſtros, ac eorum ſingulos à quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris & pœnis à jure vel ab homine quâvis occaſione vel cauſâ latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſolventes, & abſolutos fore cenſentes,

Nec non ejuſdem Collegii fructuum, redditium & proventuum verum annuum valorem præſentibus pro expreſſo habentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, ipſius Stephani ad hoc accedente conſenſu, Prioratum prædictum, cum primùm illum per ceſſum vel deceſſum, aut quamvis aliam dimiſſionem vel amiſſionem præfati Stephani, etiam apud Sedem Apoſtolicam, aut etiam in aliquo ex menſibus in quibus vacantium Beneficiorum Eccleſiaſticorum diſpoſitio Nobis & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti & Sedi prædictæ per Conſtitutiones Apoſtolicas pro tempore reſervata exiſtit, aut Ordinariis Collatoribus per eaſdem Conſtitutiones ſeu Litteras alternativarum, aut alia Privilegia & Indulta Apoſtolica conceſſis hactenus aut in poſterum, aut quomodocumque, & quandocumque concedendis vacare contigerit,

Etiam ſi actu nunc quovis modo & ex cujuſcumque Perſona, ſeu per liberam reſignationem dicti Stephani, vel cujuſvis alterius de illo in Romana Curia, vel extra eam, etiam coram Notario publico & Teſtibus ſponte factam, aut aſſecutionem alterius Beneficii Eccleſiaſtici quâvis authoritate collati vacet, etiam ſi tanto tempore vacaverit, quod ejus collatio juxta Lateranenſis Statuta Concilii ad Sedem eamdem legitimè devoluta, ipſeque Prioratus diſpoſitioni Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatus exiſtat, dummodo tempore datæ præſentium non ſit in eo alicui ſpecialiter jus quæſitum:

Et in eo dignitatem Prioratûs ac Conventualitatem, nec non loca & portiones, & denique Ordinem, ſtatum, eſſentiam & dependentiam Regulares, ex nunc prout

Extinctio Prioratûs. ex tunc, & è contra, Authoritate Apoſtolicâ tenore præſentium perpetuò ſupprimimus & extinguimus, ac omnia & ſingula illius prædia, poſſeſſiones, bona & proprietates, nec non fructus, redditus, proventus, decimas, cenſus, jura, juriſdictiones, obventiones & emolumenta, Collegio Facultatis Theologiæ hujuſmodi ad effectum præmiſſum,

Ita quod liceat prædictis Decano & Magiſtris, illorum omniom & ſingulorum, corporalem, realem & actualem poſſeſſionem, etiam actu ex nunc, vivente dicto Stephano, abſque ſpolii & attentatorum vitio, aut Judicis Decreto vel alio miniſterio propriâ auctoritate liberè apprehendere, & perpetuò retinere; ac etiam ex nunc ex eiſdem fructibus, redditibus & proventibus, portiones hujuſmodi, ſalvis tamen & reſervatis ex ipſis fructibus quindecim libris Lovanienſibus, decem & octo ducatos

Competentiæ. auri ſimiles vel circa, conſtituentibus Rectori ſeu Vicario dictæ Eccleſiæ Bierbacenſis per prædictum Archidiaconum inſtituendo pro ſuâ portione competenti,

Nec non viginti quinque florenis Caroli, viginti ſtupheris pro quolibet floreno computatis, & duodecim ducatos ſimiles vel circa, conſtituentibus Magiſtro ſeu Rectori Scholæ dicti loci pro illius manutentione, ad hoc ut ipſe Magiſter pueros ſcolarum ejuſdem loci ſcientiâ inſtruat boniſque moribus diligenter imbuat, perpetuis futuris temporibus; pro una videlicet in Domini noſtri Jeſu Chriſti, & altera medietatibus quindecim librarum & viginti florenorum hujuſmodi in B. Ioannis Baptiſtæ Nativitatum Feſtivitatibus perſolvendis, erigere & inſtituere ſeu conſtituere & deputare, Diœceſani loci aut cujuſvis alterius licentiâ deſuper minimè requiſitâ, authoritate & tenore præfatis, etiam perpetuò applicamus & appropriamus.

Nec non dilecto Filio Nicolao Monacho dicti Prioratûs, Ordinem ipſum, ut aſſerit, expreſſè profeſſo, apud Nos de Religionis zelo, vitæ ac morum honeſtate aliiſque probitatis & virtutum meritis multipliciter commendato, ut commodiùs ſuſtentari valeat, de alicujus ſubventionis auxilio providere, ac præmiſſorum meritorum ſuorum intuitu, ſpecialem gratiam facere volentes, eidem Nicolao penſionem annuam centum florenorum, etiam Caroli, quinquagiota ducatos ſimiles vel circa conſtituentium, ſuper fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, emolumentis & bonis præfatis, ſibi quoad vixerit, vel Procuratori ſuo ad hoc ab eo ſpeciale mandatum habenti, per Decanum & Magiſtros præfatos, ac alias perſonas Facultatis Theologiæ hujuſmodi annis ſingulis, pro una videlicet in ejuſdem Domini

no-

Digitized by Google

noſtri Jeſu Chriſti, & altera medietatibus penſionis hujuſmodi in Beati Joannis Baptiſtæ Nativitatum Feſtivitatibus prædictis integrè perſolvendam, eiſdem autoritate & tenore reſervamus, conſtituimus & aſſignamus.

Decernentes poſſeſſionem prædictorum bonorum & proprietatum, fructuum, redditiuum & proventuum, decimarum, cenſuum, jurium, juriſdictionum, obventionum & emolumentorum hujuſmodi, ſic actu ex nunc vivente dicto Stephano, ut præfertur, apprehenſam, veram & non fictam, & pro continuata & non momentanea haberi & cenſeri, nec Decanum & Magiſtros præfatos ad aliam ulterius apprehendendam teneri.

Et ſi quis occurente vacatione dicti Prioratûs, ac etiam ex nunc quoquo modo, etiam ex Apoſtolica proviſione in eo ſe intruſerit, ſeu dictos Decanum & Magiſtros ſuper poſſeſſione hujuſmodi ejuſque dependentiis moleſtare, perturbare, vel inquietare præſumpſerit, illos ſuper vera poſſeſſione moleſtatos, perturbatos, & inquietatos, ac etiam ſpoliatos cenſeri, ſibique ſuper ſpolio hujuſmodi agere poſſe. Ac ex nunc Prioratum, ac in eo Dignitatem Prioratûs & Conventualitatem, loca, portiones, Ordinem, ſtatum & eſſentiam Regularem hujuſmodi ex nunc ſuppreſſa, nec non fructus, redditus, proventus & alia præmiſſa Collegio prædicto applicata & appropriata eſſe,

Ipſiſque Decano & Magiſtris etiam ex nunc plenum jus in bonis, proprietatibus, fructibus, aliiſque præmiſſis omninò acquiſitum eſſe, & ſuper his Beneficio Regularum de non tollendo jure quæſito, ac de annali & triennali poſſeſſione, nec non Privilegiis omnibus, quibus diuturni poſſeſſores pacifici quomodolibet utuntur, potiuntur & gaudent, plenariè gaudere debere;

Prioratumque prædictum, ad hoc ut cuiquam conferri ſeu commendari, uniri, aut aliàs concedi, ſeu de eo aliàs diſponi valeat, de cetero vacare non poſſe, neque debere; irritum quoque & inane ſi ſecus ſuper his à quoquam quâvis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Nec non Decanum & Magiſtros & alias perſonas præfatas ad integram ſolutionem dictæ penſionis eidem Nicolao faciendam juxta reſervationis, conſtitutionis, & aſſignationis prædictarum tenorem fore efficaciter obligatos; ac volentes & eâdem authoritate ſtatuentes, quod illi ex Decano, Magiſtris & Perſonis prædictis, qui in dictis Feſtivitatibus, vel ſaltem infra triginta dies illarum ſingulas immediatè ſequentes, penſionem prædictam, per eos tunc debitam non perſolverint cum effectu, lapſis diebus eiſdem ſententiam excommunicationis incurrant, à qua donec Nicolao vel Procuratori prædicto de penſione hujuſmodi tunc debita integrè ſatiſfactum, ant aliàs deſuper cum Nicolao vel Procuratore præfato amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo conſtituti abſolutionis beneficium nequeant obtinere.

Si verò per ſex menſes dictos triginta dies immediatè ſequentes ſententiam ipſam animo (quod abſit) ſuſtinuerint indurato, ex tunc effluxis menſibus eiſdem ſuppreſſio & extinctio, ac applicatio & approbatio & appropriatio nulla & invalida, & dictus Prioratus in priſtinum ſtatum reſtitutus ſint & eſſe cenſeanter. Eo ipſo diſtrictius exhibentes Epiſcopo, Capitulo, Abbati, Conventui & Archidiacono præfatis, quibuſvis aliis Perſonis, ne de Prioratu præfato, ſi vacat aut cum vacaverit, ut præfertur, & prætextu quorumcumque Privilegiorum & Indultorum Apoſtolicorum ac Litterarum alternativarum eis ſub quibuſcumque tenoribus & formis conceſſorum, cuiquam providere ſeu aliàs quomodolibet diſponere, aut aliquem ad illum eligere, præſentare, aſſumere, ſeu in eo inſtituere,

Nec non quibuſvis aliis Perſonis cujuſcumque dignitatis, gradûs, ordinis & præeminentiæ, etiam Cardinalibus & familiaribus continuis Commenſalibus noſtris etiam antiquis & deſcriptis, ac in Capella noſtra Cantoribus, Capellanis, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditoribus, nec non prædictis & aliis Romanæ Curiæ Officialibus etiam officia ſua actu exercentibus & illorum menſarum & aliàs qualitercumque qualificatis perſonis, quamvis etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali aut aliâ majori dignitate, ſeu etiam Imperiali vel Regiâ excellentiâ fulgentibus, quaſcumque ſpeciales vel generales etiam mentales reſervationes, primarias Preces, ſimiles vel diſſimiles uniones, annexiones & incorporationes, ſuppreſſiones, extinctiones perpetuas & temporales, abſque conſenſu Coadjutorum deputationes, ac nominandi, & conferendi, ac quaſcumque alias citra acceſſus vel regreſſus facultates, gratias & mandata, etiam

de providendo & commendando ac uniendo Litteras, conceſſiones, privilegia & indulta quæcumque, etiam cum proviſionibus, commendis, unionibus, annexionibus & incorporationibus & aliis diſpoſitionibus,etiam nominatim, ſpecialiter, & expreſſè, de Prioratu prædicto vacante vel vacaturo, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam Imperatoris, Regum, Ducum, & aliorum Principum, aut in eorum vel Eccleſiarum aut Monaſteriorum, & illorum Menſarum & Beneficiorum quorumcumque,

Ac etiam in nullius favorem & ob remunerationem laborum & obſequiorum Nobis & dictæ Sedi impenſorum, & in recompenſam jurium ceſſorum vel ablatorum, aut ſpolii & damnorum,

Ac etiam ex quibuſvis aliis quantumcumque urgentibus cauſis ac cum quibuſvis antelationibus, ſuſpenſionibus, reſtitutionibus & aliis efficaciſſimis & inſolitis, etiam derogatoriarum derogatoriis, irritantibuſque & aliis etiam vim contractus ſeu pacti vel ſtatuti perpetui inducentibus, & quæ ex tunc verè & non fictè effectum ſortita cenſeantur decretis, etiam motu & ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac Conſiſtorialiter, aut alias quomodolibet perpetuò vel ad tempus conceſſas & conceſſa, & in poſterum concedendas & concedenda;

Quas & quæ, nec non Conſtitutiones alternativarum, ac Privilegia, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Collatoribus & Collatricibus ac Perſonis præfatis ac aliis quibuſcumque, etiam cum ſimilibus & fortioribus Clauſulis conceſſa & concedenda, etiamſi de illis ac Perſonis, de quibus & illorum prærogativa, authoritate, præeminentia, nec non cauſis propter quas conceſſa ſint vel fuerint, ſpecialis, ſpecifica & expreſſa mentio habenda foret,

Eorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac de verbo ad verbum inſertis habentes, omninò ſuſpendimus, & in Prioratu prædicto effectum ſortiri aut locum ſibi vindicare non poſſe neque debere decernimus; habentibus & proſequentibus, ac habituris & proſecuturis, ne in illo directè vel indirectè quovis quæſito colore ſe intromittere præſumant;

Ac etiam decernentes ex nunc quaſcumque acceptationes, collationes, proviſiones, commendas, uniones, annexiones & incorporationes & alias diſpoſitiones de eodem Prioratu, etiam per Nos & Sedem prædictam, etiam prætextu quarumcumque ſimilium vel diſſimilium gratiarum & conceſſionum factas & faciendas, nullius prorſus roboris vel momenti fore, nullumque per ea cuiquam jus acquiri, ſeu coloratum titulum poſſidendi tribui poſſe;

Ac ſuppreſſionem, extinctionem, applicationem & appropriationem hujuſmodi ex nunc omnimodum effectum ſortitas eſſe & cenſeri, nec in quibuſvis revocationibus, alterationibus, ſuſpenſionibus & limitationibus, ſuppreſſionum, extinctionum, applicationum & appropriationum etiam effectum non ſortitarum, quæ poſt hac per Nos vel Succeſſores noſtros, tam in craſtinum aſſumptionis cujuſlibet eorum ad Summi Apoſtolatûs apicem, quàm aliàs quomodolibet, ac cum quibuſvis etiam derogatoriis, aliiſque efficacioribus efficaciſſimis & inſolitis clauſulis irritantibuſque & aliis decretis, quocumque tempore fient, tanquam effectum non ſortitas, niſi de præſentibus & earum toto tenore & data ſpecialis ſpecifica & expreſſa mentio fiat, ac de conſenſu dictorum Decani & Magiſtrorum minimè includi, ſed illis non obſtantibus in ſuis vigore, robore & efficacia perſiſtere, & quoties illæ emanabunt, toties in priſtinum ſtatum reſtitutas, ac de novo & ſub quacumque data per dictos Decanum & Magiſtros eligenda conceſſas;

Sicque incommutabilis voluntatis & intentionis noſtræ eſſe, fuiſſe & fore, eaſque nullo unquam tempore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ vel quopiam alio defectu notari, aut in jus vel controverſiam quâcumque ratione vel cauſâ etiam rationabili vocari, cauſamque ſeu cauſas, propter quas conceſſæ ſunt, coram loci Ordinario etiam tanquam à Sede Apoſtolica Delegato minimè verificari;

Nec propterea, ſeu ex eo quod intereſſe putantes vocati non fuerint, per ſubreptionem obtentas præſumi, viribuſque propterea carere: ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios & delegatos etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores & S. R. E. Cardinales in quavis cauſa & inſtantia, ſublatâ eis & eorum quilibet quavis aliter judicandi & interpretrandi facultate & authoritate, judicari & definiri debere, irritum quoque & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quâvis authoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Quo-

Quocirca Venerabilibus Fratribus noſtris * Muranenſi, Amerinenſi ac Feltrenſi Epiſcopis per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut unus eorum, per ſe vel alium ſeu alios, præſentes Litteras & in eis contenta quæcumque, ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte eorumdem Decani, Magiſtrorum & perſonarum ac aliorum, quos eædem præſentes concernunt & concernent, fuerint requiſiti, ſolemniter publicantes, eiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant authoritate noſtrâ Litteras & in eis contenta hujuſmodi firmiter obſervari,

* *Fortè Namurcenſi.*

Ac penſionem prædictam Nicolao quoad vixerit vel Procuratori præfato, juxta reſervationis, conſtitutionis & aſſignationis prædictarum continentiam & tenorem integrè perſolvi.

Non permittentes Decanum, Magiſtros & perſonas ac alios præfatos ſuper Litteris & in eis contentis hujuſmodi quomolibet indebitè moleſtari.

Et nihilominus quoſlibet ex Decano, Magiſtris & perſonis prædictis, quos hujuſmodi excommunicationis ſententiam eis incurriſſe conſtiterit, & quoties pro parte ejuſdem Nicolai fuerint requiſiti, tamdiu Dominicis & aliis Feſtivis diebus in Eccleſiis, dum major inibi populi multitudo ad Divina convenerit, excommunicatos publicè nuntient, & faciant ab aliis nuntiari, ac ab omnibus arctiùs evitari, donec Nicolao vel Procuratori præfato de penſione hujuſmodi tunc debita fuerit integrè ſatisfactum, ipſique excommunicati ab excommunicationis ſententia hujuſmodi abſolutionis beneficium meruerint obtinere:

Contradictores authoritate noſtrâ, appellatione poſtpoſitâ, compeſcendo; non obſtantibus priori voluntate noſtrâ prædictâ, ac aliis præmiſſis, nec non Lateranenſis Concilii noviſſimè celebrati, uniones perpetuas niſi in certis exceptis caſibus fieri prohibentis, aliiſque Apoſtolicis, ac in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel ſpecialibus Conſtitutionibus & Ordinationibus, & aliis Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis etiam revocatoriis & revocatoriarum innovatoriis ac in favorem Ordinariorum & aliàs in contrarium quomodolibet editis & edendis.

Nec non Monaſterii & Ordinis prædictorum juramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, Privilegiis quoque, Indultis & Litteris Apoſtolicis, illis eorumque Abbatibus, Conventibus, Superioribus, Patribus & perſonis per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac Nos & Sedem prædictam, etiam per viam generalis Legis ac Statuti perpetui, necnon initi & ſtipulati contractûs ſeu quaſi, & aliàs ſub quibuſcumque tenoribus & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus efficaciſſimis & inſolitis clauſulis, irritantibuſque & aliis Decretis, etiam conſideratione, intuitu, contemplatione, vel ad inſtantiam præmiſſorum aut quorumcumque aliorum, ſeu motu, ſcientiâ & poteſtatis plenitudine ſimilibus, nec non Conſiſtorialiter, ac aliàs quomodocumque & qualitercumque, ac quotieſcumque conceſſis, confirmatis, & etiam iteratis vicibus innovatis, ac concedendis, confirmandis, ac etiam iteratis vicibus innovandis;

Quibus omnibus, etſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, individua & expreſſa, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi præſentibus pro ſufficienter expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hâc vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſè derogamus contrariis quibuſcumque:

Aut ſi aliqui ſuper proviſionibus ſibi faciendis de Prioratibus hujuſmodi ſpeciales, vel aliis Beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus Litteras impetrarint, etiamſi per eas ad inhibitionem, reſervationem & decretum vel aliàs quomodolibet ſit proceſſum;

Quas quidem Litteras ac Proceſſus habitos per eaſdem & inde ſecuta quæcumque ad dictum Prioratum volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis quoad aſſecutionem Prioratuum vel Beneficiorum aliorum præjudicium generari:

Seu ſi Decano, Magiſtris & perſonis præfatis vel quibuſvis aliis communiter vel diviſim à dicta ſit Sede indultum, quod ad præſtationem vel ſolutionem penſionis alicujus minimè teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per Litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem, & quibuſlibet aliis Privilegiis, Indulgentiis & Litteris Apoſtolicis ſpecialibus vel generalibus, quorumcum-

que tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda ſit in noſtris Litteris mentio ſpecialis.

Nulli ergò omnino hominum liceat hanc Paginam noſtræ abſolutionis, ſuppreſſionis, extinctionis, applicationis, appropriationis, reſervationis, conſtitutionis, aſſignationis, decreti, voluntatis, ſtatuti, inhibitionis, ſuſpenſionis, mandati & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejusſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M. D. LXI, octavo
1561. Idus Decembris, Pontificatûs noſtri anno ſecundo.

Supſcriptum: CARD. GLORIERIUS.

Cæterum Anno 1262. Religioſi Præpoſituræ de *Hamme* pagi huic vicini ſe unierunt huic Prioratui de Bierbeeck, & hoc modo Præpoſitura de Hamme extincta eſt & annihilata, atque ita Prioratus de Bierbeeck formatus eſt ex bonis Præpoſituræ de Hamme & Capituli Secularis de Bierbeeck de qua mox plura ſuo loco dicemus.

* BOSSUT vulgo *Boſſuyt*. Tertio ferè lapide a Lovanio verſus Wavriam. Hic pagus in eminentiori loco ſitus eſt, unde quaquaverſum patet aſpectus amœnus; diſtat horæ quadrantæ a Sylvâ Merendaliâ, in agro fertili, pingui & ubere glebâ, & feraciſſimo omnis generis frumenti: nomen ejus licet parum corruptum ſeipſum indicat ac propter eam ſituationem vocatur *Boſſ-uyt*, quaſi extra Sylvam, licet communiter vocetur *Boſſut*.

Hoc Dominium poſtquam a Rege Ao. 1628. & 1638. fuit oppignoratum, illud titulo emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege acquiſivit Anno 1644. *D. Maria le Roy.* Hodie hoc Dominium poſſidet & *Marcus Guilielmus de Amezaga*, habetque arcem in ea ſpectabilem.

Eccleſia tutelarem colit Virginem Deiparam; ejus Patronatus cum parte decimarum olim ſpectavit ad Abbatiam Gemblacenſem Ord. S. Bened. in Gallo-Brabantiâ dono *Alberti* Archidiaconi Leodienſis Ao. 1190. qui fuit *Godefridi III.* Lotharingiæ Brabantiæque Ducis ex *Margareta Limburgicâ* filius; exinde Epiſcopus Leodienſis, pro defenſione libertatis Eccleſiaſticæ apud Remos in Gallia martyrio coronatus anno 1192. Has decimas & jus Patronatus dein a præfatâ Abbatiâ Gemblacenſi emptionis tabulis acquiſivit Anno 1639. *Guilielmus le Roy* Dom. de Boſſut, quo titulo hujus loci Dynaſta in prædicti *Guilielmi* jure ſoccedens, ſibi arrogare & attribuere conatur in Senatu Brabantiæ Patronatum hujus Parochialis independenter a concurſu.

Decimarum participes ſunt per portiones inæquales Dynaſta hujus loci, Abbatiſſæ de Linter & Floridæ Vallis, Abbates Parchenſis Ord. Premonſt. & Alnenſis Ord. Ciſterc. Capitulum Metropolitanum Cameracenſe, & Beneficiatus S. Catharinæ in hac Parochiali.

Appendix hujus Parochialis eſt Vicus & Dominium de *Goddechin* ſive *Gottechien*, quod a Rege oppignoratum fuit Ao. 1626. *Gerardo de Udekem*, & reoppignoratum Anno 1638. *Judoco vande Eede*, & ei abſolutè venditum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Ao. 1657. dein obvenit *Joanni l'Hoſte* primario Syndico urbis Lovanienſis; inde per nuptias devenit in familiam *Sylvii*, ex qua *Joannis Ludovicus Sylvius* Primarius Syndicus urbis Lovanienſis illud poſſedit; eo vero ſine prole mortuo tranſivit ab inteſtato ad *Henricum Huens* Conſulem Mechlinienſem, qui mortuus Ao. 1723. menſe Januarii & *Joannem Richardum d'Amans* Dominum de Sluyſe, qui hodie illud Domi

nium

nium poſſident. In eo eſt Capella *S. Remacli* in qua ſunt quædam beneficia minoris proventus; ſed a paucis annis erecta eſt ibidem fundatio V. miſſarum hebdommadatim per prædictum *Joannem Ludovicum Sylvium.*

Eſt etiam in hoc pago *Vicus* dictus *Peck-Rode* in quo Sacellum *D. Roberto* ſacrum. Item ſacellum domeſticum io villâ vulgo *Beauſart* Abbatiæ Alnenſis Ord. Ciſterc. ubi olim aliquot Religioſi degebant pro Fratribus laicis, qui eis præerant, ipſiſque rem divinam curabaot, qui Fratres inibi proprias terras colebant, & alia ruſticalia exercebant, more illo tempore apud Ciſtercienſes uſitato.

BUEKEN, pagus eſt inter Lovaniom & Mechliniam, in clieotelâ Baronatus de Heverleâ, ejos Dominium cum *Beyſſem* & *Aſſent* (quæ huic vicina ſunr) devenir a genrilibus *Schotte* circa annum 1634. via emptionis ad *Chriſtiuæos* Urbis ac Provinciæ Mechlinienſis Syndicos a quibus partim jure emptionis partim jure uxorio tranſiit ad genriles de *Haeſe* in qua ſtirpe perſeverat. Exſtat Bruxellis apud Carruſiauos ſequens Epiraphium *Theodori Schotte* Toparchæ de Bucken, Beyſſem & Aſſent.

Apotheoſi virgiuis Matris, & *Memoria Nobilium Conjugum* D. THEODOR SCHOTTE. D. ELISABETHÆ VANOEN BRANT *Toparch. de Buekem, Beyſſem, Aſſent & Herbays. quorum ille per annos XL. patriæ bono variis defunctis muneribus, Regii demum exercitus ſupremus judex auno* ∞ICↃ. XXIX. XV. *Kal. Novemb. dubium an Caſtrorum incommodis an merore rei publicæ a præfecto infeliciter, an & infeliciter geſtæ iu Velavia morbo correptus occubuit.* CAROLUS SCHOTTE *F. Eques Auratus, ſupremo Regis ærario a Couſiliis, & aſſeſſor hanc aram poſuit in hoc aſceterio, ubi ex* JOANNE ANGELUM, *ex duce Religioſum, ex Fratre Deo devotum uunquam perituro affectu proſequitur. Poſteri horum in Sacrificiis memoriam conſervanto.*

Sub hoc pago eſt Dominium de *Schilthove* dudum ſpectans ad geotem de *le Cocq.*

Eccleſia Parochialis quæ *S. Antouio* ſacra eſt longo temporis tractu adminiſtrata fuit per Paſtores de Thieldonck, a quâ Eccleſia diſtat medio milliari; verum ad inſtantiam Dynaſtæ & iocolarum anno 1687. proprium accepit Parochum ad præſentationem Domini temporalis hojus loci Toparchæ. Univerſ. pagi decima ſpectar ad Parochum.

CORBECA ULTRA DYLIAM. Hoc Domioium ita deſcribit Auctor juriſprudentiæ pag. 324. „ Corbeca nltra Dyliam ſic dicta qood juriſ-
„ dictioois ſuæ limites ulrra præterlabentis fluvii Dyliæ, (qui illam ſecat
„ & alluit) ripas protendat: ad diſtinctionem etiam alterius Corbeeæ dictæ
„ Overloo ſub præfecturâ Lihbecaoâ, primo lapide a Lovanio abjuncta eſt,
„ & præfecturæ Herentſuſi olim ſubceoſchatur. Triplici juriſdictione,
„ liberâ Warandiâ, ampliſque juribus & privilegiis donata. Poſſedit illam Ao.
„ 1308. Joannes de Wavre, Joannis Miewe *Joanuis I.* Brabanriæ Ducis nothi,
„ filins, frater Ludovici militis, qui primus cognomen de *Dongelberge* aſſump-
„ ſit, & ad deſcendentes ſuos (inrer quos *Henricus*) tranſmiſit. Dein fuit in fa-
„ milia de *T'Serraerts*, item in illâ de *Calſtris*, inde in illâ de *Pinnoc*, poſt
„ a gentilibus de *Keersmakere* poſſeſſa, quibus affines Tympelii ſucceſſe-
„ runt anno 1510. quorum Joannes Miles acceptâ a Rege titulo emptionis
„ anno 1562. ſummi juris poteſtate, hoc dominium illuſtrius reddidit. Hinc
„ ad filium ſuum Oliverinm vaoden Tympele aono 1567. devolnta. Poſt a
„ Maximiliano *Scheyfve* anno 1598. decreti & emptionis viâ acquiſita eſt.

„ Tandem cedente Rege obtinuit anno 1644. 5. Februarii *Carolus Streignart* Dominus de Huldenberghe, & ab illo 1656. 26. Octobris *Henricus de Dongelberghe*, Franciſci Equitis Aurat. & *Joannæ Oudaert* filius, in cujus gratiam hæc Dynaſtia cum Dominio de Steenberge, ei contiguo olim Oudartiorum peculio, & antiquâ Arce & Prætorio ornato, in Baronatum erecta eſt, Diplomate anno 1661. 17. Auguſti Madriti dato. "

Erectum in Baronatum.

Devenit hoc Dominium cum *Steenberge* & *Valbeeck* anno 1687. emptione publicâ ad gentiles & patricios Bruxellenſes *Jacobs*, in qua ſtirpe perſeverat; *Corbecæ* inveſtituram adiit Ao. 1696. *Guilielmus Franciſcus Jacobs*, jure uxorio Toparcha de Moerſeke ad Scaldim fluvium ditionis Teneræmundanæ.

CORBECA ULTRA LOO. ad diſtinctionem alterius de quâ jam egimus, quæ eſt ultra Dyliam, hæc autem ultra rivulum de *Loo*, ſub præfecturâ Libbecauâ, ſita eſt, primo lapide a Lovanio verſus Thenas.

Antiquus Brabantiæ pagus eſt, olim peculium *Calſteriorum* gentis patriciæ Lovanienſis, tranſiit poſtea ad *Wittemannos* Patriciam ſimiliter ſtirpem, inde ad *Vranxios*; Unde poſtquam a variis ſimiliter jure pignoratitio fuit poſſeſſus Anno 1651. 19. Julii viâ emptionis abſolutæ a Rege acquiſivit *N. de Boot*, a quo emptionis titulo obtinuit *Joannes Baptiſta Daneels*, in cujus gratiam erectus eſt in Baronatum Anno 1671. 20. Julii, in cujus filio Joanne Baptiſta Lanceloto Daneels aliquot annis permanſit. Nuper hoc Dominium acquiſivit emptionis tabulis a præfato Daneels Clariſſimus Dominus *Antonius Benaert* Lovanienſis J. U. D. Anteceſſor Primarius Univerſitatis Lovanienſis cujus inveſtituram accepit in Curiâ Feudali Ducatus Brabantiæ Anno 1714. 19. Februarii.

Erectum in Baronatum.

Ecclesia quæ *S. Cruci* ſacra, adminiſtratur per Canonicos Abbatiæ Parchenſis. Anno 1513. confirmat *Julius* Papa Eccleſiam de Corbeke ultra *Loo* Monaſterio Parchenſi, quam *Theodoricus XXIII.* Abbas Parchenſis acquiſierat ab Abbate & Conventu *S. Trudonis* ſub annuâ penſione.

Eccleſia hæc Parochialis Anno 1716. a fundamento pulchrè fuit reædificata. Univerſa pagi decima ſpectat ad Abbatiam Parchenſem. Appendix hujus Parochiæ eſt *Vincken-Boſch*, locus in Diplomate fundationis Abbatiæ Parchenſis.

CORTELKEN *alias Cortryck*. ad ſecundum ferè a Lovanio lapidem, pagus ſub diſtrictu Libbecano, quod cum Rhodio *S. Petri* unum feudum conſtituit. Hoc Dominium multo temporis tractu hæſit in familiâ vanden *Tympel* patriciâ Lovanienſi, à quâ per nuptias Scholaſticæ vanden *Tympel* devenit ad illuſtrem Principem de *Rubempré*, in quâ illuſtri ſtirpe hactenus permanſit.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Catharinæ* Virg. & Mart. cujus Paſtoralis cura adminiſtratur per Canonicos Abbatiæ Parchenſes.

Univerſa pagi decima ſpectat ad Monaſterium Virginum *Inſulæ Ducis* prope Gempe Ord. Præmonſt. uti & Patronatus Eccleſiæ.

Anno 1236. Henricus Dominus de Banterſem confert jus Patronatus hujus Parochialis præfatis Monialibus. Et anno 1255. idem Henricus Dominus de Banterſem confert eiſdem Monialibus Inſulæ Ducis omne jus ſuum,

quod

quod habebat in Eccleſiâ de Cortelke, Diploma hujus donationis exhibetur in Supplem. Diplom. A. Miræi part. I. Cap. LXXXI. quod ſic ſe habet.

Univerſis præſentes Litteras inſpecturis, Henricus Dominus de Bouterzeem ſalutem & ſcire veritatem. *Ex Archivis Cœnobii.*

Noveritis, quod Nos jam * dudum in præſentia Viri Venerabilis Petri Decani Concilii Lovanienſis conſtituti, tempore noſtræ adoleſcentiæ Jus Patronatûs quod nobis in Eccleſia de *Cortelke* competebat, de conſilio bonorum Virorum Amicorum & Conſanguineorum noſtrorum, intuitu Dei, pro noſtra & Anteceſſorum noſtrorum, ſalute, Eccleſiæ Inſulæ Ducis Præmonſtratenſis Ordinis, pleno jure contulimus ab eadem in perpetuum poſſidendum. ** Anno 1236.*

Et ne ſupradicta noſtra collatio à quocumque in poſterum valeat impediri, prætextu ejus quod tempore collationis prædictæ viceſimum quintum ætatis noſtræ annum tunc nondum compleverimus, collationem ipſam de conſilio bonorum ratam habemus, & eandem innovamus. Volentes quod ſupradicta Eccleſia Jure Patronatûs prædicto liberè & pacificè in perpetuum uti poſſit & frui.

Inſuper Jus, quod videbamur in novalibus in prædicta Villa habere, ob remedium animæ noſtræ & Parentum noſtrorum, in eleëmoſynam contulimus Eccleſiæ memoratæ; ita quod Patris noſtri ac Matris noſtræ nec non & noſtrum & dilectæ Uxoris noſtræ Mariæ anniverſaria Conventus ſæpedictæ Eccleſiæ in perpetuum celebrabit. Teſtes

Dominus Alardus Abbas de Parcho,
Ægidius Prior,
Wilhelmus Præpoſitus,
Ludovicus Canonicus Parcenſis,
Geldulphus &
Henricus de Oppendorp Fratres, ac Milites,
Joannes Inveſtitus de Winghe,
Frater Walterus Canonicus Antverpienſis, & alii quàm plures.

Ut autem hæc rata & inconcuſſa permaneant, Sigillum Viri Venerabilis Abbatis de Parcho Ordinis Præmonſtratenſis cum Sigillo noſtro, præſenti Scripto fecimus apponi.

Datum & actum anno Domini M. CC. LV. menſe Maio. 1255.

Hanc Donationem Juris Patronatus de Cortelke confirmat Anno 1254. Innocentius IV. Pontifex hoc Diplomate; quod refertur in eodem Suplem. Diplom. *A. Miræi* Part. I. Cap. LXXXII. ut ſequitur;

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Præpoſito & Conventui Monaſterii de Inſula Ducis, Præmonſtratenſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Cum à Nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officii noſtri ad debitum perducatur effectum.

Sane veſtra petitio Nobis exhibita continebat, quod Nobilis Vir Henricus de Bautersheem Dominus de Cortelke, Thomas & Henricus de Eyſche Milites Jus Patronatûs quod in Capella de *Cortelkè* Leodienſis Diœceſis habebant, vobis pietatis intuitu contulerunt, ac dilectus Filius Henricus Leodienſis Electus Collationem hujuſmodi confirmavit, prout in Litteris inde confectis pleniùs dicitur contineri.

Nos itaque veſtris ſupplicationibus inclinati, quod ſuper hoc providè factum eſt, ratum & gratum habentes, id Auctoritate Apoſtolicâ confirmamus, & præſentes Scripti patrocinio communimus.

Nulli ergo hominum liceat hanc Paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Laterani VIII. Idus Februarii, Pontificatûs noſtri anno undecimo.

Digitized by Google

EVERBERGHE ſeu ut Gramayo placuit *Mons Everardi* ſive *Evernenſis.* Pagus inter Lovanium & Bruxellam, ſub præfecturâ Campenhoutanâ cum inſigni caſtello ad Sylvæ ingreſſum. Longo temporis tractu fuit inclytæ ſtirpis Montenacenſis peculium, a qua devenit (inquit Gramayus) ad illuſtres ex Hungariæ Regibus deſcendentes de *Rubempré* nupta *Carolo Maria* Anno 1498. in quâ illuſtri ſtirpe perſeverat.

Erectum in Principatum. Erectum hoc Dominium ab Archiduce *Alberto* 18. Januarii 1620. in Baronatum, ei adjuncto Dominio de Montenacq. ob merita & grata obſequia *Philippi de Rubempré* Comitis de Vertaing, Aurei Velleris Equitis &c. & in Principatum a *Carolo II.* Hiſp. Rege die 1. Maii 1686. ſub titulo de *Rubempré* & *Everberghe* in gratiam *Caroli Philippi Antonii de Rubempré* Comitis de *Vertaing* &c. Magni Brabantiæ Venatoris, cujus filia *Ludovica Brigitta de Rubempré* per nuptias hoc Dominium & alia attulit *Franciſco Philippo de Merode* Comiti de *Monfort*, præſenti Principi de *Rubempré* & *Everberghe* A. V. Equiti &c. cujus Illuſtris familiæ nomen & inſignia aſſumpſit.

Subeſt huic Pago Vicus notabilis dictus *Vree-Boſch.*

In ſacris Eccleſia dicata eſt *S. Martino* Turonenſi Epiſc. ejus Patronatum gerit Mater majoris Xenodochii Lovanienſis, ad quod ſpectat Univerſa pagi decima cum pluribus agri poſſeſſionibus, ex quibus ejus loci Parocho ſolvitur annuè Paſtoralis competentia.

Vetus Comitatus. GREZ. latinè *Gravia* Municipium amplum ac nobile, Comitatus titulo inſigne, nundinas ſuas, Leges, & Tribunal proprium habet, quod nobilium familiæ de *Grez* diu cognomen dedit, cujus Heroes in Hiſtoriis noſtratium ſunt notiſſimi, exinde venit in Patrimonium Principis.

Anno 1626. pignori datum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Baroni de Wonsheym fiduciario jure poſſidendum. Dein ab eodem Rege auctioni expoſita eſt Anno 1645. 10. Januarii; quis illud emerit hactenus nos latet.

Exinde ſimili emptione illud acquiſivit Carolus Comes *vanden Berghe* dictus Uyterlimmingeu, qui dominium illud hodie poſſidet.

Graviæ plura ſunt dominia, Vici, & appendices, inter quæ eminet *Laurenſart* Comitatus titulo inſtructum Ao. 1674. in gratiam *Petri Ignatii Vereycken* Baronis de *Boulez* &c. item *Dulcbean*, *Argenteau*, *Bercus*, *la Motte*, *Morſaing*, *Lis* &c. de quibus pluribus Baro le Roy in Gallo Brabantiâ pag. 187.

Templum Parochiale *D. Georgio* ſacrum eſt, & Venerandis Reliquiis *D. Marculphi*, celebre; eſt illuc accurſus peregrinorum maximus, invocaturque potiſſimum ab iis qui ſtrumarum incommodis laborant, ad quas continua obſervantur miraculoſæ ſanationis indicia.

Abbatia Vallis Ducis duabus a Lovanio milliaribus Ord. Ciſterc. Graviæ potitur decimis, ibique ſacrum miniſtrum conſtituit. Harum medietatem hæc Abbatia dono accepit anno 1236. *Mathilde* filia *Henrici I.* Ducis Lotharingiæ & Brabantiæ, Vidua *Florentii IV.* Comitis Hollandiæ; teſte *C. Butkens* in ſuis Trophæis Brabanticis pag. 212.

In hac Parochiali varia ſunt beneficia, quibus anno 1704. acceſſit fundatio facta per *D. Chriſtophorum vanden Berghe*, pro ſacro quotidiano.

Olim hic loci Beginaſium fuit, hodieque monſtrantur ædes quas nunc aliquot anus inhabitant, vitam ex pitanciâ tolerantes: adjacet ſacellum, Capellano

pellano & dote ioſtructum non exiguâ, cujus collator Toparcha de Pielerbais. Ita præfatus Baro *le Roy* in ſuâ Gallo Brabantiâ. Lib. V. Cap. I. ubi pluribus de hoc Domiuio agit.

HAMME pagus altero milliarii a Lovanio. Domioium longo temporis tractu fuit Abbatiæ *S. Nicaſii* Remenſis, quod nuperis annis ſuæ Abbatiæ acquiſivit Juliana *van Boeckſtal* Abbatiſſa Hodierna Vallis Ducis.

Olim hic loci fuit Præpoſitura Benedictinorum Abbatiæ *S. Nicaſii* Remenſis, fundata per *Arnulphum de Geſt*, qui ut aliquid ſuæ obſervantiæ erga *S. Nicaſii* Cœnobium teſtaretur, dedit ei quidquid poſſidebat in Villis *Ham*, *Resbais*, *Hesbain*. . . . . Anno 1044. Hæc fundatio confirmata fuit eodem anno per *Alberonem* & deinde Ao. 1154. per *Henricum* ambo Epiſcopos Leodienſes, quæ præpoſitura extincta fuit, cum ea unita fuit Aono 1239. Prioratui de Bierbeeck, & plenum effectum ſortita anno 1262, atque ita bona Præpoſituræ de Hamme annexa fuêre Prioratui de Bierbeeck.

Guilielmus Marlot Monachus Benedictinns *S. Nicaſii* Remenſis in Hiſtoriâ Metropolis Remenſis tom.I.pag. 659. agens Ciceroοem pro domo ſuâ probare conatus eſt hanc veterem Præpoſituram de *Hamme* non dependere a prioratu de *Bierbeeck*, & conſequenter per *Pium IV.* Papam Aooo 1562. non eſſe incorporatam Facultati Theologicæ Univerſitatis Lovanienſis; at ea cauſa noſtrâ ætate veotilata fuit in Senatu Brabantiæ, & poſt diuturnam litem Facultas Theologica per ſententiam hujus Senatus eâ in parte cauſa recidit Anno 1672.

In hoc pago eſt Abbatia VALLIS DUCIS Ord. Ciſtercienſis, Gallicè *Vau le Duc*, Vernaculè *s'Hertogen-Dael*, ſita apud Sylvam Merdaliam, altero lapide a Lovauio, ideo dicta *Vallis Ducis*, quia ab *Henrico II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dnce fundata, a quo ſua initia & incre.nenta refert Anoo 1230, qui cum (ut io Chronico Villarienſi legitur) oon haberet hæredem maſculum, Virginale Collegium ſe excitaturum voverat, ſi prole maſculâ ex conjnge ſuſcepta bearetur; itaque filio auctus, & voti compos, ut ſuis promiſſis & votis ſatisfaceret, Monaſterium Virginum extrui fecit io libero ſuo allodio Sylvæ Merdaliæ pro LX. Virginibus Religioſis & XXX. Converſis, & duobus Presbyteris Anno 1232. Sic habent monumenta hujus Abbatiæ. Præfatus Dux hunc locum Ciſtercienſi Abbati obtulit cum juſto Prædiorum & Vectigalium numero, idqne *Gregorio IX.* Papæ & Capitulo Generali Ord. Ciſterc. mox placuit. Narrat *E. Dinterus* in M. S. Chrooico Ducum Lotharingiæ & Brabantiæ qnod apud nos latet, eum inter cætera bona dediſſe Ao. 1235. magnam deciinam de *Tſca* ſuperiori, quod huic Abbatiæ vicinum eſt Municipium. Idem Dinterus in eodem Chronico lib. IV. Cap. 13. ait. „ *Henricus II.* per ſuas certi tenoris litteras datas Lovanii anno M.CC.
„ XXXVI. Sabbatho poſt feſtum *B. Barbaræ*, dedit & reportavit in eleë-
„ moſynam Abbatiſſæ & Conventui Vallis Ducis medietatem decimæ de
„ Greys tam minutæ quam majoris perpetuo poſſidendam, quam ſoror ſua
„ *Mathildis*, relicta quoodam Illuſtris Comitis *Florentii* Hollandiæ in ejus
„ præſentia conſtituta, omne jus qnod io eadem decimâ habebat, ad opus
„ Abbatiſſæ & Conventus prædictorum in manus ſuas deportavit, prout
„ in litteris deſuper confectis plenius contineter." Hactenns *Dinterus*.

Curam hujus Abbatiæ præfatus Dux *Henricus I.* commiſit anno 1233. *Wilhelmo de Bruxella* Abbati XI. Villarienſi.

Prima hujus Monaſterii Abbatiſſa fuit *Aleydis*, natura, ingenio, virtute & gratiâ clara.

Eidem Duci filia erat *Margareta*, hæc magno deſiderio affectans ſe totam Deo mancipare in hoc Monaſterio cum XVI. Nobilibus Virginibus ſecum ductis Ordinis Ciſtercienſis habitum & Regulam aſſumpſit, atque exinde adeo Religioſis virtutibus excelluit, ut reliquis omnibus fuerit præfecta, & mortua *Aleyde*, II. Abbatiſſa fit electa, dein ſuis ſummâ prudentiâ & pietate pluribus annis præfuit, quæ obiit in odore Sanctitatis anno 1277. tumulus ejus etiamnum illic hodie conſpicitur in Choro Monialium ante Deiparæ Virginis aram ſub cæruleo lapide, ſed litteræ inſcriptionis evanuerunt.

Cæterum cum ſuccedentibus temporibus diſciplinæ & clauſtro non ita tenaces virgines liberius agerent, & ferè ſeorſim viverent, introducta, ut cum magno labore, ita maximo cum fructu eſt Reformatio per *Franconem Calaber XLI.* Abbatem Villarienſem & *Eliſabetham Baten XXII.* hujus loci Abbatiſſam, allaborante *Iſabella Luſitana* uxore *Philippi Boni* Burgundiæ & Brabantiæ Ducis, & Capitulo Generali jubente: Id factum refert *Gramaius* Anno 1460., at Monumenta hujus Monaſterii Anno 1467.

Ad laudem hujus Monaſterii facit quod plures exinde in eo, virtute & exemplari vitâ excelluerint, & in odore Sanctitatis obierint, ac etiam aliquæ alibi ad præfecturam electæ ſint, inter quas *Eliſabetha de Bergis* alias *de Sevenberge* Abbatiſſa de Camerâ propè Bruxellam, *Catharina Briſfaert*, *Philippina de Bie* & *Magdalena de Muyſen* Abbatiſſæ *de Binderen* in Diœceſi Sylvæducenſi prope Helmondam, *Margareta van Wemelingen* Abbatiſſa Vallis *S. Bernardi*, hodiè Dieſthemii, *Cornelia Lommel* Abbatiſſa de *Rotthem*, *Helwidis Schreven* Abbatiſſa Vallis Floridæ, quæ etiam ibidem Reformationem induxit, *Maria Wittem*, item Abbatiſſa Vallis Floridæ, *Clara Bollaerts* Abbatiſſa de Bonnegem in Diœceſi Trevirenſi propè Luxemburgum.

Ad non minorem etiam hujus Abbatiæ laudem facit quod refert *A. Miræus* in Chronico Ciſtercienſi, agens de Abbatia Binderen his verbis. „ Hujus loci Moniales liberius viventes *Dionyſius Zeverdonchus* Abbas Villarienſis in ordinem redegit, adjuvante *Maria Hungarica Caroli V.* Imperatoris ſorore Belgarum Gubernatrice, & novâ Abbatiſſa cum Monialibus „ ex Valle Ducis ad Binderſuſis Monaſterii regimen evocata, ut in Chronico Villarienſi fuſius legitur.

Reformatio hujus Abbatiæ, ejuſque fama & fructus, ita late innotuit, ut certatim ejus vitæ deſiderio, ex Monaſteriis Brabantiæ, Flandriæ, Artheſiæ, Leodienſis tractus, immo Picardiæ adventarent, tum ut horum cætui aggregarentur, tum ut cum his aliquamdiu conſueſcentes, ſacrum Reformationis modum, ad ſuas reportarent. Ita fere *J. B. Gramaye* in Lovanio.

In turbis Belgicis ſeculi XVI. multas acerbas calamitates ac devaſtationes perpeſſa eſt hæc Abbatia, bis incendio in cineres fere redacta. Virgines hiſce malis graviter afflictæ, Lovanium, per XVIII. annos profugæ, multum cum temporis injuria colluctatæ, tandem ad flebiles ruinas ſui Monaſterii regreſſæ, ſua reſtaurare & reparare aggreſſæ ſunt, venditâ non exiguâ parte bonorum & cenſuum, fundationis ſui Monaſterii. Succedentibus deinde belli temporibus, cum Mars in iis partibus crudeliter ſæviret, in magnâ miſeriâ & egeſtate fuêre, ex quâ tandem ope divinâ, ac curâ & vigilantia ſuperiorûm ſuarum cum pace reſpirare incipiunt, & ad priſtinum ſtatum redire pergunt.

Mo-

Monaſterium hoc hodie eſt inſigniter formatum, & Moniales in regulari obſervantiâ hactenus vivere perſeverant.

ABBATISSÆ VALLIS DUCIS.

I. *Aleydis.*
II. *Margareta Filia Henrici II.* Ducis Brabantiæ, ac Fundatoris hujus Monaſterii. Obiit in odore Sanctitatis Anno 1277.
III. *Jaquelina des Champs.*
IV. *Gertrudis de Goetſenhoven.*
V. *Maria van Saelm.*
VI. *Ermetrudis de Montfort.*
VII. *Joanna van Prand.*
VIII. *Anna Smoers.*
IX. *Catharina van Snſper.*
X. *Margareta de Schaedebouck.*
XI. *Elvidis.*
XII. *Catharina de Goetſenhoven.* Obiit 1420.
XIII. *Elvidis van Meerbeeck.*
XIV. *Bernarda de Pinnockx.*
XV. *Magdalena de Graen.*
XVI. *Beatrix vander Linden.*
XVII. *Joanna de Vinghen.*
XVIII. *Maria van Gaesbeeck.*
XIX. *Cornelia Weelemans.*
XX. *Juliana van Overtvelt.*
XXI. *Aleydis.*

Poſt Reformationem.

I. *Eliſabetha Baeten* prima Reformatrix.
II. *Margareta Calabers.*
III. *Helwidis s'Greven.*
IV. *Jaquelina del Campo.*
V. *Eliſabetha Voghels.*
VI. *Magdalena van Vlaenderen.*
VII. *Margareta van Wemelinghen.*
VIII. *Anna de Moor.*
IX. *Joanna Voghels.*
X. *Maria Vander Spicht.*
XI. *Eliſabetha Uyter-Hellight.* Obiit 1610.
XII. *Joanna Mudæus.* Obiit 1619.
XIII. *Maria van Opſemen.*
XIV. *Robertina Henrion.*
XV. *Eliſabetha Leemans.*
XVI. *Scholaſtica Reuſmen.*
XVII *Juliana van Boxſtal*, præſens Abbatiſſa.

HERENT. Præfecturæ iſtius nominis Caput, pagus ad pedem montis de *Roeſelbergh*, de eo ſic meminit auctor Juriſprudentiæ Heroicæ his verbis pag. 319. „Pagus Herentenſis, Equeſtris apud Brabantos familiæ nomen & peculium. Cujus veſtigium Curia Herentenſis, illa a 200. „ annis a Waltero Evclogio & poſteris poſſeſſa, donec Catharina marito „ ſtirpis Wyſeler nupta anno 1450. in ejus nomen cum Dominio abiit. Tan„dem mortuis matribus, Margareta van Pede anno 1507. Philippus Water„malius anno 1554. Philippus vander Noot anno 1557. Ægidius de Buſley„den anno 1586. in hæc bona ſuccedentes ſuis familiis Curiæ poſſeſſio„nem communicarunt." & poſt pauca. „Dominium emptionis titulo Joan„nes vander Ee, obtinuit anno 1570, quod hodie poſſidet Renatus de Mol „ Antonii militis Toparchæ de Balen, Deſſel, Rollant &c. & D. Mariæ „ Trieſt filius, in cujus gratiam anno 1658. 17. Auguſti in Baronatum eſt „ erectum." Poſtmodum tranſiit hoc Dominium ab eo emptionis titulo ad juſtum Philibertum Spangen, in cujus gratiam rurſum in Baronatum erectum eſt ſub nomine *Spangen* a *Carolo II.* Hiſp. Rege anno 1687. die 15. Julii, in quâ ſtirpe hactenus perſeverat, qui hodie *Philippus Ludovicus*, Baro de *Spangen*. *Erectum in Baronatum.*

Eccleſia dicata eſt Virgini Deiparæ *Mariæ* in Cælos aſſumptæ. Fuiſſe hic olim celebrem ad Virginem Deiparam miraculis tum coruſcantem populi concurſum teſtatur deſtinatum peregrinis & obſeſſis, præcipuè a ma-

ligno dæmone quondam Noſocomium, in quo recipiebantur, hujusmodi genus hominum, donec certo dierum numero vota ſua Divæ perſolviſſent.

Patronatus hujus Parochialis ſpectàt ad Capitulum Metropolitanum Cameracenſe, poſſidetque primarias decimarum partes, idque eo titulo (ut vulgo fertur) quod olim hujus loci Paſtor factus Canonicus in hoc Capitulo, eas huic Capitulo de conſenſu ſummi Pontificis, & Epiſcopi univerit. Reliqui decimatores partiales ſunt 1. Commendator de Pitzenburch Mechliniæ 2. Abbatia Parci Dominarum Ord. Ciſterc. 3. Paſtor in Thieldonck titulo beneficii in ſuà Eccleſia. 4. Abbas Gertrudanus Lovanii, 5. Abbas Parchenſis. Subfuit olim hæc Paſtoralis Cura, cum Thieldonck & Oiſterhem ante erectionem novorum Epiſcopatuum in Belgio, Epiſcopo Leodienſi.

Hujus Eccleſiæ Parochum egit Anno 1602. *Laurentius Beyerlinck* S.T.L. & Archipresbyter Diſtrictus Lovanienſis, dein primus Præſes Seminarii Antverpienſis ibidem Cathedralis *B. Mariæ* Canonicus Graduatus & Archipresbyter, ſcriptis etiam editis clarus, quæ Valerii Andreæ Bibliotheca Belgica recenſet.

Subeſt huic pago Vicus de *Wyghmale* ad Dyliam fluvium ubi ſtatio navium & retinaculum Dyliæ in quo eſt ſacellum *D. Adriano Mart.* ſacrum.

Sub hujus latè patentes Parochiæ ambitu eſt *Thudichemium* nomen & peculium inclytæ ſtirpis.

Item Cœnobium *Bethleemiticum* Ord. Canonicorum Regularium *S. Auguſtini* Capituli Windeſemenſis, propè Lovanium ad pedem montis qui vulgo *Roeſelbergh* dicitur in Vico de *Oiſterhem*, olim Eccleſia Parochialis, cujus Cura, quæ olim erat quarta Capella de Heverleâ eidem Monaſterio incorporata eſt, adeo ut eorum Eccleſia ſit ſimul Parochialis hujus vici, & dependeat a Monaſterio de Bethleem, perpaucos habens Parochianos.

Hoc Monaſterium ex Cluſâ quâdam in Monaſterium converſa eſt Anno 1407. Fre. *Jacobo de Vrieſe* Cœnobitâ Corſendoncano in primum Priorem conſtituto, ſuccrevitque in elegantis formæ Canonicam. Primum Capitulo Viridis Vallis incorporatum fuit, poſtea anno 1412. Capitulo Windeſemenſi ſe ſubjecit.

Hic olim Canonicum & Priorem egit *Petrus Impens* initio ſeculi XVI. Auctor Chronici Bethleemitici, citati ſæpius ab Auguſtino Wichmans in Brabantiâ Marianâ, quo in opere Lib. III. Cap. III. Hiſtoriam Canonicæ Bethleemiticæ leges, nec non apud J. B. Gramaye in Lovanio pag. 29. novæ edit: Præfatum Chronicon M. S. aſſervatur in hoc Monaſterio.

SERIES PRIORUM IN BETHLEEHEM.

I. Jacobus de Vriese alias de Halle profeſſus in Corſendonck. Electus Prior Ao. 1407. qui triennio vix expleto officium depoſuit Ao. 1410.

II. Arnoldus Kenens Dieſthemienſis Profeſſus in Corſendonck. Ao. 1410. quod munus per triennium ſtrenuè adminiſtravit, reſignat Ao. 1413.

III.

III. ARNOLDUS DE HOLAER ex Mooaſterio Viridis Vallis, Ao. 1413. rexit per annos VIII.

IV. ARNOLDUS KENENS Dieſthemienſis Germaous frater prædicti Arnoldi qui VII. annis officio fungens abſolutus eſt, & denuo reelectus tribus aonis completis cum magnâ opinione Sanctitatis obiit. Ao. 1431.

V. HENRICUS OBRECHTS Bruxellenſis. Anno 1431. qui dum VII. annis præfuiſſet abſolutus eſt, io eodem anoo electus Prior io Throno Mariano, ubi anno nondum expleto defuoctus, & ibidem ſepultus eſt.

VI. ÆGIDIUS BONCKEROUL, Leodienſ. Aooo 1438. præfuit anois VII.

VII. HENRICUS DE PLATEA, ex Mooaſterio Viridis Vallis. Anno 1445. qui poſt bieonium redivit ad domum ſuæ Profeſſionis.

VIII. BARTHOLOMÆUS CONRARDI, de Harlem. Aouo 1447. præfuit aoois tribus.

IX. HENRICUS DE MERICA, ex Arſcot. Anno 1450. poſt regimen VII. annorum, abſolutionem humiliter petiit & accepit. Sed poſtea in Priorem XII. electus eſt.

X. OLIVERIUS DE BEROT, ex Procoratore Viridis Vallis ubi profeſſus erat io Priorem hic aooo 1456. electus eſt, qui anno nondum expleto revocatur ad magiſterium domus propriæ.

XI. CORNELIUS DE KEREWERF, ex Zelandia, Aono 1457. cum humili reſignatiooe poſt bieonium abſolutionem obtinuit.

XII. HENRICUS DE MERICA qui ſupra, reelectus Aono 1459. qui cum hac vice XIV. & VII. ab ante ſimul XXI. anois multa pace & gratiâ præfuiſſet, morbo aliquamdiu affectus. Vir admodum mitis & magni ingeoii, cui oblata fuerat Prælatura Parcheoſis, ſed reſpuit, vita pariter & dignitate fuoctus, migravit ad Domioom Aooo 1473. 2. Septembris.

XIII. GUILIELMUS STORM, Bruxellenſis ex Rectore Monialiom in mediâ plateâ Lovanii, quibus laudabiliter annis XVII. præfuerat, electus Prior Anno 1473. fuit promotor reformationis Xenodochii Lovanienſis. Hic duorum annorum ſpatio non plenè exacto, humiliter abſolutiooem petiit & obtiouit, ac deio rexit Moniales in Jericho Bruxellis, qui tandem ſeoio coofectus ibidem obiit.

XIV. GUILIELMUS GUENNENS, Bruxellenſis Artium Magiſter ex Confeſſore Vallis *B. Mariæ* Dieſthemii, quibus laodabiliter præfuit ac profuit annis XV. hic Ao. 1473. eligitur Prior. Anoo 1499. 4. Septembris ſuum celebravit Ordinis Jubileum, ac demom multis curis ac debilitatibus fractus aooo ætatis ſuæ 80. profeſſiouis 54. prælaturæ 39. piè proot vixerat obdormivit io Domioo anno 1503. 23. Octobris.

XV. PETRUS IMPENS Thenenſis ex Suppriore Rector Monialiom io Valle Mariaoâ Dieſthemii, quibus memorabili fructu præfuit ac profuit aonis XVI. iode Aono 1504. 3. Januarii ad prælaturam io Conventu ſoo proprio ſublimatus eſt. Qui vir magnæ prudentiæ & doctrioæ ſervato profeſſionis ſuæ Jubileo cum Suppriore Germano fratre ſuo Severino vitam cum officio reddidit Altiſſimo anno 1523. 13. Decembris, Prioratus ſui XX. Profeſſionis LV. ætatis LXXII.

XVI. JOANNES BOSVERCKENS, Bruxellenſis. 1524. qui dum per an-

nos XVI. ſummâ cum laude rexiſſet obiit Anno 1540. 17. Maii.

XVII. Joannes Segers Antverpienſis electus Prior anno 1540.

XVIII. Robertus Dierix, Lovanienſis hic profeſſus, electus prior anno 1455. qui & XX Prior dein fuit.

XIX. Joannes de Kokere, Bruxellenſis Anno 1576, qui iterum reelectus fuit XXI. Prior.

XX. Robertus Dierix qui ſupra XVIII. Prior fuit.

XXI. Joannes de Kokere, qui ſupra XIX. Prior. Obiit anno 1597. per annos XXV. Rector Monialium in mediâ plateâ Lovanii & novem annos Prior, tempore Hæreticorum in mediâ plateâ ſepultus.

XXII. Arnoldus vander Vorst, Lovanienſis hic profeſſus.

XXIII. Petrus Beynaels. Bruxellenſis hic profeſſus. Obiit Lovanii anno 1603. & ſepultus in Monaſterio ad mediam plateam, ubi ante fuerat Rector annis V.

XXIV. Rolanous van Asbroeck, Bruxellenſis profeſſus in Rubeâ Valle, hic electus Prior anno 1603.

XXV. Joannes Peeterssem, Campinienſis profeſſus in Hagâ Mariana apud Eyndoviam, exiſtens Rector in mediâ plateâ Lovanii, fuit hic electus Prior Ao. 1614. fuit aliquot annis Secretarius Capituli Windeſemenſis, quinto poſt anno electus eſt Prior ſui Cœnobii Hagæ Marianæ.

XXVI. Christophorus Pasteels, Lovanienſis profeſſus ad S. Martinum Lovanii hic electus Prior Ao. 1629. qui vocatus ad regimen propriæ domus profeſſionis anno 1626. ibidem obiit anno 1635.

XXVII. Christophorus Hunæus, ex Wyghmael Anno 1626. hic electus Prior, cum per annos XXIX. præfuiſſet, & per annos XVII. Secretarius Capituli Windeſemenſis, obiit anno 1657.

XXVIII. Petrus van Geele, Lubbecanus electus Prior Ao. 1657. Obiit 1659.

XXIX. Godefridus de Riemer, Antverpienſis, profeſſus ad S. Martinum Lovanii, electus Prior Ao. 1659. qui Prioratum reſignavit Ao. 1676. & ad domum profeſſionis ſuæ reverſus obiit Ao. 1687. hic etiam fuit Secretarius Capituli Windeſemenſis.

XXX. Augustinus vanoe Cauter, Roosbecanus hic profeſſus, præfuit uſque ad annum 1683. qui jubilarius exiſtens obiit anno 1690.

XXXI. Gislenus Jouret, Mechlinienſis hic profeſſus, electus Prior 9. Aprilis anno 1683. Obiit 19. Julii anno 1683.

XXXII. Jacobus Marien, Bruxellenſis qui fuerat per annos V. Prior in Melle prope Gandavum; electus hic Prior anno 1683. Obiit 27. Februarii anno 1702.

XXXIII. Gaspar Jouret, Antverpienſis electus Prior 14. Martii anno 1702. hodie præeſt.

Baronatus. HEVERLEA, vernaculè *Heverle*, compendio ſeu mutilatione *Hever* appellant, Præfecturæ hujus potens Dominium, ad muros Urbis Lovanienſis. Juriſdictio ejus olim quam nunc amplior, cujus pars cum agro ſuo, nunc Urbs & Urbis eſt, illa nimirum ubi *S. Quintini* Parochia eſt & *Beginaſium*.

Domini ejus inter vaſallos Comitis Lovanienſis, & Comitibus evectis ad Ducalem dignitatem *Camerarii* (dignitatis id primariæ nomen) Brabantiæ Ducis Hæreditarii cenſentur.

An-

Anno 1450. devenit hoc Illuſtre Dominium a *Raſone Gravienſi* Maleviæ Toparchâ emptionis titulo ad *Antonium Croyum* Regia Hungarorum ſtirpe editum.

Heverlea Baronatus titulo inſignitur a *Carolo V.* Imperatore anno 1518. dum ad Ducatus apicem proveheretur Arſcotum. Erectionis Diploma qui noſſe vult in juriſprudentiâ Hernicâ inveniet pag. 265.

Arcem Heverleenſem in ſupercilio Dyliæ, ſitu & amœnitate, amplitudine nulli ex vicinis facile ceſſuram, Cerviæ Dominus *Guilielmus* inchoavit, perfecit *Philippus Croyus* Arſcoti Dux primus, circumductoque flumine reddidit Auguſtiorem Arſcoti Dux IV. quorum hic portentoſo opere perfoſſis montibus latam Lovanio viam deduxit, hortos eximio vultu & diſpoſitione direxit, omnia denique ex veteribus nova fecit aut refecit.

Tandem *Anna de Croy* Ducatus Arſcoti Hæres, nupta *Carolo Arenbergio* e gente *Ligne* tranſtulit præclarum hoc Dominium in illam ſtirpem, in quâ jam pridem & hodie perſeverat poſſideturque ab *Arenbergiæ & Arſcoti* Duce, ſibique ſubjecta habet *Berthemium*, *Eygenhoviam*, *Heverleam* veterem ſive Altam *Heverleam*, qui pagus eſt ad ingreſſum Sylvæ *Merendaliæ*, item feuda *Beerſemium*, *Bueken & Aſſent &c.* Arx Heverleenſis exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*. Simulque ibidem veteres dynaſtas recenſet. Heverleam item accuratè deſcribit Auctor juriſprudentiæ Hernicæ pag. 247.

Quoad rem ſacram, referunt memoriæ veteres *S. Lambertum* Tungrenſem Epiſc. converſioni infidelium operam dantem hîc loci erecto Sacello rem divinam peregiſſe, ideoque forſitan fertur quod ejus Parochialis Eccleſia ſit antiquiſſima totius Brabantiæ, quæ hodiè patronum veneratur eundem *S. Lambertum*, conſecrata ut fertur a *S. Huberto* Epiſc.

Patronatus ejus & Decimæ ſpectant ad Scholaſticum Eccleſiæ Collegiatæ *S. Bartholomæi* Leodii; earum decimarum pars ſpectat ad Abbatem Parchenſem quam *Henricus de Overbeca* XIX. Abbas Parchenſis ſuæ Abbatiæ acquiſivit anno 1399. a Domino de Heverlè ſub certâ penſione vitali.

Hæc Heverlea, Parochia eſt multo antiquior, quam altera Heverlea, quæ non a vetuſtate, ſed a vicinâ Sylvâ *Merendalia* dicenda eſt *Haut-Haver*, quæ olim fuit Capella *S. Annæ* ſacra, dein erecta in Parochialem ſub eadem S. tutelari. A tempore immemorabili unita cum præcedenti Heverleâ.

J. B. Gramaye in Lovanio pag. 59. edit: novæ ait „ Secundum Diplomata „ *Hout-Hever* appellandam *Oudt-Hever* id eſt Heverleam veterem non *Hout-* „ *Heverlè* id eſt Sylvarum Heverlea, nec *Haut Heverle*, id eſt alta He- „ verlea. Deinde ibidem ait „ *Heverlea Vetus*, quam licet aliqui ob confines „ voces Gallicas & Teutonicas *Hout* id eſt lignum, & *Hault* id eſt altum „ aliter appellent, tamen ex Diplomaribus ad unum omnibus conſtat *Out* id „ eſt veterem dicendam. Cui accedit ratio quod ante cœptam coli moder- „ nam Heverleam hic Capella tantum, Parochia in veteri ſemper fuerit. Hactenus *Gramaye*. Quidquid ſit ego litem non dirimam, relinquens hanc rem aliis examinandam.

Subjacet huic Parochiali vicus & Dominium *Valbeeck* in quo Sacellum *B. Mariæ Magdalenæ* ſacrum, ſubeſt Priori Viridis Vallis, qui ejuſdem loci gaudet decimis.

Sub *Haut-Heverlea* eſt Dominium *Steenbergen*. Anno 1687. Dominium de Corbeca ultra Dyliam cum *Steenbergen & Valbeeck*. Emptione publica

devenit ad gentiles *Jacobs* Patricios Bruxellenſes, inde *Steenberghe* jure nuptiali obvenit *Simoni de Herckenrode* ex gente patricia Lovanienſi, qui hodie Conſul Urbis Lovanienſis. In hoc Dominio *Steenberghe* eſt celebre & illuſtre Sacellum D. Virgini ſacrum, erectum olim Dynaſtæ expenſis hujus loci in ejus fundo. Colitur hîc imago Deiparæ Virginis multis clara miraculis, quæ præcipuè celebratur cultu & officiis Theologorum majoris Collegii. Tractat pluribus de hac miraculoſâ imagine Deiparæ A. Wichmans in Brabantiâ Marianâ Lib. II. Cap. VI. & quia eſt in plurium manibus ad eum curioſum lectorem remittimus.

Intra Heverleam eſt Monaſterium Ordinis Cæleſtinorum quod in Belgio eſt unicum, fundatum anno 1521. a *Guilielmo Croy* Cerviæ Domino & *Maria de Hamal* ejus conjuge, Advocatis e Gallia Religioſis, ambo inibi conditi ſplendidiſſimo Mauſolæo elevato. Diploma fundationis hujus Monaſterii refertur in Suppl. Diplom. A. Miræi part. 2. cap. CL. ut ſequitur.

Ex Archivis Monaſterii. Nos MARIA DE HAMAL Marchioniſſa Arſchoti &c. Vidua defuncti Nobilis & potentis Domini D. GUILIELMI CROUIACI, dum viveret, Marchionis dicti Arſchoti, Comitis Bellimontis, Domini Cerviæ & Hevriæ &c.

Omnibus præſentes Litteras inſpecturis, aut audituris, notum facimus, quod ad perficiendum & exequutioni mandandum teſtamentum & ultimam voluntatem dicti mei Domini & Mariti, quâ ex expreſſo conſenſu Majeſtatis Imperialis voluit, ordinavit, & conſtituit, quod in loco dictæ Hevriæ juxta & extra Urbem Lovanienſem, fundaretur, dotaretur & erigeretur unum Clauſtrum & Monaſterium viginti quatuor Religioſorum Ordinis Celeſtinorum;

Nos fecimus, commiſimus, ordinavimus & conſtituimus, & per præſentes facimus, committimus, ordinamus & conſtituimus Reverendiſſimum in Chriſto Patrem Carolum Crouiacum Adminiſtratorem Epiſcopatûs Tornacenſis & Abbatiæ Affligemenſis, noſtrum Nepotem, ad & in nomine noſtro Religioſos dicti Ordinis Celeſtinorum realiter & effectivè ponendos, & inducendos in realem, actualem, & corporalem poſſeſſionem dicti Clauſtri & Monaſterii, in dicto loco Hevriæ per Nos inchoati, ut ibi per dictos Religioſos fiat, & celebretur Officium Divinum conſequenter & juxta contentum dicti Teſtamenti, & ultimæ voluntatis.

Quod Clauſtrum & Monaſterium, quia nondum eſt perfectum, promiſimus & promittimus per præſentes perficere quantum ad ædificia, quæ reſtant adhuc facienda: & etiam dotare, juxta tenorem & contentum dicti Teſtamenti & ultimæ voluntatis.

In cujus Teſtimonium præſentibus noſtrum Sigillum appendi juſſimus anno gra-
1525. tiæ milleſimo quingenteſimo vigeſimo quinto, XXVII. Septembris.

In hac Eccleſia inquit J. B. Gramaye in Lovanio „ quæ plane plenèque renovata eſt poſt annum 1569. rem toti non Belgio, ſed Europâ ſuſpiciendam „ & admirandam Illuſtriſſimus Dux (*de Croy*) molitur, Principes Croyos & „ affines ſingulis marmoreis repræſentans monumentis: ut non immerito „ Mauſolæum Croyacum liceat appellare." Horum Monumenta ſepulchralia & inſcriptiones, plura qui volet, reperiet in Heverleâ Cæleſtinâ Cap. III. & in juriſprudentiâ Heroicâ pag. 248. & ſeq.

HOLSBECKE, olim *Hulſebeeck* de hoc pago ſic meminit Auctor ju-
pag. 323. riſprudentiæ Heroicæ his verbis: „Holsbeca in diſtrictu Libbecano intra primum a Lovanio lapidem ſita eſt & an. 1561. cedente Rege *Joachimum* „ *Gielis* Fiſci Ducalis Advocatum Dominum agnovit, dein *Hieronymum* „ ejus filium, & anno 1518. *Simonem Hugonem de Creton* Matris *Mariæ* „ *Gielis* præfati *Joachimi* filiæ Hæredem. *Joanna Iſabella de Riviere Caroli*

„ *roli de Schoonhoven* Domini de *Horſt* vidua abſolutum Dominium anno „ 1650. a Rege obtinuit, & eâ mortuâ ſucceſſit anno 1652. *Rudolphus Ma-* „ *ximilianus de Riviere d'Arſcot*: tandem obtinuit *Fredericus de Dielbe-* „ *ke*, in cujus gratiam anno 1661. die 17. Auguſti in Baronatum erecta „ eſt" eidem unientes Dominia *d'Attenhoven* & *Dutſele*: Verba ſunt Diplo- *Erectum in Baronatum.* matis.

Hoc Dominium hodie poſſidet *N. Gathovius* Advocatus Bruxellis.

Eccleſia tutelarem colit *S. Maurum Abb.* Patronatus ſpectat ad Præpoſitum Eccleſiæ Collegiatæ *D. Petri* Lovanii, ad quem etiam ſpectat potior pars decimarum. Decimas minores poſſidet Capitulum ſecundæ fundationis in eadem Eccleſiâ, item Theſaurarius ejuſdem Collegiatæ pro parte exiguâ; Paſtor habet novales.

LEEFDAEL, olim *Lovedalia*. Præfecturæ Vilvordienſis magnæ dignitatis Dynaſtia, & Baronatus prænobilis, jure gaudens municipali; primo lapide cum dimidio diſtans Lovanio, ad *Furam* Rivulum, & ſi *Guicciardino* fides Brabantinorum omnium antiquiſſimus Baronatus.

Longo temporis tractu poſſeſſus fuit a nobiliſſimâ hujus nominis familiâ; longè latèque per totam provinciam clariſſimâ, quæ cœpit declinare cum hæc Dynaſtia in aliam tranſiit familiam. De priſtinis Leefdaliæ Baronibus vide juriſprudentiam Heroicam pag. 284.

Nuperis annis emptionis via devenit ad *Philippum Helman*, cujus filia & Hæres dote attulit *Joanni de Brouckhoven* filio primogenito *Joanni Baptiſtæ de Brouckhoven Comitis de Bergheyck & Helenæ de Forment*.

Anno 1679. Leefdaliæ Baronatus in gratiam prædicti *Joannis de Brouckhoven* Diplomate *Caroli II.* Hiſp. Regis confirmatus eſt. Ibidem eſt inſigne *Confirmatum in Baronatum.* Dynaſtæ Prætorium, cujus ſchema exhibet *Baro le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ.

Eccleſia patronum veneratur *S. Lambertum* Tungrenſem Epiſcopum conſecrata (ut fert vetus traditio) a *S. Huberto*. Patronatum ejus gerit Archiepiſcopus Mechlinienſis jure Abbatiali Affligemienſis, ad quam Abbatiam potior & primaria ſpectat decimarum pars, reliqua ad hujus loci Parochum & Matricularium ſpectat.

Appendix hujus Parochialis eſt Eccleſia *S. Veronæ*, quæ teſte *J. Molano* ad Natales S. S. Belgii die 29. Auguſti titulo S. Crucis dicata eſt: In eâ quieſcit *S. Verona Virgo*, ac ejus ſepulchrum in medio Eccleſiæ ſitum magnopere viſitatur & frequentatur, & extra Eccleſiam fons ejus piè bibitur. Hujus Eccleſiæ patronatus ſpectat eodem jure ad eundem Archiepiſcopum, in hac appendice Paſtor ſolus percipit decimas.

LOVENIOUL id eſt *Lovaniolum*, pagus juxta Lovanium, a quo diſtat ferè primo lapide ſub diſtrictu Libbecano, ejus dominium poſtquam a Rege oppignoratum fuit anno 1558. & 1628. devenit viâ emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1648. die 7. Octobris ad gentiles de *Spoelbergh* patricios Lovanienſes, in qua ſtirpe perſeverat.

Eccleſia tutelarem colit *S. Lambertum* Tungrenſem Epiſcopum, ejus patronatus ſpectat ad Capitulum Viſitenſe Ditionis Leodienſis ad Moſam fluvium. Decima ſpectat ad idem Capitulum; ſed Paſtor habet Decimas Novales & competentiam ab eodem Capitulo.

In hoc loco in Vico *Ter Dunck* olim habitavit *S. Ermelindis* ubi in Monaſterio (quod a multis annis deſiit) Virginitatem ſuam duodenis Deo con-

ſecravit. Ita *J. Molanus* & *A. Miræus* ad diem 29. Octobris, nonnulli tamen putant eam habitaſſe noo in hoe loco, ſed partim in *Maillard*, partim in *Tourine* & in *Bavrechiem*, qui locus hodie eſt Diœeeſis Leod ; ſed quo fundamento, relioquo aliis examinandum.

LUBBEKE, *ſive Libbeke.* Nobilis olim pagus, & Equeſtris cogoomen familiæ. Capot iſtius nominis diſtrictos ſub Lovanio, a quo diſtat primo lapide cum dimidio ioter Dieſthemium & Thenas.

Hoc Dominiom titulo emptioois abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege aequiſivit N. Domious de *Schoonhove* Anno 1640. die 27. Septembris.

Hodie illud poſſidet Excelleotiſſimus Princeps de *Rubemprè*, & *Everbergh* &c.

Anno 1626. a Rege oppignoratum fuit *Joanni Fannio* Equiti Sanctioris Senatus a Conſiliis, cujus lapis ſepulchralis viſitur io Eccleſia Collegiata S. S. *Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellis cum hae ioſcriptione.

D. O. M.

Joannes Fannius. Eques, Lubecæ ac Pellenbergæ Toparcha R. M. Sanctioris, ac ſupremæ Architalaſſiæ Belgicæ a Conſiliis cum Conjuge *Maria Cloet*, duobus liberis Hieronymo & Ludovico, ille XXII. Septembris, hæc XVII. Octobris M. DC. XXXVI. iſte XVII. Aprilis M. DC. XXXVII. poſtremus parentes, fratremque præivit III. Octobris M. DC. XXXVI. more neſcia Ordinis Heredes hic, te lector, alibi exſpectat.

In hoc pago eſt Domioiom *Ten Daele*, quondam *Gregorii van Dieve* fundatoris Collegii Divæi patrimoniom, qui illud anoo 1571. teſtamenti tabulis: tranſcripſit *Cornelio van Dieve* Cognato ſuo filio *Petri van Dieve* Patricii Lovanienſis, dum viveret Syodicus Urbis ac Provinciæ Mechlioienſis, & Hiſtorici celeberrimi ; a quo *Cornelio* per Soceeſſionem devenit ad *Gerardum van Dieve* ejus filiom Urbi Lovanienſi a Conſiliis & Seeretis. Poſt cujos obitum anoo 1708. partim titulo emptionis, partim jure uxorio illud acquiſivit ae etiamoum poſſidet *Carolus de Herckenrode* Patricius Lovaoieoſis &e. hodie Conſol Urbis Lovanienſis.

Eeelcſia *S. Martino* Turonenſi Epiſe. dieata, ſubeſt in ſacris Abbatiæ Parehenſi, e cujus gremio Caoonicus Norbertinus eandem pro ſuo inſtituto ab Ao. 1232. ſecundum Diploma *Gregorii IX.* Papæ Anagoiæ datum adminiſtrat: eſt autem hujus tenoris.

„ *Gregorius* Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Dilectis filiis Abbati & Conventui
„ Monaſterii de Parcho juxta Lovanium Præmonſtratenſis Ordinis, Leodienſis Diœ-
„ ceſis, ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Cum a nobis petitur quod juſtum
„ & honeſtum eſt, tum vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per ſolli-
„ citudinem officii noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Do-
„ mino filii veſtris poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, jus Patronatus Eccleſia-

rum

„ rum de Wechtere, de Rode juxta Aerſchot, Vura, & de Libbeke: nec non Ca-
„ pellæ de Haeght, cum poſſeſſionibus, & aliis bonis veſtris, ſicut ea omnia juſtè
„ ac pacificè obtinetis, vobis ac per vos monaſterio veſtro confirmamus, & præſen-
„ tis ſcripti Patrocinio communimus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc pa-
„ ginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire: ſi quis
„ autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum
„ Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Anagniæ 2. Nonas
„ Feb. Pontificatus noſtri anno ſexto. Amen.

Alexander III. Papa confirmans Parchenſibus poſſeſſiones & Eccleſiarum donationes, inter cætera recenſet Eccleſiam de Libbeke cum dote ſuâ & decimis ſuis, Diplomate dato Anno 1179. quod refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi part. 2. Cap. LXV. quodque alio loco exhibebimus.

Eſt hic Sacellum amplum D. Virgini ſacrum, quod magnitudine haud multum cedit Eccleſiæ Parochiali, in quo ab antiquo illius veneratio, quæ a miraculis ibidem per illam patratis crevit & eſt propagata ab anno 1341. ubi D. Virgo expellendis infernalibus geniis & energumenis liberandis invocatur. Vocatur autem noſtra Domina de Capella, Vernaculè *Onſe lieve Vrouwe Capelle.* Originem hujus Capellæ, ædificatam anno ſupradicto, refert A. Wichmans in Brabantiâ Marianâ Lib. II. Cap. III.

LYNDEN olim *Lindenaet*, ita in Diplomatibus paſſim videre eſt non uno loco apud *A. Miræum.* Pagus Diſtrictus Libbecani ſub Lovanio a quo diſtat primo lapide. Illud Dominium a Greſienſibus olim poſſeſſum fuit, inde per nuptias ad Calſterios, & inde Roelandicos, Tommeoſque devenit, nam una ex gente Roelandicâ *Nicolao vander Tommen* enupta in illam duxit familiam. Dominium anno 1507. auctum a Rege gladii & ſupremæ juriſdictionis honore Anno 1560.

Hodie hoc Dominium ſpectat ad gentiles de *Vroye* Patricios Lovanienſes.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Quintino* Mart. ejus Patronatum gerit Abbas Vlierbacenſis Ord. S. Bened. qui poſſidet potiorem partem Decimarum; Paſtor reliquam.

In hac Cura Paſtorali, tenuioris tamen proventus, hacque ratione ab omnibus derelicta initio ſeculi XVII. ex merâ Charitate Parochi munus geſſit, Vir per omnia celeberrimus *Jacobus a Caſtro*, dein Præſes Majoris Collegii Lovanii S. T. D. &c. ac tandem Eccleſiæ Ruremondenſis laudatiſſimus Antiſtes, ibidem anno 1639. in odore Sanctitatis vitâ functus.

MEERBECKE, olim *Merbecca & Meirbecloa*, ita legitur apud *A. Miræum* in Diplom. Belg. novæ edit: Cap. XLIX. & alibi, primo lapide cum dimidio a Lovanio, Præfecturæ Campenhouranæ. Hoc Dominium a Rege oppignoratum fuit anno 1568. & reoppignoratum anno 1638. 10. Aprilis *Arnoldo de Fumael.* Dein viâ emptionis abſolutæ illud acquiſivit a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1644. 22. Januarii *Rogerius Robertus Clander*, a quo Anno 1649. devenit ad *Robertum Dennetieres*; inde per nuptias *Petronillæ Dennetieres.* Anno 1672. illud obvenit *Comiti de la Tour*; a quo emptionis tabulis acquiſivit *Joannes Baptiſta Chriſtyn* Senator Sanctioris Concilii, dein Cancellarius Senatus Brabantiæ, cujus inveſtituram adiit in Curia Feudali Ducatus Brabantiæ Anno 1686. 20. *Erectum in Baronatum.*
Decembris, in cujus gratiam erectum eſt hoc Dominium a *Carolo II.* Hiſp. Rege in Baronatum Diplomate dato Madriti Anno 1687. die 11. Januarii; poſt

cujus mortem illud poſſidet ejus primogeuitus *Joannes Baptiſta Chriſtyn II.* Baro de Meerbecke. Ita exeepimus ex Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ.

Eccleſiæ (quæ *S. Antonio* ſacra) patronatus ſpectat ad Archiepiſcopum Mechlinienſem uti Abbatem Affligemienſem, & gaudet hæc Abbatia potiori parte decimarum. Alteram partem habet Paſtor.

Burchardus Cameracenſis Epiſcopus dum Bornhemienſem Abbatiam inopiâ laborantem *Fulgentio* primo Abbati Affligemienſi, ejuſque ſucceſſoribus regendam committit anno 1120. donat Affligemienſi Eccleſiæ Altare de *Merbecca* cum ſuo appendicio de *Bergeſem* (quod hodiè *Beyſſem* vocatur) Diploma refert *A. Miræus* loco ſupra citato.

Hodie Eccleſia de *Beyſſem* quæ hujus Parochialis appendix eſt & *S. Michaeli Archangelo* ſacra; quamvis ea olim etiam Parochialis fuerit, Bellorum motibus & injuriâ temporum jacet in ſuâ ruina ſolis parietinis extantibus, quæ juxta novam viam lapideam (quæ Lovanio Bruxellam tendit) ſe offert videndam.

Monaſterium *Ter Banck* juxta Lovanium inibi poſſidet majorem partem decimarum.

NEDERYSSCHE, vulgo *Neer-Yſſche*, latinè *Iſca Inferior* olim *Neriſca*, Præfecturæ Herentenſis, ſecundo lapide a Lovanio ad Dyliam fluvium, ubi teſte Chronico *Sigeberti* Gemblacenſi anno 1125. mulier uno partu IV. maſculos enixa eſt.

Primus ſupremam juriſdictionem a Rege obtinuit Anno 1560. *Antonius de Tenremonde*, dein fuit penes gentiles *de Gottignies* Patricios Bruxellenſes. Denique titulo emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Anno 1644. die 16. Januarii illud acquiſivit *Albertus Bauwens vander Boyen*, prætium fuit 10200. flor.

Erectum in Baronatum. Erectum hoc Dominium in Baronatum in gratiam *Joannis Renati Bauwens vander Boyen* a *Carolo II.* Hiſp. Rege anno 1691. die 1. Octobris, poſt cujus mortem anno 1698. obvenit ejus filio *Joanni Alberto Bauwens vander Boyen*, qui hodie hunc Baronatum poſſidet.

Eccleſia dicata eſt S. S. Apoſtolis *Petro* & *Paulo*. Ejus patronatus olim ſpectavit ad Abbatiam Corbienſem de qua antea egimus in Pago de *Beerthem*, cum potiore parte decimarum; dein hoc jus variis tranſcriptum, quod etiam noſtra ætate fuit Nobilis familiæ de *vander Laen* apud Mechlinienſes Conſularis; inde nuperis annis obvenit emptione publicâ Collegio Driutiano Lovanii.

Priot Viridis Vallis certum inibi habet diſtrictum decimarum. Paſtori, præter varias quas, habet agri poſſeſſiones, ſolvitur annuè a præfato Collegio certa competentia in granis.

Capellaniæ hujus Eccleſiæ Parochialis *S. Mariæ* & *S. Nicolai* unitæ ſunt paſtoratui in Subventionem Vicepaſtoris.

NETHENE pagus ſub Dominio *Rodano S. Agathæ* altero lapide a Lovanio ad fines Sylvæ Merdaliæ, Dominium vetus & antiquum Capituli *S. Joannis* Leodii.

Eccleſia *S. Joanni Baptiſtæ* ſacra, ejus Patronatum gerit præfatum Capitulum. Decima univerſa ſpectat ad idem Capitulum. Paſtori annuè ſolvitur ab eodem competentia.

Sub

Sub hac Parochiali eſt Vicus de Wez cum Sacello, quod apparet olim fuiſſe Eccleſiam Parochialem.

In hoc pago de *Nethene* eſt Conventus Eremiticus Carmelitarum Diſcalceatorum, inchoatus anno 1687. a *P. Maximiliano a Sancta Maria* ejuſdem Ordinis Religioſo, Philoſophiæ ac S. Theologiæ Profeſſore, viro in ſeculo potente, Munificentiâ vero ac favore *Caroli Henrici* & *Annæ de Lotharingia Vaudemontii* Principum fundatus. Dicatus eſt hic Eremus *Verbo incarnato* & *S. Joanni a S. Cruce*: eſt autem locus admodum amœnus & ſpatioſus formâ pæne orbiculari, partim in declivi, partim altis collibus aſſurgit, interfluit eum *Nethene* fluviolus a quo pagus nomen aſſumpſit, eſtque hic Eremus inſtar oppidi ampliſſimi, muris undique cinctus, ſilvas, prata, agros, vineta & ſtagna ſuo ambitu complectens.

In medio exſtructum eſt Monaſterium cum duodecim circiter cellulis (quales ferè Monachi Carthuſiani habent) horto muroque a ſe mutuo diſtinctis. Præter has ſunt & aliæ cellæ laxiores, ſeu domunculæ plus minus octo, medio ferè horæ quadrante ab invicem, & ab interiore Monaſterio diſtantes, in quibus ſinguli Monachi, more veterum Ægypti & Syriæ Anachoretarum, dies noctesque Deo vacant.

Hic Eremus eſt muro lateritio ab omni parte clauſus, nec ulli viro, ne quidem hujus Ordinis Religioſis, ſine expreſſâ facultate P. Provincialis datur ingreſſus.

NODEBAIX, vel *Nodebays* pagus Gallo-Brabantiæ, altero lapide cum medio a Lovanio. Oppignoratus a Principe Anno 1626. Baroni de *Wonſheym*. dein a Rege venditum in auctione publicâ Anno 1645. quis illud acquiſierit hactenus nos latet.

Hodie Dominium hoc poſſidet *Carolus Comes vanden Berghe* dictus *Vyterlimmingen*, inſuper pro parte Abbas Walciodorenſis Ord. S. Bened. prope Dionantum.

Eccleſia *S. Waldetrudi* ſacra eſt, Patronatus ſpectat ad præfatum Abbatem ratione Prioratus Haſterienſis, qui eidem Abbatiæ unitus eſt.

Eccleſia hæc Parochialis ab annis circiter XVIII. de novo a fundamentis reædificata eſt.

Decimas partialiter habent Capitulum *S. Pauli* Leodii & præfatus Abbas Walciodorenſis.

OTTENBORGH, quaſi *Ottonis Caſtrum*, latinè *Ottiniacum* ſub Dominio *Rodano S. Agathæ* in Diſtrictu Lovanienſi ad rivulum *Lanam* & fines Gallo Brabantiæ tertio lapide a Lovanio, ſpectat ad Comitem Rodanum, Baronem de Limale gentis *Lopez de Ulloa*.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Nicolaum* Epiſc. Ejus patronatum gerit Abbas *S. Gertrudis* Ord. *S. Auguſtini* Lovanii. Solebat hæc cura Paſtoralis adminiſtrari per Canonicos præfatæ Abbatiæ, hodie per Parochum ſecularem de Clero curatur. Decima univerſa ſpectat ad præfatam Abbatiam, quæ præſtat annuè competentiam Parocho.

PELLENBERGH, pagus diſtrictus Libbecani primo lapide a Lovanio, ejuſque Urbis obſidione anno 1635. & non ſemel ante cum vicinis pagis mirum in modum attrita, & graves pertulit calamitates. Olim regem Dominum agnovit. Oppignoratum ab eo anno 1626. *Joanni Faunio* Equiti Sanctioris Senatus a Conſiliis &c. Dein titulo emptionis abſolutæ illud acquiſi-

vit a *Philippo IV.* Hiſp. Rege Anno 1650. die 21. Aprilis *Joannes de Hoves* pridem civitatis & territorii Lyrani Scultetus, a quo acquiſivit ſimili titulo emptionis *Joannis de Wiſſenkercke*, Prætor Lovanienſis, in cujus gratiam anno 1655. a *Philippo IV.* Hiſp. Rege titulò Baronis condecoratum eſt. Hodie Dominium illud poſſidet cum Baronatu *Melchior Joſephus de Villegas* Baro de Hovorſt jure uxorio ex præfata familiâ de Wiſſenkercke. Porro Stemma familiæ de Wiſſenkercke invenies in Not. Eccl. Belg. A. Miræi Cap. CLXV. novæ edit.

Erectum in Baronatum.

Eccleſia patronum veneratur *S. Petrum* Apoſtolorum Principem, ejus Patronatus ſpectat ad Præpoſitum Capituli *S. Petri* Lovanii. Decima eſt tripartita cujus duas trientes poſſidet præfatus Præpoſitus, altera triens eſt Parochi cum 49. flor. competentiæ annuè ab eodem Præpoſito ſolvendæ.

In hac Eccleſia colitur imago Deiparæ olim magnâ devotione frequentata & habita tamquam miraculoſa.

Hic loci olim fundatum fuit anno 1219. Cœnobium Virginum Ord. Premonſtratenſis, quod inde 1229. in locum commodiorem tranſlatum eſt ad pagum *Winge* in Vico illius dicto *Gempe* Lovanium inter & Dieſthemium, a quo hodieque communiter *Gempenſe* Monaſterium dicitur: Locus vero in quo monaſterium illud hîc conſtitit, hodie ad Abbatiam ſpectat Parchenſem.

RHODIUM S. AGATHÆ, Vernaculè *St. Achten-Rode*, Dominium & Præfectoræ iſtius nominis caput, ſpectans ad Limalæ Dominum gentis *Lopes de Ulloa*, quod ab ea divâ tutelari, cujus in eo loco magna eſt veneratio, nomen trahit, etiam puto ad diſtinctionem aliarum Brabantiæ Rhodiarum *S. Geneſii* & *S. Brixii* agri Bruxellenſis.

Erectum in Comitatum.

Erectum eſt hoc Dominium in Comitatum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege in gratiam *Thomæ Lopes de Ulloa* Baronis Limalæ Diplomate dato Madriti die 11. Maii. 1651. in qua ſtirpe perſeverat, qui hodie *Carolus Lopes de Ulloa* Comes de Rhodes, Baro Limalæ &c.

Cura animarum commiſſa eſt Capitulo *S. Petri* Lovanii, cui competit univerſa hujus pagi decima, & ex iis ſolvitur annuè Parocho ſua portio congrua. Præfatum Capitulum hanc dono acquiſivit anno 1040. a *Lamberto Barbato* Comite Lovanienſi, confirmante id *Godefrido* item Barbato Lotharingiæ & Brabantiæ Duce, quod diploma exhibuimus in Lovanio cum Capitulum *S. Petri* ibidem deſcripſimus.

Eccleſia hæc Parochialis, eſt inſignis, & elegantis admodum ſtructuræ.

RHODIUM S. PETRI vernaculè *St. Peeter-Rode* ſub Diſtrictu Libbecano, Dominium Principis de *Rubemprè*, cum Dominio & inſigni caſtro de *Horſt*. Vide plura ſupra in pago de *Cortelken* pag. 210.

Eccleſia, ut nomen indicat, *S. Petrum* Apoſt. veneratur, animarum cura dependét ab Abbatiâ Parchenſi, quæ per ejuſdem Abbatiæ Canonicos adminiſtratur.

Anno 1227. tranſlata eſt a Nobili viro *Arnoldo de Rode* Parchenſibus reliqua medietas decimarum de *Rode*, ſimul & medietas juris Patronatus ejuſdem Eccleſiæ, cujus alteram medietatem jam poſſederant ab anno 1151. teſte Chorographicâ deſcriptione Abbatiæ Parchenſis *A. Sanderi*.

In hoc pago Sacellum eſt D. Virgini ſacrum, vocaturque vernaculè *Onſe lieve Vrouwe op den Roelsbergh*, ſive *Onſe lieve Vrouwe ter Stocxkens* a

ba-

baculis ſive ſtipitibus quos peregrinantes ad aſperam collem ibi relinquunt, maximè Arſcoto, vel Lovanio. Situm eſt autem inter Rhodium *S. Petri* & Gempenſe Monaſterium ab utroque ferè diſtat milliari, viſitatur autem potiſſimum hoc Sacellum pro remedio contra febres.

ROTSELAER Municipium & vetus Brabantiæ Baronatus, altero lapide a Lovanio, Ditionis caput, cui ſubcenſentur *Wechtere*, *Haeght* & *Wackerſeel*. Nobilis hæc ditio multis ſeculis ſui nominis habuit gentiles, & agnovit Dominos, quorum præcellentis nobilitatis non levia ſunt argumenta dignitatum tituli, quibus etiam antiquiſſimis temporibus inſigniti fuerunt, ut Dapiferi & Seneſchalli hæreditarii Brabantiæ; Advocati inſuper Urbis Trajectenſis. *Vetus Baronatus.*

Hæc ditio per plura ſecula penes gentiles de Rotſelaer permanſit, donec initio ſeculi XVI. in Domum Croyacam & per illam in Arembergicam tractu temporis & connubii jure tranſlata eſt, in qua illuſtri ſtirpe perſeverat.

In hoc Municipio procera & mirandæ formæ & antiquitatis eſt turris vulgo *Ter Heyen*, inque eo plura conclavia & cellaria, aliæque inſtructæ domus commoda. Dependet feudalitio jure a Rotſelariæ Barone, poſſideturque jam pridem a gentilibus de *Eynatten*, cujus ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Eſt in hoc Baronatu Dominium *de Dieve*, unde Nobilis familia *de Dieve* nomen ſortita eſt, *Arnekinus de Arſcot Godefridi* Comitis de Arſcot & *Alixæ d'Albret* ſecundæ ſuæ uxoris filius duxerat *Machtilden Arnoldi* Baronis de Rotſelaer filiam Dominam de *Dieve* anno 1195. quorum filius *Godefridus* Eques primum ſe Dominum *de Dieve* ſcripſit a quo deinde Nobilis familia *de Dieve* emanavit Rotſelariæ & Lovanii, poſſideturque illud cum municipio de Rotſelaer a Duce Arſcotano.

Eccleſia quæ tutelarem colit *S. Petrum* Apoſt. dependet ab Abbatiâ Averbodienſi Ord. Præmonſtr., cujus Abbatiæ Canonici hîc ſolent ad animarum curam & rem divinam peragendam ablegari; idque acquiſivit hæc Abbatia anno 1280. dono *Gerardi de Rotſelaer* Dapiferi Brabantiæ.

Fama popularis & apud vulgus tenet, quod hæc Eccleſia nunc quidem Parochialis, olim videtur fuiſſe Collegiata, & hodiedum in eâ ſunt diſtributiones in ſolemnitatibus & officiis divinis pro ſacris Eccleſiæ miniſtris.

Decimarum partem de Rotſelaer acquiſivit Abbatia Virginalis Parci Dominarum a *Daniele* Domino de Rotſelaer anno 1242. Dein Anno 1261. *Arnoldus* Dominus de Rotſelaer cum *Beatrice* conjuge ſuâ decimam majorem atque minorem quas in Rotſelaer poſſidebant præfato Monaſterio Parci Dominarum in Eleemoſynam contulerunt.

Decimarum hodie participes ſunt Abbatiæ ſcilicet Averbodienſis, Parchenſis, & Parci Dominarum. Paſtor loci, D. N. van Graeve, Vicarius, & Matricularius hujus Parochialis.

THIELDONCK præfecturæ Herentenſis, Dominium primo lapide cum dimidio a Lovanio, viâ qua itur Mechliniam.

Hoc Dominium partim viâ emptionis abſolutæ a *Philippo II.* Hiſp. Rege anno 1644. partim jure nuptiali devenit in familiam de *l'Archier*, in quâ in gratiam *Caroli de l'Archier Carolus II.* Hiſp. Rex Diplomate dato die 10. Septembris erexit hoc Dominium in Comitatum, a quâ nuperis annis deve- *Erectum in Comitatum.*

nit per nuptias *Mariæ de l'Archier ad Maximilianum Joſephum de Lalaing* Vicecomitem Aldenardenſem; & Præfectum Urbis Brugenſis.

Eccleſia patronum veneratur *S. Joannem Baptiſtam*. Patronatus ſpectat ad Capitulum Metropolitanum Cameracenſe quod & poſſidet præcipuam partem decimarum; reliquarum participes ſunt Abbatia Parci Dominarum, Ord. Ciſterc. Domus Equitum Teutonicorum de Pitzenburch Mechliniæ & Parochus.

Olim hæc Parochialis erat appendix Parochiæ de Herent; ſed ab eâ jam ab aliquot ſeculis diſmembrata eſt, ſubfuit ante erectionem novorum Epiſcopatuum in Belgio cum Herent, Oiſterhem & Monaſterio de Bethleem Epiſcopo Leodienſi, licet hæc loca ſita ſint ultra Dyliam fluvium.

Cæterum ſolebat hujus loci Paſtor adminiſtrare Eccleſiam Parochialem de *Bueken* ſed anno 1687. ſuum proprium accepit Parochum quo dudum caruit uti ſuo loco dictum.

VELTHEM. primo lapide a Lovanio juxta novam lapideam ſtratam qua itur Bruxellam, Præfecturæ Herentenſis Dominium, ſpectans ad *Carolum Franciſcum Boot*, cujus familia hoc acquiſivit titulo emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege 19. Julii anno 1651, poſtquam jure pignoratitio illud ab anno 1638. ante poſſederat.

Eccleſia ſacra eſt *S. Laurentio Mart.* ejus patronatum gerit Præpoſitus *D. Petri* Lovanii. Potiorem partem habet idem Præpoſitus; pro aliâ parte participant Capitulum præfati *S. Petri*, & hujus loci Parochus.

VOSSEM. olim Foſſa in Diplomatibus, altero lapide a Bruxella, ſubeſt Baronatui de Leeſdael ac Dominio *Joannis Baptiſtæ de Brouckhoven Comitis de Bergheyck*.

Eccleſia inſcripta eſt Converſioni *S. Pauli* Apoſtoli, Patronatus ſpectat ad Archiepiſcopum Mechlinienſem jure Abbatiali Affligemienſis.

Deſervituram hujus Curæ Paſtoralis longo tempore habuerunt Paſtores de Leeſdael, ſed circa annum 1684. proprium accepit Parochum, cui præfata Abbatia dein pro competentiâ ceſſit non exiguam partem decimarum quas inibi poſſidebat, alteram partem percipit Abbatia Parchenſis & Collegium Mylianum Lovanii.

Eccleſiam Parochialem plurimum ſuo ære ornavit & quaſi renovavit, uti & domum Paſtoralem *D. Maximilianus Snel* hujus loci Paſtor hodiernus.

WERDA S. GEORGII. Vernaculè *St. Joris Weert*, Baronatus Birbacenſis, Dominium Ducis Arſcotani ad Dyliam fluvium & Sylvam Merdaliam, primo lapide cum dimidio a Lovanio.

Eccleſia, ut nomen præfert, *S. Georgium* Patronum veneratur, ad Curam Paſtoralem nominat Capitulum *S. Pauli* Leodii.

Decimæ pridem ſpectarunt ad præfatum Capitulum, quas a paucis annis ceſſit hujus loci Parocho pro ſuâ portione congruâ.

Vetus Baronatus. WEZEMAEL Pagus & Dominium celebre inter Arſcotum & Lovanium, Baroniæ veteris titulo, inſigni Curiâ & Dominorum ſuorum merito Mariſchalli hæreditarii Brabantiæ dignitate a *Godefridi Barbati* ævo jam olim clarum.

Ditionis nomen eſt. Eos ex antiquis Comitibus de Arſchot originem trahere non vanis ſanè ducti argumentis nonnulli credunt, ſicut & Dominos de Rotſelaer, de Rivieren, de Schoonhoven, & pleroſque alios minoris notæ, famo-

famoſos in eodem tractu, paria enim oſtentant inſignia, tria ſcilicet lilia, ſolâ colorum varietate diſtiocta.

* Poteotes habuit Dominos, teſtes *Gerardum*, qui ductâ Ducis oepte ampliſſimam *Bergarum* ad Scaldim ditionem ſibi & poſteris ſuis accepit poſſidendam; *Joannem*, qui Faleſium præclaram arcem cum magno dominio genti ſuæ aſſeroit. Cæterum Aono 1462. *Joannes* Joannis filius Wezemaliæ Dominus ſioe prole legitimâ moriens, hæredem ſcripſit *Carolum*, tum Comitem de Carloys, poſtea Brabantiæ Burgundiæque Ducem. Tabulæ referuntur io Donat. Belg. A. Miræi lib. 1. Cap. 149. novæ edit. Qui *Carolus* poſtmodum *Joanni de Croy* Domioo de *Reux* Wezemaliam dooo dedit. A *Joanne de Croy* anno 1472. illam emit *Guido de Brimeu* Dominus de *Humbercourt* Eques Aurei Velleris a Gandavenſibus anno 1477. capite plexus. Anno denique 1562. *Gaſpar Schets* Grobbeodonckii Domious a *Carolo de Brimeu Guidonis* præfati nepote *Wezemaliam* emit, hodieque tenent ex eâdem geote *Grobbendonckii* Comites cum Caſtello; cujus ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Eccleſia quæ *S. Martino* Turonenſi Epiſc. ſacra eſt dependet ab Abbate Averbodieoſi, dooo *Gerardi de Wezemale* anno 1232. qui ſacrum miniſtrum e ſuis Canooicis ibidem conſtituit, & in ejus adjutoriom Vicarium.

Hæc Eccleſia abundè dotata eſt, ut cum decore officia divina in eâ peragantur. Ioſtructa pulcherrimâ & pretioſâ ſacrâ ſuppellectili, habuitque olim VII. Capellanorum collegium, & fundatæ fuêre diſtribotiones pro aſſiſtentibus officio divioo,

Celebris ibidem memoria *S. Job* in Sacello eidem ſacro, quod multum viſitatur & frequentatur a Lovanienſibus & populis viciois, præcipue die 10. Aprilis, & frequens ad ejus interceſſionem ſanatio ab ulceribus, ſcabie & id genns morbi, & augendæ fidelium devotioni Pontifex maximas largitus eſt iodulgeotias.

Io hoc Dominio ſita eſt Abbatia Virginalis Ord. Ciſterc. dicta Parcum Dominarum Vernaculè *Vrauwen Parck* ad diſtinctionem nimirum *Parchi Dominorum*, quod Canonicorum Ord. Præmonſt. extra muros Urbis Lovanienſis eſt Abbatia.

Hoc Monaſterium primitus fuit fundatum pro ſororibus ſub Regulâ *S. Auguſtini* degeotibus, & fundamenta ſua habere volunt cuidam *Joanni & Beatrici* conjugibus io Parco habitantibus, (& domus monſtrantur veſtigia) cui cum oullam prolem Deus largiretur, viſum bona in pios uſus convertere, & exſtruxêre Mooaſterium pro ſororibus Regularibus *S. Auguſtini*, quæ anoo 1215. florens tunc temporis inſtitutum Ciſtercienſe ſunt amplexæ, adlaborante *Renero* quodam Equite, & res Monaſterii agente.

Henricus I. Dux Lothariogiæ & Brabanriæ Abbatiam hanc Sanctimonialium anno 1216. coofirmavit, *Gregorio IX.* Pont. Max. factum collaudante. Dotem poſtea auxerunt Vicini *Wezemaliæ* & *Rotſelariæ* Barones.

ABBATISSÆ PARCI DOMINARUM.

I. *Margareta* vixit anoo 1223.
II. *Ermetrudis Bollo* vixit anno 1233.
III. *Oda* vixit anoo 1237. & 1244.
IV. *Margareta* vixit anno 1254.
V. *E.* . . . . . vixit anno 1261.
VI. *Margareta* vixit anno 1266.
VII. *E.* . . . . . vixit anno 1272.
VIII. *Agatha van Dyeven* obiit 23. Maii 1275.

IX. *Anna van Merxem* vixit Ao. 1279.
X. *Margareta van Rotſelaer* vixit Ao. 1291.
XI. *Machtildis van Calſtre* vixit anoo 1309.
XII. *Maria vanden Calſtre* vixit anoo 1326.
XIII. *Gertrudis de Duras* vixit anno 1331.
XIV. *Margareta van Dormale* vixit Ao. 1334.
XV. *Margareta van Rode* vixit anno 1344.
XVI. *Machtildis de Boleric* vixit anoo 1364.
XVII *Machtildis de Bollo* vixit anoo 1365.
XVIII. *Margareta Oemkens* vixit anno 1381.
XIX. *Catharina van Wilre* vixit anno 1392.
XX. *Maria van Lathem* obiit 20. Aprilis 1415.
XXI. *Margareta van Weſemale* vixit Ao. 1423.
XXII. *Maria van Dormale* obiit 12. Octob. 1441.
XXIII. *Maria Lieftkenrode* obiit 20. Jaouarii 1470.
XXIV. *Anna van Rivieren* obiit 21. Februarii. 1495.
XXV. *Joanna vauder Smiſſen* obiit 27. Martii anno 1517.
XXVI. *Gertrudis van Hulle* obiit 4. Aprilis anno 1521.
XXVII. *Margareta van Dormale* vixit 1522.
XXVIII. *Joanna van Rivieren* obiit 27. Julii anoo 1532.
XXIX. *Jacoba vander Smiſſen* obiit 27. Julii anoo 1553.
XXX. *Anna vander Vliet*. obiit 7. Novembris 1559.
XXXI. *Catharina Hax* obiit 11. Novembris Ao. 1574.
XXXII. *Joanna de Ferry* obiit 21. Martii Ao. 1604.
XXXIII. *Chriſtina vander Meren* Obiit 26. Junii anno 1618.
XXXIV. *Catharina Bellens* obiit 30. Septembris anoo 1638.
XXXV. *Maria van Ryckel* obiit 15. Octobris anno 1655.
XXXVI. *Robertina d'Amezaga* obiit 26. Aprilis anoo 1663.
XXXVIII. *Bernarda Taelmans* obiit 26. Novembris anoo 1674.
XXXVIII. *Benedicta Hauwaart* Obiit anno 1712.
XXXIX. *Robertina Roſeneck* hodie præeſt.

WILTZELA. Vernaculè *Wilſele*, medio milliari diſtans Lovaoio ad pedem montis vulgo *den Roeſelbergh* (forte ſic dicto a rufo lapide qui io eo abnodanter reperitur, quamvis in Diplomate *Bertholdi* ioveniam onncupatum *Ruſſenbergh*.)

Hic pagus ſitus eſt partim ſub juriſdictione Urbis Lovanienſis, partim ſub diſtrictu Libbecaoo, quem interſecat Dylia fluvius, ad cujus levam eſt Eccleſia Parochialis, habetqne illic perpaucos ineolas.

Hoe Dominom olim a Grezieoſibus fuit poſſeſſum, per ouptias a Calſteriis, & inde ad Roelandicos, unde ad gentiſes de vander Thommeo devenit. hodie illud poſſidet *Joanna Gabriela vander Moeren*.

Eccleſia *S. Martino* Epiſe. ſacra eſt, ejus Patronatns ſpectat ad Capitulum *D. Petri* Lovaoii, quod ibidem omoe jus habet decimarum, ex quibus Parocho datur annnè competeotia.

Celebris hic ad D. Virgioem Deiparam coocurſus eſt, & ſolemnis anniverſaria ſupplicatio, quæ feriâ ſecuoda poſt Pentecoſteo peragitur, eivium frequenti multitudioe eodem eoncurrente.

WINGE. Præfecturæ Halenſis ſecundo lapide cum medio a Lovanio. Op-

Oppignoratum hoc Dominium a Rege cum vico *Gempe* Ao. 1642. Dein Ao. 1651. a *Philippo IV.* Hiſp. Rege die 11. Julii.

Dein illud poſſedit *Carolus Joſephus d'Amezaga* a quo emptionis tabulis tranſcriptum Ao. 1702. gentilibus de *Pape* patriciis Lovanienſibus; hodiè illud poſſidet ***Anna Maria de Pape*** uxor *Jacobi Ferdinandi de Villegas Comitis S. Petri* &c. cujus inveſtituram adiit in Curiâ Feudali Ducatus Brabantiæ Anno 1721.

Eccleſia tutelarem colit *S. Georgium* Mart. Ejus Patronatum gerit Prioriſſa Monaſterii Virginalis Inſulæ Ducis Ord. Præmonſt. Cura animarum adminiſtratur per Canonicum Parcheoſem, Dono Regneri de Winge Diaconi & Geldolphi ejuſdem loci Militis.

Decimas pro majori parte poſſidet præfatum Monaſterium Inſulæ Ducis, reliquas inter ſe dividunt Abbatia Averbodienſis & Gertudana Lovanii.

Anno 1241. *Florentius* Abbas *S. Cornelii* Indenſis confirmat Monaſterio Inſulæ Ducis patronatum Eccleſiæ de Winge a præfatis eidem collatum. Diploma refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi part. I. cap. 75. idem confirmat *Henricus* Leodienſis Epiſc. Anno 1252. Diploma ibidem refertur cap. 80.

FLORENTIUS Dei gratiâ Indenſis Abbas, omnibus præſentes Litteras viſuris perpetuam in Domino ſalutem. *Ex Archivis ejuſdem Monaſterii.*

Sciant univerſi, tam præſentis ætatis quàm futuræ, quod cum Geldolphus Miles dictus de Oppendorp, & quidam alii Jus Patronatûs in Eccleſia de *Winge* in eleëmoſynam Eccleſiæ Inſulæ Ducis Præmonſtratenſis Ordinis contulerunt, Præpoſitus dictæ Domûs dictam eleëmoſynam à nobis ratificari poſtulaverit.

Nos verò ad petitionem dicti Præpoſiti, iotuitu Divinæ remunerationis præambulo, quicquid ſupradictus Geldolphus & ſui partiecipes fecerunt, ratum habemus & firmum, factæ Donationi conſentientes; ſalvo tamen omni per omuia nobis jure. Et hoc vobis ſub Sigillo noſtro ſignificamus.

Datum anno Domini M. CC. XLI. menſe Auguſto. 1241.

HENRICUS Dei gratiâ Leodienſis electus, univerſis præſentes Litteras inſpecturis ſalutem in Domino. *Ex Archivis Cœnobii.*

Cum Geldolphus Miles de Winghe, Magiſter & Conventus Domûs Leproſorum de Bancho * in Lovanio, Reinerus de Winghe Diaconus, Jus Patronatûs Capellæ de *Winghe* quod habere dinoſcebantur, dilectis in Chriſto Præpoſito & Conventui Monialium in Inſula Ducis, Præmonſtratenſis Ordinis, Leodienſis Diœceſis, in eleëmoſynam liberè contulerint, ſicut in Litteris autenticis ſuper hoc confectis (quibus fidem adhibemus) pleniùs vidimus contineri: Nobis verò Geldolphus de Winghe Miles prædictus, dictique Præpoſitus & Conventus ſupplicaverunt, ut hoc gratum habentes, Collationem dicti Patronatus dignaremur confirmare: ** Ter-Banc.*

Nos ipſorum piis ſupplicationibus annuentes, dictam Collationem ratam habemus, & auctoritate noſtrâ coofirmamus: ſub anathematis vinculo diſtrictiùs inhibentes, ne quis ei auſu temerario contraire præſumat. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, Beatæ Mariæ Virginis; Beatique Lamberti Martyris, & Noſtram ſe noverit incurſurum.

Datum & actum Lovanii, anno Domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo ſecundo, menſe Aprili. 1252.

In hoc pago vicus eſt *Gempe* In quo Monaſterium & Præpoſitura Virginum Ord. Præmonſtr. a Parcho dependens fundata anno 1219. & tali propagata initio teſte *A. Miræo* in Chronicò Præmonſtratenſi ad hunc annum, ubi ſic ait."

„ ***Renerus*** nobili familiâ apud Brabantos Patre *Reyſſone ab Udekem* natus,
„ cum ex ***Laureta Perwetanâ*** filios IV. filiaſque VIII. ſuſcepiſſet, *Pellen-*

„ *bergæ* (pagus eſt uno milliari diſtans Lovanio) in domo propriâ clauſtrum „ & ædiculam extruxit & filias ſuas VIII. albis veſtibus induit anno 1213. „ feſto Aſcenſionis Domini, eaſque cum amplis facultatibus Ordini Præmon- „ ſtratenſi dicavit, quem quidem Virginum cœtum poſt in familiam ſuam „ adoptarunt Patres Capituli Generalis Præmonſtratenſis, *Reinero* id coram „ ab iiſdem patribus poſtulante. Datus eſt Virginibus iſtis Præpoſitus *Baldui-* „ *nus* Canonicus Tungerloenſis, cui defuncto ſufficitur *Ægidius* Canoni- „ cus Ninivenſis." Hactenus *Miræus.* Poſteris temporibus Parchenſes Præ-poſiti munus geſſère.

In hoc Pellenbergenſi vico & in paternis ædibus (cujus fundus hodie ad Cœnobium Parchenſe ſpectat) Monaſterium iſtud conſtitit ad annum 1229. Quo *Ægidius* ſecundus Præpoſitus in locum commodiorem illud tranſtulit ad Vicum nimirum *Gempe* in pago de Winge a quo hodieque communiter *Gem-penſe Monaſterium* dicitur, ubi ſacellum eo ipſo anno extructum *Jacobus Vitriacus* Suffraganeus Leodienſis in honorem Deiparæ conſecravit.

Porro hunc locum & fundum in quo præfatum Monaſterium tranſlatum eſt, huic Monaſterio in Eleemoſynam contulit *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Anno 1229. menſe Novembri. Diploma refertur in Not. Eccl. Belg. A. Miræi Cap. 165. ut ſequitur.

Additio ex Archivis MS. Monaſterii.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti. Ego Henricus Dux Lotharingiæ & Marchio Antverpiæ notum vobis facio tam præſentibus quàm futuris, quòd cum in Parochia de *Pellenberga* Conventus Dominarum Ordinis Præmonſtratenſis in cantando & legendo Deo devotè ſervientium, per aliquot dies ſim commoratus, & idem locus Religioni non fuerit ſatis aptus, earum conſiderans incommodum & miſeratus defectum, de habundanciis meis earum alleviare defectum propoſui, & locum Religioſis magis congruum providi.

Cum ergo ante multos annos duodecim circiter bonaria tam terræ vacuæ quàm nemoris & prati vel broci in Parochia de Winga ab Hominibus terræ meæ comparaveram, & in quieta pace poſſederam, dicto Conventui ad Clauſtrum ſuum ibidem conſtruendum, & ſe ut ibi maneant transferendum, de conſenſu Majoris Filii mei Henrici, cum molendino meo ſuper vivarium, quòd ibidem habeo, conſtructo, in perpetuam eleëmoſynam devotè contuli.

Et dictam Congregationem, ac omnia ad ipſam pertinentia tam mobilia quàm immobilia, de cetero in meam ac Succeſſorum meorum defenſionem ac conſervationem ſuſcepi; omnem eis aiſentiam & uſum in paſcuis, aquis & aliis communitatibus per totam terram meam & ditionem concedens, & tantâ ac tam plenariâ (quâ omnes Abbatiæ Præmonſtratenſis Ordinis in terra mea congaudent) libertate condonans.

Ut autem hæc omnia rata in ævum maneant & inconcuſſa, præſentem Paginam tam mei quàm præfati Filii mei Sigillorum emiſimus munimine roboratam.

1229. Actum apud Lovanium anno Domini M. CC. XXIX. menſe Novembr.

Anno demum 1252. in feſto *S. Nicolai* prædictum Virginum Cœnobium cum viæ publicæ nimium vicinum eſſet, in locum ab eadem nonnihil diſſitum, adeoque quietiorem atque amœniorem tranſlatum eſt ab *Henrico* Baculo, Teutonicè *vander Stock* tunc Præpoſito ex Monaſterio Parchenſi aſſumpto, in quo etiamnum reſident, quem quidem locum *Inſulam Ducis* hodièque appellant, forſitan ita dicto, quod ad Ducem Brabantiæ pertineret qui tunc erat *Henricus III.* cum *Aleyde* conjuge, D. Thomæ Aquinati familiari, conditus Lovanii apud Prædicatores.

Templum novum ibidem anno 1260. demum perfectum dedicatum eſt Octavâ Paſchæ ab *Arnoldo* Suffraganeo Epiſc. Leod. in honorem Deiparæ & *S. S. Joannis Baptiſtæ* & Evangeliſtæ; ita ferè A. Wichmans in Brabantiâ

Ma-

Marianâ lib. III. cap. XLIII. & A. Miræus in Chronico Præmonſtratenſi pag. 165.

Ex hoc Monaſterio Anno 1231. evocatæ ſunt Virgines quæ Vallem Liliorum in agro Mechlinienſi fundarent. Anno 1618. hinc etiam evocatæ quæ reformarent Nemus Cæſareum ejuſdem Ordinis, Vernaculè *Keyſers-Boſch*, in Comitatu Hannoniæ.

Huic vico de *Gempe* in pago de Winge natales ſuas debet Exim. *D. Georgius Colvenerius* S. T. D. in Univerſitate Duacenſi, Vir in antiquitate Belgicâ verſatiſſimus & ſcriptis editis clarus, quæ Bibliotheca Belgica Valerii Andreæ recenſet, qui ibidem plenus dierum obiit die 29. Maii. Anno 1649. ætatis 88.

WINCSELA vernaculè *Winxel* Præfecturæ Herentenſis pagus medio milliari a Lovanio juxta ſtratam lapideam quæ Lovanio Bruxellas tendit.

Hoc Dominium anno 1645. die 19. Auguſti viâ emptionis abſolutæ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege acquiſivit *Joannes van Cauwenhove*, cui Ao. 1638. ab eodem Rege oppignoratum erat, a cujus familiæ Hærede *Joanne Hyacintho van Cauwenhoven* emptionis tabulis illud Ao. 1716. obtinuit *Joſephus Nicolaus Baert de Berentrode.*

In hoc pago etiam dominantur Canonici *D. Gudulæ* Bruxellenſes dono *Joannis* Archidiaconi Bruxellenſis Nothi Ducis Brabantiæ Anno 1482.

Huic pago ſubeſt Vicus dictus *Helle.*

In Choro hujus Parochialis exſtat humi lapis Sepulchralis cum hac inſcriptione.

Hier leyt Begraven den Edelen Heer Jan van Cauwenhove, **Heere van Winxele / Moesbroeck etc. die ſterft den** 8. **Mey int Jaer ons Heeren** 1666.

Ende Vr. Anna Maria van Grieken, **ſyne Huyſvr. die ſterft den** 25. **April. Anno** 1652.

Hier leyt Vr. Marguerite de Herzelles, **Heer Philips dochter/tweede Huyſvr. des Heeren voorſz. die ſterft den** 8. **October** 1666. **Bidt voor de Zielen.**

Legitur in memoratæ Eccleſiæ feneſtrâ ſequens Epigraphe.

Dit gelas heeft gegeven Jor. Jan van Cauwenhoven, **Heere van Wincxele etc. Ende Vr.** Marie Anne van Grieken **etc. anno** 1639.

Eccleſiæ tutelaris eſt Virgo Deipara & vocatur *Onſe lieve Vrouwe tot Winc-*

Wincxel, in quâ D. Virgo jam a multis annorum centuriis eximiè culta fuit, & miraculis inſigniter coruſcat, potiſſimum vero in liberandis a maligno ſpiritu energumenis. Ex fidelium oblationibus multum aucta eſt, & ſatis prætioſè olim exornata, ac anno 1718. ditata a Dynaſta venerandis Reliquiis *S. Eraſmi* Mart. & *S. Roſaliæ* Virg. Eccleſiam hanc *Eugenius IV.* Rom. Pont. olim ſacris muneribus decoravit.

Patronatus hujus Parochialis ſpectat ad Præpoſitum *D. Petri* Lovanii Decima in quatuor partes diviſa eſt, quarum ex æquo participes ſunt præfatus Præpoſitus pro integrâ medietate, pro tertia prænominati *D. Petri* Capitulum, & reliquam partem habet Paſtor hujus loci.

FINIS DECANATUS LOVANIENSIS.

HISTO-

HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS DIESTHEMIENSIS.

DIESTHEMIUM aliis *Dieſta & Dieſtum*, Halâ tantum unius, Thenis IV. & Lovanio V. leucarum itinere diſſitum. Urbs olim populoſa & lanificio multum potuit, intermontana in convallibus ſita, quam ſuo perfluxu irrigat & recreat fluvius *Demera*, territorio tamen non latè diffuſa, habet titulum & dignitatem Baronatus, eſtque ejus Dynaſtia veteri quadam prærogativa *Vice-Comes*, vel ut vulgo vocant *Burggravius Antverpienſis*; multis ſeculis ſui nominis Dynaſtas habuit, & agnovit Dominos in Hiſtoriis & Diplomatibus celeberrimos. Exinde per varias nuptias pluribus Principibus ſubfuit, ac tandem a *Guilielmo* Juliacenſi circa annum 1490. cum Sichenis per commutationem factam cum territorio de *Vucht*, *Gangela* & *Mille* devenit ad familiam Naſſoviam, in quâ hæſit; at per mortem *Guilielmi III.* Magnæ Britanniæ Regis Anno 1702. litigatur de eo inter Naſſovios. Vide ſtemma veterum Dominorum Dieſtenſium in Juriſprudentiâ Heroicâ pag. 276. *Vetus Baronatus.*

Quoad rem ſacram habet *Dieſta* Parochias tres, antiquiſſima illa, quæ *S. Joanni Baptiſtæ* inſcripta eſt, quam anno 1297. *Hugo* Epiſcopus Leodienſis petente *Gerardo* Domino de Dieſt in Collegiatam XII. Canonicorum inſtituit. Diploma recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. CXXXVI. novæ edit. ut ſequitur.

Hugo, Dei gratiâ Epiſcopus Leodienſis, univerſis præſentes Litteras viſuris, ſalutem in Domino ſinceram, cum notitia veritatis.

Deus, qui Eccleſiam ſuam Sponſam vocare dignatus eſt, ipſam Miniſtris diſcretis & honeſtis fulciri, in eadem devotè pſallentibus gloriatur, & quantò ſolenniùs & devotiùs in Eccleſia Dei Divina Officia celebrantur, ad ipſius gloriam & honorem, tantò acceptius Deo eſt, & glorioſiùs nomen Majeſtatis ſuæ honoratur.

Quare Nos totis viribus & mentibus Eccleſias in noſtris Civitatibus & Diœceſi cupimus & volumus, ad reverentiam & honorem Dei, in Divinis Officiis ampliare, & ipſas cum omni reverentia venerari.

Sane dilectus in Chriſto Filius, Nobilis Vir, Gerardus Dominus de Diest, Miles noſtræ Diœceſis, conſiderato, quòd Villa ſua de Dieſt eſt magna & diffuſa, & in eadem regnat multitudo populorum, cupiens dignè Domino famulari, cum in Villa nulla hactenùs exiſteret Eccleſia Collegiata, ſupplicavit Nobis humiliter, ut Eccleſiam Parochialem *Beati Joannis Baptiſtæ*, ſitam in dicta Villa, cujus jus Patro-

Digitized by Google

natûs ad ipſum pertinet, Collegiatam Eccleſiam, & in eadem duodecim Canonicos vel circiter, Decanum, Scolaſticum, Cantorem & Cuſtodem conſtitui & ordinari faceremus, cùm ex largitione ſua & aliorum fidelium, ipſius Parochialis Eccleſiæ ad hoc ſufficiant facultates.

Nos de tam devoto propoſito dicti Nobilis congaudentes, reperto per inquiſitionem auctoritate noſtrâ factam, quòd Eccleſia Parochialis S. Joannis Baptiſtæ prædicta, & ejus locus honeſti ſint & bene diſpoſiti, quòdque in eadem Eccleſia eſt Rector Eccleſiæ, & decem Capellani, habentes competentiam in reditibus annuatim, de quibus in Collegio tamquam Canonici vivere poſſunt;

De Conſilio Juriſperitorum, Auctoritate Dei Omnipotentis, B. Mariæ Virginis, S. Lamberti & noſtrâ ordinariâ, volumus, ordinamus & ſtatuimus, quantum in Nobis eſt, & ſalvo jure aliorum, quòd dicta Eccleſia S. Joannis Parochialis ſit ulteriùs Collegiata, & quòd in eadem Eccleſia dicti Capellani, & alii uſque ad duodecim, ſint Canonici, quorum unus ſit Decanus, unus Scholaſticus, unus Cantor, & unus Cuſtos, à dicto Collegio eligendi.

Et nos Rectoriam dictæ Eccleſiæ Parochialis dicto Decanatui, quantùm ad nos pertinet, adunivimus. Ita quod ipſe Decanus habebit curam Decanatûs, Canonicorum, & etiam Parochialis Eccleſiæ prædictæ, & ad ipſam Parochialem Eccleſiam admittetur per illum, qui aliàs præſentatos conſuevit admittere ad eamdem. Decanus verò confirmationem à nobis & noſtris Succeſſoribus recipiet, & Decanus, Scholaſticus, Cantor, & Cuſtos nobis facient homagium & fidelitatem, prout Decani, Scholaſtici, Cantores & Cuſtodes aliarum Eccleſiarum Civitatis ac Diœceſis Leodienſis, facere conſueverunt.

Et volumus quod dicta Eccleſia Collegiata gaudeat Privilegio & jure, quibus aliæ Eccleſiæ Collegiatæ Civitatis & Diœceſis Leodienſis gaudent: ſcilicet Decanus, ratione Rectoriæ prædictæ, ſuberit nobis, Archidiacono loci, & Decano Chriſtianitatis, & aliis Prælatis nobis ſubditis, prout Rectores dictæ Eccleſiæ ſubeſſe conſueverunt.

Et de dictis Canonicis octo erunt Presbyteri, duo Diaconi, & duo Subdiaconi, & quotidie Miſſam animarum, & de die, cum Diacono & Subdiacono, & Horas Canonicas ſolenniter celebrabunt: & ſi aliqua alia emerſerint ordinanda aut ſtatuenda, quæ ad cultum Divinum pertinent, & quæ per dictum Decanum & Capitulum dictæ Eccleſiæ non poterunt commodè expediri, ea noſtræ Ordinationi reſervamus.

Volumus & eis injungimus, quòd in die obitûs noſtri commemorationem facient Canonici memorati, & ex tunc anniverſarium noſtrum faciant in futurum. In cujus rei teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus Litteris duximus apponendum.

1297. Datum anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo ſeptimo; Sabbato poſt Aſſumptionem B. Mariæ Virginis.

Altera *S. Sulpitii*, quæ Collegio XIII. Canonicorum ornata eſt Anno 1457. ab *Henrico de Voren* XXVI. Abbate Tongerloenſi, ad quem Abbatem ſpectat eorumdem Canonicatuum collatio, & in eodem e ſuis Præpoſitum, qui ſimul Plebanus ſeu Paſtor eſt, conſtituit; jus ſiquidem Patronatus jam olim anno 1163. ab *Helwige* Vidua *Arnulphi* Domini de Dieſt collatum eſt Tongerloenſibus.

Decimas illas opimas Civitatis Dieſthemienſis & Vicinorum pagorum dono accepit Abbatia Tongerloenſis anno 1167. a priſcis Dominis de Dieſt. Diploma fundationis hujus Collegii Canonicorum profert *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. CXLVII. novæ edit. quod ſic ſe habet.

Ludovicus de Borbon, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ electus & confirmatus Leodienſis, univerſis & ſingulis præſentia viſuris ſeu audituris ſalutem, quam Jeſus ex Virgine natus generi profudit humano. In Domino exultantes iis præſertim Chriſti fidelium oraminibus, quibus Eccleſiæ militantis ſtatus creſcere perſpicitur, libenter congaudemus, eaque favoribus proſequimur opportunis.

Sane

Henricus de Voren XXVI. Abbas Tongerloënſis.

Sane exhibita nobis pro parte Religioſi in Chriſto Henrici, Abbatis Monaſterii B. Mariæ de Tongerloe, Ordinis Præmonſtratenſis, Cameracenſis, ac pro tempore Mamburnorum ſeu Proviſorum fabricæ Eccleſiæ Parochialis S. Sulpitii, in Opido Dieſtenſi, noſtræ noſtræ, Diœceſium, petitio continebat;

Quòd Eccleſia S. Sulpitii prædicta Inſignis quidem & quoad Parochiam bene populoſa, in qua præter Rectorem Eccleſiæ, communiter Inveſtitum vocitatum, quique de Conventu anteſati Monaſterii Tongerloenſis, ad præſentationem Abbatis Monaſterii ejuſdem, à tempore & per tempus, cujus initii non extat memoria, ad Eccleſiam ipſam Parochialem aſſumi, & per dilectum in Chriſto Archidiaconum Brabantiæ in Eccleſia noſtra Leodienſi admitti, in ipſaque Eccleſia cum ſuis juribus & pertinentiis Rectoriæ ſeu Inveſtituræ ex uſu competentibus, inſtitui conſuevit, fuerunt hactenùs & de præſenti exiſtunt, quemadmodùm & infrà limites Parochiæ quàm plura Altaria, ſimiliter ad præſentationem Abbatis ſuprà dicti;

Quodque mediantibus aliquibus ex Altaribus in ipſa Eccleſia conſiſtentibus, potiſſimè ſummo Altari & principali ſubſcripto, ac Altari Sanctarum Mariæ doloroſæ & Gudilæ Virginis, ſimiliter Altari trium Regum ante Chorum, per dictos Proviſores, cum decem florenis cenſualibus hæreditarii cenſûs Opidi Dieſtenſis, ex teſtamento quondam Joannis de Halen proventis dotato, item Altari S. Spiritûs, nec non Altari S. Andreæ, item Altari S. Jacobi, ſimiliter Altari S. Bartholomæi, & Altari S. Nicolai, ac Altari S. Theobaldi, item Altari S. Judoci, & Altari S. Agathæ, nec non Altari S. Genofevæ primæ fundationis, ſimiliter Altari S. Genofevæ ſecundæ fundationis, in Collegiatam Eccleſiam, ut in ea Divinum Officium, nocturnum & diurnum, dietim conventualiter de cetero per Præpoſitum, Decanum & Canonicos inibi creandos, aliaque Eccleſiæ ſuppoſita devotiùs celebretur, congruè erigi poſſet & inſtitui, juxta per ipſos exponentes deſuper habitum conceptum.

In primis, quòd Inveſtitus Eccleſiæ, Religioſus ſiquidem de Monaſterio Tongerloënſi antedicto, cenſeatur & ſit Præpoſitus Eccleſiæ; ita quòd in Choro & Capitulo ſit dexter, habeatque primam vocem nomine Inveſtituræ. Factis autem votis ſingulorum Canonicorum, etiam Decani, habeat adhuc ultimam vocem veluti Præpoſitus; ut ſic occaſione primi voti rem tractandam aperiat & poſtquàm alios audiverit, in ultimo voto ſuo ſe reſolvat, ſicque Decanus concludat ſecundùm ſaniorem & majorem partem votorum.

Idemque Inveſtitus ſeu Præpoſitus, ut diſparitas habitûs, quatenùs poſſibile fuerit, evitetur, in Choro & Capitulo, ad inſtar Decani & Canonicorum, debet eſſe indutus ſuperpellicio, ſimiliter uti Almutio vario Canonicali. Inſuper quotidianæ Miſſæ, per ipſum Inveſtitum, Vicarioſque ſuos ex more celebrandæ, de cetero dicentur in dicto Altari trium Regum ante Chorum, ad oneta Curæ & illius exercitium appropriando.

Cæterum quod in Decanum Collegii, cui perſonalis reſidentia incumbet, quique in Choro ſiniſter erit, pro prima vice crearetur Magiſter Petrus de Cortys, qui ſimiliter ad titulum hujus ſecundæ fundationis ſummi ſeu majoris Altaris Chori, pro parte ipſorum Proviſorum, ſub vocabulo SS. Mariæ ac Dionyſii originalis, & Sulpitii ſecundarii, Patronorum Eccleſiæ, cum duodecim florenis cenſualibus hereditarii reditûs ſeu cenſus dicti opidi Dieſtenſis, ad & ſupra domum & illius pertinentias Magiſtri Alexandri de Voſſem, opidani ibidem, ex teſtamento quondam Henrici de Veerle deſcendentis dotati, Canonicatum io ipſa Eccleſia obtineret.

Quodque poſtquam ceſſerit Decanatui, vel in eo tranſiverit, Præpoſitus & Capitulum infra tempus juris procederent ad electionem novi Decani, unum ex Canonicis receptis & præbendatis eligendo. Et ad finem, ut jura Abbatis io ipſa Eccleſia conſerventur, factâ electione, eamdem Præpoſitus & duo Canonici dicto Abbati præſentarent, ipſeque Abbas per ſuas Litteras hujuſmodi electionem, una cum Præpoſito & Capitulo, ulteriùs nobis ſeu noſtris in Eccleſia Leodienſi Succeſſoribus Epiſcopis vel electis præſentare teneretur, ſolito more confirmandam.

Qui ſiquidem Decanus verbum Capituli gerere debet per ſe ſeu alium, donec aliquem in Scholaſticum Eccleſiæ hujuſmodi contingat deputari. Ipſique Præpoſitus & Decanus prædicti alternatis vicibus, ſeu aliàs, prout inter ſe concordaverint in Feſtis Nativitatis Chriſti, Circumciſionis &c. ad Officium Divinum erunt adſtricti. Inſuper conceperunt, quod in ipſo Collegio erigendo unus Canonicorum deputaretur in Cantorem, & unus in Theſaurarium. . . .

Nos igitur Eccleſiam ipſam S. Sulpitii in Collegiatam Eccleſiam, ad inſtar Eccleſiarum noſtrarum ſecundariarum Leodienſium, nec non Inveſtitum qui pro tempore exiſtit, & in futurum erit, in Præpoſitum, dictumque Magiſtrum Petrum in Decanum, ac Arnoldum Scorreken io Cantorem, ſimiliter Libertum Meeus in Theſaurarium, & prænominata Altaria, videlicet ſummum Altare, ſingulaque tredecim Altaria ſuperiùs ſpecificata, cum fructibus, reditibus & proventibus eorumdem, adæquandis tamen, in tredecim Canonias Præbendales & Sacerdotales, ipſorumque Rectores præſentes & futuros in Canonicos Præbendatos . . . . ereamus, inſtituimus & erigimus: ipſorumque Canonicatuum & Præbendarum collationem liberam, ſalvis diſpoſitionibus Apoſtolicis & Legatorum ejus, religioſo Abbati pro tempore dicti Monaſterii attribuimus in perpetuum & reſervamus.

Ut autem præmiſſa omnia & ſingula perpetui roboris obtineant firmitatem, præ-
1457. ſentibus Sigillum noſtrum ad Cauſſas apponi mandavimus. Datum Leodii ſub anno à Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo ſeptimo, Indictione quintâ, die verò Jovis, duodecimâ menſis Januarii, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Calixti Divinâ providentiâ Papæ tertii anno ſuo ſecundo.

PRÆPOSITI ECCLESIÆ COLLEGIATÆ S. SULPITII.

I. Joannes Gerardi antea Paſtor, factus primus Præpoſitus anno 1457. Obiit 30. Maii anoo 1460.

II. Judocus Celenius, eo ſe munere exuit anoo 1473.

III. Joannes Mathæi S. T. D. Obiit 29. Martii anoo 1487.

IV. Arnoldus Tsgrooten joris Pootificii Licentiatus, iode electus anno 1504. Abbas Toogerloenſis.

V. Joannes van Dyck ex Hooghloon. Mortuus anoo 1530.

VI. Joannes van Esch Oiſterwicaous, ex Camerario Prior Tongerloenſis, inde Præpoſitus. Mortuus 1. Aprilis anoo 1541.

VII. Embertus Nivelaer Areodooeanus, Medieinæ Liceotiatus, Prior Toogerloenſis, exin Paſtor in Weſterlo, dcio Præpoſitus, electus anno 1553. Abbas Heyliſſemenſis. Obiit 1557.

VIII. Henricus Raets. Sylvædocenſis. Mortuus anno 1561.

IX. Arnoldus Giberius Baleoſis, aotea Supprior Toogerloenſis. Obiit anno 1567.

X. Rodolphus Geffen Sylvædueeoſis. Mortuus anno 1598.

XI. Joannis Jacobæus. Gelenſis, antea Prior Tongerloenſis. e vivis exceſſit anno 1599.

XII. Godscalcus van Nieuwenhuysen ex Paſtore in Waelwyck factus Præpoſitus. Obiit contagio Aono 1607.

XIII. Joannes Coenen Moilenſis S. T. L. ac Præſes Collegii Præmonſtratenſis Lovanii, ceſſit hanc dignitatem Prior factus Tongerloenſis. anno 1615.

XIV. Mathæus Wynans. ex Cellario Tongerloenſi factus Præpoſitus. Obiit Ao. 1617.

XV. Joannes Holstins Ruræmondanus, ex Suppriore Tongerloenſi Præpoſitus. Peſte extioctus anno 1629.

XVI. Joannes Verbroggen Miertenſis S. T. B. F. ex Paſtore *S. Mariæ* Dieſthemii factus Præpoſitus. Peſte ſublatus anoo 1635.

XVII. Bartholomæns Plnckerios Quaet Mechlinienſis S. T. L. ex Profeſſore S. Theologiæ Tongerloenſi factus Præpoſitus. Obiit 1668.

XVIII.

XVIII. Joannes Evermodius van Berlicum S. T. L. & Profeſſor ex Paſtore in Dieſſen & Decaoo Chriſtianitatis Bekenſi Præpoſitus. Obiit die 11. Aprilis Ao. 1670.

XIX. Joannes van Moeckenbergh ex Paſtore Tongerloenſi, dein Weſterloenſi Præpoſitus. Mortuus anoo 1688.

XX. Fulgentius Festraets S. T. Profeſſor io Poſtel tum in Tongerloâ, deio Collegii Romani & exinde ex Paſtore io Dieſſen Præpoſitus. Obiit anoo 1707.

XXI. Josephus vander Achter primo S. T. Profeſſor in Poſtel, tum in Tongerloâ, poſt Pœniteotiarius in Duffel. Hodiernus Præpoſitus, qui anno 1724. die 7. Maji inauguratus eſt Antverpiæ Abbas Tongerloenſis, ab illius orbis Epiſcopo.

Cæterum erga hoc Canonicorum Collegiom ſeſe oſtenderunt valdè munificos ſubſequentes Abbates Tongerloenſes, maximè *Auguſtinus Wichmans* XXXVIII. Abbas Tongerloenſis, qui ut officium fieret decentius anno 1660. iiſdem Canooicis aſſignavit quotidianas diſtributiooes, ordinatis ad hoc (quæ ejus repreſeotaot inſignia) plombetis.

Tertia Parochialis eſt *B. Mariæ*. Cum freqoentia populi impar uoius Paſtoris humero ooos foret, diviſa eſt *Sulpitii* Parochia & Capella *B. Mariæ* in tertiam Parochiam; erecta eſt anno 1253. quæ per Canonicum Tongerloenſem adminiſtratur, olim dicta Capella *de Caſtro*, quia nimirum huic vicina erat Aula Domioorum de Dieſt, a quibus forſitan fuit ædificata.

Virilis ſexus Monaſteria ſunt hæc.

Franciscanum exſtructum ab *Arnoldo V.* Domioo de Dieſt anno 1270. *A. Wichmans* ejus initium pooit ad anoum 1228. Cum antea Conventuales eſſent; obſervantiam amplexi ſunt anno 1502, & poſt anoos IV. aliis patribus reformatis ſe univerunt.

Bogardorum juxta ædem D. Virgiois *Mariæ* tertiam Regulam *S. Franciſci* amplexi ſunt; quo autem anno eorum Cœnobium fundatum, hactenus nos latet.

Eremitarum S. Augustini Cœnobium, conſtrui cœptum anno 1614. & aono ſequenti Gymnaſium Scholæ latinitatis aperuerunt.

Alexiani curaodis funeribus operam dantes & mente captis & ægris inſerviendis deſtinati. Monaſterium ipſorum publicis ſumptibus cœptum, incertum qoo anno.

Inter alterius ſexus Cœnobia emioet Beginarum Curia olim ſub Parochiâ Webbecanâ, & io patrimonio *S. Trudonis*; dein ab *Arnoldo IV.* Domino de Dieſt io hoc oppido ſtructa, dotata, & Privilegiis oroata aooo 1252. ſitu, diſpoſitione, diſciplioâ oolli totius Brabantiæ facilè ceſſura, & cum antea ſparſim & liberè agereot hîc loci Beginæ, eas io ordinem redegit *Nicolaus Eſchius* earum Paſtor vitæ & Sanctitate illoſtris, & ſepta & ædificia ferè quæ conſpiciuntur erigi & diſpooi curavit. Obiit anno 1578. Diploma fundatioois hujus Beginaſii recitat *A. Miræus* in Not. Eccleſ. Belg. Cap CXCV. novæ edit. ad quem curioſum lectorem remittimus.

Prioratus Vallis B. Mariæ Ord. Canon. Reg. *S. Auguſtini* vernacule *Mariendael.* Ejus origioem ex archivis loci ſic nobis refert *A. Wichmans* io Brabantiâ Marianâ lib. III. Cap. LVI. his verbis.

„ Anno Domini 1419. Plures devotæ feminæ Dieſthemienſes continuis
„ votis & cooſiliis de extruendo aliquo ibidem inter ſe Monaſterio quotidiè
„ tractabaot. Quarum pio deſiderio (nam oullum in eâ civitate tunc tem-

„ poris erat Virginum Cœnobium) commnnus honeſtus & dives qnidam ci-
„ vis nomine *Arnoldus Rumelans*, ejuſque conjnx *Eliſabetha Nys*, rem
„ cum Priore Bethleemitico *Joanne Holaer* (filium enim in hoc Cœnobio
„ Religioſum babebant) qui nnus erat ex diſcipulis Vener. *Joannis Rus-*
„ *broquii*, communicat, & domnm ſuam cum agris adjacentibus fundando
„ Cœnobio, de conſenſu conjugis ſuæ offert. Cujus promptam voluntatem
„ præſatus Prior lætus amplectitur, atque omnem operam ſuam eidem ad-
„ dicit.

„ Interea temporis *Joanne Waldenrodio* Epiſcopo Leodienſi defuncto, ne-
„ que alio in ejus locum debitè ſubrogato; *Joanne* item *Holario* ad Priora-
„ tum Viridis Vallis tranſlato, per triennium hujus bonæ voluntatis exe-
„ cutio ſuſpenſa hæſit. Moritur quoque anno 1422 ſupra nominatus *Ar-*
„ *noldo Rumelans*; quo ſublato, ſublata pariter ſpes omnis negotium exe-
„ quendi. Nihilominus *Eliſabetha* defuncti vidua, hortantibus Priore Vi-
„ ridis Vallis prædicto, itemque *Joanne Kenens* Priore tunc Bethleemitico
„ Canonico Corſendoncano & Cive Dieſthemienſi, piam voluntatem mari-
„ ti ſui executioni mandavit, eodem adhuc illo ipſo anno 1422. quo etiam
„ *Joannes Hensbergius* Epiſc. Leod. fundationem prædictam confirmavit
„ die 23. Auguſti, ac nomen Cœnobio indidit *Vallis B. Mariæ & S. Ca-*
„ *tharinæ*; quamvis ordinariè non niſi *Marien-Dael*, nominetur.

„ Primæ Religioſæ *Aleydis Cokens*, & *Eliſabetha Bernardi a Swollis*
„ procurante *Joanne de Holaer* ex Monaſterio *B. Mariæ* in Neomago Gel-
„ driæ oppido, huc directæ ſunt. Anno autem 1423. die 10. Auguſti perpe-
„ tuam clauſuram acceperunt, quam huc uſque inviolabiliter omnino, op-
„ pido a Geuſiis poſſeſſo ſervaverunt, ac ſedem ſuam nonquam deſeruerunt,
„ quamvis Monaſterium etiam a Geuſiis militibus fuerit inhabitatum. Adeo
„ tenaces clauſuræ ſuæ fuerunt, longo tempore in infirmitorio conventuali-
„ ter ſeſe continentes. In memoriam vero continuatæ & inviolabiliter ob-
„ ſervatæ Clauſuræ quinquageſimo quoque anno, per modum Jubilæi,
„ diem ſolemnem celebrant." Hue uſque *A. Wichmans*.

Illuſtriſſimus *D. Jacobus Boonen* Archiep. Mechl. (cui hoc Cœnobium ſubeſt) ſolebat illud vocare coronam omnium Monaſteriorum ſibi ſubditorum.

Monasterium Grysearum Sororum, quod Vallem *S. Annæ* vulgo vocant, ſitu Beginaſio proximum, initia ſua ſumpſit ante annum 1366.

Hæ Religioſæ non ex obligatione, ſed ex charitate miniſtrant infirmis, ac etiam contagio laborantibus, & magno Reip. bono aſſiſtunt morituris.

Hoc Monaſterium circa annum 1550. injuriâ temporum collapſum, a fundamentis erectum, ac integrè novum factum eſt per præfatum *Nicolaum Eſchium* Paſtorem & IV. Rectrices Beginaſii. In eo Virgines XV. Beginas conſtituit, ut locum collapſum renovarent, quæ ſimul uno eodemque die præcedente Crucis ſigno ingreſſæ, Gryſeum habitum ſuſceperunt: ac anno probationis elapſo, profeſſionem emiſêre, vitam hodièque agunt exemplarem, & ſubſunt Ordinario. Rectores ex eo tempore habuerunt inſignes ac inter alios Præfatum *N Eſchium* qui huic Monaſterio ſimul & Beginaſio præfuit, *Albertum Gerbrandi*, *Jacobum a Caſtro* laudatiſſimum Eccleſiæ Ruremondenſis Antiſtitem, *Petrum Hinſenium*, *Engelbertum Hennephoven* omnes S. T. Licentiatos & Inclytæ Averbodienſis Abbatiæ Lectores.

Ex hoc Monaſterio circa annum 1650, tres Religioſæ directæ ſunt quæ Xenodochinm Arſcotannm reſtaurarent & felicirer peregerunt.

MONASTERIUM CONGREGATIONIS B. MARIÆ vulgo *Loreynooſen* ab annis uon ita multis, hîc initia ſua ſnmpſit. Illuſtriſſimus *D. Jacobus Boonen* Archiep. Meebl. hîc inducta Colonia Religioſarum Thenenſium, quaſi fundator earum cenſendus eſt. Hæ Religioſæ quæ Dieſthemium venêre, poſtliminio reverſæ ſunt ad Monaſterinm ſuæ Profeſſionis cum hæ formatæ eſſent.

In agro ſuburbano olim Abbatia erat Virginnm, dicta *Vallis S. Bernardi* Ord Ciſterc. ab *Arnoldo* Domino de Dieſt anno 1235. fundata, *Gregorio IX. Pont. Max.* anno 1238. & *Henrico III.* Duee Brabantiæ anno 1255. boc opus approbantibus & confirmantibus. Subeſt Abbati *S. Bernardi* ad Scaldim ejuſdem Ord. Ciſterc.

Hoc Cœnobium bellorum turbine everſum eſt anno 1577. exſtantibus ſolummodo parietinis ae paucis adbuc ruderibns derelictis. Hinc bæ Religioſæ intra hanc urbem ſe receperunt, & ſtabilem ſedem fixerunt.

Xenodochium S. Eliſabethæ præcipuum Urbis Hoſpitale eſt, & mediocriter dotatum, quo autem anno fundatum ſit hactenus nos latet.

ARSCOTUM Lovanio juxta ae Dieſthemio pari trinm leucarum intervallo abjunctum, Mechliniâ & Lyra ſex, Demeræ fluvio adjacet ex parte qua depreſſus eſt, ab alterâ enim eollibus aſſurgit, verè inter Brabantiæ vetuſtiora oppida cenſendum. Nam ſi *J. Lipſio* aliiſque fides, fuit hic Aquilæ Romani exercitus repoſitorium, ſive ſedes, nnde ipſi *Arſcotum* nominant, quaſi ſinus ſeu repoſitorium Aqnilæ Vernaculè *Arents-Schoot*.

Quandonam oppidi jure donatum ineertum, tamen & Villæ nomine appellatum a 500. eirciter annis conſtat ex Diplomate Abbatiæ *D. Gertrudis* Lovanienſis, veroſimile ſub aut paulo ante tempora *Godefridi Virzonii* portas pleraſque cum foſſis & aggere orbem cingenre ſtrui eœptas, qno nimirum anno 1283. per Ducis Diploma deſcripti ſunt limites libertatis Arſcotanæ.

Urbem ſolebant olim VII. Prætoria nobilinm coronare, ex quibus ſunt *Rivieren*, *Schoonhoven*, Dominium hodie gentis de *vander Noot*, qui modo *Carolus Bonaventura Comes de vander Noot* Toparcha de *Schoonhoven*, *Beaumont*, *Petrain*, Conſiliarius Senatus Brabantiæ, item *Stade* &c.

Arſcotum ſub ſe complectitur Illuſtres Baronias de *Rotſelaer*, *Heverle* & *Bierbeeck*. Univerſim pagos XV. & Vaſallorum ſub ſe habet plus quàm quatuor millia.

Habuit hoc oppidum jam olim ab anno 1125. Toparchas Comites, legiturque *Arnulphus* Comes de *Aderſcot* in Diplomate *Godefridi* Ducis apud *A. Miræum* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. XLIV. novæ edit.

Arſcotum tranſiit per nuptias ad varias illuſtres familias, & tandem in *Croyacam* & *Arembergicam*. Illud Marchionatus titulo decoravit *Carolus* Hiſp. Rex Anno 1518. menſe Novembri in gratiam *Guilielmi de Croy*; titulo vero Ducatus idem *Carolus* jam Imperator in gratiam *Philippi de Croy*, anno 1533. menſe Aprili. Erectionum harum Diplomata noſſe qui volet, in Jurisprudentiâ Heroicâ inveniet pag. 265. & ſeq. item ibidem reperiet Veteres Arſcoti Dominos.

A. Miræus in Chronico Belgico ad annnm 1533. ſcribens ait „ *Carolus V.*

„ Imperator Gennâ, quo 28. Martii pervenerat, ſolvens, in Hiſpaniam navigat „ ad uxorem viſendam. Idem Gennæ exiſtens *Philippum Croyum* ex Mar- „ chione primum *Arſcoti* Ducem & *Rentici* Marchionem creavit; tabulis „ ibidem menſe Aprili conſcriptis. "

Illud Illuſtre Dominium hodie poſſidet *Leopoldus Philippus Carolus Joſephus* Dux & Princeps Arembergiæ & S. R. I. Dux Croyus & Arſcoti Princeps Porceanus & de Rebecque, Marchio de Moncornet, Comes de Lalaing, Eques Aurei Velleris, Magnas Hiſpaniæ &c.

In ſacris Eccleſiam Parochialem habet unicam Virgini Matri inſcriptam, cujus Icon in eâ olim miraculis clara frequenti peregrinorum concurſu viſebatur.

Henricus I. Dux Lotharingiæ & Brabantiæ anno 1231. Eccleſiam de Arſeot cum aliis multis Cœnobio *D. Gertrudis* in Lovanio aſſignat, aut verius confirmat, & ante annos enim aliquot (ſcilicet anno 1210.) idem Dux Eccleſiam de Arſcot ſitam in illo allodio Gertrudanis dederat, ut perſona & clericis ſecularibus ibi tum ſacra peragentibus, mortuis, *S. Gertrudis* Prælatus, ſive is Abbas ſive Præpoſitus eſſet, liberam haberet ſuos Canonicos introducendi poteſtatem. Ita fere J. B. Gramaye in Arſcoto.

Inſtructa eſt Eccleſiâ anno 1462. inſigni XIII. Canonicorum Collegio, curâ *Antonii Croy* & *Margaretæ* Lotharingiæ conjugum. Litteras erectionis *Ludovici Borbonii* Epiſc. Leod. recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. lib. I. cap. CL. novæ edit. quæ ſic ſe habent.

LUDOVICUS de Bourbon, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ electus & confirmatus Leodienſis, ad futuram & perpetuam omnium & ſingulorum memoriam. . . .

Sane exhibita nobis pro parte Illuſtris Domini ANTONII de Croy, Comitis de Porchien, ac Domini temporalis de *Arſchot*, ſuæque devotæ ac generoſæ contoralis MARGARETÆ, ac Villici, Burgimagiſtrorum, Scabinorum & Conſulum, & ſingulorum incolarum dicti Opidi de Arſchot, noſtræ Leodienſis Diœceſis petitio continebat, quòd in eodem Opido unica duntaxat Eccleſia Parochialis exiſtit, ſub titulo B Mariæ Virginis dedicata: quam præfati Exponentes, bono zelo ducti, in Collegiatam erigi ferventer cupiunt & deſiderant, ad divinum Officium nocturnum & diurnum collegialiter ibidem deinceps devotè celebrandum. . . . . .

Nos igitur Eccleſiam ipſam congruis honoribus proſequi volentes, hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, de conſenſu venerabilis Capituli noſtri Leodienſis, dilectorumque Archidiaconi Brabantiæ in Eccleſia noſtra Leodienſi, & Decani Concilii, itemque Abbatis & Conventûs S. Gertrudis Lovanii, ipſam Eccleſiam B. Virginis Mariæ Parochialem in Collegiatam Eccleſiam, adinſtar aliarum Eccleſiarum noſtrarum ſecundariarum Leodienſium, erigimus. . . .

1462. Datum in Opido Trajectenſi, ſub anno à Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo ſecundo, Indictione decimâ, die verò penultimo menſis Octobris, Pontificatûs Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri Domini Pii divinâ providentiâ Papæ ſecundi anno ſuo quinto.

In hoc Capitulo præfatâ Abbatia ex ſuorum Canonicorum gremio conſtituit Præpoſitum, Cantorem & totius oppidi Parochum, vulgo Plebanum, qui ſimul Canonicus. Decanus hujus Capituli eſt de Clero ſeculari qui eligitur a Capitulo.

Ab Eccleſia Arſcotanâ dependet Vicaria de *Balen* vulgo *Bael*, ubi Eccleſia *S. Annæ* ſacra, cujus Vicarium nominandi eſt juris Abbatis Gertrudani. Ab annis paucis propter diſtantiam ab Arſcoto, a quo diſtat integro milliari in eâ erectus eſt fons Baptiſmalis, verum necdum obtinuit jus ſepulturæ ſacræ, licet ab Arſcotana Eccleſia ſub *Alphonſo de Berges* Archiep. Mechl.

ſepa-

ſeparata ſit, babeatque Miniſtrum ſacrum qui rem divinam curat, & populo Sacramenta adminiſtrat, excepto Matrimonii.

Eccleſiæ Arſcotanæ ſubcenſetur Vicus de *Gelrode*, latinè Flavum Rodium, in quo amplum Sacellum *D. Cornelio* Papæ & Matt. ſacrum; in eoque diebus ſacris divina celebrantur per Sacellanum.

In boc Sacello erexit nuperis annis vir clariſſimus *D. Nicolaus Blanche* Conſiliarius Senatus Brabantiæ, inſignem & opulentam fundationem, cui aſſignavit omnes cenſus quos in eodem vico percipiebat in ſiligine & nummis, aſcendentes annuè ad CL. Halſtaria, & ſexaginta florenos; eratque intentionis ut bic Vicus erigeretur in Parochiam: at vel morte præventus executioni mandare non valuit, quod tamen optandum fuiſſet ob diſtantiam loci ab Eccleſiâ Arſcotanâ eorum incolarum in iſto vico, vel ex eo boc opus undequaque pium & neceſſarium intermiſſum manſit quod Gertrudani conditiones quas propoſuerat nollent admittere.

In vicino Dominio de *Schoonhoven* pridem fuit Sacellum *de Weerde* extra portam aquaticam, quod volunt olim & Arſcoti & pagorum aliquot fuiſſe Parochiam. Hoc Sacellum a Judæis habitatum & exſtructum quidam volunt: at injuriâ temporum & reparatione neglectâ totaliter dirutum eſt. Solebatque olim eſſe Eccleſia Parochialis pro Vico de *Langdorp*, ſed Gertrudani & Incolæ hujus Vici dein aliam exſtruxerunt, nimirum illam quæ hodie viſitur, hâc ratione potiſſimum inducti, quod Eccleſiam de *Weerde* non poſſent accedere niſi tranſmiſſo flumine Demerâ, & quod ſæpiſſimè hyemali tempore aquarum illuvie ab eâ arcerentur.

In hoc oppido eſt virilis ſexus Cœnobium *Bogardorum*, qui laici olim erant, textrinis operam dantes, inſtitutum anno 1283. curâ publicâ & privatorum eleemoſynis,, tertiam Regulam *S. Franciſci* aſſumpſerunt anno 1323. 1. Maii.

Alterum eſt Fratrum Capucinorum, qui in hoc oppido recepti ſunt Anno 1685. ac liberalitate potiſſimum Dominæ de *Schoonhoven* de gente vander *Noot* & Priorum eleemoſynis Conventum exſtruxerunt ad ripam amnis Demeræ loco amœno. Anno 1688. eorum novum templum conſecravit *Alphonſus de Berges* Mecbl. Arcbiep. in honorem *S. Antonii Paduani* die 5. Septembris.

Alterius ſexus eſt celebris non ampla, attamen elegans *Beginarum Curia*, quæ initia ſua refert anno 1259. ab *Henrico III.* & *Aleydi* ejus Conjuge Brabantiæ Ducibus, qui Virginibus jam inde congregatis horreum ſuum aſſignarunt cum amplâ hæreditate ei adjunctâ, & Abbatem Gertrudanum Patronum dederunt. Cum vero bic locus nulla clauſura eſſet munitus, omnibuſque noctu dieque patens, poſt varia incommoda & damna etiam a Ducibus Arſcotanis perpeſſa, anno demum 1636. ſua ſepta, & conſtructo muro tandem ſuam clauſuram accepit.

Eſt & aliud Cœnobium titulo Montis S. Nicolai vernaculè *St. Niclaes-Bergh*, cujus tale fertur initium.

Quædam *Gertrudis Brant* Virgo duabus comitata Virginibus ex Daventriâ Tranſiſulanæ regionis oppido veniens, locum ad famulandum Deo quærebat. Evenit *Nicolaum* de *Aernhem* Eccleſiæ Arſcotanæ Sacellanum pias Virgines videre, hoſpitio excipere, & de propoſito interrogare, obſervatoque eorum Zelo iis domum cum exiguâ hæreditate ad ſacros uſus convertendam relinquere. Illæ itaque opera manuaria ſedulo exercentes, & numero auctæ tertiam *S. Franciſci* Regulam amplexæ ſunt anno 1451. ſed denique conſenſu *Joannis Heinsbergii* Epiſc Leod. *S. Auguſtini* Regulam &

clauſtrum ſub Priore *S. Martini* Lovanii Profeſſæ ſoot aooo 1454. 15. Jaouarii. Hodiedum ſubeſt Archiepiſcopo Mechl.

Arſcori eſt Xenodochium vetus, quod *Jacobus Boonen* Archiep. Mechl. circa annom 1650. reſtauravit, vel quaſi de oovo erexit io Mooaſterium, adſcitis tribus Religioſis Virginibus ex Mooaſterio *Vallis S. Annæ* Dieſthemii.

ASPRICOLLIS Vernaculè *Scherpenheuvel*, Gallis *Montaign*, medio milliarii a Sichemio oppidulo & primo lapide a Dieſthemio ſitus eſt. Jure hæreditario ſpectat cum finitimis ad geotem Naſſoviam, per mortem *Guilielmi III.* Magnæ Britanoiæ Regis Anoo 1702. Incertum adhuc, ad quem ex Naſſoviis hæc hæreditas, devolvetur. Locus ſacer eſt & celeberrimus & miris prodigiis a Dei Matre Illuſtris evaſit tali initio.

Io illo colle quercus fuit & in hac *Divæ Virginis* adfixa imago, a multis retro ſeculis culta ab accolis, quod morbis & prætertim febri ſolemnem ac pæuè certam ibi medicinam iovenirent. Confluebant undique cives, pagani, militares, & ſalutarem illic opem a Deo & Virgine Deiparâ poſcebant & accipiebant, maoſit imago quercui affixa uſque ad anoum 1602. quo ob majorem iodies coocurſum per *Godefridum* Parochum Sichemienſem (cui hic locus tum ſuberat) ex arbore detracta eſt, & in Sacello modico, quod e tabulis ligneis juxta ſtruxerat, ritè & piè collocata; ſed enimvero cum id anguſtum turbis uodique cooſluentibus eſſet Sacellum, e lapide ſecto aliud inchoatum, abſolutum & a *Matthiâ Hovio* Mechlinicoſium Archiepiſcopo anno 1604. die 13. Juoii D. Virgini eſt dedicatum: at Quercus Paulo aote juſſu *Joannis Miræi* Antverpicoſis Epiſcopi deſignati (quem *Hovius* ad cognoſceoda & examinanda miracula eo miſerat) a ſtirpe exciſa eſt, ex qua multi poſtea Icunculas ſibi fecerunt, alii fruſtulis io poto uſi ſunt, & conſtat quod cum morborum medelâ. Creſcente deio Miraculorum famâ *Albertus Pius* & *Iſabella* Belgarum Principes magnificam ac verè regiam a fundamentis Baſilicam formâ rotundâ, inſtar ſtellæ radiatam ex candido lapide excitandam curarunt, quod ſpatio XII. annorum anoo 1621. demum eſt abſolutum, cujus ſtructura trecentis amplius aureorum millibus conſtitit, & ioter Belgica miracula merito annumeratur, dedicata eſt a *Jacobo Boonen Archiep. Mechl.* ſolemni, ritu præſente Sereniſſimâ *Iſabellâ*, Marchione *Spinola*, ac Aulâ univerſâ Aooo 1627. die 6. Juoii.

Hanc Baſilicam præfata *Iſabella* deio ſtatuis marmoreis, pictis elegaotibus tabulis, tapetibus, Lampadibus, Calicibus, omni deniqoe ſacra ſupellectili, aureâ, argenteâ, ac æreâ copioſiſſimè iuſtrucodam curavit.

In eodem hoc Colle primum apud Belgas ORATORIUM ſeu Congregario Presbyterorum inſtitutionis *S. Philippi Nerii* a præfato *Jacobo Boonen* anno 1624. cooſtitutum fuit, favente præfatâ *Iſabellâ*, & *P. Hyacintho* Caſalenſi Capucioo hortante, cui Congregatiooi per eundem Archiepiſcopum Paſtoratus Aſpri Colleoſis unitus eſt. Eiſdem Presbyteris ædes verè regias præfata *Iſabella* ædificari curavit.

Hic ſacer locus vallo ac foſſis circumdari cœptus eſt aono 1620. ab Archidoce *Alberto* formâ triangulari præſtoitus, quam Sereoiſſima vidua *Iſabella* ſanctè obſervari mandavit ac perfici curavit aono 1630.

Adeo dein *Aſpricollis* anois ſubſequentibos illuſtris evaſit, ot nullos in toto Belgio prodigiorum & miraculorum gloria & magis celebrior & frequentior.

Cæterum inter Præpoſitos qui ab initio erectæ præfatæ Coogregationis

illi

illi præfuêre, primus fuit *Judocus Bouckaert* S. T. L. patriâ Brugenſis. Hic onus fabricæ hujus Baſilicæ, promovendæ congregationis feliciter ſuſtinuit, qui cum Paſtoratum Aſprieollenſem XXXII. circiter annis, Præpoſituram vero XVIII. geſſiſſet, evectus eſt ad Cathedram Epiſcopalem Iprenſem anno 1641. ibidem vitâ functus anno 1646. die 1. Novembris.

BECKENVOORT olim *Bechevoort*, milliari cum dimidio a Diesthemio, diſtrictus Sichemienſis, Dominium ad Naſſovios ſpectans, nunc ad eorum hæredes.

Hic loci eſt *Commendaria* Ord. Equitum Teutonicorum, quæ magno Commendatori de *Juncis* Vernaculè *ten Aldenbieſen* ſubjicitur, ab eoque Commendatorem ſubalternum accipit.

Hi Commendatores hic olim reſidere ſoliti erant, quorum domus cum bellorum motibus in turbis Belgicis attrita & devaſtata fuit, in Urbe vicina Diesthemienſi ſe dein recepêre.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Petro* Apoſtolorum Principi. Cura Paſtoralis ſolebat adminiſtrari per Presbyterum Ord. Teutonici hodie per Parochum de Clero curatur. Jus Patronatus ad hanc Commendariam ſpectat, cum univerſa pagi decima, ex quibus facto miniſtro annuè datur competentia.

BETEKUM olim *Beteghem* pagus diſtrictus Arſcotani, primo lapide ab Arſcoto ad Demeram amnem, Dominium Ducis Arſcotani.

Eccleſia dicata eſt *S. Laurentio* Mart. quæ longo temporis tractu adminiſtrata eſt per Canonicos Abbatiæ Gertrudanæ Lovanii, hodie per Sacerdotem de Clero curatur.

Acquiſivit hæc Abbatia hujus Eccleſiæ Patronatus a *Carolo de Arſcot* anno 1243. cujus tabulas Donationis exhibet *A. Miræus* in Not. Eccleſ. Belgii Cap. CLXXV. novæ edit.

Decima univerſa ſpectat ad hanc Abbatiam, quæ Parocho ſolvit annuè competentiam.

CAPELLE, vulgo *Nieu Capelle*; pagus diſtrictus Halenſis medio ferè itinere inter Diesthemium & Thenas, Dominium hoc oppignoratum a Rege Ao. 1626. *Catharinæ van Schoor*. Hodie ſpectat ad Comitem vanden *Berghe* dictum *Vuyterlimmingen*.

Eccleſia tutelarem colit Virginem Deiparam, ejuſque Patronatu potitur Capitulum Tongrenſe. Univerſa ferè pagi Decima ſpectat ad Parochum.

CORTENAKEN. pagus Diſtrictus Halenſis, a quo primo milliari diſtat ad Velpam fluviolum, Anno 1626. oppignoratum fuit a Rege *Cornelio van Bauſſel*.

Hodie Dominium Baronis *van Voort*.

Eccleſia ſacra eſt *S. Amori* Conf. Ejus Patronatus ſpectat ad Abbatem Vlierbacenſem Ord. S. Bened.

Decima eſt bipartita quarum una pars ſpectat ad præfatum Abbatem, altera ad Parochum.

GLABBEKE. Diſtrictus Halenſis, primo lapide cum dimidio a Thenis. Dominium hoc jure pignoratitio a Rege acquiſivit Ao. 1626. *Catharina van Schoor*.

Digitized by Google

Peculium hodie gentis de *Pape* patriciæ Lovaoienſis.

Bruxellis in Eccleſiâ Annootiatarum viſitur Mooumentum ſepulchrale *Leonis Joannis de Pape* Sanctioris Senatus Præſidis Toparchæ de Glabbeke ejus Conjugis cum hac Epigraphe.

D. O. M.

Ill^mus^. *D. Leo Joannes de Pape* Eques Auratus Toparcha de Glabbeck &c. poſt varia dignitatum incrementa *Carolo II.* in Hiſpaniis, & Belgio a Conſiliis Status, Sanctioris Senatus Præſes ſummus, hîc quieſcit, cariſſima Conjugi adjacet Illma. D^na^. *Eliſabeth van Langenhoven* vitæ & itinerum Comes fidiſſima, uterque dierum & ſpei Chriſtianæ pleni obiere, ille VIII. Aug. M. DC. LXXXV. ætat. LXXV. hæc XXX. Junii M. DC. LXXXVII. ætat. LXX.

Quarteria circum circa leguotur hæc.

De Pape, Pels, vanden Hove, La Couſture.

Eccleſia patronum veoeratur *S. Nicolaum* Epiſc. Adminiſtratio Curæ Paſtoralis ſpectat ad Abbatiam Heyliſſemenſem, quæ illic e ſuis Canooicis Curionem cooſtituit. Univerſa pagi Decima ſpectat ad Parochum.

Huic Eccleſiæ ordioariè juugitur ZUERBEMPOE, Præfecturæ etiam Halenſis, Toparchia *D. de la Fieſville* Abbatis io Galliâ.

Decimam majorem obtinet præfatus Abbas Heyliſſemenſis, minutam Paſtor deſerviens.

HALEN exiguum Brabantiæ oppidulum uno milliari a Dieſthemio, Dominium Ducis Brabaotiæ, Caput hujus nomiois Præfecturæ & ampli territorii ſub ſe pagos plurimos coutiocos. Getâ & Velpa fluviolis alluitur, io mediis paludibus ſita, Eburonibus contermioa, bella Leodienſia & Geldrica effecêre, ut oooquam potuerit a malis ſuis reſpirare, & hodiedum jaceat peoè exciſa.

Inter Haleo & Hercam eſt campus *Vranckryck* appellatum, olim Francia ſecunda, Legum Salicarum ſolum, cujus decimas percipit Eccleſia Halenſis, ubi aouo 1622. effoſſæ uroæ cinerum & oſſium ex adverſo Sacello Doocani haud procul a portis Halenſibus, & ſi conjecturæ locus eſt, ego ioquit (profundè doctus *G. Wendelinus*) *Pharamundum* levatum crediderim in Campo illo *Vranckryck* Halæ inter & Hercam, inque illo admodum prædiolo regoi *het Coninckryck*.

Eccleſia tutelarem colit *S. Petrum* Apoſt. Paſtorale munus cooſertur per Capitulum Cathedrale *S. Lamberti* Leodii, quæ majorem obtinet decimam cum Abbate S. Trudonis, ex quibus Paſtori annuè ſolvitur Supplemeotum competentiæ.

Hæc Eccleſia Parochialis eſt matrix plurium pagorum, cujus Perſooatus onitus eſt huic Paſtoratui.

Ad-

Adminiſtrat hujus Eccleſiæ Parochus, Eccleſiam de *Betecum* vulgo *Betcum*, quæ ab Halen integro milliari abjuncta eſt, item Eccleſiam de *Zellick* ſeu *Selck* antiquis vicus Salicus ſive Saliorum ſedes; ita *Wendelinus*, ambo Dominium Ducis Brabantiæ. Hæc Eccleſia quæ *S. Pancratio* ſacra, eſt filialis de Halen prout & *Betcum*; in *Zellick* diebos ſacris divina operantur.

Decimas horum locorum percipiunt Capitulum præfatum *S. Lamberti* & Abbas S. Trudonis, & pro exigua parte Paſtor deſerviens.

Halæ adjacet ad Velpam fluviolum *Abbatia* Virginalis *Sartum B. Mariæ*, vulgo *Rotthem*, olim *Rocheem*, Ord. Ciſterc. fundata anno 1304. a *Theoderico de Anderane* milite; & notandum quos olim milites, hos hodie Equites dicimus, quod ſemel notaſſe ſufficiat.

HAUWAERT *ſive Houdert*, æquali fere ſpatio inter Lovanium & Dieſthemium, Præfecturæ Sichemenſis, duobus Dominis jam olim dominatur, unde duo ibidem ſnot tribunalia, unum ad Naſſovios alterum ad Principem Rubempré ſpectans.

Eccleſia inſcripta *S. Dionyſio* Mart. ad Curam Paſtoralem nominat præfatus Prioceps de Rubempré. Majorem decimam hic loci percipit Abbatia Parchenſis, Minuta decima portio Parochi eſt.

Ab hoc Parochiâ in ſpiritualibus a non pauco tempore avulſa & diſmembrata eſt, nulla interveniente legitimâ auctoritate, ferè media pars hujus pagi, & occupata partim a Parocho S. Petri, partim a Parocho Novi Rodii, ambo Abbatiæ Parchenſis, ratione decimarum quas in iſtâ parte avulſâ percipit Abbatia Parchenſis, ne cogeretur ad competentiam Parocho de *Hauwaert*, qui hodie cogitur eſſe contentus decimis quæ in ſuâ parte levantur, quæque ſunt exigui valoris. Accedit præterea magna incommoditas incolarum, qui in parte avulſâ morantur, eo quod longo & difficillimo itinere diſtent ab Eccleſiis *S. Petri* & Novi Rodii, præcipuè hyemali tempore.

KERSBEKE. Diſtrictus Halenſis pagus, altero lapide a Thenis ad Velpam fluviolum, olim peculium inclytæ ſtirpis de *Elderen*, dein Dominium gentis *Sleeuwegiæ*, hodie ſpectans ad Dominum de *Juncis*.

Eccleſia patronum colit *S. Servatium* Tungrenſem Epiſcopum, ad Curam Paſtoralem præſentat alternis vicibus *Baro de Carloo*, de gente *vander Noot* & Dynaſta de Horenbeeck.

Decima eſt tripartita, cujus una triens ſpectat ad Parochum, altera triens ad *D. Schott*, & tertia ad Dynaſtam de Juncis, Baronem de Carloo, D. de Hauthem, & Capitulum S. Germani Thenenſe.

KIESEKEM. altero lapide diſtàns Lovanio, viâ ferè qua itur Dieſthemium, Præfecturæ Halenſis. Dominiom olim gentis de *Rampart*, quod jure pignoratitio acquiſivit a Rege anno 1568. quod dein per nuptias *Catharinæ Rampart* devenit eodem jure ad *Adrianum vander Noot*, in qua ſtirpe eodem titulo perſeveravit hoc Domioium, donec illud emptione abſolutâ obtinuit a *Philippo IV.* Hiſp. Rege *Leonardus vander Noot* anno 1658. in cujus favorem erectum eſt in Baronatum ab eodem *Philippo IV.* Diplomate dato Madriti 4. Auguſti anno 1674. in quâ ſtirpe perſeverat, qui modo *Matthias Leonardus vander Noot* Dynaſta de Bouchoute &c. *Erectum in Baronatum.*

Bruxellis in Eccleſiâ Carmelitarum exſtant hæc Epitaphia Dynaſtarum de Kieſekem, renovata 1704.

Hier leght begraben Heer Jacob vander Noot, in ſyn leven Heere van Kieſekem ende Over Borghemeeſter deſer Stadt Bruſſel/die ſterft den 11. Junii 1637.
Ende Vrauwe Catharina van Taye van Goyck, ſyne Huysvrauwe/die ſterft den . . . . . 1640.

Item Ibidem.

Cy giſt Meſſire Jacques vander Noot, *Seigr. de Kieſekem, Kerckem treſpaſſé le XI. de Juin* 1637.
Et tresnoble Dame Catherine Taye de Goyck *ſa femme morte le . . . . .* 1640.
Et ſon fils Leonard vander Noot *Baron de Kieſekem.*
Et ſes deux femmes tresnobles Dames Iſabelle Claire vande Grave *Dame de Grez trespaſſé le XXVIII. de Juillet* 1666.
Et Anne Marie Domalum *morte le VI. Septembre, renouvellé apres le Bombardement de l'an* 1695. *par leur fils* Raffe Leonard vander Noot *Baron de Kieſekem, mort le . . . . .*

Eccleſiæ (quæ *S. Petro*, ſacra eſt) Patronatu gaudet Commendator de Chantrain in Viliampont Ord. *S. Joannis* Jeroſolymitani, vulgo Equitum Melitenſium. Decima ferè univerſa ad Parochum ſpectat, etiam illa quæ fuit pridem præfati Commendatoris.

LANGDORP pagus milliari ab Arſcoto, cujus eſt territorii, Dominium Ducis Arſcotani, qui modo Dux Arembergiæ, latine dicitur *Longus Pagus*, eſtque nomine & re latæ admodum & longinquæ extenſionis.

In ſacris, Eccleſia, quæ *D. Petro*, ſacra eſt dependet ab Abbatia Gertrudanâ Lovanii ex dono *Joannis de Arſcot* anno 1260. Diploma recitat A. Miræus Lib. I. cap. CXVI. novæ edit: quo *Joannes de Arſcot* dictus de Schoonhove donat Eccleſiæ & Præpoſito *S. Gertrudis* in Lovanio & Conventui loci ejuſdem, quidquid juris habebat in jure Patronatus, de *Weerde* & *Langdorp* tenendum in perpetuum & regendum, De *Weerde* egimus in Arſcoto.

Decima univerſa ſpectat ad hanc Abbatiam, & Paſtori ſolvitur a præfatâ Abbatia annuè competentia.

Solebat hæc cura Paſtoralis adminiſtrari per Canonicos præfatæ Abbatiæ, hodiedum per Parochum ſecularem de Clero.

LINTHOUT ad Demeram fluvium & limitem Eburonicum, vulgo den *Luyckſen Kempen*, Præfecturæ Halenſis, Dominium Comitis de la *Marke*.

Ec-

Eccleſia *S. Trudoni* ſacra eſt. Parochum præſentat alternis vicibus præfatus Abbas *S. Trudonis* & Comes de la *Marke*, litteræ vero præſentatoriæ expediuntur communi nomine.

Decima univerſa ſpectat ad Parochum.

MIEUSELDORP vulgo *Meeuſel*, Pagus præfecturæ Halenſis, ſitus inter Dieſthemium & Thenas, medio ferè itineris ſpatio. Hoc Dominium jure pignoratitio a Rege acquiſivit Anno 1630. *Philippus de Hertoghe*. Hodie illud poſſidet *N. de Prooſt* Droſſardus Dieſtenſis.

Eccleſia quæ *S. Mathæo* Apoſt. ſacra deſervitur per Paſtorem de Kieſekem. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatem *S. Cornelii* ad *Indam* Ord. S. Bened. in agro Aquisgranenſi.

Decima eſt tripartita, cujus duas trientes poſſidet præfatus Abbas, tertia triens portio Parochi eſt cum jure Novalium.

MISSELBROUCK ad Demeram Amnem, Diſtrictus Arſcotani; ad cujus Ducem pertinet ejus Dominium, qui modo Dux Arembergiæ.

Eccleſia Patronum colit *S. Michaelem* Archangelum, cujus res ſacra dependet ab Abbate Averbodienſi qui & Parochum ibidem e ſuis Canonicis præſentat, ad quem ſpectat decima granorum, præter exiguam partem quam habet Plebanus, Præpoſitus & Cantor Eccleſiæ Collegiatæ Arſcotanæ. Abbas Averbodienſis præfatus hic loci poſſidet decimam fœni.

Olim fuit una Eccleſia Parochialis cum Theſſelt; ſed quia utrumque pagum interſecat omnis Demera, propter aquarum illuviem præſertim hyemali tempore & difficultate viarum, erectæ ſunt duæ Eccleſiæ Parochiales, ut populo certius ſubveniretur.

Abbatia Averbodienſis obtinuit has Eccleſias Parochiales anno 1198. a Domino *Henrico Waſmodo*, *Sigero*, *Apro*, *Waltero Parvo*, *&* *altero Henrico*, item a Domino *Salutario*, *Wabinaino*, *Suſanno* cum filiis ſuis *Joanne de Welme* & aliis e familia Ducis. Ita *A. Sanderus* in Chorographicâ deſcriptione Abbatiæ Averbodienſis.

MOLEBEECK inter Lovanium & Dieſtam medio ferè itinere, Diſtrictus Sichemenſis, Dominium gentis Naſſoviæ.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Laurentio* Mart.

Cura Paſtoralis adminiſtratur per Parochum Novæ Capellæ & ad cum ſpectat univerſa decima.

RILLAER pagus eſt Diſtrictus Arſcotani, ad cujus Ducem ejus ſpectat Dominium, appendix olim Parochis Urbanæ de Arſcoto, nunc ejus filia, & ab ea diſtat primo lapide.

Eccleſia Patronum veneratur *S. Nicolaum* Epiſc., quæ ſolita fuit adminiſtrari per Canonicos Abbatiæ Gertrudanæ Lovanii, modo habet Parochum ſecularem de Clero.

Decima ſpectat ad præfatam Abbatiam ex quâ Paſtori annuè præſtatur competentia.

RHODIUM NOVUM vulgo *Nieu Rode* primo lapide ab Arſcoto diſtrictus Sichemenſis, Dominium gentis Naſſoviæ.

Eccleſia tutelarem colit *S. Laurentium* Mart. ejus Patronatum poſſidet Prioriſſa Monaſterii *de Gempe* Ord. Præmonſt., illius animarum cura ho-

hodie adminiſtratur per Canonicum Abbatiæ Parchenſis.

In Supplem. Diplom. *A. Miræi* parte I. Cap. 77. exhibetur diploma, quo Anno 123. Archidiaconus Leodienſis in Brabantia confirmat donationes factas Monialibus Inſulæ Ducis & ſpecialiter hujus loci de *Nu-rode*; Item Cap. 78. Diploma, quo *Henricus II.* Dux Brabantiæ Anno 1239. confert iiſdem Monialibus omne jus quod habebat in Capella de *Nu-Rode*; Item Cap. 79. Diploma, quo *Joannis Miles de Arſchot* eiſdem Monialibus confert omne jus quod habebat in Patronatu Capellæ de *Nu-rode*; & denique litteræ Cap. 82. *Innocentii IV.* Papæ, quibus confirmat iiſdem Monialibus jus Patronatus Capellæ de *Nu-rode* anno 1254.

Decimæ ſpectant ad Paſtorem, in locis qui in Spiritualibus ſubſunt huic Parochiæ; alibi percipit Abbas Parchenſis ſpectans ad Rhodium *S. Petri*, interim incertum quo titulo, & jure, cum olim adminiſtrata fuit per Clerum ſecularem; attamen hoc certum, cum nuperis annis domus Paſtoralis eſſet vetuſtate collapſa, Parchenſes novam domum, non in fundo Paſtorali, ſed in proprio illi adjacente ædificarunt, veriti ne ſi Paſtoratus reverteretur ad Clerum ſecularem, hanc domum veluti Paſtoralem occuparet Paſtor ſecularis.

SCAFFEN olim *Scafnis* pagus medio milliari a Dieſthemio verſus Campiniam Leodicoſem vulgo *Luykſen Kempen* Dominium gentis Naſſoviæ ſub Baronatu Dieſthemienſi.

Eccleſia tutelarem colit *S. Hubertum* Epiſc. & *S. Trudonem*, cui *Robertus* Comes Anno 746. dictum locum cum Eccleſiâ obtulit, eoque jure Abbas *S. Trudonis* gerit hujus Eccleſiæ Patronatum. Diploma hujus donationis refert *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. II. Cap. V. Decimas hujus pagi ſuæ Abbatiæ comparavit Anno 1403. titulo emptionis *Joannes Gerardi a Sichenis* XXIV. Abbas Tongerloenſis.

Hæc cura Paſtoralis ſolebat adminiſtrari per Clerum ſecularem; aſt *Jacobus Boonen* Archiep. Mechl. cum conſenſu Capituli ſui Metropolitani anno 1653. ſub certis conditionibus conſenſit eam deinceps curari a Tongerloenſibus, inter cætera etiam eâ, quamdiu maneat Regularis diſciplina in Tongerloâ.

SICHENE, latine *Sichemium*, oppidulum ad Demeram fluvium, inter exigua quidem, ſed vetera Brabantiæ oppida recenſetur.

Hoc Dominium beneficio Brabantiæ Ducis primus obtinuit *Godefridus Virſonius* anno 1284. inde per nuptias Comiti Loſſenſi, dein Juliacenſi obvenit, a quibus *Reinero Schoonvorſtenſi* venditum, cujus filius Dieſtenſi Baroni Dominium quod in Sichenas habebat tranſcripſit, ex quo tempore Dieſteoſi conjunctum Dominium Sichemenſe, manetque adhuc. Illud poſſedit ab Anno 1490. familia Naſſovia, per mortem *Guilielmi III.* magnæ Britanniæ Regis anno 1702. Incertum ad quem ex Naſſoviis hæc hæreditas devoluta ſit cum pagis ſibi ſubjectis.

Quoad rem ſacram, Eccleſiam Parochialem habet unicam *D. Euſtachio* & ſociis ejus adſcriptam, exſtructam anno 1500. cujus Chorus perfectus eſt poſt annum 1387.

Patronatus ejus ſpectat ad Decanum Capituli *D. Petri* Lovanii, percipitque decimas majores cum Capitulo præfato, & Abbate Gertrudano Lovanii.

In minutis decimis tertium manipulum obtinet Paſtor, duo reſtantes ſpectant ad Capellaniam ibidem *B. Mariæ*.

In

In hoc oppidulo eſt Cœnobium unicum Canonicarum Regul. *S. Auguſtini* cui nomen ALNETUM B. MARIÆ Vernaculè *Onſe Lieve Vrouwe Elſe*.

Hoc Cœnobium ante annos CCC. Beginarum Curia fuit fundata per *Helwigem Cools*, *Margaretam Raes & Catharinam Beckevorde*. Anno 1468. *Ludovicus de Bourbon* Epiſc. Leod. ad preces devotiſſimi Presbyteri *Joannis Moens* inveſtiti ſeu Perſonæ & Dom. *Heitwigis Cools* Rectricis Beginaſii Sichemenſis, illud idem Beginaſium erexit in Monaſterium rertiæ Regulæ *S. Franciſci*: couſentienribus, in eandem erectionem, Perſonatus exſtinctionem &c. Decano & Capitulo Eccleſiæ *D. Petri* Lovanienſis tamquam loci Parronis. Anno 1470. idem Epiſcopus de libero conſenſu omnium Sororum ſive Virginnm, accedente etiam licentia eorum omnium quorum intererat, idem Monaſterium ob certas cauſas erexit & tranſtulit in Monaſterium Canoniſſarum Regularium S. Auguſtini; quæ omnia auctoritate Apoſtolicâ ſunt confirmata per *D. Lucam* Sabinienſem Epiſcopum.

Hoc Monaſterium ſubjectum fuit uſque ad ultimas turbas Belgicas Corſendoncanis, quo tempore illud deſeruerunt; factumque eſt ut *Jacobus Boonen* Archiep. Mechl. tamquam Ordinarius illam Subjectionem Corſendoncanis ſubſtraxerit, & ſibi omnem jnriſdictionem aſſumpſerit.

Hodie ex Commiſſione & Conſenſu Archiepiſcopi Mechlinienſis illud Cœnobium adminiſtrar Canonicus Abbatiæ Averbodienſis.

Sichemio adjacet AVERBODIUM Abbatia Ord. Præmonſtratenſis medio milliari ab eo & uno a Dieſthemio in Brabantiæ & Leodienſis agri confinibus, ita ut locus Abbatiæ in Brabantiâ, Conventus in ditione Leodienſi ſitus ſit, adeo ut communi Suffragio electus Abbas, atque a Duce Brabantiæ nominatus, poſt impetratam a Generali Ordinis Præfecto confirmationem a Leodienſi Epiſcopo conſecretur, eique ut Ordinario ſubſit, quo etiam fit ut Abbas Averbodienſis in Comitiis Ordinum Brabantiæ ſuum habeat locum more aliorum Prælatorum: ita qnoque ſimul ac conſecratur fit Eccleſiæ Cathedralis *S. Lamberti* Canonicus, & veteri uſu Comitum Loſſenſium Capellanus & Sigillifer.

Fundata eſt hæc Abbatia ab *Arnulpho* ceu *Arnoldo III.* Comite Loſſenſi ejuſque filio *Ludovico* in *Averbodio* allodio ſuo, honori Virginis Matris & *S. Joannis Baptiſtæ*, in eo collocans Canonicos Præmonſtratenſes ſub Regulâ *S. Auguſtini* a *B. Waltmanno* primo Abbate *S. Michaelis* Antverpiæ, primo Abbate illic conſtituto *Andrea*, ſociiſque *Arnulpho*, *Ludovico*, *Hugone & Noleno*, qui iu Necrologio Averbodienſi primi fundatores dicti.

Quoantem præciſè anno Præmonſtratenſes *Averbodium* immigrarint, primaque Monaſterii injecerint fundamenta, Auctores variant. *A. Sanderus* in Chorographiâ ſacrâ hujus Abbatiæ & memoriæ veteres id factum tradunt anno 1128. Barth. *Fiſen* & ex eo auctor compendii Hiſtoriæ Leodienſis Univerſalis ſcribunt Averbodienſe Cœnobium conditum anno 1131. idqne ex eo credo quod *Arnulphus* Comes in Diplomate mox producendo, non niſi anno 1135. dicat ſe fundaſſe Eccleſiam *S. Mariæ*, Sanctique *Joannis Baptiſtæ* in Averbodio, obtinuiſſeque firmari hanc donationem ab *Innocentio II.* bonæ memoriæ Univerſalis Eccleſiæ Patre noſtro, quod contigit quando anno prænotato Leodii adfuit, & vivæ vocis oraculo ſolum approbavit.

A. Miræus in Chronico Belgico inchoatum ait anno 1133. quem plures ſequuntur, quod ad ea quæ diximus uon reflexerint animum. Diploma Comitis, ne vel Sillabâ imminutum habetur in Cod. Piarum Donat. Cap. XC.

novæ edit. & IV. alia Diplomata hanc fundationem concernentia Cap. XCI. XCII. XCIII. & XCIV., quæ ſic ſe habent.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Reſpectu divinæ miſericordiæ dignum adjudicamus fideles Chriſti famulos debere confovere, & de noſtra abundantia neceſſitatibus eorum concurrere, & eorum inopiam ſublevare: ut cum defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula.

Hinc eſt quod ego Arnoldus Dei gratiâ dictus Comes de Los, cum Lodovico filio meo, Eccleſiam Sanctæ Mariæ, ſanctique Joannis Baptiſtæ in Averbodio, Allodio noſtro fundavimus, & in ea Canonicos Præmonſtratenſis Ordinis, ſub regula B. Auguſtini degentes, collocavimus; quibus omnem terram cum nemoribus, à termino Erdeberghæ uſque ad terminum qui dicitur Ulrepack, cum paſcuis circum jacentibus, liberè conceſſimus.

Eccleſiam etiam de Teſſenderlo, cum decimis & appenditiis, prædictis Fratribus in uſus proprios largiti ſumus. Hanc etiam donationem à patre noſtro univerſalis Eccleſiæ Pontifice bonæ memoriæ Innocentio firmari fecimus.

Ne autem aliquis Succeſſorum meorum hanc noſtram donationem temerè violare præſumat, præſentem Paginam ſigilli noſtri atteſtatione communivimus.

Acta ſunt hæc anno Incarnationis Dominicæ 1135, Indictione XIII, præſentibus liberis hominibus noſtriſque Miniſterialibus, quorum hæc ſunt nomina,

Walterus de Heere,
Cono frater ejus,
Engranius de Los,
Godefridus & Hildefridus fratres ejus.
Eggebertus de Rolenghem,
Oldericus de Bilrewelt,
Helias de Gelmene,
Sebaldus & Conrardus de Gelmene,
Godefridus de Mettencoven,
Robertus de Berloz,
Hugo frater ejus,
Hermannus Buſch,
Hermannus de Bovingen.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei Dilecto Filio Abbati Andreæ ſanctæ Mariæ ſitæ in Averbodio, tuiſque Succeſſoribus canonicè ſubſtituendis, in perpetuum. Piæ poſtulatio voluntatis, effectu debet proſequente compleri, quatenus devotionis ſinceritas laudabiliter eniteſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Eapropter dilecte in Domino Fili, Andreas Abbas, tuis petitionibus clementer annuimus & Eccleſiam Sanctæ Mariæ ſitæ in Erebodio, quam utique nobilis vir Arnulfus Comes, ejuſque conſortes, piæ devotionis intuitu fundaverunt, & ad veſtram ſuſtentationem omnipotenti Domino, pro animarum ſuarum remedio liberè obtulerunt, à termino videlicet Endeberghe, uſque ad terminum, qui dicitur, Ulrepat, cum paſcuis circumjacentibus, ſub protectione Beati Petri ſuſcipimus, & præſentis privilegii paginâ communimus. Statuimus etiam ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona, idem locus in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, Deo propitio, poterit adipiſci, firma tibi, tuiſque Succeſſoribus, & illibata permaneant.

Andreas pro Andrea. Erebodio pro Averbodio.

Adjicimus quoque, ut idem locus ab omni exactione liber maneat, ſicut ab iiſdem fundatoribus ſtatutum fuiſſe cognoſcitur. Nec aliquem præter Epiſcopum habeat Advocatum. Et ut Ordo Canonicus ſecundùm Regulam Sancti Auguſtini, & inſtitutionem Præmonſtratenſis Eccleſiæ, ibi perpetuò conſervetur, ſancimus etiam, ut nemini Fratrum poſt factam in eodem loco profeſſionnem, abſque licentia Prælati ſui, ad alium locum liceat tranſmigrare.

Quod ſi diſceſſerit, & canonicè commonitus redire contempſerit, facultatem nihilominus habeatis, eumdem à divinis officiis interdicere, interdictum verò nullus Epiſcoporum, vel Abbatum, ſuſcipere audeat, vel retinere. Sanè de laboribus quos pro-

propriis manibus, & ſumptibus colitis, decimas exigi prohibemus. De nutrimentis quoque animalium veſtrorum, id ipſum obſervari præcipimus.

Ut autem quietiùs, atque liberiùs manere poſſitis in Omnipotentis Dei ſervitio; auctoritate Apoſtolicâ inhibemus, ne cui Epiſcopo, liceat vos ad ſua negotia, niſi fortè ad Synodum, invitum trahere, vel vocare. Porrò ſepulturam ejuſdem, loci; omnino liberam eſſe concedimus, ut videlicet eorum, qui illic ſepeliri deliberaverint, devotioni, & extremæ voluntati (niſi fortè excommunicati ſint) nullus obſiſtat, ſalvâ nimirum matricis Eccleſiæ canonicâ juſtitiâ, vel reverentiâ. Inter ceteras ejuſdem loci poſſeſſiones Eccleſiam, quæ dicitur Teſſenderlon, nihilominus confirmamus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eumdem locum temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu aliis perturbationibus fatigare; ſed omnia integrè conſerventur, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, commodis uſibus profutura. Si qua ſanè impoſterum Eccleſiaſtica ſecularisve Perſona, hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire temptaverit, ſecundò tertiòve commonita, ſi non congruè ſatisfecerit, poteſtatis honorisve ſui dignitate careat, reamque ſe Divino Judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo Corpore & Sanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat.

Conſervantes autem hæc omnia Omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum ejus Petri ac Pauli benedictionem, & gratiam conſequantur. Amen, Amen, Amen.

* Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus. Datum Laterani per manus Almerici S. Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii XVI. Kal. Maii, Indict. II. Dominicæ Incarnationis anno MCXXXIX, Pontificatûs Domini Innocentii Papæ II. anno decimo.

Ego Alexander, divinà ordinante clementiâ, Dominici gregis in Epiſcopio Leodienſi humilis Cuſtos, ac Proviſor: notum facio, ac ſigilli noſtri impreſſione memoriter tenendum trado, tam poſteris ſequacibus, quàm noſtri temporis Catholicæ fidei cultoribus; quod videlicet Comes Ernulfus de Los, aſſenſu aliorum nobilium participum ſuorum, ſcilicet Ernulfi de Arſcot, Ernulfi de Diſt, Cunonis de Repe, & Radulfi Abbatis Sancti Trudonis, Allodium quod nominatur Averbodo, ad laudem & honorem Chriſti, Domino ibi famulari volentibus dederit pro ſalute animæ ſuæ, & Patrum ſuorum, ut ibi ædificent, & ſemina ſpargant, unde in terra viventium manipulos colligant. *Averbodo pro Averbodium.*

Hoc autem in noſtris diebus ſtabilitum eſt, me teſte, me præſente, temporibus quoque Litherii Imperatoris, Brunonis Archiepiſcopi Colonienſis, Pagani Ducis Lenburgenſis, Godefridi Comitis Namurcenſis. *Litherii pro Lotharii.*

Hujus ſanctionis idonei exiſtunt Teſtes, Steppo, Præpoſitus in Eccleſia Beati Lamberti, ac Archidiaconus; Johannes Archidiaconus; Gilbertus Archidiaconus; Dodo Archidiaconus; Reinerus Archidiaconus; Hermannus Archidiaconus; Alexander Archidiaconus.

Bannum ergo Dei & noſtrum ponimus, ne quis de cetero inſtitutionem præſcriptam infringat; quod ſi quis fecerit, anathema ſit.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritûs Sancti Stephanus divinâ miſeratione Metenſis Epiſcopus, omnibus tam futuris quà præſentibus in perpetuum.

Quia juxta Apoſtolum bonum operari ad omnes commonemur, & debitores ſumus, maximè illis curam beneficentiæ impendendam eſſe non dubitamus, qui relicto fluctuantis mundi præſentis naufragio ad tranquillum contemplationis portum feliciter ſe contulerunt ac in eo anchoram ſuæ ſaluris confixerunt.

Igitur ob remedium noſtrorum peccatorum ſeu omnium Prædeceſſorum noſtrorum vel Succeſſorum, petitione nec minùs Gerardi venerabilis Sanctæ Crucis Cardinalis, tunc etiam Apoſtolicæ Sedis Legati, terram quæ *Averbodium* vocatur, uſque ad hæc tempora ſolis latronum vel prædonum ſpurcitiis, rapinis, ac homicidiis vacantem, in qua cum aliis nobilibus viris, portionem aliquam Eccleſia Sancti Trudonis habuit, conſenſu Radulphi ejuſdem Eccleſiæ Abbatis & Fratrum, Eccleſiæ Sancti Johannis Baptiſtæ, quæ inibi fundata eſt, liberè poſſidendam contradidimus; eo quidem te-

nore, ut Eccleſiæ Sancti Trudonis ſingulis annis in Epiphania Domini, aureum nummum ſive pretium ejus Fratres Eccleſiæ Sancti Johannis ſuperiùs memoratæ perſolvant.

Huic noſtræ traditioni aſſenſum præbuerunt Advocati prædictæ Sancti Trudonis
* Duras. Eccleſiæ, Walerammus Dux & Marchio Lotharingiæ, & Giſelbertus de * Durato.
Ut autem hæc rata & inconvulſa jugiter permaneant, præſentem paginam conſcribi juſſimus, ſigilli noſtri impreſſione roboratam.

Teſtes quoque hujus rei adhibiti & advocati ſunt, prædictus Cardinalis Gerardus,
* Moha ut puto, prope Huyum. Bruno Colonienſis Archiepiſcopus, Epiſcopus Albero Leodienſis, Andreas Trajectenſis, Nicolaus Cameracenſis. Comites Godefridus de Namuco, Arnoldus de Los, Walerammus Dux, Giſelbertus de Duraco, Lambertus de Monte * Acuto.

1136. Actum anno Incarnati Verbi milleſimo centeſimo, xxxvi, Iodictione xvi. In nomine Domini feliciter Amen.

Ego Raduardus Curiæ Imperialis Capellanus, vice Cancellarii Metenſis recognovi.

PHILIPPUS Dei gratiâ Colonienſis Archiepiſcopus, dilectis in Chriſto Fratribus, STEPHANI Abbati, & toti Conventui in AVERBODIO . . . . . Domum veſtram in Averbodio, quam licet poſſeſſione tenuem, devotione invenimus locupletem, in protectione noſtra ſuſcipimus.

Nominatim autem Jus patronatûs Eccleſiæ de *Teſſenderlo*, à Comite de Los vobis
Teſtel Keyſert-boſch. collatæ, ſimiliter jus Eccleſiæ de *Thoſtolt*, item quidquid pertinet ad curiam veſtram de *Cheiſerbuch*, item beneficium quod contulit vobis GERARDUS Comes de Los in *Teſſenderlo*, præſentis ſcripti patrocinio confirmamus. Datum in Averbodio, Pontificatûs noſtri anno decimo octavo.

Inter cæteras laudes Abbatiæ Averbodienſis non minima eſt duplicem quaſi fœtum ex eâ natum, Virilem unum *Montis S. Joannis* vulgo *St. Jans-Bergh* apud Maſeycam ditionis Leodienſis oppidum. Verum iniquitas in novellam hanc plantationem atrociſſimè ſævit, bis namque a malevolis incenſa, in cineres abiit & plane periit, Abbate cum ſuis Averbodium reverſo, Alter fœtus felicior magiſque vitalis fuit. Eſt is illuſtre Monialium nobilium Monaſterium in Comitatu Hornano apud Ruremondam Geldriæ Urbem ſitum vulgo *Keyſers-Boſch* latinè Cæſareum nemus nuncupatum, quod primitus fuit propè Averbodium, inde anno 1200. ab *Engelberto Hornano* Domino mirum in modum auctum ad Nemus Cæſaræum id eſt *Keyſer-Boſch* tranſlatum eſt, ubi in devotione maximè floreſcit & regitur per Præpoſitum conſtitutum ab Abbate Averbodienſi.

Poſt decurſu temporis Diſciplina Regularis in eodem Monaſterio per tumultus Belgicos, ac depopulationes collapſa fuerat, eam *Valentinus* Averbodii Abbas XXXIII. anno 1618. adductis ex Parthenone de *Gempe* propè Lovanium Monialibus ejuſdem inſtituti, in priſtinum vigorem illud reſtauravit ſub firmâ clauſuræ Regularis cuſtodiâ, atque in eo Religionis Zels dictum Monaſterium fideliter perſeverat.

Cæterum ut revertamur unde digreſſi ſumus. In Averbodio noſtrâ ætate *Servatius Vaes* XXXV. Abbas, Illuſtrem Neo-Baſilicam, maximo ſumptu conſtrui fecit, & ad culmen perduxit.

ABBATES AVERBODIENSES.

I. B. ANDREAS inter Beatos refertur, ipſo procurante ac dirigente fundata fuit Abbatia in Monte *S. Joannis* prope Maſeycam, quæ brevi poſt interiit. Obiit Ao. 1139.

II. B. STEPPO obiit Anno 1189.

III. Si-

III. Sibertus. circa annum 1200. Cœnobium Monialium Ord. Præmonſtr. ex Sylvâ Averbodianâ, tranſtulit in Villam ſui Monaſterii, vulgo *Keyſers-Boſch* in tractu Hornano, quod hodiè ibidem floret. Obiit Anno 1202.

IV. Alexander. Mortuus Ao. 1206.

V. Eggericus. Vivis exceſſit 1210.

VI. Godefridus. Vir magnæ auctoritatis apud *Henricum I.* Lotharingiæ ac Brabantiæ Ducem, & *Ludovicum* Comitem Loſſenſem. Obiit Ao. 1215.

VII. Balduinus qui multum familiaris fuit S. Martyri *Engelberto* Archiepiſcopo Colonienſi. Obiit anno 1226.

VIII. Robertus. Obiit anno 1238.

IX. Joannes de Bossuit de Thestelt. Obiit Anno 1258.

X. Walterus de Wesemale ex Illuſtri familiâ Dynaſtarum de Weſemale. Obiit Ao. 1270.

XI. Godefridus de Thestelt. Obiit Anno 1274.

XII. Joannes de Tieloonck. reſignavit Ao. 1279. Dein obiit Anno 1297.

XIII. Otto de Lovanio. 1289.

XIV. Joannes de Rotselaer. ex Abbatia *S. Michaelis* Antverpiæ Paſtor in Corſel, exinde electus Abbas; reſignavit Ao. 1304. & ſupervixit uſque ad annum 1308. numeratur apud *C. Butkens* inter Nobiles ſub *Joanne II.* Duce Brabantiæ.

XV. Joannes Quistwater. A Lovanio ex Proviſore electus Abbas. Obiit Ao. 1311.

XVI. Joannes Lovaniensis dictus *Piſtorius*. Obiit Anno 1354.

XVII. Reynerus de Arscot. 1356.

XVIII. Arnoldus de Venlo. Ex Paſtore in Venlo, electus Abbas. Obiit Anno 1360.

XIX. Henricus de Winckele. Obiit Anno 1369.

XX. Arnoldus Tuldenus. 1394.

XXI. Joannis Multorius ab Herlaer, ex Commiſſione *Joannis de Bavaria* Epiſ. Leod. anno 1394. viſitat Corſendoocam, cum recens fundaretur, & primos Religioſos ad habitum & profeſſionem recipit. Obiit Ao. 1422.

XXII. Daniel Laeckman. Obiit Anno 1441.

XXXIII. Joannes Baudewyns S. T. D. ex Abbatiâ *S. Nicolai* Furnenſi, intimus Conſiliarius *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ, Brabantiæ &c. *Eugenio IV.* Papæ admodum familiaris. Fuit Vicarius Generalis Circariæ Brabantiæ. Anno 1454. impetravit a *Nicolao V.* Papâ mitram & pontificialia ſibi & Succeſſoribus, reſignavit Anno 1458. & ſupervixit uſque ad annum 1460.

XXIV. Arnoldus vanden Valgaet, abdicavit dignitatem Anno 1482.

XXV. Bartholomæus vanden Valgaet. Obiit Anno 1501.

XXVI. Godefridus vander Schaeft J. U. L. Mortuus Anno 1532.

XXVII. Dionysius vander Schaeft J. U. D. Succeſſit Patruo. Obiit Ao. 1541.

XXVIII. Paulus Gielmans ex Proviſore electus Abbas obiit Ao. 1543.

XXIX. Hieronymus Fabri, vulgo *Smets*. Obiit Anno 1546.

XXX. Mathæus Fullonius, Vernaculè *Svolders* ex pago de Rethy. Obiit Ao. 1565.

XXXI. Ægidius Heyns Fundator Collegii Præmonſtratenſis Lovanii præcipuus auctor. Obiit Ao. 1574. Vacavit ſedes ob turbas Belgicas uſque ad annum 1585. quo electus.

XXXII. Arnoldus vander Heyden, Haſſelenſis ex Priore creatus Abbas. Obiit Dieſtæ Anno 1588. quo propter graſſationes militum cum ſuis Religioſis refugerat; ſepultus ibidem in Eccleſia *S. Sulpitii* ante aram Principem.

XXXIII. Matthias Valentini, ex pago Corſel. Monaſterium ab Hiſpano milite exuſtum Anno 1594. reparavit, ad quod ab exilio Dieſthemienſi ſuos reducit Anno 1604. rem domeſticam in temporalibus & ſpiritualibus reſtauravit & auxit. Obiit anno 1635.

XXXIV. Nicolaus Ambrosii, antea Præſes Collegii Præmonſtratenſis Lovanii. Obiit Anno 1647.

XXXV. Servatius Vaes, ex Priore electus Abbas, inſignem Neo-Baſilicam ſuæ Abbatiæ magno ſumpto exſtruxit & perfecit. Obiit ferè Nonagenarius poſtquam annis 50 præfuiſſet. Anno 1698.

XXXVI. Stephanus vander Steghen, ex Paſtore de Venlo creatus Abbas; inauguratus die 15. Junii 1698. totam fere Abbatiam renovavit. Hodie laudabiliter præeſt.

THESTELT ad Demeram fluvium inter Dieſthemium & Arſcotum medio itinere, Diſtrictus Arſcotani, Dominium ejuſdem Ducis qui modo Dux Arembergiæ.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Petrum* Apoſtolorum Principem, olim una Eccleſia Parochialis cum Miſſelbrouck, uti ante diximus cum de eo pago egimus. Res ſacra adminiſtratur per Canonicum Religioſum Abbatiæ Averbodienſis Ord. Præmonſtr. cui hæc Cura Paſtoralis incorporata eſt, & ad quam Patronatus ſpectare dignoſcitur.

Decimas Univerſas hic loci poſſidet præfata Abbatia, & Parocho datur annuè competentia.

THIELT B. MARIÆ. Vernaculè *Onſe Lieve Vrouwe van Thielt*, primo lapide cum dimidio ab Arſcoto, Dominium Diſtrictus Sichemienſis, gentis Naſſoviæ.

Eccleſia ob ſacram Deiparæ Iconem miraculorum gloria illuſtris & copioſo peregrinorum adfluxo, viſitatur ab iis qui purulentis, iiſque albicantibus ulceribus inſtar lepræ infecti ſunt.

Subeſt hæc Parochialis quoad rem ſacram & munia Paſtoralia Abbatiæ Gertrudanæ Lovanii, cujus inſtituti Canonici ſolebant ad curam animarum & rem divinam ablegari, & ad quam Abbatiam ſpectat hujus pagi decima.

Hodiedum hæc Cura Paſtoralis per Sacerdotem ſecularem de Clero adminiſtratur eique annuè a præfatâ Abbatia præſtatur competentia.

THIELT B. MARTINI altero lapide a Dieſthemio viâ qua itur Lovanium, Præfecturæ Sichemenſis. Dominium gentis Naſſoviæ.

Eccleſia ut nomen indicat *S. Martino* Epiſc. inſcripta eſt. Patronatus eſt Abbatis Heyliſſemenſis, cujus Abbatiæ Canonici hanc curam Paſtoralem adminiſtrant.

De-

Decima Univerſa ſpectat ad hujus Eccleſiæ ſacrum miniſtrum.

WAENROY *ſive Wanrode* inter Dieſthemium & Thenas a qua diſtat tertio ferè lapide, Diſtrictus Sichemenſis. Dominium gentis Naſſoviæ.

Eccleſia ſacra eſt *S. Bartholomæo* Apoſt. cujus Patronatus ſpectat ad Abbatiſſam Lintrenſem Ord. Ciſterc., quæ ceſſit ad certum annorum ſpatium ſuas quas illic poſſidebat decimas; ſexta earum pars ſpectat ad hanc Eccleſiam. Commendator etiam de *Beckevoort* nuperis annis ceſſit ſuas quas hic poſſidebat decimas Parocho.

WEBBECUM olim *Wicbecum*, appendix oppidi Dieſthemienſis, verum nihil cum eo commune habet, niſi quod a Duce noſtro *Henrico I.* anno 1215. *Arnoldus III.* Dominus de Dieſt obtinuerit Advocati jus, reliquum Trudonenſis Abbatiæ vetus peculium & a S. Trudonis patre *Wicboldo*, profectum qui & in Eccleſia hujus loci ante mille annos tumulatus eſt & pagus nomen obtinuit, cujus putatur fuiſſe patrimonium, & hæreditas.

Eccleſia inſcripta eſt *S Trudoni.* Ejus Patronatus ſpectat ad Abbatiam præfatam *S. Trudonis*, cujus Abbas hic loci Dynaſta eſt.

Decima eſt tripartita, cujus una triens ſpectat ad Parochum, altera triens ad fabricam hujus Eccleſiæ, & reliquam dividunt menſa S. Spiritus Dieſthemienſis & Monaſterium Virginale Vallis Marianæ Ord. Canon. Reg. *S. Auguſtini* ibidem.

Sub hac Parochia eſt Capella Mariana in vico de *Aſſent* in quâ diebus ſacris Sacellanus ſacra peragit.

Item ſub eâ anno 1323. extructa fuit altera Capella, Mariana dicta ad Altam Vineam ſub Patronatu præfati Abbatis, ubi plurima interceſſione Virginis Deiparæ fuêre obtenta beneficia; verum hæc Capella in turbis Belgicis exuſta eſt, cujus rudera & veſtigia ſolummodo hodiè ſuperſunt. Bona hujus Capellæ hodie poſſident Capellani *S. Sulpitii* Dieſthemii oriundi.

Hæc miraculoſa Deiparæ imago præfatæ Capellæ, quæ olim etiam impias iconoclaſtarum manus effugit, delata eſt ad Eccleſiam *S. Sulpitii* Dieſthemii atque illic viſitur & colitur ad ingreſſum Chori.

Denique ſub hac Parochiâ olim fuit Beginarum Curia Dieſthemienſis, ſed ab eâ dein ſeparata & diſmembrata eſt per *Arnulphum IV.* Dynaſtam de Dieſt Anno 1252. uti ante dictum.

WEERSBEKE altero lapide a Dieſthemio, Diſtrictus Sichemienſis. Dominium gentis Naſſoviæ.

Eccleſia tutelarem colit *S. Quirinum* Mart. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatem Heyliſſemenſem Ord Præmonſtr. qui e ſuis Canonicis Religioſis ſolet huc ablegare hujus Eccleſiæ ſacrum miniſtrum, qui percipit univerſam hujus pagi decimam.

FINIS DECANATUS DIESTHEMIENSIS.

HISTORIA

SACRA ET PROFANA

ARCHIEPISCOPATUS

MECHLINIENSIS.

DECANATUS LEEUWIS S. LEONARDI.

LEEUWA S. LEONARDI Caput hujus Decanatus, Belgicè *Sout-Leeuw.* dicta ex eo quod aqua loci ſalſugiuem quamdam exhalet. Vocatur autem *Leeuwa S. Leonardi* ad differentiam alterius *Leeuwæ S.Petri*, quod Mouicipium eſt infra Bruxellam io Hannoniæ finibus, a Leooibus ot apparet oomen habens, duabus infra Thenas milliaribus ad Getam rivulum, qui haud longe ab uppidu iu Getam iufluit oppidum. Olim adverſus Leodienſes propugnaculum, vario marte ſæpe expugnatum eſt. Primo cum anno 1213. illud *Hugo* Epiſc. Leodienſis expugnavit, ſpoliavit & iocendit anno 1356. Flandriæ Comes illud ſubegit, ſed mox Duci ſuo reſtitutum. Annu 1382. illud exules & proſcripti Luvanienſes uppreſſeruut &c. Sed ſemper & mox Duci ſuu reſtitutum.

Quoad rem ſacram unicam habet Parochialem Eccleſiam *S. Leonardo* dicatam, io quâ magnâ populi devotiuue & frequenti peregriuorum coucurſu colitur hic Divus. Maxima ſulemuitas cum publicâ ſupplicatioue in hoc oppidu eſt feriâ 2. Pentecuſtes.

Ad hauc Curam Paſtoralem uomiuant alternis vicibus Abbas Vlierbacenſis, & Capitulum S. Dionyſii Leodii.

Olim hic luci Paruchialis fuit Eccleſia *S. Sulpitii* extra civitatem iſto ævo ſita, qoæ aunu 1353. data fuit Religiuſis Schularibus ab Abbate Vlierbaceuſi & Capitulo S. Dionyſii præfato. Auctu deiu ánno 1231. urbis ambitu, tranſlata fuit Parochialis iu ædem *S. Leonardi*, quæ ex collatitiâ ſtipe & & Eleemuſyuis accurreutium ad famam miraculurum interceſſioue iſtius Divi patraturum aucta & multum exurnara eſt.

Iu eâ XII. Canunicorum Cullegium, quod ex fuodatis ſenſim Capellis aucturitate *Adolphi a Marca* Leodieuſis Epiſc. cunſtitutum eſt auuo 1338. Hujus Capituli Canunicatus VIII. couferunt præfati, Abbas Vlierbaceuſis & Capitulum S. Dionyſii Leodii alternis vicibus. Decanatum & Canturiatum confert Capitulum hujus Cullegiatæ.

Decima eſt rripartira, cujus duæ trientes ſpectaut ad hoc Capitulum, altera triens ad priurem Schularium in hoc uppido, quas decimas præfatum Coeno-

no-

Digitized by Google

nobium obtinnit ab *Henrico II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce.

In Diplomate erectionis hujus Collegiatæ inveſtitus (ita Præpoſitus & Curator vocabatur) manſit & inveſtituræ annexus eſt Canonicatus, ademptaque animarum cura, quæ in Plebanum tranſlata eſt cum unione Canonicatus per hæc verba in Diplomate expreſſa. „ Et Inveſtitus ipſe eoſdem fructus,
„ redditus, proventus & obventiones dictæ inveſtituræ, quos hactenus per-
„ cipere conſuevit, percipiet impoſterum cum integritate abſque aliquâ ſui
„ diminutione facienda, & nihilominus exoneratus erit cura Parochiæ, &
„ ipſe Plebanus eam geret."

Huic Plebaniæ (uti mox dictum) annexus eſt Canonicatus & beneficium incorporatum *B. Mariæ* in *Beets*, deinde aucta fuit competentia per ſententiam Proviſionalem Senatus Brabantiæ anno 1646. & per definitivam anno 1650. ad 118. florenos annuè, 18. Haſt. Silig., & 48. Halſt. Speltæ quam competentiam Capitulum & Prior Scholarium annuè Plebano ſolvunt.

In hoc oppido eſt Capella Clericorum noſtræ Dominæ, olim XIII. Eccleſiaſticis, totidemque Secularibus conſtans Præbendatis, fundata anno 1297. nunc ad numerum octonarium redacti ſunt. Hac Capellâ dirutâ officia divina peraguntur in Eccleſiâ Collegiatâ..

Eſt inſuper *Prioratus* magni olim nominis, Ordinis Vallis Scholarium *S. Auguſtini*, inchoatus anno 1232. Priores hujus Monaſterii ſingulis trienniis eliguntur, & Prior electus a Principe confirmatur. Hi Religioſi inſtitutores dein fuêre Cœnobii Vallis Scholarium olim extra, modo in Urbe Mechlinienſi, vulgo *Hanswyck*, anno 1288.

Dum borum Monaſterium in Caſtrum tunc exſtructum verſum eſt anno 1673. Religioſi ad Refugium Heylıſſemenſe miſſi ſunt, in quo hactenus ſtabilem ſedem fixerunt.

In hoc oppido item eſt Cœnobium Beggardorum tertiæ Regulæ *S. Franciſci*, Capituli Zepperenſis membrum, fundatum anno 1397.

Alterius ſexus eſt ampla Beginarum Curia ex Symbolis & collectis piorum fundata circa annum 1327. extra urbis ſepta. Cum adhuc ſtaret extra oppidi muros anno 1577. ipſis feriis S. Apoſtoli *Petri* fuit incendio deformata; dein intra oppidi ſepta tranſlata.

Eſt & Cœnobium Gryſearum ſororum de *Betania* fundatum anno 1477. 18. Julii ex Collegio Virginum de *Cruyſalen*, quod fundum & domum in hunc finem inter civitatis fines emit de conſenſu *Joannis de Horne* Epiſc. Leod. anno 1487. Et cum per annos tres fundatrices ob bella hûc confugerant, nonnullis ad fundandum relictis ad propria redierunt. Dein eis ſe aſſociarunt Virgines Religioſæ de *Boſch* pagi de Heelen.

Supervenientibus deinde Turbis Belgicis, multum cum inopiâ luctatæ ſunt. Anno 1618. vocatæ per Superiores Eccleſiaſticos & Civiles ſunt quædam Gryſeæ ſorores Thenis, quæ certis conditionibus ad curandos ægros Leeuwis moratæ ſunt. Anno 1652. ſedem fixerunt Gryſeæ Sorores prope portam Trudonenſem, ibique nidificantes dum anno 1672. fortalitia extenduntur, propriis ædibus depelluntur. Hæ Religioſæ denique ad domum Refugii Abbatiæ de Lintris deſtinantur, quæ domus cum horto; cum omnibus pervia erat, ſucceſſu temporis pariete hortus munitur, & a paucis annis exſtructa eſt nova Eccleſia, ipſumque Monaſterium reſtauratum & ad debitam formam redactum eſt.

In Suburbano portâ Trudonopolitanâ in conſpectu oppidi ſtagnum eſt 100. ferè paſſuum, & in vicino Sacellum Virginis *Mariæ* vulgo *Onſe Lie-*

ve Vrouwe op den Oſſen-wegh, latinè Diva Virgo viâ Bovinâ, ex eleemoſynis peregrinorum erectum anno 1536. quod longè latèque admodum celebre ob miraculoſam in eo Deiparæ imaginem, ad & per quam frequentiſſima diverſarum curationum beneficia, fidelibus olim hodieque exhibita. Hoc Sacellum bellorum injuria ferè dirutum nuper piorum eleemoſynis reſtauratum eſt, quod per Scholares Religioſos Leeuwenſes curatur & adminiſtratur, ibique domus quam inhabitat Religioſus hujus inſtituti, proventus per Magiſtratum Leeuwenſem adminiſtrantur.

BEETS latinè pagus *Bethaſiorum*, prope Halenum oppidulum, locus magnæ extenſionis, Præfecturæ Halenſis, Getæ fluviolo adjacet ad limitem Eburonicum. Hanc Dynaſtiam circa annum 1600. obtinuit *Renerus Rens*, & *Maria Splentes*, circa annum 1640. *N. Preſton*, cui ſucceſſit *N. Gys*, hodie Dominium *N. Richemans* jure uxorio Dominæ *Gys*.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Paulum* Gentium Apoſtolum. Ad curam Paſtoralem præſentat alternis vicibus Abbas Vlierbacenſis & Capitulum *S. Dionyſii* Leodii, uti & ad Beneficia & alia.

Decimarum majorum participes ſunt pro tertia parte Capitulum *S. Petri* Lovanii, pro altera tertia Abbatia de Rotthem & reſtante tertiâ Abbas Gertrudanus & Vlierbacenſis. Paſtor percipit omnium ſextam; inſuper præfato Abbati Vlierbacenſi ſoli competunt decimæ in Vico de *Auraen*; item ei competit medietas decimæ Silveſtris; alteram habet Capitulum præfatum *S. Dionyſii*. Decimam fœni obtinet præfata Abbatiſſa de Rotthem. Hæc Abbatia obtinuit has decimas anno 1304. partim donatione *Theodorici de Anderane*, partim emptione a *Theodorico* & *Arnoldo* filiis præfati *Theodorici de Anderane* Anno 1318. Utrumque Diploma recitat *A. Miræus* in Diplom. Belg. Lib. I. cap. 98. & 99. novæ edit. Decimam agnorum & anſerum habet Paſtor ſolus in vicis *Auraen*, *Waelſeyck*, *Borckelen*, *Vinckepoel*, & *Elſmere*, in aliis pagi partibus habet Paſtor undecimam, Abbatiſſa de *Rotthem* vigeſimam ſecundam. Matricularius decimas percipit tam in terris, quam in Sylvis Paſtoris.

Ad laudem hujus Parochialis facit, quod in eâ Parochi munus geſſerit ab anno 1620. *Godefridus Wendelinus* Vir in omni litterarum & præſertim Mathematicis diſciplinis ad miraculum excultus; exinde anno 1633. Hercanæ Eccleſiæ Parochus, tandem Condarenſis in Hannoniâ Canonicus, ac denique Tornacenſis, ac ejuſdem Diœceſis Officialis, qui ibidem plenus dierum obiit Anno 1660.

BUNGEN alias *Budingen* ad Getam fluviolum medio milliari a Leeuwis, Præfecturæ Cumpricenſis. Poſſedit hoc Dominium jure pignoratitio anno 1633. *Antonius a Burgundia* alias *Snetlant*. Acquiſivit illud emptione abſolutâ a *Philippo IV.* Hiſp. Rege anno 1648. die 13. Decembris *N. de Longin*, in quâ familiâ perſeverat.

Eccleſia ſacra eſt *S. Cyriaco*. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatem Vlierbacenſem & Capitulum S. Dionyſii Leodii alternis vicibus nominantes, obtinetque majores decimas, minores Abbas Vlierbacenſis, Abbatiſſa de Rotthem, & Archipresbyter diſtrictus Leeuwenſis jure incorporati beneficii in Sacello *de Boſch* in pago de Heelen. Ibidem extat Capella *D. Petro* ſacra ſub vico de *Hoogen* in qua fundata, miſſa hebdommadaria feria VI. celebranda, pro quâ terræ & ſylvæ in fundationem relictæ.

Hæ ambæ Eccleſiæ olim fuerunt quartæ Capellæ Parochiæ de Leeuw.

DOR-

DORMAEL INFERIUS Vernaculè *Neer-Dormael*, ſecundo milliari a Thenis verſus agrum Leodienſem, Præfecturæ Getenſis. Dominium nuper gentilium de *Brouxelles* in Urbe Mechlinienſi titulo emptionis abſolutæ a *Philippo IV*. Hiſp. Rege anno 1648. die 7. Decembris.

Hodie illud Dominium poſſidet *N. Aceloos* Mercator Vervecum in Lintris Superioribus reſidens.

Eccleſia inſcripta *S. Martino* Epiſc. Patronatum ejus obtinet Dynaſta & familia *Gooſens* alternis vicibus nominantes, uti & ad Beneficium B. M. V. fundatum in hac Eccleſiâ; ſed ad Beneficium *D. Martini* in eadem Eccleſia nominat Paſtor.

Decima eſt tripartita, quarum una triens ſpectat ad Abbatiſſam de *Weer*, altera ad Commendatorem de Chantrain, & altera reſtans ad Parochum, qui inſuper recipit annuè quoddam ſupplementum competentiæ granorum ab Abbate *S. Trudonis*, ratione cujuſdam diſtrictus vicini pagi de Haelmael agri & Diœceſis Leodienſis, qui ſubeſt in Spiritualibus huic Parochiæ.

In hoc pago olim fuit Sacellum B. M. V. ſed injuriâ bellorum a non pauco tempore dirutum. Ibidem ejuſdem tituli Beneficium fundatum, ad quod nominat Paſtor.

DORMAEL SUPERIUS Vernaculè *Op-Dormael*. Municipium & Vice-Comitatus in limite ultimo Leodienſi & olim magni nominis pagus. *Vicecomitatus.* Arcem habuit ſpectabilem, cujus Schema exhibetur in Annalibus Genealogicis familiæ de *Lynden*, *C. Butkens* Lib. VII. quæ in fine ſeculi XVI, hic principabatur; aſt injuria temporum & bellorum jacet in ſuâ ruinâ ſepulta. Hoc Dominium Anno 1562. obvenit tabulis emptionis a *Joanne* Marchione de Berghes *Theodorico de Lynden*, dein venditum a *Georgio de Lynden* *Joanni Drencwaert* ærarii Regii Theſaurio generali anno 1582. qui obiit Anno 1606, inde fuit gentilium de *Brouxelles* in Urbe Mechlinienſi titulo ut ſupra. Hodie idem Dynaſta qui in Dormael inferiori.

In Choro Eccleſiæ Collegiatæ *D. Petri* Lovanii exſtat lapis Sepulchralis Theodorici de Lynden cum hac inſcriptione.

Hier leght begraven den Edelen ende Erenfeſten Heer Dierick van Lynden, **Ridder / Erfborgrave van Dormael etc. hy ſterft int Jaer ons Heeren** M. D. LXVI. **ſtil. Brabant den** V. **April.**

Ende die Edele Vrauwe Marie van Elderen, **ſyn Huysvrauwe / die ſterft** M. D. . . . .

Ende Joncker Coenraerd van Lynden, **haere beyder Soone / die ſterft anno** M. D. LXIII. V. **Julii. Bidt voor de Zielen.**

In Eccleſia Parochiali Oppidi S. Trudonis exſtat lapis ſepulchralis *Georgii de Lynden* cum hac Epigraphe.

Cy giſt le noble & genereux Seigneur Meſſire George de Lynden *Chevalier Vicomte de haut & bas Dormael, en ſon vivant Droſſart & ſouverain Officier du pais de Montenaken, & Majeur Souverain de la ville de ſainct Truyen, qui treſpaſſa le vingt & deuxieſme jour de Janvier de l'an Mil cincq-cents quatre-vingt & douſe, & Dame* Marie Nicolay de Hemſdyck *ſon epouſe que treſpaſſa.* . . . . .

Mechliniæ in Choro Eccleſiæ FF. Minorum exſtat marmoreum Mauſoleum ad partem borealem *Jacobi de Brouxelles* & *Philippi Daneels* cum hac inſcriptione.

Monumentum Virorum.

Jacobi de Brouxelles, Vicecomitis hæredit. de Dormael, Toparchæ Superioris & Inf. Dormael, Grandrein, Rymenam, Giſſendam, Heysbroeck. &c.	Philippi Daneels Equitis Aurati, Baronis de Attenrode, de Wevere, Hautem &c. urbis & Provinciæ Mechlinienſis Prætori.

Hoc amplius etiam cælo ut nobiles eſſent, Deo juſtitiæ vixêre; immortui vero 21. April. An D. 1652. ætat 41. 23. Nov. Ann. D. 1660. ætat. 42. Quid naturam incuſes beneficii genus eſt citius evolare hinc poſſe, qui in libertatem filiorum Dei reſolvimur. Crede Viator bene his precare.

Utrique conjugi.

Illuſt. Eleonora Oem nominat. Loc. Domina poſuit.

Eccleſia quæ ſacra fuit *D. Petro* totaliter eſt diruta, & ſolum ſuperſunt parietinæ. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatem *S. Gertrudis* Lovanii, & longo temporis tractu adminiſtrata fuit hæc cura Paſtoralis per Canonicos hujus Abbatiæ; at modo deſervitur a Parocho Dormael inferioris, cui præfatus Abbas ceſſit omnes ſuas decimas quas in hoc loco percipiebat.

Olim hæc Parochia fuit quarta Capella de Neerlanden.

GUSSENHOVEN ad Getam fluviolum uno fere milliari a Leeuwis Præfecturæ Getenſis Dominium N. van *Aſch* Scabini dein Quæſtoris Urbis Bruxellenſis.

Eccleſia patronum colit *S. Lambertum* Tungrenſem Epiſc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Laurentii* Leodii, cui competit media pars decimarum; reliqua media pars portio Parochi eſt.

Huic Parochiali anno 1619. unitus eſt Hespen Inferius Dominium præfati N. van *Aſch*, cujus Eccleſia *S. Martino* ſacra eſt & Secundariè *S. Antonio* cum Indulgentiis Anno 1716. a *Clemente XI.* Papa concesſis.

Pa-

ERRATA

TOM. I.

PAg. 2 linea 4 neque qui, lege quique. p. 3 lin. 44 donationem adde poſt viſ. p. 4 lin. 24 Epiſcopo adde &. p. 5. lin. 9 utut l. ut iis. ibid. lin. 30 dixiſſe l. dixiſſe conſtet. p. 6 lin. 37 ob l. ab. p. 7 lin. 31 vicinis l vicis. p. 8 lin. 30 & perſtitére l. & hi. p. 13 lin. 19 divendere l. divenderet. p. 18 lin. 23 dele in Hiſpaniam nuptiarum cauſâ proficiſcens. p. 20 lin. 33 Deciſ. adde III. p. 21 lin. 48 STALIUS l. STALINS. p. 22 lin. 41 notam l. notum. p. 24 lin. 5 ſubterfuerit l. ſubfuerit. ibid. lin. 10 fuerint l. fuerunt. p. 35 lin. 10 & l. eſt. p. 36 lin. 37 Malayla l. Malayſa. ibid. lin. 51 Hevera l. Havera. p. 39 lin. ultimâ Herria l. Hevria. p. 42 lin. 5 Canonicali adde Atrebatenſi. ibid. lin. 16 eode l. eodem. ibid. in fine ea l. &. p. 44 lin. 3 Incolarum adde exſtrui. ibid. lin. 45 undatum l. nudatum. p. 45 lin. 3 LIII. l. LII. ibid. lin. 5 LIX: adde extenſi. p. 49 lin. 5 cæmitariu, l. cemiterii. ibid. lin. 10 Rumoldi l. Stephani. p. 50 lin. 36 Biſuhtinum l. Biſuntium. ibid. in eadem lin. non adde in. p. 51 lin. 2 H. l. A. ibid. lin. 11 & id genus morborum l. aliiſque morbis hujuſmodi. p. 52 lin. 14 eo l. ſe. p. 53 lin. 26 rexerit l. ſurrexit in iras. p. 54 lin. 24 qua ea l. quæ ab. ibid. lin. 39 verius l. verus. p. 55 lin. 34 Diœceſis, adde in XI. Decanos. ibid. in fine Iſabella l. Iſabellæ. p. 56 lin. 9 depoſitos l. deſolatos. ibid. lin. 27 Begerbruch l. Beyerlinck. ibid. lin. 18 ejus l. ejuſdem. p. 57 lin. 21 ob hæreticos l. ab hæreticis deceptos. p. 58 lin. 13 aliaque l. aliaque per. ibid. lin. 42 opportunè l. importunè. p. 59 lin. 27 ſive l. ſine. p. 60 lin. 45 qualem l. quale. p. 62 lin. 19 requies, adde chara utique. p. 64 lin. 50 quod l. quos. p. 65 linea 10 regulariter l. regaliter. p. 68 lin. 50 huic l. huc. p. 69 lin. 19 adminiſtrandum l. ad miniſtrandum. p. 71 lin. 31 tumultos l. tumultus. p. 72 lin. 26. undata l. nudata. p. 73 lin. 19 Andomarenſi l. Audomarenſi. p. 75 lin. 28 ſummu Prætore, l. ſummum Prætorem. p. 78 lin. 10. ut adde nec. p. 81 lin. 14 inſtitutis l. inſtitutus. ibid. lin. 21 eorum l. earum. ibid. lin. 29. eorum l. earum. p. 82 lin. 10 altario l. altari. ibid. lin. 31. conjuges l. conjugibus. ibid. lin. penultima, Sylvæducis l. Sylvaducis. p. 83 lin. 8 eorum l. earum. ibid. lin. 24 iſtæ l. iſti. ibid. lin. 29 eorum l. earum ibid. lin. 40 qui l. quas. ibid. lin: 44 decantare l. decantari. p. 84 lin. 3 & l. ex. p. 85 lin. 14 ad l. de. ibid. lin. 33 non tam, adde religioſè. p. 86 lin. 2 1574 l. 1578. p. 87 lin. 27 memorari l. memorati. p. 89 lin. ultima autem, addæ hæ. p. 92 lin. 2 Officialis l. Archiepresbyteri. p. 93 lin. 5 habuit, l. habuiſſe. ibid. lin. 30 omiſſus. In eo vetus prætorium vulgo *Ten Steene* olim Principis Mansfeldici hodie ſpectans ad gentem *De Brouckhoven*. p. 94 lin. 37 Chartularia, l. Chartulario. ibid. lin. 46 quoqun l. quoque. p. 95 lin. 26 vide addenda in fine Tom. II. pag. 310. p. 96 lin. 4 fundatum l. fundata. p. 97 lin. 2 poſſidetque eo jure l. quod hic poſſidet potiorum. ibid. lin. 22 eſt l. ſit. ibid. lin. 38 ambulationibus l. amænitatibus. ibid. lin. 43 156 l. 1560. p. 98 lin. 47 jure l. juri. p. 99 lin. 36 Sextarius l. Sextariorum. p. 102 lin. 11 qui l. obtinetque illud. p. 105. lin. 35 ſuperſtes l. ſuperſtite. ibid. lin. 38. Blavenſi l. Blanenſi. p. 108 lin. 23 in ephimeribus, l. ephemeridibus. p. 111 lin. 19 eorum l. earum. p. 113 lin. 18 eſt l. ſit. ibid. lin. 21 quæ majores decimæ vocantur, reliqua earum l. quæ major decima vocatur, alia decimæ pars. p. 114 lin. 28 durante l. durans. p. 117 lin. 46 Bornhemienſem, adde Abbatiam. p. 118 lin. 35 inſerti l. inſecti. p. 119 lin. 7. ripiam l. ripam. p. 120 lin. 22. in hoc loco, adde præſertim. p. 129 lin. 35 celebrandas l. celebrandi. ibid. lin. 36 Paſtor, adde cum Rectoribus Eccleſiæ. ibid. lin. 41 Sacellum, adde eſt. ibid. lin. ultimâ poſidet l. poſſidet. p. 131 lin. 12. afferre, adde poterit. ibid. lin. 26 Camaracenſis, l. Cameracenſis. ibid. lin. 41 A. Miræus, adde, in Donat. Belg. novæ edit. cap. 103. p. 132 lin. 26 eorum l. earum. ibid. lin. 36 1648. adde a. ibid. lin. 42 Wintermolenbergh. l. Wintmolenberg. p. 134 lin. 17 eorum l. earum. p. 135 lin. 1 fundatorem, adde, quam dotatorem. ibid. lin. 15 opinione, adde, Sanctitatis. p. 136 lin. 5 Joannis l. Joannes. ibid. lin. 17 partem pagi, dele pagi. p. 137 lin. 20 habens l. habet. p. 138 lin. 11 erectum, adde, in Baronatum. ibid. in fine & tandem dele, item quod ſequitur & l. qui cauſâ Romæ cognitâ in Congregatione Epiſcoporum & Regularium, ſuppletus eſt auctoritate Apoſtolica, cum dem acceſſit Archiepiſcopalis. p. 140 lin. 20 ut dele. p. 149 lin. 12 Lovanium a Gandavo l. a Lovanio Gandavum. p. 150 lin. 28 Hasbandam l. Hasbania & in hoc tractu, ac circumvicino. ibid. lin. 30 cultui l. cultu. ibid. lin. 43 1604. l. 1606. p. 151 lin. 24 foti l. ſoli. ibid. lin. 42 filius l. filius. p. 153 lin. 1 ſane ficut, adde pro. p. 156 lin. 53 utriuſque l. utrique. p. 149 lin. 39 1505 l. 1509. p. 150 lin. 37 Catimeliboci l. Catineliboci. p. 157 lin. 13 ad anoum, adde 1679. p. 160 lin. 31 Eyntshouts l. Eynthouts. p. 164 lin. 3 hic l. hoc. ibid. lin. 4 qui l. quod: ibid. lin. 29 orationem, adde quæ typis. ibid. lin. 43 accedent l. accedente. p. 165 lin. 6 qui; adde vivens, ibid formandam, l. formando. ibid. lin. 26. unitus; qui l. unitum, quod. p. 166 linea 11 1612 l. 1602. p. 167 lin. 10 quæ ædes & fundi l. quas ædes & fundos. p. 168 lin. 13 conſtitutus l. conſtitutum. p. 169 lin. 4 in dele. p. 170 lin. 12 conſultius, adde viſum. p. 171 lin. 29. &, adde, ante. ibid. lin. 31 collectæ, adde ſunt. ibid. lin. 33 paulum, l. paulo. ibid. lin. 35 compulſæ, adde ſunt. ibid qui l. quo. p. 172 lin. 27 equitus, l. equitis. p. 175 lin. 27 ſolitus, adde erat. ibid. lin. 37 Lovanii l. Lovanium. p. 181 linea 46 Philoſophici; adde Studii. p. 182 lin. 15 Goimpel l. Gompel. p. 183 lin. 14 Haveron, l. Hanneron. ibid. lin. 15 1484 l. 1488. ibid. lin. 38 1505 l. 1504. ibid. lin. 47 fundavit l. fundatum. p. 189 lin. 40 Godefridi, l. Godefrido. p. 194 lin. 38 anno adde 1406. ibid. lin. 40 1534 l. 1434. ibid. lin. ultima. 1392 l. 1492. p. 199 lin. 13 Alvenſem l. Aluenſem. p. 200 linea 33 Abbitis l. Abbatis. ibid linea 43 Corbienſium adde eorum. p. 201 linea 24 Werda l. Werdam. ibid. lin. 42 limitas l. limites. p. 208 lin. 20 quadrantæ l. quadrante. p. 209 lin. 7. qui eis l. quibus. ibid. lin. 35 Juriſprudentiæ adde Heroicis. ibid lin. 39 Herentſuli l. Herentenſi. p. 210 lin. 25 Benaert l. Brenaert. ibid. lines 36. Parchenſis adde notus. p. 213. lin. 1. Pielrebais l. Pieterbais. ibid. lin. 12 ambo l. ambos. ibid. lin. 24 recidit l. cecidit. p. 214 lin. 12 clauſtro l. clauſtri. p. 216 lin. 22 petentes l. patentis. p. 220 lin. 3 Conſul l. Scabinus. p. 221 lin. 22 primogenito Joanni l. primogenito Joannis. ibid. linea ultima, duodenis l. duodennis. p. 222 lin. 28 Syndicus l. Syndici. ibid. lin. 31 titulo emptionis, partim jure uxorio l. titulo emptionis. p. 223 lin. 43

E R R A T A.

der l. Zelandre. p. 225 lin. 46 attrita l. attritus. p. 229 lin. 3 teſtes l. nempè. ibid. lin. 26 & id genus morbis l. & aliis morbis ejuſmodi. ibid. lin. 33 habere l. debere. ibid. lin. 34 qui l. quibus. p. 231 lin. 13 Gertudana l. Gertrudana. p. 233 lin. 19 Nicolaus Baert de Berentrode l. Nicolaus Baro de Baert. p. 241 lin. 24 nominant l. innominant. p. 242 lin. 13 & dele. ibid. lin. 47 juris l. jus. p. 243 lin. 11 loci, dele. ibid. lin. 30 vander Noot l. Eynatten. ibid. lin. 48 eorum l. earum. p. 244 lin. 8 millarii l. milliarii. ibid. lin. 48 & magis l. fit. p. 245 lin. 13 in Urbe l. in Urbem. ibid. lin. 18 ex quibus l. ex qua. p. 246 lin. 28 nonquam l. nunquam. ibid. lin. 35 Halæ l. Halam. p. 249 lin. 22 omnis l. amnis. ibid lin. 23 difficultate l. difficultatem. ibid. lin. 37 Parochis l. Parochiæ. p. 254 lin. 41 zeli l. zelo. p. 258 lin. 34 ad hoc Capitulum l. ad Abb. & Cap. S. Dionys. p. 260 lin. 13 dominium adde obtinet. p. 261 lin. 11 de Weer l. Ayweer. ibid. lin. 16 Haelmael l. Hal. p. 263 lin. 38 Leeuwenſi l. Leeuwenſis. p. 269 lin. 11 Cenſualcs l. Cenſualis. p. 270 lin. 6 qui adde in. ibid. lin. 11 Audana l. Andana. p. 272 lin. 9 proventus. l. provectus. ibid. lin. 21 nulloque l. nullumque. ibid. in eadem lin. genere l. genus. p. 276 lin. 37 ipſorum l. ipſarum. p. 278 lin. 19 7000 l. 70000. p. 279 lin. 46 Benedictorum l. Benedictinorum. p. 285 lin. ultima Odore Sanctitatis, adde 1422.

T O M. II.

PAg. 3 lin. 9 1514 l. 1540. p. 12 lin. 29 erecti l. evecti. p. 14 lin. 23 Cameracis l. Officialis Cameracenſis. p. 15 lin. 36 *Stochaert* l *Stockaert*. p. 29 lin. 41 antiquitatis adde celſæque altitudinis. p. 37 lin. 37 1637 l. 1607. p. 39 lin. 4 Labenſem l. Lakenſem. p. 41 lin. 20 Baſilica l. Baſilicæ. p. 43 lin. 48 ſubeſt l. ſubſunt ordinario ſub curâ ab anno 1445. p. 47 lin. 44 ex l. &. p. 49 lin. 45 incrument l. incruento. ibid. lin. 55 carus l. carne. p. 58 lin. 4 1596 l. 1594. ibid. lin. 26 *Burchem* l. *Berchem*. p. 64 lin. 10 1516 l. 1498. ibid. lin. 30 1638 l. 1637. p. 65 lin. 26 1638 l. 1663. p. 67 lin. 16 XXVI l. XVI. ibid. lin. 30 1627 l. 1626. p. 74 lin. 4 S. T. adde Profeſſor. p. 75 lin. 5 S. T. adde Profeſſor. p. 76 lin. 41 ad latus adde ex quâdam ad nomen *Crayenhoven* alluſione. p. 77 lin. 5 S. Nicolaum Epiſc. l. S. Petrum Apoſtolorum Principem. p. 79. lin. 32 23 Junii adde quæ incluſio anno 1635 per Capitulum Generale terminata & finita eſt. p. 80 lin. 41 1423 l. 1425. p. 81 lin. 1 1453 l. 1525. ibid. lin. 2 1454 l. 1555. ibid. lin. 9 1577 l. 1578. lin. 33 1712 l. 1721. p. 83 lin. 4 anno a dele a. p. 84 lin. 37 *Tuſſis* l. *Taſſis*. p. 85 lin. 18 Parochum l. Parochiam. p. 91 lin. 33 1575 l. 1574. ibid. lin. 36 1602 l. 1603. p. 94 lin. 44 ficto l. facto. p. 95 lin. 45 *Joſpan* l. *Joſpam*. p. 104. lin. 20. Sclopetariorum l. Bombardariorum. p. 107 lin. 22 *Hout* l. *Houe*. ibid. lin. 47 1691 l. 1692. p. 111 lin. 13 1030. l. 1230. p. 126 lin. 22 teſte B. l. teſte. A. p. 131 lin. 27 dele pro Canonicis Graduatis. p. 133 lin. 3 converſus, l. converſum. ibid. lin. 5 amplius l. amplus. ibid. lin. 24 Andernaco. l. relicto Andernaco. ibid. lin. 40 affientæ l. afflante. p. 134 lin. 25. quando Capitulum l. quando per Capitulum. p. 137. lin. 6 pro Canonicis Graduatis dele & l. eidem Capitulo. p. 140 linea 37 Prætoratibus l. Prætoratibus. p. 143 lin. 15. pro l. quo. ibid. lin. 41. Choraulos l. Choraules. p. 144 lin. 24 qua l. quo. p. 150 lin. 21 Valdere l. Vaddere. ibid. lin. 25 Ephemeribus l. Ephemeridibus. p. 158 lin. 5 1696 l. 1096. ibid. lin. 33. Abbatia adde item Abbatia de Groenenbriele. p. 159 lin. 45. 288. l. 208. p. 168 in fine. ade. ita J. B. *Lezana*. tom. iv. Annal. Ord. Carm. ad an. 1349. p. 176 lin. 5 Phaleſina l. Phaleſius. ibid. lin. 32 1135 l. 1133. ibid. lin. 37. 1144 l. 1148. p. 178 lin. 22 diviſeret l. diviſerit. p. 191. lin. 26 ac plurimis aliis, adde prærogativis. p. 192 lin. 27 Burgundiæ, adde obiit anno 1483. ibid. lin. 29 ſucceſſori, adde anno 1494. p. 194 lin. 28 Marchantio Ninhovia, dele Ninhovia. p. 199 lin. 47 approbatione l. approbationem. p. 201 lin. 35 1338 l. 1336. ibid. lin. 45 reſpirat, adde exſpirat. p. 206 lin. 30 oblata l. ablata. p. 222 lin. 19 tractibus l. tractatibus. p. 225 lin. 19 jam ferè ſeculo l. jam ferè a ſeculo. p. 230 lin. 31 fut l. fuit. p. 235 lin. 6 Antiquis l. antiquus. p. 238 lin. 38 ex, dele. p. 242 linea ultima. in Choro l. in cujus Chori medio. p. 244 lin. 10 jure, adde Abbatia. ibid. lin. 19 Chriſtiania l. Chriſtiana. p. 252 lin. 43 quam l. qua. p. 255 lin. 6 & ex l. & extremæ voluntati niſi forte excommunicati. p. 266 lin. 33 Baronis l. Barone. p. 269 lin. 24 natiſſimus l. notiſſimus. ibid. linea 45 in Gerardimonte. Nota illud Diploma ibidem eſt contractius, vide illud in Not. Eccl. Belg. A. Miræi vet. edit. Cap. 129. p. 272 lin. 19 alias l. alios. p. 276 lin. 33 uti ante dictum, adde, nuper hanc decimam ceſſit Abbatia huic Parocho. p. 278 lin. 42 atque, dele. p. 293 lin. 7 Eccleſiæ l. Eccleſia. ibid lin. 11 Bottelaers l. Bottelare. ibid. lin 31 Altare, adde de Mortiela & Lembergis. p. 294 lin. 34 huic l. hinc p. 299 lin. 16 Shelde-Rode l. Schelde-Rode. ibid. lin. 29 antiqui l. veteris. p. 309 lin. 32 veſtra l. noſtrâ. ibid. lin. 35 ipſumque, adde in eo. p. 310 lin. 16 Affligemienſis l. Affligemienſi. p. 313 lin. 32 aſſignatu l. aſſignatur. p. 316 lin. 7 adde XIV. JACOBUS GHOBART, electus 1629. Obiit 1635. ibid. lin. 12 Octobris, adde 1665.

Avis au Relieur pour placer les Portraits.

Antonius Perenot de Granvelle *T. I.*	pag. 49
Joannes Hauchinus	pag. 51
Mathias Hovius	pag. 54
Jacobus Boonen	pag. 56
Andreas Creuſen	pag. 59
Joannes a Wachtendonck	pag. 61

Bericht aan den Boekbinder om de Portraitten te plaarſen.

Alphonſus de Berges	pag. 62
Humbertus Guilelmus a Precipiano	p. 64
Thomas Philippus de Alſatia de Bouſſu	pag. 65
Eccleſiæ S. S. Michaelis & Gudilæ	*T. II.* p. 5

A01 1470608

NAPOLI

Digitized by Google

SUPERAT PATIEN TIA FORTEM.
Matthias Hovius Dei et Apost. Sedis gratia, Archiepiscop. Mechlin. III.
a Consilio Status Belg.

NAPOLI

VINCE IN BONO
Iacobus Boonen Dei et Apost. Sedes
gratia Archiep. Mechlin. IV. Consil
Belg. et Reg. Exercit Dei Ap.

NAPOLI

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE NAPOLI
Digitized by Google

NAPOLI

Digitized by Google

DECENDE UT ASCENDAS
Alphonsus de Berges e Com. Grimb. Dei
et Apost. Sedes gratia VII. Mechl. Archiep.
a Cons. Stat. Belg. et Reg. Exer. Dap.

NAPOLI

NON IN GLADIO SED IN NOMINE DOMINI
Humb: Guil: a Precipiano e Com: de Soye
VIII. Archiep. Mechlin. Primas Belg: a Cons:
Stat: et Reg: Exer: Del: a Ep: etc.

NAPOLI

Thomas Philippus Tit. S. Cæſareæ S.R.E. Presb.
Card. de Alsatia, de Bouſſu, IX. Archiep.
Mechl. Primas Belg. &c &c.

NAPOLI